

1. UVOD

1. 1. O metodologiji i građi

U ovome radu izvršen je detaljan jezični opis čakavskoga govora mjesta Selca na otoku Braču. Opis uključuje fonološku, akcentološku, morfološku i tvorbenu razinu, a leksičke napomene uključene su u popis građe. U uvodnome dijelu rada pažnja je posvećena lingvističko-geografskom kontekstu, koji je od izuzetna značaja za razumijevanje nekih pojava u selačkome govoru. Selački govor opisan je u usporedbi s govorima susjednih mjesta Novoga Sela i Povalja, koja zajedno sa Selcima čine manje-više homogenu dijalekatsku cjelinu. Iako je sâm opis baziran na govoru konzervativnijih selačkih govornika, određenim jezičnim pojavama pristupali smo sociolingvistički, uspoređujući razlike u pojedinim dobnih skupina. Poseban je naglasak na akcenatskom opisu selačkoga govora koji je detaljno razrađen sa sinkronijskog aspekta, uz povremene dijakronijske napomene ukoliko su one neophodne za razumijevanje određene pojave.

Građa za ovu doktorsku disertaciju prikupljena je tokom terenskih istraživanja u Selcima. U odabiru građe za ispitivanje koristili smo nekoliko različitih izvora. Samu jezgru sačinjava popis imenica, pridjevâ i glagolâ koji je sastavio Mate Kapović u svrhu dijalektoloških i akcentoloških istraživanja. Taj je popis dodatno obogaćen riječima koje smo crpili iz drugih izvora, kao što su Babićeva *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku* (2002), Šimunovićev *Rječnik bračkih čakavskih govora* (2009), Vukovićev *Ričnik selaškoga govora* (2001) i zbirke pjesama selačkoga pjesnika Zlatana Jakšića.¹ Sve primjere iz rječnikâ i poezije ispitivali smo i provjeravali, često i u različitim ispitanika. Konačno, dio svakodnevnoga leksika crpili smo iz snimki slobodnoga govora selačkih govornika.

Ispitivanja smo vršili s različitim ispitanicima, pri čemu smo posebice pazili da njihov govor bude izvoran selački, nekontaminiran elementima standarda. Većina selačkih informanata srednjovječne je dobi (40-65), a neki od njih pokazali su veliku dozu svjesnosti o svome govoru te su čak bili vješti u prepoznavanju naglasaka. Najviše istraživanja izvršili

¹ Jakšić 1977, 1988, Žuljević (ur.) 1989. Poeziju Zlatana Jakšića u ovaj sam rad uključila iz subjektivnih razloga. Naime, riječ je o mome pokojnome djedu, koji mi je upravo putem nje uspio prenijeti svoju ljubav prema selačkoj čakavici, čime me je neizravno potakao na njeno proučavanje.

smo s govornicom starije dobi (preko 80 godina), koja se pokazala izuzetno lucidnom i kvalitetnom informanticom s priličnom dozom jezične svjesnosti. Vrlo značajan kriterij u odabiru informanata bio nam je njihova ljubav prema dijalektu, imajući u vidu da u današnje vrijeme mnogi ne uviđaju njegovu vrijednost te se sve više, često nesvjesno, u kontaktu s ispitivačem trude govoriti "pravilno", što u ovom slučaju znači sličnije standardu. Opazili smo da među Selčanima, pa čak i među mlađim naraštajima, vlada prilično velika razina svjesnosti o vrijednosti dijalekta, te da se mnogi od njih trude očuvati svoj izvorni govor unatoč sve većem pritisku standarda. Stoga se nismo ustručavali dio istraživanja provesti s informanticom mlađe dobi (25 godina), za koju se pokazalo da je vrlo strastveni ljubitelj svoga govora, a koja nam je, s druge strane, bila izuzetno kvalitetna informantica zbog svoje obrazovanosti i visoke svjesnosti o jeziku. Naravno, za dvojbene smo primjere zatražili i potvrdu starijih govornika.

Tijekom ispitivanja trudili smo se biti što više nepristrani, potičući informante da sami izgovaraju tražene oblike. Pojedine smo lekseme ispitivali u svim oblicima relevantnima za opis i svrstavanje u određenu naglasnu paradigmu, a služili smo se i podacima dobivenima iz slobodnog razgovora. Svi su razgovori snimljeni putem diktafona, a snimke smo preslušavali naknadno, često i po nekoliko puta.

Istraživanja u susjednim mjestima Novome Selu, Povljima i Sumartinu, bilo je ograničenoga tipa, usmjereno uglavnom na smještanje selačkoga govora u kontekst ostalih bračkih govora. U tim mjestima imali smo po jednog glavnog informanta starije dobi u kojega smo ispitivali primjere značajne za ilustraciju određenih fonoloških, morfoloških i naglasnih pojava, te još nekoliko informanata za bilježenje spontanoga govora. Pritom smo se u Povljima susreli s određenim poteškoćama u iznalaženju kvalitetnih informanata. Naime, opazili smo da je izvorni povaljski govor slabije očuvan u odnosu na selački i novoselski, gdje čak i mlađi govornici prilično dobro vladaju dijalektom. U Povljima je čak i govor srednjovječnih govornika poprilično kontaminiran štokavskim elementima (pod utjecajem Sumartina i brojnih doseljenika iz drugih krajeva Hrvatske). Prema riječima samih Povljana, govor je dobro očuvan tek u ponekih govornika starije dobi, od kojih većinu nismo uspjeli kontaktirati zbog bolesti ili nedostupnosti. Stoga smo bili ograničeni na jednu informanticu starije dobi (89 godina) koja, srećom, vrlo dobro čuva izvorni povaljski govor (iako i u nje

katkad izroni i pokoji štokavizam, kao što su uzlazni naglasci), a usto je izuzetno lucidna i razgovorljiva. U Novome Selu, gdje nismo imali poteškoća u iznalaženju informanata, sve smo relevantne primjere ispitali u jednog informanta starije dobi (preko 80 godina), također vrlo lucidnog i komunikativnog, a snimili smo i slobodni govor još nekolicine starijih muškaraca. U Sumartinu smo imali jednog, vrlo razgovorljivog informanta (89 godina) koji, kao najstariji Sumartinjanin, ima reputaciju najboljega govornika izvornog sumartinskoga govora.

U Selcima su svi navedeni primjeri ispitani detaljno i iscrpno, često i u više informanata, te su, za potrebe ovoga rada, grupirani prema vrstama riječi i prema svojim naglasnim osobinama. Sâm naglasni opis zasnovan je na konceptu naglasnih paradigama koji, osim što je vrlo koristan, detaljan i pregledan, omogućuje ekonomičan naglasni opis i pojašnjenje svih oblika pojedinih skupina leksema, kao i sve naglasne pojave (pomičnost naglaska, preskakanje na proklitike, akcenatske promjene: duljenje, kraćenje, poopćavanja, analogije itd.). Tradicionalni obrazac uključuje tri naglasne paradigme: n. p. A, n. p. B i n. p. C,² no pri opisivanju pojedinoga govora valja ga shvatiti tek kao okvir kojeg je potrebno modificirati, širiti i mijenjati s obzirom na potrebe toga govora kako bi mogao obuhvatiti sve akcentološke pojave u njemu. Tako u selačkom, uz ove tri uobičajene naglasne paradigme, postoji i sinkronijska n. p. D (nazvana prema pretpostavljenoj dijakronijskoj n. p. *d*, vidi dolje), a svaka od njih raščlanjena je na više potparadigama. Osim toga, postoje i primjeri miješanja paradigama (npr. n. p. B-C, n. p. A-C) ili kolebanja između dviju paradigama (n. p. B/C).

1. 2. Dosadašnji radovi o selačkom govoru

Selačkim su se govorom dosada bavili Siniša Vuković (rodnom iz Selaca) i, u okviru bračkih govora, Petar Šimunović (rodnom iz Dračevice). Najveći doprinos čuvaju selačkoga govora svakako je Vukovićev *Ričnik sēlaškēga gövora* (2001), koji se odlikuje izuzetno velikim brojem natuknica i bogatim opisima. Koristan je i s akcentološkoga gledišta, no u tom pogledu nije dovoljno precizan ni detaljan. Iako akcenti nisu bilježeni samo na osnovnom obliku leksema, već i na drugim oblicima koji se njemu prilažu (npr. *pakāl*, *pākla*; *pajēr*, *-ērä*; *ozēbst*, *ozēbēn*; *dospivēn*, *-ēna*, *-ēno*), to je bilježenje u nekim slučajevima nepotpuno. Ovdje

² Za karakteristike pojedine naglasne paradigme vidi 4. 7.

se, naime (kao u većine dijalektoloških rječnika), kod svih leksema navode isti oblici, iako nisu u svim slučajevima isti oblici relevantni za određivanje naglasne paradigme leksema (primjerice, za sve imenice navodi se G., iako je za imenice ž. r. za određivanje naglasne paradigme relevantan A., a ne G.). Osim toga, bilježenje zanaglasnih dužina (a koje predstavljaju specifičnost selačkoga govora) nije dosljedno provedeno pa Vuković bilježi, npr. *jǎvor*, -a, ali *jǎstōg*, -a. Budući da je u oba slučaja riječ o istoj naglasnoj pojavi (položajno duljenje u zanaglasnom slogu), a koja se, prema našim podacima, provodi fakultativno, metodološki bi ispravnije bilo naglasak u oba primjera zabilježiti na isti način (primjerice, *jǎvōr*, -a i *jǎstōg*, -a). Također, iz ove natuknice nije jasno imaju li i kosi padeži dužinu ili ne. Osim toga, ima i slučajeva pogrešnoga bilježenja akcenta. Stoga, iako *Ričnik* s dijalektološkog stanovišta predstavlja iznimno vrijedan doprinos proučavanju selačkoga govora, smatramo da nije pouzdan izvor za akcentološku analizu.

Vukovićev naglasni opis u članku *Akcentatski sustav selačkoga govora* (2006) vrijedan je s deskriptivne točke gledišta jer daje kratak opis selačkih prozodema i njihovu distribuciju. No Vuković je proturječan po pitanju tretiranja dugouzlaznog akcenta, koji se sporadično javlja među mlađim govornicima pod utjecajem štokavskog sumartinskoga govora. Iako i sâm tvrdi da ga ne možemo smatrati ravnopravnim akcentom, u istom ga odlomku tretira kao člana sustava, tvrdeći da je selački govor „hibridan čakavski, s netipičnim četveroakcentatskim sustavom“.³

Uz znanstvene radove, vrijedan izvor za proučavanje selačke čakavice predstavljaju i zbirke poezije selačkih pjesnika Zlatana Jakšića (od kojega smo preuzeli i dio građe), Drage Štambuka, Neve Kežić, Ante Nižetića, Dasena Štambuka, Vesne Trutanić i već spomenutog Siniše Vukovića.⁴

U Šimunovićevu *Rječniku bračkih čakavskih govora* (2009) predstavljeno je, s leksičkoga stajališta, veliko dijalektalno blago, a popisu riječi prethodi i povijesni uvod te detaljan opis bračkih govora: fonetike i fonologije, uključujući i akcentuaciju, te morfologije i sintakse. Iako su u leksičkoj građi zastupljeni različiti brački govori, većina je primjerâ iz Šimunovićeve rodne Dračevice i drugih mjesta u unutrašnjosti otoka. Sam opis govora

³ Vidi Vuković 2006: 193-194.

⁴ O stvaralaštvu ovih pjesnika vidi kod Vuković 2005.

dosljedno je izvršen jer su, iako je temelj opisa govor Dračevice, navedena i odstupanja u drugim govorima. No Šimunovićev *Rječnik*, prema našem mišljenju, nije dostatan, a ni pouzdan izvor za proučavanje selačkoga govora, pogotovo ne njegove akcentuacije. Razlog leži prije svega u tome što u samoj leksičkoj građi ima izuzetno malo primjera iz selačkoga govora. Osim toga, njegove tvrdnje o selačkoj akcentuaciji proturječne su i ne podudaraju se s rezultatima naših istraživanja. On tvrdi: „Dužine su na Braču, osim u selačkome govoru gdje se realiziraju kao poludužine, vrlo izrazite“,⁵ misleći pritom na prednaglasne dužine, te „Iza naglaske sve su se dužine pokratile, osim u selačkome govoru gdje se fakultativno ostvaruju, ali ne izrazito“.⁶ Iako se ova tvrdnja, prema našim zapažanjima, može primijeniti na neke slučajeve u selačkome (primjerice, na fonetsku pokratu zanaglasnih dužina, što je normalna pojava u svim govorima koji imaju zanaglasne dužine), ne možemo se složiti s ovakvom formulacijom. Uz sav oprez i svjesni da je davanje tvrdnji o izraženosti zanaglasnih dužina nezgodno, budući da je riječ o slušnome dojmu, ipak tvrdimo da su i prednaglasne i zanaglasne dužine u selačkome govoru vrlo izražene.

Za razumijevanje dijalektalne slike otoka Brača izuzetno je vrijedno lingvističko-antropološko istraživanje A. Sujoldžić, B. Finke, P. Šimunovića i P. Rudana *Sličnosti i razlike u govorima otoka Brača kao odraz migracijskih kretanja* (1988), u kojemu su na temelju bazičnoga rječnika pojedini brački govori grupirani u skupine s obzirom na sličnosti, a istraživanje se dotaklo i akcentologije proučavajući sličnosti u frekvenciji pojedinih akcenata i akcenatskih mjesta. Pritom je selački govor, zbog blizine štokavskoga mjesta Sumartina, svrstan među čakavske govore sa štokavskim utjecajem, a zajedno s njim i govori susjednih mjesta Novoga Sela i Povalja. Istraživanje je doprinijelo lakšoj klasifikaciji bračkih govora, te nam je bilo od iznimne pomoći u pisanju ovoga rada.

Hrastin članak *Čakavski dijalekat ostrva Brača* (1940) temelji se na govoru mjesta Ložišća 30-ih godina prošloga stoljeća. Istraživanja su vršena i u mnogim drugim bračkim mjestima, no ne i u Selcima, čiji govor Hraste smatra sličnim povaljskome. Iako su ovi govori vrlo bliski, prilikom istraživanja smo uvidjeli da među njima postoje i mnoge razlike, naročito na fonološkoj i akcenatskoj razini. Hrastin opis značajan je stoga što prikazuje stanje bračkih

⁵ Šimunović 2009: 31.

⁶ Šimunović 2009: 31.

govora u prvoj polovici prošloga stoljeća i zamjećuje neke karakteristike koje su se do danas izgubile.

Bračkim govorima bavio se i Filip Galović opisavši govor Milne i Ložišća.⁷ Za smještanje selačkoga govora u širi kontekst južnočakavskih otočkih govora značajni su i Hrastini opisi govora otoka Hvara, Visa, Šolte, Čiova, Drvenika i susjedne obale,⁸ a bitne nam podatke o utjecaju štokavskoga govora mjesta Sumartina donosi u svome radu *O štokavskim govorima na Hvaru i Braču* (1951).⁹

Značajniji radovi koji opisuju govore šireg dijalektalnog područja su rad P. Šimunovića *Čakavština srednjodalmatinskih otoka* (1977) te rad Josipa Lisca *Južnočakavski dijalekt i njegov leksik* (2010).

Od ostalih opisa čakavskih govora spomenut ćemo samo nekolicinu koje smatramo značajnima zbog njihove detaljnosti i iscrpnosti. Tu svakako spada opis govora otoka Vrgade Blaža Jurišića,¹⁰ u kojem je, uz dijakronijski osvrt, velika pažnja posvećena upravo akcentuaciji. Za svaku pojedinu vrstu riječi navodeno je mnoštvo akcenatskih primjera, pri čemu su riječi razvrstane u zasebne skupine prema naglasnim osobinama. Među detaljne opise spada i opis govora Senja Milana Moguša.¹¹

Ovdje bismo posebice obratili pažnju na akcentološke opise utemeljene na konceptu naglasnih paradigama. Riječ je o pristupu koji je zasnovala Moskovska akcentološka škola (čiji su najpoznatiji predstavnici Vladimir A. Dibo i Sergej Lj. Nikolajev) prije više desetljeća, a kasnije je preuzet širom svijeta. U našoj je dijalektologiji relativna novina te su ga na čakavske govore prvo primijenjivali strani dijalektolozi, primjerice Janneke Kalsbeek u opisu govora Orbanića¹² te Elena Budovska i Peter Houtzagers u opisu govora Kali na Ugljanu.¹³ U novije vrijeme počeli su ga primjenjivati i neki naši dijalektolozi, primjerice Vranić u opisu naglasnih tipova imenica u govoru Novalje na Pagu¹⁴ i Benić u opisu govora

⁷ Galović 2012 i 2013.

⁸ Hraste 1935, 1937 i 1948.

⁹ Hraste 1951.

¹⁰ Jurišić 1966.

¹¹ Moguš 1966.

¹² Kalsbeek 1998.

¹³ Budovska/Houtzagers 1994.

¹⁴ Vranić 2010.

Kukljice na Ugljanu.¹⁵ Značajan doprinos na području novije hrvatske dijalektologije, primjenom spomenutoga pristupa, donio je Mate Kapović svojim brojnim radovima o povijesnom razvoju akcenata u hrvatskim narječjima¹⁶ te u monografiji *Povijest hrvatske akcentuacije* (2015). Pisana vrlo detaljno i temeljito te uz kombinaciju dijakronijskog i sinkronijskoga pristupa, ona predstavlja čvrst oslonac za bavljenje hrvatskom dijalektologijom, a sadrži i obilje podataka iz različitih hrvatskih govora.

Čakavskim govorima bavili su se i strani dijalektolozi od kojih valja istaći Wiesława Boryśa i Keitha Langstona. Wiesław Boryś poljski je dijalektolog koji je značajno doprinjeo proučavanju čakavskih govora, naročito svojim radovima o čakavskoj leksikologiji (1999) i povijesnoj akcentuaciji (1986).

U monografiji Keitha Langstona *Čakavian Prosody – The Accentual Patterns of the Čakavian Dialects of Croatian* (2006), detaljno je i sustavno razrađen akcenatski sustav čakavskoga narječja. Najveći doprinos ovoga rada su egzaktni podatci o artikulacijskim značajkama jedinica čakavskog akcenatskoga sustava dobiveni primjenom preciznih računalnih programa. Ti su podatci doveli do redefiniranja nekih stavova, primjerice o fizionomiji akuta i nenaglašenih dužina. Nadalje, Langston tumači intonaciju, kvalitetu i silinu primjenom suvremene poststrukturalističke nelinearne fonološke teorije te daje sustavan prikaz razvoja čakavskog akcenatskog sustava od posljednje faze praslavenskoga jezika do danas.

1. 3. Povijest, gospodarstvo i kulturni život Selaca

Selca su mjesto na istočnom kraju otoka Brača (*Brăč*), najvećeg srednjodalmatinskog otoka i najvišeg otoka na Jadranu (778 m). Smještena su na brdu *Pliši* na nadmorskoj visini od 153 m, s kojega se pruža pogled na Brački kanal, otoke Hvar i Korčulu, poluotok Pelješac te Makarsku rivijeru na susjednom kopnu nad kojom se nadvija planina Biokovo. Makarska, najbliži grad na kopnu, trajektnom je vezom povezana sa Sumartinom, koji se nalazi u neposrednoj blizini Selaca (3 km). Selca imaju i svoju luku *Rădońu*, koja se nalazi na samom ulazu u Sumartin, a brojni su i selački posjedi uz more na susjednome rtu *Puntinăk*.

¹⁵ Benić 2014, doktorska disertacija.

¹⁶ Kapović 2003, 2005, 2006a, 2006b, 2007a, 2007b, 2008, 2009, 2010, 2011a, 2011b, 2011c, 2011d, 2011e.

Slika 1. Pogled na Selca

Na Braču danas postoji dvadesetak mjesta: *Bobövišća, Bôl, Dôl, Dônji Hūmăc, Drăčevica, Gôrnji Hūmăc, Ložîšća, Milnă, Mîrca, Mûrvica, Nerežišća, Növo Selö, Postîra, Pôvja, Prăžnica, Pučišća, Sêlca, Splîska, Supëtar, Sumártîn, Stivân i Škrîp* (vidi zemljovid 1.). Administrativno sjedište do 1827. bila su Nerežišća, nakon čega je njegovu ulogu preuzeo Supetar na SZ strani Brača, koji svoj intenzivan razvoj može zahvaliti intenzivnim prometnim vezama i komunikacijom sa Splitom, smještenim u neposrednoj blizini na susjednom kopnu.

Zemljovid 1. Razmještaj današnjih katastarskih općina (Šimunović 2009: 14)

Selca su sjedište općine pod koju spadaju i Selački Zaseoci (u lokalnom govoru *Vřh*): *Nākāl*, *Nagorīnāc*, *Osrīlke*, *Podsmrčēvīk* i *Nasēla*, te susjedna mjesta *Növo Selö*, *Pôvja* i *Sumartīn*. U Selcima se nalazi osnovna škola koju pohađaju i učenici susjednih mjesta. Danas u Selcima (uključujući i Selačke Zaseoke) živi 846 stanovnika, a u čitavoj općini 1 804 (u Novome Selu 152, u Poveljima 332 i Sumartinu 474).¹⁷

Sâm toponim *Sēlca* umanjenica je imenice *sela*, a naslijeđen je od imena najranijeg malog naselja.¹⁸ Toponim se deklinira kao pl. tantum srednjega roda, kao i mnoga druga bračka mjesta (*Bobövišća*, *Ložišća*, *Mirca*, *Nerežišća*, *Postira*, *Pôvja*, *Prāžnica* i *Pučišća*).

Područje oko Selaca bilo je naseljeno još u prapovijesno doba,¹⁹ a i u ilirsko doba ovdje je bila velika koncentracija stanovništva, o čemu svjedoče mnogobrojne gradine, utvrde, ostatci ilirskih kuća i grobovi.

Selca spadaju među relativno stara bračka mjesta; prvi se put spominju u Povaljskoj listini 1184. godine, i to kao pastirsko stanište sa starinačkim pučanstvom koje je pripadalo župi Gornjega Humca. Kao naselje Selca su se oblikovala oko 1600. godine, kada se tamo počelo doseljavati stanovništvo manjih naselja iz unutrašnjosti otoka: Pothuma, Mošuja, Dubravica, Podgračišća i Graca.

Stanovništvo je otoka Brača od doba dolaska Hrvata na otok bilo skoncentrirano u unutrašnjosti otoka, sklanjajući se od obale zbog učestalih borbi između Mlečana i neretljanskih gusara. U srednjem vijeku velik se dio stanovništva spušta iz unutrašnjosti otoka prema moru ili s istoka prema zapadu, gdje je bila plodnija zemlja.²⁰ Ove unutarotočne migracije stanovništva, koje su u velikoj mjeri izmijenile sliku otoka, uglavnom su završene do 16. st.²¹ No nakon toga (u 16. i 17. st.) započinju intenzivne migracije stanovništva sa susjednoga kopna na istočni dio otoka, potaknute turskim osvajanjima. Najintenzivnije je naseljavanje Brača za vrijeme Kandijskoga rata (1646.-1649.), kada pribjeglice iz Makarskog

¹⁷ Prema popisu stanovništva iz 2011. godine:

http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H01_01_01/h01_01_01_zup17_3832.html

¹⁸ Vidi Kečkemet 1998: 69.

¹⁹ Vidi Vrsalović 1968: 40.

²⁰ Vidi Sujoldžić et al. 1988: 164.

²¹ Vidi Šimunović 2009: 19.

primorja i Dalmatinske zagore osnivaju mjesto *Sumartīn* i zaselak *Rāsoticu* na istočnoj strani otoka. Ova je migracija u jezičnom smislu uvelike utjecala na Selca i njemu susjedna mjesta, Novo Selo i Povlja, te je vremenom dovela do mikrojezične diferencijacije otoka.²²

Selčani su u početku bili stočari, a u 18. st. počinje se razvijati kamenoklesarski obrt, što znatno doprinosi naseljavanju pučanstva i porastu broja stanovnika. Krajem 17. stoljeća u Selcima i u Selačkim Zaseocima živi ukupno 124 stanovnika, a sredinom 18. st. već 400.

1720. Selca su postala kapelanijom, a 1815. posebnom župom.²³ U početku su (zajedno s Novim Selom, Povljima i Sumartinom) pripadala pučiškoj općini, a 1885. g. postaju središtem općine.

19. stoljeće razdoblje je velikog ekonomskog razvoja Brača, koji se očitovao na svim poljima: u poljoprivredi, ribarstvu, pomorstvu, trgovini i kamenoklesarskoj industriji koja se osobito razvija u Selcima i Pučišćima. Napredak je značajan i na kulturnome planu, pa Selca izrastaju u značajno kulturno središte: 1888. osnovano je u Selcima patriotsko i kulturno društvo *Hrvatski sastanak* s najopremljenijom knjižnicom na čitavom otoku. To je društvo bilo kolijevka kulture, a u njemu je djelovao i književnik Slovak Martin Kukučín-Bencúr. Revitalizirano 1988., društvo i danas djeluje.²⁴

U Selcima je 1907. godine bila osnovana Zanatska obrtna škola, čija je specijalnost bila vezana uz kamenoklesarski obrt.²⁵

U doba Kraljevine Jugoslavije (1918.-1941.) Brač doživljava veliko gospodarsko nazadovanje zbog čega dolazi do masovnog iseljavanja bračkoga stanovništva u Sjevernu i Južnu Ameriku, osobito u Čile.

U Drugome svjetskom ratu talijanska je vojska okupirala Brač, a otokom su zavladaile neimaština i glad. Otočani se udružuju i pod vodstvom komunističke partije pružaju otpor okupatoru. Otpor je ugušen hićenjem i strijeljanjem stanovništva. Najveća tragedija u povijesti Selaca desila se 1943. godine, kada su talijanski fašistički okupatori zapalili Selca i

²² Vidi Sujoldžić et al. 1988: 163-165.

²³ Vidi Vrsalović 1968: 171.

²⁴ <http://hr.wikipedia.org/wiki/Selca#Kultura>

²⁵ Vidi Vrsalović 1968: 370.

još šest bračkih mjesta. Iako su nakon završetka rata Selca obnovljena, prema selačkoj tradiciji, u fino klesanome bračkome kamenu, požar je ostavio dubok trag u povijesti mjesta.

Nakon oslobođenja Brača i završetka rata otok zahvaća novi val intenzivne imigracije, naročito u Australiju i u Split. U nastojanjima da se zaustavi daljnje iseljavanje, žitelji Brača u šezdesetim i sedamdesetim godinama intenzivno rade na poboljšanju kvalitete života na otoku. Tada je otok pripojen na električnu i vodovodnu mrežu, a ceste su asfaltirane čime nastaju preduvjeti za razvoj komunikacije i turizma. U Selcima se gradi pogon građevinske stolarije, a intenzivno se razvija kamenoklesarstvo. Danas je Selački kamenolom, uz pučiški, najvažniji kamenarski proizvođač na Braču,²⁶ a brački je kamen zbog svoje kvalitete slavan diljem svijeta.

Iako su tijekom Domovinskoga rata (1991.-1995.) Brač mimoišla ratna razaranja, dugo su se nakon toga osjećale posljedice rata na gospodarstvo otoka. Nakon poslijeratne obnove velik se broj Bračana okreće turizmu, a među njima su, zbog relativne blizine mora, i mnogi Selčani. Na Puntinku, susjednome rtu do Sumartina, brojni su Selčani izgradili svoje vikendice, od kojih je velik broj prenamijenjen u apartmane za iznajmljivanje, a niču i brojni ugostiteljski objekti. No bez obzira brojne pokušaje unaprjeđenja otočnoga gospodarstva i intenzivan razvoj turizma, na Braču je, kao na gotovo svim dalmatinskim otocima, broj stanovnika u konstantnom opadanju. Zbog nedostatnih mogućnosti zaposlenja i zarade na otoku mnogi mladi napuštaju otok u potrazi za boljim životom i financijskom samostalnošću, zbog čega (kao i zbog brojnih ranijih iseljavanja) danas na Braču prevladava starije stanovništvo.

Tradicija Selaca kao kolijevke kulture nastavila se sve do današnjeg dana. Iz Selaca su se tokom 20. stoljeća izrodili brojni čakavski pjesnici: Zlatan Jakšić, Neva Kežić, Ante Nižetić, Siniša Vuković, Drago Štambuk, Dasen Štambuk i Vesna Trutanić.²⁷ Od 1991. u Selcima se održava svehrvatska pjesnička manifestacija *Croatia Rediviva*,²⁸ na kojoj su prisustvovali mnogi istaknuti hrvatski pjesnici. U sklopu društva *Hrvatski sastanak* djeluje i puhački orkestar. Župna crkva u Selcima je crkva Krista kralja, čiji se zbor proslavio brojnim

²⁶ Vidi Vrsalović 1968: 249.

²⁷ Vidi Vuković 2005.

²⁸ Vidi Kečkemet 1998: 70.

turnejama po zemlji i inozemstvu. Zaštitnica selačke župe je Gospa Karmelska, čiji se blagdan svetkuje 16. srpnja.

Neko vrijeme u Selcima je djelovala i dramska skupina *Mirina* koja je svoje predstave temeljila na lokalnim temama i čakavštini, a organizirala je i karnevalske svečanosti *Selaški krnovaj*. U Selcima je podignuto i nekoliko spomenika poznatim ličnostima, kao što su Lav Tolstoj, Stjepan Radić, Franjo Tuđman, Alois Mock, K. D. Genscher i papa Ivan Pavao II.²⁹

1. 4. Selački govor u kontekstu ostalih bračkih govora

U Selcima se, kao i u njemu susjednim mjestima (Novome Selu i Povljima), od davnina govori južnočakavski ikavski dijalekt.³⁰ Unutar ovoga dijalekta postoje neke izoglose na osnovu kojih se otoci Brač, Hvar i Vis (a izvorno i Šolta) izdvajaju u posebno dijalekatsko područje.³¹ No ni sâm otok Brač ne predstavlja homogenu dijalektalnu cjelinu, jer je na njemu prisutna izrazita mikrojezična diferencijacija, koja je posljedica intenzivnih povijesnih kretanja s otoka i na otok, kao i djelomične izolacije bračkih mjesta uvjetovane slabim prometnim vezama u prošlosti.³² Karakteristike selačkoga govora u velikoj su mjeri određene povijesnim činjenicama te njima posljedičnim migracijama štokavskoga stanovništva iz Makarskoga primorja i neposrednoga zaleđa. Posebno je učestalo naseljavanje istočnoga dijela Brača u doba Kandijskoga rata. Mnogi su doseljenici naselili već postojeća čakavska mjesta, te su se vremenom asimilirali prihvativši čakavski govor. Jedino su doseljenici koji su osnovali zasebno mjesto Sumartin i zaselak Rasoticu očuvali štokavski dijalekt.

Neposredna blizina novopridošloga štokavskog elementa uvelike je utjecala na govore susjednih mjesta Selaca, Novoga Sela i Povalja, a utjecaj je najintenzivniji u geografski najbližim Selcima. Osim što se u Selcima nalazi sjedište općine i škola koju pohađaju sumartinski učenici, pristanište se brodova za Selčane, *Rădoña*, nalazi na samom ulazu u Sumartin. Jezični je utjecaj obostran, pa je i govor Sumartina poprimio mnoga čakavska obilježja.

²⁹ Šimunović 1987: 137.

³⁰ Južnočakavski ikavski dijalekt obuhvaća otoke od Pašmana do Korčule, uz iznimku nekolicine štokavskih mjesta, među kojima je i susjedni Sumartin (također i npr. Maslinica na Šolti, Sućuraj na Hvaru i Račišće na Korčuli). Vidi Lisac 2009: 139.

³¹ Vidi poglavlje 6.

³² Šimunović 2009: 11.

Zbog ovih povijesno-lingvističkih faktora govori Selaca, Novoga Sela i Povalja spadaju u posebnu skupinu čakavskih govora sa štokavskim utjecajem.³³ Šimunović za govore ovih triju mjesta koristi naziv *selački* govori,³⁴ koji ćemo i mi, praktičnosti radi, upotrijebiti u nekim prilikama.

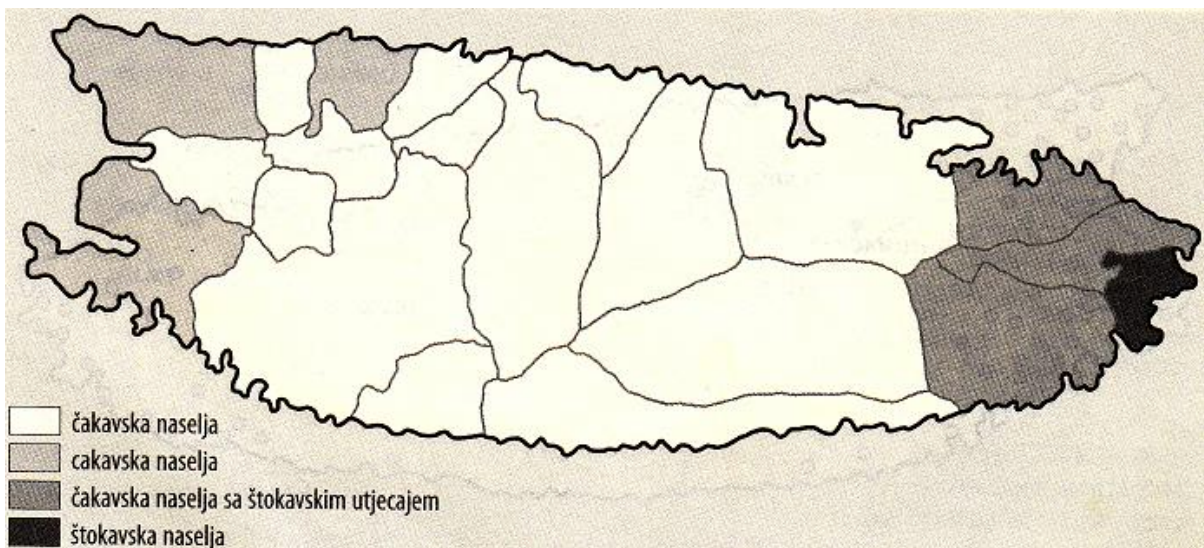
U ovoj se skupini govorâ, budući da se nalazi na razmeđi čakavskih govora središnjih bračkih mjesta (koja uključuju Bobovišća, Ložišća, Dol, Donji Humac, Nerežišća, Škrip, Dračevicu, Pražnica i Gornji Humac te primorski Bol) i štokavskoga govora Sumartina, na specifičan način miješaju i stapaju elementi arhaičnoga čakavskoga govora s elementima štokavskoga govora koji na njih konstantno vrši svoj utjecaj. To se prije svega očituje u vokalizmu, a u određenoj mjeri i na leksičkoj razini, kojom se pak u ovome radu nećemo detaljnije baviti. S druge strane, mnoge karakteristike specifične za ove govore moguće je protumačiti kao posljedicu njihovog rubnog položaja. Naime, u rubnim su govorima često očuvani neki arhaizmi koji su ostali govori izgubili (u selačkim govorima takav arhaizam predstavljaju zanaglasne dužine), a s druge strane, neke inovacije koje su se razvile u ostalim govorima do ovih govora nisu doprle (primjerice, izostanak duljenja /ǣ/ > /ǣ̃/ u selačkim govorima).³⁵

Osim ovih triju skupina govora (čakavske, čakavske sa štokavskim utjecajem i štokavske), Šimunović razlikuje i četvrtu, čakavsku skupinu, koja uključuje Milnu, Supetar i Sutivan (vidi zemljovid 2.).

³³ Istraživanja su izvršili A. Sujoldžić, B. Finka, P. Šimunović i P. Rudan, prilikom čega su na temelju bazičnoga vokabulara ispitane leksičke, fonološke i naglasne sličnosti (i to s obzirom na frekvenciju i mjesto pojedinih naglasaka). Na osnovu dobivenih rezultata bračka su mjesta grupirana u četiri skupine: čakavska mjesta (Bobovišća, Ložišća, Dol, Donji Humac, Nerežišća, Škrip, Dračevica, Pražnica, Gornji Humac, Bol), čakavska mjesta (Milna, Sutivan, Supetar), čakavska mjesta sa štokavskim utjecajem (Selca, Novo Selo, Povalja, tzv. selački govori) i štokavska mjesta (Sumartin). Vidi Sujoldžić et al. 1988: 172 i Šimunović 2009: 14, 22.

³⁴ Vidi Šimunović 2009: 14, 22.

³⁵ Detaljnije o ovim pojavama u poglavlju 4.

Zemljovid 2. Dijalektalni razmještaj bračkih govora (Šimunović 2009: 14)

Unutar selačkih govora, govori Selaca, Selačkih Zaselaka (Vrha) i Novoga Sela predstavljaju homogenu cjelinu u fonetsko/fonološkom i naglasnom smislu, dok govor Povalja pokazuje stanovita odstupanja. Kako sâmi *Pövjani* percipiraju svoj govor, najbolje kazuje iskaz stare *Pövjanke* (89 godina) "*Sumartiñani nâjlišje*³⁶ govöru na Brāčü, tō san čüla. A iza nîh ondä mî, Pövjani". U našim terenskim istraživanjima s najviše smo se poteškoća susreli upravo u Povoljima, jer je bilo izuzetno teško pronaći ispitanike koji govore čistim povaljskim dijalektom. Govor većine povaljskih govornika, pa čak i srednjovječne i starije dobi, u velikoj je mjeri izmiješan sa susjednim govorima i sa standardnim hrvatskim govorom.³⁷ Koji su faktori upravo u Povoljima doveli do toga miješanja nije posve jasno, no određenu ulogu mogla je odigrati činjenica da se nakon Domovinskog rata u Povolja doselio priličan broj stanovnika iz drugih krajeva Hrvatske. Bilo kako bilo, tim se faktorima u ovome radu nećemo posebice baviti, jer naša istraživanja u Povoljima imaju za cilj isključivo bolje smještanje selačkoga govora u kontekstu bračkih govora.

³⁶ Superlativ *najlišje* u percepciji ove *Pövjanke* očito znači "najsličnije standardu".

³⁷ Takvi su elementi, primjerice, sporadične retrakcije naglasaka, javljanje štokavskih uzlaznih naglasaka, jekavizama i štokavskog fonema [j].

2. KRATAK OPIS ŠTOKAVSKOGA GOVORA MJESTA SUMARTIN

Zbog velikog utjecaja štokavskoga govora mjesta Sumartin na selački i njemu susjedne govore posebno poglavlje posvećujemo njegovom fonološkom i naglasnom opisu, uz osvrt na neke morfološke karakteristike.

Sumàrtin je jedino mjesto na otoku Braču koje nije naseljeno autohtonim bračkim stanovništvom. Njega su, kako smo već spomenuli, osnovale u doba Kandijskoga rata (1646-1649) pribjeglice iz Makarskoga primorja i njegova neposrednoga zaleđa. Pridošlice su sa sobom donijele i svoj dijalekt koji, kao predstavnik zapadnoga novoštokavskog ikavskoga dijalekta,³⁸ po mnogim svojim karakteristikama odudara od ostalih bračkih govora kojima se na otoku govorilo od davnina. Štokavski se doseljenici nisu jezično asimilirali sa starosjedilačkim čakavskim pučanstvom već su, osnovavši zasebno mjesto, zadržali svoj jezični identitet. Iako su mnoge izvorne karakteristike ovoga štokavskoga govora očuvane, intenzivni kontakti njegovih govornika sa stanovnicima susjednih čakavskih mjesta rezultirali su prodiranjem nekih čakavskih elemenata. Utjecaj čakavskog najveći je (a i od najveća značaja za užu tematiku ovoga rada) na području akcentuacije.

Slijedi kratak fonološki opis sumartinskoga govora (popraćen nekim napomenama o morfologiji), izvršenoga na temelju analize snimki spontanoga govora izvornih govornika starije dobi (preko 80 godina). Neke od karakteristika sumartinskoga govora usporedit ćemo i s govorom mjesta Sućurja na Hvaru, koje su također osnovale štokavske pribjeglice s kopna.³⁹

Kao u većini štokavskih govora, u Sumartinu se koristi upitno-odnosna zamjenica *štà* (*znàte štà sàñ rěka; štà će rěć*).

Sumartinski govor ima klasičan novoštokavski vokalski sustav s pet kratkih i pet dugih vokala (kratki: /ĩ/, /ě/, /ǎ/, /ǫ/, /ũ/ i dugi: /ī/, /ē/, /ā/, /ō/, /ū/), koji se izgovaraju jednako kao u standardnome hrvatskom.

³⁸ Vidi Lisac 2003: 50.

³⁹ Vidi Hraste 1951: 381.

Odraz *jata* je ikavski (*tīlo, dōli, dīgōd, tribalo, rīč, izmīšali, vrīme*), no zabilježili smo i neke ekavizme (*óvde, trēba, něke, několiko*), dublete (*dōli/dōle* i *gōri/gōre*), te nekolicinu jekavizama (*prādjed, pjěsnīk, djěvōjka, dijéte, nāmjena*), za koje pretpostavljamo da nisu izvorni, već izrečeni u nesvjesnom nastojanju govornika da „korigira” svoj govor u komunikaciji s ispitivačem.

Odraz /ɛ/ iza palatalâ redovito je /e/: *jèzik, jětra, žédan, ožèdnit* (usp. S: *jětra, žědăn, ožednīt*, ali *jezik/jazik*).

/Č/ i /ć/ imaju izgovor kao u stand. hrv.: /ć/ je palatal (*pōć, dōć, dućăn, nécu, kćêr*), a /č/ predpalatal (*rīč, věčer, pričû, rěčemo*).

U Sumartinu se normalno javlja štokavsko /j/ (*bōje, dāje, prijatēlica, grōbje, zēmja, jūbi, jūta*), ali se, pod utjecajem susjednih govora, može čuti i /j/ (*pojūbiti, grōbje*).

Odraz /*dj/ redovito je /đ/ (*mlāđi, prez. dōđen, pōđen, dōđeš, GPT rōđen*),⁴⁰ a skup /*zdj/ dao je /žđ/ (*grōžđe*).

Finalno nastavčno -m dalo je -n (*sa pīlōn, ĩmān, znādēn, tōn stārĳon kćēri, u dvādeset i prīvōn gōdini*).⁴¹

U sumartinskom govoru /h/ se obično zamjenjuje s /v/ (*kūvat, uvātīt*) ili s /j/ (G. *òraja, bōlī me tṛbu*), a ponekad se naprosto izostavlja (npr. *ĩmben*, u selačkome *hĩmbēn* "zavidan"; *od òvī pīvāca*). Zabilježili i slučajeve u kojima se /h/ izgovara (*ĩmān rāznorāznih tīh prijatēla, u Dōńen Húncu, nĩhōv, s(h)vātīt*).⁴²

Skupina /hv/ prelazi u /f/ (*fāla, zafālit*); inače se glas /f/ normalno javlja (*frīgāt, kafa*).

Govor Sumartina je šćakavski, tj. psl. skupine /*stj/, /*stȳj/ i /*skj/, /*skȳj/ daju /šč/: *ščāp, gūšcer, klīšća, šćédit*.⁴³

⁴⁰ Hraste (1951: 386) uz primjere s /đ/ (*svađa*) bilježi i dubletne primjere sa /đ/ i sa /j/ (*žeda* i *žeja, mladi* i *mlaji*), ali samo /j/ u primjerima (*slaji, preja, mejaš*). Za GPT bilježi samo /đ/ (*svađen, viđen, nasaden, rođen*).

⁴¹ Ovu tipično čakavsku crtu nalazimo i u Sućurju na Hvaru, u splitskome govoru te u govorima Makarskoga Primorja. Vidi Hraste 1951: 387.

⁴² Šimunović (2009: 26) bilježi i zamjenu /h/ s /j/ u primjeru *Mijovil*, a Hraste (1951: 387) bilježi primjere *kuvat, kruva*, ali *kruh*.

⁴³ Šćakavizam je karakterističan za govore Makarskoga primorja. Vidi Lisac 2003: 53.

U infinitivu nema finalnog *-i* (*rádit, òčistit, shvātit, pātīt*),⁴⁴ no zabilježili smo i primjere *dôci, pojúbiti* (vjerojatno je i ovdje riječ o „korigiranju”). Ne-glagoli imaju infinitive na *-īt* (*dīgnīt, pòdignīt, prèkiniti*). Finalno *-i* u imperativu također se gubi (*poj! pojte!, ostrīž! ostrīžmo! ostrīšte!, rec! recmo! reste!, or! ormo! orte!, govor! govormo! govorte!*).⁴⁵

Prezent glagola *íci* u Sumartinu je *īdēn* (ali stariji informant tvrdi da se u zaselku Rasotica kaže *gren*), a složenice toga glagola glase *dôć/dôc, pōć/pôc*, prez. *dōđen/dôđen, pōđen/pôđen*. Prezent glagola *mōc* je *mōgu*, a za glagole *imat* i *znāt* zabilježili smo prezentske oblike *imáde* (ali i *īmān*) i *znádēn* (ali *ně znāš*).

U GPR finalno *-I* > *-o* (*bīo, ròdio, mīslīo, ūmro, īšao, rēko, zvāo se*), uz neke zabilježene primjere s ispadanjem *-I* (*ūze, rēka, īša*) i s nastavkom *-ja* (*vrátija*).⁴⁶ Na kraju riječi i sloga *-I* se čuva (*stōl, dēbēl*).

Imenice m. r. i ž. r. imaju u g. nastavak *-a* (*od òvī pīvāca*).

U pridjevskim se deklinacijskim nastavcima u Sumartinu miješaju nastavci s glasom */o/* (*òvōga nājstārijōga mōnka u Sumārtīnu, u jenōga Štānbuka, pīje tōga, sa pōkōjnīn òcōn, naprama nāšon grōblju*) i oni s glasom */e/* (*za kršćenēga kūma, tēn sīnu, bīlo je tēga, òvēga stārega belāja, pōkōjnega*).

Utjecaj čakavskih govora najizrazitiji je na području sumartinske akcentuacije, u kojoj se na jedinstven način novoštokavske karakteristike (četveroakcenatski sustav, akcenatske retrakcije) isprepliću sa čakavskim elementima (primjerice, javljanje neoakuta i oksitoneze).⁴⁷

Akcentatski sustav sumartinskoga govora čine četiri naglaska:

- kratkosilazni /ˈ/: *gōre, smōkva, gōdīna, vēčer, ònda, dōšla*;
- dugosilazni /ˈː/: *dān, mālī mrāv, D. dūši, A. glāvu*, prez. *dōđen, lūbrī*;
- kratkouzlazni /ˈ/: *jēdna ūnuka, mōmak, razūmio, ovāko*;
- dugouzlazni /ˈː/: *dvādeset, sáma, óvde, svītu, pripústio*.⁴⁸

⁴⁴ Ova je pojava uobičajana za čak. govore, ali javlja se i u govoru Sućurja na Hvaru te u štokavskim mjestima na susjednom kopnu. Vidi Hraste 1951: 385.

⁴⁵ Ovi su primjeri imperativa citirani prema Hrasti (1951: 385). Sumartinski govor vjerojatno je ovu crtu poprimio od govora susjednih mjesta, jer je u Sućurju na Hvaru nema (*govōri! govōrimo! govōrite!, rēci! rēcimo! rēcīte!* itd.).

⁴⁶ U Sućurju na Hvaru GPR ima nastavak *-ja* (*seja, bija, vozija, govoriya, odija, čuja, želija*).

⁴⁷ Utjecaj čak. govora na akcentuaciju u Sumartinu je daleko veći nego u Sućurju na Hvaru, gdje gotovo uopće nema utjecaja čak. akcentuacije. Vidi Hraste 1951: 388.

Osim ova četiri naglasaka, koja su intonacijski jednaka standardnim hrvatskima, u sumartinskom se govoru javlja i neoakut / ˘ / koji se, pod utjecajem susjednih čakavskih govora, potpuno uvriježio u nekih oblikâ i u određenih riječi.⁴⁹ Slijede primjeri neoakuta zabilježenih u razgovoru s najstarijim stanovnikom Sumartina (89 godina):

- u složenicama s glagolom *ić*: *dôć* (i *dôć*), *pôć*; prez. *pôđen* (i *pôđen*), *dôđeš*, *dôđu* (i *dôđen*); ali GPR *dôšla*, *săša*;
- u GPR glagolâ n. p. C: *ubrâla*, *udâla se*, *năšla*; ali *bîla*;
- u prezentu glagolâ n. p. B: *interesîra*, *něće*, *dîra*, *dobîje*, *dodâjen*, *kâžen*, *šâlin se*, *povêžen*, *razbîješ*, *kâže*, *razgovârâte*, *Čîn napîšen*, *odma izbrîšen*, *nănovô pîšen* i *ôpet brîšen*;
- u N. imenica m. r. n. p. B: *godîšnâk*, *dućân* (G. *dućána*);
- u G. imenica *e*-vrste: *u Râdê*, ali *rúke*, *sa strânê*, *máne*;⁵⁰
- u osobnih i posvojnih zamjenica: *jâ* (i *jâ*), *mî* (i *mî*); D. *nôn*, *nêgova*, *njêzin*, *nêzina*; G. *tvôga*;⁵¹
- u brojeva: G. *dvajstpête*;⁵²
- ostalo: *prîča*, *stvâr*, *u stvârî*, *tâko*, *prekjučêr*, *jednôn*, *u jenôga Štânbuka*; GPT *udâta*; g. *od ôvî pîvâca* (N. *pîvac*).⁵³

Uzlazni naglasci / ˈ / i / ˘ / nastali su novoštokavskom retrakcijom silaznih (nepočetnih) naglasaka na prethodne slogove (*u kôjên termínu*, *ônâj hòtêl*, *sa strâne*, *nê dâ mi bêlâj mîra*, *nîsân ni nâ krâj pâmêti imao*, *nâ svôj nâčîn*, *tâko mi tō lèžî*, *čêtiri gödîne dâna*).

Većina novoštokavskih govora ima za posljedicu ove retrakcije nepostojanje prednaglasnih dužina. Međutim, u Sumartinu se javljaju primjeri sa naglaskom na starome mjestu, „uvezeni” iz susjednih čakavskih govora (npr. *imberlân*, *našâ san*, *u svojôn*, *jednôn*) pa se, u okviru te pojave, može javiti i prednaglasna dužina (*sa pîlôn*, *dîgôd*, *Râdê*, *u Râdê*, *u tên termîñû*). Posebice je zanimljivo javljanje slijeda prednaglasne dužine i neoakuta u G.

⁴⁸ Uzlazni naglasci nastali su, kao u svim novoštok. govorima, povlačenjem svih naglasaka (osim onih na prvome slogu) na prethodni slog, pri čemu je na kratkim slogovima dobiven naglasak / ˘ /, a na dugim naglasak / ˈ /.

⁴⁹ U Sućurju na Hvaru uopće nema neoakuta. Vidi Hraste 1951: 388.

⁵⁰ Hraste (1951: 389) bilježi neoakut u G. i I. ovih imenica: *ženê* – *ženôn*, *sestrê* – *sestrôn* itd., ali *svíce* – *sviçôn* i *dušê* – *dušôn*.

⁵¹ Hraste (1951: 389): *jâ*, *tî*, *mî*, *vî*, *môj*, *tvôj*, *svôj*.

⁵² Hraste (1951: 389) bilježi uglavnom akut u glavnih i rednih brojeva: *čêtrdesê*, *pedesê*, *šezdesê* itd.; *devêti*, *desêti*, *jedanajêsti* itd., ali *pêti*, *šêsti*, *sêdmi*, *ôsmi*.

⁵³ Za još primjera s neoakutom vidi Hraste 1951: 389.

Rādē, koji je rijedak čak i u čakavskim govorima (no dosta je dobro očuvan u Selcima i u Novome Selu, vidi 4. 2. 3.).

Poput većine novoštokavskih govora i sumartinski govor ima zanaglasne dužine (*srētān, blēsāv, čīstīt, svātīt, dīgnīt, sa strānē, tēn mōjēn prijatēlu, u prízēmļu, sa pòkōjnin òcōn*), a imaju ih i susjedni govori Selaca, Novoga Sela i Povalja (vidi 4. 3.). Međutim, neke dužine karakteristične za selačke govore u sumartinskome govoru izostaju (primjerice, na mjestu izvornih akutiranih dužina u primjerima *dōbar, Mārica, māsline, dolāzili, vīdili, kēsice, gödine*).⁵⁴

U sumartinskom se govoru vrši duljenje pred sonantima u naglašenome slogu (*glāvno, sīr*; ali *krōv* bez duljenja), no ne i u nenaglašenom (*vēčer, šēcer, vītal*). Nenaglašeno nepostojano *a* također je kratko (*vītal, pālac, nōkat*; usp. S: *vītāl, pālāc, nōhāt* itd.).⁵⁵

Duljenje pred zvučnim suglasnicima u zatvorenome slogu, prisutno u svim čakavskim govorima Brača, Hvara i Visa, u Sumartinu se ne provodi *bōb* (G. *bōba*), *grōžde, sūsjeđ, sprōvod*. Ipak smo zabilježili dužinu u primjeru *grōbje* (usp. S: *bōb, grōžje, sūsīd, sprōvōd, grōbje*, za više selačkih primjera vidi 4. 4. 2.).

Uz mnoštvo primjera gorespomenutog povlačenja naglasaka na proklitiku (prilikom kojega se dobivaju uzlazni naglasci, npr. *do' kraja, dvâ sīna i dvī kćēre, na' tō*), u sumartinskome govoru zabilježili smo i nekoliko primjera preskakanja naglasaka na proklitike (*Ōvō mi je jēdna od trīdeset i trī ūnuke, dvajstīpēt, ū pameť*).⁵⁶ Iako je preskakanje naglasaka na proklitike tipična čakavska osobina, ne mora nužno biti riječ o utjecaju susjednih čakavskih govora, budući da ovakvo preskakanje naglasaka postoji i u nekim novoštokavskim govorima Dalmatinske zagore.⁵⁷

⁵⁴ Detaljnije o akutiranim zanaglasnim dužinama 4. 3. 1.

⁵⁵ Vidi 4. 3. 1. 3.

⁵⁶ Razlika između ove dvije pojave jest da preskakanjem na proklitiku naglasak ne mijenja kvalitetu, tj. silazni naglasci ostaju silaznima (npr. u selačkom A. *glāvu, nā glāvu*), dok prilikom povlačenja silazni naglasci postaju uzlaznima (npr. u sumartinskom G. *brāta, òd brata*).

⁵⁷ Vidi Kapović 2015: 57.

3. FONOLOŠKI OPIS SELAČKOGA GOVORA

U ovome poglavlju navodimo glavne fonološke karakteristike selačkoga govora u usporedbi s govorima Novoga Sela i Povalja, istodobno promatrajući ove govore u kontekstu ostalih bračkih govora. Kako smo već napomenuli, između govorâ Selaca i Novoga Sela nema gotovo nikakvih razlika na fonetskoj/fonološkoj razini, dok se govor Povalja izdvaja po nekim svojim karakteristikama.

U Selcima i u Novome Selu koristi se upitno-odnosna zamjenica *čă/čâ*, oblici *zač*, *poč* i dr. izostaju, a umjesto njih koriste se zamjenice *zăšto*, *pôšto*, *ũ što*, *nă što* itd. U Povaljima se, kao i u Sumartinu, upotrebljava upitno-odnosna zamjenica *štă* (*čă* se također može čuti, ali sami Povaljani tvrde da je riječ o novijoj pojavi).

U nastavku slijedi prikaz osnovnih fonoloških karakteristika govorâ Selaca, Novoga Sela i Povalja. Za svaku fonološku pojavu navodimo primjere iz govorâ svih triju mjesta. Za neke pojave koje su prisutne u svim trima mjestima navodimo samo primjere iz selačkog.

3. 1. Vokalizam

Jedna od osnovnih fonoloških odlika selačkoga govora, na temelju kojega ga se izdvaja u zasebnu skupinu unutar bračkih govora, jest njegov vokalski sustav. Za razliku od ostalih bračkih čakavskih govora, koji imaju sustav od šest kratkih i šest dugih vokala (kratki: /*ī*/, /*ē*/, /*ă*/, /*ō*/, /*ǫ*/, /*ũ*/ i dugi: /*ī̃*/, /*ē̃*/, /*ā̃*/, /*ō̃*/, /*ǫ̃*/, /*ũ̃*/), selački govor ima klasični vokalski sustav od pet kratkih i pet dugih vokala, a isti sustav ima i govor Novoga Sela:

kratki:

/*ī*/ /*ũ*/

/*ē*/ /*ō*/

/*ă*/

dugi:

/*ī̃*/ /*ũ̃*/

/*ē̃*/ /*ō̃*/

/*ā̃*/

U ovim govorima, dakle, ne postoji fonološka opozicija /*o*/ : /*ǫ*/, kako je to slučaj u ostalim bračkim čakavskim govorima.

Vokalski sustav nešto je drugačiji u Povoljima, gdje dugi vokali /*ē*/ i /*ō*/ imaju blago diftonški izgovor (/i^le/, /u^lo/),⁵⁸ prisutan u naglašenom i u nenaglašenome slogu (*Ŏč'ēš se napīt kâp kaŕ'ē?*, *do š'ēstoga rāzrēda*, *g^uōspe moŕjā*, *īd'e*, *n'ēće*, *n'ēćedu*, *m'ēso*, *S'ēlca*, *slov'ēnske*, *na fakult'ētū*, *pop^uōdn'ē*). Diftongacija je u povaljskom, čini se, u procesu gubljenja jer je mnogi mlađi govornici nemaju, a i u starijih govornika /*ō*/ može imati i monoftonški izgovor (*divōjka*, *nōno*, *vōde*, *stō*, *ōn*).⁵⁹

Sljedeća razlikovna karakteristika selačkoga govora jest izostanak zatvaranja dugih vokala /*ā*/, /*ō*/ i /*ē*/,⁶⁰ koje je prisutno u svim ostalim bračkim čakavskim govorima.⁶¹ Dugo /*ā*/ zadržalo je svoju kvalitetu u govorima Selaca, Novoga Sela i Povalja (naglašeno: *nājpri*, *raskalāšēn*, *Ānka*, *bājka*, *gucān*, *čobān*, g. *smōkāv*, *pīvāt*, GPR *pīvāla*; nenaglašeno: *nāpāst*, *Āntē*, *nāpāst*, *nāpītāk*). U Selcima i Novome Selu svoju kvalitetu zadržali su i dugo /*ō*/ (*rōd*, *vōl*, *nōs*, *nōć*, *brōd*) i /*ē*/ (*pēt*, *mēso*, *prvēga*, *ženē*), dok u Povoljima /*ō*/ i /*ē*/ diftongiraju (vidi gore).⁶²

Vokali /i/ i /u/ u svim bračkim govorima imaju normalan, srednji izgovor, bez obzira na naglašenost/nenaglašenost i dužinu/kračinu.⁶³

⁵⁸ Ni Hraste (1940) ni Šimunović (2009) ne spominju u Povoljima diftonški izgovor, niti na ikoji način napominju da je izgovor dugih vokala /*ē*/ i /*ō*/ u tim mjestima drugačiji nego u selačkom.

⁵⁹ Govori Pučišća i Bola imaju prave diftonge (/i^le/ i /u^lo/) i to u naglašenom (*piēc*, *nuōć*, *duōć*, *svičti*) i u nenaglašenom položaju (*riestē*, *puodniē*). U Bolu su i nekoć dugi, a danas pokraćeni diftonzi zadržali diftonški izgovor u nenaglašenome slogu (*mōluoj*, *nīkuor*, *mšisec*, *bōliet*, *do kūcie*). Donedavno su diftonzi postojali i u Gornjem Humcu, Dolu, Škripu i Splitskoj, a i danas se mogu čuti njihovi ostatci. Vidi Šimunović 2009: 21-22. Vokali /*ē*/ i /*ō*/ diftongiraju i u nekim mjestima na Hvaru, najizrazitije u Starom Gradu. Vidi Hraste 1935: 6.

⁶⁰ Dugi vokali /*ō*/ i /*ē*/ u većini bračkih mjesta također imaju zatvoren izgovor /*ō̄*/ (*rōd*, *vōl*, *nōs*, *nōć*, *brōd*),⁶⁰ odnosno /*ē̄*/ (*pēt*, *mēso*, *prvēga*, *ženē* itd.).

⁶¹ Izgovor /*ā*/ najbliži je čistom glasu /o/ u Bolu (kao i u susjednim mjestima na Hvaru, npr. *iskrcōvāt*, *nōjpri*, *nōpāst*). Već se u Gornjem Humcu, njemu najbližem mjestu, osjeća diftonška osobina ovoga vokala. Dalje prema zapadu otoka diftonški karakter je sve izrazitiji, da bi u Milni, dakle na krajnjem zapadu, on imao najčistiji diftonški izgovor u pravcu /*ō*/ (npr. *jō̄je*, *glō̄vā*, *Mō̄tē*, *stō̄r*, *grō̄d*, *jūbō̄v*, *brō̄dā*). Vidi Hraste 1940: 13. U nekim mjestima na Hvaru (npr. Vrbanj) /*ā*/ diftongira u /*aō*/: *jāoje*, *glāovā* itd. (vidi Hraste 1935: 5). Dugo /*ō̄*/ < /*ā̄*/ zadržalo je svoju zatvorenost i nakon pokrate zanaglasnih dužina u ovim mjestima (g. *sēstor*, *smōkov*; G. *zdrōvjo*, *imōñō*; prezent: *pīton*, *pūšćomo*, *rōjomo*; inf. *sījot*, *žvātōt*; GPR: *pīvo*, *pīvola*, *pīvoli* itd.). Vidi Šimunović 2009: 22. Ova je pojava prisutna i u nekim mjestima na Hvaru (vidi Hraste 1935: 5) i Visu (vidi Hraste 1937: 148).

⁶² Valja razlikovati ovu pojavu od zatvaranja /*ō̄*/ i /*ē̄*/ u „općem bračkom“, do kojega je došlo lančanim pomakom. Naime, duljenjem /**ā̄*/ > /*ā̄*/ stvara se novo /*ā̄*/ pa se staro /*ā̄*/ zatvara (bilo u /*ā̄*/, bilo u diftonge različitih vrsta, bilo skroz do /*ō*/). Za tim se onda, vjerojatno strukturnom analogijom, povodi i /*ē̄*/ > /*iē̄*/ (iako nema nikakvog novog dugog /*ē̄*/) i sl., a nastanak novog dugog /*ō̄*/ od /**ā̄*/ onda za sobom dalje povlači zatvaranje starog /**ō̄*/ (pa zato imamo novo *brāta*: *grōda*: *muōra* prema izvornom *brata*: *grāda*: *mōra*). U Povoljima se dugo /*ē̄*/ i /*ō̄*/ zatvaraju, a da to nije lančani pomak (jer /*ā̄*/ ostaje nepromijenjeno) – to je možda isti impuls za (fonetskim) zatvaranjem dugih glasova kao u štok. (npr. u Dalm. zagori, gdje je tipičan zatvoren izgovor dugog /*ē̄*/ i /*ō̄*/ kao zatvoreno /*ē̄̄*/ i /*ō̄̄*/ ili kao diftonga /*iē̄̄*/ i /*uō̄̄*/). Usp. u Prapatnicama *mēd*, *niēcū*, *nōs/nuōs*, *guōvno*. Vidi Kapović 2007 b: 114). Kapović – usmeno.

⁶³ Vidi Šimunović 2009: 24.

Ostale fonetske/fonološke karakteristike zajedničke su svim trima mjestima, ukoliko nema posebnih napomena o eventualnim razlikama.

Odraz jata je ikavski (S: *brīme, tīlo, vīnāc, besīda, oriĥ, rīpa, dī* "gdje", *gnīzdō, dītē, līpo, čovīk, kolīno, nedīja, nesrīca, cvīce, mlīkō, slizinā, srīdnī, sījāt, svīt, nīdra, jīst, mīra* "mjera", *tīsān, sūsīd, vrīca, srīdā, pīsma, pīvāt* (prez. *pīvān*), *vītār, obīd, strīlā, bīlo* "bijelo", *mīsēc, nīgdī, gōri, krīlō, mlīt, vīrovāt* (prez. *vīrujēn*), *vīdīt* (GPR *vīdīla*), *rīzāt* (prez. *rīžēn*), *umrīt, bižāt* (prez. *bižīn*); NS: *dvā pūtā nā misēc, pīvāt, nikolīko, sūsīd, grīsī, rīč, nīgdī na svītū, mīnā, trībāt, pōsli, prīd nōc, üvīk, mīrīt*, GPR *līpīli, vīdīli, cjēnīli*, P: *slizinā, vīdīt, umrīt, līp, slīdiš, dīte moje, volīla, pripričit, razbižāli, dī, pred pār misēcīh, vrīme, žīvīt, cvīce* GPR *sīkli, jīla, trībālo*).

Javlja se, iako rijetko, ekavski odrazi (S: *cestā, kōrēn, kōstrēt, zanovētāt*, NS: *kōrēn*; P: *kōren, nēkidān, pred pār misēcīh*), a mogu se čuti i jekavizmi "uvezeni" iz standarda (S: *cjēpīt, gusjēnīca, primijētīt, rāsvjeta, sjēcāt se, sjēna, sjēvēr, sijēno, smjēsa, tjěšīt, vjēverīca, zahtjēvāt, žēležo, svjěskī, Tjēlovo, ücjena*; NS: *sjēver, vijēstī*, P: *sjēcān se, gūsjenica, lijēči, vjěčno, vjěčnost, vjēra*) te dublete (S: *bilīžīt/bīļēžīt, cīnīt/cijēnīt, trībāt/trēbāt, vīstī/vijēstī, vīžbāt/vjěžbāt, zdīla/zdjēla*; NS: *sīcān se/sjēcān se, zdīla/zdjēla*; P: *pīsma/pjēsma*). Prividni ekavizmi su *sēst*, prez. *sēdēn* (S, NS i P)⁶⁴ i *plēska* "šamar" (S, NS i P).⁶⁵

Slogotvorno /*ʃ*/ ostvaruje se bez popratnog vokala (*křv, smřt, břdo, grmīt, mřva, střgāt* "grebati").⁶⁶ Naglasak na /*ʃ*/ u pravilu je kratak,⁶⁷ a i u nenaglašenome položaju moguća je samo kračina (*ümřla, rāstrla*).⁶⁸

Staro /*q*/ denazaliziralo se u /*u*/ (*pūt, rūkā, zūb*), a isto tako i samoglasno /*ʊ*/ (*vūk, žūc*). Staro /*ɛ*/ uglavnom je dalo /*e*/ (*mīsēc, dēvēt, pāmēt*), iako se iza palatalâ (/č/, /ž/, /š/ i /j/) u ponekim primjerima javlja /*a*/: *ujāt* "uhvatiti" i *zajāt* "pozajmiti" (S, NS i P), *požāt*, prez. *žānēn* (S i NS, ali P: *žēné se žīto*), *jazīk* (S i NS; zastarjelo, novije *jeziķ*; u Novome Selu *jazīk*

⁶⁴ < *sesti, sedq (JE); odraz nazala proširen je iz prezenta na druge oblike. Kapović – usmeno.

⁶⁵ < *plesnqti (JE).

⁶⁶ Isti je odraz samoglasnog /*ʃ*/ i u ostalim bračkim mjestima, osim u Bolu gdje je odraz /*ar*/ (Vidi Šimunović 2009: 24), a tako je i na čitavom Hvaru i Visu (vidi Moguš 1977: 32 i Hraste 1935: 8).

⁶⁷ Ipak smo zabilježili dugi naglasak na /*ʃ*/ u g. *břd* (i *břdīh*), *čřv* (i *čřvīh, čřvā*), *přn* (i *přnīh*).

⁶⁸ Kraćanje dugoga /*ʃ*/ karakteristično je za većinu čak. govora sjevera i juga. Vidi Moguš 1977: 30.

je samo u frazi *vrâg ti jazik ôdni*, a inače je *jezik*; P: *jezik*). Svi su ostali primjeri s /e/: *počēt, načēt, žēja, jētra, jemātva* "berba grožđa", *žēdān, ožednīt, proklēt, GPT pröklēt* (S, NS i P).⁶⁹

Stari poluglas u slabom položaju ispada, a u jakom redovito daje /a/: *pās* < *pъsъ, *otāc* < *otъcъ, *daskā* < *dъska, *maglā* < *mъgla (S, NS i P). Primjeri jake čakavske vokalizacije su rijetki, npr. G. *pāsa*, u Selcima i *jaglā* (P: *iglā*; NS: *jaglāl iglā*⁷⁰), ali *mlīn* (S, NS i P).⁷¹ Slijed /w/+/ə/ dao je /va/ samo u primjeru *vazēst*, prez. *vāzmēn* (S, NS i P; zast., novije *uzēst*, prez. *ūzmēn*), a inače je svugdje /u/: *učēra* "jučer", *udovāc*, *Uskŕs*, *ušēnāk*, *ūvīk*, *užgāt* (S, NS i P).

3. 2. Konsonantizam

Što se tiče konsonantizma, u selačkome govoru nema većih odudaranja od govorâ ostalih bračkih mjesta.⁷²

Konsonantski sustav selačkoga govora ima 23 fonema, a isti je sustav u Novome Selu i u Poveljima.

Tablica 1. Konsonanti u selačkome govoru

mjesto izg. način izg.		labijali	labio- dentali	dentali	predpalatali	palatali ⁷³	velari
okluzivi	bezvučni	<i>p</i>		<i>t</i>		<i>č</i> [t']	<i>k</i>
	zvučni	<i>b</i>		<i>d</i>		<i>đ</i> [d']	<i>g</i>
afrikate	bezvučni			<i>c</i>	<i>č</i>		
frikativi	bezvučni		<i>f</i>	<i>s</i>	<i>š</i>		<i>h</i> [x]
	zvučni		<i>v</i>	<i>z</i>	<i>ž</i>		
poluvokal					<i>j</i>		
nazali		<i>m</i>		<i>n</i>	<i>ñ</i>		
likvide	lateralni			<i>l</i>			
	vibranti			<i>r</i>			

⁶⁹ Moguš (1977: 36) navodi za Brač sljedeće primjere: *jazik, jodar* < jadar, *ujot* < ujat, *prijot* < prijat, *zajot* < zajat, *žat, počat, žatva* (pored *žetva*), a za Ložišća i *žoja* < žaja, *žodan* < žadan, *ožodnit* < ožadnit.

⁷⁰ Novoselski informant tvrdi da su varijantu *jaglā* u Novo Selo donijeli doseljenici iz Selaca.

⁷¹ Za neke čak. govore karakteristični su oblici s jakom vokalizacijom: *važgati, vavek, vavik, vajk* (< *vъvĕkъ), *malin* (< *mъlinъ). Vidi Moguš 1977: 21.

⁷² Do odstupanja od ostalih bračkih mjesta dolazi u govorima Supetra, Sutivana i Milne, gdje se javlja čakavizam, odnosno neutralizacija frikativa /s/ i /š/ u /š/: *Viš, šūsā, /z/ i /ž/ u /ž/: kožā, kōža* i zamjene /č/ (odnosno [č̌]) sa /c/: *covik, kjuć*). Vidi Šimunović 2009: 25. Čakavizam je prisutan i u gradu Hvaru (vidi Benčić 2013: 14) i u nekim mjestima na otoku Visu (vidi Hraste 1937: 147).

⁷³ Čakavsko [t'] i [d'] su palatalni (nepčani) okluzivi (vidi Škarić 2009: 71).

Kao u mnogim drugim čakavskim govorima, i u selačkome je očuvano praslavensko /**t'*/, koje u ovom radu bilježimo kao /*č*/ (*găće, prisīć, srića, vrića, okrićāt, stić*). Ono se izgovorom dosta razlikuje od /*č̌*/, čiji je izgovor, sudeći prema Šimunovićevu opisu, tvrdi nego u drugim bračkim mjestima (*čupāt, čă, čihôv, măčăk*). Isto je i u Novome Selu i u Poveljima.⁷⁴

Glas /*Ĵ*/ prelazi u /*j*/ (S: *jūbāv, krāj* ("kralj"), *zemjă, jūdi, nedĳja, pōsteja, ūje, zēje* itd.; NS: *stāvĳāt, jūdi, zemjă, priĳatěj, pōsteja*, G. *obītĳi*), no u starijih selačkim govornika zabilježili smo na tom mjestu glas /*l*/ (S: *vălda, stablika, zădovolna, ūglen, škôlka, kôkôš klŭjĕ kukurŭz, okluvă me nĭ pĭvăc*, GPR *zaklŭčila*). U nekim se primjerima javlja sekvenca fonema /*l*+/*j*/ (S: *evăndelje*, GPT *vôljĕn*; NS: GPT *nasĕljeno*). U Poveljima se uz /*j*/ (P: *ŭje, pōsteja, nevôja, Trĭ krăjă, GPT slômĳena, naprăvĳena*) sporadično javlja i štokavsko /*l*/ (P: *poĳe, priĳatelstvô, veš'ĕĳe, rodĭteĳi, žĕĳa, ĳŭdiĳjŭdi, zemĳă/zemjă*).

Praslavenski skupovi /**d'*/ i /**dĳj*/ ostvaruju se kao /*j*/ (S: *grôžje, lôzje/lôžje, mĕja, rŏjăk*, ali i *rŏdjăk*; NS: *grôžje*). /*Ď*/ javlja u glagolskom pridjevu radnome (S: *vĭdĕn, zalĕdĕn, probŭdĕn, nagrădĕn, oslobŏdĕn, rŏdĕn, namĳdĕn*; NS *rŏdĕn*), u sekvenci /*žđ*/ (S, NS i P: *zvĭžďăt, zvĭžde*, P: *grŏžde*) i u nekim iznimnim slučajevima (S: *ďăvăl, krăđa, răďăt, glŏďăt, ândel, Evăndeĳe, sudĕ*, NS: *sudĕ, rŏďăk, vŏďa*, P: *ďăvla, gŏspŏďa, tŭďe*). Iako je izgovor ovoga fonema palatoalveolaran [d'], u ovome ga radu bilježimo kao /*đ*/ . U Poveljima smo zabilježili i sekvencu /*d*/ + /*j*/ u primjeru *rŏdjăk*.

Poput većine čakavskih govora, selački je govor šćakavski, kao i govori Novoga Sela i Povalja (S: *ščăp, gŭščĕr, gŭščĕrica, piščăt, šćĕta, hvaščăt, hladĭšće, sĭrišće, lišće, pŭščăt, šćŭcăt* (NS: *gŭščĕr, gŭščĕrica, šćăp*, P: *sĭrišće, Gračĭšće* (toponim), *gŭščĕrica, šćăp*).

/*H*/ se izgovara kao bezvučni velarni spirant [x] i u većini je slučajeva očuvan; bilježimo ga kao /*h*/ (S: *kŭhăt, sŭh, muhă, krŭh, hlădĭt, hrăbăř, pŭhăt, zahĭtĭt*; NS: *orĭh, străh, strahĭv, grĭh*; GPR *razmăhă se, hodĭ*, P: *glŭhă, kŭhăt, krŭh, hrănă*, GPR *hodĭla*). Rijetki su primjeri njegova nestanka (S i NS: *ĭjăda, tĭt* "htjeti"; prez. *ocŭ, ŏcĕš, ŏce* itd.; ali P: *hĭjăda, hŏcĕš*). Sekvenca /*hv*/ zamjenjuje se s /*ff*/ (S: *făĭĭt se, fătăt, ufătĭt, prĭfătĭt, ŭfă se*,⁷⁵ NS: *ufătĭt*,

⁷⁴ Za afrikatu /*č̌*/ na Braču Šimunović (2009: 26) kaže da je "nešto umekšana i izgovara se [č̌], gotovo kao standardni hrvatski /*č*/", no to, prema našim opažanjima, ne vrijedi za selačko /*č̌*/.

⁷⁵ < *уръвати.

P: *ufätit, prifätit*), no i tu ima iznimaka (S i NS: *hvašcät* "žvakati", *Hvâr*, ali *Hvārānin* i *Fārānin* (stariji inf.); P: *Hvâr, Hvārānin*).

Kao u većini čakavskih govora, /f/ se ne supstituira: *kafā, afanāt* "onesvijestiti se", *frišāk* "svjež", *fremāt* "zaustaviti", *friḡāt, fēšta, famēja* "obitelj", *fažōl* (S, NS i P). U nekim primjerima /f/ > /h/ (S i NS: *humāt* "pušiti", *humār* "dimnjak"; P: *fumār*).⁷⁶

U selačkom se provodi i prijelaz finalnog nastavačnog /m/ > /n/: u glagolâ (1. l. jd. prez. *viđin, govörin, čekān* (S, NS i P); u imenica (I. *sūsīdōn, ženōn*, dli. *krāvān, divōjkān* (S, NS i P), u pridjevâ (LI. m. r. i sr. r. *döbrin, mālēn*; ž. r. *döbrōn, mālōn*, dli. *döbrin, mālīn*; S, NS i P), u zamjenica (npr. u D. osobne zamjenice *nān, vān*; u LI. posvojnih zamjenica: m. r. *mojīn, tvojīn*; ž. r. *mojōn, tvojōn*, itd.; S, NS i P).⁷⁷ U deklinabilnih oblika korijensko /m/ na kraju riječi je očuvano: *dīm, kūm, srām, sām, trōm, grōm* (S, NS i P), osim u brojeva *sēdān* i *ösān* (S, NS i P).

Na kraju unutarnjega sloga /m/ često prelazi u /n/ (*pāntīt, slāṅka, zāṅka, pūnpa, kumpīr, Nijēnci, sedandesēt, osandesēt*, S i NS), no može se i čuvati (S: *bōmba, lumbrēla/lunbrēla* "kišobran", n. *mōmci*). U Povoljima se /m/ uglavnom čuva: *lumbrēla, kumpīr, sūmpor*, osim u brojeva *sedandesēt, osandesēt*.

U nekih se govornika vokal u slogu zatvorenom glasom /n/ blago nazalizira. Kako je riječ o individualnom obilježju, koje usto nema ni fonološkoga značaja, ovu pojavu nismo bilježili nikakvim posebnim znakom, no ovdje ćemo ga bilježiti /ⁿ/ tek radi demonstracije: *Jē, i svīrāla je māⁿdolīnu u māⁿdolⁿskēⁿ orkēstru sa mālⁿ Tirōlinicōⁿ, Zōricōⁿ; limūⁿ i narāⁿča; išā saⁿ lēc* (S).

/M/ i /n/ ispred velara > /ŋ/: *slāṅka, Ivāṅka, čūṅka*, G. *moṅkā, štūṅka* itd. (S, NS i P).

/L/ na kraju riječi očuvano je u sva tri mjesta (S: imenice *dīl, āndēl, stōl, postōl, sōkōl, āpostōl, mūl, žmūl, čavāl, đāvāl, vřtāl, ūzāl, kōtāl, kabāl, mīsāl, vāl*, pridjevi *cīl, mřzāl, okružāl, tēpāl, gnīl, gōl, debēl, vēsēl*). Finalno -l otpada (uvjetno rečeno) u brojevnom prilogu *i po* (S: *dēvēt i po*; NS: *trī i po gödīne*). U participima finalno -l otpada (GPR *imā/imā,*

⁷⁶ Prijelaz /f/ > /h/ događa se i u Gornjem Humcu, Dračevici, Ložišćima i Bolu. Vidi Šimunović 2009: 26.

⁷⁷ Hraste (1940: 26) u Povoljima bilježi i finalno nastavačno -m i -n: *nāčmem, ūmrem, mākmem, imam i jēmam, kōpam, sēdam, ösam, mīšōm, zētōm; nāčmen, ūmren, iman i jēman*.

naprāvī, skīnū, očīstī itd.; S, NS i P).⁷⁸ Unutar riječi // se u većini primjera čuva (S: *sālpa, bōlnica, mālta, šōldi, fālšī*; G. *kōlca, vōlta, pālca, mūlca*; NS: *īspod vōlta, dvā kōlca, vīsī na kōlcū*; P: *pod v^uōlton, bōlnīca*), no uz poneke iznimke (S i NS: *dolāc*, G. *dōca*; *bī san u dōcu*, prilog *dōnī, pōdnē, pōnōc*; P: *dolāc*, G. *d^uōca*, L. *u d^uōcu, d^uōci*).

/J/ se čuva u međuvokalnom položaju (*ūbojīca, krojīt, komp. pametniījī, stariījī, hrabriījī*, S, NS i P), kao i u nastavcima (imp. *pīj!, pokrīj!, brōj!, napōj!*; S, NS i P). Početno *j* gubi se u primjerima (*j*)*idro*, gl. (*j*)*īdrīt*, prez. (*j*)*īdrīn* (S, NS i P).

U nekim primjerima dodaje se protetski suglasnik: najčešće /j/ (S i NS: *jōpēt* (novije *ōpēt*), *jāpān* ("vapno"), *jūsta* (novije *ūsta*), *jemāt* (novije *īmāt*), *jīst*, prez. *jīn*, imp. *jīj!*; P: *jīst*, imp. *jīj*; ali isključivo *ūsta, imāt*, prez. *īmān*), no ponekad i neki drugi suglasnik, npr. /s/ (S, NS i P: *spūž*). U prijedlozima pred zamjenicama dodaje se /a/: *ūzā me, prīdā se* (S, NS i P).

/N/ je očuvano (S: *kōn, negōv, plisnīv, mānī, kījō*; NS: *sēst na konā, stīna, s nōn, nēga*; P: *Bādñak, jāpān, nēzin, knīga, ožēnen, višña, kōn, zā né*), dok sekvenca /gn/ prelazi u /gn/ (S, NS i Povlja: *zagnōjīt, gnōj, gnōjān, gnīzdō*).

Umjesto glasa /ž/ u sva se tri mjesta koristi /ž/ (S, NS i P: *žēp, žīgerīca*).

Na početku riječi odvija se prijelaz /ra/ > /re/ (S i NS: (o)*rēbāc* "vrabac", *rēst*, prez. *rēstēn/rēstēn*, GPR *rēsła*; *krēst*, prez. *kredēn/kredēn*, GPR *krēla*; P: *orēbāc*, ali *ukrāst, rāstē*, GPR *narāsta*). U Selcima i u Novome Selu kaže se *grēb* (uz novije *grōb*), *tēpāl, teplīt, tēga/tēga, ovēga/ovēga, mālēga, dōbrēga*. U Povljima se također govori *tēpal*, postoje varijante *grēb* i *grōb*, a u pridjevskoj deklinaciji mogući su nastavci G. -oga i -ega, DL. -on i -en (Usp. primjere s -e-: *Imāli smo dōbrega žūpnika. Tākvega se ne rāđa više.; Jā se tēga vīlo dobrō sjēcān, negōvega ōca, više tēga nīēma, po tēmu se znā*; i primjere s -o-: *u tōga čovīka, īma jednōga mālēga, jedān na drūgōga*).⁷⁹

⁷⁸ Iako je otpadanje finalnoga -l u participima uobičajena pojava za dalmatinske otočne govore, u nekim se govorima ipak mogu čuti i primjeri s -l. Jedan od takvih govora je i govor Nerežišća na Braču, gdje Hraste (1940: 21) bilježi *mogla, rekal, išal, sovol* ("psovao"). Šimunović (2009: 25) također bilježi finalno -l u starijih govornika (ne napominjući u kojem mjestu) u primjerima: *zōbīl, stēkal, pomōgal, nādul*. Finalno -l u GPR može se čuti i u nekim mjestima na Hvaru (vidi Hraste 1935: 9).

⁷⁹ Na Hvaru i Visu se govori *rēbāk* i *rēst*, ali *krāst*, prez. *krōdēn*. Vidi Hraste 1940: 15.

Skup /jd/ je očuvan (S, NS i P: prez. *dōjdēn, pōjdēn, izājđēn, nājđēn*; imp. *dōjdī*), dok skup /jt/ u infinitivima glagolâ prelazi u /č/ (S, NS i P: *pōč, dōč, obāč, nāč, ūč, izāč*) koje se u govoru može ostvariti i kao *j* (S, NS i P: *pōj, dōj, izāj*), vidi dolje.

3. 3. Glasovne promjene

Sljedeće glasovne promjene odvijaju se u svim trima mjestima.

3. 3. 1. Asimilacija i gubljenje /t/ i /d/

/t/ i /d/ se gube:

- u suglasničkim skupinama -tst- (*pēsto, šēsto, dēvēsto*; S, NS i P) i -tk- (*kō, kōgōd, nīko*; S, NS i P);
- pred sufiksom -*bsk*- (*jūskī, grāskī, hṛvāski, splīskī, svjēskī*; S i NS); /d/ > /j/ u primjeru *gospōjski* (S, NS i P);
- u imenica na -*stvo* (S: *brāstvo, bogāstvo, proklēstvo*);
- ostali primjeri (S): *prēsjednīk* (< pretsjednik), *ozdōl*, (< odzdol), *ozgōr* (< odzgor), *māsān* (< mastan), *osič* (< otsić);
- /d/ > /z/ (S: *zlāka*,⁸⁰ *ukozlāk* "vukodlak"; NS: *zlāka*, ali *ukodlāk*; P: *dlāka*, ali *ukozjāk*);
- /d/ na početku riječi otpada u primjeru *lītō* "dlijeto"; S i NS.

Pred nazalima /t/ i /d/ ostaju: *dnō, rōdna, plōdna, vrīdna, trūdna* "umorna", *sītna, hubōtnica* (S, NS i P), a mogu se i izgubiti u primjerâ *je(d)nā, je(d)nō* i *nije(d)nā, nije(d)no* (S, NS i P – individualno obilježje) te u gl. *pṛnūt*, prez. *pṛnēn* (S i NS).

Na kraju prefikasa i prijedlogâ /d/ i /t/ se, ovisno o izgovornoj okolini, mogu asimilirati u // (/d/ se može asimilirati i u /t/), a mogu i otpasti.⁸¹

Pred zvučnim opstruentima:

- /d/ i /t/ > // (S: *ol brōnze, ol dicē, ol gvōzda, ol ženē, ol dāvna, pōl brāva, pril Bōgōn, pūl doma*; NS: *ol Dāvōra*; P: *pol badān*).

⁸⁰ *dlaka* > *zdlaka* > *zlaka*; u Dalmatinskoj zagori postoji i varijanta *zdlaka* (Kapović – usmeno).

⁸¹ U drugim bračkim mjestima /d/ i /t/ se obično asimiliraju u // (imp. *būlte! plēlmo!*) ili u /j/ (*svājba, pūj doma, ojgojīt, blājdon*) itd. Vidi Šimunović 2009: 27-28. Slično je i na Hvaru (vidi Hraste 1935: 11).

Pred bezvučnim opstruentima:

- /d/ > /l/ (S: *ol sîna, ol krščěňa, ol krîzme, ol pětě, ol sîra, pol crîkvon, pŭl Supëtra, ol šeniće, ol kāmēna, ol krâv, ol tovâra*; P: *kol küće*).
- /d/ > /t/ (S: imp. *bŭtte dōbri!, plëtte!* (inf. *plëst*), *sëtte!* (inf. *sëst*), *otčepŭt*);
- /d/ i /t/ otpadaju (S: *nasrŭ cestě, sã je šest ŭri, sã cu, ka dōjdeš, nŭ mi nŭkã rëka, očepŭt, ispri küće, okjučât, osŭc, oprâtŭt*, ali *otpŭvât*).

Ispred sonanata uglavnom nema promjene (S: *odmaknŭt, odletiŭt, odmŭrŭt, odrŭšŭt*, NS: *prŭd nōc, pod lebrã*; P: *kod mēne, kod jedně stãre*, no ipak smo zabilježili asimilaciju u primjerima *ōlma* (S) i *kol mâtër* (P).

Općenito se ova pojava ne provodi dosljedno te su, naročito u mlađih govornika, česti primjeri čuvanja /d/, odnosno /t/ (npr. *pŭt Supëtra, isprid nōg, ĩspōd smōkve, nãsrŭd cestě, odgovorŭt, pod lebrã, ōdgovōr, odgojŭt*), ali nerijetko i u onih starijih (npr. *od glãvë do pětě, odgojŭt, odgovorŭt, vrãg te ōdni od mēne, pōtpŭs, pōtkova, plŭtko, slãtko, potkovât, svadbã, prŭd zoru*).

Finalno -t u brojeva gubi se ukoliko sljedeća riječ počinje opstruentom (S: *četrdesě gōdŭn, petnãez gōdŭn, trŭdese kŭlŭh*), dok se ispred sonanta može izgubiti ili očuvati (S: *dēsē(t) lŭtãr, dēvē(t) mãñe kvãrãt, dēvē(t) misēcŭh*). Kada broj *dēsět* stoji sam za sebe -t se izgovara.

3. 3. 2. Gubljenje infinitivnog -t i -ć

Završno -t u infinitivu otpada:

- ispred pomoćnoga glagola *tŭt*: *učinŭcu, vŭdŭcu, skŭnŭcu, maknŭcu* (S, NS i P);
- ispred povratne čestice *se* (S: 1. *Sã nŭ nego za kŭpã se*. 2. *Pōj dōli, vrãtŭ se nãse, ōvo, ōno...* 3. *Jã, ka ĩmãn vōju kŭpã se, ondã ĩdēn bãš za tō*. 4. *Grēn mãlo prošetãt, krēcã se, da se ne zasēden*; NS: 1. *A ōn se bŭ ustã i ĩša popišã se dŭgōd*).

U nastavku *-st* obično se čuva *-t*.⁸² (S: 1. *A danäs, ko će to uzěšt? Kojö dītě će uzěšt oväko kōmād krūha pa će kīdāt i jīst?*; NS: 1. *sěst na koňä*), ali i tu se može izgubiti (S: *Nego će ti nã me päs kãpja*).

Na kraju rečenice *-t* se obično čuva (S: 1. *Dösādno je učīt. 2. ...tōte ćemo se tūjāt, pīt pīvu i guštāt. 3. ...da stāvī čāgōd u ūsta, da ne mōže govorīt*; NS: 1. *Trībālo mu je ševüre za ništö ugrādīt. 2. Měni je trībāla ševūra, i sã trība ukrcāt*; P: 1. *A ča ćü ti govorīt? 2. ...vīdīt mojü küćicu i sūtra umrīt*), ali i u ovom se položaju može izgubiti (S: 1. *grēn zaigrã*; P: 1. *Kö će t'ē pīreve održāvã?*).

Ispred konsonanata *-t* se uglavnom gubi (S: 1. *Ondã mōžěš razumī kakö mu je bīlo! 2. Grēn skūhã mǎlo zēja*; P: 3. *Da se mēni vrātī pol badān... 2. Sã ću jã stāvī kūhã m'ěso. 3. ...ka se tīla udã kãžu mladīci da ćedu jon priprīči pūtove, zazīdã gomīlu, stāvī šūmu, stāvī drāču, da se ne udaje u Pōvja*), ali se može i očuvati (S: 1. *Öćemo hodīt dōl popīt kafü? 2. Ne mōže nīko pīvāt vīše*; NS: 1. *Sã ću ti jã vö isprīčāt vōde. 2. Onã išla vīdīt ča jě š nīn!*; P: 1. *Jesān van rēkla da n'ěćedu zabrānīt pūtove?*)

Ispred vokala *-t* se u pravilu čuva (S: 1. *glēāt u zvīzdě 2. Grēn se jã provāt ispovīdīt*; P: *Svāko dītě mōralo je imāt i bukět cvīća u rūci*).

Finalno infinitivno *-ć* može se ostvariti:

– kao *-ć* (S: 1. *...svě tō tūć, sa vīn lītōn, mlātōn... 2. Ūvīk īdēn lēc u pō nōci, jednū. 3. ...moždã bi mōgã pōć jednū ūru okūpã se. 4. ... da će ōn s nēkīn prijātejima dōć, da bi ōn pēka tãmo pīcu*; NS: 1. *Jedān je završī posāl, onö, za danäs, dōć sūtra*);

– kao *-j* (S: 1. *Sãda non kãže, za rēj prãvo. 2. A Bābãc je bī trībã dōj kã māmãc za ovēga drügēga, da će mu pomōj. 3. Gōri će dōj po nū za jednū ūru. 4. Nī bīla bolesnã, nī vīše mōgla nī izāj, ležãla je jãdna tãmo. 5. ...za tō vrīme pōj okūpã se u mōrū. 6. Ka īděš ništö grūbo rēj čovīku*; P: *Mōra pōj gōri u jedn'ě žen'ě. 2. ...pa i ne vōli bãš dōj na Brãč. 3. Dōsta je pōj na Tūče...*).

⁸² Prema Šimunoviću (2009: 48) *-t* se u bračkim govorima čuva u *-st*, a inače gotovo uvijek otpada.

3. 3. 3. Ostale glasovne promjene u suglasničkim skupina

-ć > -j (za ovu pojavu u inf. vidi gore): S: *sīnōj, věj, stāvīt cīlu nōj nīkī* "aparāt...; Mī smo věj tō mǎlo skrātīlī.; Onā znā věj kakō će ga stāvīt.; NS: *sīnōj*;
 /*stj/, /*stɤj/ i /*skj/ > /šč/: S: *hladīšće, sīrīšće, līšće, pūščāt, ščāp, šcūcāt, gūščēr, gūščērīca, ščēta*; NS: *gūščēr, gūščērīca, ščāp*; P: *sīrīšće, Gračīšće* (toponim), *gūščerica, ščāp*;
 /*čr/ > /cr/: S, NS i P: *cŕn, cŕnīka, crīp*; P: *crīva, cŕv*. U Selcima i u Novome Selu se u nekim primjerima čuva /čr/ (S i NS: *cŕvĕn/cŕjĕn, črīvo, čŕv, črvjīv, črvīnāv*);
 /*čr/ > /tr/ u primjeru *trīšna* (S, NS i P);
 /*zgj/ > /žj/: *dāž*, G. *dažjā, dažjīt*, prez. *dažjī* (S, NS i P); S: *možjāni* (< *možžĕni; NS: *ostāće bez možjānīh*; P: *mōžjani*);
 /*zgj/ > /žd/ u primjeru *zvīžďāt*, prez. *zvīžďĕn* (S, NS i P);
 /*zdj/ > /zj/ > /žj/: S: *grōzje* (< *grozďje) i *grōžje* (stariji govornici); NS *grōžje*; P: *grōžde*;
 /čk/ > /šk/: S: *rūška, tōška, māška, ĭgrāška, sĕlāški, brāški, divōjāški, piška, dūgāški, mŕtvāški, težaški, nĕmāški*; G. *rūška*; NS: *sĕlāška, māška, ĭgrāška, nĕmāški*; P: u *Nĕmačkon*;
 /čn/ > /šn/ (često samo u starijih govornika): S: *ōdlīčna/ōdlīšna, ōbīšna/ōbīšna, Jā san jemā jednū kōkoš ōdlīšnu a ōn je jemā jednū vriču ōbīšnu i jemā je jednū bōlest krōnišnu*,⁸³ NS: *pūno slišnōstī, ōdlīšna, ōbīšna*;
 /čt/ > /št/: *skōč! skōčmo! skōšte!* (S i NS);
 /md/ > /nd/ : *sedandesĕt, osandesĕt* (S, NS i P);
 /dr/ > /zdr/: S i NS: *zdrāča*; P: *drāča*;
 /zr/ > /zdr/: *zdrīlo, sazdrīt*, GPR *sazdrīlo*, ali *zrāk* (S, NS i P);
 /gn/ > /gñ/: *gñīla* "glina", *gñōj, gñojīt, gñīzdō* (S, NS i P);
 /hć/ > /ć/: *drĕāt* (S, NS i P);
 /zn/ > /zl/: *zlāmenā se, zlāmĕn* (S, NS i P);
 /žl/ > /zll/: *zlīca* (S, NS i P);
 /čń/, /ćń/ > /šń/: *mārāšńī, sīnošńī* (S, NS i P);
 /gd/ > /(n)d/: *nī(n)dir* (S, NS i P);
 /mc/ > /nc/: G. *Hūnca, štrancă*, n. *mōnci* (S, NS i P);
 /mk/ > /ŋk/: *slāŋka*, G. *štūnka, moŋkā* (S, NS i P);
 /mn/ > /vn/: *gūvno*, ali *sedamnāest, osamnāest* (S, NS i P);

⁸³ Zlatan Jakšić (2002), *Vrića*.

/mń/ > /mj/: *sūmjä*, gl. *sūmjät*, prez. *sūmjān* (S, NS i P);

/mst/, /ńst/ > /nst/: *ditństvo*, *potństvo* (S, NS i P);

– na početku riječi:

/gd/ > /d/: *dī*, *dīgôd* (S, NS i P);

/kć/ > /ć/: *ćêr* (S, NS i P);

/pč/ > /č/: *čelä* (pčela < *bьčela), *čelĩnāk* (S, NS i P);

/ps/ > /s/: *sôvka*, gl. *sovät*, prez. *sűjēn* (S, NS i P);

/pš/ > /š/: *šenica* (S, NS i P);

/pt/ > /t/: *tica*, *tīc*, *tīčica* (S, NS i P);

/st/ > /c/: u primjerima *caklō* i *cablō* (S i NS); P: *stablō*, *staklō*; ali *stāvīt*, *stāt* (S, NS i P);⁸⁴

/vr/ > /r/: S i NS: *rēbāc* (i *orēbāc*); P: *orēbāc*;

/zgl/ > /zl/: S i NS: *zlōb*; P: *zlōb*;

/žd/ > /ž/: *dāž*, gl. *dažjīt*, prez. *dažjī* (S, NS i P);

/svr/ > /sr/: *srbīt*, prez. *srbī*, ali *svrāb* (S, NS i P);

/sv/ > /s/: *sēkār*, *sekrva* (S, NS i P);

/pk/ > /k/: S i NS: *klūko*; P: *klūko*;

/pšj/ > /šj/: *līšjī* "ljepši" (S, NS i P).

/š/ > /s/ ispred suglasnika u primjerima *skrĩna*, *slĩva*, *spĩla*, *spĩca* (S), ali *škrāpa*, *šlāpa*, *špāla* (S).

3. 3. 4. Jednačenje po mjestu tvorbe

– u kontaktu: *š nĩn*, *š nĩn*, *š nĩmān* (S, NS i P), ali bez jednačenja u *s nāmĩn*, *s nēgōvĩn*, *s nēzinĩn* (S, NS i P), te u prijedloga *bez*: *bēz nēga*, i *iz*: *iz nē* (S, NS i P).

– na razmak: *šūsāń*, *šūsīt t sūsīt*, *šūša/ sūša*, *šöčĩvo/ söčĩvo* (S).

3. 3. 5. Disimilacija

– u kontaktu: *gűvno* (< gumno) (S, NS i P);

– na razmak: *lebrō* (< rebro), *slebrō* (< srebro), *zlāmēń* (< znamen), *zlāmenā se* (S, NS i P).

⁸⁴ U ovim slučajevima ključno je postojanje slaboga poluglasa u prvome slogu *stąklo > *stsko > *tsklo/cklo > *caklo* (isto i *stąblo). Kapović – usmeno.

3. 3. 6. Kontrakcija

pâs < pojas, *močă* < hommo ča, zamjenice *kî, kâ, kô* < *kojî, kojâ, kojô, nîmăt* < ne imat, *ně vă* < ne vaja, *Môca i sîna i Dûha Světoga* (< u ime oca) itd. (S, NS i P).

4. AKCENTUACIJA SELAČKOGA GOVORA

U uvodnim poglavljima bilo je govora o posebnom lingvističko-geografskom položaju selačkoga govora i njemu susjednih govora u okvirima bračkoga dijalekta, zbog kojega se oni u literaturi klasificiraju kao čakavski govori sa štokavskim utjecajem.⁸⁵ Kako ovi govori posjeduju akcenatske karakteristike koje ne susrećemo u drugim bračkim govorima, a ni šire, neke od njih često se tumače kao posljedica štokavskog utjecaja. To je slučaj, primjerice, čuvanja zanaglasnih dužina, koje su se u svim ostalim bračkim čakavskim govorima pokratile, kao i izostanka duljenja /ă/ > /ã/ (prisutnoga na ostatku Brača/Hvara/Visa, osim u Sutivanu na SZ strani Brača).⁸⁶ Međutim, jasno je da zanaglasne dužine u ovim govorima nisu inovacija, već arhaizam (ranije su ih imali i ostali brački govori); naprotiv duljenje /ă/ > /ã/ inovacija je koja je krenula iz središnjih i zapadnih bračkih govora te nije doprla do ovih govora. Stoga smo, radije nego da ove karakteristike tumačimo kao posljedicu štokavskog utjecaja na ove govore, skloniji tome da ih smatramo kao posljedicu njihovog rubnog položaja.⁸⁷

U ovome radu selačkoj akcentuaciji pristupit ćemo s tri točke gledišta, promatrajući je u odnosu na:

– akcentuaciju južnočakavskoga dijalekta;⁸⁸

⁸⁵ Vidi Sujoldžić et al. 1988: 172 i Šimunović 2009: 17-22.

⁸⁶ Šimunović (2009: 16-17), primjerice, izostanak duljenja /ă/ > /ã/ u selačkim govorima tumači kao posljedicu blizine Sumartina, a istoga je mišljenja i Hraste (1940: 9).

⁸⁷ Takvog je mišljenja i Mate Kapović (Vidi Kapović 2015: 612, ref. 2242).

⁸⁸ Južnočakavski ikavski dijalekt obuhvaća obalno područje od sjeverno od Zadra do južno od Splita, te otočko od Pašmana i Kornata do Korčule i Pelješa, uz iznimku nekolicine štokavskih mjesta (među kojima je i Sumartin). Vidi Kapović 2015: 654 i Lisac 2009: 139. Osim na ovom području južnočakavski ikavski dijalekt govori se i kao preseljenički govor u SZ Istri. Vidi Kapović 2015: 42.

- akcenatske karakteristike zajedničke otočnoj skupini koja obuhvaća Brač, Hvar i Vis,⁸⁹ a izvorno i Šoltu,⁹⁰ s obzirom na neke akcenatske izoglose svojstvene upravo govorima ovih otoka;⁹¹
- akcentuaciju govora susjednih mjesta, Novoga Sela i Povalja, pri čemu za svaku naglasnu pojavu usporedno navodimo primjere iz svih triju govora.⁹²

Iako je primarni cilj ovoga rada detaljan i iscrpan sinkronijski opis selačke akcentuacije, primorani smo neke naglasne pojave smjestiti u dijakronijski kontekst kako bismo mogli pravilno pristupiti njihovom tumačenju. Stoga ovaj naglasni opis, osim detaljno oprimjerenog sinkronijskoga prikaza, sadrži i dijakronijske napomene koje se tiču različitih naglasnih promjena kao što su duljenje i kraćenje vokala te raznorazne analogije.

Neke osnovne naglasne karakteristike selački govor dijeli s većinom ostalih južnočakavskih govora. To su:

- čuvanje tonske opreke (postojanje neoakuta);
- stari tronaglasni sustav (/`/, /˘/, /~/) i očuvana stara naglasna mjesta (uz zabilježene sporadične retrakcije naglasaka u Povoljima);
- cirkumfleks kao rezultat položajnoga duljenja (*divôjka*, *stârca*, *dîm*);
- izostanak metatonijskog duljenja prisutnoga na čakavskome sjeveru (npr. u Novom: *gînūt*, prez. *gîneš*, *kâpnūt*, prez. *kâpne*).

U ovom slučaju pojam „južnočakavski govori“ treba shvatiti fleksibilno jer se navedene izoglose ne podudaraju u potpunosti. Izoglosa čuvanja neoakuta obuhvaća otočko područje južnočakavskog dijalekta od Pašmana do Lastova i obalno područje od Privlake, sjeverno od Zadra, do Donjih Poljica na jugu.⁹³ Većina ovih govora ima, poput selačkoga, stari tronaglasni sustav, no u nekim se poštokavljenim govorima javljaju i uzlazni naglasci.⁹⁴ Granica neoakutskog i cirkumfleksnog duljenja nešto je južnija: neoakut se javlja sjeverno od

⁸⁹ Za paralele s ostalim bračkim govorima koristili smo se opisima Šimunovića (2009) i Hraste (1940), a za govore Hvara i Visa Hrastinim opisima (1935, 1937) te rječnicima Dulčić 1985, Barbić 2011 i Benčić 2013.

⁹⁰ Na Šolti je dijalektalno stanje dosta zamagljeno zbog brojnih migracija čakavaca i štokavaca iz drugih krajeva (vidi Šimunović 1987: 154-156).

⁹¹ Vidi Kapović 2015: 587, ref. 2177.

⁹² Iako u Novome Selu i u Povoljima nismo ispitivali čitav leksik ispitan u Selcima, istraživanja smo izvršili u dostatnoj mjeri da bismo mogli napraviti kvalitetnu usporedbu.

⁹³ Vidi Kapović 2015: 654, ref. 2387.

⁹⁴ Primjerice na Pelješcu, na Lastovu i na istočnom dijelu Korčule, a na obali u Kaštilima kod Splita i od Trogira do okolice Zadra. Vidi Kapović 2015: 58.

Žirja (uključujući samo Žirje), a cirkumfleks južno od njega, dok granica metatonijskog neocirkumfleksnog duljenja prolazi puno sjevernije, linijom Lošinj–Novi.⁹⁵

Unutar južnočakavskih govora zasebnu akcenatsku cjelinu čine govori otokâ Brača, Hvara i Visa (izvorno možda i dio Šolte, vidi gore).⁹⁶ Ovi govori dijele neke zajedničke starije akcenatske izoglose (kao što su duljenje vokala pred zvučnim suglasnikom i izoglosa G. *pětka*, *öca*), a i neke novije (primjerice, duljenje /ǣ/ > /ǣ̃/), što dokazuje na dugotrajni kontinuitet intenzivnih jezičnih kontakata među ovim otocima.⁹⁷

Naglasne karakteristike zajedničke ovim govorima su sljedeće:

a) duljenje u slogu zatvorenom zvučnim suglasnikom tipa *bôb*, *sūsîd*, *prâg*, prisutno u Selcima i u Novome Selu, a u Poveljima ograničenih razmjera (vidi dolje);

b) duljenje kratkog naglašenog /ǣ/ izvan ultime (tipa *bāba*, *lopāta*),⁹⁸ koje izostaje upravo u Selcima, Novome Selu i u Poveljima, te u Sutivanu, smještenome na SZ strani Brača.⁹⁹ U ostalim govorima ovog otočja dulji se svako kratko naglašeno /ǣ/ izvan ultime, čime se dobiva naglasak fonetski jednak neoakutu¹⁰⁰ (u bračkim govorima npr. *jāma*, *krāva*, *pākost*, *pālac*, *prāvedan*, *siromāški*, *unakāzit*, *klāñot se*, *māter/mātier*, *danāšñi*; usp. S: *jāma*, *krāva*, *pālāc*, *pāmēt*, *prāvēdan*, *žālīt*, *siromāški*, *unakāzīt*, *klāñā se*, *mātēr*, *danāšñi*).¹⁰¹ Duljenje vokalâ u naglašenome slogu pojava je koja obuhvaća sva tri čakavska narječja (Jčak., srednjočak. i Sčak.), no nije prisutno u svim govorima i ne odvija se svugdje pod istim uvjetima.¹⁰²

⁹⁵ Vidi Kapović 2015: 578.

⁹⁶ Vidi Kapović 2015: 587: ref. 2177.

⁹⁷ Kapović 2015: 613.

⁹⁸ Dijakronijski gledano, riječ je o novijoj pojavi, ne mnogo starijoj od stoljeća i po (Šimunović 2009: 23), što se jasno vidi iz činjenice da se produljeni vokali ne zatvaraju (usp. *krāva* < *krāva : *stvōri* < *stvāri).

⁹⁹ Hraste (1940: 29-30) pretpostavlja, uz stanovitu rezervu, da je Sutivan ovu naglasnu osobinu poprimio od Splita, budući je njemu geografski najbliži, a tu osobinu nema nijedno mjesto u njegovoj neposrednoj blizini. No kako je riječ o arhaizmu, Kapović (2015: 612-613, ref. 2244) je skloniji izostanak ove pojave pripisati činjenici da je govor Sutivana rubni, jer inovacije iz središta često ne stignu do rubnih govora.

¹⁰⁰ Za bilježenje ovog naglaska Šimunović se služi znakom /˘/, dok se Mate Hraste služio znakom / ^ / po uzoru na Rešetara, koji ovaj naglasak naziva poludugim. Vidi Šimunović 2009, Rešetar: 1985: 196 i 1900: 28 i Hraste 1940: 29.

¹⁰¹ Za Vis vidi Hraste 1937: 150, a za Hvar Hraste 1935: 14-15.

¹⁰² Na Visu se, primjerice (kao i u Tkonu na Pašmanu, u nekim ugljanskim govorima, na Rivnju i u Brseču) duljenje vrši i u posljednjem slogu. U mnogim čak. govorima duljenje se proširilo i na vokale /e/ i /o/ (npr. u Kalima na Ugljanu, na Susku, Lošinj, Cresu, Ižu i u Gradišću), a u pojedinim govorima na sve vokale (npr. u nekim govorima na Krku, u SZ Istri i u nekim drugim istarskim govorima, npr. u Brseču). Za više detalja vidi Kapović 2015: 608.

c) naglasak na osnovi u primjerima tipa *pīsmo*, G. *lōvca/ōca*.

Ova je pojava jedna od bitnih razlikovnih karakteristika južnočakavskih otočkih govora.¹⁰³ U akcenatskom razvoju ovih imenica presudnu je ulogu odigrao poluglas. Prvi se slučaj odnosi na riječi *CṼCьCo*, u kojih nakon prednaglasne dužine slijedi poluglas te nakon njega naglašeni zadnji otvoreni slog (tipa *pīsmo* < *pīsmo, *gūvno* < *gumьno), u kojih su u psl. postojala dva naglasna obrasca: dominantne su osnove imale *~ na prvome slogu (ispred poluglasa), dok su recesivne imale naglasak na poluglasu koji se onda pomicao na dočetni slog.¹⁰⁴ U većini se dijalekata (u Islav., štok. i u većini čak. govorâ) ujednačio oksitonski tip, a upravo je u govorima Brača/Hvara/Visa ujednačen neoakut na osnovi.¹⁰⁵

Slično se na Braču/Hvaru/Visu ponašaju imenice tipa *otāc*, G. *ōca*. I ovdje su u psl. postojala dva naglasna tipa: *otьcь, *otьca (vjerojatno < *otьca) i *lonьcь, *lonьcā, što se onda u većini čakavskih govora ujednačava u *otāc, *ocā ili u òtac, *òca.¹⁰⁶ Na Braču, Hvaru i Visu u većine je ovakvih imenica (sa sufiksima koji imaju poluglas u prvome slogu) očuvan stari obrazac (npr. u selačkom *kolāc*, G. *kōlca*; *pētāk*, G. *pētkā*, *badān*, G. *bādñā*; *kabāl*, G. *kābla*; *māčāk*, G. *māška*; *lōvāc*, G. *lōvca* itd.),¹⁰⁷ no u selačkome smo zabilježili i nekoliko imenica s ujednačenim naglaskom na nastavku (npr. *šćenāc*, G. *šćencā*, *štramāc*, G. *štrancā* itd.) kao i nekolicinu dvojnih primjera (*kotāc*, G. *kocā* i *kōca*; *ratāc*, G. *racā* i *rāca*; *udovāc*, G. *udovcā* i *udōvca*).¹⁰⁸

d) tragovi zanaglasnih akutiranih dužina (prisutni i na Korčuli). Za ovu pojavu vidi dolje.

Posebnu cjelinu u akcenatskome smislu čini skupina govorâ koja obuhvaća Selca, Novo Selo i Povelja. Akcenatske karakteristike na temelju kojih se ovi govori izdvajaju od ostalih jesu:

¹⁰³ Vidi Moguš 1977: 51.

¹⁰⁴ Za objašnjenje dominantnih i recesivnih osnova vidi Kapović 2015: 99-100 i Дыбо 1981: 260-262.

¹⁰⁵ Usp. Pitve na Hvaru *gūvno*, *pīsmo*, *sūknō* (podatci Mate Kapovića). U istočnoslavonskim, štok. i u većini čak. govorâ naglasak je u ovakvim primjerima na finalnome slogu (*pīsmō*, *gūmnō*, *sūknō*). Usp. na Vrgadi (Jurišić 1973) *gūvnō*, *īāpnō*, *pīsmō*, *sūknō*, u Novom (Белић 2000: 159) *jāpnō*, *pīsmō*, *plātnō*, na Grobniku (Lukežić & Zubčić 2007) *jāpnō*, *pīsmō*, *sūknō* itd. Vidi Kapović 2015: 422. Za povijesno objašnjenje vidi također Дыбо 1981: 148-151. Neoakut na osnovi proširio se na mnoge selačke imenice pl. tantum, npr. *jūsta*, *klišća*, *plūća*, *mūdo* (prema n. *mūda*), *vrāta*, *jētra*, *orūžje*, što je opća čak. tendencija.

¹⁰⁶ Vidi Kapović 2010: 68, 72 i 2015: 423-424. Usp. također Дыбо 1981: 146-148.

¹⁰⁷ Usp. u Pitvama na Hvaru: *krīvāc*, G. *krīvca*; *pētāk*, G. *pētkā*; *kotōl*, G. *kōtla* (Kapović 2015: 424-425).

¹⁰⁸ Za iscrpan popis ovakvih primjera vidi 5. 4. (n. p. B).

a) čuvanje zanaglasnih dužina

Čuvanje zanaglasnih dužina jedna je od glavnih naglasnih karakteristika koje izdvajaju ove govore iz ostalih govora na Braču/Hvaru/Visu.¹⁰⁹ One su u selačkom i novoselskom govoru dosta izražene, dok su u povaljskom nešto slabije i manje dosljedno očuvane. Zanaglasne dužine postojale su i u drugim bračkim govorima, što je vidljivo po njihovim tragovima u vokalizmu. Naime, u većini se bračkih govora dugo /ā/ zatvara u /ō/ i u naglašenom i u nenaglašenom položaju¹¹⁰ (npr. *glēdot*, prez. *glēdon*; G. *sēstor*, *smōkov*; u odr. pridjeva, npr. *žūto daskā*, *lūdo srīća* itd.), a u nekim govorima promjene su vidljive i na drugim vokalima (primjerice, u govoru Bola gdje /ē/ diftongira u /ie/, npr. *mīsiec* < *mīsēc; *bōliet*, *do kūćie* itd.).¹¹¹

I u povaljskom se govoru, koji slabije čuva zanaglasne dužine nego selački i novoselski govor, dužina ponekad vidi samo po vokalizmu zbog blago diftonškog izgovora dugog /e/ i /o/ (npr. *nākon mīśec dān*).

b) izostanak duljenja kratkog naglašenog /a/ izvan ultime tipa *lopāta* > *lopāta* (vidi gore).

Što se tiče međusobnog akcenatskog odnosa ovih triju govora, Selca i Novo Selo predstavljaju homogenu cjelinu i između njih nismo zapazili gotovo nikakvih razlika u akcentuaciji (izuzev nekih izoliranih primjera). Odstupanja nema ni u Selačkim Zaseocima (Vrhu), no kako su stanovnici Vrha mahom starije dobi i nemaju intenzivnih kontakata sa mlađim govornicima selačkog, tako bolje čuvaju neke arhaizme u akcentuaciji. Iz ove homogene cjeline ponešto se izdvajaju Povelja. Dijalektološko-antropološko istraživanje koje

¹⁰⁹ Među Jčak. govorima osim Selaca, Novoga Sela, a donekle i Povelja, zanaglasne dužine poznaju i govor otoka Vrgade (Vidi Jurišić 1966: 62), a općenito se djelomično čuvaju (ili su se donedavno čuvale) na Jčak. obalnom pojasu između okolice Zadra i okolice Trogira (na Zlarinu, sporadično i na Žirju, u Kaštilima kraj Splita, djelomično na Šolti, na Korčuli i na Lastovu (Vidi Kapović 2015: 759-762). U Sčak. govorima zanaglasne su dužine nešto bolje očuvane, npr. u govoru Crikvenice, Rukavca, Kastva, Matulja, Lovrana, Medveje, u vinodolskim i u krčkim govorima itd. Vidi Kapović 2008: 31 i 2015: 757-758.

¹¹⁰ Vidi 3. 1.

¹¹¹ Vidi Šimunović 2009: 21-23. Šimunović spominje zanaglasne dužine samo u selačkome govoru, te za njih tvrdi da se „fakultativno ostvaruju, ali ne izrazito“ (Šimunović 2009: 31). Međutim, Hraste (1940: 30) bilježi zanaglasne dužine na čitavom otoku: „svi brački govori, koji više koji manje, koji jače koji slabije, poznaju dužinu ne samo neposredno pred akcentom, što je osobina celoga ovog ostrvlja, nego i iza akcenta, a osobito u instr. je. imen. m. i ž. roda sa “ i ^ akcentom na prvom slogu: *rībōn*, *slīvōn*, *smōkvōn*, *vřcōn*, *skřnjōn*, *mīšōn*, *přstōn*, *zūbōn*, *cvītōn*, *zēcōn*, *vūkōn*, *sīnōn*, *līstōn*. U Poveljima: *kōpān* – *kōpāš* – *kōpā* – *kōpāmo* – *kōpāte* – *kōpādu* (i *kōpāju*). Hvarski govori skraćuju dužine iza akcenta.“. Sudeći po Hrastinim opažanjima, moglo bi se zaključiti da su zanaglasne dužine na Braču nestale sasvim nedavno, tj. nakon 1930-ih godina (kada je vršio istraživanja). S druge strane, u Hrastinu članku ima proturječnosti jer ni sâm nigdje drugdje (osim u navedenom citatu) ne bilježi zanaglasne dužine.

su izvršili A. Sujoldžić, B. Finka, P. Šimunović i P. Rudan pokazalo je da je utjecaj sumartinskoga štokavskoga govora nešto jači u Selcima i u Novome Selu nego u Poveljima, koja su prema nekim kriterijima bliskija Sutivanu (primjerice prema kriteriju frekvencije pojedinih naglasaka).¹¹² No naše iskustvo s terena pokazalo je nešto drugačije rezultate: naime, dok gotovo većina Selčana i Novoseljana srednjovječne i starije dobi (a i dobar dio mlađe generacije) izuzetno dobro čuva izvorne karakteristike dijalekta, u Poveljima smo imali popriličnih poteškoća s iznalaženjem kvalitetnih informanata jer je govor većine Poveljana kontaminiran štokavskim elementima (kao što su, primjerice, sporadične retrakcije naglasaka i pojava uzlaznih naglasaka, štokavskog [ɨ] te jekavizama). I naglasne karakteristike povaljskoga govora ponešto se razlikuju od karakteristika selačkog i novoselskoga govora. Akcentuacija Povalja manje je arhaična od akcentuacije Selaca i Novoga Sela,¹¹³ prije svega zbog zanaglasnih dužina čija je distribucija ograničena, a osim toga su manje izražene i moglo bi se reći da su u procesu gubljenja. Osim toga, u Poveljima nisu dosljedno provedene ni neke druge pojave karakteristične za selački i novoselski govor, kao što su duljenje pred zvučnim suglasnicima, a postoji i više različito naglašenih izoliranih primjera (npr. u povaljskom se u GPR glagola na *-*jt* čuva arhaični naglasak: *dōša, pōša, prōša*; usp. S i NS: *dōša, prōša, pōša* itd.).

4. 1. Naglasni sustav

Akcentuacija selačkoga govora po mnogim je svojim karakteristikama arhaična: očuvana su stara naglasna mjesta i stari tronaglasni sustav (na dugim slogovima očuvana je tonska opreka), a dobro su očuvane i prednaglasne i zanaglasne dužine. Prema tome razlikujemo kratki naglasak /^ˈ/, s jednom morom, i dva duga naglasaka, s dvije more: cirkumfleks ili dugosilazni naglasak /^ˋ/ i neoakut /^ˊ/. Svaki od ovih triju naglasaka može se ostvariti na bilo kojem slogu, na bilo kojem položaju u riječi i na bilo kojem vokalu (osim na slogotvornom /*ʔ*/, na kojem je, izuzev rijetkih iznimaka,¹¹⁴ moguć samo kratki naglasak).

Slijedi opis svakog od ovih triju naglasaka popraćen fonogramima, na kojima je intonacija označena plavom linijom, a intenzitet žutom.

¹¹² Vidi Sujoldžić et al. 1988: 172.

¹¹³ Za kriterije arhaičnosti naglasnih sustava vidi Kapović 2015: 763.

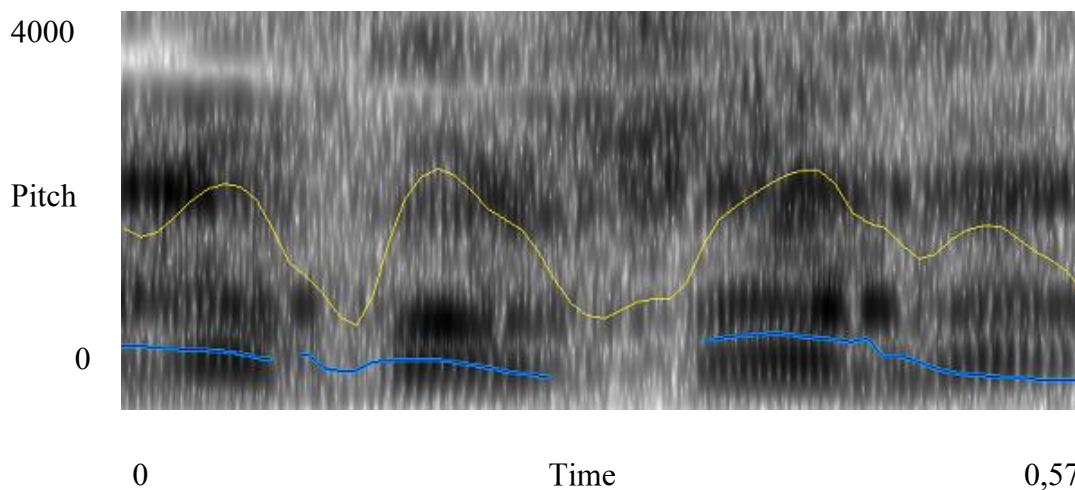
¹¹⁴ Dugi naglasici na /*ʔ*/ zabilježeni su kao varijante u g. *bŕd, đŕv, pŕń*.

a) Kratki naglasak / ˘ /

U Selcima, kao i na ostatku Brača/Hvara/Visa, kratki naglasak ima kratak i odsječen izgovor,¹¹⁵ a prema tonu je silazan. Njegov je ostvaraj moguć u svim položajima u riječi:

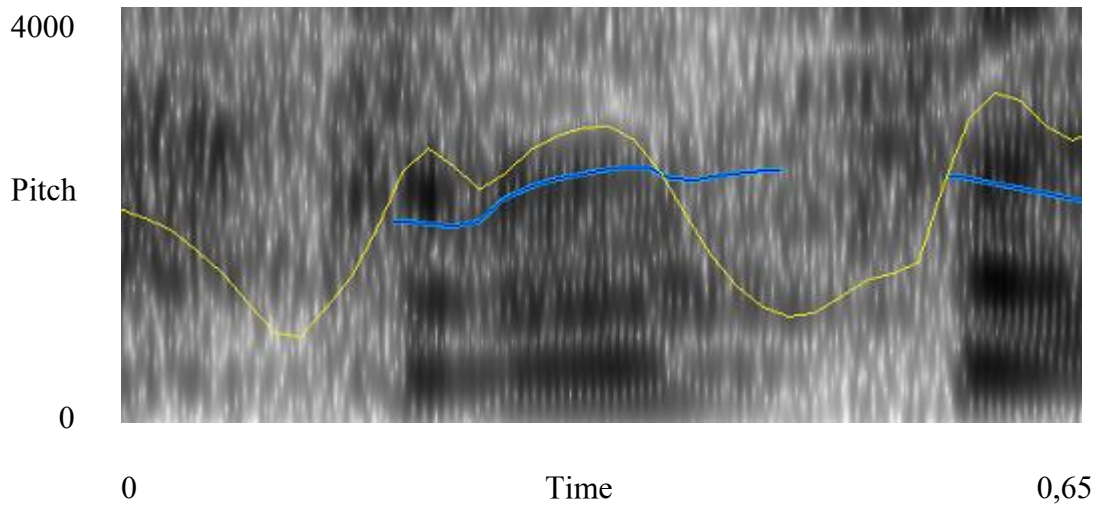
- na prvome slogu, odnosno na jedinome slogu jednosložica: *rāk*, *přst*, *stārāc*, *öbíčāj*, *sěst* (inf.), *sědēn* (prez.), *öblāčan*, *kriřpān*, *ūmorān*;
- na unutarnjem slogu: *sekřřva*, *oriři* (n.); *siromāšān*, *podmükla*, *ulizēn* (prez.);
- na unutarnjem slogu iza prednaglasne dužine: *zādřva*, *zāköjāk*;
- na posljednjem slogu: *vodā*, *gospodā*, *bolesnā*, *čupāt* (inf.), *pečēn* (i *pečēn*) (prez.);
- na posljednjem slogu neposredno iza prednaglasne dužine: *līcě*, *māsnā*;
- na posljednjem slogu koji nije neposredno iza prednaglasne dužine: *trěsemö* (prez.), *grīzetě* (prez.).

Fonogram 1. *nabasāla*

¹¹⁵ Ovakav izgovor kratkoga naglasaka naziva se i *kanonskim*, vidi Kapović 2015: 222, ref. 803.

Fonogram 2. *štrūca*

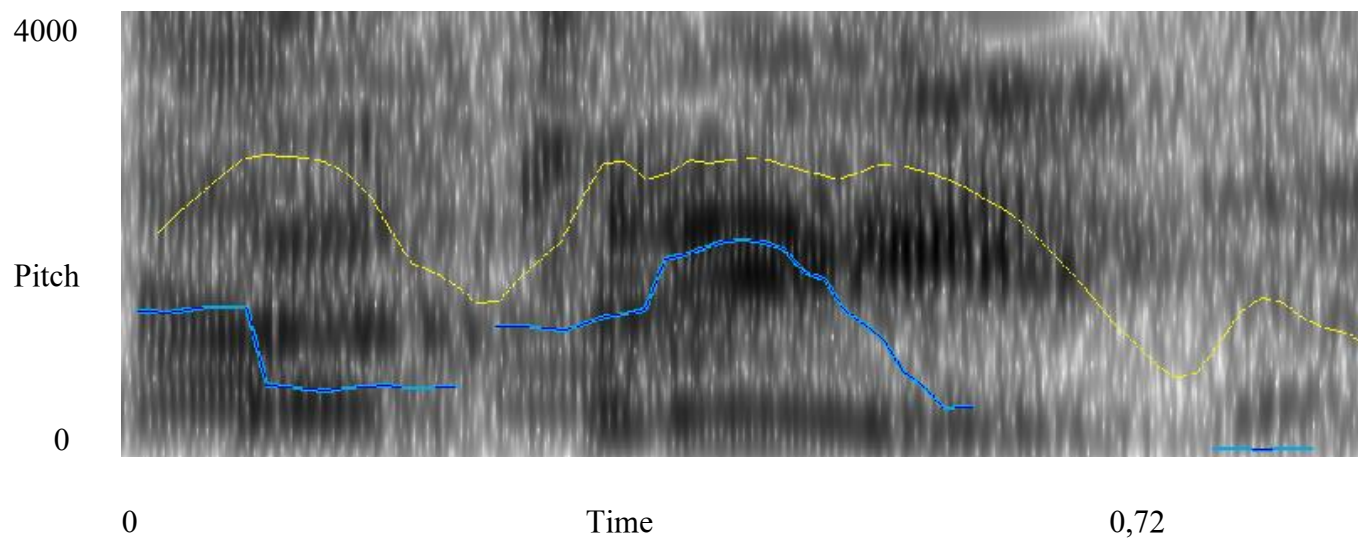
b) Cirkumfleks / $\hat{\text{~}}$ /

Cirkumfleks je prema trajanju dug (dviije more) i ima silaznu intonaciju, te se još naziva i dugosilaznim naglaskom.¹¹⁶ Može se ostvariti:

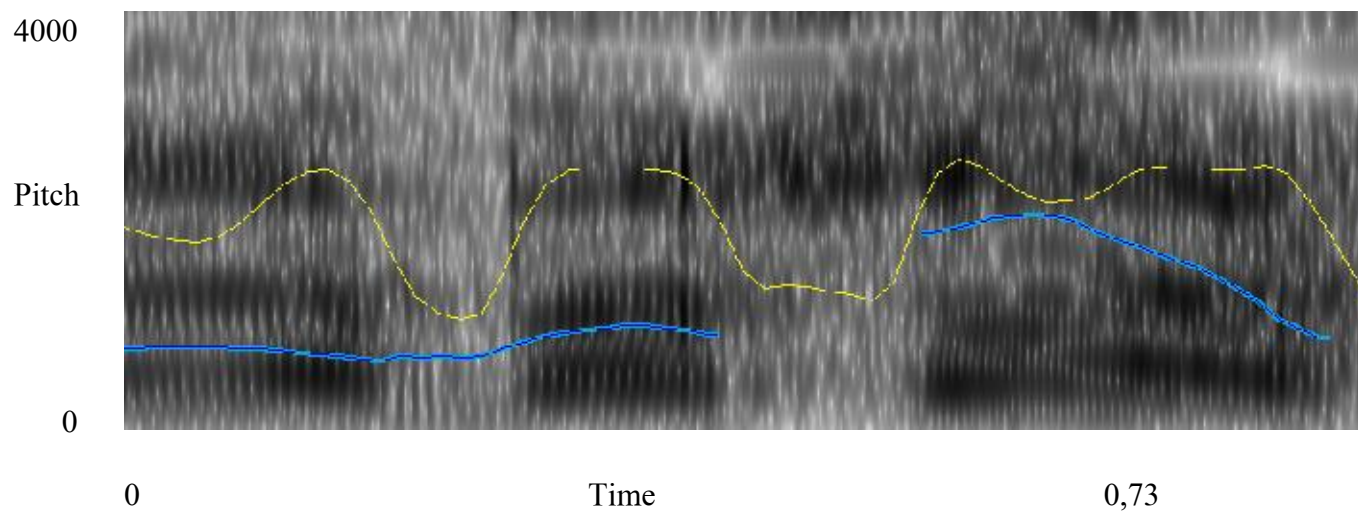
- na prvome slogu, odnosno na jedinome slogu jednosložica: *nôs*, *râst*, *bâjka*, *ûzmě̂n* (prez.), *pôčmě̂n* (prez.), *dîvno*, *grôzâ̂n*;
- na unutarnjem slogu: *zapôčmě̂n* (prez.), *odûzmě̂n* (prez.);
- na posljednjem slogu: *ubodě̂n* (GPT), *gucân* (prez.), *jedân*;
- na unutarnjem slogu iza prednaglasne dužine: *nenâvîdnôst*;
- na posljednjem slogu neposredno iza prednaglasne dužine: *hrâbrôst*, *sūsîd*, *glâvôn* (I.).

¹¹⁶ Šimunovićev opis dugosilaznoga naglaska na Braču glasi: "*Naglasak* $\hat{\text{~}}$ je s obzirom na trajanje dug, s obzirom na ton silazan, a u kretanju tona lomljen. Vidi Šimunović 2009: 31.

Fonogram 3. *katrîda*

Fonogram 4. *nabasâš*

c) Neoakut ¹¹⁷ / ~ /

Neoakut je po trajanju dug (dvije more) i ima uzlaznu intonaciju.¹¹⁸ Njegova najbitnija karakteristika, po kojoj se razlikuje od štokavskoga dugouzlaznog naglaska (kakav postoji i u susjednome Sumartinu), jest relativna melodijska visina u odnosu na sljedeći ton.¹¹⁹ To znači da, bez obzira na intonaciju samog neoakuta, koja može biti uzlazna ili ravna, prva zanaglasna mora iza njega uvijek ima znatno niži ton u odnosu na drugu moru naglašenoga sloga.¹²⁰ Na fonetski ostvaraj neoakuta utječe i položaj u izgovornoj cjelini, odnosno rečenici. Izgovor neoakuta najbliži „kanonskom“ ostvaruje se u nefinalnom položaju u rečenici.

Neoakut je moguć:

- na prvome slogu, odnosno na jedinome slogu jednosložica: *strāža*, *smīh*, *rēst* (inf.), *smījte se!* (imp.), *nāgla*;
- na unutarnjem slogu: *nasmījēn se* (prez.), *porēsla* (GPR);
- na posljednjem slogu: *gospodār*, *vodē* (G.), *gospodē* (G.), *bodedū* (prez.);
- na posljednjem slogu, neposredno iza prednaglasne dužine: *glāvē* (G.), *rūkē* (G.), *letīdū* (prez.), *grēdū* (prez.), uz moguću promjenu $\bar{\sim} > \bar{\wedge}$ (I. *nōžôn*, *kjūčēn*; G. *glāvē*, *rūkē*) ili u $\bar{\sim} \rightarrow \bar{\wedge}$ (G. *glāvē*, *rūkē*, *letīdū*, *grēdū*), vidi dolje;
- na posljednjem slogu iza prednaglasne dužine koja nije neposredno ispred naglaska: 3. l. mn. prez. *grīzedū*, *rēstedū* (uz moguć prijelaz u $\bar{\sim} \rightarrow \bar{\wedge}$: *grīzedū*, *rēstedū*; vidi dolje).

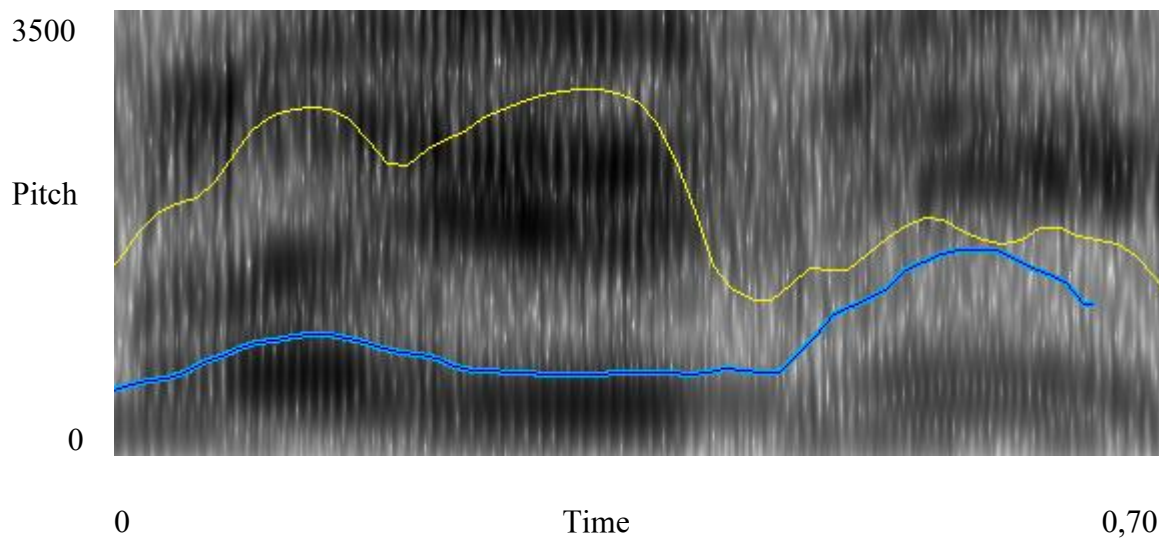
¹¹⁷ Ovaj se naglasak često u literaturi naziva *čakavskim akutom*, no mi ćemo taj izraz izbjegavati zbog nepreciznosti. Naime, riječ je o naglasku praslavenskoga porijekla koji nije ograničen samo na čak. govore, već ga ima i većina kajk. govora te arhaični štok. govori. Vidi npr. Kapović 2015: 650. Za iscrpno objašnjenje pojma *neoakut* vidi Kapović 2015: 73, ref. 178.

¹¹⁸ Hraste (1940: 28-29) tvrdi da je akut na Braču, Hvaru i Visu tipičan čakavski akut kako ga opisuje Ivšić (1911: 147). Mnogi akcentolozi kao glavno razlikovno obilježje neoakuta ističu uzlaznost i skokovitost (npr. Belić 1909: 204, Ivšić 1911). No, kako je to dokazao i Langston (2006: 37-42), neoakut u čak. govoru često nema uzlaznu, već ravnu intonaciju.

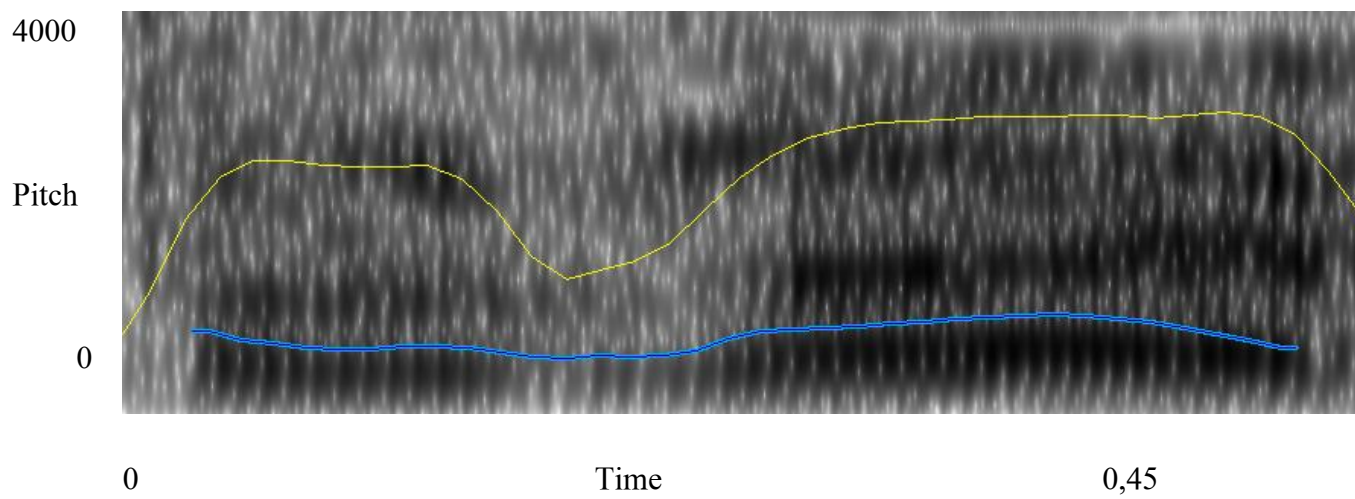
¹¹⁹ To je, prema našem mišljenju, vrlo kvalitetno obrazložio Jurić prilikom usporedbe naglasaka / $\bar{\sim}$ / i / $\bar{\wedge}$ / u trogirskome govoru. Vidi Jurić 2009: 68.

¹²⁰ Za razliku od neoakuta, druga mora štok. dugouzlaznoga naglaska ima istu melodijsku visinu kao i prva zanaglasna mora.

Fonogram 5. *mläji od nîh*

Fonogram 6. *prodäje*

Za Novo Selo vrijedi isto što i za Selca, dok su u Povljima, osim ovih triju naglasaka, sporadično zabilježeni i štokavski uzlazni naglasci / ` / i / ' / nastali retrakcijom naglasaka na prethodni slog (npr. *učile su se kod òvih spösöbnih žena, gdje ćemo sjèdit, u mòjën životü, jèdna ženà*). Osim ovih primjera, zabilježili smo i nekolicinu slučajeva povlačenja naglasaka na prethodni slog, no bez promjene kvalitete naglasaka: *Tö je sramöta!* (usp. S: *sramotà*); *İma i İjübävniĥ pjësām* (i *jübävniĥ*; usp. S: g. *jübävniĥ*); *o năšiman nâĥka ne žëlidu znät* (usp. S: prez. *želidü/želidü*); *ne prĭznaje* (usp. S: *ne priznaje*); *od zëmje* (usp. S: G. *zemjë*); *tö je nâjprĭva fijëra* (usp. S: *nâjprĭvâ*). Svi su ovi primjeri zabilježeni od najstarije informantice (89 godina). Ovdje je vjerojatno riječ o utjecaju sumartinskoga govora i govora doseljenikâ iz drugih (štok.) krajeva.

Dugouzlazni štokavski naglasak / ' / Vuković bilježi i u nekim primjerima spontanoga govora mlađih govornika selačkog, no mi ih nismo opazili.¹²¹ Budući da je ostvaraj ovih naglasaka sporadičan, ne možemo ih smatrati dijelom sustava.

4. 2. Prednaglasne dužine

U govorima Selaca, Novoga Sela i Povalja prednaglasne dužine vrlo su dobro očuvane, kako je slučaj u većini čakavskih govora. Dijakronijski se dužine očekuju na svim izvorno dugim vokalima (*a, *ě, *i, *u, *y, *ę, *o) i dvoglasima (*ьг, *ьг, *ьл, *ьл, *er, *or, *el, *ol), bez obzira na položaj u riječi.¹²² No u svim je slavenskim jezicima u određenim uvjetima došlo do naknadnoga kraćenja prednaglasnih dužinâ,¹²³ nakon čega su neke od njih kasnije ponovno uvedene prema analogiji s drugim oblicima. Upravo je to slučaj s nekim prednaglasnim dužinama u ovim govorima, kao što ćemo vidjeti u nastavku.

Prednaglasne dužine u selačkim govorima moguće su:

a) ispred kratkog naglasaka

– u slogu neposredno ispred finalnoga kratkog naglasaka:

¹²¹ Primjeri za dugouzlazni naglasak u selačkome su: *túji takujĭn, dóšā san, potëžemo konopë*. Vidi Vuković 2006: 194. Moguće je da Vuković u ovim primjerima krivo bilježi / ' / umjesto neoakuta (Kapović – usmeno).

¹²² Vidi Kapović 2015: 416-417.

¹²³ Dužina se obično čuva u slogu neposredno ispred kratkog (ili pokraćenog) naglasaka (hrv. dij. *vĭnō* < *vĭnō, hrv. dij. *trāvā* < *trāvā, hrv. dij. *gŭmnō* < *gŭmnō, hrv. dij. *nārōd* < *nārōdъ) te ispred unutarnjeg recesivnog akuta (hrv. dij. *sŭdĭli* < *sŭdĭli), a kratki se ispred unutarnjeg dominantnog akuta (hrv. dij. *jězik* < *jězykъ), ispred dugih naglasaka (hrv. dij. G. *dŭšë* < *dŭšë, hrv. dij. *mŭškĭ* < *mŭžъskъjъ) i u slogu koji nije neposredno ispred kratkog naglasaka (hrv. dij. *trëšetë* < *trëšetë). Vidi Kapović 2015: 417-418.

S: *vīnō, trāvā, G. sūsīda, nārōda; prez. trēsēn (i trēsēn), grīzē, GPR stāvajāla, dāvāla;*
 NS: *vapnēnac, ugrādīt, isprīčāt, žīvīt, prez. žīvē, GPR organizīrāli, narūčīla;*
 P: *Trī Krājā, očālē, L. na fakult'ētū, G. bunārā, I. pri guōspōn, i. jūdīman, inf. jāvīt, kāzāt, dožīvīt, GPR prodāvāli.*

– u slogu koji nije neposredno ispred kratkog naglaska:

S: 1. l. mn. prez. *trēsemō, prozēbemō, vūčemō*; 2. l. mn. prez. *grīzetē, sīčetē*,
 NS i P: *strižemō.*

b) u slogu neposredno ispred cirkumfleksa:

S: *pūstōš, hrābrōst, sūsīd, I. trāvōn, glāvōn; dli. dūšām;*
 NS: *cīcēj, rāzrēd, L. sūsīstvir, I. sa Vāčōn;*
 P: *pop''ōdn'ē, GPR ispālī.*

c) ispred neoakuta

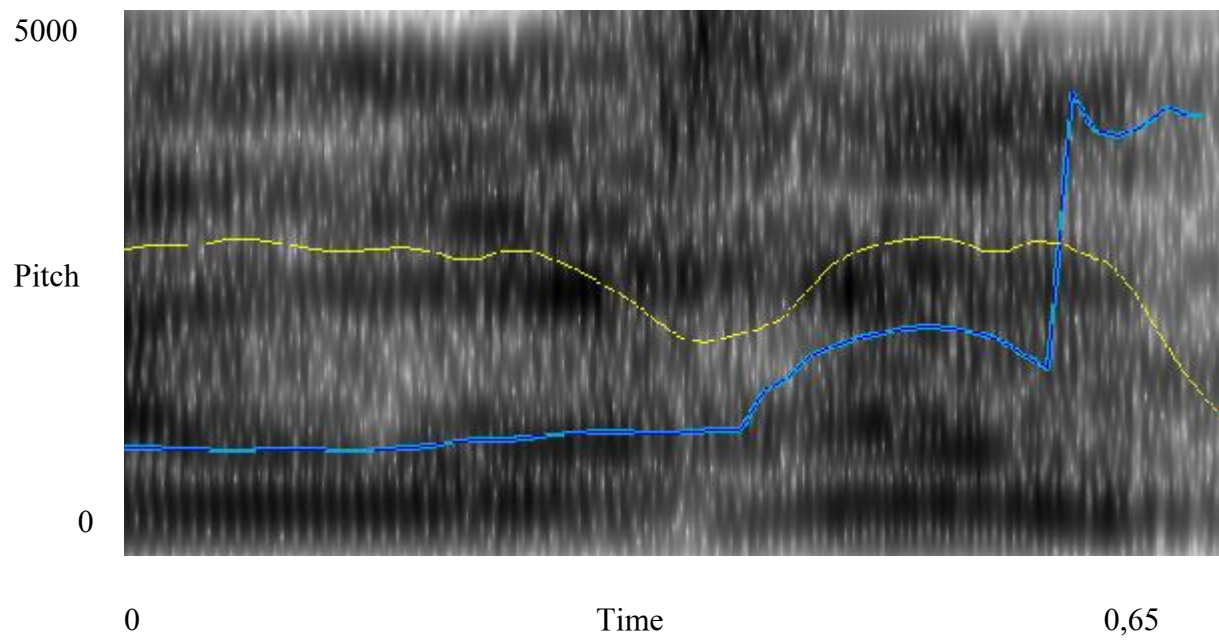
– u slogu neposredno ispred neoakuta:

S: G. *strānē, glāvē, rūkē, grānē, srīdē, cīnē* (uz varijantu *glāvē* itd.); 3. l. mn. prez. *zēbū, grīzū, vūčū* (uz varijantu s pokraćenim naglaskom: *zēbū, grīzū, vūčū*);
 NS: I. *sa brātōn Īvōn; G. Rādē*; 3. l. mn. prez. *strižū*;
 P: G. *trāv'ē*; 3. l. mn. prez. *letīdū, borīdū, strižū.*

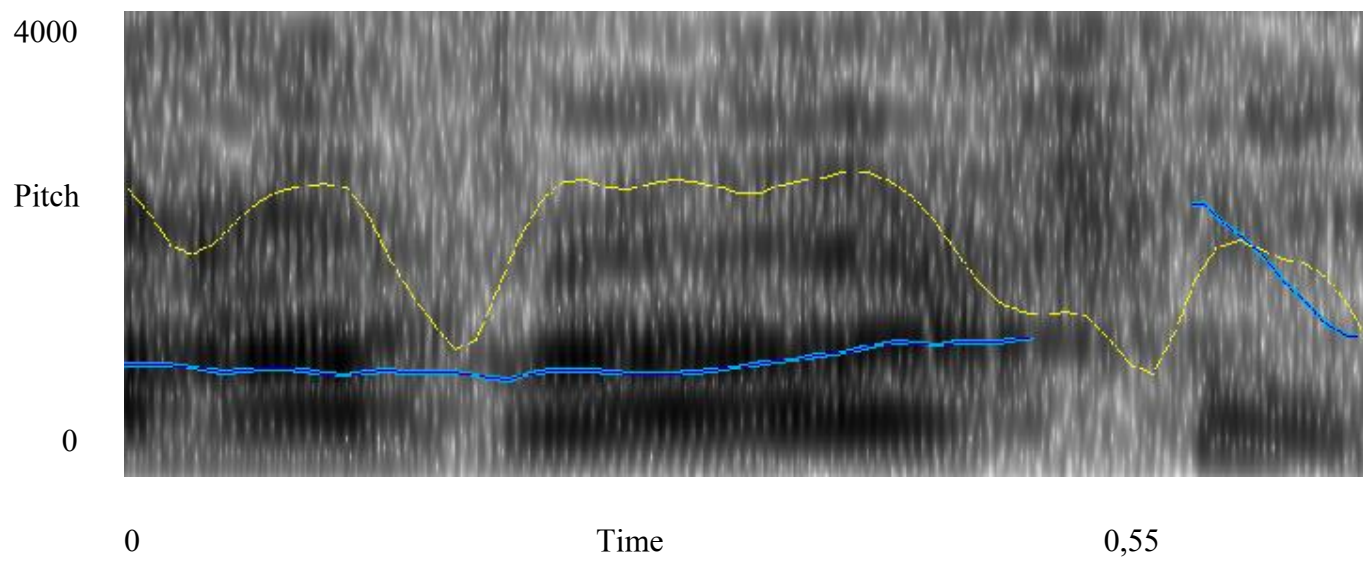
– u slogu koji nije neposredno ispred neoakuta

S: 3. l. mn. prez. *grīzedū, vūčedū, trēsedū, zēbedū* (uz varijantu s pokraćenim naglaskom: *grīzedū, vūčedū, trēsedū, zēbedū*); G. *Jōzinē kūćice, L. u Gōspinēn plāčur,*
 NS: *kraj Kōkinē kūće, Jūbota Kācīnēga ženā;*
 P: 3. l. mn. prez. *tūčedū.*

Fonogram 7. *Jōzū*

Fonogram 8. *na Brāčŭ*

4. 2. 1. Analoške prednaglasne dužine u prezentu

Množinski oblici *e*-prezentâ tipa *trēsemö*, *trēsetë*, *trēsedũ/trēsũ* u selačkom imaju prednaglasnu dužinu, za razliku od mnogih čakavskih govora u kojih nalazimo kračinu. Izvorno se sve prednaglasne dužine na slogovima koji ne prethode izravno naglasku pokraćuju, pa je obrazac za većinu čakavskih govora *tresemö*, *tresetë*.¹²⁴ U selačkom govoru (a isto tako i u novoselskom i povaljskom) dužina je u prošlosti naknadno vraćena analogijom prema jedninskim oblicima *trēsën*, *trēsëš*, *trēsë* (S: *Tūcedũ vëliki vãlovi*.; P: *strīžemö*). Tim je procesom u 3. l. mn. nastao slijed $\sim$ (*trēsedũ/trēsũ*), inače u čakavskome rijedak i nestabilan (pogotovo u dužem obliku *trēsedũ*, gdje dužina nije neposredno pred naglaskom).¹²⁵ Ipak, u mlađih generacija zabilježili smo i varijantu *zēbedũ*, *grīzedũ*, *vūcedũ* s pokraćenim naglaskom. U Novome Selu zabilježili smo u 3. l. mn. varijante *strīžũ*, ali duži oblik *strižedũ* s kračinom. U Poveljima smo zabilježili dužinu u kraćih oblika (*strīžũ*), ali i duži oblik prezenta s kračinom *strižedũ*.

Na isti je način uvedena prednaglasna dužina u 3. l. mn. *i*-prezenta: *letīdũ/letĩ*, *borīdũ/borĩ* (S: *Vīdīla san pũno jãtĩh tĩc čã letīdũ*).

4. 2. 2. Analoške prednaglasne dužine u deklinaciji imenica

Pri deklinaciji imenica također se javljaju sekundarne prednaglasne dužine nastale analogijom. To se događa u sljedećim oblicima:

– G., I. i dli. imenica *e*-vrste ž. r. (G. *trāvë/trāvê*, I. *trāvôn*, dli. *trāvân*).

Prema zakonu dviju mora¹²⁶ u ovim bi se primjerima očekivala kračina: hrv. dij. *travë*, *travôn*, *travân*. Tako je u većini bračkih govora¹²⁷ i na susjednome Hvaru.¹²⁸ Dužina je

¹²⁴ Vidi Kapović 2015: 417-418. Usp. kračinu u Vrgadi: *živemö*, *tučetë* (Jurišić 1966: 89) i varijante kračina/dužina u Novom: *dajemö/dājemö*, *kujemö/kūjemö* (Langston 2009: 104).

¹²⁵ U drugim bračkim govorima Šimunović bilježi u 1. i 2. l. mn. kračinu: *mūzemö*, *mūzetë*, a u 3. l. mn. dužinu, ali s pokraćenim, odnosno povučenim naglaskom *mūzĩ-ědu*. Vidi Šimunović 2009: 51.

¹²⁶ U hrvatskom i u ostalim slavenskim jezicima prednaglasne duljine se krato ispred dviju ili više mora. Vidi Kapović 2008: 16-17 i Kapović 2005a: 101. Za kraćenje u imenica *a*-vrste vidi Kapović 2015: 471.

¹²⁷ U drugim bračkim govorima dužina je bila unesena analogijom te zatim ponovno skraćena, što je vidljivo iz vokala *ö* (<*ã*) u G. i u I. *glōvë/glōvön*, *trōvë/trōvön*, *tūgë/tūgön*. Tako je u većini bračkih govora osim u govoru Selaca (*glāvë*, *tūgë*), Pučišća (*glōvië*, *tūgië*), Bola (*fuolië*, *šōlië*), Postira (*glōvë*, *tūgë*, *trōvë*) i u nekim drugim mjestima. Vidi Šimunović 2009: 40. Za imenice duge osnove n. p. C (*rūkã*, *jūhã*, *grēdã*, *trōvã*, *srīdã*, *grōnã*, *pētã*, *cīnã* itd. Šimunović (2009: 41) u dli. navodi varijante *dūšĩma(n)* (s očekivanom dužinom ispred kratkoga naglaska), *dūšön* (s analoškom dužinom) i *dušãmi* (s očuvanom kračinom).

¹²⁸ Usp. Pitve na Hvaru: *glōvã*, G. *glavë*, *brōdã*, G. *bradë* (Grablje, Pitve i Zastrazišće). Vidi Hraste 1935: 15-16.

ponovno unesena analogijom prema ostalim padežima (npr. dli. *trāvân* prema *trāvǎ*, A. *trāvu*, L. *u trāvi*, na. *trāve*).¹²⁹ Ipak je u n. p. C očuvano nekoliko primjera s izvornom kračinom u dli: *rukân*, *granân* i *gredân* (S: *rukân i nogân*; *svě je tö vǎlo svojîman rukân*), a ima i primjerâ s dvojnim oblicima (S: *glāvân/ glavân*, *pētân/ petân*, *stīnân/ stiñân*; NS: *stiñân*).

– dli. imenica *a*-vrste (*nosi kôst u zūbîman*; *nî dolâzi dōma dāñîman*);

U ovom se slučaju dužina pokratila ispred starog unutarnjeg akuta, nakon čega je ponovno uvedena analogijom s drugim oblicima (dli. *zūbîma(n)* prema NA. *zûb*, G. *zûba*, I. *zûbôn* itd.).¹³⁰

4. 2. 3. Slijed $\bar{\sim}$ $\sim$

Slijed prednaglasne dužine i neoakuta općenito je u čakavskome nestabilan, prije svega iz fonetskih, no i iz dijakronijskih razloga. Dijakronijski gledano, ovaj je slijed uvijek sekundaran (dužina je uvedena analogijom prema drugim oblicima). S fonetske točke gledišta, neoakut je obilježen u odnosu na cirkumfleks: to je slijed od dvije more (prednaglasna dužina) ispred još dvije more (neoakut), od kojih druga ima iktus.¹³¹ Stoga je u čakavskom vrlo čest prijelaz $\bar{\sim} > \bar{\wedge}$ (npr. *glāvê > glāvê*), $\bar{\sim} > \bar{\text{`}}$  (*glāvê > glāvê*) ili  $\bar{\sim} > \sim$  (*glāvê > glavê*). U selačkom je slijed  $\bar{\sim}$  u nekim slučajevima očuvan, a u nekima može prijeći u  $\bar{\wedge}$  ili u  $\bar{\text{`}}$ (sporadično je zabilježena i varijanta $\sim$, s pokratom prednaglasne dužine i očuvanim neoakutom).

4. 2. 3. 1. Slijed $\bar{\sim}$ $\sim$ javlja se u sljedećim oblicima:

a) 3. l. mn. prezenta glagolâ n. p. C: *zēbũ/zēbedũ* (i *zēbũ/zēbedũ*), *grīzũ/grīzedũ* (i *grīzũ/grīzedũ*), *vūčũ/vūčedũ* (i *vūčũ/vūčedũ*); usp. P: *strižũ/strižedũ*.

U ovim oblicima prednaglasna je dužina moguća ne samo u slogu neposredno ispred neoakuta, već i u predprednaglasnom slogu. Ipak, zabilježili smo i varijantu s pokraćenim naglaskom (S (najstarija inf.): *...ově su dīgle pandīl, kô da se grēdũ u Točīlo popišāt; Iāko mu dādũ pēt, ūvīk se nājde grēškica*.) U Novome Selu zabilježili smo u 3. l. mn. varijante *grēdũ*,

¹²⁹ Ponovno uvođenje izvorne dužine u n. p. B i n. p. C imenica ž. r. događa se u mnogim čak. (i štok.) govorima. I u nekim drugim govorima postoje primjeri čuvanja izvorne kračine, i to češće u n. p. C nego u n. p. B. Vidi Kapović 2011a: 9.

¹³⁰ Za objašnjenje ovog kraćenja te ponovnog uvođenja dužine vidi Kapović 2015: 463.

¹³¹ Vidi Kapović 2015: 666. Dokaze za to nalazimo i u nekim središnjim bračkim govorima po genitivu tipa *glōvē*, s kračinom ispred neoakuta ali s tragom dužine u *o* umjesto *a*.

strižũ, ali *strižedũ* s kračinom; u Poveljima smo zabilježili ovaj slijed samo u kratkih oblika (*strižũ*), a u dugih oblika isključivo varijantu s izvornom kračinom *strižedũ*, *boridũ* (vidi gore).

b) G. imenica *e*-vrste: *strānē* (i *strānē/strānē*), *trāvē* (i *trāvē/trāvē*), *dūšē* (i *dūšē/dūšē*), *glāvē* (i *glāvē/glāvē*).

Slijed $\bar{e} \sim \hat{e}$ u ovim oblicima vrlo dobro čuvaju stariji i srednjovječni govornici svih triju mjesta (S: *od glāvē do pētē, ol pētē do glāvē, s drūge strānē, Ūrica Bōžē, ondā smo ūbrālī trāvē, grēn u Zēlē*, P: *grēn ubrāt trāvē*). Dužina je moguća i u predprednaglasnome slogu (S: *...nī bīlo nē Jōzinē kūćice*; NS: *u Rādē, kraj Kōkinē kūće, pokōjnega Jūbota Kācīnēga ženā*).

Inovacija koju Šimunović u drugim bračkim govorima ne bilježi jest prijelaz slijeda $\bar{e} \sim \hat{e} > \bar{e} \sim \hat{e}$ (*glāvē, rūkē, strānē* itd., dobiveno na upit od starijih informanata), a od mlađe informantice na upit smo dobili i varijantu s pokraćenim naglaskom (*glāvē*), koju pak u spontanome govoru nismo zabilježili.¹³²

c) u deklinaciji *-in* pridjeva n. p. B

S: 1. *Ka se pīvādu nē litanīje u Gōspinēn plāču*. 2. *na Gōspinōn sličī*.

Kako ovakav naglasak ima tek nekolicina pridjeva, nismo čuli druge primjere u spontanome govoru.

¹³² U drugim bračkim mjestima postoji *glāvē* i *glōvē*, ali i *glōvē*, da je riječ o naknadnome kraćenju prednaglasne dužine, a ne o izvornoj kračini, jasno je iz vokalizma /o/ < /ā/. Šimunović ne spominje varijantu $\bar{e} \sim \hat{e}$ (Vidi Šimunović 2009: 40). Na Hvaru postoji i varijanta s pokraćenim akutom i očuvanom dužinom, inače rijetka u čakavskom (češće se javlja u kajk. govorima): *glōvā*, G. *glōvē* (Vrisnik) i *glāvē*, moguće sa starom kračinom (Grablje, Pitve, Zastrazišće). Uz ove varijante, Hraste bilježi i varijantu *dūšā*, G. *dūšē* (Vrbanj, Svirči, Sv. Nedelja, Poljica, Vrisnik) i *glōvā*, G. *glōvē* (Hvar)/*glōvīe* (St. Grad, Dol, Vrboska, Jelsa). Vidi Hraste 1935: 15 i Kapović 2015: 668. Usp. na Visu *brōdā*, G. *brōdē* i *Lūcā*, G. *Lūcē* (Vidi Hraste 1937: 151).

d) u jedninskim licima prezenta nekolicine *i*-glagola n. p. C:

Ovaj je slijed očuvan tek u nekolicine glagola, npr. *šūmīn* (*šūmīš*, *šūmī*), *rēžīn*, *pīščīn*. U ostalih je *i*-glagola n. p. C: u prezentu došlo do nefonetske retrakcije naglaska, te su oni prešli u n. p. B: (npr. *kīpīn* < **kīpīn*, *būdīn*, *cīdīn*, *līpīn*, *sādīn* itd.).¹³³

4. 2. 3. 2. $\sim > \hat{\sim}$ (gotovo uvijek):

a) u I. imenica *e*-vrste

U I. slijed $\sim$ gotovo uvijek prelazi u $\hat{\sim}$ (S: *rūkôn*, *glāvôn*, *stīnôn*).¹³⁴ Ipak smo u Novome Selu, uz varijantu $\hat{\sim}$ (*Ondä je ôn sa Vāčôn srēdī posāl.*), zabilježili i varijantu s očuvanim slijedom $\sim$ (*Dōša Zōrē sa brātôn Īvôn.*).¹³⁵

b) u g. imenica *a*-vrste m. r.

Slijed $\sim$ u G. uvijek prelazi u $\hat{\sim}$ (S: *nikolīko zūbīh*; *īma misēcīh*; NS: *iz Sēlāc pūno rīčīh*; *A jē īma Zōrē šōldīh?*; P: *jūdīh*, *pred pār misēcīh*).

4. 3. Zanaglasne dužine

Kako smo već ranije napomenuli, zanaglasne su dužine jedan od arhaizama specifičnih za selački govor (i njemu susjedne govore Novoga Sela i Povalja) koji ne susrećemo nigdje drugdje na Braču/Hvaru/Visu.¹³⁶ Opreka po dužini u zanaglasnome slogu izgubljena je u mnogim Jčak. govorima (nešto je bolje očuvana u Sčak. govorima). Ipak,

¹³³ Da je riječ o analoškoj retrakciji, a ne o fonetskoj, jasno je iz toga što se povlačenje nije dogodilo u svih glagola n. p. C:, već samo u nekih. Vidi Kapović 2015: 483-484. U drugim bračkim govorima uz ovu se varijantu (*kīpin*) u nekih glagola javlja i varijanta s pokraćenom prednaglasnom dužinom ispred neoakuta (npr. *bīlīt se*, prez. *bīlīn se*; Šimunović 2009), čega u selačkome nema.

¹³⁴ Ovdje je moguć i utjecaj oblikâ *popôn* (I. imenica m. r.), gdje je cirkumfleks rezultat predsonantskoga duljenja (Kapović – usmeno).

¹³⁵ Šimunović (2009: 41) bilježi u I. očuvan slijed $\sim$ *dāšuôn* i varijantu s kraćinom *dušōn* (Pč, B), bez varijante $\hat{\sim}$.

¹³⁶ Ne slažemo se sa Šimunovićevim tvrdnjama (2009: 31): „Dužine su na Braču, osim u selačkom govoru gdje se realiziraju kao poludužine, vrlo izrazite.“ i „Iza naglaska sve su se dužine pokratile, osim u selačkom govoru gdje se fakultativno ostvaruju, ali ne izrazito.“. Prema našim istraživanjima, i prednaglasne i zanaglasne dužine u selačkome su govoru fonetski vrlo izražene, premda se zanaglasne mogu pokratiti ili oslabjeti, prema fonetskim zakonima, u višesložicama i iza dugih naglasaka.

postoje brojni dokazi da su na ovom otočju zanaglasne dužine nestale razmjerno kasno, ostavivši za sobom brojne tragove u vokalizmu (vidi gore).¹³⁷

Često se smatra da su zanaglasne dužine u ovim govorima jedna od karakteristika koja se održala zahvaljujući štokavskom utjecaju. No prema mišljenju Mate Kapovića ta je postavka najvjerojatnije netočna; naime, u doba doseljavanja štokavskoga stanovništva na otok, svi su brački čakavski govori imali zanaglasne dužine, nakon čega su one u većini govorâ nestale. Očuvanje zanaglasnih dužina u selačkim govorima ne bismo trebali pripisivati štokavskome utjecaju, jer u štokavskom govoru nema ništa inherentno što bi spriječilo njihov nestanak. Određenu ulogu u čuvanju zanaglasnih dužina u selačkim govorima vjerojatno ima njihova rubnost u odnosu na ostale bračke čakavske govore, o kojoj je pojava bilo govora u prijašnjim poglavljima. Naime, kraćenje zanaglasnih dužina inovacija je koja je krenula iz središnjih i zapadnih bračkih govora i nije se uspjela proširiti na selačke govore.¹³⁸

U selačkom govoru, osim što se vrlo dobro čuvaju izvorne zanaglasne dužine (kao u primjerima *mīšēc*, *pāūk*), odvili su se i brojni naknadni procesi duljenja, od kojih su neki specifični upravo za ovaj govor (primjerice, poopćavanje zanaglasne dužine iza kratkoga naglaska, vidi dolje). Isto vrijedi i za govor Novoga Sela, no u Poveljima je situacija već bitno drugačija: tamo je distribucija zanaglasnih dužina znatno sužena u odnosu na selački, te bi se moglo reći da su fakultativne, odnosno u procesu nestajanja.

Prije no što pristupimo analizi svakog od slučajeva, dajemo sinkronijski prikaz distribucije zanaglasnih dužina u selačkome govoru.

Zanaglasne dužine moguće su:

- a) U slogu neposredno iza kratkoga naglaska (uvijek barem fakultativno u S i NS, a u Poveljima samo fakultativno)

¹³⁷ Neki od Jčak. govorâ u kojima još uvijek postoje zanaglasne dužine su, primjerice, govor otoka Vrgade, a djelomično se čuvaju (ili su se donedavno čuvale) na Jčak. obalnom pojasu između okolice Zadra i okolice Trogira (uključujući i šibenske otoke, npr. Zlarin i Žirje), u Kaštilima kraj Splita, na Šolti, Lastovu i Korčuli. Vidi Kapović 2015: 759-762.

¹³⁸ Kapović – usmeno.

– U finalnom zatvorenom slogu

S: imenice *gölüb, jästrēb, mīsēc*; pridjevi *sītān, krīpān, glādāk, bālāv, tūpāst*; inf. *čīstīt*, prez. *čīstīn, čīstīš*, fakultativno: *grāvān, kāmēn, jāvōr, jāstōg* itd.

NS: imenice *kōmād, vēčēr, sēkār, momēnāt, nōhāt, misēc, mātēr, kūtāt*; I. *sa brātōn*; pridjevi *dōbār, jādān, tūpāst, blēsāv*; inf. *mīrīt, sjētīt*; imp. *slūšāj, za sōbōn, ōsān*; fakultativno *dēsēt, kāmēn, mrāmōr* itd.;

P: fakultativno: *mlādōst, lügār, rōdāk*; g. *gōdīn*, ali *māter, ježīnac* itd.; prez. *īmān, mōrān, mōrēš*, ali *dobīješ*, usp. samo kračinu: *šēcēr, gōvor, s māmon, ožēnen, Pōvjanin, sīnoj, vjeronāuk* itd.

– U središnjem slogu

S: *šōčīvo, jēdnostāvno, prōtīvnik, prāvēdnik*; n. *pāūci, pāmētan – pāmētna – pāmētno*,¹³⁹ *prāvēdan – prāvēdna, īskūsan – īskūsna* itd.; GPR *prōsūlo, prīsilīla*; GPT *zāigrāna, zāigrāno; nīkāko*; fakultativno: G. *gōvōra, kāmēna, mrāmōra* itd. ali *prijateja, kītica, māslīna*;

NS: *gōdīna, māškāre*; G. *bōlēsti, pōmōcī*; prez. *rēcēmo*, GPR *vīdīla, glēdālī, ostārīlī*; fakultativno: G. *gōvōra, kāmēna, mrāmōra* itd.;

P: fakultativno: *kūhāné*, A. *na Rašējāču, neūdānu*, L. *u Ēnglēskon*; g. *ljübāvnihi*; GPR *pribāvīla, ūdāla, dolāzīlī*; usp. samo kračinu: G. *dōktora, vječnostī*; n. *učīteļi, trāktori*; GPR *bāvīli*.

– U finalnom otvorenome slogu

U finalnom se otvorenome slogu dužina u sva tri govora krati (npr. *ōn vīdī, onā čūje*). Dužina se čuva u enklizi (*vīdī ga, čūjē se* itd.), a i u krajnjem otvorenom slogu javlja se sporadično. Za ovu pojavu vidi 4. 5.

b) U zatvorenome slogu koji nije neposredno iza kratkoga naglaska (S i NS uvijek barem fakultativno)

S: *ōbičāj, dōgađāj, īspovīd*, fakultativno: *rāzgovōr, dōgovōr* itd.;

NS: *prijatēj*; I. *cēntimetrōn*;

P: *ōdličān*; fakultativno: *īspovīd*; usp. kračinu: *ōbičāj*.

¹³⁹ U štokavskom je ovdje kračina (*pāmētan*); za objašnjenje ovoga primjera vidi Kapović 2015: 513-514.

c) U finalnom zatvorenome slogu iza dugih naglasaka (S i NS fakultativno, P iznimno)

– Iza cirkumfleksa

S: g. *ûrîh*, *lîtrîh*; inače fakultativno, npr. *lîbār*; I. *svîmān*; prez. *prôspě̃n*, *odûzmě̃n*, *ôtmě̃n*, *râstrě̃n*, *betě̃žā̃n*, *bûrā̃n*, *gnôjā̃n*;

NS: g. *šěst ûrîh*; inače fakultativno, npr. D. *pokôjně̃n*; ali *mêtar*.

– Iza neoakuta

S: g. *dîlîh*, *stvârîh*; inače fakultativno, npr. *problîdē̃n*, *zâhōd̃*; prez. *kûpā̃n*, *rādī̃n*, *ogûlîš*, *urēdîš*, *zavě̃žē̃š*, ali *pîtan*, *dôjdeš*, *dôjden*, *izabîraš*;

NS: g. *stvârîh*, *grîhîh*; inače fakultativno, npr. G. *stârē̃ga*; u *mâlē̃n pî̃stu*; prez. *sûmjā̃n*, *čôpā̃š*, *govôrî̃n*, *sjěcā̃n se*, ali *prodā̃ješ*, u *devē̃ten*;

P: iznimno, npr. *bîdā̃n*, ali *ně̃maš*, *slîdiš*, za *mā̃lin Serafî̃non*.

d) U središnjem slogu iza dugih naglasaka (S i NS fakultativno, P nikad)

– Iza cirkumfleksa:

S: fakultativno, npr. GPR *pîšîla*, ali G. *pokôjnegā̃*;

NS: fakultativno, npr. GPR *pârtîlî*.

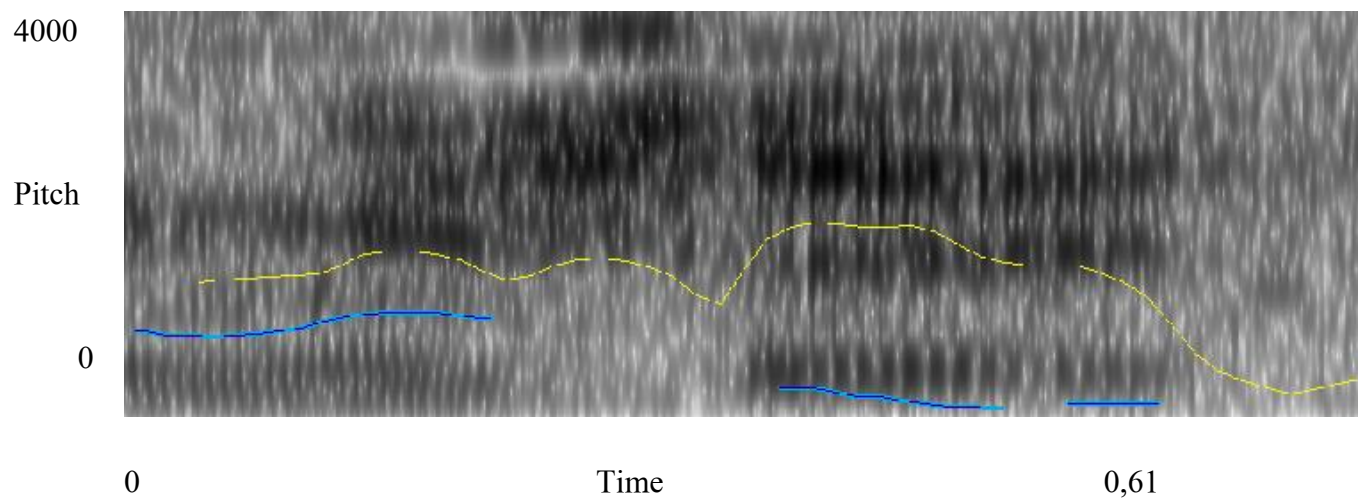
– Iza neoakuta:

S: fakultativno, npr. G. *prôšlēja*, *ôsmēja*, *nâstā̃vnika*, *munîcîje*; prez. *ně̃cē̃du*, ali *usā̃dimō̃*; G. *sē̃dmega*; D. *nâstā̃vnicî̃*; L. u *pē̃nzijî*, u *fû̃ncijî̃*; n. *budalā̃šćine*, *nām̃jerno*.

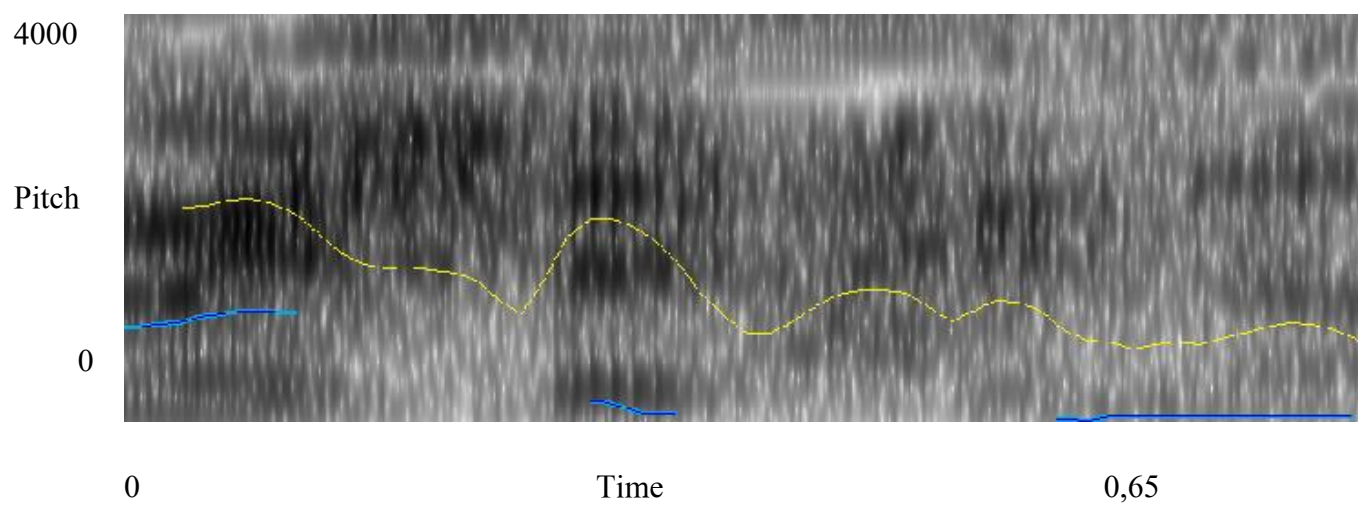
NS: fakultativno, npr. G. *ně̃ma stârēja*, za *světēja Ā̃ntü̃*, ali *světē̃ga*;

P: samo kračina: za *mā̃lin Serafî̃non*, prez. *kā̃žen*, *slîdiš*, *sjěcā̃n*.

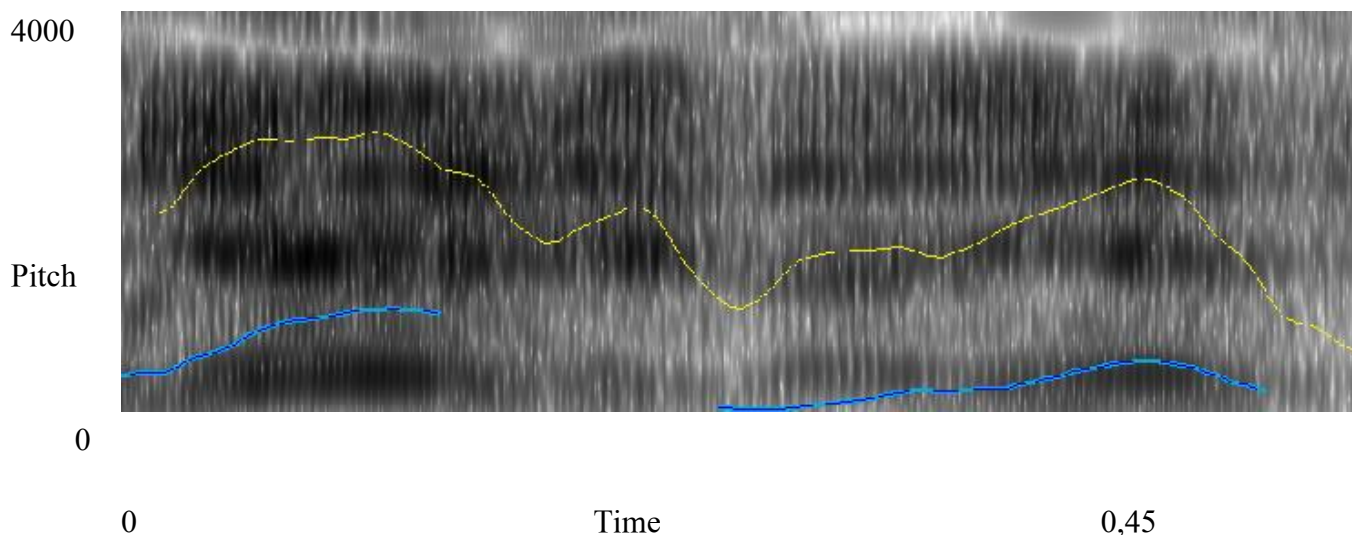
Fonogram 9. *mĭsēc*

Fonogram 10. *mĭsēcĭna*

Fonogram 11. *nězīna*

4. 3. 1. Dijakronijski pregled zanaglasnih dužina u selačkome govoru

Dužine u selačkome govoru različita su postanka: neke od njih izravan su nastavak psl. dugih vokala (*mīśec* < *mēsēcъ), dok su druge rezultat naknadnih procesa duljenja (npr. duljenje pred sonantom tipa *kāmēñ* ili poopćavanje zanaglasne dužine iza kratkoga naglasaka, vidi dolje). Brojni su i slučajevi poopćavanja dužina na oblike u kojima ih prvotno nije bilo (primjerice, neki ograničeni lokalni procesi tipa G. *kāmēña* i DL. *kāmēnu* prema N. *kāmēñ*). Osim toga, postoje i neki slučajevi uvođenja zanaglasnih dužina čije porijeklo ne možemo sa sigurnošću utvrditi, i to prvenstveno zbog već spomenute tendencije poopćavanja zanaglasne dužine iza kratkoga naglasaka (vidi dolje).

S druge strane, u nekim je slučajevima došlo do fonetske pokrate izvornih dužina, primjerice iza dugih naglasaka (npr. prez. *pītāñ*, *čōpāš* itd.) ili u finalnom otvorenome slogu (npr. *ōn me vīdī*, s čuvanjem dužine u enklizi: *vīdī me*).¹⁴⁰ Slijedi prikaz izvornih zanaglasnih dužina u selačkome i onih nastalih naknadnim procesima.

¹⁴⁰ Vidi 4. 2. 3.

4. 3. 1. 1. Dužine na izvorno dugim vokalima i dvoglasima (*a, *ě, *i, *u, *y, *ę, *Q, *ьr, *ьr, *ьl, *ьl, *er, *or, *el, *ol)

Ove dužine, s dijakronijskoga stajališta, mogu biti cirkumflektirane i akutirane: akutirane su se dužine izvorno nalazile na nenaglašenim akutiranim slogovima, a cirkumflektirane na nenaglašenim neakutiranim/cirkumflektiranim slogovima.¹⁴¹ Opozicija akutiranost/cirkumflektiranost nenaglašenih slogova u većini hrvatskih govora ima relevantnu ulogu što se tiče čuvanja, odnosno pokrate zanaglasnih dužina. Cirkumflektirane zanaglasne dužine očuvane su u svim hrv. govorima koji inače čuvaju zanaglasne dužine (npr. u selačkom: *mīsēc, pāūk, pāmēt, öblāk, gölūb, krēsīvo, öblāčan* itd.);¹⁴² akutirane su se pak u čak. i u SZštok. izgubile zbog analoških procesa.¹⁴³ Iznimku u ovome procesu predstavljaju upravo selački govori (govori Selaca, Novoga Sela te donekle i Povalja), te neki korčulanski govori (npr. Blato: *bābāma, rānāma, mýslīt – mýslīla, čýstīt – čýstīla* itd.; Smokvica: *blātīt, glädīt, küpīt, mīslīt* itd.) u kojima su se akutirane zanaglasne dužine očuvale.

Da su zanaglasne akutirane dužine postojale i u drugim arhaičnim južnočakavskim govorima očito je zahvaljujući njihovim tragovima u vokalizmu govorâ Brača/Hvara/Visa.¹⁴⁴ Naime, u većini govorâ ovoga otočja dolazi do zatvaranja vokala /ā/ > /ō/ u naglašenom i u nenaglašenome slogu, a ta se zatvorenost zadržala i nakon pokrate zanaglasnih dužina (usp. u drugim bračkim govorima *rībor*, G. *sēstor, tīkov*, inf. *plīvot, otīmot, glēdot*, prez. *pīton, pūšcon*; u gradu Visu *pītot, pādōt, māzot, plākōt* itd.).¹⁴⁵

Neki primjeri zanaglasnih dužina u selačkom na mjestu starih akutiranih dužina:

– na glagolskim spojnim vokalima -i-, -a-, -u-, -ě-:¹⁴⁶

S: *kāpnūt, pīvāt, dōškāt, pūcāt*, GPR *prokāpāla, mōrālo, prosījālo, prīsīlīla, potīrāla*,¹⁴⁷

NS: *vīdīt, mīrīt, pīvāt, dīgnūt*, GPR *prōsūlo, ostārīli, vīdīla, čekāli, glēdāli, ūsūli, pātīli*;

¹⁴¹ U praslavenskom su svi slogovi, bilo naglašeni ili nenaglašeni, mogli biti akutirani ili neakutirani/cirkumflektirani. Kasnije je opreka po akutiranosti u nenaglašenome slogu nestala te se zadržala samo u naglašenome slogu. Vidi Kapović 2015: 103-104.

¹⁴² Usp. stand. hrv. *mješēc, pāūk, pāmēt, trāvār, öblāk, gölūb, krēsīvo, ūčenīk, öblāčan* (HJS).

¹⁴³ Usp. stand. hrv. *čīstīti, dīgnūti, glēdāti*. Osim toga, akutirane zanaglasne dužine očuvane su i u nekim južnim jekvavskim govorima, kao što su zetski dijalekt i dio istočnohercegovačkoga dijalekta. Vidi Kapović 2015: 518-522.

¹⁴⁴ Za Šoltu je malo podataka, usp. iz Donjeg Sela *plīvāli, plākāli* (Vidi Hraste 1948: 139).

¹⁴⁵ Vidi Kapović 2015: 522-523.

¹⁴⁶ Prisutno na Šolti, Braču/Hvaru/Visu i Korčuli. Vidi Kapović 2015: 518.

¹⁴⁷ Usp. stand. hrv. *čīstīti, dīgnūti, mīslīt*, GPR *dōbio, dōbila, dōbilo; pōpio, pōpila, pōpilo*, imp. *vīdimo! vīdite!* itd. (Babić 1991).

P: inf. *viđīt, ufātīt, tṛgāt, priḡātīt, GPR naprāvīli, viđīli, pīvālo, dōnīli, lūdi su pri' kṛčīli zēmju, počāstīli, bāvīli.*

– u nekih pridjevskih sufikasa, npr.

-*āst* (S: *tūpāst, blēsāst, gövnāst*, NS: *tūpāst*);¹⁴⁸

-*āt* (S: *plōsnāt*);¹⁴⁹

-*āv* (S: *bālav*, NS: *blēsāv, cōrāv*).

– u nekih imeničkih sufikasa, fakultativno, npr.

-*īca*:

– dužina: S: *īmān fāšīcu nā oku, īma nikū stāru kūcīcu*,¹⁵⁰ NS: *Mūsīca, Žerāvīca, tičīca, tīkvīce, plōčīcu na plōčīcu*,

– kračina: S: *na tōn mālon kūcīci, üvik se nājde grēškica, Žerāvica, kītīca, grēškica, barākica*, P: *cṛḡkvīca*.

-*īna*:

– dužina: S: *jūžīna, māsīlīna*,¹⁵¹ NS: *gōdīna, dvī gōdīne zā rēdon, trī i' po gōdīne, īstīna*,

– kračina: NS: *jūžina*, P: *mākina, dvādeset i' dvi gōdine, cṛḡkvīca, u trī kītice, Pōvajska māsīlīna, ūdica, gōdina nōva*.

Ukratko, na mjestu starih akutiranih zanaglasnih dužina u selačkom često nalazimo fonetsku dužinu, ali primjeri nisu uvijek pouzdani jer je u selačkom naknadno došlo do poopćavanja zanaglasnih dužina (vidi dolje).

U štokavskom govoru Sumartina zabilježili smo zanaglasnu dužinu na mjestu stare akutirane dužine samo u primjerima *blēsāv, čīstīt* i *s(h)vātīt*, no u ostalim primjerima dužina izostaje (*Mārica, māsline, dolāzīli, viđīli, kēsice, gōdine*, usp. S: *Zōriča, māsīlīne, dolāzīli, viđīli, kēsīce, gōdīne*). U sumartinskom govoru valja pretpostaviti izvornu kračinu (budući da štokavski govori ne čuvaju akutirane zanaglasne dužine), a primjeri s dužinom mogu se pripisati utjecaju susjednih čakavskih govora.

¹⁴⁸ Usp. stand. hrv. *blēsast* (HJS).

¹⁴⁹ Usp. stand. hrv. *plōsnat* (HJS).

¹⁵⁰ Usp. stand. hrv. *ljūbica/ ljubica, vjēštica* (HJS). Vuković (2001) bilježi kračinu: *bābica, gūbica, fāšica, bṛṇica* itd.

¹⁵¹ Usp. stand. hrv. *māsīlīna/ māsline* (HJS). Vuković (2001) bilježi kračinu: *jūžina*.

Dužine postale od izvorno dugih vokala, bilo akutirane ili cirkumfektirane, u svom su ostvaraju prilično stabilne (naročito iza kratkog naglasaka) kroz čitavu paradigmu pojedine riječi (npr. *mīšēc*, G. *mīšēca*, L. *u mīšēcu* ili u GPR *zāigrān*, *zāigrāna*, *zāigrāno*). Eventualno može doći do fonetskog kraćenja dužine iza dugih naglasaka (za ovu pojavu vidi dolje).

4. 3. 1. 2. Zanaglasne dužine nastale naknadnim procesima duljenja

Osim dužina koje predstavljaju odraz izvorno dugih vokala, u selačkome postoje brojne dužine nastale naknadnim procesima. Neka od tih duljenja prisutna su i u drugim čakavskim govorima, kao što su kompenzacijsko duljenje u n. p. C i predsonantsko duljenje (inače u čakavskom rijetko u zanaglasnome slogu), no postoje i tipovi duljenja strogo lokalnoga karaktera koja ne susrećemo u ostalim čakavskim govorima, kao što je analoško poopćavanje dužine u riječima tipa C(C)VC(C)VC ili C(C)VC(C)VCV. U ovom poglavlju obradit ćemo samo duljenja koja se odvijaju isključivo u zanaglasnom položaju, a kompenzacijsko duljenje i predsonantsko duljenje, budući da se odvijaju i u naglašenome položaju, opisat ćemo u poglavlju 4. 4.

4. 3. 1. 3. Poopćavanje zanaglasne dužina iza kratkoga naglasaka

U selačkome govoru postoji tendencija da sve riječi tipa C(C)VC(C)VC ili C(C)VC(C)VCV iza kratkoga naglasaka dobiju zanaglasnu dužinu (koja je u nekim primjera stabilna, a u drugih fakultativna, vidi dolje). Poopćavanje se vjerojatno odvijalo prema primjerima s izvornom zanaglasnom dužinom (akutiranom, npr. *pīvāt*, *vīdīt*, *tūpāst*, *plōsnāt*, *māsliīna* ili cirkumfektiranom, npr. *mīšēc*, *pāūk*, *pāmēt*), s kompenzacijskom dužinom karakterističnom za n. p. *c* (tipa *gōvōr*, *bōlēst*, *pōmōc* itd., vidi dolje), i onima sa predsonantskim duljenjem (tipa *kāmēn*, *mrāmōr* itd., vidi dolje).¹⁵²

U selačkom, dakle, svi primjeri C(C)VC(C)VC i C(C)VC(C)VCV imaju barem fakultativnu zanaglasnu dužinu na (pret)posljednjem slogu. Zbog ove je tendencije teško sa sigurnošću ustvrditi odvija li se u selačkome i predsonantsko duljenje u nenaglašenome slogu (tipa *kāmēn*, *mrāmōr*), kao i kompenzacijsko duljenje u n. p. C u nenaglašenome slogu

¹⁵² Analogiju za ovakav tip duljenja nalazimo u nekim Jstok. govorima, npr. u Prčanju u Boki Kotorskoj *vēsēla* (*veselā < *veselā), *brēmēna* "vremena" (< *vērmenē), u Piperima u Crnoj Gori *ōlōbo*, *bjēpōbat* itd. Ove primjere Kapović (2015: 524) tumači širenjem na apstraktnoj razini kvantitetske alternacije (naglašeno = kratko, nenaglašeno = dugo). Zahvaljujem svome mentoru Mati Kapoviću na skretanju pozornosti na ovu pojavu.

(*kökōŕ*). Ipak, budući da se predsonantsko duljenje u zanaglasnome slogu odvija u drugim čakavskim govorima (koji poznaju zanaglasne dužine), možemo pretpostaviti da je tako i u selačkom, te ćemo stoga primjere tipa *kāmēn*, *rēmēn*, *jāvōr*, *mrāmōr* itd. razmatrati u kontekstu predsonantskoga duljenja (vidi 4. 4. 2. 1.). No kako ni u jednom čakavskom govoru nema duljenja pred zvučnim suglasnicima u zanaglasnom položaju, dužine u primjerima kao što su *jästōg*, *gōspōd* i pridjev *üböğ* valja tumačiti kao analoške prema ostalim dužinama iza kratkoga naglaska.¹⁵³

Ostvaraj ovih dužina varira od govornika do govornika, a fakultativno može doći i do poopćavanja dužine iz NA. na ostale padeže. Tako u Selcima imamo zabilježeno *jästōg* – *jästōga*, *jästōg* – *jästoga* i *jästog* – *jästoga*, te *gōspod Bōg* i *po gōspōdu Bōgu*.¹⁵⁴ Do iste pojave dolazi u primjera s predsonantskim duljenjem, npr. *kāmēn* – *kāmēna*, *kāmēn* – *kāmena* i *kāmen* – *kāmena* (vidi dolje).

Izrazito su stabilne dužine u primjerima s nepostojanim *a* (*nōhāt*, *mōzāk*, *šāpāt* itd.): izgovaraju ih svi selački i novoselski informanti, a dužina je sporadično zabilježena i u Poveljima, vidi dolje). Teoretski bi se dužina ovdje očekivala samo u izvornoj n. p. c.¹⁵⁵ U selačkom je, međutim, dužina stabilna u svih primjera s nepostojanim *a*: u imenica izvorne n. p. c (od kojih su danas n. p. C samo *lākāt* i *būbān*,¹⁵⁶ dok su imenice *nōhāt*, *mōzāk*, *šāpāt* itd. prešle u n. p. A) i u onih izv. n. p. *a* (*jānāc*, *pūpāk*; dok se u primjerâ *kāšāj*, *sēkār*, *vřtāl* ionako očekuje dužina zbog predsonantskog duljenja). Dužinu imaju i pridjevi na *-āk* (n. p. A: *frīšāk* "svjež", *glādāk*, *křhāk* itd.; n. p. C: *blizāk*, *dřžāk*, *gōrāk*, *mřžāk*, *nřžāk* itd.), dok se u pridjevâ na *-ān* dužina ionako očekuje zbog završnoga sonanta (n. p. A: *blātān*, *gřdān* "ružan", *grišān*, *jüşān*, *kriřpān*, *krřpān* itd.; n. p. C: *kāsān*, *gřdān*, *mřsān*, *sriřtān*, *slāsān*, *tōčān* itd.). Dužinu smo zabilježili i u Novome Selu (*nōhāt*, *kūtāl*), no u Poveljima gotovo beziznimno kraćinu (*kvārat*, *ōgan*, *nōvac*, *štūmak*, *ježīnac*, *vōlat*, *mōzak*; dužina samo u primjeru *sēkār*).

¹⁵³ Točnije, na Braču/Hvaru/Visu duljenje pred zvučnim suglasnicima odvija se samo u naglašenome slogu, a u nenaglašenome slogu dolazi do kompenzacijskog duljenja imenica n. p. C, bez obzira na to kakav suglasnik slijedi. Vidi Kapović 2015: 584.

¹⁵⁴ I u nekim štok. govorima postoje ujednačavanja tipa *kāmēn*, G. *kāmēna* ili *kāmen*, G. *kāmena*, što može varirati od primjera do primjera. Vidi Kapović 2015: 640.

¹⁵⁵ Zbog kompenzacijskog duljenja, iako to nigdje (osim u selačkome) nije potvrđeno. Vidi Kapović 2015: 233.

¹⁵⁶ S fakultativnim kraćenjem dužine iza dugog naglaska (vidi 4. 2. 3.).

Vjerojatno se iz nekog razloga dužina sinkronijski učvrstila u ovim primjerima (npr. prema duženju u izvornim primjerima n. p. c).¹⁵⁷ Pretpostavljati da je riječ o arhaizmu prilično je nezgodno, stoga što duljenja nenaglašenoga nepostojanog *a* nema ni u jednom istraženom čakavskom, a ni štokavskome govoru. Dužine na nepostojanom *a* nema ni u susjednome štokavskom Sumartinu (*pālac, nōkat, vřtal*), čak ni u primjerima izvorne n. p. c (npr. *šāpat, čāstan, glādan, tānak, tēžak*) gdje bi se dužina očekivala prema pravilu o kompenzacijskom duljenju).¹⁵⁸

Dužine na *e*-prezentima (npr. *būdēn, būdēš, būdē, būdēmo, būdēte, būdu/būdēdu*) također su izrazito stabilne u selačkome i novoselskome govoru, bez obzira na dob govornika (NS: *lěžēn, sēdēš, rēčēmo*), a javljaju se i u Povoljima (*mōžēš, da tī ĭdēš, da žīvēš s kīn hōcēš*, uz zabilježene primjere s kračinom: *rēčemo, hōceš, ūzmen*). I ove su dužine sekundarne, jer je izvorno tematsko *e* bilo kratko, što se očuvalo u nekim čakavskim govorima.¹⁵⁹ U selačkom je kračina vidljiva na naglašenom *-e*: *pečēn/pečēn* (varijanta s predsonantskim duljenjem) – *pečēš – pečē*.¹⁶⁰

Budući da većina ZJslav. govora ima na *e*-prezentima dužinu, vjerojatno je riječ o staroj analogiji prema *i*-prezentima (S: *pāzīn, pāzīš, pāzī, pāzīmo, pāzīte, pāzīl/pāzīdu*, NS: *kūpīn, mīslīn*, P: *vōlīn, vōlīdu, žēnīdu*), i *a*-prezentima (S: *kōpān, kōpāš, kōpā, kōpāmo, kōpāte, kōpādu/kōpāju*, NS: *čōpāš, tǣgāmo*, P: *īmān/īman, īmāš, īmādu*), u kojih je dužina izvorna.¹⁶¹

Dužina se može poopćiti i u višesložica (S: 1. *Ėno ti se vīdī mīšēčina*. 2. *Ne hōd tāmo, svē je pūno pāučine*.; uz *mīšēčina, pāučina*, NS: *mīšēčina, gūščērica*), osim u Povoljima gdje smo zabilježili isključivo kračinu (*gūščērica, mīšēčina*). Inače su sve dužine u višesložica sekundarne, jer se u svim štok./čak. govorima (u kojih postoje zanaglasne dužine) izvorne dužine čuvaju u jedinom slogu između naglašenoga i posljednjega sloga, a krata ukoliko je tih slogova više, npr. *jāblāni – jāblanōvi, gāvranī – gāvranōvi, mjēsēc – mjēsēčina, pāūk –*

¹⁵⁷ Kapović – usmeno.

¹⁵⁸ Kapović (2015: 233) pretpostavlja fonetsko pravilo prema kojima se poluglasi u nepočetnome slogu nisu dužili. Manje je vjerojatna mogućnost da je u štok. dužina uklonjena analogijom prema uobičajenom obrascu nepostojanog *a*, npr. *dōruč-a-k, dōruč-Ō-ka i rūč-a-k, rūč-Ō-ka*.

¹⁵⁹ Npr. u Trogiru, u Kaštilima, na Vrgadi, u Novom, u Omišlju i u Rukavcu. Vidi Kapović 2015: 292: ref. 1087.

¹⁶⁰ Tako je u većini govora na Braču/Hvaru/Visu, no ima i nekih čak. govora s dugim naglašenim *-e*. Vidi Kapović 2015: 292-293.

¹⁶¹ Vidi Kapović 2015: 286 i 290, ref. 1075.

päüčina.¹⁶² Osim općenite tendencije poopcavanja zanaglasnih dužina iza kratkog naglasaka (koja bi se onda odnosila i na četverosložice), ovdje je vjerojatno (u slučajevima kada je to moguće) djelovala i analogija prema početnim oblicima (npr. *guščerica* < *güščēr*; *mšēčina* < *mšēc*, *päüčina* < *päūk*).¹⁶³

4. 3. 2. Fonetsko kraćenje zanaglasnih dužina

U selačkom govoru pod određenim uvjetima može doći do fonetskoga kraćenja zanaglasnih dužina. Faktori koji u tome igraju presudnu ulogu jesu broj zanaglasnih slogova (kraćenje je češće u primjerima s više takvih slogova) i kvantiteta naglašenoga sloga (češće se krata dužine iza dugih naglasaka). Tim faktorima valja nadodati i postanak zanaglasnih dužina; naime, zanaglasne dužine koje su postale od izvorno dugih vokala i dvoglasâ stabilnije su od dužina nastalih položajnim duljenjem.

4. 3. 2. 1. Kraćenje zanaglasnih dužina iza kratkoga naglasaka

Zanaglasne dužine iza kratkih naglasaka u selačkom se pravilno čuvaju i u finalnom zatvorenome slogu (*päūk*, *mšēc*, *ispovīd*) i u slogu između naglašenog i posljednjeg (G. *päüka*, *mšēca*). Za Novo Selo vrijedi isto, dok se u Poveljima dužine u nefinalnome slogu u trosložica često krata (n. *mīrisi*, G. *mšeca*, *päuka*; L. *u rāzumu*; ali L. *na Rašējāču*; g. *jübāvniḥ*), ali se, s druge strane, često čuje dužina tamo gdje je izvorno nema (npr. *vēlīki ōgān*; g. *spösōbniḥ*).

4. 3. 2. 2. Kraćenje zanaglasnih dužina iza dugih naglasaka

Iza dugih naglasaka sve se dužine mogu pokratiti, što se češće događa u nefinalnome slogu i u slučaju više zanaglasnih slogova, dok se u dvosložica u finalnom zatvorenome slogu podjednako često javljaju i dužina i kraćina (za primjere vidi dolje). Jedini slučaj gdje se zanaglasna dužina u selačkom iza dugih naglasaka gotovo uvijek ostvaruje jest nastavak *-ih* za g. (S: 1. *Mōže biṭ da san päda više pūtiḥ*. 2. *dēsē lītriḥ ūja*; NS: *šēst ūriḥ*).

U povaljskom se govoru dužine iza dugih naglasaka gotovo uvijek pokraćuju; mogu se pojaviti tek iznimno (za primjere vidi dolje).

¹⁶² Vidi Kapović 2015: 503, 511-513.

¹⁶³ Ta je analogija možda odigrala i ulogu u poopcavanju ove tendencije (Kapović – usmeno).

Primjeri:

1. U finalnom zatvorenome slogu

a) dužina

– iza neoakuta

S: 1. *Nā ti tāmo ne mōže pōc u zāhōd.* 2. ...*ondā kad ogūliš svē līpo i ondā urēdiš, ondā zavēžēš onē nožice...* 3. ...*mēni otāc kad bi bī iša š žīvīn...* 4. *A jā se mālo kūpān.* 5. *On je dōša dōma vās problīdēn.;*

NS: *u mālēn pŕstu, sūmjān, čōpāš, govōrīn, sjēcān se,*

P: *Jā ga vōlīn, ōn nī bīdān lōš...*

– iza cirkumfleksa

S: 1. ...*upēlī je svīmān da tō nē smi nīko čūt...* 2. *tō tūc, sa vīn lītōn, mlātōn...* 3. *Lôgōr je bī na Dušmān.* 4. ...*nīkād nī ūzē lībār pa čītā...* 5. *Skrômān je.;*

NS: 1. *Sindikāt bi bī narūčī krūnu i dōni pokōjnēn.*

b) kračina:

– iza neoakuta

S: 1. ...*ondā izabīraš kunpŕ...* 2. *Jedān pūt jā pītan, pītan ovēga mōga pŕijateja...* 2. ...*onā je to mēni dāla da rādin...* 3. ...*onī bi tīli da jā dōjden.* 4. *Ukŕcāš u āvūto, u brōd, ū što jē, pa dōjdeš i donesēš.;*

NS: *Ā tī prodāješ ševūru?*

P: 1. *Onā je hodīla za vīn mālīn Serafīnon...* 2. *A ōn je bīdan dōbār...* 3. ...*pa se pīvālo Mlādo lītō...* 4. *Jā se tōga dobrō sjēcān.* 5. *slīdiš ōčeve stōpe* 6. *ī ēmaš dīcu* 7. *u stāron kužīni* 8. *nēzin otāc* 9. *govōrin* 10. *Da ti kāžen prāvo...* 11. *snīmaš* 12. *u devēten.*

– iza cirkumfleksa

P: 1. ...*nego je bī rāzon zemjē...* 2. *Ōn je kâ leāndar...* 3. *Onā je hodīla za vīn mālīn Serafīnon...* 4. *svē tō dobrō pāntin* 5. *Ēno nōnde lībar.*

– U slučaju više zanaglasnih slogova

a) dužina

– Iza neoakuta

S: 1. *Dä nan je bïlo prošlēga rāta...* 2. *od prvēga do ōsmēga* 3. *Tēga se danäs sjěćāmo.* 4. *...kašetu onū vēlīku, pūnu munīcīje...* 5. *Ōn tō nī zamrzi, nego nāstāvnika je zamrzi.* 6. *Jer īma pūno dicē kojā bāš nēcēdu učīt.;*

NS: 1. *...takō ti Bōga, vīdi nēma, nēma stārēga.* 2. *za svētēga Āntū,*

P: 1. *...trībālo bi jin kojēga tovarčīca dāt, da se na tēmu vōgādu.*

– Iza cirkumfleksa:

NS: *...pātīli iz Studēne nāse.*

b) kračina

– Iza neoakuta

S: 1. *...jer će ōn dōj sāda, krājēn sēdmega...* 2. *nāmjerno* 3. *Nāstavnici odgovori!* 4. *sād san u pēnziji;*

P: 1. *nāšēga mālega gudāna* 2. *do šēstoga rāzrēda.* 3. *onē više brānidu.*

– Iza cirkumfleksa

P: 1. *... pa se koľēndralo...* 2. *I bïlo je krāsniħ jūdīħ...*

4. 3. 2. 3. Kraćenje u slučaju dviju zanaglasnih dužina

U slučaju dviju zanaglasnih dužina jedna od njih se obično krati (S: I. *grāvānōñ, pāūkōñ, jābūkōñ*; prez. *mīlūjēñ, mīlūjēš, mīlūje*). Koja će se dužina pokratiti, također predstavlja individualno obilježje govornikâ; neki govornici krate prvu dužinu (S: I. *jābukōñ, grāvanōñ, pāukōñ*; prez. *mīlujēñ*), a neki drugu (S: *A tāko dōjdu vīkēndon*; I. *grāvānon, pāūkōñ, jābūkōñ*; prez. *mīlūjen*). U pridjevâ na *-ak* i *-an* uglavnom se krati druga dužina (S: *dūgāšak, bōlēstan*). U g. nastavku *-īħ* dužina je fonetski vrlo izražena i rijetko se pokraćuje;

često se tada krati prva dužina, a mogu se ostvariti i obje (S: g. *pǎŭkīh*, *grävǎnīh*, *jǎbŭkīh*). U Povoljima se u većini slučajeva kratak obje dužine: *mīsecon*, *gölubon*).

4. 3. 2. 4. Kombinacija prednaglasne i zanaglasne dužine

U selačkom je govoru sasvim uobičajena kombinacija prednaglasne i zanaglasne dužine, i to s kratkim naglaskom i sa cirkumfleksom, dok s neoakutom nismo zabilježili nijedan primjer.¹⁶⁴

a) Slijed - ˘ -

– S: *nādīmāk*, *nārāmāk*, *pōmōrāc*, *zākōjāk*; I. *nārōdōn*, *sūsīdōn*, *zāčīnōn*; g. *nārōdīh*, *sūsīdīh*, *zāčīnīh*;

b) Slijed - ^ -

– S: I. *nādīṅkōn*, *nārāṅkōn*, *pōmōrcōn*; g. *nādīṅkīh*, *nārāṅkīh*, *pōmōrcīh*.

4. 4. Duljenja vokala

4. 4. 1. Kompenzacijsko duljenje u n. p. C

U selačkom se, kao u ostalom, u svim hrvatskim, pa i u zapadno južnoslavenskim govorima (slovenski i čak./kajk./štok.), odvija duljenje posljednjeg sloga imenica n. p. C, naglasne paradigme s pomičnim naglaskom (*zŭb*, G. *zŭba*, L. *u zŭbŭ*, dli. *zŭbīma(n)*) i preskakanjem naglaska na proklitike (*īz zŭba*, *ī zŭb*).¹⁶⁵ Naziv kompenzacijsko duljenje označava da je do njega došlo prilikom ispadanja dočetnoga poluglasa. U štokavskom je ovo duljenje posvjedočeno u naglašenom i u nenaglašenom slogu (usp. stand. hrv. *môć* < *môt'ь i *pōmōć* < *pōmot'ь). U selačkom se duljenje odvija u naglašenome slogu imenica *a*-vrste m. r. (*nôs* < *nōsь, *bôg* < *bōgь) i imenica *i*-vrste (*kôst* < *kōstь, *môć* < *môt'ь). Što se tiče nenaglašenoga sloga, teško je zaključiti što se točno događa zbog već spomenute tendencije da sve imenice CVC(C)VC i CVC(C)VCV dobiju barem fakultativnu zanaglasnu dužinu. No najvjerojatnije je da se kompenzacijsko duljenje ipak odvijalo u nenaglašenome slogu, barem

¹⁶⁴ Dijakronijski gledano, kombinacija prednaglasne i zanaglasne dužine je sekundarna, tj. nastala kasnijim duženjem ili analogijom. Naime, nije posve sigurno je li u polazišnom sustavu riječ mogla imati i prednaglasnu i zanaglasnu dužinu. Vidi Kapović 2015: 54, ref. 115.

¹⁶⁵ Za karakteristike n. p. C vidi 5. 3.

što se tiče imenica *i*-vrste na kojima je zanaglasna dužina stabilna i fonetski izražena (S: *bölēst* < *bölestʰ, *pömōc* < *pōmotʰ; P: *mlādōst*), a prenosi se i na ostale padeže (S: *ümri je ol bōlēsti*; *nāšli smo ga u vėlikōn nēmōći*; NS: *něma němu pömōći*). Što se tiče imenica *a*-vrste m. r., teško je izvesti bilo kakav zaključak, prije svega zbog velikog broja imenica s izvorno dugim vokalom (*mīšēc* < *mēsēc itd.), a onda i zbog brojnih primjera koje možemo razmatrati u kontekstu predsonantskoga duljenja (S: *kāmēn*, *gövōr*, *ügōr*, *jāvōr*). Stoga je teško iznaći primjere koji bi pouzadno mogli potvrditi da je riječ upravo o kompenzacijskom duljenju.¹⁶⁶ Jedini relevantan primjer za selački, sa izvorno kratkim vokalom i koji ne završava ni sonantom ni zvučnim suglasnikom, bio bi imenica *kōkōt*, za koju imamo samo jednu potvrdu, no i ovdje može biti riječ o općenitoj tendenciji poopćavanja zanaglasnih dužina.¹⁶⁷

4. 4. 2. Položajna duljenja

Za selački govor karakteristična su dva tipa položajnoga duljenja vokala u zatvorenome slogu: duljenje pred sonantima (*m*, *n*, *ṅ*, *r*, *l*, *l̇*, *j*, *v*) i duljenje pred zvučnim suglasnicima (*b*, *d*, *g*, *z*, *ž* i pred skupinama *zd*, *žd*). Rezultat duljenja naglašenih vokala je cirkumfleks (*bōb*, *krāj*, *medvîd*), kao i u ostalim Jčak. govorima južno od Žirja.¹⁶⁸ U prednaglasnim slogovima duljenja nema, a što se tiče duljenja u zanaglasnome položaju, stanje je u selačkom govoru zamagljeno zbog već spomenute tendencije poopćavanja zanaglasne dužine iza kratkoga naglaska (vidi gore). No zbog paralela u drugim čakavskim govorima,¹⁶⁹ ipak možemo pretpostaviti da se i u selačkome odvija predsonantsko duljenje u zanaglasnome slogu, a tako je vjerojatno bilo na čitavom Braču/Hvaru/Visu prije pokrate

¹⁶⁶ I u drugim je čak. govorima kompenzacijsko duljenje u nenaglašenom slogu nedostavno posvjedočeno. Naime, mnogi Jčak. govori uopće nemaju zanaglasnih dužina (vidi gore), te je jedini govor (osim selačkoga) u kojem nalazimo potvrde za kompenzacijsko duljenje u nenaglašenome slogu govor otoka Vrgade. U Vrgadi se duljenje odvija u imenica *i*-vrste (*mlādōst*), ali ne i u imenica *a*-vrste (*gövōr*). Vidi Jurišić 1966. Neki primjeri kompenzacijskoga duljenja zabilježeni su i u Sčak. govorima. Usp. u Rukavcu (Mohorovičić-Maričin 2001) *něbōg* a u Omišlju (Vermeer 1984) *věčēr* "uvečer" (: 283), *dōber* bez duljenja (:280). Usp. još i Kapović 2010: 87-88 za dodatne primjere i raspravu.

¹⁶⁷ Tako Sumartinjani nazivaju ribu lastavicu (*Parexocoetus mento*), no kako Selčanima ribarstvo nije u tradiciji, ova im je riba nepoznata. Ipak nam je jedan stanovnik Vrha (Selačkih Zaselaka) potvrdio naziv *kōkōt* (G. *kōkota*) za pijetla, dok Selčani pijetla zovu *pivāc*. Govor Vrha, prema našim zapažanjim, akcenatski je identičan selačkom, s tim da je od njegovih govornika moguće čuti neke arhaizme koji su se u selačkome izgubili.

¹⁶⁸ Cirkumfleks kao rezultat položajnoga duljenja (tipa *dīm*, *stārca*) javlja se u Jčak. govorima južno od Žirja i u srednjočak. na Žumberku, dok se neoakut (*dīm*, *stārca*) javlja u Sčak., većini srednjočak. govora i u Jčak. govorima sjeverno od Žirja i u Gradišću (vidi Kapović 2015: 575-576). Ipak, postoje i govori južno od Žirja u kojima se u nekim primjerima odvija neoakutsko duljenje, npr. na Šolti, Čiovu i Drveniku (vidi Kapović 2015: 578, ref. 2147).

¹⁶⁹ Npr. u Smokvici na Korčuli *dōbār*, *žālostān* i u Kaštilima kraj Splita *dōbār*, *bōlestān*. Vidi Kapović 2015: 580.

zanaglasnih dužina. Duljenje pred zvučnim suglasnicima ne odvija se ni u jednom čakavskom govoru, te ga stoga ne možemo pretpostaviti ni za selački govor (vidi dolje).

Dok duljenje pred sonantima zahvaća većinu čakavskih i štokavskih govora (rubno se javlja i u kajkavskim govorima),¹⁷⁰ duljenje pred zvučnim suglasnikom ograničeno je na Brač, Hvar i Vis¹⁷¹ (izvorno možda i Šoltu¹⁷²). Pretpostavlja se da su se oba duljenja odvila prilikom ispadanja poluglasa,¹⁷³ o čemu detaljnije u nastavku.

4. 4. 2. 1. Duljenje pred sonantima (*m, n, ņ, r, l, ʎ, j, v*)

U selačkom se govoru naglašeni slog dulji pred sonantom u finalnom i u unutarnjem slogu (za primjere vidi dolje), no duljenje se ne provodi jednako dosljedno u svih vrsta riječi. Ono je najdosljednije provedeno se provodi u imenica, gdje takoreći nema iznimaka. Duljenje izostaje u nekih pridjeva, primjerice u onih na *-jī* (*dīvjī, krāvjī, övčjī*, iznimka: *közjī kôzjī*) i na *-skī* (*lānski, mörski, pöjski, žēnski, kōnski, škōlski, šūmski*, ali *postīrski*)¹⁷⁴ i u nekolicine korijenskih pridjeva (*hröm, spör, tröm*).¹⁷⁵ Najviše odstupanja od pravila ima u imperativu glagolâ, zbog čega je taj slučaj obrađujen zasebno.

Slijede primjeri za predsonantsko duljenje u naglašenome slogu u imenica i pridjevâ, u finalnome te u unutarnjem slogu.

a) U finalnome slogu

– Primjeri s duljenjem:

S: imenice: *badân, câr, cīcēj, dīm, kabâl, kôn, kosôr, kotâl, krâj, ovân, pakâl, râj, sîr, pokôjnīk*; pridjevi: *bīl, gôl, mīl, nôv, zâł*, za glagole vidi 4. 4. 2. 3.

¹⁷⁰ Za uvjete ovoga duljenja u različitim govorima vidi Kapović 2015: 553-555.

¹⁷¹ Vidi Kapović 2015: 587.

¹⁷² Izvorno stanje na Šolti poprilično je zamućeno zbog miješanja govorâ usred brojnih migracija čakavaca i štokavaca iz drugih krajeva na Šoltu u posljednja četiri stoljeća (vidi Šimunović 1987: 154-156), a osim toga, Šolta je granično područje na kojem izoglosa duljenja pred zvučnim suglasnicima slabi. Vidi Kapović 2015: 586-587.

¹⁷³ To sasvim sigurno vrijedi za duljenje pred zvučnim suglasnicima, jer u primjerima bez poluglasa duljenja nema. Usp. duljenje u A. *jāglu* (< *jǣglō), ali bez duljenja u primjerima *jīdro* (< *ēdro), *stīgla* (< *stigla), gdje poluglasa nije bilo (vidi Kapović 2015: 584-585). Na temelju nekih primjera isti bi se zaključak mogao izvesti i kada je riječ o predsonantskome duljenju (npr. u selačkome A. *övcu* < *ovъca, ali *zemjâ* < *zemlâ), no postoje i drugačije teorije (vidi Kapović 2015: 557-562).

¹⁷⁴ Usp. u drugim bračkim govorima poimeničeni pridjev *žēnsko* (Šimunović 2009). Inače u pridjevâ na *-ji* i na *-ski* duljenje često izostaje i u drugim čak. govorima. Za primjere vidi Kapović 2015: 569, 581-582.

¹⁷⁵ U ovakvim izoliranim primjerima najvjerojatnije je riječ o poopcavanju kračine iz drugih oblika (npr. *spör* prema *sporâ, spöro* itd.). Takvi se nekontekstualizirani primjeri mogu naći i u drugim čak. govorima. Vidi Kapović 2015: 579.

NS: *gńôj, jăpăn*;

P: *sîr, badăn*.

– Primjeri bez duljenja:

S: pridjevi *hrôm, spôr, trôm*; za glagole vidi 4. 4. 2. 3.

P: I. *pri g^uôspôn*.

b) U unutaršnjem slogu

– Primjeri s duljenjem:

S: imenice: *kûrba, lôzje, mladêŋka, narâŋča, divôjka, vîrnîk, ditînstvo, potônstvo, sûnce, žumânce*; G. *ďăvla, jănca, jârca, ôrla, ôvna*; A. *ôvcu* itd.; pridjevi: *kôzjî* (i *kôzjî*), *stôlnî*, *nedîjnî*, *cârskî*, *křšćânskî*, *çrkôvni*, *grîntăv*, *hântăv*, *hlêncăv*, *râncăv*, *şlâmpăv*; glagoli: *prăvdăt, hlêncăt, pântît, kûrcî se, kûrbă se*; vidi 4. 4. 3. 3.;

NS: *ditînstvo*; G. *pâlca, kôlca, vôlta*;

P: imenice: n. *ôvce*; A. *măjku*; G. *ježîнца, đăvla*; glagoli: *pântin*.

– Primjeri bez duljenja:

S: imenice: A. *zêmju*,¹⁷⁶ pridjevi: *gövnăst, gospöjski*,¹⁷⁷ *gôrko, tănko, đivjî, krăvjî, ôvčjî, lănskî, mörskî, pöjskî, žënskî*,¹⁷⁸ *kônski, škölski, şümskî*; za glagole vidi 4. 4. 2. 3.;

NS: *po gospöjski, žënska*, A. *zêmju*;

P: *žënske*.

U selačkom se govoru predsonantsko duljenje najvjerojatnije fakultativno odvija i u zanaglasnome slogu, što se dâ zaključiti po primjerima *güşćêr, kăměn, mrămôr, jăvôr* itd.¹⁷⁹ Jedini je „problem“ u tome što je, kako smo već ranije objasnili, u selačkom došlo do poopćavanja dužine na sve primjere CVC(C)VC i CVC(C)VCV, zbog čega se ne može sa sigurnošću tvrditi je li u ovim primjerima riječ upravo o predsonantskom duljenju ili jednostavno o poopćavanju dužine prema primjerima s izvornom dužinom ili s

¹⁷⁶ Za objašnjenje ovoga primjera vidi Kapović 2015: 557-558.

¹⁷⁷ Sekundarni naglasak, usp. drugdje na Braču *gospojski/gospöjski* (Šimunović 2009).

¹⁷⁸ Usp. drugdje na Braču poimeničeno *žënsko/žënsko* (Šimunović 2009).

¹⁷⁹ Budući da su u selačkome svi dugi vokali očuvali izvornu zanaglasnu dužinu, kao relevantne primjere za tumačenje položajnoga duljenja uzimamo samo one s izvorno kratkim voklima /e/ (*<e) i /o/.

kompenzacijskom dužinom karakterističnom za n. p. C. No budući da se predsonantsko duljenje u zanaglasnom položaju javlja i u drugim (ali ne svim) Jčak. govorima s očuvanim zanaglasnim dužinama, primjerice u govoru Kaštila kraj Splita ili u Smokvici na Korčuli, može se pretpostaviti da je ono postojalo i u drugim govorima na Braču/Hvaru/Visu prije pokrate zanaglasnih dužina.¹⁸⁰

Zanaglasne dužine pred sonantima su fakultativne, odnosno njihov izgovor varira od govornika do govornika. Može doći i do poopćavanja dužine na ostale oblike u kojih sonant nije finalan, npr. iz NA. na ostale padeže imenica (*kāmēn – kāmēna*), ili iz m. r. jd. GPT na ostale oblike (*rōdēn; tāmo dī mi je ženā rōdena*; ali *A nā je rōdēna u Nōvo Selō.*). Riječ je o individualnom govornom obilježju, pa su, prema tome, u selačkome moguće varijante *kāmēn – kāmēna*, *kāmēn – kāmēna* i *kāmen – kāmēna* (tako je i u novoselskom govoru). Do duljenja može doći i iza dugih naglasaka (npr. S: *onī mrāv je smēčēn*), no u tom slučaju nema poopćavanja dužine na ostale oblike (npr. ali *būba je smēčēna; onō je sāda prigrāđēno*).

Opazili smo da u najstarijih ispitanika dužine u NA. često izostaju (S: *Dōšla je snīmāt sēlāški gōvor.; Jā ću ti kāzāt ča jē jāvor.; kāmēn, mrāmōr*, u NS s duljenjem: *prōfesōr u škōlī; Dōbār je nāmīn nāš dōktōr.; gūščēr*, ali bez duljenja: *Dōbār je Dāvōr.; kāmēn, mrāmōr*) te prema tome, jasno, nema dužine ni u drugim oblicima (S: *Nēma ti do sēlāškēga gōvora.; Nāmo na onēn kāmēnu su učinīli mejāš.*; NS: *Vīdī san Dāvōra učēri.; kōmād kāmēna, kāmēni, mrāmōri*). No u većine srednjovječnih govornika dužine u NA. gotovo su uvijek prisutne (s duljenjem (S): *Līpi ti je otī pīstēn.; gūščēr, kāmēn, mrāmōr, jāvōr*, i bez duljenja (S): *gōspod Bōg.; pēpel, rēmen, kāmēn*), a poopćavanje dužine na ostale padeže vrlo je učestalo (s duljenjem (S): *Jēs ufāti gūščēra?; Nānci gōvōra obo tēn!; Naprāvī je kūću svū ol mrāmōra.; po gōspōdu Bōgu.*; i bez duljenja (S): *Ovākega je ūgora ufāti*). U najmlađe selačke informantice zabilježili smo isključivo dužinu, u NA. (*Nē znādu onī sēlāški gōvōr.; Kūpī mi je prāvī srēbrni pīstēn.*) i u ostalim padežima (*cīla kūća u pēpēlu, Iskopā je dvā grūmēna zemjē...; Ovolīka je, svā u kāmēnu...*).

Čini se da u Povoljima nema predsonantskog duljenja u zanaglasnome slogu, jer dužine nema ni u jednom našem zabilježenom primjeru (...*da non je rēka, kod jednē stāre kojā jōš*

¹⁸⁰ U govoru Vrgade, primjerice, dulje se samo nenaglašeni neposljednji slogovi, a duljenja u nenaglašenome posljednjem slogu nema (*dōbar, gādan, lākom, vītar, prījatef*; Jurišić 1973). U Sčak. govorima koji imaju zanaglasne dužine položajno duljenje u zanaglasnom slogu sasvim je uobičajena pojava. Vidi Kapović 2015: 580-581.

ima u rāzumu, da mēne snīmi mōj gövor; *Mōj sīn mlādi ožēnen u Ēnglēskon;* *šēcer, zlāmen, kören;* *Završila je fakultēt za snīmāne gövora*). Razumije se da nema dužine ni u ostalim oblicima pojedine riječi (npr. *tovār od kāmena; nēma gövora; Onā je vāko naprāvjena;* *Onā mi je bīla rēkla da je rastāvjena*).

Iako bi ovu pojavu valjalo detaljnije istražiti, izostanak duljenja u Poveljima i u najstarijih selačkih govornika mogli bi upućivati na to da ovdje nije riječ o predsonantskom duljenju već o poopćavanju zanaglasne dužine iza kratkoga naglaska, koje spada u novije tendencije (vidi gore).

U prednaglasnome slogu duljenja nema (S: *zemjā, ovčā, molba*; G. *ščencā, zvončā, moŋkā, gorkā, tankā, divjāt, ogrančāt, izventāt*; NS: *zemjā, momāk, G. moŋkā*), osim sasvim iznimno, kao u primjeru *gōvnō* (S, NS i P)¹⁸¹ i L. *na kōlcū, na pālcū* (NS).

4. 4. 2. 2. Duljenje pred zvučnim suglasnicima (*b, d, g, z, ž* i pred skupinama *zd, žd*)

Duljenje pred zvučnim suglasnikom u naglašenom slogu vrši se u selačkom u finalnom i u unutarnjem slogu (vidi dolje), no ne uvijek dosljedno. Naime, prema podacima iz različitih govora ovog otočja sasvim je izvjesno da se duljenje pred zvučnim suglasnicima događa samo u slučaju ispadanja poluglasa (npr. A. *jāglu* < *jъgъlō) te ga u primjerima bez poluglasa nema (npr. *stīgla* < *stīgla, G. *mōzga* < *mōzga),¹⁸² a izostaje i u nekim primjerima s poluglasom (G. *kābla* < *kъbъla¹⁸³).¹⁸⁴

U selačkom postoji i dosta primjera duljenja u primjerima gdje nije bilo izvornog poluglasa, do čega je vjerojatno došlo nekom vrstom analogije. To je, primjerice, slučaj u GPR *e*-glagola kod skupova *-gl, *-zl- (*līzla, grīzla, mūzla, strīgla, grēbla, lēgla, mōgla*; isto i

¹⁸¹ Vjerojatno analogijom prema mn. *gōvna* (Kapović – usmeno).

¹⁸² Vidi Kapović 2008: 24-25 i Kapović 2015: 585-586.

¹⁸³ Vidi Gluhak 1993.

¹⁸⁴ U Novome Selu i Poveljima također je kračina: G. *bādna, kābla*, za razliku od dužine u nekim drugim bračkim mjestima (*badōn, baliā* (D)/*bōdna* (L) i *kabōl, kōbla* (B)/*kablā* (D) (vidi Šimunović 2009). Usp. u Pučišćima također s duljenjem *buōb, prōg, mrōz, slōb, obrōz, obīd, bubrīg, zōpōd, srījni* "srednji", *kuōzji* (uz mlade *kōzji*), ali bez duljenja tamo gdje nema poluglasa: *stīgla, pobīgla, pōgled, jīdro*. Vidi Kapović 2015: 585. Duljenje je prisutno i na Hvaru (*bōdna, kōbla*; vidi Dulčić 1985).

u NS, usp u P: *möglo*)¹⁸⁵ i u pridjeva *vêdro/vêdro* (< *vedrъ; *vrîme je vêdro*; ali *ovò dîtě je vêdro*).¹⁸⁶

Dok za Novo Selo vrijedi isto što i za Selca (za primjere vidi dolje), u Poveljima vrijede nešto drugačija pravila. U finalnom slogu duljenje se provodi, iako ne dosljedno (P: *medvîd, sūsîd*, ali *zlöb* "zglob", *grözd, plüg*), dok u unutarnjem slogu često izostaje čak i u primjerima s poluglasom (P: *gröbje, grözđe, lözje*, ali s duljenjem u *gûžva*).

a) U finalnome slogu (svi su primjeri s izvornim poluglasom):

– Primjeri s duljenjem:

S: *bubrîg, grâd, grôzd, lûpêž, medvîd, nârôd, obrâz, plüg, prâg, rôb, sūsîd*;

NS: *bubrîg, dâž, grôzd, obrâz, z(g)lôb*;

P: *medvîd, sūsîd*.

– Primjeri bez duljenja:

S: imenice *jüg, slög, mrâz*, pridjevi *gologüz, strög*;

P: *grözd, plüg, zlöb* ("zglob").

b) U unutarnjem slogu:

Primjeri s poluglasom:

– Duljenje: S: *vêdro* (*vrîme je vêdro*; i *vêdro*), *gröbje* (i NS), *grözje* (i NS: *Dâj mi uspjîtîť grözja*), *gûžva* (i NS i P), *jûžniť, zîdniť, bubrîžniť, lâžna, kôzjîť* (i *kôzji*):

– Bez duljenja (S, NS i P): *gvözđe* (i *gvözdo* < *gvozďъ), *kôzjîť* (i *kôzji*), *rîbjîť, vrâžjîť, srîdnîť, rôdbina, südbina*; G. *bădnă, kăbla*;

P: *grözd, grözđe* (*lšā san vîdîť jê mi zdrîlo grözđe, pa san übra jedân grözd grözđa*), *gröbje, lözje*.

¹⁸⁵ Ali u drugih GPR bez duljenja (npr. *dîgla, stîgla*). Ovdje je očito riječ o inovaciji strogo lokalnoga karaktera prema kojoj je duljenje ispred zvučnog suglasnika nakonadno postalo sinkronijsko pravilo te se proširilo i na neke primjere gdje ga izvorno nije bilo. Naime, inače na Braču/Hvaru/Visu u GPR e-glagola kod skupova *-gl, *-zl- općenito nalazimo kračinu. Usp. za Brač *müzla*; ⁺strîgla, ⁺grîzla (Šimunović 2009: 51) te za Hvar *strîglo* (tako i *grîzlo* i *müzlo*), *lêglo* (Hraste 1935: 37-38). Usp. također u Pitvama i Zavalu na Hvaru *môžjani, môžak – môška* i *ogôn – ôgna*. Vidi Kapović 2015: 586, ref. 2175.

¹⁸⁶ Usp. drugdje na Braču *vêdro* (Šimunović 2009).

Primjeri bez poluglasa:

– Duljenje (S i NS): G. *ôgña*; GPR *lîzla, grîzla, mûzla, strîgla, grêbla, lêgla, môgla*,¹⁸⁷

– Bez duljenja (S, NS i P): *pobîgla, stîgla, pôglêd, jîdro, ôblāk, mōzga* (G.), *mōdro, dôbri, diġnūt, mîgnūt, podrîgnūt, užëgnūt, blëbnūt, gûrnūt, būbrît, jîdrît, îgrān se* itd.;

P: G. *ôgña* (*Stān tôte bliže ôgña.*), *mōglo*.

U prednaglasnome slogu duljenja nema (S: *bedră, maglă, mazgă, ovcă, vedrină, ružnočă, jaglă, dobro, cablô, lebrô, sedlô, slebrô, stegnô, vedrô*; G. *dažjă, grôzda, grozdă, plodnă, slobodnă, dobră, modrît, vedrît, zamaglît* itd.; NS: *cablô, lebrô, svadbă, ukodlăk, iglă*; G. *dažjă*; P: *stablô, iglă, lebrô*). Dužinu u zanaglasnome slogu tipa *jăstôg, gôspôd* i *ûbôg* valja tumačiti u kontekstu općenite tendencije poopćavanja zanaglasnih dužina u riječima tipa CVC(C)V i CVC(C)VC (vidi gore), budući da duljenja pred zvučnim suglasnicima u zanaglasnome slogu nema ni u jednom čakavskom govoru.

4. 4. 2. 3. Položajno duljenje u imperativu glagolâ

Slučaj imperativa glagolâ razmotrit ćemo zasebno stoga što ovdje pri položajnome duljenju vrijede mnoga ograničenja koja se ne odnose na ostale slučajeve duljenja.

4. 4. 2. 3. 1. Predsonantsko duljenje

Predsonantsko duljenje u imperativu dosljedno se provodi (uz poneku iznimku) samo ispred sonanta *-j*, a ispred *-v* je fakultativno. Ispred drugih sonanata duljenje je prije iznimka nego pravilo. Duljenje pred sonantima u imperativu ne provodi se jednako dosljedno u svih glagolskih vrsta, a u nekih glagola postoje dvije varijante, s duljenjem i bez njega.

a) Duljenje ispred *-j*

Vokal se dulji ispred sufikasa *-Ø, -mo, -te* ukoliko osnova završava na *-j* (npr. *napojîť, imp. napôj-Ø! napôj-mo! napôj-te!*; *pîť, imp. pîj-Ø! pîj-mo! pîj-te!*) te ispred sufiksa *-j, -jmo, -jte* (*paricăt, imp. paricăt-j! paricăt-jmo! paricăt-jte!*). Kratki naglasak ispred *-j* zabilježili smo samo u *e*-glagolâ *r/l*-razreda *klăt* (*kôj!*) i *mlît* (*měj!*), a u glagola *pokăjă se* zabilježili smo obje

¹⁸⁷ Vidi gore.

varijante (*pokāj/pokāj se!*). Zanaglasni vokal također se dulji (*igrāt*, imp. *igrā-j!* *igrā-jmo!* *igrā-jte!*).

– Primjeri s duljenjem:

S: 1. *Jīj i pīj i müč!* 2. *Ugrījte se ĩsprī komīnā!* 3. *Čūj me dobrö!* 4. *Obūj se!* 5. *Obrīj se!* 6. *Umīj se!* 7. *Poglēdāj me!* 8. *Pokāj se za grīhē.* 9. *Pōj napōj kozū.* 10. *Pōj tī zaigrāj.* 11. *Ne dīrāj me!* 12. *Pōj parīcāj marēndu.* 13. *Skalāj tē zlāke!* 14. *Ne divjāj!;*

NS: 1. *Pōjte dōli!* 2. *Obrīj se!;*

P: 1. *Jīj!* 2. *Pokrīj se!*

– Primjeri bez duljenja

S: 1. *Zakōj otēga bahīca!* 2. *Jā sān se za grīhē pokāja, pokāj se i tī.* 3. *Pōj se ispovīd, pa se pokāj!.*

b) Duljenje ispred -v

Ispred -v- najčešće su moguće obje varijante, s duljenjem i bez njega, s tim da je varijanta s duljenjem učestalija. Za ove glagole ispitanici su mi potvrdili obje varijante (*stāv/stāv!* *stāvmō/stāvmō!* *stāfte/stāfte!*; isto i *naprāv/naprāv!*, *bāf se/bāf se!*; ali samo dužina u primjeru *mřšāv!* *mřšāvmō!* *mřšāfte!*).

Slijede primjeri iz spontanoga govora:

– Primjeri s duljenjem

S: 1. *Stāv tī nū u ūsta, nājboje.* 2. *Stāv tō nā stōl.* 3. *Ostāv se tēga, nastāv tāmo.* 4. *Ostāv, tō ću ti jā.* 5. *Ostāvte mi mālo tō.* 6. *Līpo se potrūtte oko tēga i tō naprāvte kakō bōg zapovīda.* 7. *Pōjte zabāfte se!*

– Primjeri bez duljenja

S: 1. *Nastāv tāmo!* 2. *Mōlīn te ponōv otō ča sī rēkla.* 3. *Pozōv ga na obīd.*

c) Duljenje pred ostalim sonantima

Pred ostalim sonantima u pravilu duljenja nema. Zabilježili smo samo dužinu ispred *-r* u imperativu gl. n. p. B *govôr! govôrmo! govôrte!*, uz varijantu s kračinom *Dogovôrte se*.

– Primjeri s duljenjem

S: *govôr! govôrmo! govôrte!*; *Lîpo se dogovôrte i tö naprâfte kakö bôg zapovîda.*;

– Primjeri bez duljenja: S: 1. *Pjûnte jih*. 2. *Pjûn ga u gûbîcu!* 3. *Ne sër!* 4. *Zadîm tö mêso*. 5. *Dogovôrte se*. 6. *Zatvôr tâmo, vodâ ti tečë*. 7. *Äla, äla höd, ožën se, vrîme ti je, čä čekâš, Isükrstove gödine?* 8. *Zatvôr tü vödu jer ti pîščî*. 9. *Opër sûde!* 10. *Klôn se tēja!* 11. *Ne sër!* 12. *Olmôrte se!* 13. *Nalöž pêć!*

4. 4. 2. 3. 2. Duljenje pred zvučnim suglasnicima

Pred zvučnim suglasnicima duljenja u pravilu nema; jedina zabilježena iznimka je imperativ glagola *lîst* (*lîz! lîzmo! lîste!*). U ostalih glagolâ duljenje se može javiti sporadično.

a) Primjeri bez duljenja: S: 1. *Pâz da ti ne zagöri!* 2. *Lëste ü posteju*. 3. *Sëd tôte!* 4. *Bütte dobrî, dîca!* 5. *Höd nâprîd*. 6. *Dovëd mi onëga mälëga*.

b) Primjeri s duljenjem: S: 1. *Pôj se ispovîd, pa se pokäj*. 2. *Ulîz u kücü!* 3. *Ma bîž cá,* NS: *Bîž cá!*

4. 4. 2. 3. 3. Neoakutsko duljenje u imperativu *i*-glagola

I-glagoli n. p. C. imaju u imperativu ispred finalnog *-j* neoakut (S: *brôj! brôjmo! brôjte!, dôj! dôjmo! dôjte!, grôj! grôjmo! grôjte!, krôj! krôjmo! krôjte!, pøj! pøjmo! pøjte!*). Ovdje nije riječ o predsonantskom duljenju, već o kompenzacijskom duljenju zbog ispadanja vokala (*-j < * -jî*).¹⁸⁸

Osim ispred *-j*, neoakut se javlja i u primjeru *čîn! čînmo! čînte!* (S).¹⁸⁹

¹⁸⁸ Ovakvi oblici s neoakutom ispred *-j* javljaju se u štok., čak. i u kajk. Vidi Kapović 2015: 406.

¹⁸⁹ Neoakut bi u ovome primjeru mogao biti trag izvorne dužine. Naime, ovaj glagol pripada staroj dugoj n. p. c, u kojoj je izvorno postojala izmjena dužine i kračine (zbog kraćenja dužine u nekim oblicima prema zakonu dvije more (vidi ref. 126). Što se tiče imperativa, dužina se očekuje u 2. l. jd., dok se u množinskim oblicima očekuje kračina (vidi Kapović 2015: 473-476). Međutim, većina govora ujednačava dužinu ili pak kračinu korijena u svim oblicima (npr. *süşîmo! *süşîte prema

4. 4. 2. 3. 4. Duljenje vokala u osnovi glagola ustroja prefiks + osnova na -CC-

Ovo se duljenje odnosi na glagole tipa *udriť*, prez. *ûdrěň*; *izažěť*, prez. *izâžměň*; *počěť*, prez. *pôčměň*; *otěť*, prez. *ôtměň*. Svi ti glagoli imaju prefiks iza kojega slijedi osnova bez vokala. U primjerima gdje je u osnovi slog zatvoren sonantom ili zvučnim suglasnikom (*ûdrěň*, *izâžměň*, *ûmrěň*, *ûzměň*) ovo se duljenje lako može protumačiti kao položajno. U ostalim primjerima, gdje nema ni sonanta ni zvučnoga suglasnika (*pôčměň*, *ôtměň*, *râstren*, *nâpněň*, *nâčměň*, *zâčměň*, *ûspněň* itd.), ovu je dužinu najlakše protumačiti kao analošku prema primjerima s položajnim duljenjem.¹⁹⁰

U selačkom se duljenje u ovih glagolâ provodi prilično dosljedno; na upit smo od svih ispitanika dobili isključivo varijante s cirkumfleksom. Ipak smo u slobodnom govoru zabilježili i primjere s kračinom (S: *nîkâko ne ûzme lîbâr*, *I ondâ jih pôšju u Pětre da onâ nin pokâže.*; P: *Čěkâj da ûzmen ocâlě.*).¹⁹¹

4. 5. Kraćenje dužine u finalnom otvorenome slogu

U selačkom govoru postoji općenita tendencija kraćenja dužine u finalnom otvorenome slogu. Kraćenje zahvaća nenaglašene vokale (*ôn běre grôzje*, *ôn me je vîdî*) i one naglašene cirkumfleksom (*Ôn je pî vînô*). Dužina se čuva u enklizi, odnosno u slučajevima kada finalni slog u fonetskom smislu više nije finalni (u nagl. položaju: *pî je cîlu nôc*; u nenagl. položaju: *běre ga*, *vîdî me je*). Neoakut se uglavnom čuva, iako postoje i slučajevi njegova kraćenja (vidi dolje). Ipak, ako pomno poslušamo različite govornike selačkog (a tako i novoselskog i povaljskog), možemo uočiti da je prije riječ o tendenciji nego o pravilu koje bi vrijedilo beziznimno. Dolje navedeni primjeri pokazuju da se dužina ne čuva samo u enklizi, već da je to moguće i izvan nje, pa čak i u završnom slogu u rečenici.

*sûšî!). Mnogi od ovih glagola u selačkome su (kao i u većin čak. govorâ) poopćili dužinu na sve oblike i potom prešli u n. p. B (npr. *bûdîť*, prez. *bûđîr*; *cîdîť*, prez. *cîđîr*, *lîpîť*, prez. *lîpîr* itd.). Glagol *čînîť* (prez. *čînîn*, imp. *čîn!* *čînmô!* *čînte!*) mogao bi biti trag izvornoga kratko-dugog obrasca. Ovaj je glagol u ostalim štok. i čak. govorima dosljedno pokraćen (ipak usp. na Vrgadi *čînîťi* – *čînîš*, ali *u/načînîťi* – *u/načînîš*, vidi Kapović 2015: 487-488). U nekim čak. govorima postoje drugi primjeri izmjene izvorne dužine i kraćine (npr. Drinje inf. *platîť*, prez. *platîm*, imp. *plâtî!* *plâtîte!*; Filipjakov *učîť*, prez. *učî* *učî*, *učîte*, imp. *učî!* *učîte!* *učîte*; vidi također Kapović 2008: 18-19 i 2011d: 230-231).

¹⁹⁰ Vidi Kapović 2015: 584-585, ref. 2170.

¹⁹¹ U nekim se bračkim govorima analoški ne poopćava dužina nego kraćina, a često su moguće obje varijante, s cirkumfleksom i s kratkim naglaskom, koji se u ostalim bračkim govorima na vokalu /a/ ostvaruje kao neoakut (*pôšmen/pôšmen*, *prôdren/prôdren*, *zâčmen/zôčmen*, *ûzmen/ûzmen*, *izâžmen/izôžmen*). Za nekolicinu glagola Šimunović (2009) navodi samo varijantu s kračinom (*îstren*, *ôtren*, *ûpren*, *dôpren*, *podûpren*, *zâpren*).

U nastavku ćemo zasebno obraditi nekoliko slučajeva u kojima dolazi do ove pojave u selačkom govoru.

Zasebno obrađujemo slučajeve dijakronijske pokrate dužine koja se ne čuva ni u enklizi. Takvi su slučajevi sufixi *-je*, *-stvo* i *-išće* te G. imenica *e*-vrste.

4. 5. 1. Kraćenje cirkumfleksa

Do kraćenja cirkumfleksa u finalnom otvorenome slogu dolazi u sljedećim oblicima:¹⁹²

- m. r. GPR;
- 3. l. jd. prezenta *a/ā*-glagolâ n. p. C (s naglaskom na nastavku);
- NAV. i nav. pridjevâ n. p. B' (*pr̥vîl pr̥vi̯*, *vražjîl vražji̯* itd.);
- A. osobne zamjenice 3. l. jd. ž. r. *nûl/nû*.
- pokazna zamjenica (*o*)*vîl(o)vi̯*, (*o*)*tîl(o)ti̯*, (*o*)*nîl(o)ni̯*,
- upitno-odnosna zamjenica *kojîl koji̯* – *kojôl kojö* – *kojâl kojä*,
- brojevi *dvâ/dvâ*, *trîl trî̯* i *stô/stö*.

Za svaki od ovih slučajeva navodimo primjere iz spontanoga govora s kraćinom i one s dužinom, pri čemu posebno obrađujemo ovu pojavu na kraju naglasne cjeline i u enklizi. Brojeve obrađujemo zasebno jer se u njih kraćenje odvija prema nešto drugačijim zakonitostima.

1. Na kraju naglasne cjeline

a) dužina

- m. r. GPR

S: 1. *Zamrzî ga je bî̯, nî̯ ga više mārî̯ vîdî̯t.* 2. *Ondä je ôn jöš mălo učî̯, i kad je bî̯lo u sêdmi rāzrêd, ondä je îša u pēnsiju.* 3. *Pa san tămo tō rādî̯, tē ponîstre, telêrē̯, grîlîje, škûre, ondä san jon tō mălo rādî̯, ondä svāki pût te zovē̯, znāš.* 4. *Ka si tō vēj usādî̯, vō, nō, ondä, êto tăko.* 5. *Sa je tō Lûka ob̥nû̯ i skōro svē̯ prösu.*

¹⁹² Tipološka paralela za to postoji u nekim JZ istarskim govorima i u nekim Ištok. govorima (Kapović – usmeno).

NS: 1. *Ondä je vozî, vozî onêga tamîcä.* 2. *...jedân vëlîki maštîl dî je činî mältu.* 3. *Ôn je stāvĵâ kerämiku;*

P: 1. *Môj je poköjân stâri nôno govori: bacte mrîže tămo na Studënu, ulovićete riĵe.* 2. *Namîrî se na tò da je izgubî ženü, izgubî dîtë...* 3. *I onü je vašu ciĵkvu ôn sagrādî.* 4. *I ôn se bîdan oženî.*

– 3. l. jd. prez.

S: 1. *...kojî se razumî u tò.* . 2. *Otî pût, kâže, da mi je dâ pêť jedinîc;*

P: *Ovî lîbar vajâ nè ĵĵadu, nego mijûn kûn.*

– pridjevi n. p. B'

S: 1. *bolskô lîto.*

– A. osobne zamjenice 3. l. jd. ž. r.

S: 1. *Svîh san vîdî, sâmo nú nîsân.*

– pokazna zamjenica

S: 1. *A nê četîri žënske grëdû.* 2. *Nämo ĵza Stüdene ôlma onî ratäc. Onî od strănë od Bolä, onämo.* 3. *Otî pût, kâže, da mi je dâ pêť jedinîc.* 4. *Tò mi je rëka nî mälî.* 5. *Ondä ti je vâko, ëvo, tāmān kâ ovî stôl ti je vâko debĵinë.*

– upitno-odnosna zamjenica

S: 1. *...ondä je ôn tò vodiĵ nikêga čovîka kojî tò znä.*

b) kračina

– m. r. GPR

S: 1. *...nî ga više mārî vîdîť...* 2. *Strâšno me je volî, svükûd me je vodiĵ sôbôn.* 3. *Ôn tò nî zamrziĵ, nego nâstâvnika je zamrziĵ.* 4. *Gôri je bî kurîr kî je vodiĵ, i ukreä ih je i ĵšla je u Vîs.* 5. *...ondä je ôn tò vodiĵ nikêga čovîka...* 5. *...ondä je ôn sa Văčôn srëdî posâl, uskopă tămo svë;*

NS: 1. *Zlätân ĵädân skoĉî pa ü möre.* 2. *...sindikât bi bî narūĉî krûnu...*

– 3. l. jd. prez.

S: 1. *Sâmo tō se vajă paricăt pa da tō pādē nă pamēt.* 2. *Ondă je ōn tō vodi nikêga čoviika koji tō znă...;*

NS: 1. *A Ājka vîče, beštimă: Utěkă je nî stări...*

– pridjevi n. p. B'

S: 1. *Onî mǎli je vrazji.* 2. *Ōn je prvi u selū.* 3. *popovski dvōr.* 4. *Tō je negōva prvă ženă.*

– A. osobne zamjenice 3. l. jd. ž. r.

S: 1. *Vō san donīla za nŭ.*

– pokazna zamjenica

S: 1. *Pa san tămo tō rādī, tē ponistre, telērē, grīlije, škûre, ondă san jon tō mălo rādī... 2. Jă vō mēcēn u ovī sūd da sprēmīn.* 3. *Ondă tō mōra pōc večerăs tămo...* 4. *Kad san dōma, ondă je tō tō.* 5. *A ondă ōn onō prōlī, da učīn mi nŭ pulēntu.;*

NS: 1. *A Mŭsīca ūzē nŭ krŭnu.*

– upitno-odnosna zamjenica

S: 1. *Kojō dītē će uzēst ovăko kōmăd krŭha pa će kīdăt i jīst? Kojō? 2. Koji profil, onō?*

2. U enklizi

a) dužina

– m. r. GPR

S: 1. *...i ukrcă ih je i išla je u Vīs.... 2. Zamrzī ga je bī, nī ga vīše mārī vīdīt, a moră je hodīt u nēga.* 3. *...hodī je u Postīra, hodī je u Splīt...;*

NS: 1. *Ocīdī se, osŭšī se, nēma mu pōmōci.* 2. *A imă je jedân vĕlīki maštīl...* 3. *I grē ōn, razmăhă se odonămo...;*

P: 1. *Ka smo mī bīlī mlădī, bīră sī tī po svōme ūkŭsu.*

– pridjevi n. p. B'

S: 1. *Jěs vīdi nēga mālēga? Vražjī je za polūdīt.* 2. *Sělāška pijāca je līpa, a bolskā je jōš lišja.* 3. *Īma trī sīna, ali prŕvī je nājpametnījī.*

– A. osobne zamjenice 3. l. jd. ž. r.

S: 1. *Ńū san vīdi nāpōse.*

– upitno-odnosna zamjenica

S: 1. *Kojī si brōj?* 2. *Kojī ti je vrāg?* 3. *...ondā je ōn tō vodi nikēga čovīka kojī tō znā, kojī se razumī u tō.* 4. *Kojō ću žējezo stāvīt u plōću?*

b) kračina

– m. r. GPR

S: *A trībā je dōć jedān iz Vrhā...*;

NS: 1. *Ćapā bi mu motōr i bācī bi mu dōli.*

– pokazna zamjenica

P: 1. *I onū je vašu cīkvu ōn sagrādī.*

– Brojevi *dvā/dvā, trī/trī* i *stō/stō*

Kraćenje u brojeva *dva*, *tri* i *sto* odvija se prema nešto drugačijim pravilima nego kraćenje u gore navedenih slučajeva. U atributnoj se poziciji podjednako često javljaju obje varijante, s kračinom (1. *A mēn je rēka nakon trī sēdmice, pa ondā ōpēt trī sēdmice.* 2. *Jā bi ga bī zapālī ĩma dvī gōdine da san smī prid tōbōn.*) i s dužinom (*nāse stō gōdīn*, *Trī mīsēca*, *Rīko*). Kratki je naglasak nešto češći u brojanju (*jedān*, *dvā*, *trī*, *četīri*, *pēt... stō*, *dvīsto*, *trīsto...*), no i cirkumfleks je moguć (*Jer ako je bīlo dōsta, od nīh mōra izabrāt jednū, dvī, trī, koliko jin trība, jē tāko?*). Jedino se u enklizi uvijek javlja cirkumfleks (1. *Dvī su mojē, trī su nēgōve.* 2. *Stō je gōdīn prōšlo...* 3. *Vidī san, trī su šestīne*).

4. 5. 2. Kraćenje zanaglasne dužine

Zanaglasna se dužina krati u finalnom otvorenom slogu u sljedećim oblicima:

- m. r. GPR;
- 3. l. jd. prez. gl. n. p. A i n. p. B (s naglaskom na osnovi);
- 2. l. jd. imperativa;
- određeni oblici¹⁹³ i komparativi pridjevâ.

1. Na kraju naglasne cjeline

a) dužina

- m. r. GPR

S: 1. *A ondä ôn onö pröli, da učin mi nü pulêntu.* 2. *Ondä san tö vädī jā...* 3. *...dök su onī tö očistili jā san tö mălo izmīri, ondä mu sã tö mörān napravīt...*;

NS: 1. *I önda je ovī iṣā cã.* 2. *A Müsica üzē nü krünu.* 3. *I dōša ôn, dönī krünu.* 4. *Sã, Müsica je mīslī da je ümri stāri.*

- 3. l. jd. prez.

NS. 1. *Ne vīdī ništa.* 2. *Vīsī na kōlcü.*

- određeni pridjevi

S: 1. *Ali siğūro nī bī prāvī Nijēmăc;*

NS: 1. *Nājdi mu čăgôd stārē žēnske pa nekă mīslī ôn;*

P: 1. *Žerāvica ti je bī pīvā klăsa.* 2. *Līpū dīcu īma.*

- komparativ i superlativ pridjeva

S: *Tö su băš onö starījī jūdi;*

P: *Līšjā je ol starīje sestī ē.*

¹⁹³ Ostaci izvorne dužine u određenih pridjeva postoje u vokalizmu drugih bračkih govora (*stōro Mōră, žūto daskă, mīlo đivnă, lūdo sriča*). Vidi Šimunović 2009: 22.

b) kračina

– m. r. GPR

S: 1. *Ondä bi me bi zagrl̥i i ondä bi jã zaspãla.* 2. *...i kad je b̥ilo u s̥edmi rãzr̥ed, ondä je iša u p̥ensiju.* 4. *A čovik mu je r̥eka, j̥e onä stãra...* 5. *Sa je t̥o Lûka ob̥nû i sk̥oro sv̥e pr̥osu;*

NS: 1. *...i ondä se odmḁka on̥ br̥od jedân m̥etar.* 2. *A on se bi ustã i iša popiša se d̥igod.* 3. *On se bi ustã, iša cã iz p̥osteje.*

– 3. l. jd. prez.

S: 1. *Ondä t̥o m̥ora p̥oc v̥ečerãs tãmo...* 2. *Pa t̥j̥ce ov̥i jedân s̥us̥id koji je bi on̥o zagrijãn komunist...* 3. *Ima jednã anegd̥ota od ov̥ega nãšega s̥us̥ida.* 4.... *t̥i n̥e znaš ka se p̥iva m̥uka, ondä ima tãmo jednã k̥itica...* 5. *Kã on̥o, da bi progl̥eda.* 6. *Kad se ubije b̥estija ondä se on̥o stãvi mãlo l̥ugã...* 7. *M̥ora bi̥t ništ̥o d̥igod kvãrã;*

NS: *Nãjd̥i mu cãg̥od stãr̥e ž̥enske pa nekã m̥isli on̥;*

P: *L̥ip̥u d̥icu ima.*

– određeni pridjevi

S: 1. *Ov̥o je p̥otpuno jãsna stvãr.* 2. *Kad askã n̥ema rãvnu p̥odlogu.* 3. *Onã r̥itka, r̥itka pul̥enta ispala.* 4. *Ov̥o su n̥ov̥i zãtv̥ori.* 5. *R̥ekli bi stãri j̥udi.* 6. *Onã stãra nesr̥iça.* 7. *rãna triš̥na* 8. *sr̥id̥na žal̥ost* 9. *n̥ož̥ni pãlãc* 10. *ned̥ijna m̥isa* 11. *l̥ipe stvãri;*

P: 1. *Jãdni j̥udi, a j̥oš g̥ore, jãdna dicã.*

– komparativ i superlativ pridjevã

S: 1. *M̥ožda bi mlãji sã r̥ekli br̥isãt.* 2. *Õnda je imãla krãcu k̥osu.* 3. *B̥oji Bãbãc n̥ego mãmãc!* 4. *Ovã tarãca mi je nãjl̥ip̥ša;*

P: 1. *ol starije sestr̥e* 2. *P̥ovl̥ja je nãjv̥eça maslinãrna na Brãc̥u.* 3. *Onã p̥iše pametn̥ije stvãri.* 4. *on̥i su pametn̥iji od nãs* 5. *Ne m̥ože bi l̥išja n̥ego j̥e.*

2. U enklizi

a) dužina

– m. r. GPR

S: 1. ...*pomögā mi je ništö mǎlo Milli...*;

NS: 1. *Vĩdĩ san Dǎvora učeri.* 2. *Döbĩ je infǎrkt.* 3. *Utěkā je, utěkā je onĩ stāri! Nēma ga, utěkā je!;*

P: 1. *Namĩrĩ se na tō da je izgubĩ ženũ...*

– 3. l. jd. prez.

S: 1. *Žēnĩ se a nēma kũma.* 2. *Pũno svĩta ĩma, a ne govõrĩ se.* 3. ...*ne mõžē se u dvā-trĩ dāna kakö vĩ tō bǎš želĩtē, svē u sekũnd.*

– određeni pridjevi

P: *Lĩpĩ je.*

– komparativ i superlativ pridjevâ

S: 1. *starĩjĩ su bĩli* 2. *nǎjlišjǎ je u selũ.*

b) kračina

– 3. l. jd. prez.

S: 1. *Nǎ znāk ĩma da pǎrtĩte.;*

P: 1. *Kõsĩ se trǎvǎ.*

4. 5. 3. Sufiksi -je, -stvo i -išće

Sufiksi -je, -stvo i -išće u središnjim su i zapadnim bračkim govorima dugi.¹⁹⁴ Tragovi dužine vidljivi su na svim trima sufiksima u vokalizmu u G., zbog promjene /ǎ/ > /ǎ/ (zdrôvje,

¹⁹⁴ Dijakronijski gledano, dužina na sufiksima -je i -stvo nastala je kompenzacijskim duljenjem u zamjenu za ispadanje poluglasa (< *-bje, *-bstvo), što je tipična pojava u čak. govorima, a postoji i u nekim štok. i kajk. govorima. Vidi Kapović 2015: 588.

G. *zdrôvjo*; *godišće*, G. *godišćo*; *dīvojaštvo*, G. *dīvojaštvo*),¹⁹⁵ a na sufiksima *-je* i *-stvo* dužina je vidljiva i pod naglaskom (Šimunović 2009: *jīcê, pīcê, hrebjê, propēcê, prosūcê, raspēcê, rasūcê, smrknūcê, svanūcê, začēcê, prijatejstvô, rojstvô, mloštvo, gospojstvô*).¹⁹⁶

U selačkom se ovdje, s obzirom na pravilo o kraćenju dužine u zadnjem otvorenome slogu, očekuje kračina, a tako je i u novoselskom i u povaljskom govoru. Kračina pod naglaskom vidljiva je samo na sufiksu *-je* (*hrebjê, křšjê, sacê, smecê, sudê*), a u nenaglašenome položaju na svim trima sufiksima (*-je: kōpje, tñê, tšje; -stvo: jüstvo, brästvo, gospōjstvo, prijatějstvo; -išće: godišćel/godišće, hladišće, kopīšće*). Ipak, u selačkom bi se u svim navedenim primjerima, prema onome što je rečeno u prethodnim poglavljima, dužina očekivala barem u enklizi, što međutim nije slučaj. Prema našim zabilježenim primjerima, u enklizi je također kračina (usp. na sufiksu *-je: Svāko pīcê je dobrō.; Sudê je špôrko.; -stvo: Naše brästvo je ostālo.; Naše prijatějstvo je prāvo.; -išće: Kêga godīšća si rōdēna?*, iako u potonjim dvama slučajevima to nije lako ustvrditi jer je moguće i fonetsko kraćenje dužine iza dugoga naglaska, vidi gore).

4. 5. 4. G. imenica *e*-vrste

Nastavak za G. u imenica *e*-vrste izvorno je bio dug. Ova je dužina vidljiva, primjerice, u bolskom govoru u kojem dugo *ē* diftongira (G. *ribie*¹⁹⁷), a postoji i u nekim drugim čakavskim govorima.¹⁹⁸ U selačkome bi se govoru ovdje također očekivalo čuvanje dužine u enklizi, no čini se da to nije slučaj (*Mlīkō ol krāve je zdrāvo.; Pōslin mīse se vīdīmo.; Īza kūće je dvōr.*).

4. 5. 5. Kraćenje neoakuta

Neoakut je na finalnome slogu stabilniji od cirkumfleksa te se u većini slučajeva dosljedno čuva. Takav je slučaj, primjerice, u G. imenica *e*-osnova (*ženē, vodē*) ili u nekim prezentskim oblicima (3. l. jd. *činī, třčī, ležī*, 3. l. mn. *letīdū, ležīdū, pāsedū*). Neoakut se eventualno krati iza prednaglasne dužine: u mlađih smo govornika zabilježili u G. smo

¹⁹⁵ Vidi Šimunović 2009: 38.

¹⁹⁶ Usp. također na Hvaru (Hraste 1937): *mloštvo, gospojstvô (:11), uskarsnūcê (:24), borjê, lozjê (:25)* itd.

¹⁹⁷ Šimunović 2009: 40.

¹⁹⁸ U štok. i u nekim čak. govorima koji imaju zanaglasne dužine nastavak *-e* u G. imenica *e*-vrste je dug (Usp. Novi Vinodolski: G. *krāvē*, Vrgada: G. *kūcē*, Grobnik: G. *kūcē*), analogijom prema dugome *-ē* u n. p. B i n. p. C (Vidi Kapović 2011b: 4 i 2015: 535-536). U Donjem Selu na Šolti Hraste (1948: 132, 148) bilježi *bābē* ali *vodē*, no u tom se govoru zanaglasne dužine ne čuvaju dosljedno.

zabilježili varijantu *glāvē, rūkē* (isključivo u mlađih ispitanika), a u 3. l. mn. *grēdū, dādū* (najstarija inf.). Ipak, u selačkom je puno učestalija promjena slijeda $\tilde{ } > \hat{ }$ (npr. G. *glāvē*), što je pak posve druga pojava i nema veze s otvorenošću finalnoga sloga (usp. I. *glāvôn*).¹⁹⁹

Neoakut se čuva i u osobnih zamjenica *jā, tĩ, mĩ, vĩ* (*Tĩ grēš dōma, a ča cū jā?*; *Mĩ svē znāmo obo tēn*; *A ča sĩ tĩ učini?*).²⁰⁰

4. 6. Preskakanje naglaska na proklitike

U selačkom je govoru uobičajeno preskakanje naglaska na proklitike (na veznike, na prijedloge i na česticu *ne*) s imenica n. p. C, tj. pomične naglasne paradigme (npr. *nōs*; *iz nosa, zā nōs*).²⁰¹ Naglasak je izvorno vjerojatno preskakao sa svih imenica n. p. C, no u međuvremenu se preskakanje u mnogih slučajeva izgubilo, naročito u višesložica (*iz öblāka, na pöglēd*), ali i u nekih dvosložica (*za sīna, u göste*). Neke imenica pomične naglasne paradigme izgubile su, osim preskakanja, i pomičnost naglaska te smo ih stoga svrstali u sinkronijsku n. p. A (paradigmu s nepomičnim naglaskom na osnovi), npr. *öblāk*, L. *öblāku*, dli. *öblācima(n)*. Preskakanje naglaska na proklitiku i dalje je u procesu postupnoga gubljenja, pa i u mnogih imenica sinkronijske n. p. C ima kolebanjā, naročito u mlađih govornika (za primjere vidi dolje). S druge strane, javljaju se i neki primjeri sekundarnoga preskakanja na proklitike u imenica n. p. A (s nepomičnim naglaskom na osnovi), npr. *pösteja*; *ü posteji*, i n. p. B (s naglaskom na zaosnovnome slogu), npr. *smĩh*; *öl smĩha*.

Do preskakanja naglaska na proklitike dolazi u oblikā koji imaju tzv. čeonu naglasak (na apsolutnom početku riječi):

- u A. i u a., u imenica svih vrsta (imenice *a*-vrste m. r.: A. *nā nōs, zā zūb*; a. *zā zūbe*; imenice *a*-vrste sr. r.: A. *nĩz bŕdo, ü grlo*; a. *nā bŕda*; imenice *i*-vrste: A. *nā kōst, ü pēć*; a.: *ü kosti*);
- u G., u svih imenica osim u imenica *e*-vrste (imenice *a*-vrste m. r.: G. *iz nosa, iz zūba*; imenice *a*-vrste sr. r.: G. *iz bŕda, iz grla*; imenice *i*-vrste: G. *öt kosti, is peći*);

¹⁹⁹ Za ovu pojavu vidi 4. 2. 3.

²⁰⁰ Dijakronijski gledano, neoakut na zamjenici *jā* je izvoran, prema čemu analogijom i *tĩ, mĩ* i *vĩ* (< **tĩ, *mĩ, *vĩ*). Vidi Kapović 2009: 38.

²⁰¹ Ovo je preskakanje izvorna karakteristika psl. akcentuacije, koja je danas očuvana u mnogim čak. govorima, no u pravilu se bolje čuva na čak. jugu nego na sjeveru. Vidi Kapović 2015: 59.

– u L., u nekih imenica *a*-vrste sr. r. (*pöje*, L. *nă poju*, *sřce*, L. *nă sřcu*).

Osim u imenica n. p. C, postoje i neki sekundarni primjeri preskakanja naglaska s imenica n. p. A (*sŭnce*, A. *nă sŭnce*, *pösteja*, G. *nă posteju*, L. *ŭ posteji*) i n. p. B (*smŭh*, G. *öl smŭha*).

Naglasak preskače na proklitike i pred nekim prilozima (*nă pō ũre*), zamjenicama (*ză ništa*, fakultativno u G. *ză mene/za mēne*, *öl tebe/ol tēbe*, *kōd mene/kod mēne*, *ōd néga/od nēga*), glagolima (*ně znān*, *ně smŭn*) i brojevima (*trŭdeset i tri*, *pō stō kŭlŭh*).

Slijede primjeri preskakanja naglaska na proklitike zabilježeni iz spontanoga govora svih triju mjesta.

4. 6. 1. Preskakanje naglaska na prijedloge

4. 6. 1. 1. Pred imenicama n. p. C

a) Imenice *a*-vrste m. r.

– Primjeri s preskakanjem:

S:

G. 1. *Pogŭnŭ je öl groma*. 2. *Da ti nŭ öl boga dă bi ti jă ŭ boga*. 3. *Ne mögu öl smrăda, kad smrdŭ*. 4. *Grě ŭz dŭga ŭ dŭg*;

A. 1. *Da ti nŭ öl boga dă bi ti jă ŭ boga*. 2. *Grěn nă brōd*. 3. *Grěn vō sprēmŭt ŭ lēd da mi vŭše trăje*. 4. *Zăšto si toliko mŭvŭc băcŭla nă pōd*? 5. *Svŭrăce ti na pŭrŭ ŭ rōg*. 6. *Pŭš tămo ŭ ogăh*. 7. *Ne mögu öl bōla*. 8. *Odvē je kozŭ pōl brăva*. 9. *Kolŭko nă spăva nă dăn*? 10. *Ovō su mŭ dōnŭli nă dăr*. 11. *Močă ŭ pŭr*. 12. *Dōšlo je nă svŭt jednō dŭtē*. 13. *...otŭ krŭh ča sē ostăvŭ ză kvăs...*;

NS:

G. 1. *Öl străha, mōj sŭnko*!;

P:

G. 1. *Ŭša bi ză stōl...* 2. *po dvŭsta ŭ pŭr*. 3. *Ko sē ŭ đăvla upŭtŭ, tŭēško je nēmu do smŭtŭ*. 4. *Ne mōreš tŭ nŭh trŭ sēs ză stōl*;

A. 1. *Ka pũšēdu ũ roge, da prostiš.* 2. *Povũc ga zã brke.*

– Primjeri s kolebanjem:

S:

G. 1. *G. svě do pãsa/dõ pãsa* 2. *Ně zna ča cě õl bĩsa/ol bĩsa.*

A. 1. *Dõbĩ me je zã bõd/za bõd.* 2. *Svě võ činĩn zã jũde/za jũde.* 3. *Võ mi je zã kũma/za kũma.* 4. *zã mũža/za mũža* 5. *zã brõj/za brõj* itd.

G./A. 1. *Dãj mi õl kũsa./Stãv to na kũs mēsa.* 2. *Õvce su izãšle iz tõra./Vrãtili su se ũ tõr.* 3. *Ovĩ čovĩk se ne bojĩ ni vrãga./zã vrãga.*

b) Imenice *a*-vrste sr. r.

– Primjeri s preskakanjem

S:

G. 1. *Izvãd mi otõ iz gřla;*

A. 2. *Moćã stãt nã sũnce.* 3. *Ŭ ime Ŭca i Sĩna...* 4. *Ŭmrĩ je nã vrĩme;*

L. 1. *Cĩli dãn san ũ poju.* 2. *Rēc mi ča tĩ je nã sřcu;*

NS:

A. 1. *Zlãtãn jãdãn skočĩ pa ũ mõre;*

P:

A. *Õn na zemjĩ, a bõg nã nebu...*

L. *...kojĩ su kopãli ũ poju.*

– Primjeri s kolebanjem:

S:

G./A. *Izãšli su ĩs kola./Grẽn jã plēsãt u kõlo, tãmo dĩ svĩ plěšu.*

b) Imenice *e*-vrste

– Primjeri s preskakanjem

S:

A. 1. *Vö je mïsto ză dūšu.* 2. *Tičica je sletila nă grānu.* 3. *Popnĭ se nă grēdu.* 4. *Nīs stāvĭla sōli ũ jūhu.* 5. *Ćapă me je ză pētu.* 6. *Pogodĭ san te ũ srĭdu.* 7. *Pöpē se je nă stĭnu.* 8. *Ondă bi kozě ĭšle uză strānu.* 9. *Vrătĭće se ôn prĭd zĭmu;*

a. 1. *Držŭ se ză rŭke;*

P :

A: 1. *ĭšli smo ũ goru.*

c) Imenice *i*-vrste

– Primjeri s preskakanjem

S:

G. 1. *öd noćĭ dö noćĭ* 2. *Polūdĭće ôl skŕbi.* 3. *Cĭli si öd soli.* 4. *Ně zna ča cě ôl pamēti.* 5. *Ôn ti je čovĭk öd rĭči.* 6. *Bižă je kă öd zvĭri.* 7. *Zaškarpŭnĭ se je öd laži.* 8. *...dôša je prĭko noćĭ brôd iz Vĭsă...;*

A. 1. *Ča mĕ zablišćĭlo ũ oči ovö svĭtlo.* 2. *Ispĕc krŭh ũ pĕc.* 3. *Dălo mi je nă glăd;* a. 1. *Ćapă je ză ostĭ.* 2. *Stăv ga nă prsi;*

NS:

A. 1. *ŭ pomōć!*

a. 1. *A zovĕ ga gōri da dōjde nă kărte zaigrăt.*

d) pred nekim imenicama n. p. A (S: A. *nă sŭnce, nă posteju*, L. *ŭ posteji*) i n. p. B (S: G. *ôl smĭha*).

4. 6. 1. 2. pred prilozima

– preskakanje: *nă pō ũre* (S).

– bez preskakanja: *Ŭvĭk ĭdĕn lĕc u pō nōci, jednŭ.* (S).

4. 6. 1. 3. pred pridjevima (s priloškim značenjem)

– Primjeri s preskakanjem

S: 1. *Radi san dō **kasna**.* 2. *Operušā ga je dō gola.* 3. *Glēdā san ga iś kōsa.* 4. *Grēn jā dōma ũ teplo.* 5. *Učīn tō iž **nova**.* 6. *Pōcemo zā rana.* 7. *Grē nikākō ũ krīvo.* 8. *Vādī mi je zūb nā žīvo.* 9. *nā sūho* 10. *Savīj tō ũ duplo.* 11. *māzāt nā tanjko.*

4. 6. 1. 4. pred zamjenicama:

a) pred osobnim zamjenicama

Pred A. kratkih oblika osobnih zamjenica *me*, *te* i *né* (za m. i. ž. r.) i povratne zamjenice *se* naglasak preskače na prvi slog dvosložnih prijedloga (*Ŭvīk je bī ũzā me.*; *Stāv prīdā se otī pijāt!*; *Nī se ni okrēnūla, a već je prōša krōzā né.*), a na jednosložne prijedloge dolazi do posebnog neoakutskog pomicanja naglaska (vidi dolje).

Naglasak fakultativno može preskakati u G. na prijedlog *od*, u primjerima *od mēne/ōd mene*, *ol tēbe/ōl tebe*, *ol sēbe/ōl sebe* (*Ča sī učini ōl sebe?*, *Starija je ōd mene.*), ali nema preskakanje u 3. l. jd. *od nēga*. S drugim prijedlozima u G. nema preskakanja (S: *Od nīh mōra izabrāt jednū, dvī, trī.*; *Vrtī se oko mēne.*; P: *Ŭvaj šta je tū kod mēne, ōn je isto pōmorac.*).

c) pred zamjenicom *ništa*

S: 1. *Dītē ne mīslī nā **ništa**.* 2. *Tō ti se stvrīdnūlo, tō ti nēće bī zā **ništa**.*

4. 5. 1. 5. pred brojevima:

S: 1. *pō stō kīlīh* 2. *Dīgnēn se ũ **pēt**.* 3. *ōl **dva** brāta dicā* 4. *Rēc mi to ũ **dvi** rīči.*

P: 1. *Ka bi dōšli Trī Krājā pīvalo se zā **Tri** krājā.* 2. *ũ **dva** pūtā.*

4. 6. 2. Preskakanje naglaska na veznik *i*

4. 6. 2. 1. ispred brojeva do deset s naglaskom na prvome slogu (tj. svi osim *jedân* i *četīri*) i ispred *stō/stō*:

S: *osandesēt i **pēt**, stō dvâdeset i dva, trīdeset i trī,*

NS: *osandesēt i **pēt**, četřdesē i sedan, četřdest i šēst,*

P: *Ima dvâdeset i dvi gödine.*

4. 6. 2. 2. pred priložima

P: *gödinu i po dãn.*

4. 6. 3. Preskakanje naglasaka na negaciju *ne*

a) u prezentu nekih glagolâ: *ně znān*,²⁰² *ně smīn* (P: *tō se ně smi!*).

U gl. *vajāt* (*ně vaja/ně vā*) naglasak preskače na negaciju iako je prezentski naglasak na sufiksu (*vajān*, *vajāš*, *vajāl*/ *vajā*):

S: 1. *Ma tō ně vā dīnār. Ništa mi ta nogā ně vaja.*;

NS: *Bez tōga igrā ně vaja.*;

P: 1. *I ně vā se nīkād dīrāt u tūđe ōbičaje.* 2. *Kažījen ti, ně vaja tō.*

b) u GPR gl. *bīt*, npr. *ně bīlo*

S: *Ně bīlo ti na zāpovīd, bī mi oprāla sūde?*

4. 6. 4. Neoakutsko pomicanje naglasaka na prijedlog

Poseban slučaj predstavlja neoakutsko pomicanje naglasaka na prijedlog koje se događa u sljedećim oblicima:

a) pred A. kratkih oblika osobnih zamjenica *me*, *te*, *nie* (za 3. l. m. i. ž. r.): *pō me*, *zā te*, *ū nie* itd.

S: 1. *Kopāña se mīsīlo ū nie krūh.* 2. *Nego će ti ga nā me pās kāpja!;*

P: 1. *...mōglo je dītē od ōsan gödīn lēc ū nie koliko je bīla vēlika.* 2. *Svāko je zā se.* 3. *grēdū ū se* 4. *A bīće sī čūla zā nie.* 5. *Trība grōžde brāt, jer napādaju nā nie čēle.*

b) pred upitno-odnosnom zamjenicom *štō*

S: 1. *Ukřcāš u āvūto, u brōd, ū štō jē...* 2. *Nā štō ćeš stāvīt otī bronzīn?* 3. *Ū štō ću stāvīt vū böcu?* 4. *Zā štō će ti otā katrīda?*

²⁰² U ovom slučaju nije riječ o dijakronijskom preskakanju, već o sinkronijskom povlačenju neocirkumfleksa do kojega je došlo stezanjem (*znāješb > znāš). Vidi Kapović 2015: 346.

4. 7. O naglasnom prikazu u ovom radu

Naglasni prikaz u ovom radu zasnovan je na konceptu naglasnih paradigama.²⁰³ Prema ovome pristupu, sve se riječi mogu svrstati u jednu od tri naglasne paradigme: n. p. A, n. p. B i n. p. C, koje predstavljaju izravan nastavak praslavenskih n. p. *a*, n. p. *b* i n. p. *c*. Spomenut ćemo ukratko karakteristike svake od ovih naglasnih paradigama, bez napomena o iznimkama i zalaženja u detalje, o čemu će biti govora u okviru prikaza pojedinih vrsta riječi.

N. p. A karakterizira nepomičan naglasak na osnovi kroz cijelu paradigmu (primjerice, u imenica: *lopäta*, G. *lopäte*, n. *lopäte*, dli. *lopätän*; u pridjevâ: *nôv* – *növa* – *növo*; odr. *növř*, u glagolâ: inf. *sěst*, prez. *sědēn*, GPR *sě/sě*, *sěla*, *sělo*). N. p. B ima naglasak na zaosnovnome slogu, odnosno, ako je nastavak -Ø, na zadnjem slogu osnove (u imenica: *kjũč*, G. *kjũčä*, n. *kjũčř*, dli. *kjũčřma(n)*; u pridjevâ: *gôl* – *golä* – *golö*; odr. *göľř*, u glagolâ: inf. *igrät*, prez. *igrän*, GPR *igräl/igrä*, *igräla*, *igrälo*). N. p. C ima pomični naglasak, koji je u nekim oblicima na apsolutno prvome slogu, a u nekima na nastavku (u imenica: *zûb*, G. *zûba*, L. u *zûbü*, n. *zûbi*, dli. *zûbřma(n)*; u pridjevâ: *slâb* – *slabä* – *släbo*; odr. *släbř*, u glagolâ: inf. *gucät*, prez. *gucân*, GPR *gucäl/gucä*, *gucäla*, *gucälo*). Naglasak na apsolutnom početku riječi, koji se naziva još i čeonni naglasak, izvorno preskače na proklitike (*Ništö mi je upälo ü zûb*; *Izväd mi tö iz zûba*.), no preskakanje se u mnogih primjera izgubilo (vidi dolje).

Osim ovih triju uobičajenih naglasnih paradigama, u selačkih imenica m. r. postoji i n. p. D, koja predstavlja kombinaciju n. p. B i n. p. C (uz supostojanje oblikâ n. p. B i n. p. C, npr. *grêb*, G. *grêba/grëbä*, naglasak preskače na proklitike: *ü grêb*).²⁰⁴

U nastavku rada dajemo prikaz cjelokupne selačke građe razvrstane i opisane prema morfološkim i naglasnim kriterijima.

²⁰³ Vidi Дыбо 1981 i 1990. O samome pristupu i njegovoj primjeni u našoj dijalektologiji bilo je riječi u poglavljima 1. 1. i 1. 2.

²⁰⁴ Naziv n. p. D potječe od izvorne n. p. *d* čije postojanje pretpostavlja Moskovska akcentološka škola. Vidi Николаев 2012.

5. IMENICE – OBLICI I NAGLASAK

U uvodnom dijelu ovoga poglavlja navodimo neke općenitosti koje se odnose na sve imenice, kao što su prikaz formalno-semantičkih kategorija i deklinacijskih tipova. Nakon objašnjenja općenitih karakteristika naglasnih paradigama u imenica slijedi detaljan prikaz svakog pojedinog deklinacijskog tipa. Prikaz imenica strukturiran je u dva dijela: prvi dio uključuje morfološki opis, a potom slijedi naglasni opis unutar kojeg su imenice svrstane u naglasne paradigme, od kojih je svaka detaljno objašnjena i oprimjerena.

5. 1. Formalno-semantičke kategorije imenica

Formalno-semantičke kategorije selačkih imenica su: rod, broj, padež i živost.

a) rod

U selačkom, kao i u standardnome hrvatskom, postoje tri roda: muški, ženski i srednji. U većine imenica rod se poklapa sa stand. hrv., uz poneke iznimke. Tako su u selačkome muškoga roda imenice *păprăt* (*něma păprăta*), *pêst* (*is pēsta*), *plîsăń* (*svă mi je kŭća u plîsńu*), *vlăs* (*něma na glăvi vrăg jedněga vlăsa*), *bôl* (*ne mögu ôd bôla*); ženskoga su roda imenice *bědra* (*ondă mi je pŭkla bedră*, *slomîla san bedrŭ*), *plŭća* (*bolî me plŭća*; *îmăn ũpălu plŭće*; *niştö mi je na plŭci*), *jětra* (*Bolî me jětra*, *jer je na jětri žŭc.*), *prŭt* (*na prŭti*), *vŭst* (*nikă vŭst trăvê*, *Pŭno svîta nê zna*, *îêzine vŭsti.*).

Neke imenice mogu imati dva roda. Imenice *žâr* i *glăd* mogu biti muškog i ženskog roda (*svă je u žări*/*něma žăra*, *umrîcu ôl glădi*/*něma glăda*). Imenica *konăc* ima i varijantu sr. r. *kônce*, zabilježenu u najstarije informantice (*zamrižălo mi se ovö kônce*), a za imenicu m. r. *gvôzd* zabilježena je (također u najstarije inf.) i varijanta sr. r. *gvôzdo*.²⁰⁵ Imenica *děsna* može biti ž. r. jd. (*bolî me dēsna*) ili pl. tantum sr. r. (*bolîdŭ me dēsna*; *grê kŭv iz dēsniĥ*).²⁰⁶

²⁰⁵ Inače u slav. jezicima postoji fenomen da ista imenica može biti i m. r. i sr. r. Usp. npr. hrv. dij. *zvôn* i *zvôno*; hrv. st./dij. *ŭd* i *ŭdo*. Za objašnjenje vidi Kapović 2015: 170.

²⁰⁶ U Novome Selu i u Poveljima nismo ispitivali sve ove primjere.

Rod imenice uglavnom se podudara s deklinacijskim tipom, uz poneke iznimke kao što su, primjerice, neka muška imena na *-e* (*Āntē, Īvē, Vāčē, Zōrē* itd.) koja se dekliniraju prema *e*-vrsti.

- b) broj (jednina i množina);
- c) padež (sedam padeža);
- d) živost

Kategorija živosti u imenica očituje se u dva slučaja:

– na morfološkoj razini: u A. imenica *a*-vrste m. r.

Imenice m. r. koje označavaju živo biće ujednačuju nastavak za A. prema G. (*grēn nahrānīt tovāra; dōšla su trī čovīka; imāla je dvā sīna*), dok ga imenice koje označavaju neživo biće ujednačuju prema A. (*donēs mi otī konöp; stāv to nā stōl; nekā stāne ūza zīd*). Imenice *mŕtvāc* i *pokōjnik* tretiraju se kao žive (*Ka san prvī pūt vīdīla mŕtvacā...; Dōnīli su pokōjnika.*).

– na naglasnoj razini: u L. n. p. C imenica m. r.

U imenica n. p. C koje označavaju neživo uobičajen je dočetni naglasak u L. (*bōrše su u brodū; bīlo nan je līpo na brīgū*), dok imenice koje označavaju živo biće često imaju naglasak na osnovi, kao u D. (*govōri o Bōgu, o vrāgu, o svojēn mūžu*).²⁰⁷

5. 2. Deklinacijski tipovi imenica

U ovome radu selačke su imenice, prema tradicionalnom obrascu, podijeljene na imenice *a*-vrste, imenice *e*-vrste i imenice *i*-vrste. Naziv vrsta potječe od nastavka za G.: u *a*-vrstu spadaju imenice koje u G. imaju nastavak *-a*, a mogu biti m. r. (*bāt, G. bāta*) i sr. r. (*selō, G. selā*). Imenice *e*-vrste i imenice *i*-vrste ženskoga su roda; *e*-vrsta ima u G. nastavak *-e* (*ženā, G. ženē*), a *i*-vrsta nastavak *-i* (*nōć, G. nōcī*). U nekim slučajevima dolazi do preklapanja deklinacijskih tipova kao, npr., u nekih imenica koje imaju jedninske oblike prema *a*-vrsti sr. r. (*ōko, ūho*), a množinske prema *i*-vrsti (*ōcī, ūši*). Posebnost predstavljaju i imenice *mātēr, cēr* i *kōkōš*, koje imaju N. prema *i*-vrsti, a dekliniraju se prema *a*-vrsti (G. *mātēre, cērē, kokošē*), pa smo ih, prema tome, u ovome prikazu uvrstili među imenice *a*-vrste.

²⁰⁷ Detaljnije o ovome u poglavlju 5. 4 (vidi n. p. C).

5. 3. Naglasak imenica

Selačke imenice pripadaju jednoj od triju osnovnih paradigama: n. p. A, n. p. B i n. p. C. N. p. A karakterizira nepomičan naglasak na osnovi kroz cijelu paradigmu (*lopäta*, G. *lopäte*, L. *na lopäti*, n. *lopäte*, dli. *lopätān*), uz naglasne varijacije u g. (*löpāt/lopât/lopätih*; vidi dolje). N. p. B ima naglasak na zaosnovnom slogu (G. *kjüčä*, n. *kjüči*, dli. *kjüčima(n)*), odnosno na osnovi u oblikâ na -Ø (u NA. imenica m. r. *grîh*, *kjüč*, *oblîk*). Vokativ ima čeonu naglasak (V. *sējāče!*, *göspodāru!*), a u g. postoje varijacije naglasaka (g. *grîsîh/grîhîh/grîhōv/grîhōv*). N. p. C karakterizira pomični naglasak, koji je u nekim oblicima na apsolutno prvome slogu (*zûb*, G. *zûba*, n. *zûbi*), a u drugim oblicima na nastavku (L. *u zûbü*, dli. *zûbîma(n)*), uz varijacije u g. (*zûbîh/zûbîh*). Naglasak na apsolutno prvome slogu, koji se naziva još i čeonu naglasak, preskače na proklitike (*nîštö mi je upälo ü zûb, izväd mi tö iz zûba*).²⁰⁸

Osim ovih triju osnovnih naglasnih paradigama u imenica m. r. postoji i n. p. D, koja predstavlja kombinaciju n. p. B i n. p. C. Naglasni obrazac ovih imenica nije ujednačen, no svima njima je zajedničko supostojanje oblikâ naglašenih prema n. p. B i onih naglašenih prema n. p. C, kao i (u većine imenica) preskakanje naglasaka na proklitike (npr. *krōv*, G. *krōva/krovä; nă krōv*).

Unutar ovih osnovnih paradigama javljaju se brojne naglasne varijacije, te smo ih stoga u ovome prikazu raščlanili na potparadigme. Osim toga, unutar svake od paradigama (kao i unutar većine potparadigama) postoje imenice kratke osnove (s kratkim vokalom u osnovi, npr. n. p. B: *päs*, G. *pasä*) i imenice duge osnove (s dugim vokalom u osnovi, npr. n. p. B: *grîh*, G. *grîhă*).

Navedene naglasne paradigme nisu podjednako zastupljene u svakoj od deklinacijskih tipova, kao što je prikazano u tablici 2.

²⁰⁸ Detaljnije o preskakanju naglasaka na proklitike u poglavlju 4. 6.

Tablica 2. Zastupljenost naglasnih paradigama u pojedinim vrsta imenica

vrsta	<i>a</i> -vrsta m. r.	<i>a</i> -vrsta sr. r.	<i>e</i> -vrsta	<i>i</i> -vrsta
n. p. A	+	+	+	+
n. p. B	+	+	+	–
n. p. C	+	+	+	+
n. p. D	+	–	–	–

Slijedi popis imenica u selačkome govoru, razvrstanih prema naglasnim paradigmama i potparadigmama. Za svaku naglasnu potparadigmu naveden je po jedan, a ponekad i po više primjera, nakon čega slijedi objašnjenje svih oblika navedene potparadigme i popis svih imenica koje su u nju svrstane. Navedeni su i svi oblici pojedinih imenica koji odstupaju od očekivanih, kao i usporedbe s primjerima iz Šimunovićeve *Rječnika bračkih čakavskih govorâ* (2009) ili iz Vukovićeve *Ričnīka sēlaškēga gövora* (2001) koji se razlikuju od podataka dobivenih na terenu.

5. 4. Imenice *a*-vrste muškoga roda

5. 4. 1. Oblici

N.	<i>rāk</i>
G.	<i>rāka</i>
D.	<i>rāku</i>
A.	=N. ili G.
V.	<i>rāče</i>
L.	<i>o rāku</i>
I.	<i>s rākōn</i>
nv.	<i>rāki/rāci</i>
g.	<i>rākīh/rācīh/rākōv</i>
dli.	<i>rākīma(n)/rācīma(n)</i>
a.	<i>rāke</i>

Većina imenica *a*-vrste m. r. ima u N. nastavak *-Ø* (*brāt*, *čovīk*, *kupūs*, *öbičāj*). Iznimka su neka osobna imena koja završavaju na *-e* (*Hřvoje*), na *-o* (*Pēro*, *Antōnio*, *Vīto*) ili na *-i* (*Mili*, *Tōni*, *Tōnči*, *Věnci*). Osobna imena s nastavkom *-o* dekliniraju se prema *-t* osnovama (G. *Pērota*, *Antōniota*, *Vītota*; vidi dolje).

Neke imenice pred dočelnim suglasnikom u NA. imaju nepostojano *a* (npr. *pětāk*, G. *pětkā*). Ukoliko gubljenjem nepostojanog *a* u kosim padežima dođu u kontakt suglasnici različiti prema mjestu ili načinu tvorbe, dolazi do glasovne promjene: jednačenja po zvučnosti (*orēbāc*, G. *orēpca*; *lūbāc*, G. *lūpca*), gubljenja suglasnika (*otāc*, G. *ōca*; *sūdāc*, G. *sūca*; *svētāc*, G. *svēca*; *ratāc*, G. *rāca/racā*) ili drugih promjena navedenih u 3. 3. (npr. *māčāk*, G. *māška*; *momāk*, G. *monkā*).

Kao i u stand. hrv., A. se ujednačava sa N. ukoliko imenica označava neživo (*stāv to nā stōl*), a s G. ukoliko označava živo biće (*vīdīn čovīka*; *konā*; *gospodārā*).

U selačkom većina imenica ima V. na *-u* (*jēžu*, *mrāvu*, *zēcu*, *rāku*, *mīsēcu*, *brōdu*, *grādu*, *kōvāču*, *mīšu*, *krāju*, *kōnu*, *tīču*, *mīšu*, *nōžu*, *gřču*, *stōlu*, *balūnū*). Neke imenice imaju dvije varijante, na *-u* i na *-e*, a sve takve imenice, osim imenice *dōmu/dōme*, označavaju živo biće: *vūku/vūče*, *svītu/svīte*, *gālēbu/gālēbe*, *ūnuku/ūnuče*, *jūnāku/jūnāče*, *sējāku/sējāče*, *vōjnīku/vōjnīče*, *cāru/cāre*, *cvītu/cvīte* (*cvīte mōj* – u obraćanju dragoj osobi, npr. djetetu ili djevojci). Varijantu s nastavkom *-u* obično koriste stariji govornici (*Dōmu mōj*, *nēma mēni dō tebe*; *Svītu mōj*, *ne mōže tō tāko*.) dok se nastavak *-e* u ovim primjerima čuje isključivo u mlađih generacija. Mlađe generacije također dosljedno provode prvu palatalizaciju (*vūče*, *sējāče*, *ūnūče*, *jūnāče*), dok se u starijih, uz ove oblike, često čuju i oblici bez palatalizacije (npr. *sējāku*, *vūku*, *ūnūku*). U nekih imenica uvriježen je nastavak *-e* (*kūme*, *kāpetāne*, *čōvīče*, *jārče*,²⁰⁹ *trgōvcē*, *ōče*,²¹⁰ *pūče*,²¹¹ *Vrāže*, *Bōže*, *pōpe*). Iznimno se V. može izjednačiti s N., kao u imenice *rōdāk* (V. *Rōdāk mōj!*).

L. ima nastavak *-u* (*bōrše su u brodū*, *obīd je na stolū*).

I. ima nastavak *-ōn* (*Ā ste išli kajīcōn?*, *Jē nā kāda dobīla kajīšōn?*). Poslije nepčanih suglasnika (*č*, *ž*, *š*, *j*, *n*) i *c* moguć je i nastavak *-ēn*, no uglavnom u mlađih govornika (*mācōn/mācēn*, *mīšōn/mīšēn*, *krājōn/krājēn*, *zmājōn/zmajēn*, *pālcōn/pālcēn*, *prijātējon/prijātējen*, *trgōvcōn/trgōvcēn*, *mladīcōn/mladīcēn*, *ōcōn/ōcēn*, *mūžōn/mūžēn*, *kjūcōn/kjūcēn*²¹²).

²⁰⁹ Samo u uzrečici *Jārče tovrē!*; inače je uobičajena riječ za jarca *brāv*.

²¹⁰ Inače se prije oca zvalo *pāpe*.

²¹¹ U narodnom napjevu *Pūče mōj*.

²¹² Ovi su oblici uglavnom dobiveni na upit, jer zas njih nismo zabilježili dovoljno primjera iz spontanoga govora.

Uobičajena je kratka množina (*brōdi, stōli, vrāzi, krūzi, zūbi*). Druga palatalizacija danas se u pravilu provodi među mlađim, pa i srednjovječnim govornicima (*grīsī, đāci, divjāci, livāci, sejāci, vrāzi, krūzi, bŕci, rōzi*), dok se od onih najstarijih mogu čuti varijante tipa *bŕki/ bŕci, rōgi/ rōzi, krūgi/ krūzi, brīgi/ brīzi, mīhi/ mīsi, grīhi/ grīsī*.

Neke imenice imaju samo dugu množinu, proširenu sufiksom *-ov/-ev-* (*strāh, n. strāhōvi, glās, n. glāsōvi, dār, n. dārōvi, bōk, n. bōkōvi, kūk, n. kūkōvi, bōg, n. bōgōvi, gūz, n. gūzōvi*), a u nekih se koriste oba oblika (*sīn, n. sīni/ sīnōvi, dlān, n. dlāni/ dlānōvi, cār, n. cārī/ cārēvi, ṡ(g)lōb, n. ṡ(g)lōbi/ ṡ(g)lōbōvi, bōd, n. bōdi/ bōdōvi, cvīt, n. cvīti/ cvītōvi*). Upotreba kratke, odnosno duge množine, može upućivati i na različita značenja riječi. Npr. imenica *brāk, n. brākōvi, g. brākōv* ima značenje "ženidba" (*Velë ti se tih brākōv raspādë*), dok ista imenica s n. *brāci* ima značenje "podvodni greben" (*Svë san brāke obāša u tōn vāli*); imenica *stān* može značiti "stambeni prostor u zgradi" i tada ima dugu množinu n. *stānōvi, g. stānōv* (*Kūpī je dēsēt stānōv*), a može značiti i "pastirska kućica", s kratkom množinom n. *stāni, g. stānīh*.

Imenica *posāl* ima n. *pōsla*, prema imenicama sr. r. (*Tō nīsū tvoja pōsla*).²¹³

U g. moguća su tri nastavka: *-Ø, -īh* i *-ōv/-ēv*.

a) Nastavak *-īh* uobičajen je u svih imenica m. r. (1. *Ča sān pūna brūnīh*. 2. *Onā kūcica od kāmēnīh mālīh izgrādena*. 3. *Ovō je kūcica onīh čobānīh*. 4. *Svë sān tō zarādi sa svojīh pēt prstīh*. 5. *Popni se na vīh krōvīh*. 6. *Uskopā san dēsē vrītīh zemjē*. 7. *Napŕavu cūlāk između mejāšīh*).²¹⁴ Sudeći prema Šimunoviću, tako je i u drugim bračkim govorima.²¹⁵

b) Nastavak *-ōv/-ēv* rijetko je u upotrebi i doživljava se kao arhaičan.²¹⁶ Katkad ga je moguće čuti u spontanome govoru starije generacije (*većinā rogōv, nēma dārōv, pūno je prutōv, koliko īma pūno brigōv!, jēmān pūno grīhōv*), dok su nam srednjovječni i mlađi govornici potvrdili da se može reći ovako i onako, ali sami u spontanome govoru koriste isključivo nastavak *-īh*.

²¹³ Usp. stand. hrv. *pōsao, n. pōsla* (arh. reg.), samo u kontekstu (Anić 2003).

²¹⁴ Nastavak *-īh* podrijetlom je stari nastavak pridjeva i lokativa množine. Taj je nastavak preuzet za g. u mnogim čak. govorima. U selačkome se ovaj nastavak sekundarno proširio i na imenice sr. r. i ž. r. Vidi Kapović 2010: 70. Ova pojava prisutna je i na Hvaru (vidi Benčić 2013: 16).

²¹⁵ Vidi Šimunović 2009: 34.

²¹⁶ Nastavak *-ov* dio je stare osnove iz nastavka g. *u-osnova* (iz oblika tipa *sinōv*). Vidi Kapović 2010: 70.

c) Nastavak *-Ø* uobičajen je u imenica s nepostojanim *a* (*lītār*, g. *dāj mi dēsē lītār ūja*; *mētār*, g. *stō mētār*; *būšāk* "grm", g. *uza nō būšāk u Točilo*; *pīvāc*, g. *īmān pūno pīvāc*; *lūbāc* "kalup za pravljenje sira", g. *nēma višē lūbāc*; *žīvāc*, g. *nēmān višē žīvāc*).²¹⁷ Također je čest u imenica koje imaju dugu množinu (n. *bökōvi*, *nēma bökōv*; n. *kükōvi*, *bēs kükōv*; n. *bögōvi*, g. *Bōg bogōv*, *svē je išlo u rēdū*; n. *glāsōvi*, g. *Slābo je bīlo pīvāne*, *nī bīlo pūno glāsōv*.), uz oblike s nastavkom *-īh* (*Kolīko je širokā priko bōkovīh*). U ostalih se imenica nastavak *-Ø* javlja izuzetno rijetko; zabilježili smo ga sporadično u najstarije informantice (S: *nikolīko zūb*; *Prošlo je nikolīko dān ol tēga*; *Dāj mi pinēz*, *grēn ništō kūpīt*). U drugim bračkim govorima ovaj je nastavak nešto češći.²¹⁸

d) Nastavak *-ī* zabilježili smo sporadično u imenica *pūt*, *kīlo* i *dēc* (S: *Jā san tō stō pūtī rēka*; *Mōže bīt da san pāda višē pūti*; *Dāj mi dēsē kīli kumpīrīh*.), uz uobičajeno *-īh* (*Kolīko si ūbra māslīn?* – *Stō kīlīh*. – *Onā je ubrāla īsto stō kīlīh*.). Ovaj se nastavak često susreće u čakavskim govorima u imenica koje znače količinu.²¹⁹ Ostale imenice koje znače količinu (*mētār*, *lītār*) imaju u g. nastavak *-Ø* (*dēse mētār*, *stō lītār*) ili *-īh* (*uskopā san dēsē vrītīh zemjē*, *vrīt* "mjerna jedinica, jutro").

U Novome Selu prevladava nastavak *-īh* (*ostāce bez možjānīh*; *petnāest kīlometrīh*; *ōsān ūrīh*; *pūno rīcīh*; *nikolīko grozdīh*; *pūno brōdīh*). Nastavak *-ōv/-ēv* u Novome Selu nismo zabilježili, dok smo nastavak *-Ø* zabilježili jedino u primjeru *nikolīko stūpnēv rāzlike* (što je za očekivati s obzirom na uobičajenu dugu množinu *stūpnēvi*). Novoselski su nam informanti, kada smo ih izričito pitali postoje li takvi oblici, rekli da ga u Selcima "īma na momēnte", ali ne i u njihovu govoru.

U Poveljima je također uobičajen nastavak *-ih* (*I bīlo je krāsniḥ jūdīh kojī su volīli svōj ōtok*; *kros pē misēcīh*; *dēsēt pūtīh ću jā zvāt*). Kao i u Selcima, nastavak *-ī* zabilježili smo u imenice *kīlo* (*dvādeset kīli brāšna*; *Bāla nōsi do dvastīpet kīlī*.), ali i u mnogim drugim primjerima, što bi moglo biti *-ī(h)* (*īdī n u sūsīdī*; *vēlī rīzī će bīt*, *pred pār mis'ēcī*, *na Brāčū je bīlo dōsta jūdī*; *višē n'ēma kōnī*; *Jā san sāmo š'ēst rāzrēdi škōle prošla*.). Čini se da u Poveljima, kao ni u Novom Selu, oblik nastavak *-ōv/-ēv* ne postoji, jer povaljski informanti

²¹⁷ To je izvorni nastavak za g., uobičajen za mnoge čak. govore. Vidi Kapović 2010: 70.

²¹⁸ Usp. u Šimunovića (2009: 34) *zūb*, *tīc*, *kōsīc*, *pōs*. Šimunović tvrdi da se u bračkim govorima nastavci *-Ø*, *-ov* i *-ih* mogu upotrebljavati naporedno, što se ne može reći za selački govor, gdje je upotreba nastavka *-Ø* vrlo ograničena, a i nastavak *-ōv/-ēv* prilično se rijetko čuje.

²¹⁹ Usp. Langston 2006: 139.

(uključujući i najstariju) tvrde da se može reći *pūno brödīh* i *pūno brödova* (utjecaj štokavskog), ali da se *brödov* može reći samo u Selcima. Ni nastavak -Ø u Povljima nismo zabilježili.

Dli. imaju u selačkome ujednačeni nastavak *-ima(n)*,²²⁰ a tako je i u Povljima i u Novome Selu. Dočetno se *-n* realizira kao slobodna varijanta, te se pod njegovim utjecajem prethodni vokal može blago nazalizirati (S: *Izmīrī san tō u hvātīmaⁿ*; *ondā jōš nī počēlo se hodīt ävūtīmaⁿ*; P: *nosīli po mīstīmaⁿ*).²²¹ Od nekih smo informanata na upit dobili varijante bez *-n* (*napīš tō vėlīkin slovīma*; L. *na brödīma*, *o jūdīma*, *na stolīma*, I. *s tovārīma* itd.), a zabilježili smo ih i u spontanome govoru najmlađe informantice (*dōšla je s kolāčīma*; *u svīm mīstīma na Brāčū*, *plēše kūkovīma*). U Povljima smo zabilježili obje varijante (*u mod'ērnīman ävutīma*).

5. 4. 2. Naglasak

Slijedi popis imenica *a-vrste* m. r. razvrstanih po naglasnim paradigmama. Osim uobičajenih triju paradigama n. p. A, n. p. B, n. p. C i njihovih potparadigama, u ove se vrste imenica javlja i posebna sinkronijska n. p. D, kombinacija n. p. B i n. p. C.

N. p. A

N. p. A je naglasna paradigma koju karakterizira nepomičan naglasak na osnovi u svim oblicima.²²² Radi preglednosti posebno prikazujemo n. p. A (kratke osnove) i n. p. A: (duge osnove).

²²⁰ Stari nastavci za d., l. i i. na čitavom su Braču zamijenjeni ovim nastavkom, stvorenim od dvojniskoga *-ma* i veznoga *-i*, vjerojatno prema nominativnom nastavku *-i*. S obzirom na to da je *-i*- ovdje dugo, to bi moglo biti prema *-ih* iz l. ili *-i* (*-ī*) iz i., ili prema *-āma* iz ž.r., odnosno općenito prema takvom obrascu zanaglasne dužine. Vidi Kapović 2010 a: 66. Šimunović (2009: 35) u tragovima bilježi za l. i nastavak *-ih* (*po pōjih i pūtīh*), te za d. nastavak *-on* (u očenašu: *...kakō mī oprāšćomo dužnikōn našin...*)(D), čega u Selcima nema (*...kakō i mī oprāšćamo dužicīman našin.*).

²²¹ Kako je to lijepo sročila jedna srednjovječna informantica, "*i čūjēš ga i ne čūjēš ga*".

²²² U sinkronijsku n. p. A spadaju i mnoge imenice koje su izvorno pripadale n. p. C (naglasnoj paradigmi s pomičnim naglaskom i preskakanjem naglaska na proklitike), a u toku svoga povijesnoga razvoja izgubile su pomičnost i preskakanje naglaska. Takve su imenice *dōgađāj*, *gōlūb*, *kōrēn*, *kōstūr*, *obād*, *ōbičāj*, *ōblāk*, *ōbzūr*, *pōglēd*, *pōjās*, *pōzdrāv*, *rāzūm* i *sūmrāk*.

N. p. A (kratke osnove)

n. p.	N. p. A			
	a)	b)	c)	d)
N.	<i>rāk</i>	<i>prâg</i>	<i>vītār</i>	<i>jārāc</i>
G.	<i>rāka</i>	<i>prāga</i>	<i>vītra</i>	<i>jārca</i>
D.	<i>rāku</i>	<i>prāgu</i>	<i>vītru</i>	<i>jārcu</i>
A.	=N. ili G.	=N. ili G.	=N. ili G.	=N. ili G.
V.	<i>rāče</i>	(<i>prāgu</i>)	<i>vītru</i>	<i>jārče</i>
L.	<i>o rāku</i>	<i>na prāgu</i>	<i>po vītru</i>	<i>o jārcu</i>
I.	<i>sa rākōn</i>	<i>sa prāgōn</i>	<i>sa vītrōn</i>	<i>sa jārčōn</i>
nv.	<i>rāki/ rāci</i>	<i>prāgi/ prāzi</i>	<i>vītri</i>	<i>jārci</i>
g.	<i>rākīh/ rācīh/ rākōv</i>	<i>prāgīh/ prāzīh/ prāgōv</i>	<i>vītrīh</i>	<i>jārčīh/ jārčōv</i>
dli.	<i>rākīma(n)/ rācīma(n)</i>	<i>prāgīma(n)/ prāzīma(n)</i>	<i>vītrīma(n)</i>	<i>jārčīma(n)</i>
a.	<i>rāke</i>	<i>prāge</i>	<i>vītri</i>	<i>jārce</i>

Imenice n. p. A podijeljene su u tri podskupine:

a) Imenice tipa *rāk*, G. *rāka*; *čovik*, G. *čovika*

Svi oblici ovih imenica imaju kratki naglasak na osnovi. Dvosložice i trosložice mogu imati zanaglasnu dužinu; valja razlikovati zanaglasne dužine na izvorno dugim vokalima koje se ostvaruju u svim oblicima imenica (*gālēb*, G. *gālēba*; *gāvrān*, G. *gāvrāna*; *ōbičāj*, G. *ōbičāja*) od dužina nastalih položajnim duljenjem, koje su fakultativne, a mogu se poopciti i na ostale padeže (*kāmēn*, G. *kāmēna*; *jāstōg*, G. *jāstōga*).²²³

b) Imenice tipa *sīr*, G. *sīra*; *prâg*, G. *prāga*

U NA. ovih imenica dolazi do položajnoga duljenja kratkoga naglasaka u cirkumfleks.²²⁴ Iznimke u kojih se duljenje ne provodi su imenice *jüg*, *slög* i *mrāz*.

²²³ Za detaljnije objašnjenje ovih dužina vidi 6. 4. 2.

²²⁴ Vidi 6. 4. 2.

c) Imenice tipa *vītār*, G. *vītra*

Ove imenice imaju u NA. nepostojano *a*. Iako su, osim zanaglasne dužine u NA., ove imenice naglasno identične imenicama podskupine a), ovdje su izdvojene radi preglednosti popisa.

d) Imenice tipa *jārāc*, G. *jārca*

Ove imenice također imaju u NA. nepostojano *a*, a u kosim padežima imaju cirkumfleks kao rezultat položajnog duljenja.

Sljedeća pravila odnose se na sve četiri podskupine: a), b), c) i d).

Većina imenica ima vokativni naglasak na istom slogu kao i u drugim oblicima. Iznimke predstavljaju dvosložice *čovīk* i *unūk*, koje imaju u V. čeonu naglasak (*čövīče*, *ünūče*).²²⁵ Na istom je slogu i naglasak u g.

Dugi nastavci u n. p. A su:

- a) g. nastavci *īh* i *-ōv/-ēv* (*-īh: kūćica od kāmēnīh; kūćica onīh čobānīh; sa svojīh pēt pŕstīh; -ōv/-ēv. nēma dārōv; nikolīko stūpnēv rāzlike*).
- b) I. nastavak *-ōn* (*sa vīn čovīkōn; dōša je s brātōn; Jē nā kāda dobīla kajīšōn?*);²²⁶
- c) dli. nastavak *-īma(n)*, fakultativno (*u svīm mīstima na Brāčū; na brödīma*).

U imenice *dīm* zabilježili smo u spontanome govoru (u najstarije inf.) varijantu sa sekundarnim preskakanjem na proklitiku, koje je inače karakteristično za n. p. C (*Grēn obīlīt kūću, svā je požūtīla ōl dima.; Ča jē pocrnīlo ol dīma.*).

²²⁵ Čeonu vokativni naglasak proširio se iz n. p. B i n. p. C. Vidi Kapović 2006: 163.

²²⁶ Ova je dužina rezultat predsonantskog duljenja. Vidi 4. 4. 2. 1.

N. p. A

a) Imenice s kratkim naglaskom na osnovi u svim oblicima

jednosložice: *bāt*, *bīč*, *bīk* (novije, inače *brāv*; n. *bīkōvi*), *brāt* (n. *brāća*, množina prema n. p. A *a*-osnova), *būt*, *cūf* ("pramen kose"), *čjv* (starije, novije *cjv*; *Ča sū rastočili čjvi grêdu*), *fjök* ("mašna"), *gjb*, *gjc*, *hläp* ("vrsta raka"),²²⁷ *kīc* ("granje"; *brīme kīča* "naramak granja"), *kmēt* (zast.), *krüh*, *kük* (n. *kükōvi*; *plēše kükovima*; g. *bēs kükōv*), *lëk* ("mala loptica u bućanju prema kojoj se igra"; *Ko cë hodīt za lëkōn?*), *lūk* ("češnjak, bijeli luk"), *māč*, *māk*, *mīš*, *mōt* ("pokret"), *nōk* ("okruglica od tijesta", n. *nōki*), *plāč* (*Ne može više o plāča*), *pōt* ("lonac"), *pjč* ("jarac"), *pjst* (*Svē sān tō zarādī sa svojih pēt pjstih*; *Vādī mi je krv is pja*), *pūh* (posuđenica iz stand. hrv.), *rāk*, *rāt*, *sīc* ("kanta"), *tjn*, *trūt*, *Vläh*.

dvosložice: *agüst* ("kolovoz", zast.), *bäbör* ("vrsta neotrovne zmije, *Ophisaurus apodus*", G. *bäböra*), *bäčvār* (G. *bäčvāra*), *bačić* ("kikiriki"), *bāfār* ("čovjek s bafama", G. *bāfāra*), *bahīc* ("prasac"), *bāli* (pl. tantum, "ples"; *Močā na bāle*), *bašköt* ("dvopek"), *brižić* ("mali brijeg"), *būdīng* ("puding"), *bünkēr*, *cēsār* ("car"), *cjtēž* (G. *cjtēža*), *čekjč* ("koloturnik na bunaru"), *čepjč* ("vrsta stabla, nalik čempresu, *Cupressus sempervirens horisontalis*"), *čovīk* (V. *čöviče*), *dišpēt* ("inat", i *dešpēt*), *döčēk* (posuđenica iz stand. hrv., G. *döčēka*), *dödīr* (G. *dödīra*), *dökāz* (posuđenica iz stand. hrv., G. *dökāza*), *döpīs* (posuđenica iz stand. hrv., G. *döpīsa*), *dözvōn* ("posljednji zvon prije početka mise", G. *dözvōna*), *dvöpēk* (G. *dvöpeka*), *fagöt* ("zavežljaj robe"), *falsēt* ("muški glas u visokom neprirodnom registru"), *fäul* ("prekršaj u sportu"), *fišcēt* ("zviždaljka"), *fundäc* ("talog od kave"), *furēšt* ("stranac"), *gälēb* (G. *gälēba*), *grävān* ("gavran", G. *grävāna*), *gölüb* (G. *gölüba*), *göspōd* (G. *göspōda*; *göspod Bōg*; *Pomōz*, *göspode!*; *nēma göspoda*; *po göspodu*, *Göspōde Bōže*, *pomōz!*), *gropīc* ("mali čvor"), *grümēn* (G. *grümēna*), *güščēr* ("gušter", G. *güščēra*), *hödnīk* (G. *hödnīka*), *īspīt* (posuđenica iz stand. hrv., G. *īspīta*), *īstok/īstök*,²²⁸ *īzglēd* (G. *īzglēda*), *īzlēt* (G. *īzlēta*; *bīli smo na īzlet*),²²⁹ *īzrōd* (G. *īzrōda*), *īzūm* (posuđenica iz stand. hrv., G. *īzūma*), *īzvōr* (G. *īzvōra*), *jäblān* (G.

²²⁷ Šimunović 2009: *hläp*, *hläpā*.

²²⁸ Šimunović 2009: *īstök*.

²²⁹ Šimunović 2009: *īzlēt*.

jäblāna), *jädniċ* (G. *jädniċa*), *janćić* ("mali janjac"), *jästōg* (G. *jästōga*), *jävōr* ("lovor", G. *jävōra*), *jělēn* (G. *jělēna*), *jezik* (starije *jazik*), *kajiċ* ("brodić, barka"), *kajiš* ("remeni"; *Jē nā kāda dobīla kajišōn?*), *kalüp*, *kāmēn* (G. *kāmēna*), *kapüc* ("kiseli kupus"), *kävül* ("cvjetača, *Brassica leracea – botrytis*", G. *kävūla*), *kävüč* ("kauč", novije *käüč*), *kīpār* (G. *kīpāra*), *kēksiċ* (G. *kēksiċa*), *kompöt*, *körēn* ("korijen", G. *körēna*; *Tö ti je niemu u körenu, ne möže se promīnīt.*), *köstūr* (G. *köstūra*), *kozliċ* ("janje"), *krēmēn* (G. *krēmēna*), *küfēr* ("kovčeg", G. *küfēra*), *kühār* (G. *kühāra*), *kunīċ* ("mladi domaći zec"), *lābūd* (G. *lābūda*), *līmār* (G. *līmāra*), *maciċ* ("duh umrlog nekrštenog djeteta"; *Vūci se iz Līke čüju, maciċi oko selä putüju...*²³⁰), *māčċiċ* (G. *māčċiċa*), *mädēž* (G. *mädēža*), *māliċ* ("mlado životinje"; *Jednā je küška izlēgla līpih sēdān māliċih.*²³¹), *mandrāċ* ("pristanište za brodove"), *mīšiċ* (G. *mīšiċa*), *mrāmōr* (G. *mrāmōra*), *mulīċ* ("mali mul"), *nāċrċt*, *nāūk* (G. *nāūka*), *nēmrs*, *nētjāk* (G. *nētjāka*), *nēpūt* ("necak", G. *nēpūta*), *nōhtiċ* ("mali nokat", G. *nōhtiċa*), *nōkīċ* ("mali njok"; G. *nōkīċa*), *nožīċ*, *ōbād* (G. *ōbāda*), *ōblāk* (G. *ōblāka*), *ōbzīr* (G. *ōbzīra*), *ōčāj* (G. *ōčāja*), *ōčūh* (G. *ōčūha*), *ōdgōj* (G. *ōdgōja*), *ōdmōr* (G. *ōdmōra*), *ōdnōs* (posuđenica iz stand. hrv., G. *ōdnōsa*), *ōglās* (posuđenica iz stand. hrv., G. *ōglāsa*), *ogjċ* ("morski puž"), *ōhīp* ("ljetni pljusak", G. *ōhīpa*), *ōklōp* (G. *ōklōpa*), *ōkrēt* (G. *ōkrēta*), *ōkūs* (G. *ōkūsa*), *ōpīp* (G. *ōpīpa*), *ōpīs* (G. *ōpīsa*), *ōprōšt* (G. *ōprōšta*), *orīh* ("orah"), *ōsīp* (G. *ōsīpa*), *ōtkūp* (posuđenica iz stand. hrv., G. *ōtkūpa*), *ōtpōr* (G. *ōtpōra*), *ōtrōv* (*ōtrōva*), *pakēt*, *pāprāt* (G. *pāprāta*), *pātnīk* (G. *pātnīka*), *pāvūk* (G. *pāvūka*; novije *pāūk*), *pāzūh* (G. *pāzūha*; najstarija inf. tako zove rame, a pazuh zove *pōlpazūh*),²³² *pečāt*, *pēhār* (G. *pēhāra*),²³³ *pēkār* (G. *pēkāra*), *pēpēl* (novije, inače *lūg*; G. *pēpēla*), *pijāt* ("tanjur"), *piplīċ* ("pilić", G. *piplīċa*), *pivċiċ* ("mali pijetao"), *plāmēn* (G. *plāmēna*), *pōglēd* (G. *pōglēda*), *pōklōn* (G. *pōklōna*), *pōkrēt* (G. *pōkrēta*; *Mocā pōkrēt!*), *polplāt* ("potplat na cipeli"), *pōrēz* (posuđenica iz stand. hrv., G. *pōrēza*), *pōskōk* ("vrsta otrovne zmije", G. *pōskōka*), *potōk*, *pōtōp*, *pōtrēs* (G. *pōtresā*), *pōzdrāv* (G. *pōzdrāva*), *pōzīv* (G. *pōzīva*), *pōžār* (G. *pōžāra*; i n. p. B:), *prāmēn* (G. *prāmēna*), *prōcīp*, *prōcvāt* (G. *prōcvāta*), *prōlīv* ("proljev", G. *prōlīva*), *prōpūh* (G. *prōpūha*), *prōrōk*,²³⁴ *prōšjāk* (novije *prōsjāk*; G. *prōšjāka*), *přstēn* (G. *přstēna*), *přstīċ* (G. *přstīċa*), *přšūt* (n. *přšūti* "bokovi"), *pūlīċ* ("mali magarac", G. *pūlīċa*), *putiċ* ("mali put"), *rāċiċ* (G. *rāċiċa*), *rātnīk* (G. *rātnīka*), *rāzūm* (G. *rāzūma*), *rēfūl* ("udar vjetra", G.

²³⁰ Zlatan Jakšić, *Snīg na Brāčū* (Dodatak 2).

²³¹ Zlatan Jakšić (Žuljević (ur.) 1989), *Kuška*.

²³² Šimunović 2009: *pāzuhl pāzuho*.

²³³ Šimunović 2009: *pehōr, pehāra*.

²³⁴ Šimunović 2009: *prorōk*.

reḡūla), *repić*, *rešpēt* ("poštovanje"), *riḡbār* (G. *riḡbāra*), *rižöt* ("jelo od riže"), *röḡḡāk* (V. *röḡḡāk mōj!*), *rūsāk* ("ruksak", G. *rūsāka*), *sakēt* ("vreća"), *sēlēn* (G. *sēlēna*), *sjēvēr* (G. *sjēvēra*), *sökōl* ("vrsta ptice, *Falco peregrinus*", G. *sökōla*), *spömēn* (G. *spömēna*), *stolić*, *slikār* (G. *slikāra*), *stōčār* (G. *stōčāra*), *stōlār* (G. *stōlāra*), *strōjār* (G. *strōjāra*), *sūhār* ("suhi list", G. *sūhāra*), *sūmrāk* (G. *sūmrāka*), *šegāc* ("ručna pila", G. *šegāca*),²³⁵ *šēgṛt*, *škaḡēt* ("ladica"), *škartōc* ("papirnata vrećica"), *škojić* ("mali otok"), *špāhēr* ("peć na drva", G. *špāhēra*), *šufīt* ("potkrovlje, tavan"), *šumprēš* ("pegla"), *telīć* ("mlado krave, tele"), *tēmēj* ("temelj", G. *tēmēja*), *tramāk* ("naporan rad, tlaka"), *trōkūt* (G. *trōkūta*), *ūbōd* (G. *ūbōda*), *udār* (G. *ūdāra*), *ūdāv* (G. *ūdāva*), *ūgōr* ("vrsta ribe, *Conger conger*", G. *ūgōra*), *ūkrās* (G. *ūkrāsa*), *ūlōv* (G. *ūlōva*), *ūmōr* (G. *ūmōra*), *unūk* (V. *ünūče*), *ūpīs* (posuđenica iz stand. hrv., G. *ūpīsa*), *urōk* (*Kad bi bila kozā slābo, ondā se stāvja ūglēn ū vodu, vādī se urōk.*), *ūzdāh* (G. *ūzdāha*), *ūzgōj* (posuđenica iz stand. hrv., G. *ūzgōja*), *ūzrāst* (posuđenica iz stand. hrv., G. *ūzrāsta*), *ūzrōk*, *vītēz* (G. *vītēza*), *vītrić* ("lagani vjetar", G. *vītrića*), *vjtlīć* ("mali vrt", G. *vjtlīća*), *zāsik* ("zasjeklina"; *Kad zasīčēš ništo s jednē strānē.*), *zēčīć* (G. *zēčīća*), *zidić*, *zlāmēn* ("znamen", G. *zlāmēna*), *zlōčīn* (G. *zlōčīna*), *zlōtvōr* (G. *zlōtvōra*), *zubić*, *žēnskār* (G. *žēnskāra*), *žmulīć* ("mali vrč").

trosložice i višesložice: *arbunić* ("mala riba *arbūn*, *Pagellus erythrinus*"), *artićōk* ("povrtna biljka, artičok, *Cynara scolymus*"), *avokāt* ("odvjetnik"), *balunčić* ("mala lopta"), *barīṭīmo* ("srednji muški glas, bariton"), *bēskūćnik* (G. *bēskūćnika*), *bīlōžder* (posuđenica iz stand. hrv., G. *bīlōždera*), *blāgōslov* (G. *blāgoslova*), *blātobrān* (G. *blātobrāna*), *bṛzōjāv* (G. *bṛzōjāva*), *bunarić*, *dālekovod*, *dōgaḡāj* (G. *dōgaḡāja*), *dōgovōr* (G. *dōgovōra*), *dōživjāj* (G. *dōživjāja*), *dvorjānīn* (G. *dvorjānīna*), *faculēt* ("maramica"), *feralić*, *grāḡānin* (G. *grāḡānina*), *gužīšnāk* ("debelo crijevo", G. *gužīšnāka*), *īmenīk* (G. *īmenīka*), *īzāzov* (G. *īzāzova*), *īzdisāj* (G. *īzdisāja*), *jūbāvnik* (G. *jūbāvnika*), *jugoīstōk* (G. *jugoīstōka*), *kamenolōm*, *kapōtić* ("mali kaput", G. *kapōtića*), *kolačić*, *kominić* ("malo ognjište"), *konalić* ("mali kanal"), *kōnobār* (G. *kōnobāra*), *konopić*, *koromāč* ("vrsta samonikle biljke, *Foeniculum vulgare*"), *krāsopīs* (G. *krāsopīsa*), *krīvolōv* (G. *krīvolōva*), *kṛščānīn* (G. *kṛščānīna*), *kṛvotōk* (G. *kṛvotoka*), *kukūmār* ("krastavac, *Cucumis sativus*", G. *kukūmāra*), *lancunić* ("mala plahta"), *līgenštūl* ("rasklopni krevet", G. *līgenštūla*), *māgazīn* ("spremište", G. *māgazīna*), *malolītnīk* (G. *malolītnīka*), *maškalić* ("izgūjena kōža ol brāva"), *mēsōžder* (G. *mēsōždera*), *mīsečār* ("mjesečar", G.

²³⁵ Vuković 2001: *šegāc*, *šegācā* (*šegāca*).

mīsečāra), *miščānīn* ("stanovnik mjesta", G. *miščānīna*), *mūčenīk* (G. *mūčenīka*), *nāgovōr* (G. *nāgovora*), *nāručāj* ("naramak", G. *nāručāja*; *Nāručāj strišća, stolarije ol dṛva, ili drvā*), *nesrītīnīk* (G. *nesrītīnīka*), *nōgomēt* (G. *nōgometa*), *noštrōmo* ("zapovjednik na palubi"), *ōbalūt* ("veći neoblikovani kamen", G. *ōbalūta*; *potēgnūću te ōbalūton* "pogodit ću te kamenom"), *ōbičāj* (G. *ōbičāja*), *ōlgovōr* (G. *ōlgovora*), *ōtomān* ("vrsta kauča, divan", G. *ōtomāna*), *pērivōj* ("šetalište", G. *pērivōja*), *pijātīć* ("mali tanjur", G. *pijātīća*), *pōčētnīk* (G. *pōčētnīka*), *pōložāj* (G. *pōložāja*), *pōvodāj* ("poplava", G. *pōvodāja*), *prāvēdnīk* (G. *prāvēdnīka*), *prāvopīs* (G. *prāvopīsa*), *prijātej* (G. *prijāteja*), *prīvātnīk* (G. *prīvātnīka*), *prōtīvnīk* (G. *prōtīvnīka*), *rāsporēd* (G. *rāsporēda*), *rāzgovōr* (G. *rāzgovora*), *rukavič*, *rūkomēt* (G. *rūkometa*), *rūkopīs* (G. *rūkopīsa*), *sejānīn* ("seljanin", G. *sejānīna*), *siromāh*, *sjeveroīstōk* (G. *sjeveroīstōka*), *slāvjenīk* ("slavljenik", G. *slāvjenīka*), *sokolīć*, *sūhozīd* (G. *sūhozīda*), *sūncōbran* (G. *sūncobrana*), *sūncōkret* (G. *sūncokreta*), *škandalēt* ("termofor od žerave za grijanje kreveta"), *špāhērić* ("mali štednjak", G. *špāherića*), *španūlēt* ("cigareta na motanje"), *šudarić* ("maramica"), *tovārič* ("mali magarac", G. *tovārića*), *ūčenīk* (G. *ūčenīka*), *ūgovōr* (posuđenica iz stand. hrv., G. *ūgovōra*), *ukozlāk* ("vukodlak", *Ča sē dicā bojū ukozlāka. Jer prī su stāvīli dīci, ne bī nin dāli pōj vānka, nego: Pōj, pōj! Čapāće te jedān vēliki ukozlāk.*),²³⁶ *vjeronāūk* (G. *vjeronāūka*), *vōdovōd* (G. *vōdovoda*), *vōdōškok* (G. *vōdoskoka*), *vṛtirēp* ("nemirna, nestašna osoba", G. *vṛtirēpa*), *zālogāj* (G. *zālogāja*).

b) Imenice s cirkumfleksom u NA.

jednosložice: *bān* ("kupati"), *cār* (n. *cāri/cārēvi*), *cmīj* ("vrsta biljke, smilj, *Helijchrysum italicum*"),²³⁷ *dīm* (sekundarno preskakanje na proklitiku: *Grēn obīlīt kūću, svā je požūtīla ōl dīma.*; *Ča jē pocrnīlo ol dīma.*), *dlān* (n. *dlāni/dlānōvi*), *gād*, *grād* ("tuča"), *klīn*, *krāj*, *lān* (sg. tantum), *māj* ("mjesec svibanj"), *plūg*, *prāg*, *rāj*, *rōb*, *rōj*, *sīr*, *slīz* ("vrsta ljekovite biljke, sljez, *Malva silvestris*"), *slōn*, *ščīr* ("vrsta trave, *Amarantus retroflexus*"), *z(g)lōb* (n. *z(g)lōbi/z(g)lōbōvi*), *zmāj*.

dvosložice: *anēl* ("metalna omča za privezivanje brodova na rivi", G. *anēla*), *bagāj* ("prtljaga"), *barīl* ("bačva za vino"), *bilīg* ("trag"), *cīcēj* ("velika vrućina"; *U maškinadūri po*

²³⁶ Šimunović 2009: *kozlāk, kozlāka*.

²³⁷ Vuković 2001: *cmīj*, -a.

*nâjžěščēn cīcēju proslāsīli su je za mēju...*²³⁸,²³⁹ *čobân* ("pastir"; *Ovö je küćica onēga čobāna/onīh čobānīh.*), *dešēn* ("nacrt"; *...i možeš na mīrū po svojēn dešēnu osamārīt kēnu...*²⁴⁰), *kasīl* ("mrtvački lijes"), *kombōl* ("prut loze s groždem"; *Prūt se zovē, kad je pūn grōžja, kombōl.*),²⁴¹ *kosōr* ("ručno sječivo, kosir"),²⁴² *kūkōj* ("kukolj"), *kupēj* (zast., za djevojku koja se druži s muškarcima reklo bi se da je *u kupēju*, *Ēno kūrve, išla je u kupēj. Jer tō pri stāre ženē: Ājmē, ka te vīdi mūškiman u društvu! Onā je u kupēju.*), *lūpēž*, *macēl* ("klaonica"; *Nēma bēštīj kojā nēma macēla.*), *maštīl* ("vedro"), *medvīd*, *mētēž*, *mlādēž*, *nāčīn*, *nādzōr* (posuđenica iz stand. hrv.), *nālāz* (posuđenica iz stand. hrv.), *nāplōv* ("kamenjar"), *nāpōj* ("piće za stoku"), *nārōd*, *obrāz*, *pandīl* ("suknja", zast.; *Ovī ōbičāj je ol davninē, pandīli do išpo kōlīn.*), *pelīn*, *pinēl* ("kist"), *pōhōd*, *pokōj* ("mir"; *Pokōj mu dūši.*; *Dājte mi pokōja.*), *prītvōr* (posuđenica iz stand. hrv.), *rāsād*, *rāsōl* ("salamūra"), *rāzlāz*, *retāj* ("ostatak, okrajak, npr. od odjeće"), *srbēž* ("svrab"),²⁴³ *sūsīd* ("susjed"), *sūtōn*, *trūlēž*, *ūspōn*, *zāčīn*, *zāgōn* ("tor"; *Pūno bēštīj. Zatvoriću jih u zāgōn.*), *zāklōn*, *zākōn*, *zāstōr* ("zavjesa"), *zvīzdān* ("podnevna žega"), *žejūd* ("žir"; *Ubrācu mālo žejūda za bēštije.*).

trosložice: *čejadīn* ("čeljade"), *kampanēl* ("zvonik").

c) Imenice s nepostojanim *a* u NA.

dvosložice: *būšāk* ("grm", g. *būšāk*; *uza nō būšāk u Točīlo*), *cīpāl*, *cūkār* ("šećer"), *čēšāj* ("češalj", novije, inače *petenīn*), *fānāt* ("dečko u kartama"), *fjānāk* ("bok"), *hītāc* (G. *hīca*), *kāšāj* ("kašalj"), *kōpār* (*Tō je zēje, kō koromāč. Slično koromāču, ali vīšē vōna.*), *kūrāc* ("spolni ud", G. *kūrca*), *kūtāl* ("kutlača"), *mōzāk*, *nōhāt* ("nokat"), *plūsāk* ("pljusak"), *prāsāk*, *prđāc* (G. *prča*),²⁴⁴ *pūpāk* (g. *pūpkīh/pūpāk*; *Nēma vīše pūpāk, svē se bāca.*),²⁴⁵ *sēkār/sēkṛ* ("svekar"),²⁴⁶ *spāzām* ("grč"), *trōšāk*, *vēpār* (slabo u upotrebi, češće se kaže *dīvji bahīc*), *vītār* ("vjetar"), *vōsāk*, *vjtāl* ("vrt").

²³⁸ Zlatan Jakšić, *Gomila* (Dodatak 2).

²³⁹ Šimunović 2009: *cicēj, cicēja*.

²⁴⁰ Zlatan Jakšić (2002), *Vrića*.

²⁴¹ Vuković 2001: *kombōl, -ōlā*, m.

²⁴² Šimunović 2009: *kosōr, kosōrā/kosōr, kosōra* (D).

²⁴³ Šimunović 2009: *srbēž, srbēža*.

²⁴⁴ Šimunović 2009: *prđāc, prčā*.

²⁴⁵ Šimunović 2009: *pūpak, pūpka/pūvka/pūka*.

²⁴⁶ Šimunović 2009: *sēkar, sēkra*.

trosložice i višesložice: *bälāvac* ("vrsta puža, *Arion empiricorum*" i "neodgojeno dijete"), *börāvak*, *čörāvac* ("slijepa osoba"), *dölāzak*, *dörūčak*, *impāštār* ("veliki flaster"), *ingvāštār* ("katran", uglavnom samo u frazi *čŋn kâ ingvāštār*), *izlāzak*, *krāvosāc* ("vrsta neotrovne zmije, *Elaphe quatuorlineata sauromates*"), *mücāvac*, *nāglāsak*, *nāpŋstāk*, *pöjūbac*, *popēčāk*, *pöprāvak*, *pulāstār* ("mladi muški pijetao"), *slīnāvac*, *škākāvac* ("skakavac"), *škŋtāvac* ("škrtav čovjek"), *zubātāc* ("vrsta ribe, *Dentex vulgaris*", G. *zubāca*).

d) Imenice s cirkumfleksom u kosim padežima

dvosložice: *bānāk* ("klupa"), *đāvāl* ("vrag"; *Nēma ti u đāvlu spāsa.*), *jānāc*, *jārāc*, *kōlāp* ("srčani ili moždani udar"; *trēfŋ ga je kōlāp* "dobio je udar"), *kvārāt* ("četvrtina"; *trŋ kvārta ūre*), *mārāč* ("ožujak", danas slabo u upotrebi, jedino u frazama *mārāčko sūnce* i *mārāčka būra*), *mīlīnāc*, *pālāc*, *pūlāc* ("bilo, puls", *Izmīrīcu pūlāc, ājme, ča mŋ tūčē sŋce.*; *Nēma pūlca čūt, nīma nīšta zlā.*),²⁴⁷ *pūnāt* ("bod u šivanju ili u nekoj igri, npr. kartanju ili bućanju), *svēžān*, *škērāc* ("gesta" i "igra, šala"; *Kad nīkō nīštō zaoprēne, gēst.*; *škērāc vrīmena* "nepredvidljivo vrijeme"), *štūmāk* ("želudac"; *Svŋ su mi bōlovi u štūŋku i strāga u kičmi.*), *tōrāc* ("velika svijeća koja se nosi u procesiji"), *vōlāt* ("polukružni otvor nad vratima"; *Īmān kūcīcu na vōlāt.*).

trosložice i višesložice: *apuntamēnāt* ("sastanak, susret"), *argumēnāt* ("argument"), *bugānāc* ("ozeblina na nozi"), *cimēnāt* ("cement"), *čākāvāc* (posuđenica iz stand. hrv.; i *čākāvāc*), *čeliñāk* ("pčelinjak"), *dijalēkāt* ("dijalekt"), *divertimēnāt* ("zabava"), *falimēnāt* ("greška"), *fundamēnāt* ("temelj"; *A grādīli su je bēz fundamēntā*²⁴⁸), *hrīpāvāc* ("hroptavi kašalj"), *inkārāt* ("žbuka"), *inštrumēnāt* ("instrument"), *jagāñāc*, *ježīñāc*, *kājkāvāc* (posuđenica iz stand. hrv.; i *kājkāvāc*), *katāñāc*,²⁴⁹ *komplimēnāt* ("kompliment"), *koncērāt* ("koncert"), *laživāc*, *levānāt* ("sjeverozapadni vjetar"), *mladēñāc*, *mravīñāc* ("mrav"), *mravīñāk*, *nādīmāk*,²⁵⁰ *nāprīdā* ("napredak"), *nārāmāk*, *osīñāc* ("osa"), *osīñāk*, *podāñāk* ("donji dio nečega"; *Na podāŋku ti je frižidērā*), *polbrādāk* ("podbradak"), *pōmōrāc*, *ponedijāk* ("ponedjeljak"), *prōsīñac*,²⁵¹ *pulēnāt* ("jugozapadni vjetar"), *rārōvāc* ("ptica grabljivica, sokol"), *rāzmīrāk* (*Nīštō ūsītno kal mīrīš.*), *sakramēnāt* ("sakrament"), *sentimēnāt* ("osjećaj"), *strahjīvāc* ("strašljiv čovjek"), *sukāñāc*

²⁴⁷ Šimunović 2009: *pūlac*, *pūlca*.

²⁴⁸ Zlatan Jakšić, *Gomiŋla* (Dodatak 2).

²⁴⁹ Na Hvaru i Visu je *katanāc*, G. *katōnca* i *katancā*. Vidi Hraste 1940: 40.

²⁵⁰ Šimunović 2009: *nādīmāk*, *nadīnka*.

²⁵¹ Šimunović 2009: *prosīñac*, *prosīnca*.

("vrsta pokrivača"; *Ovi mi je sūkānāc lipi, za pokri' se. Pokrivāč na mīsto kôltre*), *štōkāvāc* (posuđenica iz stand. hrv.; i *štōkāvac*), *teštamēnat* ("oporuka"), *trgōvāc*, *ušēnāk* ("uš"), *utōrāk*, *zākōjāk* (*Na vrātū mīsto di se kōje bēštīja.*), *zāsēlak*.

N. p. A: (duge osnove)

n. p.	N. p. A ₁ :		N. p. A/A ₁ :	N. p. A ₂ :
	a)	b)		
N.	<i>veštīt</i>	<i>lītār</i>	<i>čīr</i>	<i>pūtnīk</i>
G.	<i>veštīta</i>	<i>lītra</i>	<i>čīra/čīra</i>	<i>pūtnīka</i>
D.	<i>veštītu</i>	<i>lītru</i>	<i>čīru/čīru</i>	<i>pūtnīku</i>
A.	=N. ili G.	=N. ili G.	=N. ili G.	=N. ili G.
V.	<i>veštītu</i>	(<i>lītru</i>)	(<i>čīru/čīru</i>)	<i>pūtnīku/pūtnīče</i>
L.	<i>u veštītu</i>	<i>lītru</i>	<i>čīru/čīru</i>	<i>o pūtnīku</i>
I.	<i>sa veštītōn</i>	<i>sa lītrōn</i>	<i>sa čīrōn/čīrōn</i>	<i>sa pūtnīkon</i>
nv.	<i>veštīti</i>	<i>lītri</i>	<i>čīri/čīri</i>	<i>pūtnīci</i>
g.	<i>veštītīh</i>	<i>lītār/ lītrīh</i>	<i>čīrīh/čīrīh/ čīrēv/čīrēv</i>	<i>pūtnīcīh</i>
dli.	<i>veštītīma(n)</i>	<i>lītrīma(n)</i>	<i>čīrīma(n)/ čīrima(n)</i>	<i>pūtnīcima(n)</i>
a.	<i>veštīte</i>	<i>lītre</i>	<i>čīre/čīre</i>	<i>pūtnīke</i>

Imenice n. p. A: razvrstane su u sljedeće potparadigme:

- n. p. A₁!, s cirkumfleksom na osnovi u svim oblicima: podskupine a) *veštīt*, G. *veštīta* i b) s nepostojanim *a* u NA. (*lītār*, G. *lītra*);
- n. p. A/A₁!, koja ima u NA. cirkumfleks, a u ostalim oblicima dvije varijante, s kratkim naglaskom i s cirkumfleksom (*čīr*, G. *čīra/čīra*);²⁵²
- n. p. A₂!, s neoakutom na osnovi (*pūtnīk*, G. *pūtnīka*).

Za ostvaraj zanaglasnih dužina iza dugih naglasaka vidi 4. 3. 2.

²⁵² U ovih je imenica došlo do fakultativnog poopćavanja cirkumfleksa iz NA. na ostale oblike. Očito je riječ o pojavi novijega datuma, budući da smo od starijih govornika na upit dobili samo kratku varijantu (osim u primjera *čīr*, G. *čīra*), a od mlađih obje.

Popis imenica

N. p. A₁:

a) imenice s cirkumfleksom na osnovi u svim oblicima

jednosložice: *bîž* ("grašak"), *frîž* ("ogrebotina"), *kîp*, *môl* ("vrsta ribe, *Merluccis vulgaris*"), *šjôr* ("gospodin"; u službi apozicije gubi naslasak: *Dôša je šjor Frâne*).

dvosložice: *afân* ("nesvjestica"; *păst u afân* "onesvijestiti se"), *akôrd*, *angrîz* ("zobena kaša, griz"), *barîl* ("bačva"), *betêg* ("bolest"), *bronzîn* ("lonac"), *bruškîn* ("vrsta četke"), *bulîn* ("mala loptica u bućanju prema kojoj se igra"), *burîn* ("lagani sjeverni vjetar"), *cekîn* ("zlatnik, dukat"), *cîrkûš* ("cirkus" i fig. "gluposti, budalaštine"; *Ne čin tôte cîrkus!*), *civîl*, *dâtûm*, *dnêvniĳk* (posuđenica iz stand. hrv.), *dvôjnîĳk*, *đardîn* ("vrt"), *favûr* ("usluga"; *govoriť u favûr* "lijepo pričati o nekome"), *fažôl* ("grah, *Phaseolus vulgaris*"), *friškîn* ("miris svježe ribe"), *frontîn* ("prednji zaštitni dio na kapi"), *grĳcân* ("grkljan"), *jârbôl* (G. *jârbola*), *kaštîg* ("kazna"), *kolûr* ("boja", zast.; *Ormarûn kolûr marûn kojega nî bîlo lăko stêĳ*²⁵³), *konfîn* ("teren, područje"), *kunĳâd* ("ženin brat"), *kurâj* ("hrabrost"; *Bôg jin dâ râj, a bîdnen ĳovîku kurâĳ*²⁵⁴), *kvarĳîn* ("četvrtina, npr. litra vina"; ...*da ispălu besîdu i zasîdu kâ jûdi uz kvarĳîn*.²⁵⁵), *lumîn* ("uljanica"), *maštîl* ("kabao za skupljanje robe"), *nêrvi* ("živci", pl. tantum; ... *ĳâ mōĳe uzđmăt nêrve – kâ pözîv od rezêrve*.²⁵⁶), *ôrzo* ("ječam"), *palâc* ("dvorac"), *pĳumîn* ("vrsta pokrivaĳa"), *provîn* ("toplomjer"), *sekûnd* ("sekunda"; ...*ne mōĳe se u dvă-trî dâna kakô vî tō băš želîĳe, svê u sekûnd*.), *skândăĳl*, *šalîž* ("ploĳnik"), *šampjêr* ("vrsta ribe, zubatac, *Zeus faber*"), *škabêl* ("noćni ormarić"), *špîgul* ("brid kocke"), *šušûr* ("zbrka, nered"), *tamĳân*, *tašêl* ("zakrpa"), *terîn* ("lagani vjetar"), *tinêl* ("predsoblje"), *tujîn* ("tuđi ĳovjek, stranac"), *vapôr* ("brod"), *veštîť* ("odijelo"; *Môĳci su mu cîli veštîť izîli*.), *vîhôr* ("vir", zastarjelo; *Onô mōre, dōĳde unûtra nîĳi vîťâr, i ôn ga zavĳťi, i kâĳe dôša je vîhor*.), *vîrniĳk* ("vjernik").

²⁵³ Zlatan Jakšić, *Kămara starînska* (Dodatak 2).

²⁵⁴ Zlatan Jakšić, *Pût u šufîť* (Dodatak 2).

²⁵⁵ Zlatan Jakšić (1988), *Pakêťi*.

²⁵⁶ Zlatan Jakšić (1988), *Pakêťi*.

trosložice i višesložice: *barabân* ("batine"; *Kad bi istũkli čoviċa, a nẽ zna se ko gã je istũka: dõbĩ je barabân.*), *baškotĩn* ("keksić"), *berekĩn* ("propalica, probisvijet"), *besrãmniċ*, *bezbõžniċ*, *bezobrážniċ*, *bićerĩn* ("mala čaša za rakiju"), *certifikât* ("potvrda, svjedodžba"), *faštĩdĩj* ("smetnja"), *jãrbolić*, *kalafât* ("brodograditelj"), *karantĩn* ("karantena"), *kućarĩn* ("žličica"), *lejândãr* ("vrsta biljke, oleandar"; *Usãdĩla san dvã jelãndra krãsna.* (P)), *lavandĩn* ("umivaonik"), *levamãn* ("kabao za pranje ruku"), *luminãrĩj* ("otvor na krovu za zrak"), *maravãn* ("pokvareno vino"), *mažurãn* ("vrsta začinskog bilja"), *mirãkũl* ("čudo"), *nãsĩlniċ*, *pašabrõd* ("cjedilo"; *Pašabrõd ili cidĩlo, kakõ kõ ćapã õbićãj rěć.*), *perĩkũl* ("opasnost"), *petenĩn* ("češalj"), *petrusĩmũl* ("peršin"), *pjanterẽn* ("prizemlje"), *pokõjniċ*, *redĩkul* ("osoba koja svima služi za ismijavanje"), *škabelĩn* ("manji ormarić"), *škafetĩn* ("ladica"), *škovacĩn* ("smetlar"), *škritõrĩj* ("pisaći stol"), *štikadẽnt* ("čačkalica"), *štrangulĩn* ("opirač, poluga"), *šuferrĩn* ("šibica"), *šugamãn* ("ručnik"), *tamburĩn* ("stolac"), *tavajõl* ("salveta"), *tavulĩn* ("mali stol"), *žvejarĩn* ("budilica").

b) Imenice s nepostojanim *a* u NA.

dvosložice: *črĩpãñ* ("poklopac pod kojim se peče kruh, peka"), *frãtãr* ("redovnik" i "vrsta ribe, *Sargus vulgaris*"), *lĩbãr* ("knjiga"; *Jer jã znãn, po nãšẽn Ivãnu, niċãko ne ùzme lĩbãr.*), *lĩtãr* (g. *lĩtãr*, *dẽse lĩtãr ùja*),²⁵⁷ *mẽtãr* (g. *mẽtãr*, *Ućinĩ je stõ mẽtãr.*), *pẽdãj* ("pedalj, mjerna jedinica", g. *pẽdjĩh*, *Trĩba mi jedãn pẽdãj rõbe.*; *šẽs pẽdjĩh*),²⁵⁸ *plĩsãñ* ("plijesan", sg. tantum), *šũšãñ* ("suho lišće").

trosložice i višesložice: *bogohũlnĩċ*, *novẽnãr*, *otõbãr*, *pašabrõd* ("cjedilo"), *samoglãsnĩċ*, *setẽnãr* ("mjesec rujan").

N. p. A/A₁:

jednosložice: *čĩr*, *jãd*,²⁵⁹ *mlĩn*.

²⁵⁷ Šimunović 2009: *lĩtra*.

²⁵⁸ Šimunović 2009: *pẽdaj*, *pẽdja*/ *pẽdañ*, *pẽdnã* (*pẽgan*).

²⁵⁹ Šimunović 2009: *jãd*, *jãda*. *Jãd*, G. *jãda* postoji i u drugim govorima te se ne radi nužno o unutarselačkome procesu (Kapović – usmeno).

N. p. A₂:

dvosložice: *blūdñāk* ("razbludnik"), *dvōsjed* (posuđenica iz stand. hrv.), *grīšñīk*, *kāběl*, *kūtnāk*, *nāgīb*, *nātpīs* (posuđenica iz stand. hrv.), *pūtnīk*, *rīčñīk* ("rječnik"), *rūdñīk*, *tōrīk* ("utorak", zast.), *trōsjed* (posuđenica iz stand. hrv.), *zāhōd*, *zālet*, *zāpād*, *zvūčñīk* (posuđenica iz stand. hrv.), *žūpnīk*.

trosložice i višesložice: *jugožāpād*, *nāčelnīk*, *sjeverozāpād*.

N. p. B

n. p.	N. p. B			N. p. B:
	a)	b)	c)	
N.	<i>pās</i>	<i>štramāc</i>	<i>kōń</i>	<i>krīž</i>
G.	<i>pasā</i>	<i>štrancā</i>	<i>końā</i>	<i>krīžā</i>
D.	<i>pasū</i>	<i>štrancū</i>	<i>końū</i>	<i>krīžū</i>
A.	<i>pasā</i>	<i>štramāc</i>	<i>końā</i>	<i>krīž</i>
V.	<i>pāsu</i>	(<i>šträncu</i>)	<i>kõnu</i>	<i>krīžu</i>
L.	<i>o pasū</i>	<i>na štrancū</i>	<i>o końū</i>	<i>na krīžū</i>
I.	<i>sa pasōn</i>	<i>sa štrancōn</i>	<i>sa końōn/końēn</i>	<i>sa krīžōn</i>
nv.	<i>pasī</i>	<i>štranci</i>	<i>końī</i>	<i>krīži</i>
g.	<i>pāsīh/ pasīh</i>	<i>štrāmāc/ šträncīh/ štrancīh</i>	<i>kõnīh/ kõnēv/ końīh</i>	<i>krīžīh/ krīžēv/ krīžēv/ krīžīh</i>
dli.	<i>pasīma(n)</i>	<i>štrancīma(n)</i>	<i>końīma(n)</i>	<i>krīžīma(n)</i>
a.	<i>pasē</i>	<i>štrancē</i>	<i>końē</i>	<i>krīžē</i>

Imenice n. p. B imaju kroz cijelu paradigmu naglasak na nastavku (G. *pasā*, *krīžā*; A. *pasū*, *krīžū*; n. *pasī*, *krīži* itd.), odnosno na zadnjem slogu osnove u NA. (*pās*, *krīž*). V. ima čeonu naglasak (*pāsu*, *kõnu*, *gõspodāru*), a u g. postoje varijacije naglasaka (*krīžīh/ krīžēv/ krīžēv/ krīžīh*).

Osim uobičajene n. p. B postoji i n. p. B', koju obrađujemo zasebno zbog posebnog dijakronijskog razvoja i naglasnih karakteristika.

Imenice n. p. B razdijeljene su u sljedeće potparadigme:

- n. p. B, kratke osnove: podskupine a) *päs*, G. *pasä*, b) *štramäc*, G. *štrancä* i c) *kôn*, G. *konä*;
- n. p. B:, duge osnove: *kríž*, G. *krížä*.

Imenice n. p. B podskupina a) i b) imaju u NA. kratki naglasak na posljednjem slogu osnove, a u ostalim padežima kratki naglasak na nastavku. Imenice koje u NA. imaju naglasak na nepostojanom *a* zbog preglednosti smo izdvojili u podskupinu b).

U imenica podskupine c) kratki je naglasak u NA. produljen u cirkumfleks položajnim duljenjem (*kôn*, G. *konä*).

Imenice n. p. B: imaju u NA. neoakut na zadnjem slogu osnove (*grîh*, *gospodâr*), a u kosim padežima prednaglasnu dužinu i kratki naglasak na nastavku (G. *grîhă*, *gospodâră*).

U svih ovih podskupina naglasak na osnovi javlja se u vokativu jednine i množine te u g.

Vokativni je naglasak u načelu čelan (n. p. B: *öce*, *päsu*, *pöpe*; n. p. B: *krâju*, *bâne*, *knêzu*, *grîhu*, *vöjnîce*, *göspodâru*, *đäce*, *Hřvātu*, *kövāču*, *těžāku*, *lěptîru*), no u imenica koje se u vokativu rijetko koriste postoje kolebanja čeonog i dočetnog naglaska (n. p. B: *živote/živote*, n. p. B: *zîdâru/zidârü*). Čeonni naglasak u v. imaju samo imenice koje se često koriste (n. p. B: *krâji*, *bâni*, *knêzi*, *grîsi*), dok ostale imaju naglasak na nastavku (n. p. B: *vöjnîci*, *gospodâri*, *Hřvâtî*, *kovāči*, *težāci*, *lěptîri*, *sejāci*, *zidârî*).²⁶⁰

U g. postoji nekoliko naglasnih varijanti. U imenica n. p. B zabilježene su dvije:

- a) kratki naglasak na osnovi, na nastavcima *-îh* (*päsîh*, *žěpîh*) i *-ōv/ēv* (*kônēv*);
- b) neoakut na nastavku, samo u jednosložica na nastavku *-îh* (*pasîh*, *žepîh*; ali ne i u dvosložica: **svidocîh*).

U imenica n. p. B: zabilježili smo čak četiri naglasne varijante:

- a) slijed $\sim \sim$, na nastavku *-îh* (*grîsîh*, *gospodârîh*), *-ōv/ēv* (*jëmān pūno grîhōv* (najstarija inf.)) i *-î* (*jă san tö stô pūti rêka*).

²⁶⁰ Usp. Kapović 2010: 68; više o naglasku vokativa vidi kod Stanić 1967.

b) slijed $\bar{\sim}^{\wedge}$ (*grīsīh*).²⁶¹

c) kratki naglasak na osnovi, samo u oblikâ na $\bar{o}v/\bar{e}v$ (*grīhōv*, *kjūčēv*);

d) neoakut na nastavku bez dužine na osnovi, samo u oblikâ na $\bar{o}v/\bar{e}v$ (*grīhōv*).

Ostali padeži imaju kratki naglasak na nastavku. U I. se javlja cirkumfleks na nastavku $\bar{o}n/\bar{e}n$ (*koñôn/koñēn*, *kjūčôn/kjūčēn*, *grīhôn*) kao rezultat predsonantskoga duljenja.

Imenice *smīh* i *stōl* imaju sekundarno preskakanje na proklitike (*umrīču ōd smīha*; *stāv tō nā stōl*); u n. p. B su svrstane jer u svim padežima imaju naglasak prema n. p. B.

Popis imenica

N. p. B

a) imenice s kratkim vokalom u NA.

jednosložice: *čēp*, *drōf* ("smjesa samljevenoga grožđa", G. *drofā*),²⁶² *grōp* ("čvor"), *křš*, *kūk* (n. *kūkōvi*, g. *kūkōv*, *Ostāli smo bēs kūkōv.*), *māst* ("tučeno grožđe pripremljeno za vrenje"), *pās*, *pōp*, *štrōp* ("strop"), *tāk* ("potpetica"), *tōp* (turb.), *žēp* (turb.).

dvosložice: *konōp*, *mřtvāc*, *přstāc* ("vrsta školjke, *Lithodomus lithophagus*"), *svidōk* (V. *svidōče*, v. *svidoci*), *živōt* (V. *živote/životē*, v. *životi*).

b) imenice s kratkim vokalom i nepostojanim *a* u NA.

dvosložice: *cřnāc*, *hropāc* ("zvuk hroptanja"),²⁶³ *norāc* ("vrsta ptice, *Gavia artica*"), *přčāc* ("prečica"), *ščēnāc* ("zaponac na ključanici"),²⁶⁴ *škopāc* ("uškopljeni jarac"), *škropāc* ("sitna kišica"), *štramāc* ("madrac"), *žgorāc* ("čvoruga").

trosložice: *čētvřtāk* (G. *čētvřkā*).²⁶⁵

²⁶¹ U g. n. p. B. s nastavkom $\bar{ih}$ očekuje se naglasak na osnovi, prema starom lokativnom naglasku. Naglasak je ovdje vjerojatno pomaknut na nastavak analogijom prema n. p. C gdje se naglasak na kraju očekuje (*nosīh*). U dugih osnova $\bar{\sim}^{\wedge}$ (*grīsīh* < grīsīh < grīsīh). Usp. Kapović 2010a: 69-70.

²⁶² Vuković 2001: *drōf*, *drofā* (*drofā*).

²⁶³ Šimunović 2009: *hropāc*, *hropcā*.

²⁶⁴ Šimunović 2009: *ščēnāc*, *ščēncā*; Vuković 2001: *ščēnāc*, *ščēncā* (*ščēncā*).

c) Imenice sa cirkumfleksom u NA.

jednosložice: *bôb* (G. *bobä*), *dâž* ("kiša", G. *dažjā*),²⁶⁶ *kôn* (G. *koñä*), *sân* (G. *snä*), *stôl* (G. *stolä*, sekundarno preskakanje na proklitiku: *stâv tö nă stôl*), *tvôr* (G. *tvorä*), *vôl*.

dvosložice: *postôl* ("cipela").

N. p. B:

jednosložice: *bân*, *blūd*, *blūšć* ("vrsta biljke, bljušt, *Tamus communis*"), *brûn* ("plik, bubuljica"; *Ča sän pûna brûnîh, izîli su me komârci.*), *ćûk* ("sova"), *dîl* ("dio"), *dvôr*,²⁶⁷ *grîh* (n. *grîsîl grîhî*, *jëmân pûno grîhōv*), *kjûč* ("ključ"), *knêž*, *krâj* ("kralj"), *krîž*, *kvâr*, *lîk* ("lijek", n. *lîkîl lîkōvi*), *lûg* ("pepeo", sg. tantum; *Dâj mi mălo lûgä, skûhācu za oprät rōbu.*), *lûj* ("mjesec srpanj", zast.), *mîh* ("mijeh", n. *mîhîl mîsi*),²⁶⁸ *mlîč* ("smokvina mliječ", sg. tantum), *mûl* ("manji gat" i "mužjak mazge"), *nôž*,²⁶⁹ *prîšć* ("prišt"), *pût* (*Jă san tö stô pûtî rēka; dēsē pûtî(h); Mōže bît da san pāda vîše pûtî.*), *rêp*, *spûž* ("puž"), *skût* ("donji dio majice"), *smîh* (sekundarno preskakanje na proklitiku: *umrîcu ôd smîha*), *smrîč* ("zimzeleni grm, *Juniperus oxycedrus*"), *sûd* ("sudište"), *ščâp* ("štap"), *ščût* ("potkoljenica"; *Na gomîli je puno pûtîh ostălo dîtē bēž zûba i koză bez ščûtîh.*²⁷⁰), *škvêr* ("brodogradilište"), *špâr* ("vrsta ribe, *Srgus anularis*"), *trûd* ("rad"; *Vêlîk je négōv trûd.*), *vêl* ("veo"), *zûn* ("mjesec lipanj", zast.), *žmûl* ("čaša"), *žûj* ("žulj").

dvosložice: *alât*, *aprîl* ("mjesec travanj"), *badhâk* ("vatra koja se pali na Badnjak"), *balûn* ("lopta"), *bančîč* ("klupica"), *barbîr* ("brijač", zast.), *barjâk* ("zastava"), *baštûn* ("štap" i "boja u tal. karatama"), *batâl* ("odrezano deblo, balvan"), *batěj* ("vrsta ribe, *Atherina boyeri*"), *bavûl* ("škrinja, kovčeg"), *birâč*, *belâj* ("glupost, nezgoda"; *ne čîn tôte belājä*, i "beskorisna osoba"; *Kûpîli ste vêlikēga igrāčä, a kûpîli ste i belājä.*), *betûn* ("beton"), *bobîč*, *bocûn* ("boca u kojoj se na stolu drži vino"), *bokûn* ("komad", npr. *bokûn kârte*, *bokûn mēsa*), *borîč* ("mali bor"), *botûn* ("dugme"), *brisâč* (posuđenica iz stand. hrv.), *brodîč*, *bubnâr*, *bucâl* ("poklopac bunara"), *buhâč* ("vrsta biljke, *Tanacetum cinerariaefolium*"), *bunbâk* ("pamuk"), *ciglûn*

²⁶⁵ Šimunović 2009: *četrvtāk, četvřtka*.

²⁶⁶ Vuković 2001: *dâžj, dažjā*.

²⁶⁷ Imenica *dvôr*, G. *dvôrä* (< dvor') ima u selačkome sekundarnu dužinu na osnovi u odnosu na psl., no takav obrazac postoji i u mnogim drugim čak. i štok. govorima. Za objašnjenje vidi Kapović 2005: 55.

²⁶⁸ Šimunović 2009: *mîh*.

²⁶⁹ Dužina u ove imenice je sekundarna (< nož'), kao i u imenice *dvôr* (vidi ref. 267).

²⁷⁰ Zlatan Jakšić, *Gomîla* (Dodatak 2).

("snažan vjetar, tornado"), *črněj* ("vrsta ribe, *Umbrina cirrhosa*"), *čampráž* ("životinjske kandže"), *čistáč*, *čudāk*, *čuvār*, *dešňāk*, *dinār* ("dinar, novac u bivšoj Jugoslaviji", zast.), *divjāk* ("divljak"), *dvoríc* ("malo dvorište"), *dužník*, *fakîn* ("nosač prtljage"), *falsûn* ("neiskrena osoba, licemjer"), *fenbâr* ("mjesec veljača", zast.), *ferâl* ("svjetiljka"), *fjakûn* ("čovjek kojega je uhvatila lijenost, *fjāka*"), *fogûn* ("prostor u radionici gde se loži vatra"), *frajûn* ("rastrošna osoba"; *koji vōli trošit, frajāt, kupovāt, ârcit, bōnvivân*), *gavûn* ("vrsta ribe, *Atherina hepsetus*"), *glasáč* (posuđenica iz stand. hrv.), *glasíc*, *glavār*, *gluháč* ("vrsta crnogoričnog stabla, *Juniperus phoenicea*"), *goláč* ("vrsta puža"), *goldûn* ("prezervativ"), *gradíc*, *grijáč*, *gunděj* ("vrsta kukca"; *Gundējī gūndīdu.*), *Hṛvāt* (V. *Hṛvātu*, v. *Hṛvātī*), *humáč* ("pušač"), *humâr* ("dimnjak"; *Pocrnî je îsto kô da je izâša kroz humâr.*), *igráč*, *japnâr* ("čovjek koji pravi vapno"), *jenâr* ("mjesec siječanj", zast.), *junāk* (V. *jūnākuljūnāče*, v. *junāci*), *kašûn* ("kašeta"), *kipâr*, *klobûk* ("vrsta šešira"), *koláč*, *komîn* ("ognjište, kamin"), *konâl* ("kanal"), *kopáč* (V. *köpāču*, v. *kopāci*), *korāj* ("koralj"), *kordûn* ("vezica na cipelama"), *kováč* (V. *kövāču*, v. *kovāci*), *kozjāk* ("jarac"), *krakûn* ("zapor na vratima"), *kṛmēj* ("krmelj"), *krojáč*, *krožûn* ("prsluk"), *kubîk*, *kusmēj* ("rak grmalj"), *kvintâl* ("mjera od sto kilograma"), *lancûn* ("plahta"), *leptîr* (V. *lëptîru*, v. *leptîri*), *likâr* ("liječnik", V. *lîkārû*, v. *likāri*), *limûn*, *linûj* ("lijenčina"), *livāk* ("ljevoruka osoba"), *lokân* ("lokva vode"), *lugâr*, *lumpâš* ("osoba koja voli *lumpatî*, tulumariti"), *madîr* ("daska na brodu"), *mañûn* ("izjelica, žderonja"), *marûn* ("kesten"), *mašûr* ("metalna posuda s dvije drške, koristi se za prenošenje građevinskoga tereta i sl.), *matûn* ("cigla"), *mejâš* ("granični kamen"; *Ka sî dôšla u Studënu ondâ je mejâš, onô ispri kûće, no jê brâtovo mi, nō vâmo, ondâ po sridîni bûde zîd ili mâlo prokôpāju, kâže: Ā, učinî je mejâš, nê smîmo tâmo.*), *mesâr*, *metâl*, *mihûr* ("mjehur"), *miñáč* ("mjenjač automobila"), *mladič* (V. *mlădîcu*, v. *mladîci*), *mlikâr*, *mostîc*, *musûr* ("smrznuti iscedak vode na slavini"), *notâr* ("pisar"), *novâk*, *oblîk*, *okvîr*, *pajêr* ("kašeta za ribu"), *pasîc* ("mali pas"), *pazâr* ("tržnica"), *perûn* ("viljuška"), *piváč* ("pjevač"), *plafûn* ("strop"), *plamîk* ("plamen"), *plesáč*, *pliváč*, *pojâr* ("čovjek koji radi u polju"), *popîc*, *požâr* (i n. p. A), *pṛvāk*, *pṛžûn* ("zatvor"), *pudâr* ("čuvar šume"), *puntâl* ("vrh, špic"), *redâr*, *rogáč*, *rondâr* ("pomoćni lugar"), *rukāv*, *samâr* ("sedlo"; *stâv tî samâr na koñâ*, i "kupa, crijep"), *sapûn* (*Špôrke su mi rûke, nêće da izâjdu ni u sapûnû.*), *sejāk* (V. *sějāče*, v. *sejāci*), *sinâl* ("znak"), *smṛdēj* ("vrsta stabla"), *stražâr*, *sviçâr* ("ribar koji lovi *sviçaricom*, ribarskim brodom"), *šcingâl* ("peteljka"), *škojâr* ("čovjek s otoka", naziv se često odnosi na Hvarane), *škṛpûn* ("vrsta ribe, *Scorpaena*

porcus"), *škrtŭj* ("škrť čovjek"), *šofēr* ("vozač"), *šparič* ("mala riba *špar*"), *štajŭn* ("godišnje doba"; *Vö ti nĩ ũbrāno u štajŭnũ.*),²⁷¹ *telēr* ("drveni okvir za prozorsko staklo"; *Pa san non tāmō tō rādī, tē ponīstre, telēřē, grīlīje, škūre...*), *težāk* (V. *těžāku*, v. *težāč*), *timŭn* ("volan"), *trečāk* ("treća mjesečeva četvrt"), *trentŭn* ("vrsta kartaške igre"), *tŕkmār* ("trozuba metalna naprava nalik sidru, služi za vađenje predmeta iz mora i dr."; i *trokmār*), *vinār* ("čovjek koji proizvodi vino"), *viščŭn* ("vještac, fig. prorok"), *višnāk* ("sok od višnje"), *vještāk* (...*sīn non je niki sŭski vještāk.*), *vladār*, *vojnīk* (V. *vōjnīče*, v. *vojnīci*), *vožāč*, *vratīč*, *vŕšnāk*, *zanāt*, *zemjāk*, *zidār* (V. *ziđāru/zidārũ*, v. *zidārī*), *zlatār*, *zubār*, *zvonār*, *zvonīk*.

trosložice i višesložice: *adukacjŭn* ("školovanje, odgoj"), *bakalār* ("vrsta ribe koja se tradicionalno sprema na Badnjak, Veliki Petak i Velu Gospu, *Gadus morhua*"), *baratāš* ("švercer, preprodavač"), *barjaktār* ("čovjek koji podiže zastavu o blagdanima"), *batidŭr* ("mlatilac u kamenolomu"), *beštīmadŭr* ("osoba koja puno psuje"), *bogatāš*, *bolesnīk*, *buškadŭr* ("drvosječa"), *decembār* ("mjesec prosinac", zast.), *dīladŭr* ("kamenoklesar"), *dīštracjŭn* ("zabava, razbibriga"), *dobavjāč*, *fortunāl* ("izuzetno jak vjetar"), *frižidēr* ("hladnjak"), *galancēr* ("torbar"), *gospodār* (V. *gōspodāru*, v. *gospodārī*), *ispitivāč*, *istraživāč*, *izvodāč*, *kamijŭn*, *kanočāl* ("dalekozor"), *kibicēr* ("promatrač kartaške igre"), *kolo(m)bār* ("obruč od bačve"; *Tö je kolobār, onö kölo od mālēga barīlca. Prī su dicā duperāli tĩ kolobār za igrā se.*; ili "obruč oko mjeseca"; *Ėno ti oko mīšēca kolombār, govōri da će būra.*), *Kŕnovāj* ("Karneval"), *kuvertŭr* ("lagani pokrivač"), *makarŭn* ("vrsta domaće tjestenine"), *manovāl* ("fizički radnik"), *marangŭn* ("stolar"), *molitvenīk*, *napadāč*, *netopīr* ("šišmiš"), *ormarŭn* ("ormar"), *osigurāč* (posuđenica iz stand. hrv.), *osnīvāč* (posuđenica iz stand. hrv.), *otvarāč* (posuđenica iz stand. hrv.), *parangāl* ("ribarska naprava s puno udica koja se polaže na morsko dno"), *planīnār*, *podmetāč* (posuđenica iz stand. hrv.), *poglavār*, *pokrivāč* (posuđenica iz stand. hrv.), *postolār*, *prekidāč* (posuđenica iz stand. hrv.), *prodavāč*, *procesjŭn* ("procesija"), *rogacjŭn* ("ciklus od tri procesije uoči Božjeg dana"),²⁷² *stimadŭr* ("procjenitelj štete"), *šanpijŭn* ("šampion, prvak"), *šempijŭn* ("budala"), *šporkacŭn* ("prljava osoba"), *tenisāč*, *tratidŭr* ("izdajica"), *tŕmezāl* ("pristava na strmoj litici"), *tŕtajŭn* ("mali konop za vezivanje mijeha"), *upajāč* ("upaljač", posuđenica iz stand. hrv.), *upravjāč* ("upravljač",

²⁷¹ Može biti i imenica *i*-vrste, npr. u poeziji Z. Jakšića (2002): *Kad bërete drvā bërte jih u štajŭni (Přvāc na humārũ).*

²⁷² Može biti i *i*-osnova: *da nĩna lĩtĩc štajŭni kad pōp mōli rogacjŭni...* (Zlatan Jakšić (1988), *Težāk*).

posuđenica iz stand. hrv.), *utikač* (posuđenica iz stand. hrv.), *utovarivač*, *velikaš* ("ugledna osoba"), *zabavjač* ("zabavljač").

N. p. B'

n. p.	N. p. B'		N. p. B:'	
	a)	b)	a)	b)
N.	<i>otăc</i>	<i>koťâl</i>	<i>pîvăc</i>	<i>răžâñ</i>
G.	<i>öca</i>	<i>köťla</i>	<i>pîvca</i>	<i>răžña</i>
D.	<i>öcu</i>	<i>köťlu</i>	<i>pîvcu</i>	<i>răžñu</i>
A.	<i>öca</i>	<i>koťâl</i>	<i>pîvca</i>	<i>răžâñ</i>
V.	<i>öče</i>	<i>(köťlu)</i>	<i>pîvcu/pîvče</i>	<i>(răžñu)</i>
L.	<i>o öcu</i>	<i>u köťlu</i>	<i>o pîvcu</i>	<i>na răžñu</i>
I.	<i>s öcôn</i>	<i>sa köťlôn</i>	<i>sa pîvcôn</i>	<i>sa răžñôn</i>
n.	<i>öci</i>	<i>köťli</i>	<i>pîvci</i>	<i>răžñi</i>
g.	<i>öcîh</i>	<i>köťlîh</i>	<i>pîvăc/pîvcîh</i>	<i>răžñîh</i>
dli.	<i>öcîma(n)</i>	<i>köťlîma(n)</i>	<i>pîvcima(n)</i>	<i>răžñîma(n)</i>
a.	<i>öce</i>	<i>köťle</i>	<i>pîvce</i>	<i>răžñe</i>

Posebnu skupinu unutar n. p. B imenica m. r. čine imenice n. p. B', koje u NA. imaju nepostojano *a*, tipa *otăc*, G. *öca*; *ovân*, G. *övna*; *momăk*, G. *moñkă*.²⁷³

U selačkom većina ovih imenica ima naglasak prema obrascu n. p. B': *otăc*, G. *öca*; *ovân*, G. *övna*; *pětăk*, G. *pětka*; tj. u NA. naglasak je na nepostojanom *a*, a u ostalim oblicima na osnovi. Nekolicina imenica kratkih osnova podudara se s ostalim imenicama n. p. B, odnosno naglasak je u svim oblicima na nastavku (*čynăc*, G. *čyncă*, n. *čynci*; *hropăc*, G. *hropcă*, n. *hropci*). U nekih primjera dolazi do miješanja obrazaca (n. p. B-B': *momăk*, *moñkă*,

²⁷³ Dijakronijski je riječ o starom poluglasu koji je odigrao značajnu ulogu u akcenatskom razvoju ovih imenica. Detaljnije o ovoj pojavi u poglavlju 4.

ali n. *mômcī*),²⁷⁴ a postoje i dubletni oblici (n. p. B/B': *ratăc* "rt", G. *răca/racă*, *udovăc*, G. *udôvca/udovcă*).²⁷⁵

U n. p. B' naglasak u NA. je na nepostojanom *a*, a u ostalim oblicima na osnovi. Unutar n. p. B postoje sljedeće potparadigme:

- n. p. B', kratke osnove: podskupine a) imenice s kratkim naglaskom u NA. (*otăc*, G. *öca*) i b) imenice s cirkumfleksom u NA. (*kotâl*, G. *kötla*, *kabâl*, G. *käbla*);²⁷⁶
- n. p. B', duge osnove (*pîvăc*, G. *pîvca*).

Kosi padeži obiju podskupina imaju kratki naglasak na osnovi (*otăc*, G. *öca*; *posâl*, G. *pösła*), koji se dulji u cirkumfleks ukoliko se nađe u slogu zatvorenom sonantom (G. *ôrla*, *ôvna*).²⁷⁷ Ispred zvučnog suglasnika nema duljenja (G. *bădňa*, *käbla*).²⁷⁸

Imenice n. p. B' imaju u N. prednaglasnu dužinu, a u kosim padežima neoakut na osnovi (*pîvăc*, G. *pîvca*).²⁷⁹

Popis imenica

N. p. B'

a) imenice s kratkim vokalom u osnovi:

dvosložice: *kolăc* (G. *kôlca*),²⁸⁰ *konăc* (G. *kônca*),²⁸¹ *otăc* (G. *öca*).

²⁷⁴ Usp. nštok. *mômak*, G. *mômka*, n. *mômcī*.

²⁷⁵ U drugim bračkim govorima postoje dublete i u kratkih (*kolăc*, G. *kôlca/kolcă*, N. *kôlci/kolci* i *konăc*, G. *kônca/koncă*) i u dugih osnova (*lôvăc*, G. *lovcă/lôvca* te *vôlăk*, *vôlkă/vôlka*). Za selački Šimunović (2009: 37) navodi *volăk*, *vôlkă/vôlka*, no mi ovu prvu varijantu nismo zabilježili.

²⁷⁶ Cirkumfleks u imenica podskupine b) rezultat je položajnoga duljenja. Vidi 4. 4. 2.

²⁷⁷ Zbog nevelike brojnosti imenica ovih potparadigama, imenice s položajnim duljenjem u kosim padežima nismo izdvajali u posebne skupine, već smo smatrali dostatnim kose padeže označiti u zagradaama.

²⁷⁸ Duljenja nema ni u Novome Selu (G. *bădňa*), a ni u Poveljima, gdje inače nema duljnja pred zvučnim suglasnicima u nefinalnim slogovima (*grôbje*, *grôžđe*). Sudeći po Šimunoviću, u ostalim bračkim govorima duljenje se odvija i pred zvučnim suglasnicima: *kabôl*, *kôbla* i *badôn*, *balňa* (D)/*bôdňa* (L), a tako i na Hvaru (*badôn*, G. *bôdňa*). Vidi Hraste 1940: 40.

²⁸⁰ Šimunović 2009: *kolăc*, *kolcă/kôlca* (D).

²⁸¹ Šimunović 2009: *konăc*, *kônca/koncă*.

b) imenice s položajnim duljenjem u NA:

dvosložice: *badān* (G. *bādña*),²⁸² *kabāl* (G. *kābla*),²⁸³ *kotāl* (G. *kötla*),²⁸⁴ *orāl* (G. *ōrla*), *ovān* (G. *ōvna*), *pakāl* (G. *pākla*; *Ča grūbo govōrīš, pōćeš u pakāl.*), *posāl* (G. *pōsla*, n. *pōsla*; *Tō nīsū tvoja pōsla.*).²⁸⁵

N. p. B:'

a) imenice s kratkim vokalom u osnovi

dvosložice: *bīlāc* ("bijelac"), *bōrāc*, *brābāk* ("životinjski brabonjak"), *čūlāk* ("znak međaš načinjen od kamenja"; *Pē-šēst stīn vāko, i napřavu čūlāk između mejāših.*), *drīmāc* ("dremljiv čovjek"; *Stāra je pōslovica da je ōgān līnāc, a pōsteja drīmāc.*), *dvōrāc*, *glūmāc*, *jūnāc* (koristi se i za tvrdoglavu osobu: *ōn ti je jūnāc, zajūnī je*), *kāñāc* ("vrsta ribe, *Serranus cabrilla*"), *krīvāc*, *kūnāc* ("domaći zec"; *Kūnāc se držī u zāgōnu, a zēc se ufāti u šūmi.*), *kvāsāc*, *līnāc* ("lijenčina"; *Stāra je pōslovica da je ōgān līnāc, a pōsteja drīmāc.*), *lōvāc*,²⁸⁶ *lūbāc* ("kalup za pravljenje sira", G. *lūpca*; *nēma više lūbāc*), *māčāk* (G. *māška*), *mūlāc* ("muško vanbračno dijete"), *pālāc* ("vrsta gusjenice koja se roji na stablu"; *oprūdī me pālāc* "opekla me je gusjenica"), *pātāk*, *pētāk*, *pījāk* ("kamenčić"), *pīvāc* ("pijetao", g. *pīvcih/pīvāc*; *Īmān pūno pīvāc, vajā mi ubīt, tūčū se.*; i "pokretna zaštita na dimnjaku"; *Pīvāc na humārū* (zbirka pjesama Zlatana Jakšića)), *pīsāc*, *plōvāk*, *prāvāc*, *slīpāc* ("slijepac"), *strānāc*, *sūdāc* (G. *sūca*), *svētāc* (G. *svēca*), *šipāk*, *trūpāc*, *tūkāc*, *vājāk* ("valjak"), *vīnāc* ("vijenac"),²⁸⁷ *vīšāk*, *vōlāk*,²⁸⁸ *živāc* (g. *živcih/živāc*; *skočī mi je živāc*; *nēman više živāc*), *žmārāk* ("trnac, jeza"; *čapāli su me žmārci* "naježio sam se").

trosložice: *črčājāk* ("cvrčak"), *jedīnāc*, *jubīmāc* ("ljubimac"), *kamēnāc*, *komārāc*, *křvāvāc* ("modrica"; *Nēmān više křvāvāc.*), *(o)rēbāc* ("vrabac", G. *orēpca*), *ostātāk*, *početāk*, *slanūtāk*, *užitāk*, *zadātāk*.

²⁸² Šimunović 2009: *badōn*, *balñā* (D)/*bōdña* (L). Na Hvaru i Visu je *badōn*, G. *bōdña*. Vidi Hraste 1940: 40.

²⁸³ Šimunović 2009: *kabōl*, *kōbla*; Vuković 2001: *kabāl*, *kabālā*.

²⁸⁴ Šimunović 2009: *kotōl*, *kötla*.

²⁸⁵ Usp. na Hvaru i Visu *posōl*, G. *poslā*. Vidi Hraste 1940: 40. Vidi gore za usporedbu sa stand. hrv.

²⁸⁶ Šimunović 2009: *lōvāc*, *lovčā*/ *lōvca*.

²⁸⁷ Šimunović 2009: *vēnac*, *vēnca*.

²⁸⁸ Šimunović 2009: *vōlāk*, *vōlkā*/ *vōlka* (S).

b) imenice s položajnim duljenjem u NA.

dvosložice: *jārām* ("ograđen prostor za životinje"), *rāžān*, *žākān* ("ministrant u crkvi").

Miješane naglasne paradigme

n. p.	n. p. B/B'	n. p. B-B'
N.	<i>ratāc</i>	<i>momāk</i>
G.	<i>racā/rāca</i>	<i>moṇkā</i>
D.	<i>racū/rācu</i>	<i>moṇkū</i>
A.	<i>ratāc</i>	<i>moṇkā</i>
V.	<i>(rācu)</i>	<i>mômče</i>
L.	<i>na racū/rācu</i>	<i>o moṇkū</i>
I.	<i>racôn/rācôn</i>	<i>s moṇkôn</i>
n.	<i>racī/rāci</i>	<i>mômci</i>
g.	<i>rācīh</i>	<i>mômcih</i>
dli.	<i>racīma(n)/rācīma(n)</i>	<i>mômci(n)</i>
a.	<i>racē/rāce</i>	<i>mômke</i>

Miješane naglasne paradigme su n. p. B/B' i n. p. B-B'.

U n. p. B/B' spadaju imenice tipa *ratāc* i *udovāc*, koje imaju dubletne oblike, jedne prema n. p. B (G. *racā*, *udovcā*; *nēma racā*, *nēma udovcā*), a druge prema n. p. B' (G. *rāca*, *udôvca*; *Vrātīli su se sa Tāṇkēga Rāca*; *Viḍīla san dvā udôvca*).

N. p. B-B' je miješana naglasna paradigma u kojoj su jedninski oblici naglašeni prema n. p. B', a množinski prema n. p. B. (*momāk*, G. *moṇkā*, L. *o moṇkū*; *Dôšla je sa svojīn moṇkôn*; n. *mômci*).

Popis imenica

N. p. B/B'

dvosložice: *kotăc* ("mjesto gdje se uzgajaju svinje"),²⁸⁹ *ratăc* ("rt; *něma racă*; *Vrătîli su se sa Tănkēga Răca*);²⁹⁰

trosložice: *udovăc* (*Vîdîla san dvă udôvca*; *něma udovcă*).²⁹¹

N. p. B-B'

dvosložice: *momăk* (G. *moŋkă*, L. *o moŋkŭ*; *Dôšla je sa svojîŋ moŋkôn*; n. *mômci*).²⁹²

N. p. C

N. p. C je naglasna paradigma koju karakterizira pomičan naglasak i preskakanje naglasaka na proklitike.

Pomičnost i preskakanje na proklitike nisu jednako očuvani u svih imenica n. p. C: neke imenice imaju pomičnost i preskakanje naglasaka (n. p. C₁) a neke samo pomičnost naglasaka (n. p. C₂).²⁹³ Dijakronijski gledano, sve su ove imenice nekoć imale i pomičnost naglasaka i preskakanje na proklitike, ali su se samo u nekih te karakteristike održale do danas. Preskakanje na proklitike izgubilo se u svih trosložica i u većine dvosložica, a i u nekih jednosložica. Imenice koje imaju samo pomičnost naglasaka, a nemaju preskakanje na proklitike, uvrstili smo u n. p. C₂. Trosložice i velik broj dvosložica koje su uz preskakanje na

²⁸⁹ Šimunović 2009: *kotăc*, *kolcă*.

²⁹⁰ Šimunović 2009: *ratăc*, *răca*; Vuković 2001: *ratăc*, *răca*.

²⁹¹ Šimunović 2009: *udovăc*, *udôvca* (D)/*udovcă* (D).

²⁹² Šimunović 2009: *momăk*, *môŋka* (B)/*moŋkă* (D). Vidi gore za usporedbu s nštok.

²⁹³ Vidi 4. 6.

proklitike izgubile i izvornu pomičnost naglasaka uvrštene su, zbog svojih sinkronijskih karakteristika, u n. p. A.²⁹⁴

Kako je svaka od ovih dviju potparadigama raščlanjena na potparadigme, radi preglednosti obrađujemo ih zasebno.

N. p. C₁

n. p.	N. p. C ₁		N. p. C ₁ ː	N. p. C ₁ / C ₁ ː	
	a)	b)		a)	b)
N.	<i>nôs</i>	<i>ôgāń</i>	<i>zûb</i>	<i>tôr</i>	<i>lākāt</i>
G.	<i>nōsa; iz nosa</i>	<i>ôgńa; iz ôgńa</i>	<i>zûba; iz zûba</i>	<i>tōra/ tōra; is tōra/ is tora, ü tōr</i>	<i>lākta/ lākta; iz lākta</i>
D.	<i>nōsu/ nosü</i>	<i>ôgńu</i>	<i>zûbu/ zûbü</i>	<i>tōru/ tōru</i>	<i>lāktu/ lāktu</i>
A.	<i>nôs; zā nōs</i>	<i>ôgāń; ü ogāń</i>	<i>zûb; nā zûb</i>	<i>tôr; ü tōr</i>	<i>lākāt</i>
V.	<i>nōsu</i>	<i>ôgńu</i>	<i>zûbu</i>	<i>tōru/ tōru</i>	<i>lāktu</i>
L.	<i>na nosü</i>	<i>u ôgńü</i>	<i>u zûbü</i>	<i>u torü/ tōrü</i>	<i>u lāktü</i>
I.	<i>nōsōn</i>	<i>s ôgńōń</i>	<i>sa zûbōń</i>	<i>sa tōrōn/ tōrōń</i>	<i>lāktōn/ lāktōń</i>
nv.	<i>nōsi</i>	<i>ôgńi</i>	<i>zûbi</i>	<i>tōri/ tōri</i>	<i>lākti/ lākti</i>
g.	<i>nosīh/ nōsīh</i>	<i>ôgńīh/ ôgńīh</i>	<i>zûbīh</i>	<i>tōrīh/ tōrīh</i>	<i>lāktīh/ lāktīh</i>
dli.	<i>nosīma(n)</i>	<i>ôgńīma(n)</i>	<i>zûbīma(n)</i>	<i>torīma(n)/ tōrīma(n)</i>	<i>lāktīma(n)</i>
a.	<i>nōse</i>	<i>ôgńe</i>	<i>zûbe; nā zûbe</i>	<i>tōri/ tōri</i>	<i>lākte/ lākte</i>

Imenice n. p. C₁ imaju pomični naglasak koji preskače na proklitike. N. p. C je raščlanjena na sljedeće potparadigme:

- n. p. C₁, kratke osnove: podskupina a) jednosložice (*nôs*, L. *nosü*, dli. *nosīma(n)*); *zā nōs*, *iz nosa*) i b) dvosložice (*ôgāń*, G. *ôgńa*, L. *ôgńü*; *iz ôgńa*);
- n. p. C₁ː, duge osnove (*zûb*, L. *u zûbü*, dli. *zûbīma(n)*; *iz zûba*);
- n. p. – n. p. C₁, kratke osnove: podskupina a) jednosložice (*nôs*, L. *nosü*, dli. *nosīma(n)*); *zā nōs*, *iz nosa*) i b) dvosložice (*ôgāń*, G. *ôgńa*, L. *ôgńü*; *iz ôgńa*);

²⁹⁴ To su imenice: *dōgađāj*, *gōlūb*, *kōrēn*, *kōstūr*, *obād*, *ōbičāj*, *ōblāk*, *ōbzūr*, *pōglēd*, *pōjās*, *pōzdrāv*, *rāzūm* i *sūmrāk*.

- n. p. C₁!, duge osnove (*zûb*, L. *zûbü*, dli. *zûbîma(n)*; *îz zûba*);
- n. p. C₁/C₁!, imenice s dugim i kratkim oblicima (*tôr*, G. *tôral/tôra*; *is tôral/îs tora*, *û tôr*).(!), imenice s dugim i kratkim oblicima (*tôr*, G. *tôral/tôra*; *is tôral/îs tora*, *û tôr*).

N. p. C₂

n. p.	N. p. C ₂		N. p. C ₂ '	N. p. C ₂ !
	a)	b)		
N.	<i>rôv</i>	<i>kômād</i>	<i>břk</i>	<i>vâl</i>
G.	<i>rôva</i> ; <i>îz rôva</i>	<i>kômāda</i>	<i>břk</i> ; <i>îz břka</i>	<i>vâla</i> ; <i>îz vâla</i>
D.	<i>rôvu</i>	<i>kômādu</i>	<i>břku</i>	<i>vâlu</i>
A.	<i>rôv</i> ; <i>u rôv</i>	<i>kômād</i>	<i>břk</i> ; <i>za břk</i>	<i>vâl</i> ; <i>u vâl</i>
V.	(<i>rôvu</i>)	<i>kômādu</i>	<i>břku</i>	<i>vâle</i>
L.	<i>u rovü</i>	<i>u komādü</i>	<i>na břkü</i>	<i>na vâlü</i>
I.	<i>sa rôvôn</i>	(<i>sa</i>) <i>kômādôn</i>	(<i>sa</i>) <i>břkôn</i>	<i>sa vâlôn</i>
na.	<i>rôvi</i>	<i>kômādi</i>	<i>břki/ břci</i>	<i>vâli</i>
g.	<i>rovîh/ rôvîh/ rôvôv</i>	<i>kômādîh/ komādîh</i>	<i>břkîh/ břkîh/ břcîh/ břcîh</i>	<i>vâlîh</i>
dli.	<i>rovîma(n)</i>	<i>komādîma(n)</i>	<i>břkîma(n)/ břcîma(n)</i>	<i>vâlîma(n)</i>
a	<i>rôve</i> ; <i>u rôve</i>	<i>kômāde</i>	<i>břke</i> ; <i>za břke</i>	<i>vâle</i>

Imenice n. p. C₂ imaju pomični naglasak, ali nemaju preskakanje na proklitike. Naglasak je ovih imenica u svim oblicima jednak naglasku n. p. C₁. Podskupine n. p. C₂ su sljedeće:

- n. p. C₂, kratke osnove: podskupine a) jednosložice (*rôj*, L. *u rojü*, dli. *rojîma(n)*; *îz rôja*, *u rôj*) i b) dvosložice (*kômād*, G. *kômāda*, L. *u komādü*; *kômād po kômād*);
- n. p. C₂', imenice s kratkim naglaskom u svim oblicima, uključujući i NA. (*břk*, L. *na břkü*, dli. *břcîma(n)*; *za břk*);
- n. p. C₂!, duge osnove (*vâl*, L. *vâlü*, dli. *vâlîma(n)*; *na vâl*).

Imenice n. p. C (n. p. C₁, n. p. C₂) imaju u svim oblicima kratki naglasak, osim u NA.

U podskupinu a) obiju potparadigama spadaju jednosložice, koje u NA. imaju cirkumfleks (*bôg*, *gúnôj*, *nôs* itd.) kao rezultat kompenzacijskog duljenja. U podskupinu b) spadaju dvosložice, koje na prvome slogu imaju kratki naglasak, a na posljednjem zanaglasnu

dužinu (*ögāñ, kömād* itd.), u nekih primjera stabilnu (npr. *kömād, G. kömāda*), a u drugih fakultativnu (npr. *kökōt, G. kökōta*), već ovisno o postanku.²⁹⁵

N. p. C₁ ima pomični naglasak (*nōs, L. nosü, dli. nosīma(n)*) koji preskače na proklitike (*zä nōs, iz nōsa*).

N. p. C₂ ima pomični naglasak (*rōj, L. u rojü, dli. rojīma(n)*), ali nema preskakanje na proklitike (*iz rōja, u rōj*). Naglasak n. p. C₂, jednak je naglasku n. p. C₁, dok svojevrstu specifičnost predstavljaju imenice n. p. C₂', koje se od imenica n. p. C₂ razlikuju jedino po kratkom naglasku u NA. U ovu skupinu spadaju imenice sa slogotvornim *r*, koje u selačkome ne može biti dugo (*bṛk, sṛp i tṛk*) te imenice *göst* i *skök*, u kojih je najvjerojatnije došlo do poopćavanja kračine iz ostalih padeža.²⁹⁶

Imenice n. p. C₁ (n. p. C₁' i n. p. C₂') imaju u oblicima s čeonim naglaskom cirkumfleks (*vāl, G. vāla, D. vālu, n. vālī*), a u oblicima s dočetnim naglaskom prednaglasnu dužinu na osnovi (*L. na vālū, g. vālīh, dli. vālīma(n)*).

Zbog jednakih naglasnih osobina (izuzev preskakanja naglasaka na proklitike), naglasak n. p. C₁ i n. p. C₂ obrađujemo zajedno.

Kao što rekosmo, glavna je karakteristika n. p. C pomičnost naglasaka, što znači da neki oblici imaju naglasak na početku riječi, dok ostali imaju naglasak na nastavku. Naglasak na nastavku imaju L. (*na nosü, u ögnü, po komādü*, prema kojemu se fakultativno može ujednačiti i D., vidi dolje),²⁹⁷ g. (*nosīh, komādīh*, uz varijacije s naglaskom na osnovi; vidi dolje) i dli. (*nosīma(n), komādīma(n)*). Ostali oblici imaju čeonu naglasak koji pada na prvi slog riječi, odnosno naglasne cjeline. Naglasak sa čeonih oblika preskače na proklitike (*Kolīko nä spāva nä dān?, Svīrāce ti na pīrū ü rōg.; Dōšlo je nä svīt jednō dītē.; Bī san nä brīg.*). Preskakanje je danas u mnogih imenica fakultativno, te je bolje očuvano u starijih govornika, dok se u mlađih preskakanje na proklitiku sve više i više gubi. (*Dōbī me je zä bōd/za bōd.; Svē vō činīn zä jūde/za jūde.*).²⁹⁸

²⁹⁵ Vidi 4. 4. 1.

²⁹⁶ Vidi Kapović 2010a: 97.

²⁹⁷ Inače se u čak. govorima češće ujednačava lokativni naglasak prema dativu, dok je ujednačavanje dativa prema lokativu karakteristično za štok. govore. Vidi Kapović 2011a: 24.

²⁹⁸ Detaljnije u poglavlju 4. 6.

L. ima dočetni naglasak (n. p. C: *u brođũ*; n. p. Cı: *na brīgũ*). U imenica koje označavaju živo biće uobičajen je čeoní naglasak (*govõri o Bõgu, o Vrâgu, o svojên mûžu*). No ovo pravilo nije bez iznimke, pa tako imenice koje označavaju životinje mogu imati u L. i čeoní i dočetni naglasak (*jěžũ/jěžu, mrâvu/mrâvu, vûku/vûkü, zêcu/zêcü, ždrâlu/ždrâlũ, brâvu/brâvũ, lâvu/lavũ*),²⁹⁹ a neočekivanu varijantu s dočetnim naglaskom zabilježili smo i u imenice *sîn* (*govõrîn o svojên sînũ*). U nekih imenica koje, prema kontekstu, mogu označavati i živo i neživo, naglasak ovisi o značenju riječi. Takav je slučaj s imenicama *vrâg* i *dûh*. Primjerice: *ne govõrte mi o Vrâgu* (o Sotoni), ali *õn ti je u vrâgũ* (frazu u smislu "ne znam gdje je on"), ili *dogodĩ mu se nikĩ vrâg* ("nesreća"). Imenica *dûh* ima dočetni naglasak u frazi *u dũhũ vrĩmena* (*tõ nĩ u dũhũ vrĩmena*), a čeoní u frazi *po Dũhu Svõtomu*.

Prema lokativnom naglasku ujednačen naglasak na nastavku može imati i D. (*nõsu/nosũ*), što se češće javlja u mlađih govornika. U starijih je govornika uobičajen čeoní naglasak (*râdujên se tẽn pĩru, dicã se veselĩdũ snĩgu, grẽn prima nãšẽn brõdu, mõrãš bĩt prĩstõjan prema svojên rõdu* (D); *mĩ smo u rodũ* (L.); *Ko cẽ ti u kũcu po snĩgu dôc?*³⁰⁰) ali i dočetni je moguć (*približãjen se brĩgũ, grãdũ*).

U dugih množinskih oblika imenica n. p. Cı, tvorenih sufiksima *-ov/-ev-*, cirkumfleks se u n. krati (*gũz, n. gũzõvĩ, strãh, n. strãhõvĩ, glãs, n. glãsõvĩ, dâr, n. dârõvĩ*).³⁰¹

U g. naglasak može biti na osnovi ili na nastavku. Naglasak je jednak u oblikâ s nastavkom *-ĩh* i u onih na *-õv/-ẽv*. Oblici s naglaskom na nastavku općenito su arhaičniji, dok u novije vrijeme sve više prevladava naglasak na osnovi.

U n. p. C moguće su sljedeće varijante:

- a) kratki naglasak na osnovi, češće u upotrebi (*nõsĩh, rõgĩh*);
- b) neoakut na nastavku, isključivo u starijih govornika (*nosĩh, rogĩh*).³⁰²

²⁹⁹ Ovo pravilo inače vrijedi u čak. i u štok., s tim da uglavnom imenice koje označavaju male ili domaće životinje mogu imati dočetni naglasak. Usp. Kapović 2010: 89.

³⁰⁰ Zlatan Jakšić, *Snĩg na Brãčũ* (Dodatak 2).

³⁰¹ Cirkumfleks se u svim hrvatskim narječjima pokraćuje u trosložnim oblicima. Vidi Kapović 2003: 51-52, Kapović 2015: 238.

³⁰² Nastavak *-ĩh* može i ne mora biti visan, tj. privlačiti naglasak. Vidi Kapović 2010a: 90.

U n. p. C: moguće su čak četiri varijante:

- a) cirkumfleks na nastavku *-īh*, gdje dolazi do promjene slijeda $\bar{\sim} > \bar{\wedge}$ (*jūdīh*, *zūbīh*, *prūtīh*);³⁰³
- b) neoakut na nastavku *-ōv/-ēv*, uz kraćenje dužine na osnovi. Ova je varijanta u govoru rijetka, te smo je zabilježili samo u spontanom govoru najstarije informantice (*većinā rogōv*; *pūno je prutōv*; *koliko ĩma pūno brigōv!*; *Bōg bogōv*, *svē je išlo u rēdū*; *nēma brusēv*).;³⁰⁴
- c) neoakut na osnovi, u oblikâ na *-Ø*. Ovaj se oblik vrlo rijetko čuje, i to samo u starijih govornika (npr. *nikolīko dān*, *nikolīko zūb*; *Dāj mi pinēz*).;
- d) kratki naglasak na osnovi, u oblikâ na *-ōv* (*nēma bōkōv*, *Vēle ti se vīh brākōv raspāde!*; *nēma dārōv*, *Slābo je bīlo pīvāīe*, *nī bīlo pūno glāsōv*).

Nastavak *-īma(n)* u dli. također je naglašen, a duge osnove imaju na osnovi i prednaglasnu dužinu (*nōsi kōst u zūbīman*; *nī dolāzi dōma dānīman*).

N. p. C₁/C₁:

U ovu skupinu spadaju imenice koji u kosim padežima imaju dvojne oblike, s kraćinom i s dužinom. Oblici s dužinom prevladavaju među mlađim govornicima (npr. *Ōn nē zna ča cé ěd jāda*; *Izāša je ĩs pōsta/is pōsta*), dok je u starijih govornika u ovih primjera kraćina (*Mājko Bōžja*, *kakvēga jāda san jā vīdīla!*; *Danās nēma vīše pōsta*).³⁰⁵

³⁰³ Vidi 4. 3. 2.

³⁰⁴ Ovaj je nastavak izvorno naglašen, a u novije vrijeme gubi tu naglašenost, pa se susreću i oblici s kratkim naglaskom na osnovi, vidi dolje. Za objašnjenje ovog naglaska vidi Kapović 2010: 70 i Kapović 2015: 275, ref. 1003.

³⁰⁵ U nekih od ovih primjera vjerojatno je došlo do poopćavanja dužine iz NA. na kose padeže, no mogla bi biti riječ i o analogiji drugoga tipa. I u štok. postoje varijante *jād* (n. p. A) i *jād* (n. p. C). Za povijesno objašnjenje vidi Kapović 2015: 180, ref. 652.

Popis imenica

N. p. C₁

jednosložice: *bôd* (n. *bôdi/ bôdôvi*, g. *bôdih/ bodôv*, *Dôbī me je zā bôd/ za bôd*), *Bôg* (*zā Boga*; *Da ti nī ôd Boga dā bi ti jā ũ Boga*; *Bôg bogôv*, *svě je išlo u rēdū*), *brôd* (*Grēn nā brôd*, *iz broda*, *ũ brôd*), *brôj* (*zā brôj/ za brôj*), *drôb* (*ũ drôb*, *iz droba*, *Gomīla je napravīla drôb*, kaže se za *gomīlu*, kameni suhozid, koja se raspala), *gnôj* (*iz gnôja*, *ũ gnôj*), *grôm* (*Pogīnū je ôl groma*), *kôr* ("zbor"; *Grēn nā kôr zapīvāt*), *lêd* (*ũ lêd*, *iz leda*, *Grēn vō sprēmīt ũ lêd da mi više trāje*), *lôv* (*iz lova*), *mêd* (*Upāla mu je sikīra ũ mēd*; *iz meda*), *pôd* (*Zāšto si toliko mřvīc prosūla nā pôd?*, *Ugrādī je kūcu na šest pôdih*), *rôd* (*ũ rôd/ u rôd*, *Ovā smokva je punā rōda*; L. *Mī smo u rodū*; D. *Mörāš bīt prīstōjan prema svojēn rōdu*. (srednjovječni inf.)), *rôg* (*Svīrāće ti na pīrū ũ rōg/ ũ roge*; *večina rogôv* (najstarija inf.)); *potēgni* ga u *rôg* (srednjovječni inf.)), *snīg* (*upā san ũ snīg*; *is sniga*);

dvosložice: *ôgān* (G. *ôgna*, L. u *ôgnū*; *Pūš tāmo ũ ôgān*; *Océš vāmo bliže ôgna?*).³⁰⁶

N. p. C₁:

jednosložice: *bīs* (*ô(1) bīsa/ ol bīsa nē zna čā činī*), *bôl* (*ne mōgu ôd bōla*; n. *bôlôvi*, *īmān bôlove*), *brāv* ("jarac"; *Mūški od kozē. Od ôvcē je vūni brāv*; *Dôšla san sa brāvōn u pašu*; *Dācu vō žerāt kozī, brāvu*; *Odvē je kozū pōl brāva*), *brīg* (*iz brīga*, *sēla sān pōl brīg*, *bī san nā brīg*, *Kolīko īma pūno brigôv!* (najstarija inf.)), *brūs* (*Pôj mi pō brūs*; *nēma brusēv/ brūsīh*), *būs* ("grm"; *iz būsa*, *ũ būs*), *cvīt* (n. *cvītôvi/ cvītī*, *Dōnī san ti pār cvītôv/ cvītīh*; inače se koristi zbirna imenica *cvīce*, *sletīla čelā nā cvīt*), *dāh* (*bēz dāha*, *on norī nā dāh*), *dān* (*iz dāna ũ dān*; *Kolīko nā spāva nā dān?*), *dār* (n. *dārôvi*, *nēma dārôv*, *Ovō su mī dōnīli nā dār*), *dūg* (*grē iz dūga ũ dūg*), *glās* (*ôn je na zlēn glāsū*; n. *glāsôvi*, *Slābo je bīlo pīvāne, nī bīlo pūno glāsôv*; *pīva nā glās*, *ostā je bēz glāsa*), *glīb* (*iz glība*, *ũ glīb*), *grād* (*ũ grād*, *iz grāda*), *hāz* ("pleća"; *Pokrīj tī hāz*, *razbolićēs se*), *hlād* (sg. tantum; *is hlāda*, *ũ hlād*), *hūm* (*pōšli su nā hūm*), *jīd* ("bijes", sg. tantum; *ūmrī je ôd jīda*), *jūdi* (pl. tantum; *svē vō činīn zā jūde/ dōnī san vō za jūde*), *kjūn* ("kljun"; *is kjūna*; *bāc non tō ũ kjūn*), *krūg* (*ũ krūg*, *is krūga*), *kūm* (n. *kūmi*

³⁰⁶ Stara *i*-osnova n. p. *b* (*ògnъ, G. *ogni). Usp. stand. hrv. *ôgan*, G. *ôgna* (Kapović 2015: 94, ref. 257). Na Hvaru je *ogōn*, G. *ôgna* (vidi Hraste 1940: 40).

/kũmõvĩ; õl kũma; vò mi je zã kũma/za kũma; žẽnĩ se a nẽma kũma/nẽma kũmõv), kũs ("komad, npr. mesa"; *dãj mi õ(l) kũsa/ stãv to na kũs mẽsa*), kvãs (...otĩ krũh ça sẽ ostãvĩ zã kvãs...), lĩst (n. lĩstõvĩ; češće se koristi zbirna imenica lĩšće; *nã lĩst*), lũk (krõz lũk), mĩh ("mijeh"; *iz mĩha*), mlãz (*pišã kã iz mlãza*), mrãk (sg. tantum; *iz mrãka, ù mrãk*), mũž (n. mũžĩ/mũžẽvĩ; L. o mojẽn mũžu; *kũhãn zã mũža/za mũža*), nĩz (n. nĩžõvĩ; ù nĩz, *iz nĩza*), pãs ("pojas"; *stãv to õko pãsa; svẽ do pãsa/dõ pãsa.*), pẽst ("šaka"; *ako di dãn pẽst...; udrĩ me je is pẽsta*), pĩr (*vrãtili su se sã pĩra; moćã ù pĩr*), pĩz ("uteg"; *stãv pršũte põl pĩz*), prãh (is prãha), rẽd ("niz"; *stãnte ù rẽd; i "živa stijena koja viri iz zemlje"; popni se nã rẽd*), rũb (*nã rũb*), slũh (sg. tantum; *nã slũh*), smrãd (*Ne mõgu õd smrãda, kad smrdĩ.*), srãm (õd srãma), stãn ("stambeni prostor u zgradi", n. stãnõvĩ, g. stãnõv; *kũpĩ je dẽsẽt stãnõv; i "pastirska kućica", N. stãnĩ; g. stãnĩh; grẽn nã stãn*), strãh (õl strãha; n. strãhõvĩ, g. strãhõv), strũk (*ćapã ju je zã strũk*), stũp (*nã stũp, zã stũp, usĩdrĩ se je obo stũp*), svĩt (*Dõšlo je nã svĩt jednõ dõtẽ, rodĩlo se je.*), trũp ("komad panja"; *sẽd tãmo nã trũp*), vĩk ("vijek"; *nã vĩke; ...tãko i sãda i vãzda i u vĩke vikõv.*), vlãs (*ćapãj ga zã vlãse "uhvati ga za kosu"*), vrãg (*zã vrãga; Ovi ćovĩk se ne boji ni vrãga.*; L. na govõrte mi o Vrãgu (o Sotoni), ali õn ti je u vrãgũ, fraza u smislu "ne znam gdje je on", ili *dogodĩ mu se niki vrãg "nesreća"*), vrãt (*zã vrãt*), zĩd (*nã zĩd, priko zĩda; nekã stãne ùza zĩd*), znãk (*Nã znãk ima da pãrtĩte.*), zũb (*iz zũba, ù zũb*), žãr (sg. tantum; može biti i imenica i-vrste, G. nẽma žari; *upã mu je ù žãr*).

N. p. C₁/C₁:

jednosložice: *jãd* (õd *jada/õd jãda*; *Õn nẽ zna ça ćẽ õd jãda* (mlađa inf.); *Mãjko Bõžja, kakvẽga jãda san jã vĩdĩla!* (najstarija inf.)),³⁰⁷ *lõm* (G. *lõma/lõma*; õd *loma/õd lõma*), *põst* (*danãs nẽma vĩše põsta* (stariji inf.); *sũtra nẽma põsta* (mlađa inf.); *mĩ smo u postũ; izãša je is põsta/is põsta*), *tõr* (rjeđe, obično se kaže *zãgõn*; G. *tõra/tõra*; ù *tõr*; *Õvce su izãšle iz tõra. Vrãtili su se ù tõr.*);

dvosložice: *lãkãt* (u kosim padežima postoje varijacije G. *lãkta/lãkta*; *iz lãkta*, L. *lãktũ*, n. *lãkti*; *Jõško je slomi lãkãt, i ondã smo radi tẽga lãkta bĩli u Splitu.*; *smĩrĩ me po lãktũ* "udario me je po laktu"; *smĩrĩ san ga lãkton/lãktõn; dvã lãkta/lãkta.*)³⁰⁸

³⁰⁷ Šimunović 2009: *jãd, jãda*.

³⁰⁸ Prema starijem *lãkãt – *lãkta. Ove varijante postoje i u drugim govorima: neki govori imaju samo *lãkat*, neki samo *lãkat*, a neki obje varijante. U selačkom se razvio neobičan obrazac, s očuvanom zanaglasnom dužinom u N. ali s neočekivanim

N. p. C₂

a)

jednosložice: *bōk* (n. *bōkōvi*, g. *bōkōv/bōkovīh*; *koliko je širokā priko bōkovīh*; i *bōk*, *dvā bōka*, n. p. A (najstarija inf.),³⁰⁹ *hrēb* ("grančica"), *lāv* (L. *o lavū/lāvu*), *lōj* (sg. tantum), *māh*, *rōv*, *sōk* (L. *kučārīn je u sōku*, ali *lozā je u sokū* – kada se želi reći da je vrijeme za berbu),³¹⁰ *švōj* ("sloj, npr. kolača"; *Kad se činī kolāč, pa se nastivāje onō prī jedān švōj, pa se namāže, pa ondā drūgi. Svē je u jednēn švojū.*).

b)

dvosložice: *gōvōr* (L. *po gōvōru/govorū*, *poznā san ga po govorū* (srednjovječni inf.)), *kōmād* (L. *u jednēn komādū*, g. *kōmadīh/komādīh*; *svē je u komādīman*), *kōrāk* (G. *kōrāka*, L. *korākū*; *poznā san ga po korākū*, g. *kōracīh/korācīh*; *nikoliko korakōv* (stariji inf.)),³¹¹ *mīsēc* ("Zemljini satelit" ili "vremensko razdoblje", G. *mīsēca*, L. *na mīsēcu/u četvjtēn mīsēcu*, g. *misēcīh/misēcīh*, dli. *misēcīma(n)*; *Sād je pōlāk mīsēca, četvrti dīl mīsēca*; *Bolī me nogā, īma misēcīh.*),³¹² *pīnēz* ("stari novac", G. *pīnēza*, L. *pinēzū*, g. *pinēzīh/pinēz*, *Dāj mī pinēz, grēn ništō kūpīt* (najstarija inf.)), *pōglēd* (G. *pōglēda*, L. *po pōglēdu/u tēn pōglēdū*), *žēžīn* ("posni dan uoči blagdana"; *Nā žēžīn Gōspē Mirāške jedān san dēmper skalā*³¹³).

N. p. C₂'

jednosložice: *bṛk* (*potēgnūcu te za bṛk*; *Nēma tēga bṛka koji će mēne udrīt.*, uzrečica u smislu "nitko mene ne može udariti"),³¹⁴ *gōst*, *skōk*, *sṛp* (*Sṛp je jednō, a kosōr je drūgo. Prī se s utīn žāla šenīca, sa sṛpōn.*),³¹⁵ *tṛk* (sg. tantum).

kraćenjem u NA. (*lākā*); cirkumfleks se kao varijanta javlja samo u kosim padežima (G. *lākta/lākta*). Usp. Šimunović 2009: *lākat*, G. *lōjta* (uz *lōkat*). Vjerojatno je riječ o kasnijem miješanju čime je došlo do zamagljivanja izvornoga stanja. Vidi Kapović 2015: 243-244, ref. 884.

³⁰⁹ Šimunović 2009: *bōk*, *bōka*.

³¹⁰ Vuković 2001: *sōk*, *sōka*.

³¹¹ Preskakanje na proklitiku, iako izgubljeno (*kōrāk po kōrāk*), djelomično se čuva u prilogu *ūkorāk* (*grē ūkorāk s vrīmenōn*).

³¹² Naglasak je u L. na osnovi bez obzira na različita značenja ("Zemljini satelit" ili "vremensko razdoblje") *na Mīsēcu, u četvjtēn mīsēcu*. Usp. u Pučišćima L. *u misīēcū*, g. *misīēcī*. U nekim govorima ova imenica ima različit naglasak s obzirom na različita značenja (npr. u Dubrovniku *nā Mjesēc – nā Mjesēcu* (n. p. A) ali *u mjesēcu – mjesēcīma* (n. p. C). Usp. Kapović 2015: 279-280 i Kapović/Ligorio 2011: 19.

³¹³ Zlatan Jakšić (2002), *Vrića*.

³¹⁴ Vuković 2001: *bṛk*, *-a (brkā)*.

³¹⁵ Šimunović 2009: *sṛp*, *sṛpā*.

N. p. C₂:

jednosložice: *brāk* ("ženidba", n. *brākōvi*: *Velë ti se vîh brākōv raspādë*; i "podvodni greben", n. *brâci*: *Zadîla mî mriža na nêh brākü*),³¹⁶ *brîst* ("vrsta stabla, brijest, *Ulmus procera*"), *būk* ("spolno zrelo vrijeme, pubertet", i o životinjama; *brâv je u būkü*), *čûn* (*pālî su kô čûnî*), *dûh* (L. *u dûhü vrîmëna*, ali *po Dûhu Svêtomu*), *gûz* (n. *gûzōvi*, g. *gûzōv*, *Ufâtî me je za gûz*; *Kolîko je širokâ priko gûzovîh*), *gvôzd*, *hvât* ("mjerna jedinica"; *izmîrî san tō u hvâtîman*), *jêž* (L. o *jêžu/jêžü*), *kôv* (uglavnom u frazi *Ôn ti je stârega kôva*), *krâk*, *krîs* ("velika vrućina", sg. tantum; *Kô će vâhka izâc po vên krîsü?*), *lêt* (sg. tantum), *mîr* (sg. tantum), *mrâv* (L. o *mrâvü/mrâvu*), *mûk* (sg. tantum), *nûh* (sg. tantum; *poznâ ga je po nûhü*), *pâd* (*Vî pôd nêma pâda*), *plâšt* (*Stâvîcemo priko plâšta ovü trâku*), *prût* (*pûno je prutōv* (najstarija inf.)), *rêz*, *sîn* (D. *sînu*, *dâcu vō sînu*, L. o *sînu/sînü*, *govōri o svojên sînü*, n. *sînōvi/sîni*, *vō su moji sîni*; g. *sînōv/sinōv/sînîh*, *jâ ti îmân pêt sinōv*, *ovō mi je za sîna*),³¹⁷ *skûp* ("okupljanje"), *slûh* (sg. tantum; *nê zna pîvât, nîma slûha*), *sûd* ("posuda"; *Jâ vō mēcēn u vî sûd da sprēmîn*), *šâl*, *šâv*, *šûm* (*ne mōgu od šûma spāvât*), *têk* ("apetit"; *bolesnâ je, nêma tēka*), *tlâk* (sg. tantum; *ne mōgu hodît ol tlâka*), *tôk* (*Nê znân će jê š nōn, nîsân u tōkü*), *trûd* ("porodiljna bol", n. *trudōvi*, *Ufâtîli su me trûdovi*, *rodîcu*), *vâl* (n. *vâli/vâlōvi*), *vêz*, *vîd* (sg. tantum; *ostâ je bēz vîda*), *vîr* ("vrtlog u moru"), *vrît* ("mjerna jedinica za zemljište, jutro"; *Uskopâ san dēsē vrîtîh zemjê*), *vûk* (L. o *vûku/vûkü*), *zêc* (L. o *zêcu/zêcü*), *zvûk*.

dvosložice: *bûbăn* (G. *bûbnâ*, L. *na bûbnü*), *ûzāl* ("čvor", G. *ûzla*, g. *ûzlîh/uzâl*).³¹⁸

³¹⁶ Vuković 2001: *brāk*, *brākâ* za oba značenja.

³¹⁷ Naglasak može biti i čelan i dočetan iako je riječ o osobi, što nije uobičajeno (očekuje se čelni naglasak, vidi gore).

³¹⁸ Šimunović 2009: *ûza*//*ûzal*.

N. p. D

N.	<i>krôv</i>
G.	<i>krôva/krovă</i>
D.	<i>krövu/krovü</i>
A.	<i>krôv, nă krôv</i>
L.	<i>na krovü</i>
I.	<i>krövôn/krovôn</i>
n.	<i>krövi</i>
g.	<i>krövîh/krovîh/krövōv</i>
dli.	<i>krovîma(n)</i>
a.	<i>kröve</i>

N. p. D je naziv koji koristimo za naglasnu paradigmu koja predstavlja kombinaciju n. p. C i n. p. B. U selačkome je prema ovoj paradigmi naglašeno tek nekoliko imenica, i to ne sve prema istom obrascu. Posebna im je pozornost posvećena zbog mogućnosti da predstavljaju odraz nekadašnje n. p. *d*, za koju se pretpostavlja da je postojala u praslavenskom.

Iako naglasni obrazac ovih imenica nije ujednačen, sve one imaju u NA. čeonu naglasak prema n. p. C, dok u kosim padežima supostojе oblici naglašeni prema n. p. C i oni naglašeni prema n. p. B (npr. *krôv*, G. *krôva/krovă*, *na vřh krôva*, A. *nă krôv*, L. *na krovü*, I. *krövôn/krovôn*, n. *krövi*, a. *na kröve*, dli. *krovîman*). Ovakav obrazac imaju imenice *bôr*, *dôm*, *grôzd*, *krôv*, *snôp* i *stôg*, dok u ostalih postoje stanovita odstupanja. Imenica *smôk* ima uz ove dvije varijante u kosim padežima i varijantu sa cirkumfleksom, poopćenim iz NA. (G. *smôka/smokă*). U imenice *grêb* postoji u DL. varijanta s prednaglasnom dužinom (D. *grëbu/grebü/grëbü* i L. *grebü/grëbü*). *Môst* se razlikuje od uobičajenog n. p. D obrasca po postojanju varijante n. p. B i u n. *môsti/mosti*. Imenica *vřh* ima u n. dvojne oblike *vřsi/vřhi*, a sve ostale oblike prema n. p. B (G. *vřhă*, I. *vřhôn*, a. *vřhê*), no usto ima i fakultativno preskakanje naglasaka na proklitiku u A. (*na vřh/nă vřh*).

Preskakanje na proklitike dosljedno se provodi jedino u imenica *bôr* i *grêb* (*pöpē san se nă bôr*; *stāvīli su ga ū grēb*). U ostalih imenica uglavnom postoje varijacije (*nazvācu te iz doma/grēn pūl doma*; *zā dōm/za dōm*; *pōša je u dōm* (misli se na starački dom); *stāv mi tō nă stōg/na stōg*; *priko mosta/priko mōsta*; *popni se na vrh bŕda/nă vrh*; *băc tō ū smōk/u smōk*; *iz smōka*), a u nekih preskakanje potpuno izostaje (*na grōzd*, *na snōp*). U G. se preskakanje, dakako, odvija jedino u oblika koji su naglašeni prema n. p. C (*priko mosta*, ali *priko mostā*).

Prema pretpostavci Moskovske akcentološke škole, u praslavenskom je postojala slična kombinacija n. p. *b* i n. p. *c*, koja ova škola naziva n. p. *d*. Ta paradigma imala bi čeonu naglasak u NA. (*gōrdь), možda i u n. (*gōrdi) i u a. (*gōrды), koji preskače na proklitike, dok bi ostali oblici imali dočetni naglasak prema n. p. *b* (G. *gordā itd.).³¹⁹ U većini slavenskih jezika i dijalekata ta bi naglasna paradigma dala isti odraz kao i n. p. *c*, no u nekim bi dijalektima postojali tragovi n. p. *d*. Sinkronijska n. p. D posvjedočena je u nekim čakavskim govorima; najbolje je potvrđena na otoku Susku,³²⁰ a njeni tragovi postoje i u nekim drugim govorima kao što su Kali i Kukljica na Ugljanu,³²¹ Sali na Dugom otoku³²² i dr.³²³

Odgovor na pitanje je li sinkronijska n. p. D u selačkom odraz nekadašnje psl. n. p. *d* teško je dati stoga što, unatoč svom našem trudu da ove primjere ispitamo u različitim ispitnika, i dalje raspoložemo s nedostatnom količinom podataka. Imenica za koje smo zabilježili n. p. D nije mnogo, a osim toga, i u njih postoje brojna kolebanja. Naime, u svih slučajeva prevladava varijanta s naglaskom prema n. p. C, a oblici prema n. p. B javljaju se vrlo rijetko; većinu takvih primjera zabilježili smo od srednjovječnih informanata kao varijantu uz komentar *nikī cedu rēc vāko*, *nikī nāko*. Mlađi informanti uglavnom takve oblike nisu čuli, a nije nam ih potvrdila ni najstarija informantica, u koje smo imali običaj provjeravati sve arhaizme. Moguće je da su ove imenice nekoć bile n. p. D, te da su analogijom dobile naglasak prema n. p. C (kao što se dogodilo i sa psl. n. p. *d*), dok je n. p. D

³¹⁹ Vidi Kapović 2015: 171. Za postanak psl. n. p. *d* vidi Николаев 2012.

³²⁰ Npr. *yrāt – yrāda/yrāda*, *zūp – zūba/zūbā* itd. (Kapović 2015: 173). Иллич-Свитыч koristio je upravo gradu s otoka Suska (prema opisu Hamma, Hraste i Guberine 1956) kao dokaz za postojanje psl. n. p. *d*. (Illich-Svitych 1979: 103-104). Za još primjera sinkronijske n. p. *d* na Susku vidi Shrager 2011.

³²¹ U Kalima i u Kukljici postoji sinkronijska n. p. D koja je najvjerojatnije sekundarnoga podrijetla. Za Kali vidi Benić 2013., a za Kukljicu Benić 2014: 199-203.

³²² Prema zapisima Elene Budovske (2012).

³²³ Usp. Moguš (1966: 67): *nōs – +nosā* (isto tako i *drōb*, *lōv*, *mōst*, *pōst*).

preživjela u tragovima. No time još uvijek nismo dobili odgovor na pitanje je li riječ o izvornoj psl. n. p. *d*.

Za većinu imenica koje u selačkom spadaju u n. p. D rekonstruirao se i psl. n. p. *d* (*bôr*, *grêb*, *krôv*, *môst*, *smôk*, *stôg*, *vřh*); za imenicu *dôm* pretpostavlja se n. p. *c*, a za *grôzd* i *snôp* n. p. *b*. Većina ostalih imenica za koje se rekonstruirao n. p. *d* u selačkome danas pripadaju n. p. C (*bôk*, *brîg*, *bôd*, *brâk*, *břk*, *brôj*, *brûs*, *čûn*, *drôb*, *glâs*, *grâd*, *hlâd*, *hôd*, *hvât*, *hûm*, *kjûn*, *kökôť*, *kôr*, *kôrâk*, *krôj*, *krûg*, *kûm*, *kûs*, *lîst*, *lôv*, *lôm*, *mrâv*, *mâh*, *nôs*, *râst*, *rôg*, *rôj*, *rôv*, *rûb*, *skôk*, *slôj*, *slûh*, *stân*, *strâh*, *sřp*, *šâl*, *têk*, *tôr*, *vîk*, *vrâg*, *vrât*, *zîd*, *zrâk*, *znâk* i *žâr*). U sinkronijsku n. p. A spadaju imenice *čřv/cřv*, *gřb*, *kûk*, *kûkôj*, *kôrên*, *krêmên*, *kûkôj*, *pěpěl*, *sěkg/sěkâr*, *ščîr*, *vîhôr*, *vôsâk* i *žejûd*, a u n. p. B imenice *kôn*, *krîž*, *lîk* ("lijek"), *sân* i *štröp*.

Sve u svemu, primjerâ u selačkome govoru nije dostatno da bismo na osnovu njih mogli dokazati čuvanje izvorne psl. n. p. *d*. U imenica *grôzd* i *snôp* (psl. *b*) te *dôm* (psl. *c*) n. p. D je očito sekundarnoga podrijetla. Na isti se način n. p. D sekundarno mogla razviti i u imenica *bôr*, *grêb*, *krôv*, *môst*, *smôk*, *stôg* i *vřh*. Ipak, zbog mnogih arhaičnih karakteristika selačke akcentuacije, nećemo do kraja isključiti mogućnost da su oblici n. p. D u ovih imenica nastavak izvorne psl. n. p. *d*.

Popis imenica

N. p. D

bôr (G. *bôra/borä*, D. *böru/borü*, A. *pöpe san se nä bôr*, *grên ubrât mähovine za pol bôr*, L. *tičica je na borü*, I. *börôn/sa borôn* (mlađa inf.), n. *nö su ti svë bîli bôri*, g. *börîh/böröv*, a. *böre*, dli. *börîma(n)/borîma(n)*; *ništö šüşka u borîman*),³²⁴ *dôm* (G. *döma/domä*, I. *dömôn/domôn*, n. *dömi*, g. *dömîh*, dli. *domîma(n)*; *iz doma*, *pôša je u dôm* (misli se na starački dom); *grên pül doma*, *nëma döma dö doma*, *nëma više mojêga döma*³²⁵),³²⁶ *grêb* ("grob"; *Prî se govorîlo grêb*, *a sâ se rêče grôb*.; G. *dvâ grêba/grebä*, D. *grëbu/grebü*/grëbü,

³²⁴ < *bör; Šimunović 2009: *bôr*, *bôra*; Vuković 2001: *bôr*, *bôra*.

³²⁵ Usp. prilog *döma*: *grên döma*.

³²⁶ < *dom; Šimunović 2009: *dôm*, *döma*; Vuković 2001: *dôm*, *döma*.

A. *stāvīli su ga ū grēb*, L. *u grebū/grebū*; *ka ga kūne u grebū*, I. *grēbōn/grebōn*, n. *grēbi*; *ovō su nōvi grēbi*, g. *grēbīh/grēbōv/grebīh/grēbīh*, a. *grēbe*, dli. *grebīma(n)*),³²⁷ *grōzd* (G. *grōzda/grozdā*, A. *na grōzd*, I. *grōzdōn/grozdōn*; *pogodiću te grozdōn ū glāvu*, za množinu se koristi zbirna imenica *grōžje*),³²⁸ *krōv* (G. *krōva/krovā*; *na vřh krōva*, A. *nā krōv*, L. *na krovū*, I. *krōvōn/krovōn*, n. *krōvi*, g. *popnī se na vřh krōvīh*, a. *na krōve*, dli. *ništō je na krovīman*),³²⁹ *mōst* (G. *mōsta/mostā*; *nēma mostā* (mlađa inf.), *priko mostā/priko mosta* (mlađa inf.)/*priko mōsta*, D. *prima mōstu/mostū*, L. *na mostū*, I. *mostōn/mostōn*, n. *mōsti/mosti* (stariji inf.); *u tēn grādū sāmī mosti* (stariji inf.); g. *mōstīh/mostīh/pūno mōstōv* (stariji inf.), dli. *mōstīma(n)/mostīma(n)*, a. *mōste*),³³⁰ *smōk* ("masna hrana", G. *smōka/smokā/smōka*; *jī san smokā*, *dōnī mi je smōka*, L. *u smokū*, I. *smōkōn*; *dōša je sa smōkōn*; *bāc tō ū smōk*),³³¹ *snōp* (G. *snōpa/snopā*, L. *šenīca je u snopū*, n. *snōpi*, g. *kolīko snōpīh*, dli. *snopīma(n)*),³³² *stōg* (G. *stōga/stogā*; *nēma ni jednēga stogā* (mlađa inf.), A. *stāv mi tō na stōg/nā stōg*; *Ondā mu nā dřvā kūpīn i nōsīn mu na stōg*. (najstarija inf.); *bācāj grāne tāmo nā stōg* (mlađa inf.), L. *svē je u jednēn stogū*, I. *stōgōn/sa stogōn* (mlađa inf.), n. *stōgi* (mlađa inf.)/*stōzi*; *nīs nīšta poravnā, sāmī stōgi*, g. *stōgīh/stōgōv*; *sēdān stōgōv*, dli. *stogīma(n)*, a. *očīst ovē stōge*),³³³ *vřh* (G. *vřhā*, DL. *vřhū*, I. *vřhōn*, n. *vřsi/vřhi*, g. *vřsīh/vřsīh*, a. *vřhē*, dli. *vřsīma(n)*; *popnī se na vřh břda*; *nā vřh*).³³⁴

³²⁷ < *grobb; Šimunović 2009: *grēb*, *grēba*; Vuković 2001: *grēb*, *grēba*; Brusje: *grēb*, G. *grēba*, za *grēb* (ČDL).

³²⁸ < *grozdb; Šimunović 2009: *grōzd*, *grozdā*; Vuković 2001: *grōzd*, *grozdā* *grōzda*.

³²⁹ < *krovb; Šimunović 2009: *krōv*, *krōva*; Brusje: L. *na krōvu* (ČDL).

³³⁰ < *mostb; Šimunović 2009: *mōst*, *mōsta*; Brusje n. *mōsti* (ČDL).

³³¹ < *smokb; Šimunović 2009: *smōk*, *smōka*.

³³² < *snōpb; Šimunović 2009: *snōp*, *snopā*; Brusje: *snōp*, *snopā* (ČDL).

³³³ < *stogb; Šimunović 2009: *stōg*, *stōga* (D); Vuković 2001: *stōg*, *stōga*.

³³⁴ < *vřghb/*vřghb; Šimunović 2009: *vřh*, G. *vřhā* (D); Vuković 2001: *vřh*, *vřhā*, *na vřh*.

5. 5. Imenice *a*-vrste srednjega roda

5. 5. 1. Oblici

NA.	<i>kolīno</i>
G.	<i>kolīna</i>
D.	<i>kolīnu</i>
L.	<i>na kolīnu</i>
I.	<i>sa kolīnōn</i>
nav.	<i>kolīna</i>
g.	<i>kolīn/ kōlīn/ kolīnīh</i>
dli.	<i>kolīnīma(n)</i>

Većina imenica srednjega roda u N. završava na *-o* (*něbo*, *zřcālo*, *lebrō*, *selō*, *břdo*); imenice čija osnova završava na palatalni suglasnik (*č*, *ž*, *š*, *j*, *n*), na *-c* ili na *-r* imaju u N. nastavak *-e* (*lišće*, *lōzje*, *imāńe*, *poštěńe*, *sūnce*, *pōje*, *mōre*).³³⁵

Imenice *ōko* i *ūho* imaju množinu koja pripada imenicama *i*-vrste: *ōčī*, *ūši*.

Većina se nastavaka poklapa s nastavcima za imenice muškoga roda. Ovdje navodimo samo odstupanja.

A. je, u jednini i u množini, morfološki i naglasno identičan nominativu (NA. *selō*, *līcě*, *gūvno*; na. *selā*, *līcā*, *gūvna*), dok se vokativ jednine i množine od N. i. A. razlikuje jedino po naglasku (V. *sělo*, *līce*; v. *sěla*), vidi dolje.

I. ima nastavak *-ōn*, ukoliko imenica u N. završava na *-o* (*lītōn*, *čūdōn*, *jügōn*, *jütrōn*, *govēdōn*, *selōn*, *gūvnōn*, *kolīnōn*, *ditīnstvōn*), dok imenice na *-e* imaju u I. nastavak *-ēn* (*līcēn*, *prolīcēn*, *kōpjēn*, *imāńēn*, *pěrjēn*, *stvorēńēn*), no i nastavak *-o* je moguć (npr. *bilāncōn/ bilāncēn*).

U g. su uobičajena dva nastavka:

a) nastavak *-Ø*, uobičajen u većine imenica (*līt*, *govēd/ gövēd*, *kolīn/ kōlīn*, *kopīt/ kōpīt*, *korīt/ kōrīt*; za naglasak vidi dolje). U mnogih imenica s osnovom na *-CC-* suglasnička se skupina razbija umetanjem nepostojanog *a* (*jīdro*, g. *jidār*, *bilānce*, g. *bilānāc*, *žumānce*, g.

³³⁵ -O je uvijek nastavak, a *-e* može biti nastavak ili pripadati osnovi. Vidi Babić 2002: 522.

žumänāc; *gōvnö*, g. *gōvān*; *cablō*, g. *cābāl/cabāṭ*; *lebrö*, g. *lēbār/lebār*; *veslō*, g. *vēsāl/vesāl*; *pīšmo*, g. *pīšām* itd.). U nekih imenica ne dolazi do razbijanja skupa -CC-, te je u njih moguć u g. samo nastavak -*ih*, vidi dolje. U imenice *mīsto* moguć je nastavak -Ø bez razbijanja suglasničke skupine (*na vīše mīst*);

b) nastavak -*ih*, moguć u svih imenica (npr. *lītīh*, *kolīnīh*, *mīstīh*), ali rjeđe u upotrebi. U sljedećih je imenica ovaj nastavak jedini moguć:

– u nekih imenica s osnovom na -CC- u kojih se ne umeće nepostojano *a*. Ovdje spadaju sve jednosložice (*dnö*, g. *dnīh*; *zlo*, g. *zlih*), imenice n. p. B: (*dēblö*, g. *dēblīh*; *gnīzdö*, g. *gnīzdīh*; *sūknö*, g. *sūknīh*; *rūglö*, g. *rūglīh*; *lēglö*, g. *lēglīh*; *vītlö*, g. *vītlīh*), sve imenice sa sufiksom -*stvo* (*proklēstvīh*, *prvēnstvīh* itd.) i neke imenice n. p. A (*jūtro*, g. *jūtrīh*; *köpje*, g. *köpjīh*; *mīsto*, g. *mīstīh*);

– u imenica sa samoglasnim *ɾ* u osnovi (*bɾdīh*, *sɾcīh*, *gɾlīh*, *zɾnīh*).

c) nastavak -*a*, zabilježen samo u imenice *dɾvo* (*Stävīla san nikoliiko dɾvā ũ ogān.*).

Dli. imaju, kao i u imenica muškoga roda, ujednačeni nastavak -*ima(n)* (dli. *selīma(n)*, *līcīma(n)*, *gūmnīma(n)*).

Imenica *plūća* deklinira se na dva načina: kao *pl. tantum* sr. r. i kao ž. r. jd. (*bolī me plūćal bolidū me plūća*; *ništö mi je na plūćil/na plūćiman*). U starijih je govornika ova imenica obično ž. r., dok je varijanta sr. r. vjerojatno nastala pod utjecajem standarda.³³⁶

Ostali oblici podudaraju se s oblicima imenica m. r.

5. 5. 2. Naglasak

Imenice *a*-vrste srednjega roda imaju sve tri naglasne paradigme: n. p. A, n. p. B i n. p. C.

³³⁶ Tako je i u Kukljici na Ugljanu. Vidi Benić 2013: 223.

N. p. A

n. p.	n. p. A		n. p. A ₁ :		n. p. A ₂ :
NAV.	<i>līto</i>	<i>kolīno</i>	<i>rūno</i>	<i>bilānce</i>	<i>pīsmo</i>
G.	<i>līta</i>	<i>kolīna</i>	<i>rūna</i>	<i>bilānca</i>	<i>pīσμα</i>
DL.	<i>lītu</i>	<i>kolīnu</i>	<i>rūnu</i>	<i>bilāncu</i>	<i>pīsmu</i>
I.	<i>lītōn</i>	<i>kolīnōn</i>	<i>rūnōn</i>	<i>bilāncōn/ bilāncēn</i>	<i>pīsmōn</i>
nav.	<i>līta</i>	<i>kolīna</i>	<i>rūna</i>	<i>bilānca</i>	<i>pīσμα</i>
g.	<i>līt/ lītīh</i>	<i>kolīn/ kōlīn</i> (<i>kolīnīh</i>)	<i>rūn/ rūnīh</i>	<i>bilānāc/ bilāncīh</i>	<i>pīsām/ pīsmīh</i>
dli.	<i>lītīma(n)</i>	<i>kolīnīma(n)</i>	<i>rūnima(n)</i>	<i>bilāncima(n)</i>	<i>pīsmima(n)</i>

Imenice n. p. A imaju nepomičan naglasak na osnovi (*līto*, G. *līta*; *korīto*, G. *korīta*). Razlikujemo sljedeće potparadigme:

- n. p. A, s kratkim naglaskom (*līto*, G. *līta*; *korīto*, G. *korīta*);
- n. p. A₁!, s cirkumfleksom (*rūno*, G. *rūna*; *cārstvo*, G. *cārstva*);
- n. p. A₂!, s neoakutom (*pīsmo*, G. *pīσμα*; *gūvno*, G. *gūvna*).

Naglasak je isti u svim oblicima osim u g.

Imenice n. p. A u g. mogu imati:

- cirkumfleks na osnovi, u oblikâ na -Ø (*nikolīko līt zā rēdon*; *na vīše mīst*);
- kratki naglasak na osnovi kao varijantu u dvosložnih oblikâ na -Ø (*pandīli do īspo kōlīn*; *kōpīt*, *kōrīt*)³³⁷ i u oblikâ na -īh (*nikolīko zīnīh kukurūza*, *jūtīh*, *kōpjīh*, *mīstīh*, *jīdrīh*, *lītīh*, *kolīnīh*).

Imenice n. p. A: imaju:

- cirkumfleks na osnovi u g., u oblikâ na -Ø (*rūn*) i na -īh (*cārstvīh*);

³³⁷ U ovih je oblika došlo do povlačenja naglasaka na osnovu (*kōlīn* < *kolīn*), što je inače odlika Jčak. govora (usp. Vrgada: *kōlīn*), dok su oblici s neocirkumfleksom (*govēd*, *kolīn*, *kopīt*, *korīt*) karakteristični za Sčak. (usp. Orbanić: *gov'ēt*). Vidi Kapović 2011a: 5.

b) kratki naglasak na osnovi, samo u imenica u kojih je cirkumfleks rezultat položajnoga duljenja, a u kojih se u g. s nastavkom -Ø suglasnička skupina razbija umetanjem nepostojanog *a* (*bilânce*, g. *bilănâc*; *žumânce*, g. *žumănâc*).

Imenice n. p. A₂: u g. imaju neoakut na osnovi (*pîsâm/pîsmîh*).

Za ostvaraj zanaglasnih dužina iza dugih naglasaka vidi 4. 3. 2.

Popis imenica

N. p. A

dvosložice: *blăto*, *brăšno* (sg. tantum), *brăstvo*, *čûdo*, *dîlo* ("djelo"), *gvôzdo* ("gvozd", sg. tantum; *Ovö mi je maškîn ol gvôzda*; i *gvôzd*, m. r. n. p. C), *jăto*, *jîdro* (g. *jîdrîh/jidâr*), *jûgo*, *jûstvo* ("ljudstvo", sg. tantum), *jûtro* (g. *jûtrîh*), *kîće* ("granje"), *köpje* (g. *köpjîh*), *lîto* ("ljet"), *măslo* (sg. tantum), *mîsto* (g. *mîstîh*; *pôj na mîsto*),³³⁸ *prôso*, *rîlo* ("životinjska njuška"; *Kakövo îma rîlo nî bahîc.*), *röpstvo* (sg. tantum), *sălo*, *sîdro* (g. *sîdrîh*), *sîto*, *svîtlo* (g. *svîtlîh*), *stădo*, *şîlo*, *tîñe*, *tîşje* ("vinova loza", sg. tantum), *vîtlo* ("kolotûrnik za vădît mrîže na brödu"; g. *vîtlîh*), *vrîlo* ("izvor vode"), *zîno* (G. *zîñîh*; *nikolîko zîñîh kukurûza*), *zvöno*, *žîto*.

trosložice i višesložice: *ăvûto* ("automobil"; ...*nî bîlo ăvûta da će privêst, nego svê se na žîvo gonîlo.*; novije *ăûto*), *bădăne* (< *bădât* "saditi"), *başîrăne* ("pjevanje basovske dionice"), *bogăstvo* (*Kolîko tôte îma bogăstvîh!*), *bögojûbje* (sg. tantum), *bögoslûžje* (sg. tantum), *cidîlo* ("cjedilo"), *cjêpîvo* (posuđenica iz stand. hrv.), *cîñîlo*,³³⁹ *cîťăne*, *cîvenîlo*,³⁴⁰ *dêsêtlîce* ("desetljeće"), *dömojûbje* (sg. tantum), *dřžălo*, *gnöjîvo*, *görîvo* (posuđenica iz stand. hrv.), *gospö(j)stvo* ("gospodstvo", sg. tantum), *grobişće* ("grobje", sg. tantum), *hodočăşće* (g. *hodočăşćîh*), *kolîno*, *kopîto*, *korîto*, *krêsîvo*, *küćîşće* ("mjesto predviđeno za gradnju kuće", g. *küćîşćîh*), *kükăla* ("igra skrivača", pl. tantum), *müćîlîşće* (*Svăko îma svojê müćîlîşće.*), *nărûćje* (g. *nărûćjîh*), *olişće* ("košnica za pčele"), *ölövo*, *orălo* ("naprava za oranje"), *ordêne*

³³⁸ U prilogu *nămîsto* naglasak preskače na proklitiku, no ni to preskakanje nije dosljedno (*nămîsto nêga*, ali *pokrivăč na mîsto kôltre*, *pôj na mîsto*, *Zăšto je nîs stăvi na mîsto?*).

³³⁹ Vuković 2001: *cîñîlo*, -a.

³⁴⁰ Vuković 2001: *crvênîlo*, -a.

("poljoprivredni alat"), *pjěsnĩštvo* (posuđenica iz stand. hrv.), *plětĩvo*, *prědĩvo*, *proliće/prõļēće*, *pũtĩlo* ("predmet za vezivanje magarećih nogu"), *sĩrēńe*, *sĩrĩšće* ("neprobavljeni ostatci mlijeka u crijevima kozlića koji se koriste za sirenje"), *sĩromăštvo* (sg. tantum), *slikāńe*, *šočĩvo* ("mahunarke", novije *söčĩvo*; *Fažol*, *kukurüz*, *slanūtāk*, *grēń kũpi mǎlo šočĩva pa ću skũhāt.*), *stenǎlo* ("osoba koja puno stenje"), *stõliće* ("stoljeće"), *stopǎlo* (i *stõpǎlo*),³⁴¹ *strǎštĩlo*, *šušĩlo* (novije *susĩlo*), *šilõko* ("južni vjetar"), *špurtĩlo* ("mrežica na štapu, služi za hvatanje ribe"), *tĩsũćliće* ("tisućljeće"), *tĩgāńe* (sg. tantum), *trĩpāńe* ("treptanje, žmirkanje"), *tustĩlo* ("salo na trbuhu"), *ũfāńe* (sg. tantum), *vĩcāńe* (sg. tantum).

N. p. A₁:

dvosložice: *blāgo*, *cārstvo*, *grõžje* (sg. tantum), *grõbje* (g. *grõbjĩh*), *klũko* ("klupko"),³⁴² *kõnce* (tako stariji govornici kažu *konǎc*, imenica m. r.; *Zamrižǎlo mi se ovõ kõnce*; g. *kõncĩh*), *lõžje* (sg. tantum; i *lõzje*), *pĩvo*, *rũho* ("odjeća", zast.; *Za gõrnũ rõbu. Něman čǎ obũj, něman rũha.*), *rũno*, *sijēno* (sg. tantum), *slāvje* (g. *slāvjĩh*), *štĩvo*, *ũje*, *zdrāvje* (sg. tantum), *zēje* ("vrsta zelenog lisnatog povrća, kelj"), *ždrĩlo* ("ždrijelo"),³⁴³ *žĩvje* ("stanovništvo nekog mjesta", sg. tantum).

trosložice i višesložice: *apelāvāńe* ("tuženje, jadikanje"), *bārkanē* ("zadirivanje, provociranje"), *bilānce* (g. *bilǎnǎc/bilǎncĩh*; i *bilāńce*), *blējāńe*, *Bogojāvjeńe*, *ditĩnstvo* (g. *ditĩnstvĩh*), *godĩšće* ("godište"; i *godĩšće*, g. *godĩšč/gõdĩšč/godĩščĩh*; *Kojõ si godĩšće?*), *hladĩšće* ("hladovina", sg. tantum),³⁴⁴ *kārāńe* ("svađanje"), *klĩzāńe*, *kopĩšće* ("dugačak štap s ostima na vrhu namijenjen za ribolov"; g. *kopĩščĩh*), *krājēvstvo*, *pačāvāńe* (*Ka nikõ zabǎda nõs u tujǎ põsla.*), *pĩtāńe*, *põdmõrje* (sg. tantum), *põdzēmje* (sg. tantum), *põtkrõvje* (g. *põtkrõvjĩh*), *potõnstvo* (sg. tantum), *prĩmõrje* (sg. tantum), *prĩzēmje* (g. *prĩzēmjĩh*), *rāskrĩžje* (g. *rāskrĩžjĩh*), *spāsēńe*, *suknenĩšće* ("kalup za pletenje čarapa", g. *suknenĩščĩh*), *sũsĩstvo* ("susjedstvo"), *trĩskāńe* ("lomljenje, udaranje"), *umõrstvo*, *žumānce* (g. *žumǎnǎc/žumǎncĩh*; i *žumāńce*).

³⁴¹ Šimunović 2009: *stopǎlo*.

³⁴² < *klubǎko.

³⁴³ Šimunović 2009: *ždrĩlõ*.

³⁴⁴ Šimunović 2009: *hladĩšće*, -o/*hladĩšće*, -o.

N. p. A₂:

dvosložice: *cvīce* (sg. tantum), *člānstvo* (posuđenica iz stand. hrv.), *dēsna* (pl. tantum, g. *dēsnih*; *bolīdū me dēsna*; *grē křv iz dēsnih*; može biti i ž. r., vidi 5. 7.), *drīvje* ("drveni djelovi na samaru", sg. tantum), *družtvo*, *grāne* (sg. tantum), *gūvno* ("mjesto na kojem se mlati žito"; *Dī se vājaju bēštije.*), *jūsta* (novije *ūsta*, pl. tantum, g. *jūstih*), *klišća* ("kliješta", pl. tantum, g. *klišćih*), *lišće* (sg. tantum), *mūdo* ("torbica od janjeće kože za držanje duhana"; *Tō se pri' držā tabāk, tō bi krāva bila ugīnūla, i ondā bi se tō šūšilo...*),³⁴⁵ *pērje* (sg. tantum), *pīsmo* (g. *pīsām/pīsmih*), *prāne*, *prūce* (sg. tantum), *srāne*, *stīne* (sg. tantum), *strišće* ("stolarija od drveta", sg. tantum), *stručje* ("obrane grančice", sg. tantum), *sūkno* (g. *sūknih*), *Trōjstvo* (sg. tantum), *vrāta* (pl. tantum, g. *vrāt*), *znāne*, *živo* ("domaća životinja"; *Sūkno se duperālo za živēn onō ispo trbūha na samār vēzāt, da ne ispādē samār iz bēštije.*).

trosložice i višesložice: *blagostāne*, *blagovāne* ("konzumiranje hrane, jedenje"), *derāne* ("guljenje životinjske kože"), *divjāstvo*, *dobročīnstvo*,³⁴⁶ *domaćīnstvo*, *državjānstvo* (posuđenica iz stand. hrv.), *gonēne* (sg. tantum), *gospodārstvo* (posuđenica iz stand. hrv.), *grumēne* (sg. tantum), *igrāne* (sg. tantum), *imāne*, *iskūstvo*, *iznenadēne*, *jedīnstvo* (sg. tantum), *junāstvo*, *kamēne* (sg. tantum), *kipārstvo* (sg. tantum), *klesārstvo* (sg. tantum), *kopāne*, *korēne*, *křščānstvo* (sg. tantum), *křštēne*, *kučānstvo*, *kumovāne*, *lampāne* ("sijevanje"), *ložēne*, *ministārstvo* (posuđenica iz stand. hrv.), *obecāne*, *ocāle* ("naočale", g. *ocālīh*; i n. p. B:), *opravdāne*, *opterecēne*, *orāne*, *ordēne* ("činovi u vojsci"), *oružje* (sg. tantum), *ovčārstvo* (sg. tantum), *pahāne* ("smrad"), *pečēne*, *pobojšāne*, *pogoršāne*, *poščēne* ("poštenje"), *prijatējstvo* (i n. p. B),³⁴⁷ *priznāne*, *proklēstvo*, *proščēne* („oprostenje”), *prstēne* (sg. tantum), *prvēnstvo* (posuđenica iz stand. hrv.), *razočarāne*, *savršēnstvo* (posuđenica iz stand. hrv.), *slikārstvo* (posuđenica iz stand. hrv., sg. tantum), *sočēne* ("puštanje soka iz biljaka"), *stanovništvo* (sg. tantum), *stočārstvo* (posuđenica iz stand. hrv., sg. tantum), *strojārstvo* (posuđenica iz stand. hrv.; sg. tantum), *stvorēne*, *svečēnstvo* (posuđenica iz stand. hrv., sg. tantum), *šumārstvo* (posuđenica iz stand. hrv.; sg. tantum), *trkāne* ("trčanje"), *uglējje* ("ugljen", sg. tantum; *Onō ča je ostālo u komīnū. Ugāsī se, ostālo je sāmo uglējje.* (najstarija

³⁴⁵ Vuković 2001: *mūdō*, -a,

³⁴⁶ Šimunović 2009: *dobročīnstvo*.

³⁴⁷ Šimunović 2009: *prijatejstvō*.

inf.)), *vesělje*, *vinčāne* ("vjenčanje"), *vlašništvo* (posuđenica iz stand. hrv.), *zadovōjstvo*, *zāgorje* (sg. tantum).

N. p. B

n. p.	n. p. B		n. p. B:
NA.	<i>selö</i>	<i>lebrö</i>	<i>līcē</i>
G.	<i>selä</i>	<i>lebrä</i>	<i>līcä</i>
DL.	<i>selü</i>	<i>lebrü</i>	<i>līcü</i>
V.	<i>sēlo</i>	<i>lëbro</i>	<i>līce</i>
I.	<i>sa selôn</i>	<i>lebrôn</i>	<i>sa līcôn</i>
nav.	<i>selä</i>	<i>lebrä</i>	<i>līcä</i>
g.	<i>sēl/ sēlīh/ selīh</i>	<i>lebār/ lëbār/ lebrīh/ lëbrīh</i>	<i>līc/ līcīh</i>
dli.	<i>selīma(n)</i>	<i>lebrīma(n)</i>	<i>līcīma(n)</i>
v.	<i>sēla</i>	<i>lëbra</i>	<i>līca</i>

N. p. B ima kroz cijelu paradigmu naglasak na nastavku. Razlikujemo sljedeće potparadigme:

- n. p. B, kratke osnove (*selö*, G. *selä*);
- n. p. B:, duge osnove (*līcē*, G. *līcä*).

Svi oblici n. p. B i n. p. B: imaju kratki naglasak na nastavku (osim V., v., i g.), koji je u I. produljen u cirkumfleks ispred dočelnoga sonanta (*selôn*, *līcôn*). N. p. B ima na osnovi kraćinu, a n. p. B: prednaglasnu dužinu.

V. ima čeonu naglasak: imenice n. p. B imaju kratki naglasak (*sēlo mojē!*, *smēće jenō!* – u pogrdom obraćanju), a imenice n. p. B: cirkumfleks (*līce!*), no većina se ovih imenica u vokativu rijetko koristi. Vokativ množine također ima čeonu naglasak (*sēla!*).

Imenice n. p. B imaju u g. tri naglasne varijante.

- a) neoakut na posljednjem slogu osnove, u oblikâ na *-Ø* (*bedār, sēl, vretēn, ostâ je bēz lebār, vōzi bēz vesāl*);
- b) kratki naglasak na osnovi, kao varijanta u oblikâ na *-īh* (*bēdrīh, sēlīh, vretēnīh; īma na Brāčū pūno sēlīh*)³⁴⁸ i u dvosložnih oblikâ na *-Ø* (*Kolīko īmān stēgān, pa ću sprēmīt za jīst.; bēdār, cābāl, lēbār*);
- c) neoakut na nastavku *-īh* (*bedrīh, selīh, vretenīh*). Ovi su oblici zastarjeli i u spontanom ih govoru nismo zabilježili, ali ispitanici tvrde da takav naglasak postoji.

Imenice n. p. B: u g. imaju neoakut na osnovi, u oblikâ na *-Ø* (*līc, krīh*) i u onih na *-īh* (*dēblīh, gnīzdīh, sūknīh, rūglīh*).³⁴⁹

Popis imenica

N. p. B

jednosložice: *dnö* (g. *dnīh*), *tlē(h)* ("tlo", G. *tlehā*, sg. tantum), *zlö* (g. *zlīh*).

dvosložice: *cablō* ("stablo", g. *cābāl/cabāl/cablīh/cāblīh*), *caklō* ("staklo", g. *cākāl/cakāl/caklīh/cāklīh*), *čelö*, *dobrö* (g. *dōbār/dobār/dobrīh/dōbrīh*), *hrebjē* ("grančice za potpalu vatre", sg. tantum),³⁵⁰ *koščē* ("skup kostiju", sg. tantum), *kršjē* ("sitne grančice", sg. tantum),³⁵¹ *lebrö* (g. *lēbār/lebār/lēbrīh/lēbrīh; ubī se u lebrā; ostâ je bēz lebār/bēz lēbār*), *perö*, *plecé* (*bolī me plecē, bolīdū me svā plecā*), *prknö* ("čmar"), *sacē*,³⁵² *sedlō* (g. *sēdāl/sedāl/sedlīh/sēdlīh*), *selö*, *smečē* (sg. tantum), *slebrö* ("srebro"), *stegnö* ("životinjski but", g. *stēgān/stegān/stegnīh/stēgnīh; Kolīko īmān stēgān, pa ću sprēmīt za jīst.*), *sudē* (sg. tantum), *vedrö* (g. *vēdār/vedār/vedrīh/vēdrīh*), *veslō* (g. *vēsāl/vesāl/veslīh/vēsīh; Ēno ga, vōzi bēz vesāl*).

³⁴⁸ *bēdrīh* < *bedrīh*.

³⁴⁹ *dēblīh* < *dēblīh* < **dēblīh*.

³⁵⁰ Šimunović 2009: *hrebjē*, -*ō*/ *hriēbjie*, -*o*.

³⁵¹ Šimunović 2009: *kršjē*, -*ō*.

³⁵² Šimunović 2009: *sācē*, -*o*/ *sacē*, -*ō*/ *sacē*, -*ā* (S).

trosložice i višesložice: *rešetö*, *vretenö*.

N. p. B:

dvosložice: *dēblö* (g. *dēblīh*), *lītö* ("dlijeto"), *gnīzdö* (g. *gnīzdīh*), *jīcē* ("jelo"),³⁵³ *krīlö*, *lēglö* (g. *lēglīh*), *līcē*, *mītö*, *mlīkö*, *sūknö* (g. *sūknīh*), *vīnö*, *pīcē*,³⁵⁴ *prēlö*, *rūglö* (g. *rūglīh*),³⁵⁵ *vītö* ("vrsta ratarske naprave", g. *vītīh*; *Vītö je za ispūhät šenīcu da slāma ide cā.*), *žālö*.

trosložice i višesložice: *badīlö* ("vrsta lopate"), *čejādē* (samo u n. *Tö ti je döbro čejādē*; za množinu se koristi imenica *i*-vrste *čejād*), *ocālī* (g. *ocālīh/ocālī*, i n. p. A₂), *porinūcē*, *propēcē*,³⁵⁶ *prosūcē*,³⁵⁷ *raspēlö*, *raspēcē*,³⁵⁸ *rasūcē*,³⁵⁹ *rasūlö*, *smrkñūcē*,³⁶⁰ *svanūcē*,³⁶¹ *začēcē*.³⁶²

N. p. C

n. p.	N. p. C ₁ :	N. p. C ₂	N. p. C ₂ :	N. p. C ₃	N. p. C ₃ :
NV.	<i>tīlo</i>	<i>slövo</i>	<i>tīsto</i>	<i>pöje</i>	<i>sūnce</i>
G.	<i>tīla</i> ; <i>īs tīla</i>	<i>slöva</i>	<i>tīsta</i> ; <i>ol tīsta</i>	<i>pöja</i> ; <i>īs poja</i>	<i>sūnca</i> ; <i>öd sūnca</i>
D.	<i>tīlu</i>	<i>slövu</i>	<i>tīstu</i>	<i>pöju</i>	<i>sūncu</i>
A.	<i>tīlo</i> ; <i>ü tīlo</i>	<i>slövo</i> ; <i>za slövo</i>	<i>tīsto</i> ; <i>na tīsto</i>	<i>pöje</i> ; <i>ü poje</i>	<i>sūnce</i> ; <i>nä sūnce</i>
L.	<i>u tīlu/tīlū</i>	<i>po slövu</i>	<i>u tīstu/tīstū</i>	<i>ü poju</i>	<i>na sūncu</i>
I.	<i>tīlön</i>	<i>sa slövön</i>	<i>sa tīstön</i>	<i>pöjēn</i>	<i>sa sūncēn</i>
nv.	<i>tīla</i>	<i>slovä</i>	<i>tīsta</i>	<i>pöja</i>	<i>sūnca</i>
g.	<i>tīl/tīlīh/tīlīh</i>	<i>slöv/slövīh/slovīh</i>	<i>tīstīh/tīstīh</i>	<i>pöj/pöjīh</i>	<i>sūncīh</i>
dli.	<i>tīlīma(n)</i>	<i>slovīma(n)</i>	<i>tīstīma(n)</i>	<i>pöjīma(n)</i>	<i>sūncīma(n)</i>
a.	<i>tīla</i>	<i>slovä</i>	<i>tīsta</i>	<i>pöja</i> ; <i>ü poja</i>	<i>sūnca</i>

N. p. C je naglasna paradigma koju karakterizira pomičan naglasak i preskakanje naglasaka na proklitiku. Unutar n. p. C postoje brojne potparadigme:

³⁵³ Šimunović 2009: *jīcē*, *jīcö*.

³⁵⁴ Šimunović 2009: *pīcē*, *pīcö*.

³⁵⁵ Vuković 2001: *rūgö*, *-ä*.

³⁵⁶ Šimunović 2009: *propēcē*.

³⁵⁷ Šimunović 2009: *prosūcē*, *-ö*.

³⁵⁸ Šimunović 2009: *raspēcē*.

³⁵⁹ Šimunović 2009: *rasūcē*, *-ö*.

³⁶⁰ Šimunović 2009: *smrkñūcē*, *-ö*.

³⁶¹ Šimunović 2009: *svanūcē*, *-ö*.

³⁶² Šimunović 2009: *začēcē*, *-ö*.

- n. p. C₁, s pomičnim naglaskom koji preskače na proklitike; sve su ove imenice n. p. C₁!, duge osnove (*tīlo*, L. *u tīlū/tīlu*, dli. *tīlīma(n)*; *ū tīlo*);
- n. p. C₂, s pomičnim naglaskom, ali bez preskakanja na proklitike; razlikujemo n. p. C₂, kratke osnove (*slövo*, dli. *slovīma(n)*; *za slövo*) i n. p. C₂!, duge osnove (*tīsto*, L. *u tīstu/tīstü*, dli. *tīstīma(n)*; *u tīsto*);
- n. p. C₃, s preskakanjem na proklitike, ali bez pomičnosti naglasaka; razlikujemo n. p. C₃, kratke osnove (*břdo*, dli. *břdīma(n)*; *nřz břdo*) i n. p. C₃!, duge osnove (*sūnce*, dli. *sūncīma(n)*; *nä sūnce*).

Paradigme n. p. C₁ i n. p. C₂ razlikuju se samo po preskakanju naglasaka na proklitike (prisutno u n. p. C₁). Obje potparadigme imaju isti, pomični naglasak, u nekim oblicima na nastavku, a u nekim na apsolutno prvome slogu (čeonim naglasak).

U oblicima s čeonim naglaskom kratke osnove imaju kratki naglasak (NA. *slövo*, G. *slöva*, DL. *slövu*, I. *slövōn*), a duge osnove cirkumfleks (NAV. *tīlo*, G. *tīla*, I. *tīlōn*).

Dočetni naglasak uvijek je kratak, s tim da kratke osnove imaju u osnovi kratki vokal (nav. *slovä*, *dřvā*, dli. *slovīma(n)*, *dřvīma(n)*), a duge osnove prednaglasnu dužinu (dli. *tīlīma(n)*).

Kratke osnove imaju čeonim naglasak u svim jedninskim padežima: NA. *slövo*, G. *slöva*, DL. *slövu*, I. *slövōn*., a u svim množinskim padežima (osim u g., vidi dolje) naglasak je na nastavku (nav. *slovä*, *dřvā*, dli. *slovīma(n)*).³⁶³

Duge osnove imaju čeonim naglasak u svim jedninskim padežima (uz varijantu s dočetnim naglaskom u L.) te u nav. (*tīla*, *mōra*), a dočetni naglasak samo u dli. (*tīlīma(n)*), uz varijacije u g. (vidi dolje).

U L. dugih osnova uz čeonim naglasak moguć je i dočetni (*u mēsu/u mēsü*, *po cīlen tīlu/o nēzinen tīlū*, *tīstu/tīstü*, *u jāju/jājü*, *u čřřvu/čřřvü*). U imenica *mōre* i *zlāto* zabilježili smo samo dočetni naglasak (*kūpa se u mōrū*, *cīli je u zlātü*).³⁶⁴

³⁶³ Za imenice sr. r. n. p. C izvorni je naglasak u nav. dočetan (*slovä*, *dřvā*). Usp. na Vrgadi *pořā/pöřā* (vidi Jurišić 1966: 76). U selačkome izvornu obrazac čuvaju samo imenice *dřvo*, nav. *dřvā*, *slöva*, nav. *slovä* i *jězero*, nav. *jezerä*. Ostale imenice kratke osnove i sve imenice duge osnove poopćile su u nva. naglasak na osnovi (*zvōno*, nav. *zvōna*; *tīlo*, nav. *tīla*). Usp. Kapović 2011a: 26.

U g. postoji nekoliko naglasnih varijanti. Kratke osnove mogu imati:

- a) kratki naglasak na osnovi, u oblikâ na *-ih* (*slövíh, đřvíh, břđih, sřcīh*), najčešće u upotrebi;³⁶⁵
- b) neoakut na osnovi, u oblikâ na *-Ø* (*napīš mi nikolīko slōv*), također dosta učestao;
- c) neoakut na nastavku *-ih* (*slovīh, đřvīh*). Ovaj je oblik ponešto je zastarjeo te ga nismo zabilježili u slobodnom govoru, ali su nam ga ispitanici potvrdili.;
- d) neoakut na nastavku *-ā* (samo u primjeru *đřvā*, zabilježeno u nekoliko inf.: *dōnī san pūno đrvā, nāručāj strišća, stolarīje od đřva, ili đřvā*).

Duge osnove u g. mogu imati:

- a) cirkumfleks na nastavku *-ih* (*tīstīh*);³⁶⁶
- b) cirkumfleks na osnovi u oblikâ na *-ih* (*tīstīh*)³⁶⁷ i na *-Ø* (potvrđeno samo u primjeru *nikolīko tīh*).

Imenice n. p. C₃ imaju nepomičan naglasak na osnovi. Kratke osnove imaju kratki naglasak (NAV. *pōje*, G. *pōja*, DL. *pōju*, I. *pōjēn*, nav. *pōja*, g. *pōj/pōjīh*, dli. *pōjīma(n)*), a duge osnove cirkumfleks (NAV. *sūnce*, G. *sūnca*, DL. *sūncu*, nav. *sūnca*, g. *sūncīh*, dli. *sūncima(n)*). Naglasne varijacije postoje jedino u g. kratkih osnova, gdje oblici na *-ih* imaju kratki naglasak na osnovi (*břđih, kōlīh, pōjīh, sřcīh*), a oblici na *-Ø* cirkumfleks (*pōj, kōh*).

Naglasak preskače na proklitike u oblikâ s čeonim naglaskom imenica n. p. C₁ i n. p. C₃, i to u većini slučajeva samo u G. (*vādī san kōst īz grīa*) i u A. (*močā stāt nā sūnce*). Jedino imenice *sřce* i *pōje* imaju preskakanje naglaska i u L. (*rēc mi ča tī je nā sřcu, cīli dān san bī ū pojū*). U nekih se imenica preskakanje gubi, pa se u spontanom govoru čuju varijante s preskakanjem naglaska i bez njega (npr. *izāšli su īs kola/Grēn jā plēsāt u kōlo, tāmo dī svi plēšu*). U imenica n. p. C₂ preskakanja nema (*za slōvo, u tīsto, na jāje*).

³⁶⁴ Šimunović (2009: 38-39) bilježi u Dračevici dočetni naglasak u slijedećih imenicâ: L. *zlōtū, mēsū, mōrū, jōjū*. Usp. za Pučišća L. *zlōtu, čřřvu, rūnu, tīstu, đřřvu, sīnu, miēsu, jōju*, ali *tīlu/tīlū, muōrū*. Vidi Kapović 2011a: 18, ref. 58.

³⁶⁵ *slōvīh* < slovīh.

³⁶⁶ < *tīstīh.

³⁶⁷ *tīstīh* < tīstīh < *tīstīh.

Popis imenica

N. p. C₁:

dvosložice: *měso* (L. *na mēsū/na mēsu*, *öd mēsa*, *ü mēso*), *môre* (L. *u mōrū*, *iz mōra*, *nā mōre*; također u značenju količinskog priloga *mnogo*; Koromáč. *Īmā ga môre, ma nīko ga ne bëre.*), *tīlo* (L. *tīlu/tīlū*, *öd tīla*), *zlāto* (L. *cīli je u zlatū*, *...jer više vrīdi za našēga Mātū jedān dān u svojēn zanātū nego svā Nēmāška da je u sūhēn zlatū*,³⁶⁸ *öd zlāta*).

N. p. C₂

dvosložice: *dřvo* (g. *dřvīh/dřvīh/dřvā/dřv*, *dōnī san pūno drvā*, *nāručāj strišća*, *stolarija od dřva*, *ili dřvā*),³⁶⁹ *slōvo*.³⁷⁰

trosložice: *jězero* (L. *u jězeru*, nav. *jezerā*, g. *jezēr*).³⁷¹

N. p. C₂:

dvosložice: *tīsto* (g. *tīstīh/tīstīh*).

N. p. C₃

dvosložice: *břdo* (g. *břdīh/břd*, *iz břda*, *nīz břdo*, *ü břdo*), *gřlo* (g. *gřlīh*, *vādī san kōst iz gřla*), *kōlo* (*īs kola*, *ü kolo*; *Grēn jā plēsāt u kōlo*, *tāmo dī svī plēšu*; *izāšli su is kola*),³⁷² *ōko* (*iz oka*; n. *ōči*, množina pripada *i*-osnovama), *pōje* (*īs poja*, *ü poje*; L. *nā poju*, *cīli dān san bī ü poju*), *sřce* (g. *sřcīh*, L. *nā sřcu*, *öt sřca*, *ü sřce*, *rēc mī ča tī je nā sřcu*), *ūho* (*iz uha*; n. *ūši*, množina pripada *i*-osnovama).

N. p. C₃:

dvosložice: *sūnce* (*Močā stāt nā sūnce*).

³⁶⁸ Zlatan Jakšić (1988), *Galančeri*.

³⁶⁹ Vuković 2001: *drvā*, *dřv* (-īh).

³⁷⁰ Vuković 2001: *slōvo*, -a.

³⁷¹ Višesložice obično gube dočetni naglasak, no u ovome je slučaju njegovo čuvanje poduprto poopćenim naglaskom -enā (*brimenā*), -esā (*čudesā*). Vidi Kapović 2011a: 17.

³⁷² Šimunović 2009: *kolō/kōlo*.

Miješane naglasne paradigme

n. p.	n. p. A ₂ :-C ₂ :	n. p. B:-C ₂ :
N.	<i>jâje</i>	<i>gōvnö</i>
G.	<i>jâja; od jâja</i>	<i>gōvnä</i>
D.	<i>jāju</i>	<i>gōvnü</i>
A.	<i>jâje, na jâje</i>	<i>gōvnö</i>
V.	<i>jâje</i>	<i>gōvno</i>
L.	<i>jāju/ jājü</i>	<i>gōvnü</i>
I.	<i>jājōn</i>	<i>gōvnōn</i>
nv.	<i>jāja</i>	<i>gōvna</i>
g.	<i>jāj/ jājih</i>	<i>gōvān</i>
dli.	<i>jājima(n)</i>	<i>gōvnīma(n)</i>
a.	<i>jāja</i>	<i>gōvna; u gōvna</i>

U posebnu smo skupinu izdvojili imenice miješanih paradigama n. p. A₂:-C: i n. p. B:-C:

Imenice n. p. A₂:-C: *črivo* i *jâje* imaju izmjenu cirkumfleksa i neoakuta na prvome slogu.

Jedninski padeži imaju, poput imenica n. p. C:, cirkumfleks na osnovi (NAV. *jâje*, G. *jâja*, D. *jāju*, I. *jājōn*), uz varijaciju čeonog i dočetonog naglasaka u L. (u *jāju/ jājü*, u *črīvu/ črīvü*). Svi množinski padeži imaju neoakut na osnovi, poput imenica n. p. A₂: (nav. *jāja*, g. *jāj/ jājih*, dli. *jājima(n)*).³⁷³

Obrazac miješane n. p. B:-C: nalazimo samo u imenice *gōvnö*, koja ima jedninski naglasak prema n. p. B: (u svim padežima dočetni naglasak: NA. *gōvnö*, G. *gōvnä*, DL. *gōvnü*, I. *gōvnōn*) a množinski prema n. p. C: (nav. *gōvna*, g. *gōvān*, dli. *gōvnīma(n)*).³⁷⁴

³⁷³ Nije posve jasno kako se razvio ovaj naglasni obrazac. Dvije su pretpostavke: da je u množinskim padežima djelovala analogija prema n. p. A₂: (tj. prema imenicama tipa *pisma*, *klišća*, *vrata*) ili da je riječ o tragovima izvornog obrasca s dočetonim naglaskom u nav., koji je u ovih imenica očuvan na Hvaru i na Visu (*jōje*, nav. *jōjā*), a u selačkome se onda taj naglasak, povukavši se na prethodni slog, ostvario kao neoakut. Osim toga, čakavska je tendencija da imenice *pl. tantum* dobivaju neoakut na osnovi (vidi n. p. B). Sličan obrazac razvili su mnogi drugi čak. govori pod utjecajem množine n. p. A₂: primjerice Vrgada: *črivo*, nav. *črīvō* i *jâje*, nav. *jâja*, analogijom prema *pismō*, *krīlā*. Vidi Kapović 2011a: 18-19.

³⁷⁴ Ova imenica predstavlja specifičan slučaj. Ovakav tip naglasaka javlja i u imenica m. r. sa skupinom -CC- (*-Cъ/ъC-, pri čemu je prvi -C- sonant). Vjerojatno je na ovakav razvoj naglasak utjecao stari obrazac pomicanja naglasaka s oslabljenog

Popis imenica

N. p. A₂:-C₂:

dvosložice: *črŕvo* ("crijevo", L. *črŕvu* / *črŕvŭ*),³⁷⁵ *jâje* (L. *jâju* / *jâjŭ*).³⁷⁶

N. p. B:-C₂:

dvosložice: *gōvno* (nva. *gōvna*).

5. 6. Imenice proširene (*n-*, *s-* i *t-*) osnove

5. 6. 1. Oblici

NV.	<i>ime</i>
G.	<i>iměna</i>
DL.	<i>iměnu</i>
A.	<i>ime</i> , <i>zâ ime</i> , <i>ŭ ime</i>
I.	<i>iměňōn</i>
nav.	<i>imenâ</i>
g.	<i>iměn</i> / <i>imenîh</i> / <i>imenîh</i>
dli.	<i>imenîma(n)</i>

U posebnu skupinu spadaju imenice sr. r. čija je osnova proširena sufiksima *-en-*, *-et-* ili *-es-*. Te imenice u NAV. imaju nulti nastavak, a osnova im je reducirana.

Ovu skupinu čini tek nekoliko imenica *n*-osnove, sa sufiksom *-en-* (*ime*, G. *imena* i dr.), dvije imenice *s*-osnove, sa sufiksom *-es-* (*čŭdo* i *něbo*, n. *čudesâ*, *nebesâ*) i samo jedna opća imenica *t*-osnove, sa sufiksom *-et-* (*dîtě*, G. *ditěta*). Prema *t*-osnovama mijenjaju se i

poluglasa na prethodni slog, koji se tada realizira kao neoakut (usp. *otŭcb, *otŭca > *otŭca, vidi 5. 4. (n. p. B)), pa prema tome *govŭna > *gōvna > *gōvna*. Vidi Kapović 2011a: 11. Usp. nštok. *gōvno*, n. *gōvna*.

³⁷⁵ Šimunović 2009: *črŕvo*, pl. *črŕvâ* / *črŕva*; Vuković 2001: *črŕvo*, -a.

³⁷⁶ Šimunović 2009: *jôje*, n. *jôja*, *jôji*.

muška osobna imena koja završavaju na -o ili na -i (*Vīdo*, G. *Vīdota*, I. s *Vīdotōn*; *Vēnci*, G. *Vēnceta*, I. s *Vēncetōn*).³⁷⁷

N-osnove imaju sufiks -en- u svim padežima osim u NAV. (NAV. *īme*, G. *īmēna*, DL. *īmēnu*, I. *īmēnōn*, nav. *imenā*, dli. *imenīma(n)*), a s-osnove samo u množini (NAV. *čūdo*, G. *čūda*, DL. *čūdu*, I. *čūdōn*, nav. *čudesā*, g. *čudēs*, dli. *čudesīma(n)*). Imenica *dītē* ima sufiks -et- samo u jednini, dok se množina *dicā* deklinira prema jednini imenica e-vrste (*ovā dicā*).

Nastavci se podudaraju s nastavcima imenica sr. r. U g. prevladava je nastavak -Ø (*īmēn*, *nebēs*), a javlja se, mada rijetko, i nastavak -īh (*īmenīh/imenīh*).

5. 6. 2. Naglasak

Imenica *dītē* pripada n. p. A, a sve su stale imenice proširenih osnova n. p. C.³⁷⁸

N. p. A

n. p.	N. p. A(:)
N.	<i>dītē</i>
G.	<i>dītēta</i>
D.	<i>dītētu</i>
A.	<i>dītē, za dītē</i>
V.	<i>dīte</i>
L.	<i>o dītētu</i>
I.	<i>sa dītētōn</i>

Ova imenica ima nepomičan naglasak na osnovi (odnosno na sufiksu -et- koji je dio proširene osnove), uz iznimku čeonog naglaska u V. (*Dīte mojē drāgo!*). Ovu smo naglasnu paradigmu nazvali n. p. A(:) zbog varijacije dužine i kraćine u osnovi. Oblici s pokraćenom

³⁷⁷ Ova morfološka karakteristika prisutna je i u Novome Selu, ali već u Poveljima izostaje (P: *vīdi san Pēra i fva*). Usp. na Hvaru *Mārkota*, *Mārkotu*, ...*Mārkoton*; *Frāneta*, *Frānetu*,... *Frāneton* (vidi Benčić 2013: 15) i na Visu *Mōtē*, G. *Motetā*, *Dīnko*, G. *Dīnkota* (vidi Hraste 1937: 151).

³⁷⁸ U čakavskom je česta pojava tzv. kategorijalno ujednačavanje naglaska u imenica proširene osnove. U selačkome ove imenice, bez obzira na izvornu naglasnu paradigmu, ujednačavaju naglasak prema n. p. C. Vidi Kapović 2011a: 6, 19.

osnovom imaju dugu osnovu (NAV. *dītē*), a u proširenih oblika dužina je pokraćena (G. *ditēta*, DL. *dītetu*, I. *dītētōn*).

Popis imenica

N. p. A(:)

dītē (množina *dicā* pripada *e*-vrsti).

N. p. C

n. p.	n. p. C ₁	n. p. C ₂
NV.	<i>īme</i>	<i>brīme</i>
G.	<i>īmēna</i>	<i>brīmēna</i>
DL.	<i>īmēnu</i>	<i>brīmēnu</i>
A.	<i>īme, zā īme, ū īme</i>	<i>brīme, na brīme</i>
I.	<i>īmēnōn</i>	<i>sa brīmēnōn</i>
nav.	<i>imenā</i>	<i>brimenā</i>
g.	<i>imēn/ imenīh/ īmenīh</i>	<i>brimēn/ brimenīh/ brīmenīh</i>
dli.	<i>imenīma(n)</i>	<i>brimenīma(n)</i>

Unutar n. p. C razlikujemo sljedeće potparadigme:

- n. p. C₁, kratke osnove s pomičnim naglaskom koji preskače na proklitike (*īme*, dli. *imenīma(n)*; *ū īme*);
- n. p. C₂, kratke osnove s pomičnim naglaskom, bez preskakanja na proklitike (*brīme*, G. *brīmēna*, nva. *brimenā*, na *brīme*).

Svi jedninski padeži (uključujući i L.) imaju kratki naglasak na prvome slogu osnove. Iznimka je imenica *vrīme* (G. *vrīmēna*) koja u NAV. ima cirkumfleks.³⁷⁹

Svi množinski padeži imaju kratki naglasak na nastavku (nva. *imenā*, *nebesā*; dli. *imenīma(n)*, *nebesīma(n)*; *fālā nebesīma(n)*), a g. može imati naglasak na osnovi i na nastavku.

Naglasak u g. može biti:

- a) neoakut na osnovi, u oblikâ na *-Ø* (*imēn*, *nebēs*), najčešći u spontanome govoru;
- b) neoakut na nastavku *-īh* (*imenīh*, *nebesīh*); ovaj je oblik rijetko u upotrebi, dobiven samo na upit;
- c) kratki naglasak na osnovi, u oblikâ na *-īh* (*īmenīh*).³⁸⁰

Naglasak preskače na proklitike samo u imenica n. p. C₁, i to *n*-osnova samo u A. (*nā nebo*; *ū ime Ōca*; *ūmrī je nā vrīme*), a u *s*-osnova u G. (*īz neba*, *sā neba*), u A. (*nā nebo*) i u L. (P: *Bōg je nā nebu*).

Popis imenica

N. p. C₁

dvosložice: *īme* (*ū ime Ōca*, *zā ime*), *nēbo* (G. *nēba*, n. *nebesā*, *īz neba*, *sā neba*, *nā nebo*; *Bōg je nā nebu*. (P.)), *vrīme* (*nā vrīme*, *ūmrī je nā vrīme*, sa značenjem "rano").

N. p. C₂

dvosložice: *brīme*, *čūdo* (G. *čūda*, n. *čudesā*), *plēme*, *rāme*, *sīme* ("sjeme"), *tīme* ("tjeme"), *vīme*.

trosložice: *nēvrīme*, *prēzīme*.

³⁷⁹ Cirkumfleks je u ovom slučaju sekundaran, nastao vjerojatno analogijom prema *nā vrīme* i prema kosim padežima poput *vrīmēna*, no moguća su i druga objašnjenja. Vidi Kapović 2015: 104, ref. 297.

³⁸⁰ *īmenīh* < *imenīh*.

5. 7. Imenice *e*-vrste

5. 7. 1. Oblici

N.	<i>kräva</i>
G.	<i>kräve</i>
DL.	<i>krävi</i>
A.	<i>krävu</i>
V.	<i>krävo</i>
I.	<i>sa Krävōn</i>
nav.	<i>kräve</i>
g.	<i>kräv/krävih</i>
dli.	<i>krävān</i>

Imenice *e*-vrste ženskoga su roda i većina ih u N. završava na *-a* (*ženä, vodä, nogä, rükä, göspoja, crīkva*). Neke od ovih imenica označavaju muške osobe, pa uz njih stoji determinant muškoga roda (npr. *ovi bârba, gäzda*, G. *ovëga bârbe, gäzde*). U ovu skupinu spadaju i neke zbirne imenice na *-a* (*bräca, gospodä, dicä* itd.).

Imenice koje u N. nemaju nastavak *-a* su sljedeće:

- a) imenice koje završavaju suglasnikom *mätër, cër* i *kökōš*.³⁸¹ Svi ostali oblici ovih imenica identični su oblicima drugih imenica *e*-vrste;
- b) osobna imena na *-e*: ženska (*Märë, G. Märë, A. Mārü*; isto i *Kätë, Fänë* itd.) i muška (*Zörë, G. Zörë, A. Zörü*; isto i *Fränë, Äntë, İvë, Bōžë, Përë, Vāčë* itd.).

U DL. pred nastavkom *-i* (*ženī, tīci, lopāti, kūrbi*) stariji govornici ne provode drugu palatalizaciju (*nogī, rūkī, güski, knīgi, küški, müki, prūgi, strihi, jābūki, divōjki, mühi, būhi*). U mlađih govornika palatalizacija je više pravilo nego iznimka (*nozi, rūci, divōjci, jābūci* itd.), no nikad iza *h* (*muhi, buhi, strihi, jūhi*), kao ni u određenim suglasničkim skupinama (npr. *güski, pätki*).

³⁸¹ *Mätëri cër* su stare *r*-osnove, a *kökōš* je izvorno *i*-osnova.

V. može imati nastavak *-o*, *-e* ili *-a*. Većina imenica ima V. na *-o* (*mājko* – ova se imenica koristi samo u V., inače je *mātēr*, *těto*, *kūmo*, *gūjo*, *glāvo*). Nastavak *-e* imaju imenice sa sufiksom *-ica* (*pātkīce*, *krāvīce*, *māškīce*) i osobna imena koja u N. završavaju na *-e* (V. *Māre*, *Kāte*, *Fāne*, *Zōre*, *Ānte*, *Īve*, *Frāne*). Ženska imena na *-a* u V. uglavnom imaju nastavak *-a* (*Āṇka*, *Bārbara*, *Kātja*, *Pētra*), a imena na *-ica* mogu imati nastavak *-e* i *-a* (V. *Zōriča*/*Zōriče*, *Tōnčica*/*Tōnčice*). U nekih je imena uobičajen i V. na *-o* (*Jēlo*, *Nādo*).

U g. su mogući sljedeći nastavci:

a) nastavak *-Ø* najčešće je u upotrebi (*žēn*, *rūk*, *nōg*, *lōpāt*/*lopāt*, *krāv*, *besīd*, *sūsīd*). Ovaj nastavak imaju i imenice u kojih se osnova na *-CC-* razbija umetanjem nepostojanog *a* (*bāčāv*, *bedār*, *brōkāv*, *crīkāv*, *divōjāk*, *igār*, *klētāv*, *kūšāk*, *krūšāk*, *gūsāk*, *igračāk*, *mazāg*, *mūrāv*, *ovāc*, *pīšām*, *plēsāk*, *prāsāk* (*prāska* "breskva"), *sestār*, *smōkāv*, *trišān*, *tīkāv*, *zemāj*, *zīkāv* itd.). Neke imenice mogu imati i nulti nastavak bez umetanja nepostojanog *a* (npr. *krāst*, *cēst*, *glīst*, *nōzdrv*, *zvīzd*).

b) nastavak *-īh*³⁸² (npr. *lopātīh*, *krāvīh*). Ovaj je rijetko u upotrebi, osim u sljedećih imenica u kojih je obavezan:

– u imenica sa skupinom *-CC-* koja se ne razbija umetanjem nepostojanog *a*; najčešće su to skupine *-st-*, *-št-*, *-zd-*, *-žb-*, ali ima i drugih primjera (*bājkīh*, *bōrbīh*, *dēsnih*, *glīstīh*, *grābjīh*, *gūslih*, *krāstīh*, *kūrbīh*, *kvōškīh*, *māglīh*/*maglīh*, *mladēṇkīh*, *mōlbīh*/*molbīh*, *mōšnih*, *nevīstīh*, *pīzdīh*/*pīzdīh*, *pjūvaškīh*, *plēskīh*, *sūrlīh*, *sūknih*, *šētūīh*/*šētīh*, *vōjskīh*, *zāklētvih*, *zvīzdīh*/*zvīzdīh*).

– u imenica sa samoglasnim *ṛ* (*kṛmīh*/*kṛmīh*, *seṛvīh*);

c) nastavak *-i*, samo u imenice *ūra* (*Kolīko je ūri?*).³⁸³

Dli. imaju ujednačen nastavak *-ān* (*besīdān*, *pīsmān*, *ženān*, *dūšān*, *rukān*, *nogān*). U Powljima je nastavak na dli. *-āmi(n)* (*u lūkāmī*, *īdēdu za pārāmin*, *...bāvili su se sa lozōn*, *sa*

³⁸² Ovaj se nastavak proširio iz imenica m. r., a preuzet je iz pridjevske deklinacije. Vidi Kapović 2010: 70, ref. 86.

³⁸³ Inače se ovaj nastavak često susreće u imenica koje znače količinu, a u selačkome ga poznaje i nekolicina imenica m. r. (*kīlo*, *dēc* i *pūṭ*). Vidi 5. 4. 1. Usp. Langston 2006: 139.

višñjon, sa mäslinamin...; sa škärāmin; razgovārā san se sa ženāmin). Ovaj se nastavak čuje i u nekim drugim bračkim mjestima.³⁸⁴

7. 7. 2. Naglasak

Imenice *e*-vrste ženskoga roda imaju sve tri paradigme: n. p. A, n. p. B i n. p. C, od kojih je svaka raščlanjena na potparadigme.

N. p. A

n. p.	n. p. A	n. p. A ₁ ː	n. p. A ₂ ː
N.	<i>kräva</i>	<i>divôjka</i>	<i>šũša</i>
G.	<i>kräve</i>	<i>divôjke</i>	<i>šũše</i>
DL.	<i>krävi</i>	<i>divôjki (divôjci)</i>	<i>šũši</i>
A.	<i>krävu</i>	<i>divôjku</i>	<i>šũšu</i>
V.	<i>krävo</i>	<i>divôjko</i>	<i>šũšo</i>
I.	<i>sa krävôn</i>	<i>sa divôjkõn</i>	<i>sa šũšõn</i>
nav.	<i>kräve</i>	<i>divôjke</i>	<i>šũše</i>
g.	<i>kräv/krävih</i>	<i>divöjäk/divôjkĩh</i>	<i>šũš/šũšĩh</i>
dli.	<i>krävān</i>	<i>divôjkān</i>	<i>šũšān</i>

Imenice n. p. A imaju nepomičan naglasak na osnovi. N. p. A je raščlanjena na sljedeće potparadigme:

- n. p. A, s kratkim naglaskom: *kräva*, G. *kräve*;
- n. p. A₁ː, s cirkumfleksom: *divôjka*, G. *divôjke*;
- n. p. A₂ː, s neoakutom: *šũša*, G. *šũše*.

Sve tri potparadigme imaju naglasak na osnovi u svim oblicima. Izuzetak je jedino naglasak u g. s nastavkom -Ø, gdje se dulji posljednji slog osnove, pa postoje različite varijante s obzirom na naglašenost/nenaglašenost tog sloga:

³⁸⁴ Za primjere vidi Šimunović 2009: 40.

Imenice n. p. A u g. s nastavkom -Ø mogu imati:

- a) cirkumfleks na zadnjem (naglašenom) slogu osnove (*dī́na*, g. *dī́n*; *slī́ka*, g. *slī́k*);
- b) kratki naglasak na osnovi i zanaglasnu dužinu na zadnjem slogu osnove (*jägoda*, g. *jägōd*; *präska*, g. *präsāk*);
- c) obje navedene varijante, samo u dvosložica s naglaskom na zadnjem slogu osnove (*lopāta*, g. *lopāt/löpāt*, *motika*, g. *motīk/mötīk*).³⁸⁵

Imenice n. p. A₁: u g. s nastavkom -Ø mogu imati:

- a) cirkumfleks, uobičajen u većine imenica (*špīna*, g. *špīn*). U imenica s naglaskom na neposljednem slogu osnove zadnji slog osnove dobija stabilnu zanaglasnu dužinu (*kôgūma*, g. *kôgūm*);
- b) kratki naglasak, samo u imenica u kojih je cirkumfleks rezultat položajnoga duljenja (npr. *divōjka*, *narānča*) pa se u g. skupina -CC- razbija umetanjem dugog nepostojanog *a* (g. *divöjāk*, *narānāč*).

Imenice n. p. A₂: u g. imaju neoakut (*sōv*, *šūš*, *zīkāv*).

Za ostvaraj zanaglasnih dužina iza dugih naglasaka vidi 4. 3. 2.

Popis imenica

N. p. A

dvosložice: *āžma* ("astma"), *bāčva* (g. *bāčāv/bāčvīh*), *bāha* ("prasica"), *bāla*, *bāra*, *bāza* ("dosjetka, šala" i "štih u kartama"), *bičva* ("čarapa", g. *bičāv/bičvīh*), *bija* ("cjepanica"), *bira* ("pivo"), *blitva* (sg. tantum), *brītvā* (g. *brītāv/brītvīh*), *brōkva* (g. *brökāv/brökvīh*), *būka*, *būkva* (g. *būkāv/būkvīh*), *bū́na* ("vrsta primitivne kamene kućice"), *būra*, *būšta* ("mala torbica s patentom", g. *būštīh*), *čjta* (g. *čjtīh*), *čāša*, *čēta*, *čjča* ("dojka"), *čūka* ("vrsta školjke,

³⁸⁵ Za Jčak. govore uobičajen je naglasak *löpāt*, nastao retrakcijom (< *lopāt*), dok su oblici s naglaskom na nastavku tipa *lopāt* sekundarni. Vidi Kapović 2011b: 4. To se događa i u drugim bračkim govorima (g. *nedjī/nēdij*). Vidi Šimunović 2009: 41.

priljepak, *Patella Vulgata*"), *ćika* ("opušak"; *Bācī je ćiku pöl bōr, mögā je svē zapālīt.*), *ćüca* ("duda"), *dīna, dūja* ("dvojka u kartama ili ocjena"), *dvīca, dōta* ("miraz"), *fāca* ("lice"), *fēšta* ("slavlje", g. *fēštīh*), *fēta* ("kriška"), *fībra* ("vrućica", sg. tantum), *fjāka* ("lijenost", sg. tantum; *Ćapāla ga je fjāka.*), *fōša* ("rupa u zemlji u koju se sahranjuju životinje"), *frāna* ("špekula"; *močā bācīt na frāne* "idemo zaigrati na špekule"), *gāce* (pl. tantum), *glīna, glōba, gjīva* ("gljiva"), *gnīda, gnīla* ("glina"), *grābje* (pl. tantum, g. *grābjīh*), *grīža* ("šlic na hlačama"), *grōta* ("pećina"), *grūda, gūba, gūma, gūska* (g. *gūsāk/güskīh*), *gūsle* (pl. tantum, g. *güslīh*), *ikra* (sg. tantum), *jāma, jāsle* (pl. tantum, g. *jāslīh*), *jūta, kāpja* (g. *kāpjīh*), *kāsa* ("mrtvački kovčeg"), *kāša, kēna* ("ženka magarca"), *kīla, kiša, klāpa* ("pjevačka skupina" i "društvo prijatelja"), *knīga, kōra, kōža, krāda, krāsta* (g. *krāst/krāstīh*), *kjpa* (g. *kjpih*), *kūca, kūka, kūpa, kūška* ("ženka psa", g. *kūšāk/kūškīh*), *kvōška* (g. *kvōškīh*), *līpa, lōkva* (g. *lōkāv/lōkvīh*), *lūda, lūstra* ("riblja ljuska", g. *lūstār/lūstrih*), *māca* ("veliki čekić"), *māca* ("mrlja"), *māja* ("majica"), *mātēr* (NA. prema imenicama *i*-vrste; ostali su oblici prema običnoj n. p. A: G. *mātēre*, I. *māterōn*), *mīna* ("mjena"), *mīra* ("mjera"), *mīsa, mōšna* (g. *mōšnīh*), *mriža, mřva* (g. *mřvīh*), *mūka, nēga, nīva, nōna* ("baka", u službi apozicije gubi naglasak: *Vīše si na nonu Őlju nēgo na Bilīnovu raču.*), *nūla, pāra* (< gl. *pārīt*), *pāra* ("novac"), *pāša* ("ispaša"), *pātka* (g. *pātāk/pātkīh*), *pātna* (g. *pātnīh*),³⁸⁶ *pēšna* ("usna", g. *pēšān/pēšnīh*), *pīna* ("pjena"), *pīsmā* ("pjesma", g. *pīsām/pīsmīh*), *pīška* ("ženski spolni organ", g. *pīčāk/pīškīh*), *plēska* ("šamar", g. *plēsāk/plēskīh*), *plōča, pōšta* ("poštanski ured" i "mjesto povoljno za ribolov", g. *pōštīh*), *prāca* ("pračka"), *prēja* ("pređa"), *priša* ("žurba"; *priša mi je* "žuri mi se"; *učinīt ništō na prišu*), *priē* ("stare krpe", g. *priīh/priēn*), *prūga* ("redovna autobusna linija"), *rāca, rāna, rāšpa* (g. *rāšpih*), *riba, rīca* ("kovrča"), *rīpa* ("repa"; *Rīpa, tō je onā māla kō rodākvica.*), *rūpa, rūška* ("ručka", g. *rūčāk/rūškīh*), *sādra* ("oštre stijene uz more", sg. tantum), *skāle* ("ljestve", g. *skāl*), *sjēna, sīka, sīla, sīpa, sīsa, skriīna* ("drveni kovčeg za čuvanje odjeće"), *slāma, slāva, slika, slīna, slīva* ("šljiva"), *slūžba* (g. *slūžbīh*; i n. p. B), *smīna* ("smjena"), *smōkva* (g. *smōkāv/smōkvīh*), *smřča* ("vrsta zimzelenog grma, *Pistacia lentiscus*"), *spīca* ("koštica"), *spīla* ("špilja"), *sprāva* (posuđenica iz stand. hrv.), *srića* ("sreća"), *stāza, stōpa* ("trag"; *Nāšli smo ga po snigū po stōpān.*), *striha* ("streha"), *sūka* ("konopčić"), *sūkna* (g. *sūknīh*), *sūza*,³⁸⁷ *šāka, šcēta* ("šteta"), *ščūla* ("noga janjca"), *šība, šīja, šīška* ("šiškarka", g. *šīškīh*), *škrāpa, šlāpa, špāla* ("otvor od prozora"), *šūma, tēca* ("lonac"), *tīca* ("ptica"), *tīkva* (g. *tīkāv/tīkvīh*), *tlāka*

³⁸⁶ Šimunović 2009: *patnā*.

³⁸⁷ Šimunović 2009: *suzā, suzē, A. sūzu*.

("težak rad", sg. tantum; *Kad tō triba nakopāvāt, tō mu je tlāka sāmo tāka.*), *trića*, *triĵa* ("vrsta ribe, *Mullus barbatus*"), *trišna* ("trešnja", g. *trišān/ trišnīh*), *tūča* ("grād"), *tūna* ("najlonska nit na udici"), *věza*, *vīle* (pl. tantum), *vīra* ("vjera"), *višna* (g. *višān/ višnīh*), *vlāga*, *vōđa*, *vōja* ("volja"), *vōjska* (g. *vōjskīh*), *vrāna*, *vrića*, *vřsta* (g. *vřstīh*; Može biti i imenica *i*-vrste *vřst*, G. *vřsti*), *vřša*, *vrūja* ("mjesto na kojem slatka voda utječe u more" i "mjesto na horizontu na kojem izlazi sunce"; *I dōkle se oni obūju sūnce je već prišlo vrūju i tovari već navēliko putūju.*³⁸⁸), *vūna*, *zdila* (novije *zđjela*), *zdrāča* ("drača, trnje"), *zgrāda*, *zlāka* ("dlaka"), *zlīca* ("žlica"), *žāba*, *žēga*, *žica*, *žila*, *živa*, *žūka* ("vrsta sredozemne biljke koja raste kao makija, *Spartium junceum*"), *žvāla*.

trosložice: *bahūja* ("prasica" ili "ružna, neugledna žena"), *bākūla* ("vrsta kukca"; *jemāt bākūle u glāvi* "imati čudne ideje"), *balōta* ("kuglica na boru"), *bārāba* (posuđenica iz stand. hrv.), *barāka* (*Barāka je kūćica koja se pokrije prōvizōrno s ničīn, šumōn ili žūkōn.*), *barūfa* ("tuća"), *bāščina* ("baština"), *bātina*, *berēta* (i *berita* "vrsta kape s frontinom"; *Nosi je istu kapu pusta lita koja se ni zvala kapa nego berita.*³⁸⁹), *besida* (zastarjelo; *Kad nikōmu ništō imāš rēc priko drūgēga. Rēc non tē dvi beside, jer jā ne mōgu dōć.*), *bēštija* ("životinja"), *bicikla* (g. *biciklīh*), *bilkiāna* ("bjelkinja"), *blaziāna* ("jastuk"), *blokēta* ("cigla"), *bōgīna*, *bonāca* ("mirno more"), *brādōna* ("čovjek s bradom"), *břčīne* ("pogrdno za brkove", pl. tantum), *breŋkūja* ("vrsta muhe, napljuvača"), *brodica*, *břnīca*, *břsāta* ("pokvareno vino"; *Išlō ti je vīnō na břsātu.*), *būblīca* ("malo pecivo"), *bukāra* ("vrsta drvene čaše za vino"), *bulēta* ("račun"), *būsūla* ("kompas"), *būtina*, *cārića*, *cīgāŋka* (g. *cīgāŋkīh*), *cōkūla* ("velika teška cipela"), *cřkvina* ("vrsta korova, *Parietaria vulgaris*"), *cřnīca* ("vrsta smokve"), *cřŋkīna*, *cūrīca*, *čehūja* ("skupina od nekoliko zrna grožđa na peteljci"; *kad se od grozdā učinī čehūja a od čehūje hustūje.*³⁹⁰), *česmīna* ("hrast crnika, *Quercus ilex*"), *čēstītka* (g. *čēstītkīh*), *čūpīca* ("zatiljak"), *dācīja* ("porez"), *depēša* ("pismena obavijest"), *dīdīna* ("djedovina"), *divīca* ("djevice"), *dōpūna* (posuđenica iz stand. hrv.), *dōsāda*, *dōzvōla* (posuđenica iz stand. hrv.), *drobīna* ("veliki trbuh"), *drōbōna* ("čovjek velikoga trbuha"), *drofūja* ("rakija ispečena od *drofā*, smjese samljevenoga grožđa"), *dušica* ("žižak"), *falsūja* ("žena koja se pretvara"), *fāmēja* ("obitelj"), *fāšīca* ("zavoj"), *fijūba* ("kopča na odjeći"), *fīnēca* ("uljudnost, finoća"), *franžēte* ("šiške"), *gajēta* ("vrsta ribarskoga broda"), *gīrića* ("vrsta ribe, *Smaris vulgaris*"), *glavića*,

³⁸⁸ Zlatan Jakšić, *Jūtro* (Dodatak 2).

³⁸⁹ Zlatan Jakšić (1988), *Naš boćin*.

³⁹⁰ Zlatan Jakšić (1988), *Težāk*.

glāvōna, *glūhōna* ("gluha osoba"), *glümīca*, *glüpāča* (posuđenica iz stand. hrv.), *gōdīna*, *gomīla* ("kameni suhozid koji služi kao granica među posjedima"),³⁹¹ *gorčīca* ("vrsta korova"), *gōspoja*, *gradēle* ("željezna konstrukcija za pečenje mesa ili ribe", pl. tantum), *grādāṇka* (posuđenica iz stand. hrv., g. *grādāṇkīh*), *grančīca*, *gřbāča* (posuđenica iz stand. hrv.), *gredīca*, *grīlija* ("drvena roleta na prozoru"; *Pa san non tāmo tō rādī, tē poništre, telēre, grīlije, škūre...*), *grintūja* ("žena koja stalno *grinta*, prigovara"), *grizīca* ("lažna plačljivica"; i za mušku osobu), *gřlīca*, *groždīca*, *gübīca*, *gūjīca* ("mala zmija"), *guzīca* (fraz *ōn je š nīman gāce i guzīca*, sa značenjem "vrlo su bliski"), *hrōstūla* ("vrsta hrskavog kolača", i *hrüstūla*), *hustūja* ("suhi grozd"), *iğrāška* (g. *iğračāk/iğraškīh*), *išhrāna* (posuđenica iz stand. hrv.), *ištīna*, *išplāta* (posuđenica iz stand. hrv.), *ištrāga* (posuđenica iz stand. hrv.), *izdāja* (posuđenica iz stand. hrv.), *izjāva* (posuđenica iz stand. hrv.), *izrāda* (posuđenica iz stand. hrv.), *jābūka*, *jāgōda*, *jajīna* ("vrsta sove, *Bubo bubo*"), *jakēta* ("jakna"), *jarčīna* ("veliki jarac"), *jāsīce* (pl. tantum), *jūbīca* ("vrsta cvijeta, ljubica"), *jūjāška* (g. *jūjāčāk/jūjāškīh*), *jutīka* ("vrsta kapule, *Allium alcalonicum*"; za osobu koja ima tanak i visok glas kaže se da *govōri kroz jutīku*.), *jūžīna*, *kadūja* ("kadulja"), *kafīca*, *kalcēta* ("čarapa"), *kalīna* ("voda u polju koja se zadržava u šupljini u kamenu ili zemlji"; *Tōte dōjde napojī se žīvo*.), *kāmāra* ("soba"), *kapēla* ("mala crkvice"), *karōca* ("kočija"), *karōta* ("mrkva"), *kašēta* ("kutija"), *kobīla*, *kočēta* ("starinska postelja"; *Kočeta na koju je šceta po danu prileč*³⁹²), *konōba* ("spremište"), *kopāna* ("posuda u kojoj se mijesi kruh"), *koprīva*, *kōrīca*, *kōšīca* ("pletanica"), *košćīca*, *košūja* ("kođulja, bluza"), *kōtūla* ("podsuknja"), *kozīca*, *kōžīca*, *krajīca*, *krāvīca*, *krivūja* ("vrsta smokve"), *krōcūla* ("štaka"), *krūnīca* ("ružarij"), *kūćīca*, *kudīja* ("kudjelja, vuna za pređu"), *kupīna*, *kurdīla* ("vrpca"), *kūškīca* ("mala ženka psa"), *kvāsīna* ("ocat"), *lāmīca* ("žilet"), *linčīna* ("ljenčina"),³⁹³ *līsīca* (i *lisīca*), *loćīka* ("vrsta salate"), *lopāta*, *lozīka* ("vrsta korova"), *lušīja* ("vruća voda u kojoj se kuhao pepeo"; fraza *mōre je tēplo kā lušīja*), *māčīca* ("vrsta zeljaste biljke, *Antirrhinum orontium*"), *māčēha*, *mahrāma* ("marama"), *mākīna* ("perilica za rublje"), *manīga* ("plod biljke planike, *Arbutus unedo*"), *māslīna*, *māškāra* ("maskirana osoba"), *māškīca* ("mala mačka"), *mātīca* ("ženka nekih kukaca"), *medāja*, *mekīne* (pl. tantum), *mēsniča*, *mīrīca* ("mjerna jedinica"), *mīrīna* ("napola srušena ili izgorjena kuća"), *mīšīna* ("veliki mijeh"), *mladīca*, *mlēkiīna* ("vrsta smokve"), *mlīkūša* ("koza

³⁹¹ Vidi Zlatan Jakšić, *Gomīla* (Dodatak 2).

³⁹² Zlatan Jakšić (1988), *Kamara starinska*.

³⁹³ Šimunović 2009: *linčīna*.

koja daje puno mlijeka"), *modriča*, *molitva* (g. *molitvīh*), *motika*, *mŕvica*, *muhiča*, *mujāča* ("bačvica za soljenje ribe"), *mulica* ("vanbračno žensko dijete; pogrdno za bilo koje žensko dijete"), *muŕtila* ("vrsta začinskog bilja, bosiljak, *Ocimum basilicum*"; i *mŕtila*), *nābāva* (posuđenica iz stand. hrv.), *nāgrāda* (posuđenica iz stand. hrv.), *nākāza* (posuđenica iz stand. hrv.), *nāplāta* (posuđenica iz stand. hrv.), *nāprāva* (posuđenica iz stand. hrv.), *nāslāga* (posuđenica iz stand. hrv.), *nāvāla* (posuđenica iz stand. hrv.), *nedija* ("nedjelja"), *nesriča* ("nesreća"), *nevira* ("nevjera"), *nevista* (g. *nevistīh*), *nevōja* ("nevolja"; *Tō ti je svē jād i nevōja.*), *nosina* (pogrdno za nos), *nōsniča*, *nōsōna*, *nōzdŕva* (g. *nōzdŕv*), *nivica*, *nōžice* ("škare"), *ōbāla*, *ōbjāva* (posuđenica iz stand. hrv.), *ōbrāna* (posuđenica iz stand. hrv.), *ōbrva*, *ōcjēna* (posuđenica iz stand. hrv.), *ōdgōda* (posuđenica iz stand. hrv.), *ōdlūka* (posuđenica iz stand. hrv.), *ōgrāda*, *ōklāda*, *ōprēma* (posuđenica iz stand. hrv.), *ōsēka*, *osmīca*, *ōsōba*, *ōsvēta* (posuđenica iz stand. hrv.), *oštriča*, *ōtplāta* (posuđenica iz stand. hrv.), *ōtprēma* (posuđenica iz stand. hrv.), *ovčica*, *pādina*, *pālīca*, *palēte* ("konstrukcija od dasaka", pl. tantum), *pančeta* ("slanina", i *pančeta*), *pānūla* ("vrsta udice koja se vuče za brodom po površini"), *parcēla* ("čestica zemljišta"), *pātina* ("krema za cipele"), *pātnīca*, *pēlēna* (posuđenica iz stand. hrv.), *pelica* ("ženski ogrtač; *Pa mātēr iz kantūnā izvīri u pelīci kâ kūnā*³⁹⁴), *petica* ("školska ocjena"), *pijāca* ("trg"), *pizdica* ("dagnja"), *pjūvāška* (g. *pjūvāškīh*), *planica* ("zimzelena biljka, *Arbutus unedo*"), *plihūja* ("neplodna zemlja", sg. tantum), *pōbjēda* (posuđenica iz stand. hrv.), *pōbūna* (posuđenica iz stand. hrv.), *pōdjēla* (posuđenica iz stand. hrv.), *pōdlōga* (posuđenica iz stand. hrv.), *pōdmīta* ("tanke grančice za paljenje vatre"), *pōdvāla* (posuđenica iz stand. hrv.), *pōfāla* ("pohvala"), *pogāča*, *pōgrēška* (posuđenica iz stand. hrv., g. *pōgrešāk*), *pōhlēpa* (posuđenica iz stand. hrv.), *pojāna* ("poljana"), *Poklāda*, *pokōra*, *polūga*, *ponīstra* ("prozor", g. *ponīstrīh*), *pōnōčka* (g. *pōnōčkīh*), *pōplāva*, *pōstāva*, *pōstēja* ("krevet", sekundarno preskakanje na proklitiku: G. *Ne mögu izāc iz posteje.*; A. *ū posteju*, L. *ū posteji*; *Diš se, svanūlo je sūnce, a tī si jōš ū posteji.*),³⁹⁵ *pōtkōva*, *pōtpōra* (posuđenica iz stand. hrv.), *potriba*, *pōtvŕda* (posuđenica iz stand. hrv., g. *pōtvŕdīh*), *pōuka*, *prašina*, *prātika* ("vještina, praksa"), *prigōda*, *prijava* (posuđenica iz stand. hrv.), *prilika*, *prīsēga* (posuđenica iz stand. hrv.), *privāra* ("prevara"), *prōbāva*, *prōcīna* ("procjena"), *prōmīna* ("promjena"), *prōslāva* (posuđenica iz stand. hrv.), *prōvāla* (posuđenica iz stand. hrv.), *pŕsūra* ("tava"), *pūčina*,³⁹⁶

³⁹⁴ Zlatan Jakšić, *Otvārāne pakēta* (Dodatak 2).

³⁹⁵ Usp. Hraste (1937: 150) za Postražje na Visu: *ū posteju*.

³⁹⁶ Šimunović 2009: *pučina*, *pučinē*.

pūstīna, *rāsprāva* (posuđenica iz stand. hrv.), *rāstāva* (posuđenica iz stand. hrv.), *raštēle* ("drvena konstrukcija od dasaka za sušenje smokava", pl. tantum), *rāzlika*, *rāzmīna* ("razmjena"), *rāsprāva* (posuđenica iz stand. hrv.), *rastŕga* ("nemir"; *Rastŕga mi je u životi.*), *rāsvjeta* (posuđenica iz stand. hrv.), *rāzlika*, *riḇīca*, *rōbīna*, *rōdīca*, *rogūša* ("rogata koza"), *rokēta* ("raketa"), *rōtkvīca*, *rukīca*, *rūzīna* ("hrđa"), *rūžīca*, *sakōca* ("školska torba"), *sēdmīca* ("tjedan"), *sekŕva* ("svekrva", g. *sekŕvīh*), *sērōna* ("osoba koja govori gluposti, sere"), *sestrīca*, *sikīra* ("sjekira"), *sīpīca* ("mala sipa"), *slūškīna*, *spārōga* (vrsta biljke, šparoga, *Asparagus acutifolius*), *srdēla* ("vrsta ribe, *Sprattus sprattus*"), *stārīca*, *stōnōga*, *stūpīca* ("rupa u koju se sadi povrće"; *Stūpīca za usādi lözu, vīšū, māslīnu.*), *subōta*, *sūsīda* ("susjeda"),³⁹⁷ *sūtkīna*, *sviĉīca* ("svjećica za paljenje broorskoga motora"), *šantōca* ("osoba koja stalno ide u crkvu"), *šĉetīna* ("praseća dlaka"), *škurēca* ("tama"), *šēfīca*, *šenīca* ("pšenica"), *škātula* ("kutija"), *šestīca*, *ševūra* ("šljunak"; *Mōgla si ti i oprā rūke, ka si dīrāla ševūru.*), *škovāce* ("smeće", pl. tantum), *špalēta* ("dio tijela, lopatica"), *špināca* ("špinat"), *štunĉīna* ("veliki trbuh"), *šupjāca* ("žlica s rupama za vađenje hrane"), *tarāca* ("balkon, terasa"), *tiĉīca*, *trāpūla* ("mišolovka"), *travīca*, *travīna* (pogrdno za travu), *trišēta* ("kartaška igra"; i *trešēta*), *trišnīca* ("mala trešnja"), *tŕstīka*, *trupīca* ("klupa izrađena od balvana"; *Trupīca je kōmād dēblā za sedīt kraj komīna.*), *tufīna* ("plijesanj"; i *tufīnā*, n. p. B),³⁹⁸ *ūcjēna* (posuđenica iz stand. hrv.), *ūdīca*, *ūlōga* (posuđenica iz stand. hrv.), *ūpāla* (posuđenica iz stand. hrv.), *ūplāta* (posuđenica iz stand. hrv.), *ušāta* ("vrsta ribe, *Oblada mela*"), *ūzbūna*, *veĉēra*, *vejāca*, *vinĉīna* (pogrdno za vino), *vīšĉīca* ("vještica"), *vīžīta* ("posjet"), *vratīna*, *vŕĉīna* ("noćna posuda"), *vŕjāca* ("kuhača"), *vrviĉa* ("konop od kozje dlake"; *Napŕti brīme šūme pa s tin vēže.*), *zābāva* (posuđenica iz stand. hrv.), *zābrāna* (posuđenica iz stand. hrv.), *zādāca* (posuđenica iz stand. hrv.), *zādīva* ("zastoj, ometanje, npr. u poslu" ... *ili u morū dī je rēd, da ti ne zadīje mrīža.*), *zādrūga* (posuđenica iz stand. hrv.), *zādūha* ("astma"), *zāfrīga* ("zaprška". *Kad stāvīš kapūlu i ūje, ondā ĉinīš zāfrīgu.*), *zāfāla* ("zahvala"), *zākŕpa*, *zālīha*, *zārāda* (posuđenica iz stand. hrv.), *zārāza* (posuđenica iz stand. hrv.), *zāslūga* (posuđenica iz stand. hrv.), *zāstāra* (posuđenica iz stand. hrv.), *zāstāva* (posuđenica iz stand. hrv.), *zlatīca* ("vrsta kukca koja napada krumpir"), *zvīzdīca* ("mala zvijezda"), *ženīca*, *žērōna* ("osoba koja puno ždere"), *žīgīca* ("šibica"), *žutīca*, *žveltīca* ("brzina").

³⁹⁷ Šimunović 2009: *susīda/sūsīda*.

³⁹⁸ Šimunović 2009: *tufīnā, tufīnē*.

četverosložice i višesložice: *avar'čija* ("škrtošć"), *bālā'vica* ("pogrdno za nezrelo žensko dijete" i "vrsta ribe, *Parablennius sanguinolentus*"), *batov'ina* ("vrsta ribe, *Uranoscopus scaber*"), *bičvet'ina* (pogrdno za čarapu), *bikari'ja* ("mesnica"), *bikaru'sa* ("mesarica"), *boban'ica* ("oveći kamen"; *Boban'ica je kāmēn koji se bāca za kozōn. Potēgnūcu te boban'icōn.*), *bobov'ina*,³⁹⁹ *bogatu'sa* ("bogatašica"), *Bogorōd'ica*, *borov'ina*, *bradur'ina* (pogrdno za bradu), *bravar'ija* ("bravarska radionica"), *brāvet'ina* ("meso *brava*, janjca"), *brokvet'ina* (pogrdno za brokvu), *caklari'ja* ("stakleni predmeti"), *cijāv'ica* ("vrsta samonikle biljke"), *cikā'vica* ("vrsta skakavca"), *cipan'ica* ("cjepanica"), *cjjen'ica* ("vrsta tla"), *čistač'ica*, *čobān'ica*, *čovič'ina* ("veliki čovjek", i figurativno), *čuvar'ica*, *debul'eca* ("slabost uslijed praznog želuca"), *dešnāk'ina*, *ditel'ina* ("djetelina"), *dizā'lica* (posuđenica iz stand. hrv.), *dižgrāč'ija* ("nesreća; ...dōjde čovi'ku blizū da se ubije od pūste dižgrāč'ije."⁴⁰⁰), *dōktorica*, *dōp'isnica* (posuđenica iz stand. hrv.), *dōtarica* ("djevojka koja ima veliki miraz"), *drōb'lica* (posuđenica iz stand. hrv.), *drvenāč'a* ("kuhača"), *fažol'eta* ("mahuna"), *garderōba*, *glavur'ina* ("velika glava"), *ghilōt'ina*, *golot'ina*, *golub'ica*, *gospodar'ica*, *govēd'ina*, *grdob'ina* ("vrsta ribe, *Lophius piscatorius*"), *grezar'ija* ("ugrupo oblikovani kamen za gradnju kuće"), *gri'jalica* (posuđenica iz stand. hrv.), *gūl'koža* (*Ča bi me ogūli, da nīsān pāmētan. Svū bi mi ogūli kōžu.*), *gūšč'erca*, *gusjēn'ica* (posuđenica iz stand. hrv.), *hladov'ina*, *hubōtn'ica* ("hobotnica"), *intim'ela* ("jastučnica"), *iskāznica* (posuđenica iz stand. hrv.), *isporūka* (posuđenica iz stand. hrv.), *isprīč'nica* (posuđenica iz stand. hrv.), *izdā'jica* (posuđenica iz stand. hrv.), *izmišjōt'ina*, *jānet'ina*, *jareb'ica*, *jedin'ica*, *jēdril'ica*, *jubomōra* ("ljubomora"), *junač'ina*, *junēt'ina*, *kanavāca* ("krpa za brisanje poda"), *kapūl'ica*, *kātolki'na*, *kerām'ika*, *kjučan'ica*, *klepetu'sa* ("pogrdan naziv za ženu koja puno govori, *klepeće*"), *komad'ina* ("veliki komad"), *kōmovica* ("rakija od komorača"), *kop'rvica* ("vrsta stabla, *Celtis australis*"), *kōs'ilica*, *kosir'ica* ("čeljust"), *kotorāka* ("prolaz kroz koji se ide u potkrovlje"; *ōtvōr kūd se grē u šufit*), *kōzlet'ina*, *kozur'ina* (pogrdno za kozu ili žensku osobu), *kravet'ina* (pogrdno za žensku osobu), *kreketāč'a* ("vrsta žabe, *Bufo viridis*"), *kremeāč'a* ("vrsta tla"), *krepāl'ina* ("beskoristan čovjek" *Ōn ti je krepāl'ina, nī zā ništa.*), *kḡhōt'ina*, *kḡpet'ina* (pogrdno za krpu), *kučet'ina*, *kūhārica*, *kūkāv'ica*, *kukuruzōv'ina*, *kumpirōv'ina*, *kunēt'ina*, *kurijožāč'a* ("znatiželjna žena"), *kušet'ina* ("pogrdan naziv za žensku osobu"), *lādet'ina* ("hladetina"), *lājavū'sa* ("žena koja puno govori"), *lāstāv'ica*, *laživ'ica* ("lažljiva žena"), *leptir'ica*, *likari'ja* ("liječnik"), *lipot'ica* ("ljepotica"), *litani'ja*, *livaki'na* ("ljevakinja"), *lozovāč'a*

³⁹⁹ Šimunović 2009: *bobōvina*.

⁴⁰⁰ Zlatan Jakšić (1988), *Marēnda u nedijju*.

("rakija od loze"), *lozövīna*, *māhovina*, *malatīja* ("bolest"), *marīgūla* ("posmrtni zvon"), *mañīgovāča* ("rakija od *mañiga*"), *māslinovina* ("granje masline"), *mašketīna* (pogrdno za mačku), *medvīdīca*, *mīgāvica* ("vrsta ribarske mreže potegače"), *mīsēčina* ("mjesečina"), *mlīkarīca* ("mljekarica"), *nenādīna* ("iznenadni događaj"), *nēsānica*, *nevīstīca* ("nesvjestica"), *nīzbŕdica*, *novčanīca*, *nožurīna*, *ōbavēža* (posuđenica iz stand. hrv.), *ōpomēna* (posuđenica iz stand. hrv.), *ōporūka* (posuđenica iz stand. hrv.), *ōsmŕtnica*, *ōškōrūša* ("vrsta biljke, *Sorbus domestica*"), *ōtrōvnicā* ("otrovna zmija"), *ovčētīna*, *pādāvica* ("epilepsija"), *pandelūša* ("vrsta bijeloga kruha"), *pastirīca*, *pēkārica*, *pījančīna* ("čovjek koji puno pije"), *pījāvica* ("vrsta kolutićavca, *Hirudo medicinalis*, figurativno za dosadnu osobu"), *pīletina*, *pīlōtīna* ("piljevina"), *pīsmārica*, *pīzdurīna* (pogrdno za osobu), *pjēsniķīna*, *plāčīvīca* ("plačljiva žena"), *plahjīvīca* ("plašljiva žena"), *pletēnica*, *pōčētīnica* (posuđenica iz stand. hrv.), *pōhvālnica* (posuđenica iz stand. hrv.), *pojoprīvreda*, *pōledica*, *pōzīvnicā* (posuđenica iz stand. hrv.), *pŕčevīna* ("smrad jarca, *prča*"), *pŕdencīja* ("muha napljuvača"), *prijatejīca*, *prōpālīca*, *prosjakīna*, *pŕšurāta* ("uštīpak"), *pulicīja* ("policija"), *rakijāča* ("kotlovnica u kojoj se peče rakija"), *raspīkūća* ("rastrošna osoba"), *rigōtīna* ("bljuvotina"), *rāzbībriga*, *ribāšcīna* ("ribolov"), *ribetīna*, *rigōtīna*, *sirotīna*, *skōsāvica* ("vrsta ribolovnoga pribora"), *slāmārica* ("postelja od slame"), *slīvovica* ("rakija od šljiva"), *smokōvāča* ("rakija od smokava"), *sōbārica*, *spārožīna* ("grm šparoge"), *starēžīna* ("starudija"), *strahjīvīca* ("strašljiva žena"), *sunčanīca*, *svadjīvīca* ("svadljiva žena"), *svīcarīca* ("vrsta ribarskoga broda"), *svīnetina*, *šcūcāvica* ("štucavica"), *šīgurēca* ("ziherica"), *šporkarīja* ("prljavština" i "psovka"), *štranpūtīca* ("stranputica"), *tabāčīna* ("zadah po duhanu"), *talabūka* ("metež, galama"), *tēletina*, *tičurīna*, *tovarīna* ("veliki magarac", i pogrdno za osobu), *travurīna* (pogrdno za travu), *tŕgačīna* ("berba grožđa"), *trīpāvica* ("trepavica"), *tūžībaba* ("osoba koja stalno nekoga tuži, ogovara"), *udovīca*, *ūlāznica* (posuđenica iz stand. hrv.), *umīdēca* ("vlaga"), *ūplātnica* (posuđenica iz stand. hrv.), *ūpūtīnica* (posuđenica iz stand. hrv.), *ūspomena*, *ūzbŕdica*, *višībaba*, *višālica*, *višnévāča* ("rakija od višanja"), *vjenčanīca*, *vjēverica* (posuđenica iz stand. hrv.), *vodurīna* (pogrdno za vodu), *zādāčnicā* (posuđenica iz stand. hrv.), *zēčetina* ("meso zeca"), *zelenīka* ("zimzeleni grm, *Evonymus japonica*"), *ženetīna* (pogrdno za žensku osobu), *ženturāča* (pogrdno za žensku osobu), *žīgērīca*, *žītārīca*, *živōtīna*, *zlatarīja* ("zlatni nakit"), *žutīnīca* ("vrsta samoniklog jestivog bilja, *Taraxacum officinale*").

N. p. A₁:

dvosložice: *ârija* ("zrak"; *Svã je ârija od sniĝa*.⁴⁰¹), *bâjka* (g. *bâjkîh*), *bârba* (imenica m. r.; u službi apozicije gubi naglasak: *Jês vîdîla onî mlîn u barba Jôškota?*; g. *bârbîh*), *bâva* ("lagani vjetrić"), *bênda* ("crna traka na rukavu koja se nosi u znak žalosti"), *bîlka* ("domaća životinja bijele boje, npr. koza"), *blûza*, *bôrša* ("torba", g. *bôršîh*), *bôva* ("plutača za privezivanje brodova"), *brânče* ("škrge", g. *brânčîh*), *brâňka* ("vrata u nogometu, gol", g. *brâ*), *brênta* ("posuda u koju se odlaže ubrano grožđe"), *bûmba* ("bomba"), *čûňka* ("životinjska njuška", g. *čûňkîh*), *dvôjke* ("blizanke", pl. tantum, g. *dvôjkîh*), *fêrma* ("stanje pripravnosti"; *bît u fêrmi*), *fînta* ("varka", g. *fîntîh*; *učinît fîntu* "praviti se, pretvarati se", g. *fîntîh*), *fûdra* ("tkanina koja služi za podstavu", g. *fûdrîh*), *glênda* ("priča, anegdota", g. *glêndîh*), *gûrla* ("cijev koja služi za odvod vode u bunar", g. *gûrlîh*), *kârta* ("papir" i "igrača karta"; s preskakanjem na proklitiku: *Moćã nã kârte zaigrât.*), *kûrba* (g. *kûrbîh*), *lîĝna* (g. *lîĝãh/ lîĝnîh*), *lûna* ("mjesec", fig. "ludilo"; *éapãla ga je lûna*, fraza sa značenjem "uhvatilo ga je ludilo"), *mîja* ("mjerna jedinica, milja"),⁴⁰² *nôta*, *plôka* ("zamka za ptice"; g. *plôkîh*; *napêť plôku* "postaviti zamku"), *prôva* ("pramac broda"), *pûnta* ("rt", g. *pûntîh*), *sâjla* (g. *sâjlîh*), *sâlpa* ("vrsta ribe, *Box salpa*", g. *sâlpîh*), *skûša* ("vrsta ribe, *Scomber scombrus*"), *slâňka* ("slamka", g. *slâňkîh*), *smânta* ("vrtoglavica", g. *smântîh*), *sôvka* ("psovka", g. *sôvkîh*), *spîza* ("hrana" ili "kupovina", sg. tantum; *grêñ u spîzu* "idem u kupovinu", sg. tantum), *sûrla* (g. *sûrlîh*), *svîrka* (g. *svîrkîh*), *svôjta* ("rodbina", sg. tantum), *šâša* ("umak od rajčica"), *šêna* ("scena"; *Čã činîš šêne?*), *šjâlpa* ("kravata"), *škôjka* (g. *škôjkîh*), *škûra* ("prozorsko krilo"; *Pa san non tãmo tô rãdî, tẽ ponîstre, telêrẽ, grîlîje, škûre...*), *škûža* ("isprika"), *špâda* ("boja u tal. kartama"), *špîna* ("slavina"), *špôža* ("mladenka"), *štrâda* (" ulica"), *švôra* ("redovnica"), *têmpla* ("sljepoočnica", g. *têmplîh*), *tûrta* ("kruh u obliku pogače"), *žûnta* ("nadodatak", g. *žûntîh*).

trosložice: *balânca* ("vaga", g. *balâncîh*), *balîna* ("saćma"), *batûda* ("udarac" i "kratka šaljiva priča"), *benzîna* ("benzin, gorivo", sg. tantum), *bevânda* ("alkoholno piće, mješavina vina i vode", g. *bevândîh*), *bjondîna* ("plavuša"), *bôbica*, *bordûra* ("ukras na rubu haljine"), *bracêra* ("vrsta barke"), *bravûra* ("glupost, nepodopština"; *Ne čîn bravûre!* "Ne glupiraj se!"), *brižôla* ("buđola"), *burlâna* ("kamenica za pravljenje vapna"), *butârga* ("riblja ikra", sg. tantum), *butîga* ("trgovina" i "zaporak na hlačama, šlic"; *Zatvôr butîgu!*), *centûra* ("pojas"), *čivîre*

⁴⁰¹ Zlatan Jakšić (1988), *Naš boćin*.

⁴⁰² Šimunović 2009: *mîja*.

("drvena nosila", pl. tantum; i *čivîri*), *ćîmula* ("mladica kupusa"), *divôjka* ("djevojka"; g. *divôjâk/divôjkîh*), *facâda* ("kamen za gradnju zidova"), *figûra* ("slika, pojava"), *fijêra* ("seosko slavlje na kojemu se proslavlja zaštitnica sela, *Gôspä o Kârmela*"), *fumâda* ("vrtoglavica, toplotni udar"), *gôndûla* ("vrsta čamca na vesla"), *intrâda* ("berba grožđa" i "polje"), *jacêra* ("zamrzivač"), *japjêŋka* ("kamena građevina za pravljenje vapna", g. *japjêŋkîh*), *jêrula* ("mali vrt ili duguljasta pristava u vrtu"), *kadêna* ("lanac"), *kalâda* ("oseka"), *kavêrna* ("spilja"), *kôgûma* ("lonac za kuhanje kave, džezva"), *kolâjna* ("ogrlica", g. *kolâjnîh*), *kolôna* ("stup u crkvi"), *kôltra* ("vrta debeloga pokrivača", g. *kôltrîh*), *kontrâda* ("šetnica"), *kredêna* ("viseći ormarić", g. *kredêncîh*), *křščâŋka* (g. *křščâŋkîh*), *kužîna* ("kuhinja"), *lašćêra* ("tepsija"), *levânda* ("lavanda", sg. tantum), *lîbrica* ("mjera za težinu", *I mătêr dobîje mälö fîbrice i pôčne računât na lîbrice*⁴⁰³), *lokârda* ("vrsta ribe, *Scomber japonicus*", g. *lokârdîh*), *marênda* ("užina", g. *marêndîh*), *miščâŋka* ("stanovnica mjesta", g. *miščâŋkîh*), *mizûra* ("mjera"), *mladêŋka* (g. *mladêŋkîh*), *munîta* ("sitniš"), *narânča* (g. *narânâč/narânčîh*), *nârêdba* (posuđenica iz stand. hrv., g. *nârêdbîh*), *nevêra* ("nevrijeme"), *peršôna* ("osoba, ličnost"), *petrâda* ("kamenolom"), *pîrija* ("lijevak"), *pogâŋka* ("nevjernica, žena koja ne ide u crkvu", g. *pogâŋkîh*), *pošâda* ("pribor za jelo"), *pulênta* ("palenta", sg. tantum), *remîna* ("vrsta posude"), *rolâda* ("vrsta kolača"), *rezêrva* ("poziv za vojsku"; *i čâ mõže uzđjmât nêrve – kâ pözîv od rezêrve*⁴⁰⁴), *roćîna* ("naušnica"; *Stävîću roćînu ü uho.*), *sîrnica* ("pecivo sa sirom"), *sûgrâjka* ("tuća", g. *sûgrâjkîh*), *ščîpâvka* ("štupaljka", g. *ščîpâvkîh*), *šekâda* ("nezgoda, neprilika"), *šentâda* ("klupica"; *Ondä je tămo kominić, a ôkolo su šentâde, tō se duperâlo kad su težâci kopâli.*), *šêmpija* ("luda, blesava osoba"), *šijôla* ("donji dio cipele, đon"), *šjalîna* ("šal"), *škrpîna* ("vrsta ribe, *Scorpaena scrofa*"), *špalîna* ("naramenica na potkošulji ili majici"; *mâjica na špalîne*), *šuštîna* ("ziherica"), *tavêrna* ("gostionica, krčma"), *trajîna* ("konopac koji služi za gradnju *gomile*, kamenog suhozida; *Trajîna je špâg po kojên se grâdila gomîla.*), *travêsa* ("pregača"), *užânca* ("običaj", g. *užâncîh*), *valîža* ("kufer"), *vîrnica* ("vjernica"), *zâklêtva* (g. *zâklêtvîh*),⁴⁰⁵ *žurnâta* ("dnevnik").

višesložice: *ašîštêna* ("materijalna pomoć"), *bagulîna* ("štap za pomoć pri hodanju"), *balancâna* („vrsta povrća, patlidžan, *Solanum melongena*"), *banĵanôta* ("novčanica"), *bašadûra* ("nizak teren"), *batištrâda* ("osoba koja predvodi limenu glazbu u hodu"),

⁴⁰³ Zlatan Jakšić, *Otvârâne pakêta* (Dodatak 2).

⁴⁰⁴ Zlatan Jakšić (1988), *Pakêti*.

⁴⁰⁵ Šimunović 2009: *zâklêtva*.

bratôvščina ("crkvena zajednica"), *ćakulôna* ("brbljavica, žena koja voli ogovarati"), *ćikulâta* ("čokolada"), *dentijêra* ("zubna proteza"), *frutijêra* ("zdjela za voće"), *gavunâra* ("vrsta ribarske mreže"), *grancîgula* ("vrsta raka, *Maia squinado*"), *havârija* ("brodolom"), *imbotîda* ("vrsta debelog pokrivača"), *kalamîta* ("gromobran"), *karampâna* ("staro vozilo u lošem stanju"), *karijôla* ("vozilo koje se ručno gura, a služi za prijevoz materijala"), *karitâda* ("milosrđe"), *lemôzina* ("milodar koji se skuplja u crkvi"), *makakâda* ("nestašluk, glupost"), *mañarôla* ("zvon koji označava početak Korizme"), *maslinâda* ("maslinik"), *maškinadûra* ("krčenje *maškinom*"; *U maškinadûri po nâjžěščěn cîcěju proglāsîli su je za měju...*⁴⁰⁶), *mižêrija* ("bijeda"), *naftalîna* ("kemikalija koja se koristi za zaštitu od moljaca"), *nâslôvnica*, *nervožitâda* ("nervoza"), *nevîrnica* ("nevjernica"), *novitâda* ("novost"), *ostâvščina*, *petrôvnička* ("vrsta smokve"), *pijandôra* ("alkoholičarka"), *pokôjnica*, *serenâda*, *střmadûra* ("strma litica"), *škovacêra* ("lopatica za skupljanje smeća"), *študêntica* (i *studêntica*), *umêndula* ("badem"; i *mêndula*; *Něma cvîta na nôn umênduli*), *vidrijôla* ("modra galica"; *Vidrijôla, ča sě polîje lôžje*), *zavajôna* ("lažljivica, prevarantica"), *zāzûbnîča* ("zazubica").

N. p. A₂:

dvosložice: *běba*, *bôrba* (g. *bôrbîh*), *crîkva* (g. *crîkāv/crîkvîh*), *časna* (g. *čāsnîh*), *děka* ("pokrivač"), *dēsna* ("zubno meso", g. *dēsnih*; *Bolî me dēsna*; *Ništo ti je na dēsni*; može biti i pl. tantum sr. r., vidi 5. 5. 3.),⁴⁰⁷ *dûga* (*dvî dûge nâ nebu*, i n. p. B:),⁴⁰⁸ *jêtra* (sg. tantum; *Bolî me jêtra, jer je na jêtri žûc*), *kâda*, *klêtva* (g. *klêtāv/klêtvih*), *klûpa*, *kûla* (i n. p. B:), *lâza* ("vrata u ogradi u polju"; *Prôša san kroz lâze*), *lûka*, *mlâda* ("mladenka"), *mûrva* ("vrsta stabla, dud, *Morus olba*", g. *mûrāv/mûrvîh*), *pâlma* (g. *pâlmîh*), *plâca*, *plâža*, *plûca* (sg. tantum; *bolî me plûca*; *îmān ûpālu plûce*; L. *ništō mi je na plûci*; može biti i pl. tantum sr. r., vidi 5. 5. 3.),⁴⁰⁹ *prězla* ("krušne mrvice"), *rěsa*, *rîka* ("rijeka"), *rôda*, *sôva*,⁴¹⁰ *strâža*, *sûhva* ("groždica", g. *sûhvîh*), *šûša* (novije *sûša*), *tâva* (novije, inače *prsûra*), *trûba*, *zîkva* (g. *zîkāv/zîkvîh*), *žûpa*.

⁴⁰⁶ Zlatan Jakšić, *Gomîla* (Dodatak 2).

⁴⁰⁷ Šimunović 2009: *dēsne*, *dēsna*.

⁴⁰⁸ Šimunović 2009: *dûgā*, *dugē*.

⁴⁰⁹ Šimunović 2009: *plûca*, *plûcie*, f/ *plûca*, *plûc*, n pl.

⁴¹⁰ Šimunović 2009: *sōvā*.

trosložice i višesložice: *blūdnica*, *bōlnica*, *ciklāma*, *dēkica* ("mali pokrivač"), *frizērka* (g. *frizērkih*), *gāčica* ("pričica, dosjetka"), *gostijōna* ("restoran"), *grīšnica* („griješnica”),⁴¹¹ *grōbnica*, *grōznica* (posuđenica iz stand. hrv.), *kilāža* (*Jā jīn svēga, ali san ostāla na kilāži.*), *knīžnica* (posuđenica iz stand. hrv.), *lūdnica* (posuđenica iz stand. hrv.), *munīčija*, *pečūrva* ("gljiva", g. *pečūrvih*), *pēnzija*, *perāja*, *prīkolica* (posuđenica iz stand. hrv.), *prīredba* (posuđenica iz stand. hrv., g. *prīredbih*), *procēsija*, *radijōna* ("radionica"), *sūdnica*, *šētnica*, *škojārka* ("otočanka", g. *škojārkih*), *štācija* ("mjesto, položaj"; *Pūno je navigācije do zādne štācije*⁴¹²), *tetiva*, *trūdnica*, *zbōrnica* (posuđenica iz stand. hrv.), *žvākalica* ("žvakaća guma").

četverosložice i višesložice: *brūsilica* (posuđenica iz stand. hrv.), *būdilica* (posuđenica iz stand. hrv.), *būšilica* (posuđenica iz stand. hrv.), *čākavica* (posuđenica iz stand. hrv.), *ćikopēlnica* ("pepeljara"), *divōjčica*, *ēkavica* (posuđenica iz stand. hrv.), *īkavica* (posuđenica iz stand. hrv.), *kājkavica* (posuđenica iz stand. hrv.), *līzalica* (posuđenica iz stand. hrv.), *mīšalica*, *mjenāčnica* (posuđenica iz stand. hrv.), *nāruknica* ("narukvica"), *povīsilica* (posuđenica iz stand. hrv.), *rāzglednica*, *rēdalica*, *slikōvnica*, *skītnica*, *snīzilica* (posuđenica iz stand. hrv.), *štōkavica* (posuđenica iz stand. hrv.), *tratīnčica*, *zādušnica*.

N. p. B

n. p.	n. p. B	n. p. B:
N.	<i>ženă</i>	<i>gūjă</i>
G.	<i>ženě</i>	<i>gūjêl gūjêl gūjê</i>
DL.	<i>ženĭ</i>	<i>gūjĭ</i>
A.	<i>ženŭ</i>	<i>gūjŭ</i>
V.	<i>žěno</i>	<i>gūjo</i>
I.	<i>ženōn</i>	<i>gūjōn</i>
n.	<i>ženě</i>	<i>gūjê</i>
g.	<i>žēn</i>	<i>gūj/ gūjĭh</i>
dli.	<i>ženân</i>	<i>gūjân</i>
a.	<i>ženŭ</i>	<i>gūjê</i>
v.	<i>žěne</i>	<i>gūjel gūjê</i>

⁴¹¹ Vuković 2001: *grīšnica*, -e.

⁴¹² Zlatan Jakšić, *Pūt u šufit* (Dodatak 2).

Imenice n. p. B imaju u svim oblicima naglasak na prvom zaosnovnom slogu. Unutar n. p. B razlikujemo sljedeće potparadigme:

- n. p. B, kratke osnove (*ženă*, G. *ženě*);
- n. p. B:, duge osnove (*gūjă*, G. *gūjě/gūjê/gūjē*).

N. p. B ima kroz čitavu paradigmu kratki naglasak na nastavku, a n. p. B: ima usto na osnovi prednaglasnu dužinu. Do odstupanja dolazi u vokativu jednine i množine i u g.

Imenice n. p. B imaju u G. neoakut na nastavku (*něma ženě*). U imenica n. p. B: postoje tri naglasne varijante:⁴¹³

- a) $\sim$, najčešća u starijih govornika (*sa druge străně, ĭmān tri svīčě, plāšīn se gūjě, nīma nādě*);
- b) $\hat{\sim}$, nešto učestalija među mlađim govornicima (*dōli s līve străně*);
- c) $\sim$, isključivo u mlađih govornika (*něma gūjē*).

Vokativ jednine i množine u načelu imaju čeonni naglasak; n. p. B ima kratki naglasak (V. *žěno, kōzo, būdalo*; v. *žěne, kōze, būdale*), a n. p. B: cirkumfleks (V. *gūjo, vīlo, zvīzdo*; v. *gūje, vīle, zvīzde*). Imenice koje se u vokativu rijetko koriste često ujednačavaju naglasak prema nominativnom. Ujednačavanje je češće u v. (V. *māzgo/mazgō*, v. *mazgě*, V. *gūjo*, v. *gūje/gūjě*, V. *sōtono*, v. *sōtone/sotoně*).⁴¹⁴

I. ima nastavak *-ōn*.⁴¹⁵ U n. p. B: vrlo je čest prijelaz $\sim > \hat{\sim}$ (*udrī je glāvôn*), dok smo varijantu $\sim$ zabilježili samo u Novome Selu (*Dōša Zōrě s brātōn ĭvôn*).⁴¹⁶

U g. postoje različite naglasne varijante, s obzirom na različite nastavke koji su u upotrebi (*-Ōi -īh*), te na naglašenost/nenaglašenost nastavka *-īh*:

- a) neoakut na nastavku *-īh*, u kratkih osnova (*sestrīh, morīh*);
- b) cirkumfleks na nastavku *-īh*, u dugih osnova (*gūjīh, brādīh*);⁴¹⁷

⁴¹³ Za objašnjenje ovih naglasnih varijanti vidi 4. 3. 2.

⁴¹⁴ Vidi 5. 4.

⁴¹⁵ Naglasak *-ōn < *-ōv < *-ōū > -ojū* preuzet je iz n. p. C, gdje se takav naglasak očekuje prema starom **-ojō*. Vidi Kapović 2011b: 8.

⁴¹⁶ Za ovu pojavu vidi 4. 3. 2.

c) kratki naglasak na osnovi, u oblikâ kratkih osnova na *-ih* (*sěstrīh*, *mörīh*);⁴¹⁸

d) neoakut na posljednjem slogu osnove:

– u oblikâ dugih osnova na *-ih* (*gũjīh*, *zvīzdīh*);⁴¹⁹

– u oblikâ s nastavkom *-Ø*, kratkih i dugih osnova (n. p. B *igār*, *kāf*, *trāv*; n. p. B: *gũj*, *brād*, *zvīzd*).

Popis imenica

N. p. B

dvosložice: *bedrā* (g. *bedār/bedrīh/bēdrīh*; *I tôte mi je pūkla bedrā. Pālā san na bedrū*), *bučā* ("balota"; *Močā zaigrāt na bučē*), *igrā* (g. *igār*), *kafā*, *kozā* (V. *kōzo*, v. *kōze*), *křmā* ("stražnji dio broda", g. *křmīh/křmīh*), *maglā* (g. *māglīh/māglīh/maglīh*), *mazgā* (g. *mazāg/māzgīh/mazgīh*, V. *māzgo/mazgō*, v. *mazgē*), *molbā* (g. *mōlbīh/molbīh*), *morā*, *mřžnā* (sg. tantum), *sestrā* (V. *sěstro*, v. *sěstre*, g. *sestār/sěstrīh/sestrīh*), *smolā*,⁴²⁰ *sřžbā* (sg. tantum), *tetā* (gubi naglasak u službi apozicije: *teta Yīŋka*; V. *tēto*, v. *tēte*), *zmajā* ("zmija otrovnica"), *ženā* (V. *žēno*, v. *žēne*).

trosložice i višesložice: *blizinā*, *brzinā* (*Svē je sračunā, na brzinū*), *budalā* (V. *būdalo*, v. *budalē*), *čřninā*, *čtvřtinā*, *davninā* (*Ovī ōbičāj je ol davninē*), *desetinā*, *devetinā*, *divotā*, *dolinā*, *finočā*, *gluhočā*, *gorčinā*, *gospodā* (sg. tantum), *grdobā*,⁴²¹ *gustočā*, *jačinā*, *krivinā*, *maīninā*, *milinā* (*Milinā ga je vīdīt, līpī je*), *mirnočā*, *mučninā*, *osminā*, *petinā*, *pritilinā* ("pretilost, debljina"), *prostotā*, *rodbinā*, *rugobā*, *ružnočā*, *samočā*, *sedminā*, *skupočā*, *slobodā*, *slizinā*, *sotonā* (V. *sōtono*, v. *sōtone*), *sparinā*, *stotinā*, *střminā*, *sudbinā* (*Svāk ĩma svojū sudbinū*), *šestīnā*, *škurinā* ("tama"), *toplīnā*, *trećīnā*, *tufīnā* ("plijesanj", i *tūfīna*, n. p. A),⁴²² *vedrinā*, *žeščīnā*.⁴²³

⁴¹⁷ < *ih*, zbog prelaza slijeda $\tilde{\sim} > \tilde{\sim}^{\wedge}$. Vidi 4. 3. 2.

⁴¹⁸ < *sestrīh*.

⁴¹⁹ < *gũjīh* < **gũjīh*.

⁴²⁰ Šimunović 2009: *smōlā*, *smolē*.

⁴²¹ Šimunović 2009: *grdobā*, *grdobē*, A. *grdobu*.

⁴²² Šimunović 2009: *žeščīnā*, *žeščīnē*, A. *žeščīnu*, V. *žeščīno*, g. *žeščīn*.

⁴²³ Šimunović 2009: *tufīnā*, *tufīnē*.

N. p. B:

dvosložice: *bāndä* ("strana"), *bōjä*, *brädä*, *dīkā* ("ponos", *Ōn mi je dīkā küće.*), *dūgä* (*Dūgä nä nebu. Promīniće vrīme.*; i n. p. A₂'), *gōspä* (V. *Gōspe mojä!*), *gūcä* ("grlo"), *gūjä* (V. *gūjo*, v. *gūje/gūjè*), *fälä* (sg. tantum), *jāvä* (sg. tantum), *külä* (i n. p. A₂'), *künä*, *kūmä* (gubi naglasak u službi apozicije: *A kakö kuma Rūžu nīs pozdrävīla?*), *mānä*, *mīnä* ("mjesečeva mijena"), *mūkä* ("brašno", zast., sg. tantum), *mūnä*, *nädä*, *olūjä*, *pīzdä* (g. *pīzdīh/pīzdīh*), *rūdä*, *slūgä* (V. *slūgo*, v. *slūge*), *smētnä* (g. *smētnīh/smētnīh*), *smūtnä* (g. *smūtnīh/smūtnīh*), *sōvä* (i *sōva*), *strīlä* ("strijela"), *strūjä* (sg. tantum), *svīcä*, *svīlä*, *šälä*, *šāpä*,⁴²⁴ *šētnä* (g. *šētnīh/šētnīh*),⁴²⁵ *tāmä*, *trāvä*, *tūgä*, *vīlä* (V. *vīlo*, v. *vīle*), *vlädä* (posuđenica iz stand. hrv.), *vōžnä* (g. *vōžnīh/vōžnīh*), *zvīzdä* (V. *zvīzdo*, v. *zvīzde*, g. *zvīzdīh/zvīzdīh*).

N. p. C

n. p.	n. p. C ₁	n. p. C ₁ '	n. p. C ₂	n. p. C ₂ '
N.	<i>gorä</i>	<i>dūšä</i>	<i>buhä</i>	<i>čer, kököš</i>
G.	<i>gorē</i>	<i>dūšēl dūšēl dūšē</i>	<i>buhē</i>	<i>čerē, kokošē</i>
D.	<i>gōri/ gori'</i>	<i>dūšīl dūši</i>	<i>buhī</i>	<i>čerī, kököši</i>
A.	<i>gōru, ũ goru</i>	<i>dūšur, zä dūšu</i>	<i>būhu, za būhu</i>	<i>čer, kököš</i>
V.	<i>gōro</i>	<i>dūšo</i>	<i>būho</i>	<i>čēro, kököšo</i>
L.	<i>u gori'</i>	<i>na dūši'</i>	<i>o būhi</i>	<i>o čeri', kököši</i>
I.	<i>gorôn</i>	<i>dūšôn</i>	<i>buhôn</i>	<i>čerôn, kokošôn</i>
nv.	<i>göre</i>	<i>dūše</i>	<i>būhe</i>	<i>čēre, kököše</i>
g.	<i>gôr</i>	<i>dūš/ dūšīh</i>	<i>būh</i>	<i>čer/ čerīh/ čerīh, kököš/ kokošīh/ kököšīh</i>
dli.	<i>gorân</i>	<i>dūšân</i>	<i>buhân</i>	<i>čerân, kokošân</i>
a.	<i>gōre, ũ gore</i>	<i>dūše</i>	<i>būhe, za būhe</i>	<i>čēre, kököše, za čēre, za kököše</i>

Imenice n. p. C imaju jednu (ili obje) od sljedećih karakteristika: pomičnost naglasaka i preskakanje naglasaka na proklitike. S obzirom na ove karakteristike razlikujemo sljedeće potparadigme:

⁴²⁴ Šimunović 2009: *cāpa*.

⁴²⁵ Šimunović 2009: *šētnä*.

- n. p. C₁, imenice s pomičnim naglaskom koji preskače na proklitike; razlikujemo n. p. C₁, kratke osnove (*goră*, G. *gorě*, A. *göru*, na. *göre*; *ü goru*) i n. p. C₁!, duge osnove (*düşă*, G. *düşê*/ *düşê*/ *düşê*, A. *düşu*, na. *düşê*, *ză düşu*).
- n. p. C₂, imenice s pomičnim naglaskom, bez preskakanja na proklitike; samo kratke osnove, n. p. C₂ (*buhă*, G. *buhê*, A. *bühu*, na. *bühe*, *za bühu*);
- n. p. C₂!, imenice *cer* i *kököš*, koje imaju NA. prema imenicama *i*-vrste, a sve ostale oblike prema n. p. C₂ imenica *e*-vrste (G. *cerê*, *kokoșê*, n. *cere*, *kököșe*, dli. *cerân*, *kokoșân*).

Imenice n. p. C₁ i n. p. C₂ imaju jednak naglasni obrazac; razlikuju se samo po preskakanju naglasaka na proklitike koje se javlja u n. p. C₁. Naglasak može biti na apsolutno prvome slogu (tzv. čeonu naglasak) ili na nastavku. Čeonu naglasak imaju NAV. i nav., dok ostali oblici imaju dočetni naglasak (osim D. u kojega postoje varijacije čeonog i dočetnog naglasaka).

Kratke osnove imaju u čeonim oblicima kratki naglasak (A. *göru*, V. *göro*, nav. *göre*), a duge osnove cirkumfleks (A. *düşu*, V. *düşo*, nav. *düşê*).

Za naglasak u G. i I. vrijedi isto što i za n. p. B (vidi gore).

L. ima dočetni naglasak (*lîpo nan je bîlo u gorî, ne hîd po cestî*). Ako imenica označava živo, naglasak je, kao i u imenica m. r., čelan (*svăšta mi je rêka o tîn dîci, o bühi, o mühi*).⁴²⁶ Prema lokativnom naglasku može se ujednačiti i naglasak dativa, što je češća pojava u mlađih govornika (*pârtili smo prima gorî, cestî*).⁴²⁷

Za naglasak u g. vrijedi isto što i za imenice n. p. B (vidi gore). Oblici na -Ø imaju neoakut na osnovi (*gôr, nôg, zemâj*), a nastavak može biti naglašen neoakutom (*nogîh, gorîh*) ili nenaglašen, s naglaskom povučenim na osnovu (*gôrîh, nôgîh*).

Dli. imaju cirkumfleks na nastavku (*nogân*). Većina imenica duge osnove ima na osnovi ima prednaglasnu dužinu (*düşân*), osim imenica *grănă*, *grêdă* i *rūkă* koje imaju kraćinu (*granân, gredân, rukân; svê je tî vâlo svojîman rukân*). U imenica *glăvă*, *pêtă* i *stîňă* zabilježili

⁴²⁶ Vidi 5. 4.

⁴²⁷ Prema Šimunoviću (2009: 40-41) čeonu naglasak u D. imaju samo neke imenice (*dîci, lôzi, sîzi*), dok ostale ujednačavaju naglasak prema lokativnom. Za duge osnove navodi varijacije (D. *düşî/ düşî*). Za ujednačavanje lokativnog naglasaka vidi Kapović 2011b: 16.

smo dvojne oblike (*glāvân/glavân*, *pētân/petân*, *stīnân/stinân*); varijanta s kračinom češća je među starijim govornicima, a od mlađih se mogu čuti obje.⁴²⁸ Iako u drugih imenica nismo zabilježili varijantu s kračinom, moguće je da ona postoji barem u starijih govornika.

Imenice *jaglă* i *ovcă* imaju u oblicima s čeonim naglaskom cirkumfleks zbog položajnoga duljenja (NA. *jâglu*, *ôvcu*), s tim da smo u imenice *ovcă* zabilježili varijantu s čeonim naglaskom u D. *ovci*/*ôvci* i u I. *ôvcôn*/*ovcôn*.⁴²⁹

Popis imenica

N. p. C₁

dvosložice: *cestă* (g. *cêst/cêstîh/cestîh*, *izăjdi nă cestu*), *goră* (*Jer ako san ũ goru pârti ũza me vâ da būdu svi* *moji ârti*.⁴³⁰), *loză* (*nă lozu*), *nogă* (*potēgni* *ga ză nogu*, *cîli dān stojîn nă noge*), *rosă* (*prōša je krōz rosu*), *vodă* (*bîla san nă vodu*), *zemjă* (g. *zemăj/zēmjîh/zemjîh*, *zakopăli su ga ũ zemju*, *pōša je pōl zemju*), *zoră* (*ũ zoru*, *dîgă san se prîd zoru*).

N. p. C₁:

dvosložice: *cînă* (*ză cînu*), *dūšă* (*vō je mîsto ză dūšu*), *glāvă* (dli. *glavân/glāvân*, *udrî me je ũ glăvu*), *grănă* (dli. *granân*, *tîčica je sletîla nă grănu*), *grēdă* (dli. *gredân*, *popnî se nă grēdu*), *jūhă* (*nîs stăvîla sōli ũ jūhu*), *pētă* (dli. *petân/pētân*, *stâlno mi je za petân*, *ápă me je ză pētu*), *rūkă* (dli. *rukân*, *rukân i nogân*, *svě je tō vâlo svojîman rukân*, *dîžŭ se ză rŭke*), *srîdă* ("sredina"; *pogodî san te ũ srîdu*), *stîňă* ("stijena", dli. *stīnân/stinân*, *pěne se po stinân*; *pōpē se je nă stînu*), *strănă* (*Ondă bi kozě îšle uză strănu...*; *pōc nă strănu* "vršiti nuždu"), *trāvă* (*Lêgli bismo skŭpa ũ trăvu*), *zîmă* (*ũ zîmu*, *Vrătiće se ôn prîd zîmu*).

⁴²⁸ Kračina je u ovim primjerima izvorna, a dužina je uvedena analogijom. Vidi 4. 2. 1.

⁴²⁹ U nekim bračkim govorima ova imenica može biti i n. p. A₂; otuda vjerojatno varijanta sa cirkumfleksom na osnovi. Usp. Šimunović 2009: *ovcă/ôvca/vuôca*, -ê.

⁴³⁰ Zlatan Jakšić (2002), *Vriča*.

N. p. C₂

dvosložice: *buhă*, *dică* (pl. tantum), *daskă*, *jaglă* ("igla", A. *jâglu*, na. *jâgle*),⁴³¹ *kosă* ("oruđe"), *metlă*, *muhă*, *ovcă* (D. *ovci*/*ovci*; *dăcu jîst ovci* (najstarija inf.), I. *ôvcôn/ovcôn*; *pôšla san s ôvcôn u păšu* (najstarija inf.), n. *ôvce*, g. *ovăc*, dli. *ovcân*), *zlobă*, *žejă* ("želja").

trosložice: *lobodă* ("vrsta trave"), *tegobă*.

N. p. C₂'

jednosložice: *cêr*;

dvosložice: *kökôš*.⁴³²

Miješane naglasne paradigme

n. p.	n. p. B/C ₁	n. p. B/C ₂	n. p. B-C ₂	n. p. B:-C ₂ :
N.	<i>planină</i>	<i>vrucină</i>	<i>osă</i>	<i>snăgă</i>
G.	<i>planině</i>	<i>vrucinė</i>	<i>osě</i>	<i>snăgě/snăgê/snăgë</i>
D.	<i>planini</i>	<i>vrucini</i>	<i>ôsî/osî</i>	<i>snăgî (snăzî)</i>
A.	<i>planinŭ/plăninur</i> , <i>u planinŭ/ŭ planinu</i>	<i>vrucinu/ vrucinŭ</i> , <i>na vrucinŭ/ vrucinu</i>	<i>osŭ</i>	<i>snăgŭ</i>
V.	<i>plănino</i>	(<i>vrŭcino</i>)	<i>ôso</i>	<i>snăgo</i>
L.	<i>planini</i>	<i>po vrucini</i>	<i>osî</i>	<i>snăgî (snăzî)</i>
I.	<i>planinôn</i>	<i>vrucinôn</i>	<i>osôn</i>	<i>snăgôn</i>
n.	<i>planině/plănine</i>	<i>vrucinė/vrŭcine</i>	<i>ôse</i>	<i>snăge</i>
g.	<i>planîn</i>	<i>vrucîn</i>	<i>ôs</i>	<i>snăg</i>
dli.	<i>planinân</i>	<i>vrucinân</i>	<i>osân</i>	<i>snăgân</i>
a.	<i>planině/plănine</i> , <i>u planině/plănine</i>	<i>vrucinė/vrŭcine</i> , <i>na vrucinė/vrŭcine</i>	<i>ôse, za ôse</i>	<i>snăge, za snăge</i>
v.	<i>plănine</i>	(<i>vrŭcine</i>)	<i>ôse</i>	<i>snăge</i>

⁴³¹ Šimunović 2009: *jaglă*, *jaglê* i *jôgla*.

⁴³² Šimunović 2009: *kökôš*, *kokoše*, n. *kôkoše/kokošă*, *kokoše*.

U posebnu smo skupinu izdvojili imenice u kojih postoji miješanje paradigama B i C.

- imenice n. p. B/C, koje mogu biti naglašene prema n. p. B i prema n. p. C (*planinä*, A. *planinü*/*pläninu*, na. *planině*/*plänine*, u *planinü*/*ü planinu*);
- imenice n. p. B-C, koje imaju jedninu prema n. p. B, a množinu prema n. p. C (*osä*, G. *osë*, A. *osü*, na. *öse*, za *öse*).

Imenice n. p. B/C podijeljene su u dvije potparadigme, s obzirom na preskakanje naglasaka na proklitike.

- n. p. B/C₁, s preskakanjem naglasaka na proklitike u oblikâ prema n. p. C (*Ovä ženä je pošla ü širinu, zdebjälä se je.*);
- n. p. B/C₂, imenice u kojih preskakanje na proklitike u oblikâ prema n. p. C nije potvrđeno (*Nemôj izläzīt na vrüćinu.*).

U svih ovih imenica n. p. C je češća u starijih govornika (*Jēs vīdī tū strāhotu, ča sē govōri?*; *Ovä ženä je pošla ü širinu, zdebjälä se je.*), dok već u srednjovječnih govornika prevladava tendencija gubljenja pomičnosti i preskakanja naglasaka, pa se naglasak izjednačava s n. p. B (*grēn izmīrīt nēgövu težinü*), a varijacije postoje i u starijih govornika (*Nemôj činīt grihotü!*; *Ôn je naprāvi vėliku grīhotu.*). Javljaju se i kolebanja paradigama u istih govornika: n. p. B (*grēn u planinü*; *Nemôj činīt grihotü!*) i n. p. C (*vö su līpe plänine*; *Ôn je naprāvi vėliku grīhotu.*).

Imenice n. p. B-C₂ u jednini imaju naglasak na nastavku prema n. p. B, a u množini pomičan naglasak prema n. p. C.⁴³³ U ovih imenica nema preskakanja na proklitike. Razlikujemo:

- n. p. B-C₂, kratke osnove (*čelä*, A. *čelü*, na. *čële*, za *čële*);
- n. p. B:-C₂, duge osnove (*snāgä*, A. *snāgü*, na. *snāge*, za *snāge*).

⁴³³ Ovakva miješana paradigma B-C inače postoji u nekim čak. govorima: imenice *osa* i *čela* često prelaze u C, a *snaga* je često miješana B-C. Riječ je o sekundarnom miješanju naglasnih paradigmi. Vidi Kapović 2011b : 10.

Popis imenica

N. p. B/C₁

trosložice: *dajinā, dubinā, dujinā, planinā* (*grēn u planinū, vō su līpe plānine* (najstarija inf.)), *slobodā* (*Pūstīli su ga nā slobodu.* (najstarija inf.)), *širinā* (*Ovā ženā je počla ũ širinu, zdebjāla se je.* (najstarija inf.)), *visinā*.

N. p. B/C₂

trosložice: *bistrinā, čistinā, dobrotā, dužinā* (*Ovi konöp čemo izmīrīt u dužinū.* (najstarija inf.)), *grihotā* (*Nemōj činīt grihotū!; Ōn je naprāvi vĕliku grīhotu.* (najstarija inf.)), *hladnočā* (*čūtīn hlādnoču* (najmlāda inf.)), *krasotā, ledinā, lipotā* ("ljepota"; *Nīsān nīkād vīdīla tāku lipotū.* (srednjovječna inf.)), *nizinā* (*grēn u nizinū* (najstarija inf.)), *slaninā* (*Dāj mi otū slāninu!* (najstarija inf.)), *sramotā* (*Ko će trpīt ovū sramotū?* (srednjovječni inf.); *Svāšta je govori o mēni, vĕliku srāmotu!; Ovō su vĕlike srāmote štā govōri.* (najstarija inf.)), *starinā, strahotā* (*A. strahotū; Tō su strāhote!; Jēs vīdī tū strāhotu, ča sē govōri?* (srednjovječni inf.)), *svitlinā, težinā* (*grēn izmīrīt nēgōvu težinū* (najstarija inf.)), *tišinā* (*grēn u tišinu počīnūt* (najstarija inf.)), *trećinā, vrućinā* (*Ko će podnīt ovū vrućinū?* (srednjovječni inf.)).

N. p. B-C₂

dvosložice: *čelā* ("pčela"), *osā*.

N. p. B:-C₂:

dvosložice: *pīlā, snāgā*.

5. 8. Imenice *i*-vrste

5. 8. 1. Oblici

N.	<i>nôć</i>
G.	<i>nôćí, ĭz noćí</i>
DVL.	<i>nôćí</i>
A.	<i>nôć, prĭd nôć</i>
I	<i>nôćí/ nôću</i>
nav.	<i>nôćí</i>
g.	<i>nôćĭh/ noćĭh</i>
dli.	<i>noćĭma(n)</i>

Imenica *i*-vrste relativno je malo i sve su ženskoga roda. Mnoge od njih su zbirne imenice (*čějād, kōstrēt, zvirād*) ili apstraktne imenice koje se upotrebljavaju samo u jednini (*korĭst, krĭpōst, zāvĭst* itd.). Imenice *ôči* i *ũši* imaju samo množinu prema imenicama *i*-vrste, dok jednina (*ôko* i *ũho*) pripada imenicama sr. r.

NA. imaju nulti nastavak (*nôć, korĭst, zāvĭst, ĭspovĭd*), a svi ostali jedninski padeži te nva. imaju nastavak *-i* (G. *nĭsān spāla trĭ nôćí*; L. *svě mi je rĕkla o svojōn bōlēstĭ*; I. *ĭgrā se s otōn kōstĭ*). U I. se, uz *-i*, javlja i nastavak *-u*⁴³⁴ (*māšču, bōlēšču, sa mĭšĭu, sa mlādošču, sa pūću*); navedeni su primjeri dobiveni na upit od mlađe informantice, dok stariji tvrde da ovaj nastavak nije u duhu selačkoga govora.

U g. većina imenica ima nastavak *-ĭh* (*nôćĭh/ noćĭh, bōlestĭh/ bolestĭh*). Imenice *pĭsi, ôči, ũši* i *ôsti* u g. nastavak *-ĭjūh*⁴³⁵ (*tĕkle su mi sūze ĭz ôčĭjūh; odbĭću ga od prsĭjūh; bĕštĭja bĕz ušĭjūh; bĕz ostĭjūh*), a za imenice *kōst* i *nôć* dobili smo na upit dubletne oblike (*kōstĭh/ kostĭh/ kostĭjūh* i *nôćĭh/ noćĭh/ noćĭjūh*). Jedino smo za imenicu *vĕčĕr* zabilježili nastavak *-Ø* (*nĕma vĕčĕr*).

⁴³⁴ Šimunović (2009: 42) bilježi i nastavak *-on* (*môčōn/ mōčĭ*).

⁴³⁵ Ovaj nastavak potječe od staroga dvojninskoga genitiva. Vidi Kapović 2007: 76.

5. 8. 2. Naglasak

Imenice *i*-vrste mogu pripadati n. p. A ili n. p. C.

N. p. A

n. p.	n. p. A		n. p. A:
	a)	b)	
NA.	<i>mīlōst</i>	<i>dūžnōst</i>	<i>stvâr</i>
GDVLI.	<i>mīlōsti</i>	<i>dūžnōsti</i>	<i>stvâri</i>
nav.	<i>mīlōsti</i>	<i>dūžnōsti</i>	<i>stvâri</i>
g.	<i>mīlostīh</i>	<i>dūžnōstīh</i>	<i>stvârīh</i>
dli.	<i>mīlōstima(n)</i>	<i>dūžnōstīma(n)</i>	<i>stvârīma(n)</i>

N. p. A je naglasna paradigma s nepomičnim naglaskom na osnovi. Unutar ove naglasne paradigme razlikujemo:

– n. p. A, imenice s kratkim naglaskom:

a) na korijenu (*mīlōst*, G. *mīlōsti*);

b) na sufiksu, koji se u NA. dulji u cirkumfleks (NA. *hrābrōst*, G. *hrābrōsti*, I. *hrābrōsti*);⁴³⁶

– n. p. A:, imenice s neoakutom (NA. *stvâr*, G. *stvâri*, I. *stvâri*).

Imenice n. p. A podskupine a) imaju u svim oblicima kratak naglasak na osnovi i zanaglasnu dužinu na sufiksu (*mīlōst*, G. *mīlōsti*). Kolebanja zanaglasnih dužina zabilježili smo jedino u kosim padežima imenice *jēsēn* (*Jēsēn je līpo dōba gödine. Nēma vīše prāve jēsēni.; Nēma vīše jēsēni, vrūće je.*) te u četverosložnih oblika (*īspovīd*, G. *īspovīdi; zāpovīd*, G. *zāpovīdi*).

⁴³⁶ Izvorno se na sufiksu *-ost* očekuje kraćina; dužina je ovdje unesena analogijom prema n. p. C (*mīlādōst* < *mōldostъ) te potom poopćena na kose padeže. Vidi Kapović 2007: 74 i 2015: 308. U ostalim bračkim govorima naglasak na *-ost* je kratak: *dūžnōst*, *obīlnōst* itd. Vidi Šimunović 2009.

Imenice podskupine b) imaju u NA. cirkumfleks na nastavku, a u ostalim padežima kratki naglasak na sufiksu (*hrābrōst*, GDVLI. *hrābrōsti*).⁴³⁷ Izuzetak je imenica *korīst*, s kratkim naglaskom u NA.

Imenice n. p. A: u svim oblicima imaju neoakut na osnovi (*stvār*, GDVLI. *stvāri*, dli. *stvārima(n)*).

Popis imenica

N. p. A

a)

jednosložice: *vřst* (*nikā vřst trāvē, Pöpī si pūno vřstīh vīnā, pa te tō urēdīlo.; Pūno svīta nē zna, nēzīne vřstī.*; može biti i imenica *e*-vrste *vřsta*);

dvosložice: *čējād* ("puno ljudi", sg. tantum), *jēsēn* (*Jēsēn je līpo dōba gödine. Nēma više prāve jēsēni.; Nēma više jēsēni, vrūce je.*), *kōstrēt* ("kozja dlaka", sg. tantum), *kriṗōst* (sg. tantum), *līnōst* (i *līnōst*, sg. tantum), *mīlōst*, *mlādōst* (sg. tantum, i sa značenjem "mladi ljudi"; *Vōde ti svi govōru īsto od starījīh. Rēcmo mlādōst nēce.*), *nēmōc* (sg. tantum; *Nāšli smo ga cīlēga u jednōn vēlīkon nēmōci.*), *ōbīst* ("objest", sg. tantum), *pērūt* (sg. tantum), *pōšāst*, *prōpāst*, *svītlōst* (sg. tantum), *tēkūt* ("kokošja uš", sg. tantum), *zvirād* (sg. tantum), *živōst*.

trosložice: *īskrenōst* (sg. tantum), *īspomōc*, *īspovīd* (*grēn na īspovīd, danās nēma īspovīdī*), *lūkavōst*, *nēmīlōst*, *prāvednōst*, *prīpomōc*, *prīpovīd*, *zāpovīd* (*nēma zāpovīdīl zāpovīdī*).

b)

dvosložice: *drāgōst* (sg. tantum),⁴³⁸ *dūžnōst*,⁴³⁹ *hrābrōst* (sg. tantum), *jākōst* (sg. tantum), *jūbāv*, *korīst* (sg. tantum),⁴⁴⁰ *mūdrōst*, *nāglōst*, *nāpāst*, *nārāv*, *pōnōc*, *pūstōš*, *rāskōš*, *rītkōst* (sg. tantum), *sāvīst* (sg. tantum), *vrīdnōst*, *zāvīst* (sg. tantum).

⁴³⁷ U imenica s naglaskom na sufiksu dužina se ne poopćava na kose padeže.

trosložice: *obīlnôst* (sg. tantum),⁴⁴¹ *opāsnôst*, *sigūrñôst*, *zahnvālnôst* (sg. tantum).

N. p. A:

dvosložice: *pōvīst* (posuđenica iz stand. hrv.), *stvār*, *tvār* (posuđenica iz stand. hrv.).

N. p. C

Imenice n. p. C odlikuju se pomičnošću naglaska i/ili preskakanjem naglaska na proklitike. Raščlanjenost n. p. C ovih imenica je izuzetna, te radi veće preglednosti svaku od potparadigmi obrađujemo zasebno. Potparadigme su sljedeće:

- n. p. C₁, imenice s pomičnim naglaskom koji preskače na proklitike (*nôć*, L. *po noćī*, *īz noćī*);
- n. p. C₂, imenice s pomičnim naglaskom koji ne preskače na proklitike (*bōlēst*, L. *o bolestī*, *od bōlēsti*);
- n. p. C₃, imenice s preskakanjem na proklitike, ali bez pomičnosti naglaska (*stārōst*, L. *u stārōstī*, *ōd starōsti*).

Za n. p. C imenica *i*-vrste karakteristično je i duljenje posljednjega sloga u NA. (vidi 4. 4. 1.). Duljenje se odvija u naglašenom slogu (*kôst* < *kòstь, *môć* < *mòt'ь), kao i u nenaglašenom (*bōlēst* < *bōlestь, *pōmōć* < *pōmot'ь). Zanaglasna dužina iz NA. poopcena je i na kose padeže (*nēma bōlēsti*, *nēma nēmu pōmōćī*).

⁴³⁸ Šimunović 2009: *drāgost*.

⁴³⁹ Šimunović 2009: *dūžñôst*.

⁴⁴⁰ Izuzetak s kratkim naglaskom u NA.

⁴⁴¹ Šimunović 2009: *obīlnôst*.

N. p. C₁

n. p.	n. p. C ₁		n. p. C ₁ ː	n. p. C ₁ /C ₁ ː
	a)	b)		
N.	<i>nôć</i>	<i>pămět</i>	<i>kâp</i>	<i>lâž</i>
G.	<i>nôći, iz noći</i>	<i>pămětř, òl paměti</i>	<i>kâpi, òt kâpi</i>	<i>lâži/ lâži, òd laži/ lâži, od lâži</i>
D.	<i>nôći</i>	<i>păměti</i>	<i>kâpi</i>	<i>lâži/ lâži</i>
A.	<i>nôć, prěd nôć</i>	<i>pămět</i>	<i>kâp</i>	<i>lâž</i>
V.	<i>nôći</i>	<i>păměti</i>	<i>kâpi</i>	<i>lâži/ lâži</i>
L.	<i>po noći</i>	<i>păměti/ paměti</i>	<i>kâpi</i>	<i>lâži/ laži/ lâži</i>
I.	<i>nôći/ nôću</i>	<i>păměti</i>	<i>kâpi</i>	<i>lâži/ lâži</i>
nav.	<i>nôći</i>		<i>kâpi</i>	<i>lâži/ lâži</i>
g.	<i>nôćih/ noćih</i>		<i>kâpih</i>	<i>lâžih/ lâžih/ lâžih</i>
dli.	<i>noćima(n)</i>		<i>kâpima(n)</i>	<i>lâžima(n)/ lâžima(n)</i>

Imenice n. p. C₁ imaju pomičan naglasak koji preskače na proklitike. Razlikujemo sljedeće potparadigme:

- n. p. C₁, kratke osnove: podskupine a) jednosložice (*nôć*, L. *noćĩ, iz noći*) i b) dvosložice (*pămět*, L. *na păměti/ paměti, òl paměti*);
- n. p. C₁ː, duge osnove (*mâst*, L. *mâsti, òd mâsti*);
- n. p. C₁/C₁ː, imenice koje imaju kratku i dugu varijantu (*lâž*, G. *lâži/ lâži, òd laži/ lâži, od lâži*).

Naglasak na nastavku imaju L., g., i dli.,⁴⁴² dok ostali padeži imaju naglasak na apsolutnom početku (čeoni naglasak), koji preskače na proklitike (*ćapâj ga ză vlăse, Ů slăstĩ; polūdĩli su òd străsti, umrĩću òl glădi*).

U svih se imenica n. p. C dulji posljednji slog u NA.⁴⁴³ Prema tome, jednosložice u NA. imaju cirkumfleks (npr. *nôć*, G. *nôći*), uz izuzetak onih sa samoglasnim *ĩ*, koje u selačkome u pravilu ne može biti dugo (*kĩv, skĩb*).

⁴⁴² Za ostale bračke govore Šimunović (2009: 42) navodi u kratkih osnova dočetni naglasak samo u L. (*moćĩ*), u g. naglasak na osnovi (*môćih*), a za dli. varijante *môćima(n)/moćima(n)*.

⁴⁴³ Prema pravilu o kompenzacijskom duljenju u n. p. C, vidi 4. 4. 1.

U dvosložica se dulji posljednji slog (*pāmēt, rādōst*), a dužina se poopćava i na ostale padeže (*nēma u nēmu pāmēti, tō su vėlīke rādōsti*).

Duge osnove (n. p. C₁:) imaju u svim oblicima sa čeonim naglaskom cirkumfleks (NA. *kāp*, G. *dāj mi dvī kāpi bevānde*, n. *tō su pūste rīči*), a u oblicima s dočetnim naglaskom prednaglasnu dužinu na osnovi (*Tāko je po nēgōvōn rīčīman*).

U imenica n. p. C₁/C₁: dolazi do fakultativnog poopćavanja dužine iz NA. na ostale oblike. U govoru postoji kratka i duga varijanta; kratka varijanta uobičajena je u starijih govornika (*nēma bōli, ne mōgu ōl boli, ima dōsta dōbi, o nēgōvōn dōbi, tōte je svē pūno lāži*), dok mlađi češće koriste varijantu s dužinom (*nēma bōli, ne mōgu stāt ōd bōli, tō mu je ōd žūci*).

L. ima izvorno dočetni naglasak, no u većine je imenica moguć i čeon (*rēc mi ča ti je na pamēti govōru svi o nēgōvōn pāmēti, na kosti kōsti, u soli sōli, o moči mōci, u glādi glādi, na vlāsi vlāsi*). Varijantu s čeonim naglaskom češće koriste mlađi govornici. U nekih smo imenica zabilježili samo dočetni naglasak (*po noći, cili je u krvi, na peći, u cijēvi, o časti, po rīči, na svīsti, na vlāsti, o kapi*), a u imenice *žuč* samo čeon (*o žūci*), no lako je moguće da su u svih imenica moguće obje varijante. Imenice n. p. C₁/C₁: imaju u L. četiri varijante: s kratkom osnovom i dočetnim naglaskom (*boli, dobi, kōbi, laži*), varijantu s kratkim čeonim naglaskom (*o nēgōvōn dōbi, govōrīn o bōli jētre, o zlōn kōbi, tōte je svē pūno lāži*), varijantu s čeonim cirkumfleksom (uglavnom u mlađih govornika: *o bōli, o dōbi, o kōbi, o lāži, o žūci*) te varijantu s dočetnim naglaskom i prednaglasnom dužinom, koju smo od nekih (srednjovječnih) govornika dobili na upit (*o bōli, o dōbi, o kōbi, o lāži*), no neki informanti tvrde da ova varijanta u selačkome ne postoji.

U g. kratkih osnova postoji nekoliko naglasnih varijanti:

- a) neoakut na osnovi, u oblikâ na -Ø (*nēma večēr*);
- b) neoakut na nastavku -īh, češći u starijih govornikâ (*nī ga bīlo nikolīko nočiīh, pē-šēst kostīīh*);
- c) kratki naglasak na osnovi, u oblikâ na -īh (*īma pūno mōciīh, dāj mi pē-šēst kōstiīh*);
- d) kratki naglasak na nastavku -ījūh (*odbiću ga od prsiījūh, tēkle su mi sūze iz očiījūh, šēst ušiījūh*).

Duge osnove uvijek imaju naglasak na nastavku *-ih* (*nikoliko kâpîh vodě*).

Dli. imaju kratki naglasak na nastavku *-ima(n)* (*ništö mi smêta u prsîman; svě non se vîdi u očîman; Tâko je po négövîn rîčîman.*).

Popis imenica

N. p. C₁

jednosložice: *křv* (sg. tantum; L. u *křvî*, *dôša je cîli u křvî, ôt křvî*), *kôst* (L. o *kosti*/*köstî*; g. *kostîh*/*köstîh*/*kostîjûh*; *dâj mi ôt kosti* (npr. u mesara)), *môc* (L. *möcí*/*moćî*, *öd moćî*), *nôc* (L. *po noćî*, g. *nocîh*/*nöcîh*/*nocîjûh*; *öd noćî dö noćî*), *öci* (pl. tantum; g. *očîjûh*; *těkle su mi süze nîz öci*/*iz očîjûh*; *Ča mě zablišcîlo ü öci ovö svîtlo.*), *östî* (pl. tantum; g. *ostîjûh*; *ćapâ je zâ ostî*), *pěc* (L. u *pečî*, *na pečî*, *krûh je u pečî, ispěc krûh ü pēc*), *přsi* (pl. tantum; g. *prsîjûh*; *odbiću ga od prsîjûh; stâv ga nâ přsi; nêma prsîh; odvikni dîtě öd přsi* (mlađa inf.)), *skřb* (L. *pol skřbî*, *polûdîće öl skřbî*), *sôl* (sg. tantum; L. u *söli*/*soli*, *upâ je u sôl, cîli si öd soli*), *üşi* (pl. tantum; g. *ušîjûh*; *šêst uşîjûh; povûc ga zâ uşî*).

dvosložice: *pämēt* (L. *na pamēti*/*o pämeťi*, *rěc mi ča tî je na pamēti*, *němaš ništa u pamēti*, *govöru svî o négövôn pämeťi*, *ně zna ča cé öd pamēti.*), *věčēr* (L. *věčēri*, dli. *večerîma(n)*, *něma večēr, dôcu ti öd večeri.*)⁴⁴⁴

N. p. C₁:

jednosložice: *cijêv* (L. u *cijêvî*, *ništö je ispâlo îs cijevî*), *čâst* (L. o *čâstî*, *öl čâstî*), *glâd* (sg. tantum; L. o *glâdi*/*glâdi*, *umrîću öl glâdi*, *dâlo mi je nâ glâd*, i n. p. C, *něma glâda*), *kâp* (L. o *kâpî*, *udrîla ga je kâp, ümrî je öl kâpî*), *mâst* (L. u *mâstî*, *cîli je öd mâstî*), *nît* (L. po *nîti*, *öd nîti*), *rîč* (L. *rîčî*, *ôn ti je čovîk öd rîčî*), *slâst* (L. o *slâstî*, *öl slâstî*, *Ů slâst!* (sa značenjem "Dobar tek!")), *strâst* (L. u *strâstî*/*strâstî*, *jîli su u strâstî, polûdîli su öl strâstî*), *svîst* (L. *na svîstî, ne möže spâvât öd svîstî*), *vlâst* (L. *na vlâstî, öd vlâstî*), *zvîr* (L. o *zvîri*, *bižâ je od mēne kâ öd zvîri*).

⁴⁴⁴ Usp. prilog *üvečēr*.

dvosložice: *mîsāl* (L. *o mîslî*, *öd mîslî*).

N. p. C₁/C₁:

jednosložice: *bôl* (*nêma bôli*, *ne mögu ôl boli*, *govörîn o bôli jêtre* (najstarija inf.); *nêma bôli*, L. *o bôli*, *ne mögu stât öd bôli* (mlađa inf.)), *dôb* (*ima dôsta dôbi*, *o njegövôn dôbi* (najstarija inf.); *nêma dôbi*, *ôl dôbi* (mlađa inf.)), *kôb* (*o zlôn kôbi* (najstarija inf.); *öt kôbi* (mlađa inf.)), *lâž* (*tôte je svê pûno lâži*, *zaškarpûnî se je öd laži* (najstarija inf.); L. *o lâži*, I. *sa lâži*, n. *lâži*, *ne möže utēc öd lâži* (mlađa inf.)), *žûc* (L. *o žüci* (najstarija inf.); *tö mu je öd žüci* (mlađa inf.)).

N. p. C₂

n. p.	n. p. C ₂	n. p. C ₂ ː	n. p. C ₂ /C ₂ ː
NV.	<i>bôlēst</i>	<i>ćûd</i>	<i>pôt</i>
G	<i>bôlēstî, öd bôlēsti</i>	<i>ćûdî, ot ćûdi</i>	<i>pôtî/pôti</i>
D	<i>bôlēsti</i>	<i>ćûdî</i>	<i>pôtî/pôti</i>
A	<i>bôlēst, za bôlēst</i>	<i>ćûd, za ćûd</i>	<i>pôt</i>
L	<i>o bolestî</i>	<i>ćûdî</i>	<i>u potî/pôtî/pôtî/pôti</i>
I	<i>bôlēsti</i>	<i>sa ćûdî</i>	<i>sa potî/pôti</i>
nav.	<i>bôlēsti</i>	<i>ćûdî</i>	
g.	<i>bôlestîh/bôlestîh</i>	<i>ćûdîh</i>	
dli.	<i>bolestîma(n)</i>	<i>ćûdîma(n)</i>	

Imenice n. p. C₂ imaju pomičan naglasak, ali nemaju preskakanje na proklitike. Razlikujemo sljedeće potparadigme:

- n. p. C₂, kratke osnove (*bôlēst*, G. *bôlēsti*, L. *o bolestî, öd bôlēsti*);
- n. p. C₂ː, duge osnove (*ćûd*, L. *ćûdî, öd ćûdi*);
- n. p. C₂(ː), imenice s kratkom i dugom varijantom (*pôt*, G. *pôtî/pôti, ot potî/pôti*).

Za naglasak n. p. C₂ vrijedi isto što i za n. p. C₁. L. može imati čelan i dočetan naglasak. U većine imenica moguće su obje varijante (*jīli su u strāsti//u strāsti; o vīsti//vīsti*), no u nekih smo jednosložica zabilježili samo dočetni naglasak (*govōrīn o nēnon zlōn cúdi*). Dvosložice i trosložice imaju u L. isključivo čeonu naglasak (*o svojōn bōlēsti, o vēčēri*).

Popis imenica

N. p. C₂

dvosložice: *bōlēst* (L. *bōlēsti; o svojōn bōlēsti*, g. *bolestīh; ūmrla je ol bōlēsti*).

N. p. C₂:

jednosložice: *cūd* (sg. tantum, L. o *cūdi; od cūdi*), *pēst* (*nēma pēsti*, može biti i imenica m. r.: G. *pēsta*), *pūt* (sg. tantum, L. *na pūti//na pūti; od pūti*), *prūt* (L. *na prūti*), *rāž* (sg. tantum, L. u *rāži; od rāži*), *vīst//vijēst* (L. *o vīsti; od vīsti*), *žār* (sg. tantum; *svā je u žāri; ubāc tō u žār*, može biti i imenica m. r. n. p. C: *nēma žāra*).

N. p. C₂/C₂:

jednosložice: *pōt* ("znoj", sg. tantum; *svā san u poti* (najstarija inf.)/*mōkār je od pōti* (srednjovječni inf.)), *zōb* (sg. tantum; G. *zōbi/zōbi; L. leži u zōbi* (srednjovječni inf.); *od zōbi*).

N. p. C₃

n. p.	N. p. C ₃
NA.	<i>rādōst</i>
G.	<i>rādōštī, òd radosti</i>
DVLI.	<i>rādōšti</i>
A.	<i>rādōst, za rādōst</i>
nav.	<i>rādōšti</i>
g.	<i>rādostih</i>
dli.	<i>rādōštima(n)</i>

Sve imenice n. p. C₃ kratke su osnove (*stārōst*, L. *stārōštī, òd starosti*). U ovih imenica nema pomičnosti naglasaka, ali naglasak preskače na proklitike,⁴⁴⁵ iako se preskakanje gubi u govoru mlađih generacija (*Ne mögu òd radosti, sîn mi se oženī.* (najstarija inf.); *svā bliščī òd rādōsti* (mlađa inf.)).

Osim imenice *smjīt*, koja ima kratki naglasak na osnovi u svim oblicima,⁴⁴⁶ sve su imenice n. p. C₃ dvosložice s kratkim naglaskom na prvom slogu osnove i zanaglasnom dužinom, koja je poopćena iz NA. na sve oblike (*nēma íemu pōmōcí*). Prilikom preskakanja naglasaka na proklitiku zanaglasna se dužina krati (*ne mögu hodīt òd slabostī, ūmrī je òd starosti*).

Popis imenica

N. p. C₃

jednosložice: *smjīt* (sg. tantum; A. *òd smjīti, nā smjīt*);

⁴⁴⁵ Neke su od ovih imenica (npr. *pāmēt, stārōst*) izvorno pripadale n. p. A, te su naknadno razvile preskakanje naglasaka na proklitike. Vidi Kapović 2007: 74.

⁴⁴⁶ Zbog samoglasnog *r* koje je u selačkome uvijek kratko (osim iznimno, vidi 3. 1.)

dvosložice: *pömöć* (L. *pömöćí; nēma mu pömöćí; svi su skoćili ü pomöć*), *prüčēst* (*grēn nā prüčēst* (najstarija inf.)/*na prüčēst* (mlađa inf.)), *rādōst* (*Ne mögu öd radosti, sîn mi se oženi*. (najstarija inf.)/*svä bliščî od rādōsti* (mlađa inf.)), *släbōst* (*ne mögu hodît öl slabosti*), *stärōst* (sg. tantum; *ümrî je öd starosti; stärōst kö stärōst* (najstarija inf.)), *žälōst* (*ne mögu öd žalosti ga glēdāt* (najstarija inf.)).

6. IMENICE – TVORBA

Cilj prikaza tvorbe imenica u ovome radu jest navesti najvažnije načine tvorbe u selačkome govoru. Pristup koji smo primijenili u ovome radu dobrim je dijelom preuzet od pristupa kojim se služi Benić u opisu tvorbe riječi u kukljičkome govoru (2014). Taj se pristup *grosso modo* podudara s tradicionalnim pristupom tvorbi riječi prema kojemu se riječi, s obzirom na tvorbu, dijele na korjenite riječi, izvedenice i složenice.⁴⁴⁷ Izvedenice se izvode sufiksima (npr. *dögađ - āj, rîč - nîk*), a složenice su riječi s dva korijena (*güľî - koža, zlö - čin*). Po pitanju prefiksacije dolazi do razilaženja u mišljenjima između tradicionalnog pristupa i novijeg kojim se služi Babić (2002). Naime, tradicionalni pristup i prefiksaciju smatra slaganjem, dok se u novijim pristupima ona smatra izvođenjem.⁴⁴⁸ No kako smatramo da dotično pitanje nije od velika značaja za potrebe prikaza tvorbenih mogućnosti u selačkome govoru, željeli smo se ograditi od toga da prefiksaciju svrstamo u bilo koji od ova dva tvorbena postupka. Stoga smo sve tvorbene podijelili u tri skupine: na riječi izvedene sufiksom, na one izvedene prefiksom, te na složenice u koje smo uključili samo riječi koje imaju dva punoznačna morfema. Među složenicama dalje razlikujemo prave složenice (one u kojih je slaganje zadnji tvorbeni postupak, npr. *bîžnōna*) i složeno-sufiksalne tvorenice, u kojih je uz slaganje primijenjen i postupak sufiksacije (*bögoslūžje, vödovöđ*).

Ovakva nam se podjela činila najsvrhovitijom po što jednostavniji i što pregledniji prikaz tvorbenih mogućnosti s posebnim osvrtom na akcentuaciju. Cilj nam je, naime, bio popisati najučestalije sufikse i prefikse te tvorenice razvrstati prema naglasnim

⁴⁴⁷ Usp. npr. Maretić 1931: 252-256.

⁴⁴⁸ Usp. Babić 2002: 48.

karakteristikama. Pritom smo, nadasve iz praktičnih razloga (kako postupa i Benić) u prefiksarne tvorenice uključili i imenice dobivene prefiksarno-sufiksarnom tvorbom, kao što je npr. *zānōhtīca*. Naime, udio prefiksarnih tvorenica među tvorbenim riječima prilično je malen i njihovo daljnje raščlanjivanje činilo se nesvrhovitim.

U odabiru najvažnijih sufikasa i prefikasa služili smo se Babićevom *Tvorbom riječi u hrvatskome književnome jeziku* (2002) iz koje smo crpili i dobar dio ispitane građe. Pritom smo dodatnu pomoć potražili u Jurišićevu *Nacrtu hrvatske slovnice* (1992).⁴⁴⁹ Valjalo je izgraditi ispravan stav prema riječima koje su u selački ušle iz standardnoga govora. One su također uvrštene u popis, uz posebnu napomenu da je riječ o posuđenicama. No donekle je problematično bilo iznaći kriterije za razgraničavanje posuđenica od izvornih selačkih riječi. Dok je sasvim jasno da su riječi novije tvorbe poput *glasáč*, *tenisáč* ili *osiguráč* ušle iz standarda, to se ne može sa sigurnošću reći za riječi tipa *prōslāva* ili *prōvāla*, koje su se mogle razviti i unutar selačkoga govora iz odgovarajućih glagola. Takve tvorenice svrstane su kao eventualne posuđenice iz standarda.

Sufikse smo promatrali sa sinkronijskoga gledišta, pa stoga, primjerice, nismo pravili razliku između sufikasa *-je* < psl. **-jo* (*lice, more, jāje, voćě, pōje*), *-je* < psl. **-ьje* (*priznāńe, stvorěńe, pīćě, znāńe*) i *-je* < psl. **-ije* (*kaměńe, līšče, saće*).⁴⁵⁰ Ipak, u nekim je slučajevima bilo važno dati dijakronijski osvrt. Primjerice, iako imenica *gřmāj* sinkronijski spada pod sufiks *-āj*, dijakronijski je riječ o psl. sufiksu **-lъ* koji je u standardnome jeziku rezultirao s *-a/* (usp. stand. hrv. *gřma/*), za razliku od tvorenica tipa *dōgađāj* i *ōbičāj* izvedenih sufiksom *-āj* < psl. *īo* (usp. u stand. hrv. također *dogadžaj, običaj*).⁴⁵¹

U prikaz su uvrštene i neke tvorenice koje sinkronijski nisu prozirne. Takav je, primjerice, slučaj s imenicama *gřlo* (izvedena iz ie. korijena **ger-* "gutati"), *rūno* (< ie. **reu-* "čupati"), ili s imenicama *lītō* i *dnō*, koje su izvedene iz istoga korijena (< ie. **dlb-* "dubsti") itd.⁴⁵²

⁴⁴⁹ Detaljnije o tvorbi riječi u hrvatskom vidi u Matasović 2014.

⁴⁵⁰ Usp. Jurišić 1992: 47, 52.

⁴⁵¹ Usp. Jurišić 1992: 48, 73.

⁴⁵² Pritom smo se služili etimološkim rječnicima: Skok (1971-74), JE te iznimno i ARJ (u nedostatku drugih etimologija).

Zasebnu skupinu predstavljaju izvedenice tipa *korīto*, *hostūja* itd., čija je motivacija nejasna ili dvojbena te se nismo upuštali u njihovo razjašnjavanje, već u fusnoti upućujemo na pretpostavke priznatih etimologa (Skok 1971-74, JE i ARJ).

Navedene su i imenice koje su po svom formalnom obliku slične odgovarajućim tvorenicama, ali nisu dobivene tvorbenim postupkom, npr. imenice *tīlo* (*-l-* je dio korijena *tēl-), *ordēne* ("poljoprivredni alat", < tal. *ordigno*), kao i posuđenice *kubīk*, *barjāk* itd.

Budući da je značenje tvorenica navedeno u popisu riječi, ovdje ga u većini slučajeva izostavljamo (značenje se navodi samo ukoliko je to nužno za razumijevanje same klasifikacije). Nadalje, kako su u akcenatskome opisu pridjevi i glagoli već razvrstani prema sufiksima, smatrali smo suvišnim zasebno analizirati njihovu tvorbu, te smo stoga posebno poglavlje posvetili samo tvorbi imenica.

6. 1. Sufiksalna tvorba

U ovom su poglavlju navedeni najčešći sufiksi u selačkome govoru. U klasifikaciji sufikasa prednost smo dali naglasnome kriteriju, pa su sufikse razvrstani s obzirom na njihovu dužinu/kračinu te naglašenost/nenaglašenost.

Neki su sufiksi uvijek dugi (*-āk*, *īk/-nīk*, *-ūr*, *-ēž*, *-āj*, *-ān*, *-īvo*, *-ōst*) te mogu biti naglašeni (*dešnāk*, *lūpēž*, *vojnīk*, *mihūr*, *pīvo*, *dūžnōst*) i nenaglašeni (*prōsjāk*, *jādnīk*, *čjtēž*, *kōstūr*, *kāšāj*, *prēdīvo*, *mlādōst*). Sufiksi *-āč* i *-āš* uvijek su naglašeni (*pivāč*, *sportāš*). Dugi naglasak na sufiksu gotovo je uvijek neoakut; cirkumfleks imaju jedino sufiksi *-ōst* i *īvo* (*hrābrōst*, *pīvo*), te sufiks *-ēž* kod kojeg je došlo do položajnog duljenja (*mētēž*, *trūlēž*).

U sljedeću skupinu spadaju sufiksi koji su uvijek kratki, a među njima razlikujemo one koji su uvijek naglašeni: *-ōt*, *-otāl/-ocā*, *-ūja*, *-ōná*, *-īka*, *-ná*, *-cā*, *-bā* (*živōt*, *lipotā*, *bahūja*, *brādōná*, *jutīka*, *vōžná*, *ovcā*, *zlobā*), one koji su uvijek nenaglašeni: *-ka*, *-tva*, *-ška*, *-ce*, *-ko* (*divōjka*, *molītva*, *īgrāška*, *bogāstvo*, *bilānce*, *klūko*)⁴⁵³ i one u kojih ne postoje takva ograničenja: sufiksi *-je*, *-lo/dlo*, *-to*, *-no* i *-ja* mogu biti i naglašeni (*sudē*, *veslō*, *rešetō*, *vretenō*, *dūšā*) i nenaglašeni (*grōbje*, *svītlo*, *kopīto*, *zvōno*, *prēja*).

⁴⁵³ Među nenaglašene sufikse svrstani su i sufiksi bez vokala (*-k*, *-t* i *-č*) koji, jasno, ne mogu biti naglašeni.

Ostali sufiksi mogu biti kratki i dugi, naglašeni i nenaglašeni. U većini takvih slučajeva *-(ǎ)k*, *-(ǎ)c*, *-ǎnin/jǎnin*, *-(j)ǎča*, *-ǎca*, *-ǎna*, *-ǎna*) sufixs je pod naglaskom kratak (*pētāk*, *krīvāc*, *křščānīn*, *křmāča*, *pastirīca*, *planinā*, *prosjakīna*), a u nenaglašenome položaju ima dužinu koja je u nekih sufikasa stabilna (*būšāk*, *osīnāc*, *grāđānin*, *glūpāča*), u drugih pak fakultativna (*cārīca*, *māslīna*, *bōgīna*). Dužine se mogu fonetski pokratiti, pa je najčešći slučaj da se ostvaruju fakultativno iza dugih naglasaka (*Sēlčānin*, *Zāgrepcānin*), kao i u slogu koji nije neposredno nakon naglasaka (*vīšnevāča*), a uvijek se krata nakon druge dužine u osnovi (*bōrāvak*, *bālāvac*, *škřtāvac*). U sufikasa *-ǎca*, *-ǎna* i *-ǎna* zanaglasna je dužina iza kratkih naglasaka kolebljiva (*gīrīca*, *žutīnīca*, *māslīna*), dok se iza dugih naglasaka u pravilu izostavlja (*nevīrnica*, *tratīnčica*), kao i u slogu koji nije neposredno iza naglasaka (*dōktorica*, *tēletina*, *pješnikīna*).⁴⁵⁴ Valja još napomenuti da ostvaraj ovih zanaglasnih dužina varira od govornika do govornika. U slobodnom govoru uvijek može doći do određenih odstupanja od ovih pravila te je nemoguće formulirati pravilo koje bi u svim slučajevima dosljedno funkcioniralo.⁴⁵⁵

Poseban slučaj predstavlja sufixs *-ǎč*, koji u naglašenome položaju može biti i dug (*borīč*, *mladič*) i kratak (*mulīč*, *škoič*).⁴⁵⁶ U nenaglašenom je položaju ovaj sufixs uglavnom kratak (*māčič*, *tovārič*), ali može dobiti zanaglasnu dužinu zbog opće tendencije poopcavanja zanaglasne dužine u selačkome govoru (zabilježili smo, npr. *přstīč*, *nōhtīč*).⁴⁵⁷

Specifičan je u odnosu na ostale sufikse sufixs *-ǎšće* koji, bez obzira na naglašenost, može biti i kratak (*grobišće*, *olišće*) i dug (*Pučīšća*, *Nerežišća*, *hladišće*).⁴⁵⁸ Dužina se u naglašenome položaju ostvaruje kao cirkumfleks, iako nije riječ o predsonantskome duljenju. U nenaglašenome položaju ovaj je sufixs dug (*kūćīšće*, *sīrīšće*), osim u slučaju fonetske pokrate u slogu koji nije neposredno iza naglasaka (npr. *Svāko īma svojē mūčilišće*).⁴⁵⁹

Nadalje su tvorenice razvrstane prema morfološkim, semantičkim i naglasnim kriterijima (odnosno prema naglasnim paradigmama), s time da morfološki i semantički

⁴⁵⁴ Riječ je, dijakronijski gledano, o starim akutiranim dužinama. Vidi 4. 3. 1. 1.

⁴⁵⁵ Za fonetsko kraćenje zanaglasnih dužina vidi 4. 3. 2.

⁴⁵⁶ Varijante s dužinom i kraćinom na sufixu *-ǎč* postoje i u drugim čakavskim govorima, pa tako i na susjednom Hvaru. Usp. u Pitvama i Zavali (Barbić 2011) *zubič*, *kozlić* ali *pasīč*, *popīč* itd. Vidi Kapović 2015: 191-192.

⁴⁵⁷ Za ovu pojavu vidi 4. 3. 1. 3.

⁴⁵⁸ Ovaj je sufixs u većini čak. govora kratak. Šimunović (2009) bilježi dužinu samo u imenici *kopīšće*, a u drugim primjerima bilježi kraćinu (*ulīšće*, *godīšće*, *toporišće*, *dvorīšće* itd.). Za naglasak ovoga sufixsa vidi još Kapović 2015: 192-193.

⁴⁵⁹ Vidi 4. 3. 2.

kriterij prethode naglasnome. U većini slučajeva ovi kriteriji nemaju utjecaja na naglasak, te se njima služimo samo radi preglednije sistematizacije. U nekih su sufikasa (pogotovo ukoliko je riječ o manjim skupinama imenica) ova dva kriterija (ili jedan od njih) izostavljena radi što jednostavnijeg prikaza te kako ne bi došlo do pretjeranog i nesvrhovitog raščlanjivanja.

6. 1. 1. Dugi sufiksi

6. 1. 1. 1. Sufiksi koji mogu biti naglašeni i nenaglašeni

6. 1. 1. 1. 1. Sufiksi imenica *a*-vrste m. r.

a) -*āk*

Ovaj sufiks označava stvar/biće koje ima osobinu sadržanu u pridjevu ili su povezane s osnovnom imenicom ili osobu koja vrši radnju sadržanu u glagolu. Imenice tvorene pomoću ovoga sufiksa mogu pripadati n. p. A ili n. p. B.

1. Izvedenice iz pridjevâ

- n. p. A: *čelīnāk, gužišnāk, mravīnāk, osīnāk*;
- n. p. A₂: *blūdñāk, kŭtnāk*;
- n. p. B: *Badñāk, čudāk, dešñāk, divjāk, livāk, trečāk*; posuđenica iz stand. hrv. *novāk*.

2. Izvedenice iz glagolâ

- n. p. A: *pròsjāk*.

3. Izvedenice iz imenica

- n. p. A: *ròďāk*;
- n. p. B: *kozjāk, sejāk, višnāk, vřšnāk*,⁴⁶⁰ *zemjāk*.

4. Izvedenice iz brojeva

- n. p. B: *přvāk*.

⁴⁶⁰ U vezi s imenicom *vrst* (Skok 1971-74).

5. Sinkronijski neprozirne tvorenice

– n. p. A: *nětjāk*;⁴⁶¹

– n. p. B: *junāk*.⁴⁶²

6. Izvedenice nejasne ili dvojbene motivacije

– n. p. B: *težāk*;

7. Formalno slične imenice

– n. p. B: *barjāk* (turc.).

b) *-īk* i *-nīk*

Ova dva sufiksa obrađujemo zajedno stoga što ne postoje jasni kriteriji za njihovo razgraničavanje. Naime, mnogi se primjeri (primjerice: *dužnīk*, *rātnīk*, *pūtnīk* itd.) daju analizirati na dva načina: kao izvedenice iz imenica sufiksom *-nīk* (*dug* + *-nīk*, *rat* + *-nīk*, *put* + *-nīk*) ili iz pridjevâ sufiksom *-īk* (*dužn* -*i* + *-īk*, *ratn* -*i* + *īk*, *putn* -*i* + *-īk*).⁴⁶³

Imenice tvorene pomoću ovih sufikasa mogu pripadati n. p. A i n. p. B.

Izvedenice iz imenica mogu označavati stvar ili mušku osobu, dok izvedenice iz pridjevâ i pridjeva trpnih gotovo uvijek označavaju mušku osobu.

1. Izvedenice iz imenica

– n. p. A: *hōdnīk*, *īmenīk*, *pātnīk*;

– n. p. A₂: *rīčnīk*;

– n. p. B: *zvonīk*.

2. Izvedenice iz pridjevâ

– n. p. A: *prāvēdnīk*, *prōtīvnīk*; posuđenice iz stand. hrv. *pōčētnīk*, *prīvātnīk*;

– n. p. A₁: *dnēvnīk*;

– n. p. B: *vojnīk*.

⁴⁶¹ Iz psl. **netij* (Skok 1971-74).

⁴⁶² Iz psl. **junъ* "mlad" (Skok 1971-74).

⁴⁶³ Vidi Babić 2002: 229-230.

3. Moguće izvođenje iz imenica i iz pridjeva

- n. p. A: *jādnīk, jübāvnik, rātnīk*;
- n. p. A₁: *pokôjnīk, vīrnīk*;
- n. p. A₂: *grīšnīk, pūtnīk, rūdnīk, zvūčnīk, žūpnīk*;
- n. p. B: *dužnīk, molitvenīk*.

4. Izvedenice iz pridjeva trpnih

- n. p. A: *mūčenīk, rānenīk, slāvjenīk, ūčenīk*.

4. Izvedenice iz brojeva

- n. p. A₁: *dvôjnīk*.

5. Formalno slične imenice

- n. p. B: *kubīk*.

c) -ār

Sufiks -ār uglavnom označava osobe koje se bave nekim zanimanjem. Ove izvedenice mogu pripadati n. p. A ili n. p. B.

1. Imenice koje označavaju zanimanje

1. 1. Izvedenice iz imenica

- n. p. A: *bāčvār, kīpār, kōnobār, līmār, mīsečār, rībār, slikār, stōčār, stōlār, strōjār*;
- n. p. B: *bubnār, glavār, gospodār, japnār, kīpār, likār, lugār, mesār, mlikār, notār, poglavār, pojār, postolār, redār, rondār* ("pomoćni lugar"),⁴⁶⁴ *stražār, svičār, škojār, vinār, zlatār, zubār*.

1. 2. Izvedenice iz glagolâ

- n. p. A: *kūhār, pēkār*;
- n. p. B: *čuvār, pudār*,⁴⁶⁵ *vladār, zidār, zvonār*.

⁴⁶⁴ < *ronda* "straža" (ARJ).

⁴⁶⁵ Iz psł. *pōd- "tjerati, plašiti" (Skok 1971-74).

2. Ostala značenja

2. 1. Izvedenice iz imenica

– n. p. A: *bāfār* ("čovjek s bafama");

– n. p. B: *planinār*.

2. 2. Izvedenice iz pridjeva

– n. p. A: *sūhār* ("suhi list"), *žēnskār*.

d) -āĵ

Ovim se sufiksom tvori tek nekoliko imenica n. p. A.

– n. p. A: *dögadāĵ*, *öbičāĵ*, *pöložāĵ*, *zālogāĵ*.

Sinkronijski ovdje spada i imenica *grmāĵ* (n. p. B:).⁴⁶⁶

e) -āñ

Ovim se sufiksom tvori nekoliko imenica koje mogu imati apstraktno ili konkretno značenje, a mogu pripadati bilo kojoj naglasnoj paradigmi.

1. Izvedenice različite motivacije

– n. p. A₁: *šūšāñ*;

– n. p. B': *rāžāñ*;⁴⁶⁷

– n. p. C₁: *būbāñ*.

2. Formalno slične imenice:

– n. p. B': *badāñ*.⁴⁶⁸

Sinkronijski ovdje spada i imenica *pēdāñ* ("pedalj, mjerna jedinica").⁴⁶⁹

⁴⁶⁶ Riječ je, dijakronijski gledano, o psl. sufiksu *-ĭ koji je u standardnome jeziku rezultirao s -aĵ (usp. stand. hrv. *grmaĵ*). Usp. Jurišić 1992: 73.

⁴⁶⁷ < psl. *oržĭnjъ, a jedna od mogućih etimologija je i *rožĭnjъ, s *rog- (Gluhak 1993).

⁴⁶⁸ Općeslav. posuđenica iz stvnjem. *budin* < lat. *butina* (Skok 1971-74).

⁴⁶⁹ Ovdje je dijakronijski riječ o o psl. sufiksu *ĭ (usp. u stand. hr. *pedaĵ*). Usp. Jurišić 1992: 73.

f) -*ěž*

Pomoću ovoga sufiksa tvori se tek nekolicina imenica n. p. A. Naglasak može biti na osnovi ili na sufiksu.

1. Izvedenice različite motivacije

- n. p. A (nagl. na osnovi): *cj̣těž*,
- n. p. A (nagl. na sufiksu): *lūpêž*,⁴⁷⁰ *mětêž*,⁴⁷¹ *trūlēž*.

2. Formalno slične imenice

- n. p. A (nagl. na sufiksu): *kālêž*.⁴⁷²

g) -*ūr*

Ovaj sufiks imaju samo izvedenice iz imenica *köstūr* (n. p. A) i *mihūr* (n. p. B:).⁴⁷³

1. 1. 2. Sufiksi imenica *a*-vrste sr. r.

1) -*īvo*

Većina ovih imenica izvedena je iz glagolâ i gotovo sve pripadaju n. p. A.

1. Izvedenice iz glagolâ

- n. p. A: *gnōjīvo*, *gōrīvo*, *krēsīvo*, *plētīvo*, *prēdīvo*; posuđenica iz stand. hrv. *cjěpīvo*.
- n. p. A₁: *pīvo*.

2. Sinkronijski neprozirne izvedenice

- n. p. A: *söčīvo*/*šöčīvo*;⁴⁷⁴
- n. p. A₁: *štīvo*.⁴⁷⁵

⁴⁷⁰ U vezi s gl. *lupiti* (Skok 1971-74).

⁴⁷¹ Vjerojatno iz korijena *met-, u tvorbenoj vezi s gl. *mesti*, *metem* (ARJ).

⁴⁷² Romanizam, od lat. *calyx* (Skok 1971-74).

⁴⁷³ Za naglasak ovoga sufiksa u drugim čakavskim (i štokavskim) govorima usp. Kapović/Ligorio 2011: 18-19.

⁴⁷⁴ Iz istoga korijena kao i *sôk* (Skok 1971-74).

⁴⁷⁵ < stsl. *čisti*, *čtem* "čitati" (Skok 1971-74).

3. Formalno slične imenice

– n. p. A₂:-C₂:: *črŕvo*.⁴⁷⁶

6. 1. 1. 1. 2. Sufiksi imenica *i*-vrste

a) -*ōst*

Imenice tvorene pomoću ovoga sufiksa uglavnom označavaju stanje ili osobinu, a mogu pripadati n. p. A ili n. p. C. Sufiks -*ōst* u selačkome je uvijek dug: ukoliko je naglašen, ima na sebi cirkumfleks.⁴⁷⁷ U nenaglašenom položaju ima zanaglasnu dužinu koja se ostvaruje neposredno iza naglaska (*krĭpōst*, *mlādōst*), kao i u drugom zanaglasnome slogu (*iskrenōst*, *prāvednōst*).

– n. p. A (nagl. na osnovi): *blĭskōst*, *iskrenōst*, *krĭpōst*, *lĭnōst* (i *lĭnōst*), *lŭkavōst*, *mĭlōst*, *mlādōst*, *nĕmilōst*, *prāvednōst*, *skrōmnōst*, *slābōst*, *živōst*,

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *drāgōst*, *dŭžnōst*, *hrābrōst*, *jākōst*, *lĭnōst* (i *lĭnōst*), *mŭdrōst*, *nāglōst*, *obĭlnōst*, *opāsnōst*, *sigŭrnōst*, *vrĭdnōst*, *zahnŭlnōst*, posuđenica iz stand. hrv. *knĭžĕvnōst*.

– n. p. C₃: *rādōst*, *žālōst*.

6. 1. 1. 2. Sufiksi koji mogu biti samo naglašeni

6. 1. 1. 2. 1. Sufiksi imenica *a*-vrste m. r.

a) -*āč*

Ove imenice uglavnom se tvore iz glagolâ. Najčešće označavaju zanimanje ili vršitelja radnje, a mogu označavati i biljke te nežive predmete, često naprave ili alate. Sve ove imenice pripadaju n. p. B i imaju naglasak na posljednjem slogu sufiksa.

⁴⁷⁶ Netvorbena riječ.

⁴⁷⁷ U drugim bračkim govorima ovaj je sufiks u naglašenom položaju kratak: *dŭžnōst*, *lĭnost*/*lĭnōst*, *mŭdrōst*, *obĭlnōst*, *sigŭrnōst*, *vrĭdnōst*, *drāgost* i *jākost* su n. p. A. Vidi Šimunović 2009.

1. Izvedenice iz glagolâ

1. 1. Imenice koje označavaju zanimanje ili vršitelja radnje

– n. p. B: *čistač, humać, igrač, kopáč, kováč, krojač, piváč, plesáč, plivač, prodavač, vozač, zabavjač*, posuđenice iz stand. hrv. *biráč, glasáč, dobavjač, ispitivač, istraživač, izvođač, napadač, osnivač, tenisač*.

1. 2. Imenice koje označavaju neživo

– n. p. B: posuđenice iz stand. hrv.: *mináč, osiguráč, podmetač, prekidač, upajač, upravač, utikač, utovarivač*, te eventualne posuđenice *brisáč, grijáč, otvarač, pokrivač*.

2. Ostale izvedenice

2. 1. Imenice koje označavaju biljke

– n. p. B: *buháč*,⁴⁷⁸ *gluháč*,⁴⁷⁹ *rogáč*.⁴⁸⁰

b) -áč

Imenice izvedene pomoću ovoga sufiksa najčešće označavaju mušku osobu i sve pripadaju n. p. B, a naglasak je na posljednjem slogu sufiksa.

1. Izvedenice iz imenica

– n. p. B: *harmonikaš, kočijaš, lumpaš, tamburaš, velikaš*, posuđenice iz stand. hrv.: *košarkaš, mafijaš, nogometaš, orgujaš, rukometaš, sektaš, sportaš, udbaš*.

2. Izvedenice iz pridjeva

– n. p. B: *bogataš*.

3. Izvedenice iz brojeva

– n. p. B: *drugáš, četvrtáš, osmáš, petáš, prváš, sedmáš, šestáš, trećáš*.

⁴⁷⁸ Izvedeno iz imenice *buha* (Skok 1971-74).

⁴⁷⁹ Izvedeno iz pridjeva *gluh* (Skok 1971-74).

⁴⁸⁰ < *rog* (Skok 1971-74).

6. 1. 2. Kratki sufixi

6. 1. 2. 1. Suffixi koji mogu biti naglašeni i nenaglašeni

6. 1. 2. 1. 1. Suffixi imenica *a*-vrste sr. r.

a) *-je*

Ovaj je sufix dosta plodan u izvođenju iz različitih vrsta riječi. Iz imenica se uglavnom izvode tvorenice koje označavaju zbirnu imenicu, izvedenice iz pridjeva uglavnom označavaju stanje (no mogu označavati i zbirnu imenicu, npr. *živje* "stanovništvo nekog mjesta" ili *zelēne* "zeleno povrće"), a izvedenice iz pridjeva trpnog označavaju glagolske imenice. Ove imenice mogu pripadati n. p. A i n. p. B.

Sufiks *-je* kratak je i u naglašenom i u nenaglašenome položaju, za razliku od nekih drugih mjesta na Braču gdje je u naglašenom položaju dug (npr. *jīcê*, *pīcê*, Šimunović 2009).⁴⁸¹

1. Izvedenice iz imenica

– n. p. A: *kōpje*, *tj̃ne*, *tj̃sje*,

– n. p. A₁: *grōbjje*, *grōžje*, *lōzjel* *lōžje*,

– n. p. A₂: *cvīce*, *drīvje*, *grāne*, *grumēne*, *kamēne*, *korēne*, *lišće*, *ordēne* ("činovi u vojsci"), *oružje*, *pērje*, *prstēne*, *prūce*, *stīne*, *stručje*, *uglěvje*,⁴⁸²

– n. p. B: *hrebjē*, *koščē*, *kj̃šjē*, *sacē*, *smećē*, *sudē*.

2. Izvedenice iz pridjeva

– n. p. A₁: *zdrāvje*, *živje* ("stanovništvo nekog mjesta");

– n. p. A₂: *poščēne*, *vesēle*, *zelēne*.

3. Izvedenice iz pridjeva trpnih

– n. p. A: *bādāne*, *pīvāne*, *cj̃tāne*, *sīrēne*, *slikāne*, *skijāne*, *tj̃gāne*, *trīpāne*, *ūfāne*, *vj̃cāne*,

– n. p. A₁: *apelāvāne*, *kārāne*, *klīzāne*, *pačāvāne*, *pītāne*, *slāvje*, *spāsēne*, *trīskāne*,

⁴⁸¹ Vidi 4. 5. 3.

⁴⁸² < *ūgalj* "ugljen" (Skok 1971-74).

– n. p. A₂: *derãñe, goñẽñe, igrãñe, imãñe, kopãñe, krštẽñe, kumovãñe, lampãñe, ložẽñe, obećãñe, orañe, pečẽñe, prañe, proščẽñe, srãñe, stvorẽñe, trkãñe, vinćãñe, znañe*;

– n. p. B: *smřknũćě, svanũćě, začěćě*.

4. Izvedenice iz glagolâ

– n. p. A₂: *pahãñe, soćẽñe*,

– n. p. B: *jĩćě, pĩćě*.

5. Izvedenice nejasne ili dvojbene motivacije

– n. p. A₂: *klišća*.

6. Formalno slične imenice

– n. p. A: *ordẽñe* ("poljoprivredni alat").⁴⁸³

b) -stvo

Sufiks *-stvo* u selačkome je govoru kratak u naglašenom i u nenaglašenome položaju, za razliku od drugih bračkih govora u kojima je u naglašenome položaju dug (npr. *prijatejstvô, rojstvô, mloštvo, gospojstvô*; Šimunović 2009).⁴⁸⁴

Imenice tvorene pomoću ovoga sufiksa uglavnom označavaju stanje ili svojstvo i pripadaju n. p. A.

1. Izvedenice iz imenica

– n. p. A: *brãstvo, gospô(j)stvo, jũstvo, pjẽsnĩstvo, röpstvo, siromãstvo*;

– n. p. A₁: *cãrstvo, pôtõnstvo, sũsĩstvo, umõrstvo*;

– n. p. A₂: *divjãstvo, dobroćĩnstvo, domaćĩnstvo, junãstvo, kipãrstvo, klesãrstvo, křščãnstvo, kućãnstvo, prijatějstvo* (i n. p. B), *proklěstvo*; posuđenice iz stand. hrv.: *člãnstvo, đřžavjãnstvo, gospodãrstvo, građãnstvo, jedĩnstvo, ministãrstvo, ovćãrstvo, přvẽnstvo, slikãrstvo, stanovniřstvo, stoćãrstvo, strojãrstvo, svećẽnstvo, řumãrstvo, vlãsniřstvo*;

– n. p. B: *prijatejstvö* (i n. p. A₂:).

⁴⁸³ < tal. *ordigno* (ARJ).

⁴⁸⁴ Vidi 4. 5. 3.

2. Izvedenice iz pridjevâ

- n. p. A: *bogästvo*;
- n. p. A₁: *ditînstvo, krājêvstvo*;
- n. p. A₂: posuđenice iz stand. hrv.: *drūštvo, savršênstvo, zadovoljstvo*.

3. Izvedenice iz glagolâ

- n. p. A₂: *iskūstvo, proklêstvo*.

4. Izvedenice iz brojeva

- n. p. A₂: *Trōjstvo*.

c) -lo/dlo

Ovaj se sufiks uglavnom koristi u tvorbi od glagolâ, a označava sredstvo kojim se obavlja glagolska radnja. Imenice tvorene pomoću ovoga sufiksa mogu pripadati bilo kojoj naglasnoj paradigmi.

1. Izvedenice iz glagolâ

- n. p. A: *bilîlo, blebetälo, cidîlo, cîrñîlo, cîrvenîlo, dîlo, kûkâla, lipîlo, ludîlo, mäslo*,⁴⁸⁵ *nûškâlo, orälo, pütîlo, rîlo, rumenîlo, sivîlo, slipîlo, svîto, stopälo, stenälo, sträšîlo, sušîlo, šarenîlo, šîlo, šûškâlo, tripälo, tustîlo, vîšäla, vîto*,⁴⁸⁶ *vrîlo, zelenîlo*;
- n. p. A₂: *rûglo*;
- n. p. B: *sedlô, veslô*;
- n. p. B: *prêlô, raspêlô, rasûlô, vîtlô*.

2. Izvedenice iz pridjevâ

- n. p. A₂: *dêblo*.

3. Sinkronijski neprozirne izvedenice

- n. p. A: *gîlo*,⁴⁸⁷ *sälo*,⁴⁸⁸

⁴⁸⁵ Izvedeno iz korijena *maz-, u tvorbnjoj vezi s gl. *mazati* (Skok 1971-74).

⁴⁸⁶ U vezi s gl. *viti* (Skok 1971-74).

– n. p. A₁:: *ždrīlo*;⁴⁸⁹

– n. p. B: *selö*.⁴⁹⁰

4. Izvedenice nejasne ili dvojbene motivacije

– n. p. B: *krīlō*.⁴⁹¹

4. Formalno slične imenice

– n. p. A: *špurtilō*;⁴⁹²

– n. p. B: *cablō*, *caklō*;

– n. p. B: *badīlō*,⁴⁹³ *žālō*;

– n. p. C₁:: *tīlo*;⁴⁹⁴

– n. p. C₃: *kōlo*.⁴⁹⁵

d) -to

Ove imenice mogu pripadati bilo kojoj naglasnoj paradigmi, a većina ih označava sredstvo pomoću kojega se vrši radnja.

1. Izvedenice iz glagolâ

– n. p. A: *sīto*, *žīto*.

2. Sinkronijski neprozirne izvedenice

– n. p. A: *kopīto*;⁴⁹⁶

– n. p. B: *lītō*;⁴⁹⁷

– n. p. C₂:: *tīsto*.⁴⁹⁸

⁴⁸⁷ Izvedeno iz ie. *ger- > *žer "gutati" (Skok 1971-74).

⁴⁸⁸ Psl. *sad-lo, iz istoga korijena kao i gl. *saditi* (Skok 1971-74).

⁴⁸⁹ Istoga postanja kao i *gīlo* (Skok 1971-74).

⁴⁹⁰ Iz psł. korijena *sed-, kao i gl. *siditi* (Skok 1971-74).

⁴⁹¹ Iz ie. baze *(s)qerei- (Skok 1971-74).

⁴⁹² Iz ven. *sporta* (JE).

⁴⁹³ Iz ven. *ba(d)il* (tršč. *badil*) (JE).

⁴⁹⁴ Iz korijena *těl (Skok 1971-74).

⁴⁹⁵ < psł. *koleso, izvedeno iz ie. korijena *quel-, u prijevoju *quol- "okretati se" (Skok 1971-74).

⁴⁹⁶ U vezi s gl. *kopati* (Benić 2014: 265).

⁴⁹⁷ Vjerojatno iz korijena *dlb- "dupsti", kao i *dnö* (ARJ).

⁴⁹⁸ Iz ie. *toisk-, kao i pridjev *tijesan* (Skok 1971-74).

3. Izvedenice nejasne ili dvojbene motivacije

– n. p. A: *mīsto*;

– n. p. B: *rešetō*.

4. Formalno slične imenice

– n. p. A: *korīto*.⁴⁹⁹

d) *-no*

Imenice tvorene pomoću ovoga sufiksa mogu pripadati bilo kojoj naglasnoj paradigmi, a većina ih označava kakav proizvod.

1. Izvedenice iz glagolâ

– n. p. A₂!: *sūkno*.

2. Sinkronijski neprozirne izvedenice

– n. p. A: *zŕno*,⁵⁰⁰

– n. p. A₁!: *rŭno*,⁵⁰¹

– n. p. A₂!: *gŭvno*,⁵⁰²

– n. p. B: *dnō*,⁵⁰³ *vretenō*.⁵⁰⁴

3. Izvedenice nejasne ili dvojbene motivacije

– n. p. B: *stegnō*,⁵⁰⁵

– n. p. B:-C₂!: *gōvnō*.

3. Formalno slične imenice

– n. p. A: *brășno*,⁵⁰⁶ *zvōno*,⁵⁰⁷

⁴⁹⁹ < psl. *korŕto (Gluhak 1993.) Ova je imenica nejasne etimologije, vjerojatno u vezi s imenicom *kora* (Skok 1971-74).

⁵⁰⁰ Iz korijena *ĝer "zreti" (Skok 1971-74).

⁵⁰¹ < ie. *rou- / *reu- "čupati" (Skok 1971-74).

⁵⁰² < psl. *gumŕno. Etimološki je zapravo riječ o složenici od *gu < ie. *g^wou "govedo" i *-mŕno, od gl. *męti, *męnŕ "drobiti, trti, gnječiti" (Gluhak 1993).

⁵⁰³ Iz ie. korijena *dheub- / *dheup- "dubok, šupalj" (Skok 1971-74).

⁵⁰⁴ Iz psl. *vert-, uvezi s gl. *vrŕjeti* (Skok 1971-74).

⁵⁰⁵ < psl. *stęgno "bedro". Etimologija je nejasna; povezuje se s ie. korijenom *squeng- "kos" (Skok 1971-74).

– n. p. A₁:: *sijêno*.⁵⁰⁸

6. 1. 2. 1. 2. Imenice *e*-vrste

a) *-ja*

Imenice tvorene pomoću ovoga sufiksa mogu pripadati bilo kojoj naglasnoj paradigmi.

1. Izvedenice iz imenica

– n. p. A: *brāća, gōspoja, večëra*;

– n. p. B₁:: *svīcā*.⁵⁰⁹

– n. p. C₁:: *dūšā*.

2. Izvedenice iz glagolâ

– n. p. A: *grābje, grāđa, krāđa, prēja, pāša* ("ispaša"), *tūča* ("tučnjava"), *vōđa, vōja*,⁵¹⁰ *zādāća*;

– n. p. A₂:: *plāća, sūša*.

3. Sinkronijski neprozirne izvedenice

– n. p. A: *srića*,⁵¹¹ *vrića*,⁵¹²

– n. p. A₁:: *strāža*.⁵¹³

4. Izvedenice nejasne ili dvojbene motivacije

– n. p. A: *kōža, mēja, mriža, pōsteja*;

– n. p. C: *zemjā, žejā*.

⁵⁰⁶ < psl. *boršbno, od lat. *fārīna* < far, farris "pir" (Skok 1971-74).

⁵⁰⁷ Vjerojatno iz psl. *zvъ-, kao i gl. *zvati* (Skok 1971-74).

⁵⁰⁸ Iz ie. *koino "trava" (Skok 1971-74).

⁵⁰⁹ < psl. *světъ "svjetlo" (Gluhak 1993).

⁵¹⁰ Iz ie. *wel- "htjeti, birati" (Gluhak 1993).

⁵¹¹ < psl. *sърѣtja, izvedeno iz gl. *sърѣsti, *sърѣtjo "sresti" (Gluhak 1993).

⁵¹² Iz psl. *vert-, u vezi s gl. *vrjeti* (Skok 1971-74).

⁵¹³ Iz psl. *storžъ "stražar"; polazni je gl. *stergti, *stergo (Gluhak 1993).

6. 1. 2. 2. Sufiksi koji mogu biti samo naglašeni

6. 1. 2. 2. 1. Sufiksi imenica *a*-vrste muškoga roda

a) -*öt*

Ovaj sufiks ima samo izvedenica iz glagola *živöt* (n. p. A).

6. 1. 2. 2. 2. Sufiksi imenica *e*-vrste

a) -*otä/-oćä*

Imenice izvedene pomoću ovoga sufiksa uglavnom imaju apstraktno značenje i većina ih je izvedena iz pridjevâ. Mogu pripadati n. p. B ili n. p. B/C.

1. Izvedenice iz pridjevâ

– n. p. B: *čistoćä, divotä, finoćä, gluhoćä, gustoćä, mirnoćä, prostotä, ružnoćä, samoćä, skupoćä*;

– n. p. B/C₂: *dobrotä, hladnoćä, krasotä, lipotä*.

2. Izvedenice iz imenica

– n. p. B/C₂: *grihotä, sramotä, strahotä*.

b) -*üja*

Ovaj sufiks ima pejorativno značenje. Sve imenice tvorene pomoću ovoga sufiksa pripadaju n. p. A i imaju naglasak na sufiksu.

1. Izvedenice iz imenica

– n. p. A: *bahüja*,⁵¹⁴ *drofüja*.⁵¹⁵

2. Izvedenice iz glagolâ

– n. p. A: *brenküja, dŕhtüja, pŕdencüja*.

⁵¹⁴ < *bäha* "prasicâ".

⁵¹⁵ < *drop*, "što ostane od izmečena grožđa kad se istiješti vino" (ARJ).

3. Izvedenice iz pridjevâ

– n. p. A: *falsŭja, krivŭja, grintŭja, škrtŭja, šporkŭja*.

4. Izvedenice nejasne ili dvojbene motivacije

– n. p. A: *čehŭja, hostŭja, kadŭja, plihŭja*.

c) -*õña*

Ovim se sufiksom tvore imenice muškoga roda podrugljiva značenja. Sve ove imenice pripadaju n. p. A i imaju naglasak na sufiksu, a na osnovi prednaglasnu dužinu.

1. Izvedenice iz imenica

– n. p. A: *brādõña, drōbõña, glāvõña, nōsõña*.

2. Izvedenice iz glagolâ

– n. p. A: *sērõña, žērõña*.

3. Izvedenice iz pridjevâ

– n. p. A: *glŭhõña*.

d) -*řka*

Ovaj sufiks je rijedak, a većina njime tvorenih imenica (osim imenice *motřka*) označava kakvu biljku. Sve ove imenice pripadaju n. p. A i imaju naglasak na sufiksu.

1. Izvedenice iz imenica

– n. p. A: *lozřka, papřka*.

2. Izvedenice iz pridjevâ

– n. p. A: *jutřka*,⁵¹⁶ *zelenřka*.

⁵¹⁶ U tvorbenoj vezi s pridjevom *ljut* (Skok 1971-74).

3. Sinkronijski neprozirne izvedenice

– n. p. A: *motika*.⁵¹⁷

4. Formalno slične imenice

– n. p. A: *loćika*.⁵¹⁸

e) *-ná*

Sve imenice tvorene pomoću ovoga sufiksa izvedene su iz glagolâ i znače glagolsku imenicu, a pripadaju n. p. B.

– n. p. B:: *smětnă, smŭtnă, sŭmnă, šětnă, vŏžnă*.

f) *-că*

Ovaj sufiks imaju samo sinkronijski neprozirne izvedenice n. p. C₂ *dica*⁵¹⁹ i *ovcă*.⁵²⁰

g) *-bă*

Ovaj sufiks imaju samo imenice *rugobă*⁵²¹ (n. p. B) i *zlobă* (n. p. C₂).

6. 1. 2. 3. Sufiksi koji mogu biti samo nenaglašeni

6. 1. 2. 3. 1. Sufiksi imenica *a*-vrste m. r.

a) *-k*

Ovaj se sufiks javlja tek u nekolicine imenica, a one mogu pripadati bilo kojoj naglasnoj paradigmi.

1. Izvedenice različite motivacije

– n. p. A: *jazik/jezik*,⁵²² *svidök*;

– n. p. C₁:: *znâk*.

⁵¹⁷ < ie. *mat- "kopati" (Gluhak 1993).

⁵¹⁸ < lat. *lactica* (Holzer 2011: 20, 123).

⁵¹⁹ Skok (1971-74) ovu imenicu dovodi u eventualnu vezu s ie. *dhēi- "sisati".

⁵²⁰ < stsl. *ovъca*, nejasne motivacije. Izvorno deminutivno značenje vremenom se izgubilo (ARJ).

⁵²¹ < ie. *ureng-, kao i gl. *rugati* (Skok 1971-74).

⁵²² < psl. *ęzýkъ, izvedeno psl. sufiksom *-kъ* (Gluhak 1993).

2. Formalno slične imenice

– n. p. B₁: *klobŭk*.⁵²³

6. 1. 2. 3. 2. Sufiksi imenica *a*-vrste sr. r.

a) *-ce*

Imenice tvorene pomoću ovoga sufiksa mogu pripadati n. p. A ili n. p. C.

1. Izvedenice različite motivacije

– n. p. A₁: *bilânce, kônce, žumânce*.⁵²⁴

– n. p. C₃: *sŕce*,

– n. p. C₃: *sŭnce*.⁵²⁵

i) *-ko*

Ovaj sufiks ima samo imenica *klŭko* (n. p. A₁:).⁵²⁶

6. 1. 2. 3. 3. Sufiksi imenica *e*-vrste

a) *-ka*

Ovaj je sufiks vrlo plodan; najčešći je u tvorbi etnika i etnonima te naziva za ženske osobe, a pomoću njega se tvore i neke opće imenice. Sve imenice tvorene pomoću ovoga sufiksa pripadaju n. p. A i imaju naglasak na tvorbenoj osnovi.

⁵²³ < psl. *klobŭkъ, posuđenica iz turkijskog **kalbuk* (Gluhak 1993).

⁵²⁴ Imenice *bilânce* i *žumânce* uvrstili smo ovdje iako, prema Babić, nisu tvorbene riječi jer odnos morfemâ nije jasan (Babić 2002: 25).

⁵²⁵ < psl. *slъn-ъce "sol", s kojom riječi je u prasl. rodstvu (Skok 1971-74).

⁵²⁶ Dem. od psl. *klŏbъ/*klŏba/klŏbo (Gluhak 1993).

1. Ženske osobe

1. 1. Etnici i etnonimi

1. 1. 1. 1. Nazivi za mještanke i stanovnice otoka

a) Izvedeni neposredno iz toponimske osnove

- n. p. A: *Drāčevīška* (*Drāčevīca*), *Ložiška* (*Ložišća*), *Nerežiška* (*Nerežišća*), *Pövājka* (*Pôvja*), *Pučiška* (*Pučišća*), *Sělāška* (*Sělca*), *Supětārka* (*Supětār*), *Vjhotöška* (*Vjth*, lokalno ime za *Selačke Zaseoke*);
- n. p. A₁:: *Bôlka* (*Bôl*), *Novosêlka* (*Növo Selö*), *Postírka* (*Postira*), *Prāžniška* (*Prāžnica*), *Stivāŋka* (*Stivān/ Sutivān*), *Sumartīŋka* (*Sumartīn*);
- n. p. A₂:: *Brāška* (*Brāč*), *Mūrviška* (*Mūrvica*), *Viška* (*Vīs*).

b) Izvedeni iz muškog etnika, uz pokratu sufiksa *-anin*

- n. p. A: *Splīcāŋka*, *Šībēnčāŋka*, *Zādrāŋka*;
- n. p. A₁:: *Hunčāŋka* (*Gōrni* i *Dōni Hūmāc*), *Hvārāŋka/ Fārāŋka*, *Korčulāŋka*, *Milnārka* (*Milnā*);
- n. p. A₂:: *Zāgrepcāŋka*.

1. 1. 1. 2. Nazivi za državljanke i stanovnice kontinenta i regija

a) Izvedeni iz muškoga naziva

- n. p. A: *Hērcegōvka*;
- n. p. A₂:: *Afrikāŋka*, *Austrijāŋka*, *Bosāŋka*, *Cjnogōrka*, *Dalmatīŋka*, *Indījka*, *Indijāŋka*, *Japāŋka*, *Merikāŋka*, *Nizozēmka*, *Slavōŋka*, *Slovēŋka*, *Talijāŋka*, *Španiólka*, *Švicārka*, *Zāgorka*.

1. 2. Ostali nazivi za ženske osobe

1. 2. 1. Izvedeni iz naziva za mušku osobu

a) izravno

- n. p. A₂:: *frizērka*, *škojārka*.

b) uz pokratu sufiksa -*ānin*

– n. p. A: *ciġāṇka, grādāṇka*;

– n. p. A₁: *krščāṇka, pogāṇka, miščāṇka, sejāṇka*.

1. 3. Opće imenice

1. 3. 1. Izvedenice iz imenica

– n. p. A: *gūska, pātka, pōnōčka, rüşka, tṛstika*;⁵²⁷

– n. p. A₁: *divōjka, slāṇka*.⁵²⁸

1. 3. 2. Izvedenice iz glagolâ

– n. p. A: *čēstītka, kvōška, plēska, tlāka*;

– n. p. A₁: *bājka*,⁵²⁹ *sōvka, svîrka*.

1. 3. 3. Izvedenice iz pridjevâ

– n. p. A₁: *japjēṇka*.

1. 3. 4. Sinkronijski neprozirne izvedenice

– n. p. A: *jābūka*,⁵³⁰ *šiška*.⁵³¹

1. 3. 4. Izvedenice nejasne ili dvojbene motivacije

– n. p. A: *küşka, mășka, zlāka*,⁵³²

– n. p. A₁: *čūṇka*,⁵³³ *mājka*,⁵³⁴ *škōjka*.

b) -*tva*

Sve imenice tvorene pomoću ovoga sufiksa izvedene su iz glagola, pripadaju n. p. A i imaju naglasak na osnovi.

⁵²⁷ < *trs* "čokot" (Skok 1971-74).

⁵²⁸ < *slāma*.

⁵²⁹ < gl. *bajati*.

⁵³⁰ < psl. **āblъka* "jabuka", iz starijeg oblika **āblъ* (Gluhak 1993).

⁵³¹ Iz korijena **ših-* "oštar" (u vezi s *šija, šijati*; Skok 1971-74).

⁵³² Moguće iz korijena **del* "rezati" (Skok 1971-74).

⁵³³ Moguće iz *čuŋ* "čamac" (Skok 1971-74).

⁵³⁴ Iz imenice *mati*, ali tvorbeni je postupak nejasan. Moguće iz hipokoristika *maja* (ARJ).

- n. p. A: *brīṭva, molīṭva*;
- n. p. A₁: *zāklēṭva*;
- n. p. A₂: *klēṭva*.

c) *-ška*

Ovaj sufiks imaju izvedenice iz glagolâ n. p. A (nagl. na osnovi) *īgrāška, jūjāška* i *pjūvāška*.

6. 1. 2. 3. 4. Sufiksi imenica *i*-vrste

a) *-t*

Ovim su sufiksom tvorene mnoge glagolske imenice *i*-vrste. Imenice tvorene pomoću ovoga sufiksa mogu pripadati n. p. A ili n. p. C.

- n. p. A: *korīst, nāpāst, òbīst*,⁵³⁵ *pōšāst, prōpāst, sāvīst, zāvīst*;
- n. p. A₂: *pōvīst*;
- n. p. C₁: *pāmēt*;
- n. p. C₁: *čāst, māt*,⁵³⁶ *slāst, strāst*,⁵³⁷ *svīst, vlāst*;
- n. p. C₂: *vīst/ vijēt*.

b) *-ć*

Ovim se sufiksom tvori nekolicina glagolskih imenica *i*-vrste n. p. A i n. p. C.

- n. p. A: *nēmōć*;
- n. p. C₁: *mōć, nōć, pēć*;
- n. p. C₃: *pōmōć*.

⁵³⁵ Iz ie. korijena *jed-, kao i gl. *jesti* (*jedem*) (Skok 1971-74).

⁵³⁶ Iz ie. korijena *maz-, u tvorbenoj vezi s gl. *mazati* (Skok 1971-74).

⁵³⁷ < psl. *strad-, kao i gl. *stradati* (Skok 1971-74).

6. 1. 3. Sufiksi koji mogu biti i kratki i dugi

6. 1. 3. 1. Sufiksi koji su u naglašenome položaju kratki, a u nenaglašenome dugi

6. 1. 3. 1. 1. Sufiksi imenica a-vrste m. r.

a) *-(ǎ)k*

Sufiks *-(ǎ)k* označava stvar ili pojavu (može označavati i biće) povezanu s označenikom osnovne riječi. U N. ovih imenica javlja se nepostojano *a*. Ove izvedenice mogu pripadati n. p. A i n. p. B.

1. Izvedenice iz imenica

1. 1. Izvedenice iz imenica m. r.

– n. p. A: *büšāk*,⁵³⁸ *rödāk*;

– n. p. B': *dāšāk*, *prāšāk*.

1. 2. Izvedenice iz imenica ž. r.

– n. p. B': *māčāk*, *pātāk*.

2. Izvedenice iz glagolâ

– n. p. A: *dölāzak*, *īzlāzak*, *plūsāk*, *pöprāvak*, *prāsāk*, *püpāk*,⁵³⁹ eventualne posuđenice iz stand. hrv: *börāvak*, *nāglāsak*, *tröšāk*;

– n. p. B': *čulāk*,⁵⁴⁰ *dodātāk*, *ostātāk*, *plōvāk*, *počētāk*, *užitāk*, *vājāk*, *zadātāk*.

3. Izvedenice iz brojeva

– n. p. B: *četvrtāk*;

– n. p. B': *pētāk*.

4. Izvedenice iz prilogâ

– n. p. B': *vīšāk*.

⁵³⁸ < *bus* "grm".

⁵³⁹ < *püp*, iz psl. *pъpъ (Skok 1971-74).

⁵⁴⁰ < gl. *čūlīt*.

5. Sinkronijski neprozirne izvedenice

– n. p. B:': *šīpāk*,⁵⁴¹ *vōlāk*,⁵⁴²

– n. p. B-B': *momāk*.⁵⁴³

6. Izvedenice nejasne ili dvojbene motivacije

– n. p. A: *utōrāk*,⁵⁴⁴

– n. p. B:': *pāpāk*.

5. Formalno slične imenice

– n. p. A: *mōzāk*,⁵⁴⁵ *slanūtāk*,⁵⁴⁶ *štūmāk* (tal.), *vōsāk*,⁵⁴⁷

b) -(ā)c

Izvedenice tvorene ovim sufiksom znače biće, stvar ili pojavu povezanu s označenikom osnovne riječi. U N. ovih imenica javlja se nepostojano *a*. Ove imenice mogu pripadati n. p. A i n. p. B.

1. Izvedenice iz imenica

1. 1. Etnici i etnonimi

– n. p. A: *Zāgōrāc*,

– n. p. B:': *Afrikānāc*, *Austrijānāc*, *Austrālāc*, *Bosānāc*, *Cṛnogōrāc*, *Dalmatīnāc*, *Makedōnāc*, *Merikānāc*, *Nēmāc*, *Slavōnāc*, *Slovēnāc*, *Špañōlāc*.

1. 2. Ostali nazivi za muško živo biće

– n. p. A: posuđenice iz stand. hrv. *čākāvāc*, *kājkāvāc*, *štōkāvāc*.

⁵⁴¹ < *šīp* ("trn") (Skok 1971-74).

⁵⁴² < *vol*, nejasna semantička veza (ARJ).

⁵⁴³ < *moma* "mladić" (Skok 1971-74).

⁵⁴⁴ Iz psl. rednog dvojnika *вѣторъ "drugi" (Skok 1971-74).

⁵⁴⁵ < psl. *mozgъ, bez etimološke baze (Skok 1971-74).

⁵⁴⁶ Izvedeno sufiksom *-utak* (Skok 1971-74).

⁵⁴⁷ < stsl. *voskъ (Skok 1971-74).

1. 3. Nazivi za životinje

a) tvoreni sufiksom *-(ā)c*

- n. p. A: *jagāñāc*, *jāñāc*;
- n. p. B: *prstāc*;
- n. p. B': *komārāc*,⁵⁴⁸ *kūnāc*,⁵⁴⁹ *orēbāc*,⁵⁵⁰ *tūkāc*.

b) tvoreni sufiksom *-in(ā)c*

- n. p. A: *ježīnāc*, *mravīnāc*, *osīnāc*.

1. 4. Nazivi za neživo

- n. p. A: *kūrāc*,⁵⁵¹ *mlīnāc*, *pālāc*,⁵⁵² *sukānāc*;
- n. p. B: *zvonāc* (i n. p. B');
- n. p. B': *dolāc*, *kolāc*, *konāc*,⁵⁵³ *zvonāc* (i n. p. B);
- n. p. B': *dvōrāc*, *kamēnāc*, *kvāsāc*, *lūbāc*, *trūpāc*, *vīnāc*;
- n. p. B/B': *ratāc*.

2. Izvedenice iz pridjevâ

2. 1. Iz pridjevâ na *-īv*

- n. p. A: *lažīvāc*, *strahjīvāc*.

2. 2. Iz pridjevâ na *-āv*

- n. p. A: *bālāvac*, *ćōrāvac*, *hrīpāvāc*, *škjtāvāc*.

2. 3. Iz ostalih pridjeva

- n. p. A: *zubātāc*;
- n. p. B: *čpnāc*, *plavāc* (i n. p. B'), *mrtvāc*;

⁵⁴⁸ < *komar*, istoga značenja kao i *komarac* (Skok 1971-74).

⁵⁴⁹ Vjerojatno od mlet. *cuníčo* < lat. *cuniculus*.

⁵⁵⁰ Nejasna etimologija; vjerojatno od *restī* "rasti" ili od psl. *verb- (Skok 1971-74).

⁵⁵¹ Izvedeno iz *kur* "kokot, pijetao" (Skok 1971-74).

⁵⁵² Dem. od **palb* "prst" (Skok 1971-74).

⁵⁵³ < *kon*, istoga značenja kao i *konac*. Nije deminutiv (ARJ).

– n. p. B': *bērāc*, *bīlāc*, *jedīnāc*, *jūnāc*,⁵⁵⁴ *krīvāc*, *křvāvāc*, *līnāc*, *pijānāc*, *plāvāc* (i n. p. B),
sāmāc, *sīvāc*, *slānāc*, *slīpāc*, *strānāc*, *svētāc*, *živāc*;

– n. p. B/B': *udovāc*.⁵⁵⁵

3. Izvedenice iz glagolâ

– n. p. A: *hītāc*, *pöjūbac*, *přdāc*, *trgöväc*;

– n. p. B: *škropāc*;

– n. p. B': *bōrāc*, *drīmāc*, *glūmāc*, *kūpāc*, *lōvāc*, *māmāc*, *pīsāc*, *pīvāc*, *sūdāc*.

4. Sinkronijski neprozirne izvedenice

– n. p. B': *žgorāc* ("modrica");⁵⁵⁶

– n. p. B/B': *kotāc*.⁵⁵⁷

5. Izvedenice nejasne ili dvojbene motivacije

– n. p. A: *krāvosāc* ("vrsta neotrovne zmije"),⁵⁵⁸ *tōrāc* ("dugačka svijeća koja se nosi u procesiji");

– n. p. B': *mūlāc* ("pogrdni naziv za muško dijete"), *pālāc* ("vrsta gusjenice koja stvara opekline po tijelu").⁵⁵⁹

5. Formalno slične imenice

– n. p. A: *bugānāc*,⁵⁶⁰ *katānāc*,⁵⁶¹ *prōsīnac*,⁵⁶² *pūlāc*,⁵⁶³ *škērāc*,⁵⁶⁴

– n. p. B: *štramāc*.⁵⁶⁵

⁵⁵⁴ < psl. *junъ "mlad" (ARJ).

⁵⁵⁵ Iz pridjeva *udov* (Skok 1971-74).

⁵⁵⁶ Vjerojatno u vezi s gl. *zgoriti* (ARJ).

⁵⁵⁷ < *koť*, istoga značenja kao i *kotac* (ARJ).

⁵⁵⁸ Vjerojatno iz osn. *krava* + *sъsacъ* ("koji sisa"), jer se u narodu vjeruje da ta zmija siše kravu (ARJ).

⁵⁵⁹ Vjerojatno u vezi s gl. *paliti*.

⁵⁶⁰ Iz sjev. tal. *buganza* ("gelone") (Skok 1971-74).

⁵⁶¹ Iz lat. *catena* (JE).

⁵⁶² Vjerojatno iz *prositi*, ali odnos morfema je nejasan.

⁵⁶³ < tal. *pulso*.

⁵⁶⁴ < tal. *scherzo*.

⁵⁶⁵ Riječ venecijanskoga podrijetla (JE).

c) - *ānin* i - *jānin*

Ovi se sufiksi uglavnom upotrebljavaju za izvođenje naziva za mještane, a i neke opće imenice koje znače pripadnost. Sve ove imenice pripadaju n. p. A, a naglasak može biti na osnovi ili na sufiksu.

1. 1. Nazivi za mještane (izvedeni iz imena mjesta)

- n. p. A (nagl. na osnovi): *Bōļānin*, *Ložīšcānin*, *Nerežišcānin*, *Novosējānin*, *Postīrānin*, *Pövjānin*, *Splicānin*, *Stivānānin*, *Sumartīnānin*, *Supētrānin*, *Šībenčānin*, *Zādrānin*;
- n. p. A (nagl. na sufiksu): *Brāčānīn*, *Hvārānīn* (i *Fārānīn*), *Višānīn*;
- n. p. A₁: *Mūrvičānin*, *Prāžničānin*, *Sēlcānin*;
- n. p. A₂: *Zāgrepcānin*.

1. 2. Ostali nazivi za pripadnost (izvedeni iz imenica)

- n. p. A (nagl. na osnovi): *grādānin*;
- n. p. A (nagl. na sufiksu): *dvorjānīn*, *křščānīn*, *miščānīn*, *sejānīn*.

6. 1. 3. 1. 2. Sufiksi imenica *e*-vrste

a) -*īca*

Sufiks -*īca* spada među najplodnije imeničke sufikse. Koristi se u tvorbi od imenica, pridjevâ, brojeva, glagolâ i prilogâ (sudjeluje i u prefiksno-sufiksnoj i složeno-sufiksnoj tvorbi).

Ako je u tvorbenoj osnovi imenica *a*-vrste, izvedenica označava žensko biće, stvar ili pojavu povezanu s označenikom osnovne riječi. Ukoliko je, pak, u osnovi imenica *e*-vrste, izvedenica znači umanjenicu. Izvedenice iz pridjevâ uglavnom označavaju biće ili stvar koji imaju osobinu označenu pridjevom.

Sve imenice tvorene pomoću ovoga sufiksa pripadaju n. p. A, a naglasak može biti na tvorbenoj osnovi ili na sufiksu; izvedenice iz glagolâ mogu imati naglasak isključivo na osnovi.

1. Izvedenice iz imenica

1. 1. Nazivi za žensko biće, izvedeni iz naziva za muško

1. 1. 1. Nazivi za državljanke

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *Hrvatića, Englezića, Francuzića, Mađarica, Nemica*.

1. 1. 2. Ostali nazivi za žensko

1. 1. 2. 1. Izvedeni iz naziva za muško

– n. p. A (nagl. na osnovi): *bălăvica, cărîca, dōktorica, glümîca, kühărica, pěkărica, rōdîca, sōbărica, stărica, șefîca, vișcîca*;

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *bogatașica, čistačica, čobănîca, čuvarica, divica, gospodarica, krajîca, lipotîca, mlîkarica, mulîca, pastirica, prijatejîca, udovîca*;

– n. p. A₁: *nevîrnica, pokōjnica, studêntica*.

1. 2. Nazivi za životinje i biljke

1. 2. 1. Izvedenice iz naziva za mušku životinju (označavaju ženku iste životinjske vrste)

– n. p. A (nagl. na osnovi): *güşcêrica, medvîdîca*;

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *golubîca, leptirîca*.

1. 2. 2. Izvedenice koje označavaju posebnu životinjsku, odnosno biljnu vrstu

– n. p. A (nagl. na osnovi): *cijăvîca, cîkavica, gîrîca, gîlîca, hubōtnîca, jübîca, kopřvîca, kükăvica, lăstăvica, lisîca (i lisîca), măčîca, pîjăvîca, vjëverica, žutînîca*;

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *gorčîca, groždîca, jarebîca, lisîca (i lisîca)*;

– n. p. A₂: *tratîncîca*.

1. 3. Nazivi za stvar

1. 3. 1. Izvedeni izravno iz osnove riječi

– n. p. A (nagl. na osnovi): *nōsnîca, vîlîca*;

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *bobanica*,⁵⁶⁶ *brodica*, *guzica*, *trupica*, *zlatica*.

1. 3. 2. Izvedeni sraslim sufiksom *-arica*

– n. p. A (nagl. na osnovi): *pšmārica*, *slāmārica*, *žitārica*,

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *sviārica*.

1. 4. Umanjenice

1. 4. 1. Osobna imena (ženska i muška)

– n. p. A (nagl. na osnovi): *Āṅkica*, *Āntica*, *Īvica*, *Jūrīca*, *Kātīca*, *Pērīca*, *Vērīca*, *Zōrīca*;

– n. p. A₁: *Ďūrdica*.

1. 4. 2. Prave umanjenice, izvedene sufiksom *-īca* iz osnove riječi

– n. p. A (nagl. na osnovi): *cūrīca*, *fāšīca*, *kapulīca*, *kōrīca*, *kopjvīca*, *krāvīca*, *kūćica*, *kūškīca*, *kōžīca*, *māškīca*, *mjvīca*, *nevistīca*, *nīvīca*, *rībīca*, *rōtkvīca*, *rūžīca*, *sipīca*, *škājīca*, *tičīca*, *trišnīca*;

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *glavīca*, *grančīca*, *gredīca*, *gūjīca*, *kafīca*, *košćīca*, *kozića*, *muhīca*, *ovčīca*, *rukīca*, *sestrīca*, *travīca*, *vjvīca*,⁵⁶⁷ *zvīzdīca*, *ženīca*;

– n. p. A₁: *bōbica*;

– n. p. A₂: *dēkica*, *divōjčica*.

1. 4. 3. Izvedenice s pomakom značenja

– n. p. A (nagl. na osnovi): *būblīca* ("mali kruh"), *jāslīce*, *krūnīca* ("ružarij"), *mātīca* ("ženka nekih kukaca"), *nōžīce* ("škare"), *mīrīca* ("mjerna jedinica"), *kōsīca* ("pletenica");

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *dušīca* ("žizak"), *pīzdīca* ("dagnja"), *sviēcīca* ("svjećica za paljenje broskog motora").

1. 5. Izvedenice sufiksom *-nica*

– n. p. A (nagl. na osnovi): *mēsīca*, *pātīca*; posuđenice iz stand. hrv. *dōpīsnica*, *īškāznica*, *īspričīca*, *pōčētnica*, *pōhvālīca*, *pōžīvnica*, *ūlāznica*, *ūplātnica*, *ūpūtnica*, *zādāčīca*;

⁵⁶⁶ < selački *bobān* "veliki kamen".

⁵⁶⁷ Iz stsl. *vrъnъ "konop" (Skok 1971-74).

- n. p. A (nagl. na sufiksu): *kjučanica, novčanica*;
- n. p. A₁: *nāslōvnica, sīrnica*;
- n. p. A₂: *grōbnica*; posuđenice iz stand. hrv. *bōlnica, knīžnica, sūdnicā, zbōrnica*.

2. Izvedenice iz pridjevâ

2. 1. Iz pridjeva trpnih

- n. p. A (nagl. na osnovi): posuđenice iz stand. hrv.: *nēsānica, otrōvnica*;
- n. p. A (nagl. na sufiksu): *cīpanica, pletenica, vinčanica*; posuđenica iz stand. hrv. *sunčanica*.

2. 2. Iz pridjevâ na -(j)iv (označavaju osobe)

- n. p. A (nagl. na osnovi): *laživica, plačivica, plahjivica, strahjivica, svadjivica*.

2. 3. Iz pridjevâ na -āv

- n. p. A (nagl. na osnovi): *bālāvica* (označava osobu, ali tako se zove i riba, *Parablennius sanguinolentus*).

2. 4. Iz pridjevâ na -ōv (označavaju alkoholna pića)

- n. p. A (nagl. na osnovi): *kōmovica, šljivovica*.

2. 4. Ostale izvedenice iz pridjevâ

- n. p. A (nagl. na sufiksu): *cjjenica, cjnica, gorčica, mladica, modrica, pametnica, ostrica, žutica, žveltica*;
- n. p. A₁: *nevīrnica, vīrnica*;
- n. p. A₂: *blūdnicā, grōznica, lūdnicā, trūdnicā*.

3. Izvedenice iz glagolâ

3. 1. Izravno sufiksom -ića

- n. p. A (nagl. na osnovi): *īzdājica, pōledica, ūdīca, žīgīca*.

3. 2. Sufiksom *-līca*

– n. p. A (nagl. na osnovi): *višālica*; posuđenice iz stand. hrv.: *dizālica*, *dröbīlica*, *grižālica*, *kösīlica*, *jēdrīlica*;

– n. p. A₂: posuđenice iz stand. hrv.: *brūsilica*, *būdilica*, *būšilica*, *līzalica*, *mīšalica*, *povīsilica*, *rēdalica*, *snīzilica*.

3. 3. Sufiksom *-vīca*

– n. p. A (nagl. na osnovi): *mīgāvica*, *pādāvica*, *pījāvica* (za dosadnoga čovjeka), *skösāvica*, *šcūcāvica*, *trīpāvica*;

– n. p. A₂: posuđenice iz stand. hrv.: *čākavica*, *ēkavica*, *īkavica*, *kājkavica*, *štōkavica*.

3. 4. Sufiksom *-nīca*

– n. p. A₂: *rāzglednica*, *slikōvnica*, *skītnica*; posuđenica iz stand. hrv. *mjenāčnica*.

4. Izvedenice iz brojeva

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *dvīca*, *jedanaestīca*, *jedinīca*, *osmīca*, *petīca*, *sedmīca*, *šestīca*, *trīca* itd.

5. Sinkronijski neprozirne izvedenice

– n. p. A (nagl. na osnovi): *bñīca*,⁵⁶⁸ *lāmīca*,⁵⁶⁹ *pālīca*,⁵⁷⁰ *stūpīca*,⁵⁷¹

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *šenīca*.⁵⁷²

6. Izvedenice nejasne ili dvojbene motivacije

– n. p. A (nagl. na osnovi): *gübīca*, *žigērīca*;

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *kosīrīca* ("čeljust");

– n. p. A₂: *gāčīca* ("pričica, dosjetka").

⁵⁶⁸ Dem. od *bñia*, psl. posuđenice iz got. *brunjo* "pancir" (Skok 1971-74).

⁵⁶⁹ Iz tal. francuzizma *lama* (Skok 1971-74).

⁵⁷⁰ < *pala*, istoga značenja kao i *palica* (Skok 1971-74).

⁵⁷¹ < *stupa* "avan" (Skok 1971-74).

⁵⁷² < *pšeno* (ARJ).

b) *-iña*

Imenice tvorene pomoću sufiksa *-iña* razvrstane su prvenstveno prema semantičkome kriteriju, te su podijeljene u tri semantičke skupine. U skupinu 1) spadaju imenice koje označavaju stvar li pojavu koja pripada označeniku ili potječe od njega. U skupinu 2) spadaju augmentativi i pejorativi, a u skupinu 3) imenice koje označavaju neko svojstvo. Sve imenice skupine 1) i 2) pripadaju n. p. A, a imenice skupine 3) pripadaju n. p. B ili n. p. B/C.

Naglasak na sufiksu *-iña* uvijek je kratak, a može biti na prvom slogu sufiksa (*borovīna, prašīna*) ili na drugome (*blizinā, jačinā*).⁵⁷³

1. Izvedenice koje iznačavaju stvar ili pojavu koja pripada označeniku ili potječe od njega

1. 1. Imenice koje označavaju biljke, odnosno lišće ili drvo biljke

– n. p. A (nagl. na osnovi): *dītelīna, kukuruzövīna, kumpirövīna, lozövīna, māhovīna, māslīna, māslinovīna, spārožīna*;

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *bobovīna, borovīna, cīkvīna*.

1. 2. Imenice koje označavaju meso životinje

– n. p. A (nagl. na osnovi): *brāvetīna, govēdīna, janētīna, jūnetīna, kōzletīna, kunētīna, ovčētīna, pīletīna, svīnetīna, tēletīna, zēčetīna*.

1. 3. Ostala značenja

– n. p. A (nagl. na osnovi): *bātīna, cārīna, dīdīna, jūžīna, krepālīna, ladētīna, mīsčēina, pādīna, pātīna, pāučīna, prōmīna, pūčīna, rödbīna, rüzīna, šcetīna, tabāčīna, tūfīna*;

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *hladovīna, kalīna, kvasīna, prašīna*.

1. 4. Izvedenice sufiksom *-otīna*:

– n. p. A (nagl. na osnovi): *gnīlōtīna, izmišjōtīna, krhōtīna, pilōtīna, rigōtīna*.

⁵⁷³ Na sufiksu *-iña* očekuje se prednaglasna dužina (*-īnā*), jer se u hrvatskom dužina na penultimi u dvosložica i trosložica n. p. C u principu čuva, a tako je i u nekim čak. govorima (usp. na Vrgadi *planīnā, A. plānīnu*, Jurišić 1973). U selačkom je, međutim, ova dužina pokraćena analogijom prema kračini na sufiksu *-iña* (npr. *slānina, lēdina*). Vidi Kapović 2015: 186.

1. 5. Izvedenice sufiksom -šćina

- n. p. A₁:: *ostâvšćina*;
- n. p. B:: *ribāšćina* ("ribolov").

2. Augmentativi i pejorativi

2. 1. Izvedeni iz imenica m. r.

- n. p. A (nagl. na osnovi): *bŕčĭne*, *buŕĭna*, *čovičĭna*, *starěžĭna*, *vŕčĭna*;
- n. p. A (nagl. na sufiksu): *broďina*, *drobĭna*, *jarčĭna*, *junačĭna*, *komadĭna*, *mišĭna*,⁵⁷⁴ *nosĭna*, *pijančĭna*, *štunčĭna*, *tabăčĭna*, *tovarĭna*, *vratĭna*.

2. 2. Izvedeni iz imenica ž. r.

2. 2. 1. Sufiksom -ĭna

- n. p. A (nagl. na sufiksu): *jajĭna*, *travĭna*.

2. 2. 2. Sufiksom -etĭna

- n. p. A (nagl. na sufiksu): *bičvetĭna*, *brokvetĭna*, *guzičetĭna*, *knĭgetĭna*, *kravetĭna*, *kušketĭna*, *kŕpetĭna*, *kućetĭna*, *mašketĭna*, *ribetĭna*, *ženetĭna*.

2. 2. 3. Sufiksom -urĭna

- n. p. A (nagl. na sufiksu): *bradurĭna*, *glavurĭna*, *kozurĭna*, *nožurĭna*, *pizdurĭna*, *tičurĭna*, *travurĭna*, *vodurĭna*.

2. 3. Izvedenice iz imenica sr. r.

- n. p. A (nagl. na sufiksu): *vinčĭna*.

2. 4. Izvedenice iz brojeva

- n. p. B: *četrĭtină*, *desetină*, *devetină*, *dvanaestină*, *osmină*, *petină*, *sedmină*, *stotină*, *šestină*, *trećină* itd.

⁵⁷⁴ < selački *mĭh*.

2. 5. Izvedenice iz pridjeva

– n. p. A (nagl. na osnovi): *pr̂čevina*.

2. 6. Izvedenice iz glagola

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *tȳgačĭna*.

3. Imenice koje označavaju neko svojstvo

– n. p. B: *blizină, bȳzină, cȳnină, davnină, dolină, gorčină, jačină, krivină, maĭnină, milină, prĭtilină, slizină, sparĭnă, stȳmină, sudbină, ŝkurină, toplină, vedrină, žeŝćină*;

– n. p. B/C₁: *dajĭnă, dubină, dujină, planină, ŝirină, visină*;

– n. p. B/C₂: *bistrină, čĭstină, dužĭnă, ledină, nizĭnă, slanĭnă, starĭnă, svitlină, težĭnă, tiŝĭnă, trećĭnă, vrućĭnă*.

c) -ĭĭna

Imenice tvorene pomoću ovoga sufiksa gotovo uvijek označavaju žensku osobu.

Sve imenice tvorene sufiksom -*ĭĭna* pripadaju n. p. A, a naglasak može biti na tvorbenoj osnovi ili na prvome slogu sufiksa.

1. Nazivi za ženske osobe

1. 1. Nazivi za državljanke

– n. p. A (nagl. na osnovi): *Čěhĭĭna, Gȳkĭĭna, Rűskĭĭna, Sȳpkĭĭna, Vlähĭĭna*;

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *Enȳleskĭĭna, Francuskĭĭna, Kĭneskĭĭna, Pojakĭĭna, Slovākĭĭna*.

1. 2. Ostali nazivi za žensko

– n. p. A (nagl. na osnovi): *bögĭĭna, cȳnkĭĭna, röbĭĭna, kätolkiĭna, pjěsnikiĭna, slűŝkiĭna*; posuđenica iz stand. hrv. *sűtkĭĭna*;

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *bilkĭĭna, deŝĭnakĭĭna, livakĭĭna, prosjakĭĭna*.

1. 3. Ostala značenja

- n. p. A (nagl. na osnovi): *blazińńa*,⁵⁷⁵ *mekńńe*, *mlěkińńa*, *živōtńńa*;
- n. p. A (nagl. na sufiksu): *golotńńa*, *nenādińńa*, *pūstńńa*, *sirotńńa*.

e) -(j)āčā

Sve ove imenice pripadaju n. p. A, a naglasak može biti na osnovi ili na prvome slogu sufiksa.

1. Izvedenice iz imenica

- n. p. A (nagl. na osnovi): *gřbāčā*;
- n. p. A (nagl. na sufiksu): *kremenāčā*, *rakijāčā*, *špināčā*, *ženturāčā*.

2. Izvedenice iz pridjevā

- n. p. A (nagl. na osnovi): *mańńgovāčā*, *smokōvāčā*, *višńevāčā*; posuđenica iz stand. hrv. *glupāčā*;
- n. p. A (nagl. na sufiksu): *dřvenāčā*, *kurijožāčā*, *lozovāčā*, *šupjāčā*;
- n. p. A₁: *petrōvnāčā*.

3. Izvedenice iz glagolā

- n. p. A (nagl. na sufiksu): *kreketāčā*, *křmāčā*, *mujāčā*.

4. Sinkronijski neprozirne izvedenice

- n. p. A (nagl. na sufiksu): *vřjāčā*.⁵⁷⁶

5. Izvedenice nejasne ili dvojbene motivacije

- n. p. A (nagl. na sufiksu): *vejāčā*.⁵⁷⁷

f) -ūšā

Sve imenice tvorene ovim sufiksom pripadaju n. p. A.

⁵⁷⁵ Izvedenica nejasne motivacije (Skok 1971-74).

⁵⁷⁶ U vezi s gl. *vřljati* "skitati", no toga glagola nema u selačkome.

⁵⁷⁷ Skok (1971-74) nagađa vezu sa stsl. *velъъъ* "velik", a eventualno i s gl. *veljati se* "tjerati se, smotaviti se, kotrljati se".

1. Izvedenice iz glagolâ

- n. p. A (nagl. na osnovi): *lājāvuša*;
- n. p. A (nagl. na sufiksu): *bikarūša*, *klepetūša*, *mlikūša*.

2. Izvedenice nejasne ili dvojbene motivacije

- n. p. A (nagl. na osnovi): *pandelūša* ("vrsta bijelog kruha"), *oškōrūša*.⁵⁷⁸

6. 1. 3. 2. Sufiksi koji u naglašenome položaju mogu biti dugi ili kratki, a u nenaglašenome samo kratki

6. 1. 3. 2. 1. Sufiksi imenica *a*-vrste m. r.

a) -īć

Sufiksom *-īć* uglavnom se tvore umanjenice, od kojih mnoge označavaju mlado životinje. Izvedenice tvorene pomoću ovoga sufiksa mogu pripadati n. p. A (naglasak može biti na osnovi ili na sufiksu) i n. p. B.⁵⁷⁹

1. Izvedenice iz imenica

1. 1. Prave umanjenice

- n. p. A (nagl. na osnovi): *kapōtić*, *kēksić*, *nōhtić*, *pijātić*, *přstić*, *špāhērić*, *vītrić*, *vřtlić*;
- n. p. A (nagl. na sufiksu): *arbunić*, *brižić*, *bunarić*, *feralić*, *gropić*, *jančić*, *kajić*, *kolačić*, *konalīć*, *konopīć*, *lancunić*, *mulić*, *nožić*, *putić*, *repić*, *rukavić*, *stolić*, *škojić*, *šudarīć*, *zidić*, *zubić*, *žmulīć*;
- n. p. A₁: *jārbolić*;
- n. p. B: *bančić*, *bobić*, *borić*, *brodić*, *dvorīć*, *glasīć*, *gradić*, *mostić*, *popīć*, *vratīć*.

1. 2. Imenice koje označavaju mlado životinje

- n. p. A (nagl. na osnovi): *māčić*, *mīšić*, *piplīć*, *rāčić*, *tovārić*;
- n. p. A (nagl. na sufiksu): *bahić* ("prase"),⁵⁸⁰ *pivčić*, *kozlić*, *kunić*, *sokolīć*, *telić*, *zečić*;

⁵⁷⁸ Vjerojatno u tvorbenoj vezi s im. *kora* (ARJ).

⁵⁷⁹ Za dijakronijsko objašnjenje naglasaka ovog sufiksa vidi Kapović 2015: 191-192.

⁵⁸⁰ < *bāha* "prase".

– n. p. B: *pasīć, šparīć*.

2. Izvedenice iz pridjevâ

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *mālīć* ("mlado životinje");

– n. p. B: *mladīć*.

3. Umanjenice u kojih ne postoji osnovna riječ

– n. p. A (nagl. na osnovi): *pūlīć* ("mali magarac");

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *bačīć* ("kikiriki"), *macīć* ("duh umrlog nekrštenog djeteta").

6. 1. 3. 3. Sufiksi koji mogu biti kratki i dugi, naglašeni i nenaglašeni

6. 1. 3. 3. 1. Sufiksi imenica *a*-vrste sr. r.

a) *-īšće*

Ovaj sufiks označava mjesto povezano s osnovnom riječju. Često ga susrećemo u bračkoj toponimiji, a može stajati u jedninskom (*Podgračīšće, Podstražišće*) ili u množinskom obliku (*Ložišća, Bobŏvišća*). Imenice tvorene pomoću ovoga sufiksa pripadaju n. p. A; naglasak može biti na osnovi ili na sufiksu.⁵⁸¹

1. Brački toponimi

– n. p. A (nagl. na osnovi): *Bobŏvišća*;

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *Podgračīšće* (srednjovjekovno naselje kod Novoga Sela), *Podstražišće* (uvala);

– n. p. A₁: *Ložišća, Nerežišća, Pučišća*.

2. Izvedenice iz imenica

– n. p. A (nagl. na osnovi): *kūćīšće, sīrīšće*;

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *grobīšće*;

– n. p. A₁: (nagl. na sufiksu): *hladīšće, kopīšće, suknenīšće*.

⁵⁸¹ Za dijakronijsko objašnjenje naglaska ovog sufiksa vidi Kapović 2015: 192-193.

3. Izvedenice iz glagolâ

– n. p. A (nagl. na osnovi): *müčilišće*.

4. Izvedenice nejasne ili dvojbene motivacije

– n. p. A (nagl. na sufiksu): *olišće* ("košnica za pčele").

6. 2. Prefiksalna tvorba

Imenica tvorenih prefiksalmom tvorbom u selačkome je znatno manje nego sufiksalmih tvorenica. To je jedan od razloga zbog kojih su ovdje uključene i imenice dobivene prefiksalmno-sufiksalmom tvorbom. Također, ako uzmemo u obzir da u sufiksaciji i nulti sufiks valja smatrati ravnopravnim sufiksom, većinu dolje navedenih imenica morali bismo svrstati u sufiksalmno-prefiksalmne tvorenice, npr. *dödîr* (*do-dir-ø*), *îspît* (*iz-pit-ø*), *ödgoj* (*od-goj-ø*) i sl.⁵⁸² Nadalje, budući da se sva naglasna pravila, odnosno ograničenja vezana za pojedine prefikse odnose kako na prefiksalmne, tako i na prefiksalmno-sufiksalmne tvorenice (npr. *nesrića* i *nesrićnik*), činilo nam se nesvrhovitim raščlanjivati ionako malu skupinu prefiksalmih tvorenica.

U ovome prikazu najvažnijih prefikasa u selačkome govoru usredotočili smo se na njihove naglasne osobitosti, s obzirom na koje su prefiksi razvrstani u podskupine.⁵⁸³

Neki prefiksi mogu biti i kratki i dugi, bez obzira na naglašenost/nenaglašenost (npr. prefiks *pro-*: *prolāz*, *proklēstvo*, *pröbāva*, *pröpôr*). Dužina se u naglašenome položaju uvijek ostvaruje kao neoakut.

Za gotovo sve prefikse te skupine (osim za prefikse *po-* i *pod-*) vrijedi pravilo da su u nenaglašenome položaju dugi ukoliko se nalaze ispred kratkoga naglaska (*ūzrök*, *prōcîp*, *prîlika*, *zādîva*, *nārāmāk*, *rāzlika*) ili cirkumfleksa (*rāsôl*, *rāskrižje*, *prîmôrje*, *nārêdba*, *ūspôn*, *pröpôr*, *nāpôj*, *nārôd*, *zācîn*). Dužine nema pred neoakutom (*priznāñe*, *proklēstvo*), kao ni pred drugom prednaglasnom dužinom (*propēcē*, *raspēcē*, *pokrićē*, *porinūcē*, *počētāk*). Do odstupanja dolazi jedino kod prefikasa *po-* i *pod-*. Prefiks *po-* može biti i kratak i dug, bez

⁵⁸² Babić nulti sufiks definira kao značajivu odsutnost sufiksa, odnosno, iako nema tvorbenoga formanta, tvorenica ima značenje kao da je formant izražen (Babić 2002: 43).

⁵⁸³ Za izvorni naglasak prefikasa vidi Kapović 2015: 455-457.

obzira nalazi li se pred kratkim naglaskom (*pokōra, polūga, pōmōrāc*) ili pred cirkumfleksom (*pokōjnīk, pōhōd, pōnōc*). Ispred druge prednaglasne dužine i ovaj je prefiks u pravilu kratak (*pokrīćē, porinūćē, počētāk*). Za prefiks *pod-* zabilježili smo pred kratkim naglaskom samo kračinu (*podbrādāk*), a pred cirkumfleksom samo dužinu (*pōdmōrje, pōdzēmje, pōtkrōvje*).

Neki su prefiksi uvijek kratki, a među njima razlikujemo one koji mogu biti samo naglašeni (*do-* i *od-*) i one koji mogu biti naglašeni i nenaglašeni (*bez-, ne-, ob/o-, iz-*). Jedino je prefiks *u-* u naglašenome položaju uvijek kratak, a u nenaglašenome dug. Za primjere vidi dolje.

Gotovo sve prefigirane imenice pripadaju nekoj od podskupina n. p. A i imaju naglasak na osnovi. Tek nekolicina imenica pripada n. p. B.

6. 2. 1. Prefiksi koji mogu biti i kratki i dugi

6. 2. 1. 1. Bez obzira na naglašenost/nenaglašenost

a) *pri-*

- n. p. A (nagl. na prefiksu): *prihlāda, pripomōć, pripovīd, prīvāra*;
- n. p. A (nagl. na osnovi): *prīlika*; posuđenica iz stand. hrv. *prītvōr*;
- n. p. A₁: (nagl. na osnovi): *prīmōrje*; posuđenica iz stand. hrv. *prīzēmje*;
- n. p. A₂: (nagl. na prefiksu): *prīkolica, prīredba*;
- n. p. A₂: (nagl. na osnovi): *prīznāñe*.

b) *pro-*

- n. p. A (nagl. na prefiksu): *prōcīna, prōlīv, prōmīna, prōpālica, prōpāst, prōpūh*; posuđenice iz stand. hrv.: *prōbāva, prōcvāt*, te eventualne posuđenice *prōslāva, prōvāla*;
- n. p. A (nagl. na osnovi): *prōcīp, prōpōr, prōrōk*;
- n. p. A₂: (nagl. na prefiksu): *prōlāž*;
- n. p. B₁: *propēcē, prosūcē*.

6. 2. 1. 2. Samo u naglašenome položaju (u nenaglašenome su uvijek dugi)

a) *za-*

– n. p. A (nagl. na prefiksu): *zǎfrīga, zǎmīna, zǎpāra, zǎpovīd*; posuđenice iz stand. hrv.: *zǎbrāna, zǎdāća, zǎdrūga, zǎrāda, zǎstāra, zǎstāva*;

– n. p. A (nagl. na osnovi): *zǎčīn, zǎdīva, zǎdūha, zǎklōn, zǎkōjāk, zǎnōhtīca, zǎsēlāk, zǎsīk*;

– n. p. A₁: (nagl. na osnovi): *zǎzūbnīca*;

– n. p. A₂: (nagl. na prefiksu): *zǎdušnica, zǎhod, zǎlet*; posuđenica iz stand. hrv. *zǎgorje*.

b) *na-*

– n. p. A (nagl. na prefiksu): *nǎūk, nǎvāla*; posuđenice iz stand. hrv.: *nǎgovōr, nǎgrāda, nǎmīna*;

– n. p. A (nagl. na osnovi): *nǎčīn, nǎdīmāk, nǎdzōr, nǎlāz, nǎpōj, nǎpřstāk, nǎrōd, nǎrāmāk, nǎručāj*; posuđenice iz stand. hrv.: *nǎčřt, nǎpřīdāk, nǎrūčje, nǎsīlnik*;

– n. p. A₁: (nagl. na osnovi): posuđenice iz stand. hrv. *nǎrēdba*;

– n. p. A₂: (nagl. na prefiksu): *nǎgīb, nǎruknica*; posuđenice iz stand. hrv.: *nǎčelnik, nǎtpřš*.

6. 2. 1. 3. Samo u nenaglašenome položaju (u naglašenome su uvijek kratki)

a) *pod-*

– n. p. A (nagl. na prefiksu): *pōdmīta, pōdvāla, pōdvēza*;

– n. p. A (nagl. na osnovi): *podbrādāk*;

– n. p. A₁: *pōdmōrje, pōdzēmje*; posuđenica iz stand. hrv. *pōtkrōvje*.

b) *po-*

– n. p. A (nagl. na prefiksu): *pōfāla, pōglēd, pōhlēpa, pōklōn, pōplāva, pōtkōva, pōtrēs, pōūka, pōžār*; posuđenice iz stand. hrv.: *pōbjēda, pōbūna, pōdjēla, pōgrēška, pōkrēt, pōrēz, pōtvřda, pōzřv*;

– n. p. A (nagl. na osnovi): *počřvālīšte, podānāk, pōhōd, Poklāde, pokōra, polēdřca, polūga, pōmōrāc, popēčāk, pōnōc, pōrōd, pōtōp, potřiba*;

– n. p. A₁: *pokōjnřk, pokōjnica*;

– n. p. A₂: *pobojšāńe, pogoršāńe*;

- n. p. B': *porinūcé*, posuđenica iz stand. hrv. *pokriće*;
- n. p. B': *počētāk*.

c) *raz-*

- n. p. A (nagl. na prefiksu): *rāstŕga*, *rāzmīna*, *rāzgovōr*, posuđenice iz stand. hrv.: *rāsprāva*, *rāsporēd*, *rāsvjeta*;
- n. p. A (nagl. na osnovi): *rāsād*, *rāsōl*, *rāzlāz*, *rāzlika*, *rāzmīrāk*;
- n. p. A1': *rāskrižje*;
- n. p. A2': *razočarānje*;
- n. p. B': *raspēcé*, *rasūcé*.

6. 2. 1. 4. Prefiksi koji su u naglašenome položaju kratki, a u nenaglašenome dugi

a) *u-*

- n. p. A (nagl. na prefiksu): *ūbōd*, *ūdāv*, *ūkrās*, *ūloga*, *ūlōv*, *ūpāla*, *ūzbŕdica*, *ūzbūna*, *ūzdāh*; posuđenice iz stand. hrv.: *ūcjēna*, *udār*, *ūgovōr*, *ūpīs*, *ūplāta*, *ūzgōj*, *ūzrāst*.
- n. p. A (nagl. na osnovi): *ūspōn*; posuđenica iz stand. hrv. *ūzrōk*.

6. 2. 2. Kratki prefiksi

6. 2. 2. 1. Prefiksi koji su uvijek naglašeni

a) *do-*

- n. p. A: *dōdīr*, *dōgovōr*, *dōsāda*, *dōživjāj*; posuđenice iz stand. hrv. *dōček*, *dōkāz*, *dōpīs*, *dōpūna*.

b) *od-*

- n. p. A (nagl. na prefiksu): *ōdgovōr*, *ōdmōr*; posuđenice iz stand. hrv.: *ōdgōda*, *ōdgōj*, *ōdnōš*, *ōtkūp*, *ōtplāta*, *ōtpōr*, *ōtpřema*.

6. 2. 2. 2. Prefiksi koji mogu biti naglašeni i nenaglašeni

a) *bez-*

- n. p. A (nagl. na prefiksu): *běskućník*;
- n. p. A (nagl. na osnovi): *besīda*;
- n. p. A₁: (nagl. na osnovi): *besrāmnik, bezbōžnik, bezobráznik*.

b) *ne-*

- n. p. A (nagl. na prefiksu): *nēmōć, nēmjs, nēvrīme*;
- n. p. A (nagl. na osnovi): *nedīja, nevīra, nevōja, nesrīća, nesrītnīca, nesrītnīk*;
- n. p. A₁: (nagl. na osnovi): *nevīrnīk, nevīrnica*.

c) *ob-/o-*

- n. p. A (nagl. na prefiksu): *ōbičāj, ōbīst, ōbjāva, ōblāk, ōbrāna, ōbrva, ōgrāda, ōklāda, ōklōp, ōkrēt, ōkūs, ōpīp, ōpīs, ōprōst, ōsēka, ōsīp, ōsvēta, ōtrōv*; posuđenice iz stand. hrv.: *obavěza, ōcjēna, ōglās, ōpomēna, ōporūka, ōprēma, ōsmrtnica*;
- n. p. A (nagl. na osnovi): *obrāz, opānāk, otōk*.
- n. p. A₂: posuđenice iz stand. hrv.: *opravdānje, opterećenje*.

d) *iz-*

- n. p. A: *īspovīd, īzazōv, īzdāja, īzdisāj*; posuđenice iz stand. hrv.: *īspīt, īsplāta, īspomōć, īsporūka, īzgovōr, īzmīna, īzūm*.
- n. p. A₂: *iznenadēnje*.

6. 3. Slaganje

Među složenicama razlikujemo prave složenice i složeno-sufiksarne tvorenice. Prave su složenice one u kojih je slaganje zadnji tvorbeni postupak, primjerice *sūhozīd, tūžībaba, stōnoga, zlōčīn*. Složenice na koje je naknadno primijenjen tvorbeni postupak sufiksacije svrstali smo među složeno-sufiksarne tvorenice: takve su tvorenice tipa *bōgoslūžje, malolītnīk, dōmojūbje*. Budući da i nulti sufiks smatramo ravnopravnim sufiksom u tvorbi, ovdje spadaju i tvorenice tipa *kamenolōm, vōdovōd, zlōtvōr* itd.

Semantički je kriterij ovdje izostavljen jer je riječ o dosta oskudnoj skupini tvorenica, a i ne bi imao osobite svrhe budući da nam je fokus na naglasnim osobitostima. Stoga smo prednost dali naglasnome kriteriju te smo složenice, kao i složeno-sufiksne tvorenice, grupirali prema mjestu naglaska, koji se u većini slučajeva nalazi na jednoj od dvaju sastavnica, a iznimno može biti na obje sastavnice. Unutar svake naglasne podskupine složenice su razvrstane prema morfološkom kriteriju, odnosno prema vrsti riječi kojoj pripada njena prva sastavnica (druga je sastavnica gotovo uvijek imenica, vidi dolje).

6. 3. 1. Prave složenice

Prave su složenice, odnosno one koje za drugi dio osnove imaju samostalnu riječ, u selačkome prilično rijetke. Gotovo u svih pravih složenica drugi dio čini imenica u svom osnovnom obliku, a prvi dio može biti imenica, glagol, pridjev, prilog ili broj (iznimka je poimeničena složenica *očenãš*, koja za drugu sastavnicu ima posvojnu zamjenicu).

Složenice u selačkome obično imaju jedan naglasak koji može biti na njenoj prvoj ili drugoj sastavnici. Iznimka su neke priložne složenice, koje mogu imati dva naglaska, no u spontanome se govoru jedan od njih može izgubiti (*pölmurâk/pölmurāk*, *zdrävomarîja/zdravomarîja*).

6. 3. 1. 1. Složenice s naglaskom na prvoj sastavnici

- a) imeničke osnove: *křvotõk*;
- a) glagolske osnove: *tũžĩbaba*, *vřtirēp*, *gũlĩkoža*, *rãzbĩbriga*, *visĩbaba*;
- b) pridjevne osnove: *sũhozĩd*, *zlõčĩr*;
- c) brojne osnove: *stõnõga*, *trõkũt*.

6. 3. 1. 2. Složenice s naglaskom na drugoj sastavnici

- a) imeničke osnove: *Bogojãvjêñe*, *jubomõra*, *jugoĩstõk*, *jugozãpad*, *pojoprĩvrẽda*, *sjeveroĩstõk*, *sjeverozãpad*, *vjeronãũk*;
- b) glagolske osnove: *raspikũća*;
- c) priložne osnove: *poluotõk*, *põnôć*.

6. 3. 1. 3. Složenice s dvije naglasne varijante

a) priložne osnove: *pöľubräť/pöľübrat*, *pöľubräća/pöľübraća*, *pöľumisēc/pöľumšēc*, *pöľumrāk/pöľümrak*, *pöľüsestra/pöľusestrā*, *zdrāvomarija/zdravomarija*.

6. 3. 2. Složeno-sufiksalne tvorenice

Složeno-sufiksalne tvorenice nastale su istodobnom primjenom dvaju tvorbenih postupaka: slaganja i sufiksacije, i daleko su češće od pravih složenica. Valja ih tretirati zasebno od pravih složenica i zbog naglasnih karakteristika jer, za razliku od pravih složenica, složeno-sufiksalne tvorenice nikada nemaju dva naglasaka. Naglasak može biti na prvoj ili na drugoj sastavnici.

6. 3. 2. 1. Tvorenice s naglaskom na prvoj sastavnici:

a) imeničke osnove: *bögojübje*, *Bogorödīca*, *bögoslūžje*, *dömojübje*, *rükopīs*, *süncōkret*, *zlōtvōr*; posuđenice iz stand. hrv. *biljōžder*, *blätobrān*, *kamenolöm*, *mēsōžder*, *nögomēt*, *rükomēt*, *süncōbran*, *vödovōd*, *vödōškok*;

b) priložne osnove: *blāgoslōv*, *břzōjāv*; posuđenice iz stand. hrv.: *dālekovod*, *krāsopīs*, *krřvolōv*, *prāvopīs*;

c) zamjeničke osnove: *sāmoūk*;

d) brojne osnove: *dēsētlīce*, *stōlīce*, *třsūclīce*; posuđenice iz stand. hrv.: *dvōpěķ*, *dvōšjed*, *trōšjed*.

6. 3. 2. 2. Tvorenice s naglaskom na drugoj sastavnici

a) imeničke osnove: *bogohūlnīķ*, *hodočāšće*, *ukozlāk*;

b) zamjeničke osnove: *samoglāsnīķ*.

7. PRIDJEVI

7. 1. Oblici

oblik	određeni			neodređeni		
rod	m. r.	sr. r.	ž. r.	m. r.	sr. r.	ž. r.
NV.	<i>növī</i>	<i>növō</i>	<i>növā</i>	<i>nôv</i>	<i>növo</i>	<i>növa</i>
G.	<i>növēga</i>		<i>növě</i>			
DL.	<i>növēn</i>		<i>növōn</i>			
A	= N. ili G.		<i>növŭ</i>			
I.	<i>növīn</i>		<i>növōn</i>			
nv.	<i>növī</i>	<i>növā</i>	<i>növě</i>	<i>növi</i>	<i>növa</i>	<i>növe</i>
g.	<i>növīh</i>					
dli.	<i>növīn</i>					
a.	<i>növě</i>					

Napomena: glagolski pridjevi radni i trpni obrađeni su u poglavlju 10., a redni brojevi u poglavlju 9.

Pridjevi u selačkom imaju sljedeće kategorije:

- a) rod (muški, ženski i srednji)
- b) broj (jednina i množina)
- c) padež (pet padežnih oblika)
- d) određenost/neodređenost

Određeni pridjev odgovara na pitanje *koji?* (1. *Onă rîtkă, rîtkă pulênta ispala.* 2. *Mëni je pokôjăn Zlătăn üvîk govori...* 3. *Ali sîgûro nî bî prâvî Nijēmăc.* 4. *Ona stâra nesrîća.* 5. *Rëkli bi stâri jûdi.* 6. *Ovö su növi zătvöri.* 7. *Ondă smo mî prvî rōđăci.*), a neodređeni na pitanje *kakav?* (1. *Dôša je cîli bîl ol prašîne.* 2. *Ovö dîtě je mîlo.* 3. *Ča sî sînko grđăn!* 4. *Onă ženă je stară.* 5. *Cîli je tröm pa je pă.* 6. *Vîdîš da ti je brîg stîm, ne hōd tămo.* 7. *Bahîć je bî măsăn.* 8. *Nî bîla bolesnă, nî vîše mōgla nî izăj, ležăla je jădna tămo.* 9. *Bîlō je kă snîg.*).

Samo određeni oblici imaju potpunu deklinaciju. Neodređeni oblici uglavnom se upotrebljavaju samo u N., a u ostalim se padežima javljaju samo iznimno:

a) u sraslicama od prijedloga *po* i pridjevske zamjenice (*po mojŭ, po našu, po nêžinu, po nŭhovu*), pridjeva na *-ski* (*po sêlâšku, po gospöjsku, po grâsku*) i nekih drugih pridjeva (npr. *po domâcu*).

b) u nekim ustaljenim frazemima i sraslicama s prijedlozima koje možemo smatrati i prilozima: 1. *Radŭ san dö kasna*. 2. *Operušâ ga je dö gola*. 3. *Do sköra će ti döć*. 4. *Glêdâ san ga ŭs kôsal iz blŭzâ/iz dalekâ*. 5. *Učŭn tö ŭz nova*. 6. *Pôćemo zâ rana*. 7. *Nŭsân tâmo bi odâvna*. 8. *Znâmo se od malenâ*.

Neki se pridjevi javljaju samo u određenom obliku. To su uglavnom pridjevi na *-ni* (*brâšnŭ, cvŭtnŭ, krŭžnŭ* itd.), *-ski* (*brâškŭ, râjskŭ, čakâvski* itd.), *-nŭ* (*dônŭ, gônŭ* itd.) i na *-ji* (*böžjŭ, közjŭ, krävjŭ* itd.), neki korijenski pridjevi: *cŭlŭ* (*Ovŭ limŭn je cŭli*), *ŭstŭ, lŭvŭ, mâlŭ, prävŭ* (*Ôn ti je prävŭ*), *rânŭ, jedŭnŭ* (*Ôn je jedŭni u selŭ koji tö znâ*), *prvŭ* (*Prvŭ je u mŭstu*), *-an* pridjevi *dêsniŭ i glâvnŭ* te *-al* pridjevi *dŭplŭ i mŭklŭ*.

Samo neodređeni oblik imaju posvojni pridjevi na *-ov/-ev* (*ditëtöv balŭn, limŭnöv sôk*), na *-in* (*trišnŭn cvŭt, mâtêrin sŭn, Gôspŭn plâć*) i pridjev *kâdâr* (*Ôn ti je kâdâr svêga učinŭt*).

Pridjevi na *-an, -ak, -al* i *-ar* imaju nepostojano *a* koje se javlja jedino u m. r. neodr. obl. (*têpâl – têpla – têplo – têpli – têple – têpla*, odr. *têplŭ*, isto i *bŭrân – bŭrna – bŭrno, tânâk – taŭkâ – taŭko, dôbâr – dobrâ – dobro*). U pridjevâ *delikân, dišperân, lâgân, pegulân, pögân, sŭnčân* i *žŭvčân* *a* je postojano u svim oblicima (*lâgân – lâgâna – lâgâno, pögân – pögâna – pögâno* itd.).

Od pridjevâ na *-av* nepostojano *a* ima samo pridjev *mŭtâv – mŭtvâ – mŭtvo* (usp. *mŭšâv – mŭšavâ – mŭšâvo*), a od *-at* pridjeva samo talijanizmi *atênât – atênta – atênto, kuntênât – kuntênta – kuntênto* i *žvêlât – žvêltâ – žvêlto*.

Najčešći poimeničeni pridjevi u selačkome su *mâlŭ – mâlâ*, kojim se često ukazuje na malu djecu (S: 1. *Skŕbi se za nêga mâlêga*. 2. *A, ča jê nŭ mâlŭ čist*. 3. *Bŭli smo na zâkuski, pa san bŭ dôli kod Milŭja i kod nê mâle*. 4. *Grêdŭ u Splŭt s tôn mâlôn*.; NS: 1. *I da će ôn za policâjca završŭt, ovŭ mâlŭ...*), *stârŭ – stâra* koji označava roditelje (S: 1. *Ka mi je poköjân stârŭ*

doživi' moždani udār...) te *müški* i *ženska* (S: 1. *Ājmē, ka te vīdi s müškiman u društvu!* 2. *Koji müški ne vōli vīt līpu žensku?*; NS: 1. *Ōn se je zatūka u kūcu, ženske nēma.* 2. *Nājdī mu čāgôd stārē ženske pa nekā mīslī ōn.*).

Umjesto posvojnih pridjeva na *-ov/-ev* te pridjevâ na *-ji* i na *-ski* koji označavaju posvojnost često se koristi konstrukcija *od + genitiv* (*Nē znān ni ol sīna brōj, ni od cērē.; jāje od kokošē, krīlō ol gōlūba, līst ol smōkve, cvīt ol trīšné, sōk od limūnā, rēp ol pasā, glāvā ol koñā*). Pridjevske konstrukcije češće su u nekim ustaljenim frazemima, primjerice *Bōžja rīč, kōzji sīr, ōvčji sīr, krāvje mlīkō*.

Oblici za m. r. mn. često se koriste i za sr. r. mn. (npr. *ōba dvā su trōmī*), što je moguće i u stand. hrv.

7. 1. 1. Glasovne promjene u pridjevâ

Sljedeće glasovne promjene odvijaju se u ž. r. i u sr. r. jd. i mn. neodređenih oblika te u svim određenim oblicima:

a) */čn/ > /šn/*

sēbīčan – sēbīšna – sēbīšno – sēbīšni – sēbīšne – sēbīšna, odr. *sēbīšni*; isto i *jazičān – jazišna – jazišno, vičān – višna – višno, ōbīčan – ōbīšna – ōbīšno* itd.

b) */čk/ > /šk/*

dügāšak – dügāška – dügāško itd.

c) */stn/ > /tn/*

šēstān – šesnā – šēsno, bōlēstan – bolesnā – bōlēšno, žalōstan – žalōsna – žalōsno itd.

U N. jd. m. r. pridjevâ sa skupinom *-st-* uglavnom se čuva *t* (*šēstān, bōlēstan, slāstān, žalōstan, korištān*). Iznimka su pridjevi *časān, strāsān* i *īskūsan*, a u nekih su moguće obje varijante, npr. *māstān/ māsān* (*bahić je bī māsān*) i *pōstān/ pōsān*.

7. 1. 2. Tvorba komparativa i superlativa

Komparativi se u selačkome tvore sufiksima *-ij-*, *-j-* i *-š-*. Sufiksom *-š-* tvore se samo komparativi *mêk – mēkšī, tîh – tîšī, grûb – grûpšī* i *lîp – lîšjī* (s analoški dodanim *-j-*). Supletivne komparative imaju pridjevi *dalêk – dājī, dōbār – bōjī, dūgāšak – dūžī dūgjī, mālī – mănī, vėlīk – vēcī* i *zâl – gōri*.

Sufiks *-ij-* dodaje se na osnovu pridjeva (*dŕzāk – dŕskījī, pûst – pustījī*), dok se *-j-* dodaje na korijen (*debêl – dēbjī, krâtāk – krācī, nîzāk – nîžī*); u pridjevâ *gōrāk – gōrcjī* i *visök – vîšjī* analoški je nadodan i sufiks *-j-*.

Većina pridjevâ ima komparative na *-ij-*. Sufiksom *-j-* komparative tvore sljedeći pridjevi:

- a) korijenski pridjevi n. p. B (*cŕn – cŕnī, bîl – biļī, žût – žüćī*);
- b) neki korijenski pridjevi n. p. C (*blîd – bliđī, bŕz – bŕžī, čêst – čêšćī, drâg – drâžī, glûh – glûhjī, glûp – glûpjī, gûst – gûšćī, krût – krüćī, lûd – lüđī, mlâd – mläjī, sûh – sühjī, tîh – tîšī, tûp – tûpjī, tvŕd – tvŕđī, vrûc – vrüćī, žîv – žîvjī*);
- c) mnogi *-ak* pridjevi (*krâtāk – krācī, plîtāk – plīcī, rîdāk – rîđī, slädāk – släjī, tănāk – tănī, üzāk – üžī, nîzāk – nîžī, tēžāk – tēžī*) i *-ok* pridjevi (*dubök – dūbjī, širök – širjī, visök – vîšjī, žestök – žêšćī*);
- d) pridjevi sa supletivnim komparativima (*dalêk – dājī, dōbār – bōjī, dūgāšak – dūžī dūgjī, mālī – mănī, vėlīk – vēcī, zâl – gōri*);
- e) nekolicina ostalih pridjeva (*debêl – dēbjī, lăgān – lăgjī, šûpāj – šûpjī*).

U nekih su pridjevâ moguća oba sufiksa, primjerice *čîst – čîšćī čistījī, glädāk – glädī glatkījī, grûb – grûpšī grubījī, gōrāk – gōrcjī gorkījī, sîv – sîvjī siviījī, strôg – ströžī strogījī strožījī, bîl – biļī bilījī*.

Svi ostali pridjevi tvore komparative pomoću sufiksa *-ij-*:

- a) ostali korijenski pridjevi: *nîm – nimījī, plâv – plavījī, pûst – pustījī, sâm – samījī, sîd – sidījī* itd.;
- b) svi *-an* pridjevi (osim pridjeva *lăgān – lăgjī*): *bitân – bitnījī, bôlân – bolnījī, grišân – grišnījī, smišân – smišnījī* itd.;

- c) svi *-ak*, *-ok* i *-ek* pridjevi, izuzev gore navedenih: *frīšāk – frīškīji*, *křhāk – křhkīji*, *špörāk – šporkīji* itd.;
- d) svi *-en* pridjevi (*dřvĕn – dřvenīji*, *kāmĕn – kamenīji*), *-av* pridjevi (*bālāv – balavīji*, *lūkāv – lukavīji*, *škřtāv – škřtavīji*), *-ast* pridjevi (*bĕdāst – bedastīji*, *tüpāst – tupastīji*), *-at* pridjevi (*bogāt – bogatīji*, *glavāt – glavatīji*, *žvēlāt – žveltīji*), *-it* pridjevi (*kamenīt – kamenitīji*, *plemenīt – plemenitīji*), *-iv* pridjevi (*hraiĭv – hraiivīji*, *sumjĭv – sumjivīji*), *-al* pridjevi (*tĕpāl – teplīji*, *nāgāl – naglīji*) i *-ar* pridjevi (*mödār – modriji*, *öštār – oštriji*).

U komparativâ na *-ij-* druga se palatalizacija ne provodi dosljedno. Zabilježili smo varijante *strôg – strogīji* *strožīji* *ströžī*, uz napomenu informanta da varijantu *strogīji* koriste starije generacije, a da je *strožīji* novija varijanta.

-J- je stabilno iza *r* (*širök – širji*), a u pridjeva *dûg* zabilježili smo varijante *düžī* i *dügi*.

Komparative nemaju sjedeći pridjevi:

- a) većina *-ni* pridjeva (*nôžni*, *bubrĕžni* itd.). Iznimke su pridjevi koji označavaju strane svijeta (*īstōčni – istočnīji*, *jūžni – južnīji*, *sjĕvĕrni – sjevernīji*, *zāpādni – zapadnīji*);
- b) posvojni pridjevi na *-ev/-ov* (*nōnotōv*, *kūmōv*) i na *-in* (*bārbĭn*, *gōspĭn*);
- c) pridjevi na *-ní* (*danāšni*, *jūtārni*), *-ski* (*brōski*, *grāski*) i na *-ji* (*bōžji*, *krāvji*, *māčji*);
- d) nekolicina ostalih pridjeva: *betĕžān/ betĕžān*, *dövōjan*, *pokōjān*, *īstī*, *mögūć/ mogūć*, *gologüz*, *nĕmogūć/ nemogūć*, *přvi*.

Superlativ se tvori dodavanjem prefiksa *naj-* na komparativ (*nājböji*, *nājgöri*, *nājlišji*, *nājbogatiji* itd.).

7. 1. 3. Tvorba priloga te komparativa i superlativa priloga

Prilog je jednak N. neod. obl. sr. r. (1. *Zima je rāno počĕla*. 2. *Lĭpo se dĭgni*, *pa sĕd i pĭj!* 3. *Dicā lĭpo*, *a stārōst kō starōst*. 4. *Jesī brĕzo?*). Komparativ i superlativ priloga jednaki su komparativu, odnosno superlativu neod. obl. sr. r. jd. (1. *U Splĭtu je bĭlo dōsta*, *cĭli Brāč*, *znāš*, *nājböje*. 2. *Nego se mĭsĭlo po dĕsĕ kĭlĭh krūha*, *dĕsĕt nājmāne*).

7. 2. Naglasak

Pridjevi su, prema svojim naglasnim karakteristikama, podijeljeni u tri naglasne paradigme: n. p. A, n. p. B i n. p. C, od kojih svaka ima više potparadigama, a postoje i miješane paradigme (npr. n. p. A/C). Određeni oblici svih triju paradigama imaju naglasak na osnovi. Za neodređene oblike vrijede sljedeće opće zakonitosti: n. p. A ima stalan naglasak na osnovi (*nôv* – *növa* – *növo* – *növi* – *növe* – *növa*, odr. *növĩ*, *smĩšān* – *smĩšna* – *smĩšno* – *smĩšni* – *smĩšne* – *smĩšna*, odr. *smĩšnĩ*, *bũrān* – *bũrna* – *bũrno* – *bũrni* – *bũrne* – *bũrna*, odr. *bũrnĩ*), n. p. B ima naglasak na nastavku (odnosno na posljednjem slogu osnove u m. r. jd.) (*cȳn* – *cȳnā* – *cȳnō* – *cȳni* – *cȳnē* – *cȳnā*, odr. *cȳnĩ*, *bĩl* – *bĩlā* – *bĩlō* – *bĩli* – *bĩlē* – *bĩlā*, odr. *bĩlĩ*), a n. p. C ima pomičan naglasak (*lūd* – *lūdā* – *lūdo* – *lūdi* – *lūde* – *lūda*, odr. *lūdĩ*, *mōdār* – *modrā* – *mōdro* – *mōdri* – *mōdre* – *mōdra*, odr. *mōdrĩ*).

N. p. A izrazito je česta u selačkome te postoji u gotovo svih skupina pridjeva (nema je jedino u *-ok* i u *-ar* pridjeva), a u nekih je i jedina moguća naglasna paradigma (u svih pridjeva na *-iv*, *-it*, *-ast*, *-at*, *-ji*, *-ní*, *-ovni/-evni*, *-ov*, *-ni* i *-ski*). N. p. B je pak izuzetno rijetka: nalazimo je tek u nekolicine korijenskih pridjeva, a nešto je učestalija u *-en* i u *-ok* pridjeva te u posv. pridjeva na *-in*.⁵⁸⁴ N. p. C je dosta česta među korijenskim pridjevima te među pridjevima na *-an*, *-ak* i na *-en*, a među ostalim je pridjevima rijetka.⁵⁸⁵ Slijedi tablični prikaz zastupljenosti pojedine skupine pridjeva u svakoj od naglasnih paradigama (bez podjele na potparadigme).

⁵⁸⁴ U većini čak. govora (a i u mnogim štok. govorima) korijenski pridjevi stare kratke n. p. *b* prešli su u n. p. A, dok su pridjevi duge n. p. *b* prešli u n. p. C. Vidi Kapović 2011: 16-17.

⁵⁸⁵ Osim što je dobro očuvana, n. p. C se proširila i na većinu pridjeva izvorne n. p. B. Vidi Kapović 2011: 33.

Tablica 3. Zastupljenost naglasnih paradigama u pojedinim pridjevnim sufiksima

n. p.	n. p. A	n. p. B	n. p. C	n. p. A/C
Korijenski	+	+	+	+
-an	+	—	+	+
-ak	+	—	+	+
-ar	—	—	+	—
-al	+	—	+	—
-en	+	+	—	+
-ok	—	+	—	—
-av	+	—	+	—
-iv	+	—	—	—
-it	+	—	—	—
-ast	+	—	—	—
-at	+	—	—	—
-ji	+	—	—	—
-ni	+	—	—	—
-ašni	+	—	—	—
-ovni/-evni	+	—	—	—
-in	+	+	—	—
-ov	+	—	—	—
-ni	+	—	—	—
-ski	+	—	—	—
ostali	+	+	+	—

7. 2. 1. Naglasak pridjevnih sufiksima

Sljedeći sufiksi uvijek su dugi, u naglašenom i u nenaglašenome položaju: *-ān* (*delikān, dišperān; blātān, gǧdān*), *-āk* (*glādāk, frišāk, gōrāk*), *-āl* (*radoznāl; tēpāl, podmūkāl*), *-ēn* (*ḍrvēn, gvozdēn; vūnēn, hīmēn*), *-āv* (*bālāv, mūsāv*), *-ōv* (*limūnōv, māslinōv, sīrōv*), *-īn* (*sestrīn, ženīn; mātērīn*), *-ōvni/-ēvni* (*ḍūhōvni, likōvni, knīžēvni*).⁵⁸⁶ Neki su sufiksi u nenaglašenome položaju uvijek kratki, a u nenaglašenome dugi. Takav je slučaj sa sufiksima *-ast* (*furbāst, smolāst, šempjāst* ali *bēdāst, rūdāst, pūpāst*), *-īt* (*srdīt* ali *īstinīt, rāzličīt*) i *-āt* (*bogāt, rogāt, glavāt* ali *plōsnāt, atēnāt*).⁵⁸⁷ Sufiks *-īv* uvijek je dug i naglašen (*hrānīv, lažīv, lipjīv, lomjīv, proždjīv, snalažjīv, razgovorjīv*), a sufiks *-āv* dug i nenaglašen (*bālāv, gōbāv, mūsāv*). Sufiksi *-ji* i *-ski* uglavnom su nenaglašeni, s fakultativnom zanaglasnom dužinom

⁵⁸⁶ Što se tiče dugih nenaglašenih sufiksima, dužina je izvorna jedino na sufiksu *-āk*, odakle je poopćena na ostale sufikse. To je arhaizam koji, čini se, nije zabilježen u drugim čak. govorima. Kapović – usmeno.

⁵⁸⁷ Vuković (2001) bilježi kraćinu u *atēnat, -ēnta, -ēnto* i *kuntēnāt, -ēnta, -ēnto*.

(*övcjĩ, päsjĩ, rĩbjĩ, gräski, jũski, kõnski, mörski*); iznimno mogu biti i naglašeni, i to cirkumfleksom (*vražjĩ je za polūdĩt, bolskô lĩto*) koji se može ostvariti i kao kratki naglasak (*onĩ mãli je vražjĩ, bolski*).⁵⁸⁸ Sufiksi *-nĩ* i *-äšnĩ* uvijek su nenaglašeni, s fakultativnom zanaglasnom dužinom (*srĩdnĩ, jučeräšnĩ, sadäšnĩ*).⁵⁸⁹

Određeni oblici imaju fakultativnu zanaglasnu dužinu (*növĩ – növã – növõ, rãvnĩ – rãvnã – rãvnõ, jãsnĩ – jãsnã – jãsnõ*).⁵⁹⁰

7. 2. 2. Naglasak komparativa

Komparativi tvoreni sufiksom *-j-* imaju naglasak na osnovi (*blãžĩ, cĩnĩ, glũpjĩ, gõrčjĩ, tẽžjĩ*), a komparativi sa sufiksom *-ij-* na sufiksu (*novĩjĩ, sritnĩjĩ, modrĩjĩ, teplĩjĩ*).

Superlativi na *-ij-* imaju dvostruki naglasak: jedan je naglasak cirkumfleks na prefiksu *naj-*, a drugi je naglasak komparativa pridjeva (1. *Ovõ mi je dītẽ nãjmilĩje*. 2. *Nãjbliskĩji smo, prvĩ rõđaci*.) Superlativi na *-j-* mogu imati dva naglaska (1. *Ondã mĩslĩš na nãjgõre*. 2. *Ča sũ me potlãčĩli, kõ da san nãjgõra*), ali i naglasak samo na prefiksu (*Tõ je nãjgõre ča mĩ se ikãd dogodĩlo*; P: *Sumartĩnani nãjlišje govõru na Brãčũ...*).

Na nastavku komparativa i superlativa moguća je zanaglasna dužina (1. *Tõ su bãš onõ starĩjĩ jũdi*. 2. *starĩjĩ su bĩli* 3. *nãjlišjã je u selũ*), koja se često krati zbog tendencije kraćenja dužine u zadnjem otvorenom slogu (1. *Mõžda bi mlãji sã rẽkli brĩsãt*. 2. *Bõji Bãbãc nẽgo mãmãc*! 3. *Õnda je imãla krãcu kõsu*).⁵⁹¹

7. 2. 3. Naglasak priloga

Prilozi općenito imaju čeonu naglasak koji preskače na proklitike (npr. *ostrĩgã se nã golo; grẽn dõma ũ teplo; napĩš tõ ũ špõrko; tõ trĩba strgãt nã mokro; mãzãt nã tãjko*),⁵⁹² a u njih izostaju zanaglasne dužine koje se ponekad mogu čuti u pridjevâ (*Sã je svẽ bõje i bõje*). Inače se u većine pridjevâ n. p. A i n. p. C naglasak priloga podudara s naglaskom neodr. obl. sr. r. jd. (*lĩp – lĩpã – lĩpo*, pril. *lĩpo: Lĩpo se dĩgni, pa sẽd i pĩjĩ; Dicã lĩpo, a stãrõst kõ stãrõst*; *bĩz – bĩzã – bĩzo*, pril. *bĩzo: Jesĩ bĩzo?*), a u pridjevâ n. p. B s odr. obl. sr. r. jd. (odr. *gõlĩ –*

⁵⁸⁸ Vidi dalje i 4. 5. 1.

⁵⁸⁹ Prema pravilu o kraćenju dužine u finalnom otvorenome slogu, vidi 4. 5. 2.

⁵⁹⁰ Vidi 4. 5. 2.

⁵⁹¹ Vidi 4. 5. 2.

⁵⁹² Za priloge je i inače karakterističan čeonu naglasak. Kapović – usmeno.

gölã – gölö, pril. *gölo*). Razlika u naglasku vidi se kod prilogâ izvedenih iz pridjevâ n. p. A₂: (s neoakutom na osnovi), npr. *rãno* (*Zĩmã je rãno počẽla.*, usp. pridjev *rãñĩ – rãñã – rãñõ*), *mãlo* (usp. pridjev *mãlĩ*), *prãvo* (*za rẽc prãvo*; usp. pridjev *prãvĩ*) i *krãtko* (usp. pridjev *krãtãk – krãtkã/krãtkã – krãtko*).

Naglasak superlativa prilogâ poklapa se s naglaskom superlativa neod. obl. sr. r., također bez zanaglasne dužine (1. *U Splĩtu je bĩlo dõsta, cĩli Brãč, znãš, nãjbõje*. 2. *Nego se mĩsĩlo po dẽsẽ kĩlĩh krũha, dẽsẽt nãjmãne.*).

7. 2. 4. Naglasne paradigme pridjevâ

N. p. A

n. p.		n. p. A							
vrsta		korijenski pridj.		-an pridjevi		-ak pridjevi		-en pridjevi	
oblik		neodr.	odr.	neodr.	odr.	neodr.	odr.	neodr.	odr.
jd.	m. r.	<i>nõv</i>	<i>nõvĩ</i>	<i>sĩtãn</i>	<i>sĩtnĩ</i>	<i>glãdãk</i>	<i>glãtkĩ</i>	<i>đrvẽn</i>	<i>đrvẽnĩ</i>
	ž. r.	<i>nõva</i>	<i>nõvã</i>	<i>sĩtna</i>	<i>sĩtnã</i>	<i>glãtka</i>	<i>glãtkã</i>	<i>đrvẽna</i>	<i>đrvẽnã</i>
	sr. r.	<i>nõvo</i>	<i>nõvõ</i>	<i>sĩtno</i>	<i>sĩtnõ</i>	<i>glãtko</i>	<i>glãtkõ</i>	<i>đrvẽna</i>	<i>đrvẽnõ</i>
mn.	m. r.	<i>nõvi</i>	<i>nõvĩ</i>	<i>sĩtni</i>	<i>sĩtnĩ</i>	<i>glãtki</i>	<i>glãtkĩ</i>	<i>đrvẽnĩ</i>	<i>đrvẽnĩ</i>
	ž. r.	<i>nõve</i>	<i>nõvẽ</i>	<i>sĩtne</i>	<i>sĩtnẽ</i>	<i>glãtke</i>	<i>glãtkẽ</i>	<i>đrvẽne</i>	<i>đrvẽnẽ</i>
	sr. r.	<i>nõva</i>	<i>nõvã</i>	<i>sĩtna</i>	<i>sĩtnã</i>	<i>glãtka</i>	<i>glãtkã</i>	<i>đrvẽna</i>	<i>đrvẽnã</i>
komp.		<i>novĩjĩ</i>		<i>sĩtnĩjĩ</i>		<i>glãđĩ</i>		<i>đrvẽnĩjĩ</i>	
pril.		<i>nõvo</i>		<i>sĩtno</i>		<i>glãtko</i>			
komp. pril.		<i>novĩje</i>		<i>sĩtnĩje</i>		<i>glãđe</i>			

n. p.		n. p. A ₁ :		n. p. A ₂ :		
vrsta		-an pridjevi		-an pridjevi		
oblik		neodr.	odr.	odr.	neodr.	odr.
jd.	m. r.	<i>bũrãn</i>	<i>bũrnĩ</i>	<i>rãñĩ</i>	<i>smĩšãn</i>	<i>smĩšnĩ</i>
	ž. r.	<i>bũrna</i>	<i>bũrnã</i>	<i>rãñã</i>	<i>smĩšna</i>	<i>smĩšnã</i>
	sr. r.	<i>bũrno</i>	<i>bũrnõ</i>	<i>rãñõ</i>	<i>smĩšno</i>	<i>smĩšnõ</i>
mn.	m. r.	<i>bũrni</i>	<i>bũrnĩ</i>	<i>rãñĩ</i>	<i>smĩšni</i>	<i>smĩšnĩ</i>
	ž. r.	<i>bũrne</i>	<i>bũrnẽ</i>	<i>rãñẽ</i>	<i>smĩšne</i>	<i>smĩšnẽ</i>
	sr. r.	<i>bũrna</i>	<i>bũrnã</i>	<i>rãñã</i>	<i>smĩšna</i>	<i>smĩšnã</i>
komp.		<i>burnĩjĩ</i>		<i>ranĩjĩ</i>	<i>smĩšnĩjĩ</i>	
pril.		<i>bũrno</i>		<i>rãno</i>	<i>smĩšno</i>	
komp. pril.		<i>burnĩje</i>		<i>ranĩje</i>	<i>smĩšnĩje</i>	

N. p. A je naglasna paradigma koju karakterizira stalan naglasak na osnovi: n. p. A ima u svim oblicima kratki naglasak koji u nekim oblicima može biti produljen u cirkumfleks (*nôv – nôva – nôvo – nôvi – nôve – nôva*, odr. *növŷ*), n. p. A₁: ima cirkumfleks (*bûrăn – bûrna – bûrno – bûrni – bûrne – bûrna*, odr. *bûrnŷ*), a n. p. A₂: neoakut (*smîšăn – smîšna – smîšno – smîšni – smîšne – smîšna*, odr. *smîšnŷ*).

Kratki naglasak u n. p. A može biti produljen u cirkumfleks pred sonantom ili zvučnim suglasnikom. Ovo duljenje, međutim, nije posve dosljedno. U korijenskih pridjeva dulji se vokal pred sonantom u m. r. jd. neodr. obl. (*nôv – nôva – nôvo, mîl – mîla – mîlo*), uz neke iznimke kao što su pridjevi *gologüz* i *ogörčēn*.

U *-an* pridjevâ može doći do položajnoga duljenja vokala u oblicima s nepostojanim *a* (tj. u svim oblicima osim u m. r. jd. neodr. obl.): *lăžăn – lăžna – lăžno – lăžni – lăžne – lăžna*, odr. *lăžni*; isto i *dōstōjăn – dōstōjna – dōstōjno, nevōjăn – nevōjna – nevōjno, pokōjăn – pokōjna – pokōjno, potrībăn – potrībna – potrībno, ponižăn – ponižna – ponižno, provîdăn – provîdna – provîdno* itd. Iznimka je pridjev *slōžăn – slōžna – slōžno*.

Duljenje u m. r. jd. beziznimno se provodi pred sufiksima *-en, -iv, -al* i *-ov* (*dŕvĕn – dŕvĕna – dŕvĕno, šćetĭv – šćetĭva – šćetĭvo, gotōv – gotōva – gotōvo, radoznâl – radoznâla – radoznâlo*).

Određeni oblici n. p. A imaju kratki naglasak na osnovi i fakultativnu zanaglasnu dužinu (*nôvŷ – nôvă – nôvŷ*).⁵⁹³

N. p. A₁: ima cirkumfleks na osnovi u svim oblicima (određenim i neodređenim) (*gnôjăn – gnôjna – gnôjno – gnôjni – gnôjne – gnôjna*, odr. *gnôjniŷ*).⁵⁹⁴

Pridjevi n. p. A₂: imaju u svim oblicima neoakut na osnovi. Mnogi od ovih pridjeva (*lîvŷ, mâlŷ, prăvŷ, rănŷ, jedînŷ*) koriste se samo u određenom obliku.⁵⁹⁵

⁵⁹³ Vidi 4. 5.

⁵⁹⁴ Dužina je u m. r. jd. neodr. obl. poopćena iz ostalih oblikâ, gdje je nastala kao rezultat položajnoga duljenja.

⁵⁹⁵ Pridjevi *lîvi, mâlî, prăvi, rănî* i *jedîni* izvorno su pripadali n. p. A. Neoakut na osnovi u ovih je pridjeva sekundaran i nejasna podrijetla, no zabilježen je i drugdje na Braču (*môli, prôvi, stôri, rônî*; vidi Šimunović 2009.) te u nekim drugim Jčak. govorima (npr. Vrgada: *m'âlî, pr'ăvî, st'ârî, r'ânî*; vidi Jurišić 1973.). Za moguće objašnjenje ovakvog naglaska vidi Kapović 2011: 10). *-An* i *-ak* pridjevi ove potparadigme izvorno su pripadali n. p. B. Vidi Kapović 2011: 51.

Zanaglasne dužine u m. r. jd. neodr. obl. n. p. A₁: i n. p. A₂: ostvaruju se fakultativno iza dugih naglasaka.⁵⁹⁶

Deklinacija

n. p.	n. p. A			n. p. A ₁ :		
rod	m. r.	sr. r.	ž. r.	m. r.	sr. r.	ž. r.
NV.	<i>növĩ</i>	<i>növõ</i>	<i>növã</i>	<i>bûrnĩ</i>	<i>bûrnõ</i>	<i>bûrnã</i>
G.	<i>növēga</i>		<i>növě</i>	<i>bûrněga</i>		<i>bûrně</i>
DL.	<i>növēn</i>		<i>növōn</i>	<i>bûrnēn</i>		<i>bûrnōn</i>
A	= N. ili G.		<i>növũ</i>	= N. ili G.		<i>bûrnũ</i>
I.	<i>növĩn</i>		<i>növōn</i>	<i>bûrnĩn</i>		<i>bûrnōn</i>
nv.	<i>növĩ</i>	<i>növã</i>	<i>növě</i>	<i>bûrnĩ</i>	<i>bûrnã</i>	<i>bûrně</i>
g.	<i>növĩh</i>			<i>bûrnĩh</i>		<i>bûrně</i>
dli.	<i>növĩn</i>			<i>bûrnĩn</i>		
a.	<i>növě</i>			<i>bûrně</i>	<i>bûrnã</i>	<i>bûrně</i>

Određeni oblici pridjevâ n. p. A imaju u svim padežima na osnovi kratki naglasak i zanaglasnu dužinu na nastavcima (fakultativnu u NVA. i u nva. zbog kraćenja u finalnom otvorenome slogu).⁵⁹⁷ Pridjevi n. p. A₁: imaju na osnovi cirkumfleks, a zanaglasna dužina u svim je padežima fakultativna zbog fonetskoga kraćenja dužine iza dugih naglasaka.⁵⁹⁸ Dužina je stabilna jedino u g.

Deklinacija određenih oblika pridjeva n. p. A₂: jednaka je deklinaciji n. p. B: (vidi dolje).

Popis pridjevâ

N. p. A

a) Korijenski pridjevi

jednosložice: *mĩl* (komp. *miliĩĩ*), *nôv* (komp. *noviĩĩ*).

⁵⁹⁶ Vidi 4. 3. 2.

⁵⁹⁷ Vidi 4. 5.

⁵⁹⁸ Vidi 4. 3. 2.

dvosložice: *děsnĩ* (samo odr. oblik, komp. *desnĩĩ*, pril. *děsno*, skrěn *uděsno*, komp. pril. *desnĩje*), *ĩnũl* ("jednostruk"), *ĩstĩ* (samo odr. oblik, komp. nema), *mögũć*⁵⁹⁹ (komp. nema; i n. p. B), *öpāk* (komp. *opakĩĩ*), *ũbōg* (komp. *ubogĩĩ*), *věli* (zast., novije *vělik*: *Tö je ōn vōde otvāra bĩće ovā vĕla vrāta š njĩn i skrĩvĩ ga je.*).

trosložice: *gologũz* (komp. nema), *nēmogũć* (komp. nema; i n. p. B).

b) *-an* pridjevi (nagl. na osnovi)

dvosložice: *bĩtān*, *blātān*, *čĕdān*, *gřdān* ("ružan"; *Ča si sĩnko gřdān.*), *gřĩšān*, *jũšān* (*jũšni obĩd*),⁶⁰⁰ *kjũcān* ("ključan", *kjũšna – kjũšno*), *křĩpān*,⁶⁰¹ *krũpān*, *lāgān* (*lāgāna – lāgāno*, komp. *lāgĩĩ*, komp. pril. *lāgje*), *lāžān* (*lāžna – lāžno*), *pōgān* (*pōgāna – pōgāno*), *pōstān* (*pōsna – pōsno*), *rōdān*, *rōsān*, *slōžān* (*slōžna – slōžno*),⁶⁰² *sřcān* ("darežljiv", *sřšna – sřšno*; i u frazemu *sřcāni ũdār*), *strāsān*, *tũsān* ("malen"; *Nĕcemo ubĩt jānca, jōš je tũsni.*), *vĩcān* ("vječan"; *vĩšna – vĩšno*), *živcān* (*živcāna – živcāno*; *živcāni slōm*), *žũcān* (*žũšna – žũšno*).

trosložice i višesložice: *betĕžān* ("bolestan"; ...*mōžĕš betĕžan za svĕ vĩke postāt i bez tovāra u minũt ostāt*,⁶⁰³ i n. p. A₁), *bezgřĩšān* ("bezgřešan", komp. nema), *čovĩcān* ("čovječan", *čovĩšna – čovĩšno*), *dōstōjān* (*dōstōjna – dōstōjno*), *dōvōjan* (komp. nema), *dugovĩcān* ("dugovječan", *dugovĩšna – dugovĩšno*), *dũšĕvan*, *gōjāzan*, *ĩmũcān*, *ĩskũsan*,⁶⁰⁴ *jazĩcān* ("brbljiv", *jazĩšna – jazĩšno*), *kōmodān* (*Kad si pũstĩ svĕ nekā grĕ nĩz vodu.*), *křĩstālan*, *korĩstān* (*korĩšna – korĩšno*), *mrāmōran*, *nĕmocān*, *nĕšestān* ("koji nije lijep, neugledan", *nĕšesna – nĕšesno*), *nevōjān* ("jadan, nesretan", *nevōjna – nevōjno*; *Kakō je nevōjno onō dĩte, rodĩlo se je lõšo.*), *ōbĩcān* (*ōbĩšna – ōbĩšno*), *ōblācān* (*ōblāšna – ōblāšno*), *ōbzĩran*, *ōčājan*, *ōdlĩcān* (*ōdlĩšna – ōdlĩšno*), *ōlōvan*, *ōprĕzan*, *ōsōban*, *ōsōran* (*Nemōj š nĩn razgovārāt, ōn ti je ōsōran.*), *ōtpōran*, *ōzbĩjan*, *pokōjān* (*pokōjna – pokōjno*, komp. i pril. nema; *Mĕni je pokōjān Zlātān ũvĩk govoriĩ.*), *ponĩzān* (*ponĩzna – ponĩzno*), *potřĩbān* ("siromašan", *potřĩbna – potřĩbno*), *prātičān* ("praktičan"), *prāvĕdan*, *provĩdān* ("vješt", *provĩdna – provĩdno*; *Onā je provĩdna, svĕ stivā na svojĕ mĩsto, svĕ u kũcu dobāvi.*), *prōzĩran*, *prōzřācān*, *rāstrōšān*,

⁵⁹⁹ Šimunović 2009: *mogũć, mogũćā, mogũćĕ (mogũćĩ)*, pril. *mogũćĕ*.

⁶⁰⁰ Šimunović 2009: *jũšan, jũšnā, jũšno (jũšni)*.

⁶⁰¹ Šimunović 2009: *křĩpna/křĩpnā*.

⁶⁰² U ovoga pridjeva izostaje očekivano duljenje pred zvučnim suglasnikom.

⁶⁰³ Zlatan Jakšić, *Snĩg na Brāčũ* (Dodatak 2).

⁶⁰⁴ Šimunović 2009: *ĩskũsān, -sna, -sno*.

röbūsan, sēbīčan (*sēbīšna* – *sēbīšno*), *siromāšān, spösōban*,⁶⁰⁵ *srāmōtan, tamāšān* ("neodređen"; *ni vāmo ni nāmo; Vrime tamašno, pa ništa ne znaš tašno*.⁶⁰⁶), *ümīdan* ("vlažan"; *Ovā röba je ümīdna, ne mögu je šumprešāt*), *zādovōjan, zāvīdān* (*zāvīdna* – *zāvīdno*).

c) *-ak* pridjevi (nagl. na osnovi)

dvosložice: *frīšāk* ("svjež"; *frīšāk san za jīst* "gladan sam", komp. *frīškījī*), *glādāk* (*glātka* – *glātko*, komp. *glatkījī* *glādī*),⁶⁰⁷ *křhāk* (*ovī stōl je křhāk; křhka grānā*, komp. *křhkījī*).

trosložice: *dügāšak* (*dügāška* – *dügāško*, komp. *dūžī* *dūgījī*, pril. nema).

d) *-al* pridjevi

– nagl. na osnovi:

dvosložice: *dūplī* (samo odr. obl., komp. nema⁶⁰⁸), *mřzāl, mřklī* (samo odr. oblik).

trosložice: *ökrūgal* (*ovāko je nā ökrūgla*; i n. p. A₂), *podmükāl*.

– nagl. na sufiksu:

trosložice: *radoznāl*.

e) *-en* pridjevi

– nagl. na osnovi:

dvosložice: *hīmbēn* ("zavidan"), *īskrēn, kāmēn, lānēn, mēdēn, vūnēn*.

trosložice: *ogörčēn*.

– nagl. na sufiksu:

dvosložice: *dřvēn, gvozdēn, jaglēn* ("iglen"; frazem *kroz jaglēne üši*), *paklēn, platnēn, ražēn, staklēn*,⁶⁰⁹ *vodēn*.

⁶⁰⁵ Šimunović 2009: *sposōban, -sōbna, -sōbno*.

⁶⁰⁶ Zlatan Jakšić (1988), *Oblačno*.

⁶⁰⁷ Šimunović 2009: *glādak, glalkā, glalko*.

⁶⁰⁸ Usp. prilog *ūdupo*.

⁶⁰⁹ Šimunović 2009: *caklēn, -lenā, -lenö* (*caklēni*).

f) -av pridjevi (nagl. na osnovi)

dvosložice: *bālāv*, *bišāv* ("crvljiv"; *bišāvo dŕvo*), *blēsāv*, *būfāv* ("debeljuškast"), *cötāv* ("šepav"), *dlākāv*, *gārāv*, *göbāv* ("koji ima grbu na leđima"), *gübāv*, *hizāv* ("koji *hiza*, trza"), *hräpāv*, *hrömāv*, *kilāv*, *klīmāv*, *krästāv*, *kŕvāv*, *kŕžjāv*,⁶¹⁰ *küjāv* ("velika trbuha"), *kvŕgāv*, *lājāv* ("osoba koja puno govori, *laje*"), *lūkāv*, *mlītāv*, *mlöhāv*, *müsāv* ("namrgođen"; *kad obisš nôs*), *pŕpāv* (*Kad nikö ništö činĩ pomālo i præcizno.*), *plisnāv*, *rüdlāv* ("kovrdžav"), *rünāv* ("dlakav"), *slināv*, *šāsāv*, *škŕtāv*, *tüpāv*, *žilāv*, *žujāv* ("žuljav").

trosložice i višesložice: *buzikāv* ("izbušen, koji ima rupice"), *rosināv* ("orošen, vlažan"), *rüzināv* ("hrđav"), *zemünāv* ("isprljan zemljom").

g) -ast pridjevi

– nagl. na osnovi:

dvosložice: *bātāst* ("zdepast"), *bēdāst*, *bērāst* ("sijed"), *blēsāst*, *būfāst* ("debeljuškast"), *fjākāst* ("kojega je uhvatila lijenost, *fjaka*"), *glüpāst*, *gövnāst*, *müsāst* ("zamazan"), *püpāst*, *röšāst* ("ridokos"), *rüdāst* ("kovrdžav"), *šārāst* ("garav"; *Ka je ništö cŕno, grūbo.*), *šćülāst* ("mršav, košcat"), *smūdāst* ("prljav, smrdljiv"), *šćülāst* ("mršav, koštunjav"), *tākjāst* ("elegantan, mršav"), *tüpāst*, *ždröbāst* ("velika trbuha, *dröba*").

trosložice: *ditināst*,⁶¹¹ *dugüjāst*, *lipüşkāst* ("ljepuškast").

– nagl. na sufiksu:

dvosložice: *furbāst* ("pokvaren"), *smolāst*,⁶¹² *šempjāst* ("blesav").

trosložice i višesložice: *balunāst* ("koji ima oblik *baluna*, lopte"), *berekināst* ("lukav"; *Svě dovedě na svôj mlîn.*).

⁶¹⁰ Usp. gl. *zakŕžjät*, prez. *zakŕžjān*.

⁶¹¹ Šimunović 2009: *ditināst*, -a, -o.

⁶¹² Šimunović 2009: *smolāst*, -a, -o.

h) *-at* pridjevi

– nagl. na osnovi:

dvosložice: *plösnāt*.

trosložice: *atēnāt* ("oprezan, pažljiv", *atēnta – atēnto*; *Kōgōd nĩ bĩ žvēlat i atēnat gomīla mu je dāla u sakramēnat*.⁶¹³), *kuntēnāt* ("zadovoljan", *kuntēnta – kuntēnto*).

– nagl. na sufiksu:

dvosložice: *bočāt* (u frazemu *bočāta vodā* "slatka voda izmiješana s morem"), *bogāt*, *bṛkāt*, *glavāt*, *krilāt*, *rogāt*,⁶¹⁴ *sakāt*,⁶¹⁵ *sisāt* (uglavnom u ž. r. *sisāta*).

trosložice: *domišjāt*, *obilāt*.

i) *-it* pridjevi

– nagl. na osnovi:

trosložice: *īstinīt*, *rāzličīt*, *zākōnīt*.

– nagl. na sufiksu:

dvosložice: *sgdīt*.

trosložice: *duhovīt*, *glasovīt*, *hirovīt*, *kamenīt*, *kṛševīt*, *likovīt* ("ljekovit"), *maglovīt*, *plemenīt*.

j) *-iv* pridjevi (nagl. na sufiksu)

dvosložice: *hraiīv*, *lažiīv* ("lažljiv"), *lipjiīv* (ljepljiv), *lomjiīv* (lomljiv), *plahjiīv/plahiīv* ("plašljiv"), *plisniīv* ("pljesniv"), *saiīv*, *sumjiīv* ("sumnjiv"), *strpiīv* ("strpljiv"), *šajiīv* ("šaljiv"), *strahiīv* ("strašljiv"; *Mūsica je bĩ mālo strahiīv*. (NS)), *ščetīv* ("škodljiv" ili "nevaljan"; *Kad utečē žīvo ili bēštija u ščetu*).

trosložice i višesložice: *dobrostiīv*, *milostiīv*, *osvetjiīv* ("osvetljiv"), *proždṛjiīv* ("proždrljiv"), *razgovorjiīv* ("razgovorljiv"), *snalažjiīv* ("snalažljiv").

⁶¹³ Zlatan Jakšić, *Gomīla* (Dodatak 2).

⁶¹⁴ Šimunović 2009: *rogāt*, *-āta*, *-āto*.

⁶¹⁵ Šimunović 2009: *sakat*, *-a*, *-o*.

k) -*ov* pridjevi (posvojni)

– nagl. na osnovi:

dvosložice: *brätōv*, *cäreŭ*, *öčēv*, *zmäjēv*.

trosložice: *ditētōv*, *döktorōv*, *jäbukōv* (*jäbukōv sôk*), *mäslinōv* (*mäslinovo ŭje*).

– nagl. na sufiksu:

trosložice: *kumpīrōv* (*kumpīrōva zlatīca* – vrsta kukca), *limūnōv* (*limūnōv sôk*).

l) ostali -*ov* pridjevi

– nagl. na osnovi:

dvosložice: *jälōv* (*Ovā je bēštija jälōva*, *vajä je ubīt*, *něće se da otpāsē*, *něće da rodī mälēga*), *sīrōv*.

– nagl. na sufiksu:

dvosložice: *gotōv*.

m) -*in* pridjevi (posvojni) (nagl. na osnovi)

dvosložice: *čerīn*, *krävīn*, *nönīn* ("bakin"), *rūžīn*, *smökvīn*, *trišnīn*.

trosložice: *mätērīn*.

n) -*ni* pridjevi

dvosložice: *küćnī*, *mēsni*,⁶¹⁶ *nöćnī*, *nösni*, *nöžnī* (i n. p. A₁:).

trosložice: *īstōčni* (komp. *istočnijī*), *jäbüšni* (*jäbüšni sôk*), *pöprāvni* (*pöprāvni dôm*), *sjëvërnī* (komp. *sjevernijī*), *tjëlēsni* (*tjëlēsni ödgōj*).

o) -*ji* pridjevi (nagl. na osnovi)

dvosložice: *böžjī*, *dīvjī*, *közjī* (i *kôzji*), *krävji*, *mäčji*, *mīšji*, *övčji*, *päsji*, *rībjī*, *tīčji*.

⁶¹⁶ Šimunović 2009: *mêsan*, -*sna*, -*sno*.

trosložice: *gölübji, kökõşji*.

p) *-ski* pridjevi

dvosložice: *bröskî* ("brodski"; *bröskî motôr*), *gräskî* ("gradski"), *jüskî* ("ljudski"), *köniskî*, *läniskî*, *mörskî*,⁶¹⁷ *müşkî*,⁶¹⁸ *nebëskî*, *pöjskî*, *rüskî*, *spliskî*, *sÿpskî*, *süskî* (posuđenica iz stand. hrv.; *süski vještāk*), *svjëskiî* (*svjëski rät*), *škölskî*, *šümiskî* (*šümiskö voçë*), *türskî*, *žënskî*.

trosložice: *biskûski* ("biskupski"), *blägdänski*, *cigānski*, *döktörski*, *ënglëski*, *frāncûski*, *gospöjski* ("gospodski"; *Nä ti govöri lipo, po gospöjsku*), *grädänski* (posuđenica iz stand. hrv.; *grädänski rät*), *hÿväski*,⁶¹⁹ *jësënski*,⁶²⁰ *mÿtväški* (*mÿtväški zvôn*), *nëmāški*, *sëoskiî*, *svetāškiî*, *tudëški* ("njemački"), *zädärski*.

r) *-ovni/-evni* pridjevi

trosložice: *dühövní*, *likövní* (posuđenica iz stand. hrv.), *knížëvní* (posuđenica iz stand. hrv.).

s) *-ní* pridjevi (nagl. na osnovi)

dvosložice: *srîdnîî* (*srîdná žalöst*).

trosložice: *danāşnîî*, *gödîşnîî*, *jütärnîî*, *lîttöşnîî*, *subötñîî*, *Svevişnîî*.

t) *-aşnîî* pridjevi (nagl. na sufiksu)

trosložice: *juçerāşnîî*, *sadāşnîî*, *sutrāşnîî*, *tadāşnîî*.

u) ostali pridjevi

dvosložice: *kîsêl*, *furëşt* ("koji dolazi iz inozemstva"), *prîtil* ("pretil, debeo"), *prönāt* ("spreman", *prônta –prônto*), *vëlik* (komp. *vëçîî*, pril. *na vëliko*; ...*i toväri vëç na vëliko putûju*.⁶²¹).

trosložice: *supërāb* (*supërba – supërbo*, "ohol"), *şufîştîk* ("zahtjevan, kompliciran").

⁶¹⁷ Šimunović 2009: *morskî*, -ô, -ô.

⁶¹⁸ Šimunović 2009: *muşkî*, -o, -ô / *müşki*, -o, -ô.

⁶¹⁹ Šimunović 2009: *hrvôskiî*, -o, -o.

⁶²⁰ Šimunović 2009: *jësënskiî*, -ô, -ô.

⁶²¹ Zlatan Jakšić, *Jütro* (Dodatak 2).

N. p. A₁:

a) *-an* pridjevi (nagl. na osnovi)

dvosložice: *bājān*, *blūdān*, *bōlān* (*Kakö trpī bölove, kakö je bōlna.*), *brīžān*,⁶²² *časān*, *dīvān*, *gnōjān*,⁶²³ *grōzān*, *jāsān* (*Ovö je pōtpuno jāsna stvār.*),⁶²⁴ *jāvān*, *kīvān*, *krāsān*, *kurāžān* ("hrabar"), *kvārān*, *ōrān*,⁶²⁵ *sīlān*,⁶²⁶ *slāvān*, *srāmān*, *stālān*, *stvārān*, *sūncān*, *sūzān*, *tājān*, *ūmān*, *vōjān* ("voljan"), *znōjān*, *žējān* ("željan").

trosložice i višesložice: *betēžān* ("bolestan", komp. nema; i n. p. A), *delikān* ("profinjen, osjetljiv"), *dišperān* ("očajan, razočaran"), *pegulān* ("nesretan", *Prätidu ga nesriće, pēgule.*), *zimogrōzān*.

b) *-ov/-ev* pridjevi (posvojni) (nagl. na osnovi)

dvosložice: *kūmōv*, *sūncēv*.

trosložice: *āndelōv*, *mājstorēv*, *nōnotōv* ("djedov").

c) *-in* pridjevi (posvojni) (nagl. na osnovi)

dvosložice: *bārbīn*.

d) *-ast* pridjevi (nagl. na osnovi)

trosložice i višesložice: *arlekīnast* ("vragolast"), *baštārdāst* ("koji je dobiven križanjem"), *šērijāst* ("ozbiljan"), *šīmijāst* ("blesav, majmunast"), *teštārdāst* ("tvrdoglav"), *vērgulāst* ("grbav, neravan"; *Kad askā nēma rāvnu pōdlogu nego se jūja.*).

e) *-ni* pridjevi (nagl. na osnovi)

dvosložice: *jūžnī* (*jūžni vītār*), *nōžnī* (*nōžni pālāc*; i n. p. A), *stōlnī* (*stōlno vīnō*), *zīdnī* (*zīdni sāt*).

⁶²² Šimunović 2009: *brīžan* – *brīžnā* – *brīžno*.

⁶²³ Šimunović 2009: *gnōjnā*.

⁶²⁴ Vidi Kapović 2011: 83.

⁶²⁵ Šimunović 2009: *ōrān* – *ōrnā* – *ōrno* – *ōrni*.

⁶²⁶ Šimunović 2009: *sīlnā*.

trosložice: *bubrîžni* (*bubrîžni kamenčić*), *nedîjni* (*nedîjna mîsa*), *jübāvni* ("ljubavni"), *zāvîtni* ("zavjetni"), *živõtni*.

f) *-ní* pridjevi

dvosložice: *dônî*, *gõrnî*.

g) *-ski* pridjevi (nagl. na osnovi)

dvosložice: *cârskî*,

trosložice: *křšćânskî*.

h) *-ovni/-evni* pridjevi (nagl. na sufiksu)

trosložice: *crkõvni* ("koji pripada Crkvi kao instituciji").⁶²⁷

g) *-av* pridjevi (nagl. na osnovi)

dvosložice: *grîntāv* ("koji puno negoduje, *grînta*"), *hântāv* ("neuredan"), *hlêncāv* ("cmizdrav"), *rânčāv* ("užegao"; *rânčavo ûje*), *šlâmpāv* ("neuredan").

h) ostali pridjevi

dvosložice: *antîk* ("staromodan"), *civîl* ("uljudan"), *đelôz* ("ljubomoran"; *Ča je nâ žënska zlobnâ jer je đelôza da îmâš ništõ.*), *famôž* ("odličan, izvrstan"), *fetîv* ("originalan, izvorni"; *fetîvi Splîćanîn*), *fîdêl* ("dvoličan, koji voli ogovarati"; *...da bi akužāvâ, šapjâ svë.*), *gulôz* ("profinjena ukusa"; *kojî võli sâmo lîpe stvâri*), *jentîl* ("vitak, elegantan"), *kapâc* ("sposoban"), *nervôž* ("nervozan"), *pričîž* ("precizan, točan"), *sigûr* ("siguran"), *škrolôž* ("zaboravan, sklerotičan").

trosložice i višesložice: *ambicijôž* ("ambiciozan"), *dišpetôž* ("inatljiv", i *dešpetôž*), *fastidijôž* ("dosadan, naporan"), *interesûz* ("svestran"), *izvicijân* ("razmažen"; *izvicijâno dîtë*), *kapricijôž* ("hirovit"), *kurijôž* ("znatiželjan"; *Svë znâ dî kô grë, čâ kô činî.*), *malicijôž* ("maliciozan"; *hõće te zajebât*), *obligân* ("dužan"; *Ka ti je svë to učînî, ondâ jõš mõrâš bît i*

⁶²⁷ Vuković 2001: *crkovni*, -ã, -õ.

obligân.), *rešpetôž* ("pun poštovanja, pristojan"), *šparenûž* ("štedljiv"), *špiritôž* ("koji je ljuta, paprena okusa").

N. p. A₂:

a) korijenski pridjevi

dvosložice: *līvī* (samo odr. obl., komp. *liviījī*, pril. *līvo*, *skrēn ulīvo*; *ôn ti je na līvu* – frazem sa značenjem "nije s njim baš sve u redu"), *māļī* (samo odr. obl., komp. *mānī*, pril. *mālo*, komp. pril. *māne*), *prāvī* (samo odr. obl.; *Ali sīgūro nī bī prāvī Nijēmāc.*; komp. nema, pril. *prāvo*; *za rēc prāvo*), *rānī* (samo odr. obl.; *rāna trišņa*; *trišņa je rāna*; komp. *raniījī*, pril. *rāno*; *Zīmā je rāno počēla.*).

trosložice: *jedīnī* (samo odr. obl.).

b) *-an* pridjevi

dvosložice: *dāvnī* (samo odr. obl.), *jīdān* ("ljutit"; *Ako je nikō nikōmu jīdān, a ča céš govoriť, nājbōje ti se obīsī.*), *prāšān*, *sūšān* (*Ovā gōdina je sūšna, ničēga nēce bīt.*), *zīmān* ("hladan"; *Dītē je zīmno, stūdeno je.*), *zlātān*, *zrāčān* (samo u sintagmi *zrāčna pūška*).

c) *-al* pridjevi

dvosložice: *nāgāl*.

trosložice: *okrūgāl* (*Onā je vāko okrūgla.* (P); i n. p. A).

d) *-en* pridjevi

dvosložice: *skūčēn* ("stisnut"), *smūšēn*.⁶²⁸

e) *-nī* pridjevi

dvosložice: *brāšnī* ("bračni"; *brāšna pōsteja*), *cvītnī*,⁶²⁹ *krīžnī* (*krīžni pūt*), *pūtnī*, *žūpnī* (*žūpni dvōr*).

⁶²⁸ Šimunović 2009: *smūšen*, *-a*, *-o*/ *smūšen*, *-a*, *-o*.

⁶²⁹ Šimunović 2009: *cvītnī*, *-ō*, *-ō*.

trosložice: *põvijasni* (posuđenica iz stand. hrv.), *rāzredni* (posuđenica iz stand. hrv.), *zāpādni* (komp. *zapadniĵi*).

f) *-ski* pridjevi

dvosložice: *brāški*, *hvārski* (i *fārski*), *pūški* ("pučki, narodni"), *rājski* (*rājski vřtāl*), *vīški*, *zīmski*.

trosložice i višesložice: *bikārski* ("mesarski"), *bolesniški* (*bolesniška pösteja*), *čākāvski* (posuđenica iz stand. hrv.), *eurōpski*, *kājkāvski* (posuđenica iz stand. hrv.), *komūnski*, *lovāški*, *momāški* (*momāška večēr*), *planīnski*, *rādniški*, *štōkāvski* (posuđenica iz stand. hrv.), *talijānski*, *trkāški* (*trkāški kōñ*), *zāgōrski*, *zāgrebaški*.

N. p. B

N. p. B ima naglasak na nastavku ili na posljednjem slogu osnove.

Razlikujemo sljedeće potparadigme:

- n. p. B, kratke osnove (*dubök – dubokä – dubokö – duboki – dubokë – dubokä*);
- n. p. B', duge osnove (*bīl – bīlā – bīlō – bīlī – bīlē – bīla*).

U posebnu skupinu n. p. B' izdvojili smo pridjeve koji imaju različit naglasni obrazac u deklinaciji od ostalih pridjeva n. p. B (naglasak je u svim padežima na nastavku, vidi dolje). U toj podskupini razlikujemo:

- n. p. B', kratke osnove (*přvi – přvā – přvö*);
- n. p. B!', duge osnove (*Gōspīn – Gōspinā – Gōspinö*).

N. p. B

n. p.		n. p. B						n. p. B:	
oblik		neodr.	odr.	neodr.	odr.	neodr.	odr.	neodr.	odr.
jd.	m. r.	<i>gôl</i>	<i>göľĩ</i>	<i>dubök</i>	<i>dubökĩ</i>	<i>debêl</i>	<i>debêľĩ</i>	<i>bĩl</i>	<i>bĩľĩ</i>
	ž. r.	<i>golă</i>	<i>gölă</i>	<i>dubokă</i>	<i>dubökă</i>	<i>debelă</i>	<i>debělă</i>	<i>bĩlă</i>	<i>bĩlă</i>
	sr. r.	<i>golö</i>	<i>gölö</i>	<i>dubokö</i>	<i>dubökö</i>	<i>debelö</i>	<i>debëlö</i>	<i>bĩlö</i>	<i>bĩlö</i>
mn.	m. r.	<i>golĩ</i>	<i>gölĩ</i>	<i>duboki</i>	<i>dubökĩ</i>	<i>debelĩ</i>	<i>debêľĩ</i>	<i>bĩľĩ</i>	<i>bĩľĩ</i>
	ž. r.	<i>golě</i>	<i>gölě</i>	<i>dubokě</i>	<i>dubökě</i>	<i>debelě</i>	<i>debělě</i>	<i>bĩlě</i>	<i>bĩlě</i>
	sr. r.	<i>golă</i>	<i>gölă</i>	<i>dubokă</i>	<i>dubökă</i>	<i>debelă</i>	<i>debělă</i>	<i>bĩlă</i>	<i>bĩlă</i>
komp.		<i>golĩji</i>		<i>dübjĩ</i>		<i>dëbjĩ</i>		<i>bilĩji</i>	
pril.		<i>gölo</i>		<i>duböko</i>		<i>debëlo</i>		<i>bĩlo</i>	
komp. pril.		<i>golĩje</i>		<i>dübjje</i>		<i>dëbjje</i>		<i>bilĩje</i>	

Neodređeni oblici n. p. B imaju kratki naglasak na posljednjem slogu osnove u m. r. jd., a svi ostali oblici na nastavku (*dubök* – *dubokă* – *dubokö* – *duboki* – *dubokě* – *dubokă*). U m. r. jd. neod. obl. naglasak se dulji pred sonantom (*gôl* – *golă* – *golö*; *çŗvên* – *çŗvenă* – *çŗvenö*). Duljenje izostaje jedino u pridjeva *çŗn*, jer je /*ɲ*/ u selačkom u pravilu kratko.⁶³⁰

Pridjevi n. p. B: imaju u neod. obl. m. r. cirkumfleks, a u ostalim oblicima prednaglasnu dužinu na osnovi (*bĩl* – *bĩlă* – *bĩlö* – *bĩľĩ* – *bĩlě* – *bĩla*).

Određeni oblici imaju naglasak na osnovi i fakultativnu zanaglasnu dužinu. U n. p. B naglasak je kratak (*gölĩ* – *gölă* – *gölö*), a u n. p. B: neoakut (*bĩľĩ* – *bĩlă* – *bĩlö*).

Deklinacija

⁶³⁰ Slogotvorno /*ɲ*/ samo iznimno može biti dugo, vidi 3. 1.

n. p.	n. p. B:		
rod	m. r.	sr. r.	ž. r.
NV.	<i>bīlī</i>	<i>bīlō</i>	<i>bīlā</i>
G.	<i>bīlēga</i>		<i>bīlē</i>
DL.	<i>bīlēn</i>		<i>bīlōn</i>
A	= N. ili G.		
I.	<i>bīlīn</i>		<i>bīlōn</i>
nv.	<i>bīlī</i>	<i>bīlā</i>	<i>bīlē</i>
g.	<i>bīlīh</i>		
dli.	<i>bīlīn</i>		
a.	<i>bīlē</i>	<i>bīlū</i>	<i>bīlē</i>

Deklinacija određenih oblika pridjeva n. p. B jednaka je deklinaciji n. p. A.

Popis pridjeva

N. p. B

a) korijenski pridjevi

jednosložice: *gōl* (*dītē je svō golō*; pril. *nā golo: ostrīgā se nā golo* "ošišao se na ćelavo"),⁶³¹ *cjñ* (*dōšlo je svō cjñō*; pril. *u cjño: piturāj u cjño*; komp. *cjñī*, komp. pril. *cjñé*),⁶³² *zāl* (*zlā – zlō*; komp. *gōrñ*).

b) -en pridjevi

dvosložice: *cjvên*,⁶³³ *kafên*,⁶³⁴ *apaprên*, *poštên* (*ovō dītē je poštenō*), *rumên*, *srebrên* (i *slebrên* (najstarija inf.)), *svilên*, *šarên*, *zelên*.⁶³⁵

c) -ok pridjevi

⁶³¹ Usp. na Hvaru *gōl – golā – gōlo* (odr. *gōlh*). Vidi Hraste 1935: 32.

⁶³² I drugdje na Braču n. p. B (*čřn – čřnā – čřnō*, Šimunović 2009), a na Hvaru n. p. B: (*čōran – čōrnā – čōrnō*, ČDL).

⁶³³ Šimunović 2009: *čřjên, -ěna, -ěno*.

⁶³⁴ Šimunović 2009: *kafên, -fěna, -fěno*.

⁶³⁵ Šimunović 2009: *zēlen, zelenā, zēleno* (B)/*zelên, zelenā, zelenō* (D).

dvosložice: *dubök* (komp. *dübjǎ*), *širök* (komp. *šǐrǐǎ*, komp. pril. *šǐre*), *visök* (komp. *višǐǎ*, komp. pril. *više*), *žestök* (komp. *žěščǐǎ*).

d)-*in* pridjevi

dvosložice: *sestrîn*,⁶³⁶ *ženîn*.⁶³⁷

trosložice: *Sotonîn*.

e) ostali pridjevi

dvosložice: *debêl* (komp. *děbjǎ*).

N. p. B:

a) korijenski pridjevi

jednosložice: *bîl* (*bîlǒ je kâ snîg; pîturâj u bîlǒ*; komp. *bilǐǐǎ bǐǐǎ*),⁶³⁸ *žût* (komp. *žüćǐǎ*).⁶³⁹

dvosložice: *mogŭć* (*mogŭćă – mogŭćě*, odr. *mogŭćǐ*, *Ma jě vŏ mogŭćě*; *Kŏ je bǐ mogŭć škŏlovă je müšku dǐcu* (P.), sa značenjem "bogat"; i n. p. A).

trosložice: *nemogŭć* (*nemogŭćă – nemogŭćě*, odr. *nemogŭćǐ*, i n. p. A).

N. p. B'

⁶³⁶ Šimunović 2009: *sěstrîn*, -a, -o.

⁶³⁷ Šimunović 2009: *žěnîn*, -a, -o.

⁶³⁸ Šimunović 2009: *bîl – bǐlă – bǐlŏ*.

⁶³⁹ Šimunović 2009: *žût – žŭtă – žŭto*.

n. p.	n. p. B'			n. p. B:'		
rod	m. r.	sr. r.	ž. r.	m. r.	sr. r.	ž. r.
NV.	<i>vražji</i> (<i>vražji</i>)	<i>vražje</i> (<i>vražje</i>)	<i>vražja</i> (<i>vražja</i>)	<i>Gōspîn</i>	<i>Gōspinö</i>	<i>Gōspinä</i>
G.	<i>vražjêga</i>		<i>vražjê</i>	<i>Gōspinêga</i>		<i>Gōspinê</i>
DL.	<i>vražjên</i>		<i>vražjôn</i>	<i>Gōspinên</i>		<i>Gōspinôn</i>
A	= N. ili G.		<i>vražjü</i>	= N. ili G.		
I.	<i>vražjîn</i>		<i>vražjôn</i>	<i>Gōspinîn</i>		<i>Gōspinôn</i>
nv.	<i>vražji</i> (<i>vražji</i>)	<i>vražja</i> (<i>vražja</i>)	<i>vražje</i> (<i>vražje</i>)	<i>Gōspini</i>	<i>Gōspinä</i>	<i>Gōspinë</i>
g.	<i>vražjîh</i>			<i>Gōspinîh</i>		
dli.	<i>vražjîn</i>			<i>Gōspinîn</i>		
a.	<i>vražjê</i> (<i>vražjê</i>)	<i>vražjü</i> (<i>vražjü</i>)	<i>vražjê</i> (<i>vražjê</i>)	<i>Gōspinê</i>	<i>Gōspinä</i>	<i>Gōspinë</i>

Ove smo pridjeve izdvojili u posebnu skupinu prvenstveno zbog drugačijeg naglasnog obrasca u deklinaciji, a to je naglasak na nastavku u svim padežima. Obrazac n. p. B' imaju neki pridjevi na *-ji* i na *-ski* te neodređeni pridjevi *prvi*, *slatki* i *tanji* (odr. oblici *slädäk* i *tänäk* spadaju u običnu n. p. C), a u n. p. B: spadaju neki pridjevi na *-in*.⁶⁴⁰

NAV. i nav. imaju kratki naglasak na nastavku (osim m. r. jd. pridjeva na *-in* n. p. B' koji ima cirkumfleks na sufiksu zbog predsonantskoga duljenja, npr. *Gōspîn*). Taj se naglasak u enklizi ostvaruje kao cirkumfleks (npr. *onî mālî je vražji*, ali *vražjî je za polūdît, Sêlāška pijāca je lîpa, a bolskâ je jôš lišja*; *Îma trî sina, ali prîvî je nâjpametnîji*).⁶⁴¹

Pridjevi n. p. B' imaju u ostalim padežima cirkumfleks na prvome slogu nastavka (G. *vražjêga ditêta, bolskêga lita*), osim u G. ž. r. jd. koji ima neoakut (*vražjê dicê*), dok pridjevi n. p. B:' imaju neoakut na prvom slogu nastavka (G. *slika Gōspinêga pläça, L. o Gōspinên pläçu*).

⁶⁴⁰ U pridjevâ na *-in* ovakav je naglasak odraz neakutirane varijante psl. sufiksa *-inъ. Vidi Kapović 2015: 187-188.

⁶⁴¹ Riječ je izvornom dočetnom cirkumfleksu, koji je očuvan u nekim čak. govorima (npr. u Vrgadi: *bosî, bos^oâ, bosô*, Jurišić 1966: 83). U selačkom se u većini slučajeva ovaj naglasak povlači na prethodni slog (npr. *bôsî – bôsâ – bôsô*). Dočetni naglasak, očuvan u nekolicine pridjeva, samo se u enklizi ostvaruje kao cirkumfleks, dok se u ostalim položajima krati prema zakonu o kraćenju u finalnom otvorenome slogu (vidi 4. 5. 1.). U drugim se bračkim govorima cirkumfleks čuva bez obzira na položaj (usp. Šimunović 2009: *prvî, -ô, -ô*).

Popis pridjeva

N. p. B'

a) *-ji* pridjevi

dvosložice: *vražji* (*vražjē čejādē, oni māli je vražji, vražji je za polūdīt, Jēs dī vīdi tākega vražjēga ditēta?*).⁶⁴²

b) *-ski* pridjevi

dvosložice: *bolski* (*bolskō līto; Sēlāška pijāca je līpa, a bolskâ je jōš lišja.*),⁶⁴³ *dolski*, *gorški*.⁶⁴⁴

trosložice: *popovski* (*popovski dvōr*),⁶⁴⁵ *zemajski* (*zemajski rāj*).⁶⁴⁶

d) ostali pridjevi

dvosložice: *prvi* – *prvā* – *prvō* (samo odr. oblik; *Ondā smo mī prvi rōdāci.; Īma trī sina, a prvi je nājpametniji.*; komp. nema, superlativ *nājprvi*, *Onā mi je nājprvā dāla.* (P); pril. *prvō*), *slatki* – *slatkā* – *slatkō* (...*kad su iz jednēga pīrā nosīli slatkēga...*; neodr. obl. je n. p. C: *slādāk* – *slatkā* – *slātko*), *tanji* – *tanjā* – *tanjō* (neodr. obl. je n. p. C: *tānāk* – *tanjā* – *tānko*).

N. p. B'

a) *-in* pridjevi

dvosložice: *Gōspīn* (*Gōspīn plāč, nēma Gōspinē slike, slika Gōspinēga plāča*),⁶⁴⁷ *gūjīn*, *kūmīn*.

⁶⁴² Šimunović 2009: *vražji*, -ō, -ē.

⁶⁴³ Šimunović 2009: *bolski*, -ō, -uō (B).

⁶⁴⁴ Šimunović 2009: *gorški*, -ō, -ō.

⁶⁴⁵ Šimunović 2009: *popovski*, -ō, -ō.

⁶⁴⁶ Šimunović 2009: *zemajski*, -ō, -ō.

⁶⁴⁷ Usp. Šimunović 2009: *gōspīn*, -a, -o/*gōspīn* – *gōspinā* – *gōspinō* i u Pitvama na Hvaru (Barbić 2011): *gōspīn* – *gōspīna* – *gōspīno*.

N. p. C

n. p.		n. p. C						n. p. C'	
rod		neodr.	odr.	neodr.	odr.	neodr.	odr.	neodr.	odr.
jd.	m. r.	<i>slāb</i>	<i>slābī</i>	<i>sritān</i>	<i>sritnī</i>	<i>mṛšāv</i>	<i>mṛšāvī</i>	<i>čīst</i>	<i>čīstī</i>
	ž. r.	<i>slabā</i>	<i>slābā</i>	<i>sritnā</i>	<i>sritnā</i>	<i>mṛšavā</i>	<i>mṛšāvā</i>	<i>čīstā</i>	<i>čīstā</i>
	sr. r.	<i>slābo</i>	<i>slābō</i>	<i>sritno</i>	<i>sritnō</i>	<i>mṛšāvo</i>	<i>mṛšāvō</i>	<i>čīsto</i>	<i>čīstō</i>
mn.	m. r.	<i>slābi</i>	<i>slābī</i>	<i>sritni</i>	<i>sritnī</i>	<i>mṛšāvi</i>	<i>mṛšāvī</i>	<i>čīsti</i>	<i>čīstī</i>
	ž. r.	<i>slābe</i>	<i>slābē</i>	<i>sritne</i>	<i>sritnē</i>	<i>mṛšāve</i>	<i>mṛšāvē</i>	<i>čīste</i>	<i>čīstē</i>
	sr. r.	<i>slāba</i>	<i>slābā</i>	<i>sritna</i>	<i>sritnā</i>	<i>mṛšāva</i>	<i>mṛšāvā</i>	<i>čīsta</i>	<i>čīstā</i>
komp.		<i>slabijī</i>		<i>sritnijī</i>		<i>mṛšavijī</i>		<i>čīšćī</i>	
pril.		<i>slābo</i>		<i>sritno</i>		<i>mṛšāvo</i>		<i>čīsto</i>	
komp. pril.		<i>slabije</i>		<i>sritnije</i>		<i>mṛšavije</i>		<i>čīšće</i>	

		n. p. C:			
oblik		neodr.	odr.	neodr.	odr.
jd.	m. r.	<i>blāg</i>	<i>blāgī</i>	<i>būdān</i>	<i>būdñī</i>
	ž. r.	<i>blāgā</i>	<i>blāgā</i>	<i>būdñā</i>	<i>būdñā</i>
	sr. r.	<i>blāgo</i>	<i>blāgō</i>	<i>būdno</i>	<i>būdñō</i>
mn.	m. r.	<i>blāgi</i>	<i>blāgī</i>	<i>būdni</i>	<i>būdñī</i>
	ž. r.	<i>blāge</i>	<i>blāgē</i>	<i>būdne</i>	<i>būdñē</i>
	sr. r.	<i>blāga</i>	<i>blāgā</i>	<i>būdna</i>	<i>būdñā</i>
komp.		<i>blāžī</i>		<i>budñijī</i>	
pril.		<i>blāgo</i>		<i>būdno</i>	
komp. pril.		<i>blāže</i>		<i>budñije</i>	

Pridjevi n. p. C imaju pomičan naglasak: ž. r. jd. neodr. obl. ima naglasak na nastavku, a ostali oblici na osnovi. Razlikujemo sljedeće potparadigme:

- n. p. C, kratke osnove (*bôs – bosā – böso – bösi – böse – bösa*, odr. *böšī*);
- n. p. C:, duge osnove (*blāg – blāgā – blāgo – blāgi – blāge – blāga*, odr. *blāgī*);
- n. p. C', pridjeve s kratkim naglaskom u m. r. jd. neodr. obl. (*čīst – čīstā – čīsto – čīsti – čīste – čīsta*, odr. *čīstī*).

N. p. C ima u ž. r. jd. kratki naglasak na nastavku, a u ostalim oblicima kratki naglasak na osnovi. Naglasak je u m. r. jd. neodr. obl. produljen u cirkumfleks kompenzacijskim

duljenjem uobičajenim za n. p. C (*bôs – bosä – böso*).⁶⁴⁸ U pridjevâ n. p. C' nije došlo do kompenzacijskoga duljenja (*čist – čistä – čisto – čisti – čiste – čista*),⁶⁴⁹ no kako neki od ovih pridjeva imaju cirkumfleks zbog položajnoga duljenja (*pûn, stâr, slâb, zdrâv, zdrîl*), uvrstili smo ih u n. p. C jer su sinkronijski identični pridjevima n. p. C. Očekivanoga položajnoga duljenja nema jedino u pridjevâ *grëz, hröm, strög, spör i tröm*.⁶⁵⁰

Pridjevi n. p. C: imaju u ž. r. jd. neodr. obl. kratki naglasak na nastavku i prednaglasnu dužinu na osnovi, a u drugim oblicima cirkumfleks na osnovi (*blâg – blâgä – blâgo – blâgi – blâge – blâga*).

Svi određeni oblici imaju naglasak na osnovi: u n. p. C i u n. p. C' naglasak je kratak (*bösĩ – bösä – bösö – bösĩ – bösě – bösä*), a u n. p. C: neoakut (*bũdnĩ – bũdnä – bũdnö – bũdnĩ – bũdně – bũdnä*). Zanačlasna dužina na nastavku ostvaruje se fakultativno iza kratkih, kao i iza dugih naglasaka.⁶⁵¹

Deklinacija određenih oblika n. p. C i n. p. C' jednaka je deklinaciji odr. obl. n. p. A, a deklinacija n. p. C: jednaka je deklinaciji n. p. B:

Popis pridjevâ

N. p. C

a) korijenski pridjevi

jednosložice: *bôs* (komp. *bosĩjĩ*), *pûn* (komp. *punĩjĩ*), *slâb* (*ôn je slâb na nogân*; komp. *slabĩjĩ*), *stâr* (odr. oblik: *stârĩ – stârä – stârö, onä ženä je starä, vînö je stâro, onä stâra nesrića*; komp. *starijĩ*), *vrîl* ("vruć", komp. *vriljĩ*), *zdrâv* (komp. *zdravĩjĩ*), *zdrîl* ("zreo", komp. *zdriljĩ*).

⁶⁴⁸ Vidi 4. 4. 1.

⁶⁴⁹ N. p. C je u ovih pridjeva sekundarna. Dijakronijski gledano, svi su pridjevi n. p. C' nekada pripadali n. p. A i u nekim su čak. govorima sekundarno razvili dočetan naglasak u ž. r. jd. neodr. obl. Selački je po ovoj karakteristici inovativan u odnosu na, primjerice, susjedni Hvar gdje je n. p. C' zabilježena jedino u pridjeva *čist – čista/čistä – čisto*, dok svi ostali pridjevi pripadaju n. p. A (*düg, sīt, tih, lõš, nõv, tröm, slâb*). Vidi Hraste 1935: 32 i ČDL. Šimunović n. p. C' bilježi jedino u pridjeva *nõv – novä – nõvo* (u selačkome *nõv – nõva – nõvo*, n. p. A), dok u nekih drugih pridjeva (*düg, tih, sīt, tröm*) bilježi kolebanja n. p. A i n. p. C (ž. r. jd. *düga/dugä* itd.), a u pridjeva *pröst* samo n. p. A. Vidi Šimunović 2009.

⁶⁵⁰ N. p. C je u ovih pridjeva sekundarna. Kapović – usmeno.

⁶⁵¹ Vidi 4. 5. 2.

b) -an pridjevi

dvosložice: *kāsān, gǝdān, mǝsān, skotnā* (samo ž. r.),⁶⁵² *sritān, slāsān, šestān* (*šesnā – šēsno*), *trōšān, tōčān* (*tošnā – tōšno*).⁶⁵³

trosložice: *bōlēstan* (*Nī bīla bolesnā, nī vīše mōgla ni izāj, ležāla je jādna tāmo.*)⁶⁵⁴

c) -ak pridjevi

dvosložice: *blizāk* (komp. *bliskijī*), *dǝzāk* (komp. *dǝskijī*), *gǝbāk* (komp. *gǝpkijī*), *gōrāk* (*gorkā – gōrko/gōrko – gōrkī/gōrki – gōrke/gōrke – gōrka/gōrka*; *Ovō dītē je gōrko kâ kūga*; *Gōrko ti je kō pelīn*; komp. *gorkijī/gōrčjī*, pril. *gōrko*, komp. pril. *gorkijē/gōrčje*),⁶⁵⁵ *mǝzāk* (komp. *mǝskijī*), *nizāk* (komp. *nizī*), *pītāk* (komp. *pitkijī*), *slādāk* (komp. *slājī*), *špōrāk* ("prljav", *šporkā – špōrko*; *Ovā sōba je pūno šporkā, īma pūno prašīne*; komp. *šporkijī*, pril. *napīš tō ū špōrko*), *tānāk* (*taṅkā – tāṅko*; komp. *tānī*, pril. *māzāt nā tāṅko*; komp. pril. *tāné*; odr. obl. *taṅkī – taṅkā – taṅkō* spada u n. p. B'),⁶⁵⁶ *üzāk* (komp. *üzī*),⁶⁵⁷ *vītāk* (komp. *vitkijī*).

d) -ar pridjevi

dvosložice: *bīstār, dōbār* (komp. *bōjī*, pril. *dobrō*; *Onā je jōš dobrō, pāmētna i tō?*, komp. pril. *bōje, sā je svē bōje i bōje*),⁶⁵⁸ *mōdār, mōkār* (pril. *tō trība strgāt nā mokrō*),⁶⁶⁰ *ōštār*.

e) -al pridjevi

dvosložice: *ōbāl, pōdāl*,⁶⁶¹ *tēpāl* (*grēn dōma ū teplo*).

f) -av pridjevi

dvosložice: *mǝšāv* (*mǝšavā – mǝšāvo*), *mǝtāv* (*mǝtvā – mǝtvo*).

trosložice: *bodjikāv*.

⁶⁵² Šimunović 2009: *skōtna/skotnā*.

⁶⁵³ Šimunović 2009: *tōčān, tōšna, tōšno*.

⁶⁵⁴ Šimunović 2009: *bōlestan, bolesnā, bolesnō*.

⁶⁵⁵ Šimunović 2009: *gōrak, gōrkā, gōrko (gōrkī)*, pril. *gōrko*.

⁶⁵⁶ Šimunović 2009: *tānak, taṅkā/tōṅkā, tōṅko*.

⁶⁵⁷ Usp. Kapović 2011: 73.

⁶⁵⁸ Šimunović 2009: *dōbar, dobrā, dobrō*.

⁶⁵⁹ Šimunović 2009: *mōdar, modrā, modrō*.

⁶⁶⁰ Šimunović 2009: *mōkar, mokrā, mokrō*.

⁶⁶¹ Šimunović 2009: *pōdal, -dla, -dlo*.

g) -at pridjevi

dvosložice: *žvēlāt* ("brz, okretan", *žvēltā – žvēlto*; *Kōgōd nī bi žvēlat i atēnat gomīla mu je dāla u sakramēnat*;⁶⁶² komp. *žvēltījī*).

h) ostali pridjevi

dvosložice: *dalēk* (komp. *dājī*), *kisēl* (komp. *kiselījī*), *pijān* (komp. *pijanījī*), *pitōm* (komp. *pitomījī*), *vēsēl* (komp. *veselījī*).

N. p. C'

a) korijenski pridjevi

jednosložice: *bjz* (komp. *bjžī*), *čjst* (komp. *čstījī* *čjščī*, pril. *nā čisto*),⁶⁶³ *čvjst* (komp. *čvjščī*), *grēz* ("grub"), *hrōm*, *kjñ* (*kjñā – kjño*, komp. *kjñījī*), *lāk* (komp. *lāgjī*),⁶⁶⁴ *lōš* (*lošā – lōšel lošo*; *Ovō dītē je nevōjno, rodīlo se je lōšo*. (najstarija inf.)); komp. *lošījī*, *mj̄k* (komp. *m̄kījī*), *prōst* (komp. *prostījī*),⁶⁶⁵ *sīt* (komp. *sitījī*),⁶⁶⁶ *spōr* (komp. *sporījī*), *stj̄m* (komp. *stjmījī*), *strōg* (knjiški, rusizam), *škj̄t* (komp. *škjtījī*), *tīh* (komp. *tihījī* *tīšī*),⁶⁶⁷ *trōm* (*Cīli je trōm pa je pā*; komp. *tromījī*),⁶⁶⁸ *tvj̄d* (komp. *tvj̄dī*, pril. *jāje ū tvj̄do*).

N. p. C:

a) korijenski pridjevi

jednosložice: *blīd* (komp. *blīdī*), *cīl* (komp. *cilījī*), *čēst* (komp. *čjščī*), *drāg* (komp. *drāžī*), *glūh* (komp. *glūhjī*), *glūp* (komp. *glūpjī*), *gnīl* (komp. *gnīlījī*), *gūst* (komp. *gūščī*, pril. *gūsto*, ū *gūsto*), *grūb* (komp. *grubījī* *grūpsī*, pril. *grūbo*, ū *grūbo*),⁶⁶⁹ *jāk* (komp. *jāčī*), *kōs* (komp. *kosījī*, pril. *kōso*, ū *kōso*), *krīv* (komp. *krīvjī*, pril. *krīvo*, ū *krīvo*), *krūt* (*Ne mōgu savīt ovō, pūno je krūto*; komp. *krūčī*), *līn* ("lijen", komp. *linījī*), *līp* (*Kad je līpo vrīme, līpo je*; komp. *līšjī*), *lūd* (komp. *lūdī*), *mlād* (komp. *mlājī*), *mlāk* (komp. *mlakījī*), *nīm* ("nijem", komp.

⁶⁶² Zlatan Jakšić, *Gomīla* (Dodatak 2).

⁶⁶³ Šimunović 2009: *čjst*, *čjsta* (B)/*čjstā* (D), *čjsto*.

⁶⁶⁴ Šimunović 2009: *lāk*, *lakā*, *lako*.

⁶⁶⁵ Prema Šimunoviću (2009: 44) n. p. A.

⁶⁶⁶ Šimunović 2009: *sīt*, *sīta* (B)/*sitā* (D), *sīto*.

⁶⁶⁷ Prema Šimunoviću (2009: 44) n. p. A.

⁶⁶⁸ Prema Šimunoviću (2009: 44) n. p. A.

⁶⁶⁹ Vuković 2001: *grūb*, *grūba*, *grūbo*.

nimijĩ), *plāv* (komp. *plāvjiĩ*), *pūst* (komp. *pustijĩ*), *rūs* ("nezreo", o plodovima: *Nemôj jih brät* (*trišne*), *jôš su rûse, tĕk su pöčĕle zdrît.*) *sâm* (komp. *samijĩ*, pril. *nä sâmo*), *sîd* ("sijed", komp. *sidijĩ*), *sîv* (komp. *sivijĩ* *sivjiĩ*), *skûp* (komp. *skûpjĩ*), *slân* (komp. *slanijĩ*), *slîp* ("slijep", komp. *slîpjĩ*, pril. *nä slîpo*), *strân* (komp. *stranijĩ*), *sûh* (komp. *sühjiĩ*, pril. *brijĕ se nä sūho*), *škûr* ("taman"; *Bronzîn je škûr, tĕća je škûră.*), *tûj* ("tuđ", komp. *nema*), *tûp* (komp. *tûpjĩ*), *tûst* (komp. *tustijĩ*), *vrûc* (komp. *vrûcĩ*), *živ* (komp. *živjiĩ*, pril. *vädĩ mu je zûb nä žĩvo*).

b) -an pridjevi

dvosložice: *bîsăn* ("bijesan"), *bûdăn*,⁶⁷⁰ *drîmăn* ("pospan"),⁶⁷¹ *dûžăn* (*onă je mĕni dûžnă*), *glâdăn*,⁶⁷² *glâvniĩ* (samo odr. obl.; *ôn ti je glâvni u selü*), *glâsăn*, *hlâdăn*,⁶⁷³ *mâsăn*, *mîrăn*,⁶⁷⁴ *mrâcăn*, *mûtăn*, *râvăn* (pril. *köpāj ü rāvno*), *sjâjăn*, *snîžăn* ("sniježan"; *Ovă gödina je pûno snîžnă, pâda snîge.*), *srâmăn* ("sramotan"), *svîsăn* ("svjestan"), *tâmăn*, *tîsăn* ("tijesan"), *tûžăn*, *vâžăn*, *vrîdăn* ("vrijedan"), *žûdăn*.

c) -ak pridjevi

dvosložice: *plîťak* (komp. *plîcĩ*), *rîďak* (komp. *rîďĩ*), *tĕžāk* (komp. *tĕžĩ*).

d) -ar pridjevi

dvosložice: *hrâbăr*, *kâďăr* (samo neodr. obl.; *ôn ti je kâďăr svĕga ućiniĩ*), *jĕďăr* ("debeo"),⁶⁷⁵ *mûďăr*, *vĕďăr* (sr. r. *vĕdro*/ *vĕdro*; *dîtĕ je vĕdro*, ali *vrîme je vĕdro*).

e) -al pridjevi

dvosložice: *svîťal*.

f) ostali pridjevi

dvosložice: *šûpāj* (komp. *šûpjĩ*).

⁶⁷⁰ Šimunović 2009: *bûdan*, -dna, -dno.

⁶⁷¹ Šimunović 2009: *drîman*, -mnă, *drîmno*.

⁶⁷² Šimunović 2009: *glôdan*, -dna, -dno (B)/ *glôlnă*, *glôlno* (D).

⁶⁷³ Šimunović 2009: *hlôdan*, *hlôdnă*, *hlôdno*.

⁶⁷⁴ Šimunović 2009: *mîran*/ *mîran*, *mîrnă*, *mîrno*.

⁶⁷⁵ Šimunović 2009: *jădar*, *jădră*, *jădro* (B)/ *jĕdar*, *jĕdră*, *jĕdro* (D, Pč, S, N); Vuković 2001: *jĕdar*, *jĕdra*, *jĕdro*.

N. p. A/C

n. p.		n. p. A/C		n. p. A ₂ /C:	
oblik		neodr.	odr.	neodr.	odr.
jd.	m. r.	<i>čüdān</i>	<i>čüdnī</i>	<i>bīdān</i>	<i>bīdnī</i>
	ž. r.	<i>čüdna/čudnā</i>	<i>čüdnā</i>	<i>bīdna/bīdnā</i>	<i>bīdnā</i>
	sr. r.	<i>čüdno</i>	<i>čüdnō</i>	<i>bīdno</i>	<i>bīdnō</i>
mn.	m. r.	<i>čüdni</i>	<i>čüdnī</i>	<i>bīdni</i>	<i>bīdnī</i>
	ž. r.	<i>čüdne</i>	<i>čüdnē</i>	<i>bīdne</i>	<i>bīdnē</i>
	sr. r.	<i>čüdna</i>	<i>čüdnā</i>	<i>bīdna</i>	<i>bīdnā</i>
komp.		<i>čudnījī</i>		<i>bidnījī</i>	
pril.		<i>čüdno</i>		<i>bīdno</i>	
komp. pril.		<i>čudnīje</i>		<i>bidnīje</i>	

U ovih pridjeva ima kolebanjâ oblikâ n. p. A i n. p. C, vidljivog jedino u ž. r. jd. neodr. obl., koji može imati naglasak na osnovi (*čüdān* – *čüdna* – *čüdno*) ili na nastavku (*čüdān* – *čudnā* – *čüdno*).⁶⁷⁶ U n. p. A/C supostoje oblici prema n. p. A i prema n. p. C (*čüdān* – *čüdna/čudnā* – *čüdno*), a u n. p. A₂/C: oblici prema A₂: i prema C: (*bīdān* – *bīdna/bīdnā* – *bīdno*).

Deklinacija određenih oblika identična je deklinaciji n. p. A.

Popis pridjevâ

N. p. A/C

a) -an pridjevi

dvosložice: *čüdān* (*Ova žena je čüdna, ko bi š njôn imā pōsla.* (najstarija inf.); *Kad rēčēš da je čudnā, ondā je stvārno čudnā. A kad rēčēš da je čüdna, ondā je mālō māne čüdna.* (srednjovječni inf.),⁶⁷⁷ *gādān, jādān* (*Něma pāmēti, cīla je jādna.* (najstarija inf.)), *kišān* (*Ovā*

⁶⁷⁶ Najstarija informantica ima dočetni naglasak samo u pridjeva *potnā* i *zlobnā*, a u svih ostalih pridjeva ima naglasak na osnovi (*sītna, plōdna, čēdna* itd.). Ostale primjere s dočetnim naglaskom dobili smo od srednjovječnih informanata, što je za očekivati jer su oblici s dočetnim naglaskom inače u čak. govorima sekundarni. Vidi Kapović 2011: 45.

⁶⁷⁷ Šimunović 2009: *čüdan, -dna, -dno*.

gödina je kišnä.), *křšān* (*Kakö je nä mojā mālā křšna, debelä.* (najstarija inf.)), *möcān*,⁶⁷⁸ *plödān* (*Ča jě plödna, velě ti jih je rodila.* (najstarija inf.)),⁶⁷⁹ *pötān* ("znojan"),⁶⁸⁰ *sītān*,⁶⁸¹ *sklādān*, *sličān* (*slišna – slišno*), *smřtān*, *söcān*, *sprětān*, *štětān*, *vlāžān*, *zlöbān* (*Ča je nä žěnska zlobnä jer je đelōza da imāš ništö.* (najstarija inf.)).

trosložice: *pāmētan*, *slöbōdan*, *srāmōtan*.

b) *-en* pridjevi

dvosložice: *stüdēn*.⁶⁸²

N. p. A₂/C:

a) *-an* pridjevi

dvosložice: *bīdān* ("jadan, bijedan"; *jādna i bīdna*), *prāžān* (*čāša je prāžna*), *smīšān* (*Ča ti' je smīšna nä mālā.*), *strāšān*, *trīzān*,⁶⁸³ *trūdān* ("umoran"), *žēdān*.

b) *-ak* pridjevi

dvosložice: *krātāk* (komp. *krācī*, pril. *krātko*, komp. pril. *krāće*).⁶⁸⁴

8. ZAMJENICE

Zamjenice se dijele na imeničke, pridjevne i priložne, već prema tome koju vrstu riječi zamjenjuju. Budući da spadaju u nepromjenjive riječi, priložne se zamjenice često svrstavaju zajedno s priložima (npr. Babić 1991). Prema značenju zamjenice se dijele na osobne, posvojne, povratne, pokazne, neodređene, upitne i odnosne, s tim da upitne i odnosne

⁶⁷⁸ Šimunović 2009: *möcān*, *-a*, *-o*.

⁶⁷⁹ Šimunović 2009: *plödān*, *-dna*, *-dno*.

⁶⁸⁰ Šimunović 2009: *pötān*, *potnā*, *potnō*.

⁶⁸¹ Šimunović 2009: *sītān*, *-tna*, *-tno*.

⁶⁸² Šimunović 2009: *stüdēn*, *-denā*, *-denō*.

⁶⁸³ Šimunović 2009: *trīzan*, *trīznā*, *trīzno*.

⁶⁸⁴ Izvorni obrazac za n. p. B. je *krātāk – krātka – krātko* s dočelnim naglaskom u m.r (vidi Kapović 2011: 72). Oblik *krātka* vjerojatno je analoški, prema n. p. C (*těškā*). Usp. Šimunović 2009: *krōtak*, *krōlka*, *krōlko*.

zamjenice nisu posebne zamjenice već neodređene zamjenice s upitnom ili odnosnom funkcijom.⁶⁸⁵

8. 1. Imeničke zamjenice

Imeničke zamjenice dijele se, s obzirom na značenje, na osobne, povratne i neodređene.

8. 1. 1. Osobna zamjenica

lice	1. l. jd.
N.	<i>jā</i>
G.	<i>měne; od měne (öd mene), u měne, oko(lo) měne/me</i>
D.	<i>měni/mi</i>
A.	<i>měne; za měne, po měne, na měne, prid měne, uza měne, u měne, kroz měne/ me, zā me, pō me, nā me, ũ me, přidā me, ůzā me, krözā me</i>
L.	<i>na měni, o měni, po měni, prima měni, u měni</i>
I.	<i>s měnōn/s menōn</i>

lice	2. l. jd.
NV.	<i>tĩ</i>
G.	<i>těbe; ol těbe (öl tebe), u těbe, oko(lo) těbe/te</i>
D.	<i>těbi/ti</i>
A.	<i>těbe; za těbe, po těbe, na těbe, pril těbe, us těbe, kros těbe/te; zā te, pō te, nā te, ũ te, přidā te, ůzā te, krözā te</i>
L.	<i>na těbi, o těbi, po těbi, prima těbi, u těbi</i>
I.	<i>s těbōn/s tebōn</i>

lice	3. l. jd.		
rod	m. r.	sr. r.	ž. r.
N.	<i>ōn</i>	<i>(o)nō</i>	<i>(o)nā</i>
G.	<i>něga; od něga, oko(lo) něga/ga</i>	<i>ně; od ně, oko(lo) ně/je</i>	
D.	<i>němu/mu</i>	<i>nōn/non, jon</i>	
A.	<i>něga; za něga, po něga, na něga, prid něga, uz něga, kroz něga/ga; zā nie, pō nie, nā nie, ũ nie, přidā nie, ůzā nie, krözā nie</i>	<i>nũ (nú); za nũ, po nũ, na nũ, prid nũ, uz nũ, kroz nũ/je; zā nie, pō nie, nā nie, ũ nie, přidā nie, ůzā nie, krözā nie</i>	
L.	<i>na němu, o němu, po němu, prima němu, u němu</i>	<i>na nōn, o nōn, po nōn, prima nōn, u nōn</i>	
I.	<i>š nĩn</i>	<i>š nōn</i>	

⁶⁸⁵ Neki elementi ove klasifikacije preuzeti su iz Benićeve klasifikacije kukljičkih zamjenica (Benić 2014).

lice	1. l. mn.
NV.	<i>mĩ</i>
G.	<i>nãš, od nãš, oko(lo) nãš/nas</i>
D.	<i>nãmĩn/nan</i>
A.	<i>nãš, za nãš, po nãš, na nãš, u nãš, prid nãš, uz nãš, kroz nãš/nas</i>
L.	<i>na nãmĩn, o nãmĩn, po nãmĩn, prima nãmĩn, u nãmĩn</i>
I.	<i>s nãmĩn</i>

lice	2. l. mn.
NV.	<i>vĩ</i>
G.	<i>vãš, od vãš, oko(lo) vãš/vas</i>
D.	<i>vãmĩn/van</i>
A.	<i>vãš, za vãš, po vãš, na vãš, prid vãš, uz vãš, kroz vãš/vas</i>
L.	<i>na vãmĩn, o vãmĩn, po vãmĩn, prima vãmĩn, u vãmĩn</i>
I.	<i>s vãmĩn</i>

lice	3. l. mn.		
rod	m. r.	sr. r.	ž. r.
N.	(o)nĩ'	(o)nã	(o)ně
G.	<i>nĩh, od nĩh, oko(lo) nĩh/jih</i>		
D.	<i>nĩmãn/jin</i>		
A.	<i>nĩh, za nĩh, na nĩh, u nĩh, prid(a) nĩh, uz(a) nĩh, kroz nĩh/jih</i>		
L.	<i>na nĩmãn, o nĩmãn, po nĩmãn, prima nĩmãn, u nĩmãn</i>		
I.	<i>š nĩmãn</i>		

8. 1. 2. Povratna zamjenica

G.	<i>sěbe, ol sěbe (öl sebe), oko(lo) sěbe/se</i>
D.	<i>sěbi</i>
A.	<i>sěbe, za sěbe, na sěbe, prid sěbe, uza sěbe, kros sěbe/se, zã se, põ se, nã se, ũ se, pridã se, ũzã se, krözã se</i>
L.	<i>na sěbi, o sěbi, po sěbi, prima sěbi, pri sěbi, u sěbi</i>
I.	<i>(sa) sěbõn/(sa) sebõn</i>

Osobna i povratna zamjenica imaju naglašene i nenaglašene oblike. Naglašeni oblici javljaju se u svim padežima, a nenaglašeni samo u G., u D. i u A. Dativ povratne zamjenice nema nenaglašeni oblik, što je inače odlika čakavskih, a i mnogih štokavskih govora. Upotreba naglašanih, odnosno nenaglašanih oblika u izravnoj je svezi s time prethodi li zamjenici prijedlog ili ne. Prijedlozi mogu prethoditi zamjenici u svim kosim padežima, a u

G., u D. i u A. zamjenica može stajati i bez prijedloga. U G. i u D. prijedlog dolazi isključivo s naglašenim oblicima (*Od nîh mōra izabrāt jednū, dvî, tri;* *Vrtî se oko mēne;* *Ča sî učini' ōl sebe?*; *Pārtili smo prima tēbi.*). Jedino je u A. nakon prijedloga osim naglašene zamjenice (*Ča sān se sjīdila na nēga.*) moguća i nenaglašena (*Jā san se isto tāko naslonīla nā ne;* *Bolī te noga, i tēško stājēš nā ne;* *stā je pridā me, pōj pō ne, vō san donīla zā te, stāvī je svē pridā se; stā je ūzā me, prōšā je strāh krōzā me*). Bez prijedloga mogući su i naglašeni (*Na vōn slīci nēma ni tēbe ni nēga;* *A kad mi nīs bīla dobrā, ondā ću vū ćikulātu dāt nēmu.*) i nenaglašeni oblici (*Tō ćedu jon nočās stāvīt;* *Ūmrī non je mūž;* *Ka dōjde Pētra pa ćemo non dāt;* *I ondā jih pōšju u Pētre da onā nin pokāže;* *Ėvo jih.*).

Naglasak imaju, dakako, samo naglašeni oblici zamjenica. U većini oblikâ naglasak je na prvom ili jedinom slogu, bez obzira na to je li zamjenica u konstrukciji s prijedlogom ili nije. Dvosložni oblici imaju kratki naglasak na prvome slogu (A. *mēne, nēga, za mēne, na nēga*, D. *nāmin*, L. *o nāmin*, I. *za nīma(n)*), a jednosložni neoakut (G. *nē, nîh, od nē, od nîh*; D. *nōn*; A. *vās, nās, nîh, na vās, od nās, za nîh*; L. *o nōn*; I. *š nîn, š nōn*). Jedino A. 3. l. jd. ž. r. ima cirkumfleks (*Svîh san vīdi, sāmo nū nīsān. Nū san vīdi nāpōse.*), koji se izvan enklize uglavnom ostvaruje kao kratki naglasak (*Vō san donīla za nū.*).⁶⁸⁶

1. i 2. l. jd. osobne i posvojne zamjenice imaju u I. dvije naglasne varijante: uz kratki naglasak na prvome slogu (*A kakō je onā tāmo s tēbōn?*; *Strāšno me je volī, ūvīk me je vodi sēbōn.*) uobičajen je i neoakut na posljednjem slogu (*dōša je s menōn; ne zna ča će sa sebōn.*).

Naglasak preskače na prijedloge u A., pri čemu se koriste kratki oblici zamjenica *me, te, ne* (za 3. l. m. i. ž. r.). Na dvosložnim prijedlozima naglasak se ostvaruje kao kratki na prvome slogu (*pridā me, ūza se*), dok na jednosložne prijedloge dolazi do posebne neoakutske retrakcije naglasaka (*zā me, nā ne* itd.).⁶⁸⁷

Naglasak fakultativno preskače i u G. na prijedlog *od*, u primjerima *od mēne/ōd mene, ol tēbe/ōl tebe, ol sēbe/ōl sebe* (*Ča sî učini' ōl sebe?*; *Starija je ōd mene.*), ali nema preskakanja u primjeru *od nēga*, kao ni s drugim prijedlozima u G. (*Od nîh mōra izabrāt jednū, dvî, tri;* *Vrtî se oko mēne.*).

⁶⁸⁶ Prema zakonu o kraćenju dužine u finalnom otvorenome slogu, vidi 4. 5. 1.

⁶⁸⁷ Vidi 4. 6. 4.

8. 1. 3. Neodređene zamjenice

8. 1. 3. 1. Neodređena zamjenica *kò/čă*

N.	<i>kò/čă (čă)</i>
G.	<i>kôga; ol kôga, oko kôga/čëga (čësa); ol čëga, oko čëga</i>
D.	<i>kômu/čëmu</i>
A.	<i>kôga; na kôga, za kôga, prid kôga, po kôga, u kôga/čă; ză što, nă što, pô što, ũ što</i>
L.	<i>u kôn/u čên</i>
I.	<i>s kîn/čîn</i>

Zamjenica *kò/čă (čă)* može biti neodređena, upitna i odnosna.

- a) neodređena: 1. *Jă san svë ućinî pa čă būde.* 2. *Jës čă ućinî?* 3. *Svîh san zvăla, pa kô dôjde, dôjde.* 4. *A säd nêma kômu pîvât;*
- b) upitna: 1. *S kîn si dôšla?* 2. *S čîn ćeš otô istrî?* 3. *Čă sî ućinî ôl sebe?* 4. *A čă ćeš!;*
- c) odnosna: 1. *Ně znăn o kôn su govorîli.*

Upitna/odnosna zamjenica *kò/čă* u svim padežima ima kratak naglasak na prvom (ili jedinom slogu). Uz *čă* se javlja i varijanta *čă*, u značenju "nešto, ono što"⁶⁸⁸ (*Ukrčăš u ävûto, u brôd, ũ što jě, pa dôjdeš i donesëš, i îmăš čă hócëš; Nego vajă pôc u Sumartîn kûpîť ako ti čă făli.*). Naglasak se u L. dulji u cirkumfleks pred sonantom (*Ně znăn o kôn su govorîli; U čên ćeš pôc u crîkvu?*). Jedino I. ima neoakut (*S kîn si dôšla?, S čîn ćeš otô istrî?*). G. zamjenice *čă* glasi *čëga* (*A pôsli je dôšlo i ävutîh i trăktorîh, i bicîklîh i, a čëga nê?*), a od starijih govornika može se čuti i oblik *čësa* (*Ol čësa je vă böca?*, *Čësa?* u smislu *Čă govôrîš?*).

U A. se bez prijedloga za neživo koristi zamjenica *čă*, a naglasak često prelazi na pomoćni glagol koji slijedi.

- a) naglasak na zamjenici *čă*: 1. *Da üvîk se sjęcăš ničëga čă nîs imă.* 2. *...znăš čă ti je tô!;*
- b) naglasak na pomoćnome glagolu: 1. *Čă sî ućinî ôl sebe?* 2. *A čă ćeš!* 3. *Êee, čă tî je măli Ivân dôbăr u škôli.* 4. *...ondă îma zemjă, ondă prašina, po vôn vručîni, znăš čă jě tô.* 5. *...jedân nônde, Žerăvica, čă je stă nônde blîzû...*

⁶⁸⁸ Varijanta s cirkumfleksom postoji u mnogim čak. govorima. Vidi Kapović 2015: 235, ref. 852.

S prijedlozima se koristi zamjenica *štö*, pri čemu dolazi do neoakutskog povlačenja naglasaka na prijedlog.⁶⁸⁹

S: 1. *Ukrčâš u ävuto, u brôd, û što jê... 2. Nã što ćeš stävīt otĩ bronzĩn? 3. Ů što ću stävīt vű böcu? 4. Zã što će ti otã katrĩda?*

8. 1. 3. 2. Neodređene zamjenice s prefiksima

Neodređena zamjenica *kö/čä* ima i oblike s prefiksima: *ništö* "nešto" (1. *Ondä ga ništö zapĩtä, nĩ znä. 2. Skrojĩla san ništö röbe. 3. Möra bĩt ništö dīgôd kvâra.*), *ništa* (1. *Tô ti se stvřdnũlo tõ ti nêće bĩ zã ništa. 2. Pa se ne poznäjete ništa, ništa.*), *sväšta* (1. *Znâ ti ôn sväšta izĩst.*), *nikö* "netko" (1. *Vičen na niköga.*), *nĩko* (1. *Svĩh san zvãla, nĩko nĩ dôša.*), *sväko* "svatko" (1. *Sväko u selũ znä da mu je mätër čakulôna.*).

Deklinacija zamjenice *sväko/sväšta*

N.	<i>sväko/sväšta</i>
G.	<i>sväkēga/sväčēga</i>
D.	<i>sväkōmu/sväčēmu</i>
A.	= N. ili G.
L.	<i>u sväkēn/u sväčēn</i>
I.	<i>sa sväkĩn/sväčĩn</i>

Sa zamjenice *ništa* naglasak u A. preskače na proklitiku (*Dĩtë ne mĩsli nã ništa.; Tô ti se stvřdnũlo, tõ ti nêće bĩ zã ništa.*).

8. 1. 3. 3. Složene neodređene zamjenice

Složene neodređene zamjenice su: *čägôd*, *čäbĩlo/čabĩlo*, *bĩlo čä*, *kögôd*, *köbĩlo/kobĩlo*, *bĩlo kö*. Složenice *bĩlo čä* i *bĩlo kö* imaju dva naglasaka. Zamjenice *čabĩlo* i *kobĩlo* mogu imati naglasak samo na *bĩlo* (*čabĩlo*, *kobĩlo*; *däj čabĩlo*) ili dva naglasaka (*čäbĩlo*, *köbĩlo*; *nekä dôjde*

⁶⁸⁹ Vidi 4. 6. 4.

kôbîlo). Složenice *čāgôd* i *kōgôd* imaju naglasak samo na *gôd*, a zamjenica *ko/ča* ima prednaglasnu dužinu (*Ima kōgôd ko tō može naprāvīt; Mōrāš stāvī čāgôd tānkēga.*).

8. 2. Pridjevne zamjenice

Pridjevne zamjenice imaju pridjevsku deklinaciju, a dijele se na posvojne, pokazne i neodređene.

8. 2. 1. Posvojne zamjenice

jd.	1.	<i>mōj – mojă – mojě – mojĭ – mojě – mojă</i>
	2.	<i>tvōj – tvoją – tvoję – tvoji – tvoję – tvoją</i>
	3.	<i>ńégôv – ńégôva – ńégôvo – ńégôvi – ńégôve – ńégôva/ ńěžĭn – ńěžina – ńěžino – ńěžini – ńěžine – ńěžina</i>
mn.	1.	<i>năš – năša – năše – năši – năše – năša</i>
	2.	<i>văš – văša – văše – văši – văše – văša</i>
	3.	<i>ńĭhōv – ńĭhōva – ńĭhōvo – ńĭhōvi – ńĭhōve – ńĭhōva</i>

Deklinacija

rod	m. r.	sr. r.	ž. r.
NV.	<i>mōj</i>	<i>mōjě</i>	<i>mōją</i>
G.	<i>mōjěga</i>		<i>mōjě</i>
D.	<i>mōjĕn</i>		<i>mōjōn</i>
A	= N. ili G.		<i>mōjŭ</i>
L.	<i>o mōjĕn</i>		<i>o mōjōn</i>
I.	<i>(s) mōjĭn</i>		<i>(s) mōjōn</i>
nv.	<i>mōjĭ</i>	<i>mōjě</i>	<i>mōją</i>
g.	<i>mōjĭh</i>		
dli.	<i>mōjĭma(n)</i>		
a.	<i>mōjě</i>		

Posvojna zamjenica 2. l. jd. *tvōj – tvoją – tvoję* deklinira se isto kao i *mōj – mojă – mojě*. Zamjenica *ńěžĭn – ńěžina – ńěžino* deklinira se prema n. p. A₂!, a sve ostale zamjenice prema n. p. A. Predsonantsko duljenje prisutno je u N. m. r. zamjenice *ńégôv* (u naglašenome slogu), *ńĭhōv* (u nenagl. slogu), a fakultativno i u *ńěžĭn* (iza neoakuta). Izuzev zamjenica *mōj* i *năš*, posvojne zamjenice nemaju vokativa.

Posvojne zamjenice u kosim se padežima gotovo uvijek javljaju u određenom obliku, dok se neodređeni javljaju samo u frazemima *po mojŭ, po tvojŭ, po něžŭnu, po svojŭ* itd. (*Govôr tŭ čâ hŏcěš, ôn će ŭvŭk po svojŭ*).

8. 2. 2. Povratno-posvojna zamjenica *svŏj – svojă – svojě – svojŭ – svojě – svojă*

Ova se zamjenica deklinira kao povratna zamjenica *mŏj – mojă – mojě*.

8. 2. 3. Pokazne zamjenice

Pokazne su zamjenice u selačkome:

– (o) *vŭl(o)vŭ, (o)tŭl(o)tŭ, (o)nŭl(o)nŭ*

Deklinacija

rod	m. r.	sr. r.	ž. r.
NV.	(o) <i>vŭl(o)vŭ</i>	(o) <i>vŏl(o)vŏ</i>	(o) <i>văl(o)vă</i>
G.	(o) <i>vêgal(o)vêgal(o)vôga</i>		(o) <i>vě</i>
D.	(o) <i>vên(o)vôn</i>		(o) <i>vôn</i>
A	= N. ili G.		(o) <i>vŭ</i>
L.	o (o) <i>vên(o)vôn</i>		o (o) <i>vôn</i>
I.	(s) (o) <i>vîn</i>		(s) (o) <i>vôn</i>
nv.	(o) <i>vŭl(o)vŭ</i>	(o) <i>văl(o)vă</i>	(o) <i>věl(o)vě</i>
g.	(o) <i>vŭh</i>		
dli.	(o) <i>vîma(n)</i>		
a.	(o) <i>věl(o)vě</i>		

Zamjenice (o) *tŭl(o)tŭ* i (o) *nŭl(o)nŭ* dekliniraju se isto kao i zamjenica (o) *vŭl(o)vŭ*. U svih ovih zamjenica podjednako se često upotrebljavaju oblici s aferezom (*Dăj mi mălo ŭja, dăj mi mălo vŏga, dăj mi mălo nŏga*; *A ně četŭri žěnske grědŭ*; *Bŭla je nă vŏde, stăla je dŏli u ovêga, kraj mĕne*.) i bez nje (*Jă vŏ mĕcĕn u ovŭ sŭd da sprĕmŭn*; *Nămo ŭza Stŭdene ôlma onŭ ratăc*; *Otŭ pŭt, kăže, da mi je dă pĕt jedinŭc*.) Afereza u zamjenice *tŏ* daleko je češća ukoliko se ta zamjenica upotrebljava za upućivanje na ono što je upravo rečeno (*Tŏ mi je rĕka nŭ*

māli.; ĩma tēga pũno.; Ka san dõma ondä je tō tö.; Velë ti smo se tēn nasmĩjǎli, da õn nēce nē pulēnte!), no javljaju se i oblici bez nje (*Nä noge nosĩt otõ, hodĩt pũt Hũnca i nosĩt tē kašēte.*).

Od najstarije informantice zabilježili smo u I. i oblik *utõn* (*I ondä tö mõžēš vāko zavēzāt dvā-trĩ pũtā ko vrĩce, i zavēžēš s utõn sũkõn.*).

U NA. moguća su dva naglaska, kratki naglasak i cirkumfleks. Izvorno je riječ o cirkumfleksu koji se krati u finalnom otvorenome slogu.⁶⁹⁰

U G. m. r. također su mogući i kratki naglasak (*Jer nĩ bĩlo kō danās kūpĩceš mekĩn, kukurũza i vēga svēga, pa ceš dǎ bēštijǎn.; Dāj mi mǎlo ũja, dāj mi mǎlo vōga, dāj mi mǎlo nõga.*) i cirkumfleks (*...stǎla je dõli u ovēga, kraj mẽne.*)

– (o)vāki, tǎki, (o)nāki

Primjeri: S: 1. *Õn ti je ovāki, onā ti je onāka.* 2. *Nĩsmõ mĩ tǎke slikõvnice imǎli.* 3. *Ĩmāš tĩ tǎkēga ĩstēga?*

– ovolĩki, tolĩki, onolĩki

Primjeri: S: 1. *Ājme, da si ga sǎmo vĩdĩla, ovolĩki je narēša!*

8. 2. 4. Neodređene pridjevne zamjenice

Neodređene pridjevne zamjenice u selačkome su sljedeće:

– *kojĩ/kojĩ* (*kĩ*); *niki*, *svāki*, *kojigõd*, *bĩlo kojĩ*

⁶⁹⁰ Za primjere vidi 4. 5. 1.

Deklinacija

rod	m. r.	sr. r.	ž. r.
NV.	<i>kojîl/kojî' (kî)</i>	<i>kojô/kojö (kô)</i>	<i>kojâl/kojâ (kâ)</i>
G.	<i>kojêga (kêga)</i>		<i>kojě (kě)</i>
D.	<i>kojên (kên)</i>		<i>kojôn (kôn)</i>
A.	= N. ili G.		<i>kojûl/kojü (kû)</i>
L.	<i>o kojên (o kên)</i>		<i>o kojôn (o kôn)</i>
I.	<i>(s) kojîn (s kîn)</i>		<i>(s) kojôn (s kôn)</i>
nv.	<i>kojîl/kojî' (kî)</i>	<i>kojêl/kojě (kê)</i>	<i>kojâl/kojâ (kâ)</i>
g.	<i>kojîh (kîh)</i>		
dli.	<i>kojîma(n) (kîma(n))</i>		
a.	<i>kojêl/kojě (kê)</i>		

Neodređena, upitna i odnosna zamjenica *kojîl/kojî' – kojô/kojö – kojâl/kojâ* ima i kraći oblik *kî – kâ – kô*. Ovi se oblici uglavnom mogu čuti od najstarijih govornika i doživljavaju se kao zastarjeli. Čak i najstariji govornici u većini slučajeva koriste dužu varijantu, a slobodnom smo govoru srednjovječnih i mlađih informanata zabilježili samo dužu (*kojî' – kojâ – kojö*). Naglasak na ovoj zamjenici izvorno je cirkumfleks, koji se krati u finalnom otvorenome slogu.⁶⁹¹

Primjeri: *kojîl/kojî' (kî)*

– kratki oblici: 1. *U kû ćeš tî ûru dôč? U kô vrîme?* 2. *Gôri je bî kurîr kî je vodi...* 3. *Kê su gödine, dobrö je.*

– dugi oblici: 1. *Kojö dîtê će uzêst ovâko kômâd krûha pa će kîdât i jîst? Kojö?* 2. *...ondâ je ôn tö vodi nikêga čovîka kojî tö znâ, kojî se razumî u tö.* 3. *Kojî si brôj?* 4. *Kojî ti je vrâg?*

– Ostale zamjenice

S: 1. *Imâmo pûno tîh nikîh nêpotrêbnih slôv.* 2. *Nikî uspiju, a nikên kâže, dôjde u škôlu, ôpêt nê zna.* 3. *Pîščî kad nikâ vodâ kâpa.* 4. *Břž bi kojigôd stariji čovîk znâ.* 5. *Tö je za svâkêga čovîka.* 6. *Ôn ti je sa svâkîn u dobrê;* P: 1. *Svâko dîtê völi ôca.*

⁶⁹¹ Vidi 4. 5.

– *kakôv* – *kakôva* – *kakôvo*; *nĭkākôv* ("nikakav"), *nikākôv* ("nekakav"), *svākākôv*, *bĭlo kakôv*, *kakôvbĭlo*

Primjeri: S: 1. *Kakôv ćeš sĭr?* – *Dāj mi nĭkākôv, sâmo da je sĭr.* 2. *Nĭ ti ôn nĭkākôv sĭn.* 3. *Nekä büde kakôvbĭlo.* 4. *Ajmê, kakôv je ôn.* – *Kakôv?* – *Döbār je, kakôv mu je bĭ otäc.* 5. *Stävĭš mălo papĭră, bĭlo kakvêga, zatvörĭš, ôdma će ti se upālĭt.*

– *čihôv* – *čihôva* – *čihôvo* ("čiji"); *nĭčihôv* ("ničiji"), *ničihôv* ("nečiji"), *svăčihôv* ("svačiji"), *bĭlo čihôv* ("bilo čiji")

Upitna posvojna zamjenica *čihôv* – *čihôva* – *čihôvo* ima i varijantu *čikôv* – *čikôva* – *čikôvo* koju koriste uglavnom mlađi govornici.

Primjeri: S: 1. *Čihôvo je vö dĭte?* 2. *Čihôva si tĭ?* 3. *Ně znān čihôv je nö dvôr.*

– *kolĭki* – *kolĭka* – *kolĭko*; *bĭlo kolĭki*

Primjeri: S: 1. *Kolĭka je nă măla narêsla!*

– *kôgôd*, *čăgôd*

Primjeri: S: 1. *Pôj tămo do nê, rēc non čăgôd.* 2. *Bĭž bi kôgôd i dôša da si ga pozvāla.*

– *väs* – *svă* – *svö*

Primjeri: S: 1. *Svê ženë u selĭ znădu kakôv je ôn.* 2. *A ko će nahrănĭ svŭ tŭ dĭcu?* 3. *Naučĭćemo mĭ svêga š nôn.* 4. *Väs se istŭka.* 5. *Väs san se smočĭ.* 6. *Dôšla je svă cĭnă.* 7. *Znă ti ôn svêga izĭst.*

– *jedân* – *je(d)nă* – *je(d)nö*; *nĭjedân* – *nĭje(d)na* – *nĭje(d)no*

Zamjenica *jedân* – *je(d)nă* – *je(d)no* deklinira se kao broj *jedân* (vidi 9. 1.).

Primjeri: S: 1. *Jedân pŭt je jedân nônde, Žerăvica, ča je stă nônde blĭzu...* 2. *Nĭjedân ti tö čovĭk ne möže naprăvĭt.*

Zamjenice *kojĭl* *kojĭ* (*kĭ*), *čihôv*, *kakôv* i *kolĭki* upotrebljavaju se samo kao upitne ili odnosne zamjenice.

a) upitne zamjenice: S: 1. *U kû ćeš tî ũru dôć? U kô vrîme?* 2. *Kojô dîtě će uzěst ovâko kômād krûha pa će kîdāt i jîst? Kojô?* 3. *Čîhovo je vò dîte?* 4. *Čîhova si tî?* 5. *Kakôv ćeš sîr?* 6. *Kolîko îimate mäsîlî?*

b) odnosne zamjenice: S: 1. *Kê su gödine, dobrö je.* 2. *I ondä ih poslâli u Smrčëvîk, gôri je bî kurîr kî je vodi...* 3. *Döbâr je kakôv mu je bî otâc.* 4. *Në znân čîhöv je nò dvôr.* 5. *Jěš vîdîla kolîko smo zdräče otûkli?*

Napomena o naglasku: u zamjenica *kakôv*, *čîhöv* i njihovim izvedenicama odvija se predsonantsko duljenje u m. r. jd.; rezultat je u naglašenom položaju cirkumfleks (*nikākôv*, *ničîhöv*), a u zanaglasnom položaju dužina (*nîčîhöv*, *sväčîhöv*) koja se krati iza druge dužine (*nîkâkov*, *sväkâkov*). Složenice s *bîlo* imaju po dva naglaska (*bîlo kakôv*, *kakôv bîlo*; *bîlo kolîki*, *kolîki bîlo*).

8. 3. Priložne zamjenice

Priložne zamjenice spadaju u nepromjenjive riječi i u gramatikama se uglavnom obrađuju zajedno s priložima.⁶⁹² Ovdje ćemo samo nabrojati i oprimjeriti priložne zamjenice koje se najčešće javljaju u selačkome.

8. 3. 1. Načinske

– (*o*)*vâko*, *tâko*, (*o*)*nâko*, *kakö*, *bîlo kakö*, *kakö bîlo*

Primjeri: S: 1. *A jã ozdâli: "Kûpu žënske!" sâmo vâko.* 2. *A želîmö svî, a ça ćemo, tâko je bîlo döba, nâ.* 3. *Ovâko je nâ ôkrûgla, ondä ovöd îma vrâta.* 4. *Bî je pâ snîg, vâko, u vò vrîme.* 5. *Ondä ti je vâko, ëvo, tāmān kâ ovî stôl ti je vâko debjinë.* 6. *I ondä tò möžëš vâko zavëzât dvä-trî pûtä ko vriće, i zavëžëš s utôn sükôn.* 7. *Kakö ću vò učinîť? – Kakö bîlo.*

⁶⁹² Vidi npr. Babić 2002.

8. 3. 2. Pokazne

8. 3. 2. 1. mjesto

– vōd(e), vōder (zast.) i vōdeka (zast.) "ovdje"; tōte, tōter (zast.) i tōteka (zast.) "tu"; nōnde, nōnder (zast.) i nōndeka (zast.) "ondje"; dī "gdje", dībīlo, dīgōd, mǎlo di, nǎ(n)dī/nǎ(n)dī "nigdje", svūdi "svugdje"

Primjeri: S: 1. *Da mi je tō vōd, ne bī mi bī problēm.* 2. *Līpo bi ti bīlo vōd učīt.* 3. *Pobīgla nǎ i ovǎ Jērka ča jě bīla vōde.* 4. *Tōte ti je teta Vīnka üvīk čīstīla zēje.* 5. *A dobrō je, hōd! Ka ti je drügǎ jōš tōte.* 6. *Nōnde uspūt, nōnde blīzū Bērigoja.* 7. *I ondǎ se lǎko üspēlo nōnde priko vjtla.* 8. *Nōnota san mōga dīgōd pītāt.* 9. *Ka īdēn nīdī vānī, ondǎ to drūkčije mǎlo rēcēn.* 10. *Mǎlo di jǎ nīsān bī.* 11. *Mōra bīt ništō dīgōd kvāra.*

– vāmo, tāmo, nāmo

Primjeri: S: 1. *Nāmo pōviše Studēne, na Dušmānu. Nāmo īza Stūdene ölma onī ratāc. Onī od strānē od Bolǎ, onāmo.* 2. *Ondǎ je tāmo bī lōgōr, i ondǎ nī īšli tāmo.* 3. *Dōsta ti je nāmo ü strānu.* 4. *Žerāvica, ča je stǎ nōnde blīzu, nāmo, u Bilīnove dvōrē, kakō se grē.* 5. *Ondǎ tō mōra pōč večerās tāmo, tō cedu jon nočās stāvīt.*

8. 3. 2 .2. polazište

– ödāvle, odātīle, odonāmo, odvāmo, odonāmo, ödākle, ōkle(n) "odakle", ōnkle (zast.) "odakle", otkūda

Primjeri: S: 1. *Ōnkle si ti?* 2. *Otkūda jǎ tēbe znān?* 3. *Otkūda tī vōde?* 4. *Nīsmō se vīdīli ōklen si se rodīla.* (s vremenskim značenjem)

– ozgār, odizgār, ozdāl, odizdāl

Primjeri: S: 1. *Ovō, pa te svē bolī ozgār do dōli ovǎ škīna te bolī, kakō mī rēcemo škīna.* 2. *Jǎ san odizgār se surgāla dōli.*

8. 3. 2. 3. cilj

– dōkle, dovāmo, dotāmo, donāmo, dovūda, donūda, dōvle, dōtle

Primjeri: S: 1. *Koliko ĩma odovämo donämo?* 2. *Dôkle ćeš vōde stāt?* (s vremenskim značenjem)

8. 3. 2. 4. put

– *ovūda, tūda, onūda, svūda, kūda, kūda bĭlo, bĭlo kūda, nĭkuda*

Primjeri: S: 1. *Čä tūda govörĭš!* 2. *Tō se jĕdĭno vōde rĕče, nĭdi više. Sāmo vūda.* 3. *Hōd kūda bĭlo.* 4. *Grĕn svūda.* 5. *Bĭ ti je ōn svūda.*

8. 3. 3. Vremenske

8. 3. 3. 1. početak

– *olsäda, otäda, otkäda*

Primjeri: S: 1. *Otkäd si vōde?*

8. 3. 3. 2. kraj

– *dosäda, dotäda, dokäda, donūda, dôkle*

Primjeri: S: 1. *Dokä ćeš stāt vānka?* 2. *Dôkle ti je tĕplo, stōj.*

8. 3. 3. 3. ostalo

– *säda, ondä, käda, üvĭk, zäuvĭk, väzda, nĭkäd, kägôd*

Primjeri: S: 1. *Jēs ti bĭ käda tāmo?* 2. *Dōjdĭ kägôd būde.*

8. 3. 4. Količinske

– *(o)volĭko, tolĭko, (o)nolĭko, kolĭko, koliko gôd, bĭlo kolĭko, kolĭko bĭlo, nĭšta*

Primjeri: S: 1. *Pa se ne poznäjete nĭšta, nĭšta.* 2. *Jēs vĭdĭla kolĭko smo zdräče otŭkli?* 3. *Kolĭko jăbŭk ću donĭt? – Donēs mi koliko bĭlo.* 4. *Kolĭko ĩma da si vōde?* 5. *Koliko gô möže stāt ũ pĕć, tolĭko se mĭsĭlo krŭha.*

9. BROJEVI

9. 1. Glavni brojevi

9. 1. 1. Jednostavni glavni brojevi

– *jedân, dvâ/dvâ, trî/trî, četîri, pǎ(t), šês(t), sêdân, ôsân, dêvǎ(t), dêšǎ(t)*;⁶⁹³

– *jedanǎes(t), dvānǎes(t), trīnǎes(t), četnǎes(t), petnǎes(t), šesnǎes(t), sedamnǎes(t), osamnǎes(t), devetnǎes(t)*;

– *dvǎ(d)ese(t)/dvâjse(t), trî(d)ese(t)/trîjse(t), četrdesǎ(t), pedesǎ(t), šezdesǎ(t), sedandesǎ(t), osandesǎ(t), devedesǎ(t)*;

– *stô/stô, dvîsto, trîsto, četîristo, pêsto, šêsto, sêdânsto, ôsânsto, dêvêsto*;

– *ijâda/tîsûca, mijûn, mijârda*.

Deklinacija broja *jedân*

rod	m. r.	ž. r.	sr. r.
N.	<i>jedân/jǎ(d)nǎ</i>	<i>jǎ(d)nǎ</i>	<i>jǎ(d)nǎ/jǎ(d)nǎ/jǎ(d)nǎ</i>
G.	<i>jǎ(d)nǎga</i>	<i>jǎ(d)nǎ</i>	<i>jǎ(d)nǎh</i>
D.	<i>jǎ(d)nǎn</i>	<i>jǎ(d)nǎn</i>	<i>jǎ(d)nǎn</i>
A.	<i>jǎ(d)nǎn</i>	<i>jǎ(d)nǎ</i>	<i>jǎ(d)nǎ</i>
V.	<i>jǎ(d)dân</i>	<i>jǎ(d)nǎ</i>	<i>jǎ(d)nǎ</i>
L.	<i>jǎ(d)nǎn</i>	<i>jǎ(d)nǎn</i>	<i>jǎ(d)nǎn</i>
I.	<i>jǎ(d)nǎn</i>	<i>jǎ(d)nǎn</i>	<i>jǎ(d)nǎn</i>

⁶⁹³ Izvorne zanaglasne dužine u brojeva *devet* (< *dêvĕtŭ), i *deset* (< *dĕsĕtŭ) u selačkome se, kao i u mnogim drugim štok./čak./kajk. govorima mogu pokratiti, što se može objasniti velikom učestalošću tih riječi. Vidi Kapović 2015: 509, ref. 1833.

Od jednostavnih glavnih brojeva u selačkome potpunu deklinaciju imaju brojevi *jedân* – *je(d)nâ* – *je(d)nô* (prema pridjevskoj deklinaciji, n. p. B), *ijâda* (prema n. p. A imenica *e*-vrste), *mijûn* (prema n. p. B: imenica *a*-vrste m. r.) i *mijârda* (prema n. p. A₂: imenica *e*-vrste). Katkad se u govoru mogu čuti i ostatci deklinacije brojeva *dvâ/dvâ* i *tri/tri* (samo za ž. r.: *dônî san nîman dvîman, triîman*; za m. r koristi se isključivo *nîman dvojîci, trojîci* itd.).⁶⁹⁴

Brojevi *dva, tri* i *sto* imaju varijantu sa kratkim i sa dugosilaznim naglaskom (*dvâ/dvâ, triî/trî, stô/stô*).⁶⁹⁵

Naglasak preskače, mada ne uvijek, na veznik *i* i na prijedloge ispred glavnih brojeva *dvâ/dvâ, triî/trî, pêt, šest, sêdân, ôsân, dêvǎ(t) i stô/stô*.

– Primjeri s preskakanjem:

S: 1. *Diğnēn se ü pêt. 2. ôl dva brâta dicâ 3. nâ dvi strâne 4. osandesêt i pêt, stô dvâdeset i dva, trîdeset i tri 5. Rêc mi to ü dvi rîçi;*

NS: *osandesêt i pêt, çetrdesê i sedan, çetrdetîšêst;*

P: 1. *Ima dvâdeset i dvi gödîne. 2. Ka su bîli Trî krājâ pîvâlo se zâ Trî krājâ.*

Primjeri bez preskakanja:

S: *Ka dôjden u dêset, u dêvet ûri nî me vöja. 2. Ol dêsêt pa nâprîd. Ol dêsêt pa do petnâest, do šesnâes gödîn. 3. A Kêti mi îma pedesêt i sêdân gödîn.*

9. 1. 2. Kombinirani glavni brojevi

– *dvâdeset i jedân/dvastjedân, dvâdeset i dva/dvastîdva, dvâdeset i triî/dvastîtri* itd.

– *dvî ijâde, pêt ijâd,*

– *dvâ mijûnâ, pêt mijûnîh;*

– *dvî mijârde, pêt mijârdîh.*

U kombiniranih glavnih brojeva moguća je varijanta s veznikom *i* i bez njega. Desetice se često upotrebljavaju u skraćenom obliku *dvast-, trist-, çetrst-, pest-, šest-*,

⁶⁹⁴ Ovu pojavu u slobodnome govoru nismo zabilježili, ali nam je jedan stariji govornik potvrdio da se može tako reći.

⁶⁹⁵ Za ovu pojavu vidi 4. 5. 1.

sedandest-, osandest-, devedest- (dvastičetiri gödine; Čä píše na gr̥bu: dvazdëvët jedanaëstega tisuću dëvesto četřstrëće.)

Finalno se *-t* u složenih brojeva često ispušta, naročito u atributnoj poziciji.

Primjeri:

a) s *-t*: *Svë sãn tö zarādī sa svojīh pët přstīh.*;

b) bez *-t*: 1. *Īma vö vöd petnäes dãn.* 2. *Vöde si žīvīla do petnäes gödīn, nī ti tö strāno.* 3. *A prī po dësēt, dvānäes, petnäes dicē, dī nēce pīvāt.* 4. *Rēc da ćeš stāt jōš pē minūtīh.*

Brojevi *dvā(d)ese(t)* i *trī(d)ese(t)* imaju i kraće oblike *dvājsē(t)* i *trījsē(t)*. Često se, pogotovo u brzom govoru, ispušta *d* (*dvāese(t)*).

Primjeri: 1. *A nīh je bīlo břž dvādeset.* 2. *Pa nī, ondā je imāla dvājset gödīn.* 3. *Bīce bīlo jednū dvāese cëntimetār.*

Za približno označavanje količine koriste se kombinacije dvaju brojeva. U kombinaciji dvaju jednosložnih brojeva (*dvā-trī*, *pē-šëst*) naglasak je samo na drugom broju, a prvi ima prednaglasnu dužinu (1. *Mātēr mu břž stāvīla pō kilā pulēnte u dvā-trī lītra vodē.* 2. *Ako dvī-trī, pē-šëst u selō ako rodī, ëtō ti ga!* 3. *Jā sãn kilāžōn üvīk dvā-trī kilā ili gōri, ili dōli.* 4. *Nās pē-šëst dicē ako umīsi desētāk kilī krūha.* 5. *Jā san nō bīla ĩza rāta dvā-trī pūtā.*). U ostalih kombinacija naglasak je na oba broja (1. *Břš san imā četīri-pē gödīn.* 2. *Ūmřla je ĩma dësē-dvānäes gödīn.*).

9. 2. Redni brojevi

9. 2. 1. Jednostavni redni brojevi

– *prvīl prvī*, *drūgī*, *trëcí*, *čëtvřtī*, *pëtī*, *šëstī*, *sëdmī*, *ōsmī*, *devëtī*, *desëtī*,

– *jedanaëstī*, *dvanaëstī*, *trinaëstī*, *čëtrřnaëstī*, *petnaëstī*, *šesnaëstī*, *sedamnaëstī*, *osamnaëstī*, *devetnaëstī*,

– *dvadesëtī*, *tridesëtī*, *čëtrřdesëtī*, *pedesëtī*, *šezdesëtī*, *sedandesëtī*, *osandesëtī*, *devedesëtī*,

– *stōtī*, *dvīstōtī*, *trīstōtī*, *čëtrřistōtī*, *pëstōtī*, *šëstōtī*, *sëdānstoti*, *ōsānstoti*, *dëvestōtī* itd.;

– *ijāditi, dvī ijāditi* itd.;

– *mijūnti*.

9. 2. 2. Kombinirani redni brojevi

– *dvādeset i prvī dvasprvī dvastiprvī, dvādeset i drūgī dvazdrūgī dvastidrūgī* itd.

Redni se brojevi sklanjaju prema pridjevskoj deklinaciji; *prvī/prvī* sklanja se prema n. p. B (vidi 7. 2.), a svi ostali brojevi prema n. p. A.

Primjeri: S: 1. *Ovō je sādā okrēnūla drūga gödina.* 2. *U šēsti rāzrēd je bī, i kad je bīlo u sēdmi rāzrēd, ondā je iša u pēnsiju, i sād ōsmi mu ga nēma, tō je rādōst. (...) Ali kad je bī prvī, drūgi, trēći rāzrēd, ma kākvi! A sād je ōsmi, i svē mu je pēt.* 3. *Lāni je ūmrla, na šēs prvōga.* 4. *Mīsli da mu se rūga jedān drūgēn.* 5. *Ūmrli su jednēn jednō, drūgēn drūgo.* 6. *Ko cē dāt motōrīh pedesēt i prvē, pedesēt i drūge.* 7. *Pa nō pōčē četrdesē prvē, pa drūge, pa nāprīd.* 8. *Jā san tridesēte. A sīn mi je rōdēn pedesē devēte.* 9. *Mandolīne su pōčēle devedesē drūge, konāc devedesē trēće.* 10. *Jā san prvēga māška pripotomī ka je pokōjna nōna iz Prīstega dōšla...* 11. *rōdāk u drūgu.*

9. 3. Ostali brojevi

9. 3. 1. Priložni brojevi

Priložni su brojevi u selačkom: *jedān pūt, dvā pūtā, trī pūtā, prvī pūt, drūgī pūt* itd.

Primjeri:

S: *Jedān pūt je jedān nōnde, Žerāvica...*;

NS: *Jedān pū nīkād!*

9. 3. 2. Brojevne imenice

U upotrebi su brojevne imenice *dvōje, trōje, četvoro* itd.; *ōba dvā, ōbe dvī* itd. Imenice *dvōje, trōje, četvoro* itd., mogu se zamijeniti i glavnim brojevima (*dvā ditēta, nās dvā*). Za dvojicu muškaraca koristi se za *nīh dvā*, a za dvije žene *nīh dvī*.

Primjeri: S: 1. *Tò se svè uništìje, kò jednò dītè, kò dvòje, a čä?* 2. *Dòšli su nìh dvòje.* 3. *A nekä je sâmò udovìca, nèce svìrät. Sâmò kad su òba dvä.* 4. *S òba dvä òka trìpāš, a sa jednìn òkōn žmìrìš.* 5. *Dòšli su òbe dvì mojè kūmè.*

Brojevne imenice *polovinä, trećinä, četvrtinä, petinä, šestinä, sedminä, osminä, devetinä, desetinä, stotinä* itd. obrađene su zajedno s imenicama (vidi 5. 7.).

9. 3. 3. Dijelni brojevi

Dijelni su brojevi u selačkome *pò dvä, pò trī, po četìri, pò pēt, po dēsēt, pò stō* itd.

Naglasak preskače na prijedlog *po* s brojeva *dvä/dvā, trī/trī, pēt* i *stō/stō* (*pò stō kīlīh; dāj mi pò pēt*). U ostalih brojeva nema preskakanja (*plātī mi je po dēsēt*).

10. GLAGOLI

U ovome poglavlju slijedi opis selačkih glagola s morfološkog i naglasnog gledišta. U strukturi opisa prednost ima naglasni kriterij: svi su glagoli razvrstani prema naglasnim paradigmama n. p. A, n. p. B i n. p. C te njihovim potparadigmama, a unutar svake od njih prema glagolskim vrstama. Podjela kojom se koristimo preuzeta je iz Kapovićeve *Povijesti hrvatske akcentuacije. Fonetika* (2015) i pomalo se razlikuje od one tradicionalne iz dijakronijsko-sinkronijskih razloga (neki su glagolski razredi razdvojeni zbog različitog akcenatskoga razvoja); osim toga, modificirali smo je kako bi odgovarala potrebama današnjega selačkoga govora.

10. 1. Oblici

U selačkome govoru postoje sljedeći glagolski oblici:

- sprezivi glagolski oblici (kojima se izriču lica): prezent, perfekt, pluskvamperfekt, futur I, futur II, imperativ, kondicional I (sadašnji) i kondicional II (prošli). Aorist i imperfekt nisu u upotrebi i u govoru nema njihovih tragova.⁶⁹⁶
- nesperezivi glagolski oblici (bez oznake lica): infinitiv, glagolski pridjev radni (GPR) i glagolski pridjev trpni (GPT). Glagolski prilog sadašnji (GPS) koristi se ograničeno i uobičajen je samo u nekih glagola, a glagolski prilog prošli nije u upotrebi.

Selački glagoli određeni su sljedećim gramatičkim kategorijama:

- a) vid (svršeni i nesvršeni)
- b) stanje (aktiv i pasiv)
- c) vrijeme (prezent, perfekt, pluskvamperfekt, futur I, futur II, kondicional I i kondicional II)
- d) način (indikativ, imperativ i kondicional)
- e) lice (3 lica u jd. i mn.)
- f) rod (m. r., ž. r. i sr. r.)
- g) broj (jednina i množina)

10. 1. 1. Jednostavni glagolski oblici

Jednostavni glagolski oblici tvore se od infinitivne ili prezentske osnove. Infinitivna osnova dobija se odbacivanjem infinitivnoga nastavka *-t* (*umrĩ - t, vřdĩ - t, mǎhnũ - t, žřvĩ - t* itd.), a prezentska odbacivanjem infinitivnih završetaka *-ut, -it, -at* (*dřgn - ũt, glěd - āt, slřš - āt, žřv - ĩt, bǎc - āt*).

Za neke glagole vrijede posebna pravila:

- *e*-glagoli koji završavaju na *-st* i *-ć* imaju infinitivnu osnovu jednaku prezentskoj⁶⁹⁷ (*břst, bod-ěñ; ũć, ũjd-en; izǎć, izǎjd-ěñ; prěst, prěd-ěñ*);

⁶⁹⁶ Šimunović (2009: 49) u nekim bračkim mjestima bilježi prežitke aorista u nekim poslovicama i u živom pripovijedanju prošlih događaja, a za Ložišća navodi imperfekt gl. *břt* (*bišen, bišeš, biše, bišemo, bišete, bišedu*). Menac-Mihalić (1989: 88) također bilježi oblike imperfekta na Braču. U selačkome nijedan od ovih oblika nismo čuli.

– *va*-glagoli (*ova-/eva-*, *ava-* i *iva-* glagoli) za tvorbu prezentske osnove nakon odbacivanja *-at* zamjenjuju sufikse *-ov/-ev-*, *-av-*, *-iv-* sufiksima *-uj-*, *-aj-*, *-ij-* (*kup -ov- ät*, *kup -üj- ēn*, *obeć -āv- at*, *obeć -āj-ēn*; *fāl -iv- ät*, *fāl -ij- ēn*); u nekih *a/ā*-glagola na *-uvat* sufiks *-v-* zamjenjuje se sufiksom *-j-* (*pjuv -at*; prez. *pjüj -ēn*; *bjuv -ät*; prez. *bjüj -ēn*).

10. 1. 1. 1. Infinitiv

Infinitiv se u selačkome govoru, kao i u većini čakavskih govora,⁶⁹⁸ tvori od infinitivne osnove i nastavka *-t* ili *-ć*. U povratnih glagola dočeto se *-t* u pravilu ispušta ispred povratne čestice *se*, pa ga stoga ne bilježimo (*kūpā se*, *vrātī se*). U ostalim slučajeva *-t* se u govoru ponekad ostvaruje (*Ne möže nīko pīvāt više.*), a ponekad ispušta (...*ka se tīla udā kážu mladīci da ćedu jon priprīči pūtove, zazīdā gomīlu, stāvī šūmu, stāvī drāču, da se ne udāje u Pōvja.*). Finalno *-ć* može se izgovoriti kao *-ć* (*Üvīk īdēn lēc u pō nōci, jednū.*) i kao *-j* (*A Bābāc je bī trībā dōj kā māmāc za ovēga drügēga, da će mu pomōj.*). Završno *-t* i *-ć* otpadaju i pred pomoćnim glagolom *tīt. učinīću, vīdīću, dōću, pōću*.⁶⁹⁹

Skraćene infinitive imaju glagoli *stāt* ("stati", prez. *stānēn*), *stāt* ("stajati", prez. *stojīn*), a glagol *vīdīt* ima i skraćenu varijantu *vīt* (prez. *vīdīn/vīn*).

10. 1. 1. 2. Present

Present se tvori od prezentske osnove na koju se nadodaju prezentski nastavci. Razlikujemo tri vrste prezentskih nastavaka: *e*-nastavcima tvore se *e*-prezenti, *i*-nastavcima tvore se *i*-prezenti, dok se *a*-nastavcima tvore *a*-prezenti.

a) *e*-nastavci su: *-en*, *-eš*, *-e*, *-emo*, *-ete*, *-edu/-u*.

E-present imaju sljedeće glagolske vrste:

- *e*-glagoli: *pāst*, prez. *pādēn/pādēn*, *pādēš*, *pādē*, *pādemō*, *pādetē*, *pādedū/pādū*,
- *ne*-glagoli: *pūknūt*, prez. *pūknēn*, *pūknēš*, *pūknē*, *pūknēmo*, *pūknēte*, *pūknēdu/pūknū*,
- *a/je*-glagoli: *dīžāt*, prez. *dīžēn*, *dīžēš*, *dīžē*, *dīžēmo*, *dīžēte*, *dīžēdu/dīžū*,

⁶⁹⁷ Te se prezentske osnove tvore prema posebnim pravilima u koja ovdje nećemo zalaziti, a objašnjena su u Babić 2002: 681-688.

⁶⁹⁸ Usp. Menac-Mihalić 1989: 81-82.

⁶⁹⁹ Za primjere vidi 3. 3. 2.

– *va*-glagoli (uz zamjenu sufikasa *-ov/-ev-*, *-iv-* sufiksom *-uj-*, odnosno sufiksa *-av-* sufiksom *-aj-*, vidi gore):

– *ova*-glagoli: *kupovăt, kupŭjĕn, kupŭjĕš, kupŭjĕ, kupŭjĕmo, kupŭjĕte, kupŭjĕdu/ kupŭjŭ,*

– *iva*-glagoli: *fălĭvăt, prez. fălĭjĕn, fălĭjĕš, fălĭjĕ, fălĭjĕmo, fălĭjĕte, fălĭjĕdu/ fălĭjŭ,*

– *ava*-glagoli: *badăvăt, prez. badăjĕn, badăjĕš, badăjĕ, badăjĕmo, badăjĕte, badăjĕdu/ badăjŭ.*

b) *i*-nastavci su: *-in, -iș, -i, -imo, -ite, -idu/-u.*

I-prezent imaju *i*-glagoli:⁷⁰⁰

– *i/i*-glagoli: *čĭstĭt, prez. čĭstĭn, čĭstĭš, čĭstĭ, čĭstĭmo, čĭstĭte, čĭstĭdu/ čĭstu,*

– *a/i*-glagoli: *ležăt, prez. ležĭn, ležĭš, ležĭ, ležĭmŏ, ležĭtĕ, ležĭdu/ ležŭ.*

c) *a*-nastavci su: *-an, -aș, -a, -amo, -ate, -adu/-aju.*

A-prezent tvore *a/ă*-glagoli:

– *gucăt, prez. gucăn, gucăș, gucă/ gucă, gucămo, gucăte, gucădu.*

Selački glagoli imaju za 3. l. mn. prezenta paralelne nastavke *-du/-u*. Nastavak *-u* često se čuje u glagolâ n. p. C, koji imaju u 3. l. mn. neoakut na finalnom vokalu (*dovededŭ/ dovedŭ*). Posebice je to slučaj s glagolima n. p. C: koji u oblicima s nastavkom *-du* imaju slijed prednaglasne dužine i neoakuta (*bolĭdŭ/ bolŭ*). U glagolâ koji ne pripadaju n. p. C nastavak *-u* nešto je češći u starijih govornika, dok je među srednjovječnim i mlađim govornicima prilično rijedak.⁷⁰¹

⁷⁰⁰ Ova se podjela *i*-glagolâ na *i/i*-glagole (s infinitivnom osnovom na *-i*, tipa *čĭstĭt*) i na *a/i*-glagole (s inf. osnovom na *-a*, koje je dijakronijski odraz *ĕ* iza palatala, tipa *ležăt*) zasniva na sinkroniji i razlikuje se od podjele u Kapović 2015. Kapovićeva je podjela dijakronijska, pa on razlikuje *i*-glagole tipa *čĭstĭt, čĭstĭn* i *ă*-glagole, u koje spadaju glagoli s infinitivnom osnovom na *-ĕ* (ti se glagoli u selačkome sinkronijski podudaraju s glagolima tipa *vĭdĭt, vĭdĭn*) i oni na *-a* (*ležăt, ležĭn*).

⁷⁰¹ Nastavak *-du* prisutan je i na sjeveru i na jugu čak. narječja, s tima da se na sjeveru često proširio na sve glagole, a na jugu obično supostoji s drugim nastavcima. I Menac-Mihalić (1989: 83-84) navodi za Brač nastavak *-ju* (*ĭgrodŭ/ ĭgrăju, cŭvadŭ/ cŭvajŭ*), uz napomenu da se rijetko koristi. Ovaj nastavak uobičajen je i na Hvaru (vidi Benčić 2013: 16).

U nekih glagola nastavak je uvijek *-du*, npr. u gl. *jīst* i njegovih izvedenica (*Danäs više bēštije izīdū krūha nego nārôd.*) i u gl. *hodīt* sa supletivnim prezentom *grēn* (*grēdū niza Točīlo*).⁷⁰²

– Primjeri s *-u*:

S: najstarija inf.: 1. *Ondä se sastānu i ožēnu.* 2. *Onī tīču.* 3. *A čä blējū ovē ôvce!* 4. *Ča mē bolū lēdä.* 5. *Pasī rēžū na nū dīcu.* 6. *Jer jā znān, mēni Pētra pridāje dicī, dobīju jēdān u škōlī. Niki' uspiju, a nikēn káže, dōjde u škōlu, ōpēt nē zna.;* srednjovječni inf.: 1. *Vīše hōdāš, māne te nōge bolū, māne škīna.* 2. *Vīš kakō letū.* 3. *Onī smrdū.* 4. *Svī trāžu Rīkū.* 5. *A tāko, dōjdu vāko vīkēndon.* 6. *A ka me nēće da dovedū vōde.;*

NS: 1. *Onī rādu.* 2. *A vīš kakō Brāņkota zovū.;*

P: 1. *...jer vīdīš šta rādu, nē smīš ni grādī kūće, nego ti rūšu.*

– Primjeri s *-du*:

S: najstarija inf.: 1. *Onä dicä jih jīdīdu.* 2. *Jer īma pūno dicē kojä bāš nēcēdu učīt.* 3. *Danäs više bēštije izīdū krūha nego nārôd.* 4. *grēdū niza Točīlo.;*

NS: 1. *...naučīdu kakō cédu.;*

P: 1. *Nāše mōre je nājlīšjo, i za nāšo mōre se boridū vēlike zēmļe.* 2. *Tūčedū vēliki vālovi.* 3. *ne vōlīdu, ne žēlīdu, zov'edū, žīvēdu, žēnīdu.*

U *a/a*-glagolâ moguć je i nastavak *-ju*,⁷⁰³ no uglavnom u najstarijih govornika.

– Primjeri s *-ju*:

S: najstarija inf.: 1. *Pōlāk bi mi bīla dālā da odnesēn sōbōn i da jīn kraj nīh, kad mi vēć dāju jīst.* 2. *Čä līpo pīvāju!;* srednjovječni inf.: 1. *A tāmo obnāvaju kūcu u Nōvo Selō, a vīš.;*

NS: stariji inf.: 1. *Sä čekāju ga kă će dōć.*

– Primjeri s *-du*:

S: 1. *Jer jā znān, kad māli pīše zādaću, iāko mu dādū pēt, ūvīk se nājde grēškica.;*

⁷⁰² Dijakronijski gledano, nastavak *-du* proširio se upravo iz ovih dvaju glagola te iz glagola *dāt*, koji u selačkome ima i nastavak *-ju* (*kad mi vēć dāju jīst, iāko mu dādū pēt, ūvīk se nājde grēškica*). Kapović – usmeno.

⁷⁰³ Menac-Mihalić (1989: 83) također navodi za Brač nastavak *-ju* (*igrodu/igrāju, cūvadul/cūvaju*), uz napomenu da se rijetko koristi. I Šimunović (2009: 54-55) ovaj nastavak navodi kao moguć (uz nastavak *-du*) u glagolâ 5. vrste (*a/a*-glagolâ): *čūvoju/čūvoju, glēd-oju/-odu i znāju/znōdu*.

NS: 1. *I säd onö kuštädu bröd...*

U Povoljima smo zabilježili i nastavak -e, no vjerojatno se radi o utjecaju standarda (*To në šta rüşu öniman šta sü kûpîlî, nego rüşu i öniman šta na svojõn zemlî rãde*).

U *k/g/h*-glagolâ prezentska osnova (*peč-en, striž-en*) izjednačena je u svim licima, pa 3. l. mn. glasi *pečedû/pečû, strižedû/strižû*.

Neki glagoli u prezentu pokazuju određene osobitosti:

a) Nekolicina glagolâ s infinitivom na -at imaju dva moguća oblika u prezentu: *a*-prezent i *e*-prezent. To su glagoli *pücât, sîsât, skîtä se, šcîpât* i *zîbât* (prez. *pücân* i *püçên, sîsân* i *sîšên, skîtäñ se* i *skîčên se, zîbân* i *zîbjên*).

b) Glagol *živît*, koji ima infinitiv i GPR prema */i*-glagolima, iznimka je koja tvori *e*-prezent (*živên/živên, živêš, živê, živemö, živetë, živedû/živû*).

c) Glagoli *tît* i *möc* imaju u 1. l. jd. nastavak -u: *höcu, mögu*. U najstarije informantice zabilježili smo za 1. l. id. i varijantu *möžu* (*ne möžu ti jâ tò*), a za 3. l. jd./mn., uz uobičajeno *möže* i *möžedû/mögu*, varijante *ne möge/ne mögëdu* (*nîkād ne möge bît svë tîp-töp*).⁷⁰⁴

d) Glagol *hodît* ima supletivne oblike za prezent *grên, grêš, grê, grēmö, grêtë, grēdû* (*grēdû nîza Točîlo; grên stāvît kühât zêje*).

Neki selački glagoli imaju za prezent skraćene oblike:

a) glagol *jîst* i njegove izvedenice (*jîñ, jîš, jî, jîmö, jîtë, jîdû, izîst*);⁷⁰⁵

U ostalih glagola kratki oblici javljaju se samo u nekim licima, i to kao varijanta uz duge oblike:

b) *vîdît* (skraćeni inf. *vîñ*) u 1. l. jd *vîñ*, 2. l. jd *vîš/vîš* (S: 1. *Vîš, mëni je pûka kûk*. 2. *Vîš kojî je tò komplicîrani gövör*.);

⁷⁰⁴ Nastavak -u u 1. l. jd. u ovih dvaju glagola javlja se u mnogim čak. govorima. Menac-Mihalić (1989: 82) za Brač i Hvar bilježi paralelne ostvaraje -u i -en (*mögu/mören*). Šimunović (2009) navodi za Selca oblik *mören*, a Vuković (2001) bilježi za 3. l. jd. *möre*, no nekoliko nam je selačkih informanata negiralo taj oblik. U Novome smo Selu pak zabilježili *möže* i *möre* (*Ne möre mu ništa. – Möre, möre. – Ne möže*).

⁷⁰⁵ Dijakronijski je riječ o izvornom atematskom prezentu. Kapović – usmeno.

- c) *vajāt* "vājati", 3. l. jd. uz duži oblik *vajā*, javlja se kraći oblik *vā*, isključivo uz negaciju i nenaglašen (S: 1. *Ma tō nē vā dīnār. Nīšta mī ta nogā nē vaja.* 2. *I bī san ū goru s onīman tāṅkiman postolīman, nē vā nō nīšta.*; NS: *Bez tōga īgrā nē vaja.*; P: 1. *I nē vā se nīkāḍ dīrāt u tūḍe ōbičaje.* 2. *Kažījen ti, nē vaja tō.*). Ovaj glagol ima i dubletne oblike za GPR *vajālo/vālo* (*Jer je bīlo svēga i svāšta, a svē je tō vālo svojīman rukān.*);
- d) *mōc*, 2. l. jd. *mōžēš/mōš* (S: 1. *Ne mōš utēj tōte.* 2. *Ā mōš drukčīje rēč?*);
- e) *govorīt*, 1. l. jd. *govōrīn/govōr* (u brzom govoru: S: *A jā govōr: ma nī mi nīšta.*);
- f) *mīslīt*, 1. l. jd. *mīslīn/mīs* (u brzom govoru: S: *Jā mīs da su mi kjūč urēḍīli dicā.*; NS: *Jā mīs da su onī blīzū bīlī.*).

Bezlični su glagoli u selačkom, primjerice: *bolī*, *lampā/lampā* "sijeva", *grmī*, *dažjī* "kiši", *snižī* "sniježi", *pūše*. Osim gl. *pūhāt*, koji ne označava isključivo prirodnu pojavu (npr. *pūšēn ū ogān da se ne ugāsi*), ostali se glagoli javljaju samo u 3. l. jd. (gl. *bolī* se javlja i u 3. l. mn., npr. *bolidū me zūbi*).

10. 1. 1. 3. Imperativ

Imperativ se tvori od prezentske osnove dodavanjem sljedećih nastavaka:

- a) -Ø, -mo, -te

Pomoću ovih nastavaka imperativ tvore glagoli s prezentskom osnovom na suglasnik.

- e-glagoli (osim *i/u/ě*-razreda): *sēst*, imp. *sēd! sēlmo! sētte!*;
- ne-glagoli: *brīnūt*, imp. *brīn! brīnmo! brīnte!*;
- i-glagoli: *ložīt*, imp. *lōž! lōžmo! lōšte!*;
- a/je-glagoli: *glōḍāt*, imp. *glōḍ! glōḍmo! glōḍte!*;
- va-glagoli: *kupovāt* (prez. *kupūj-ēn*), imp. *kupūj! kupūjmo! kupūjte!*.

- b) -ī, -īmo, -īte

Ovim nastavcima imperativ tvore glagoli čija osnova završava na -CC-.

- ne-glagoli: *dīgnūt*, imp. *dīgnī! dīgnīmo! dīgnīte!*;
- i-glagoli: *čīstīt*, imp. *čīstī! čīstīmo! čīstīte!*;
- a/je-glagoli: *zvīžḍāt*, imp. *zvīžḍī! zvīžḍīmo! zvīžḍīte!*

c) -j, -jmo, -jte

Pomoću ovih nastavaka imperativ tvore *a/ā*-glagoli (*gucăt, imp. gucâj! gucâjmo! gucâjte!*) i glagoli sa skraćenim prezentskim oblicima *vîdît (vîť)* (1. *Pa ga pôj vîj, ča jê mlîn!* 2. *Vîj jê îma u frižidêrû.* 3. *Pôjte vîjte jê dôša;* za 1. l. mn. nismo zabilježili primjer) i *jîst (Jîj, jîj!)*.

U nekolicine glagola zabilježili smo dvije varijante:

- *rêst, imp. rêst/rêsti! rêstîmo! rêstîte!;*
- *křstîť, imp. křst/křsti! křstîmo! křstmo! křstîte/křstte!;*
- *oštrîť, imp. oštrîť oštrîť! oštrîmo! oštrîte/oštrîte! (Naoštrîte mi otî kosôr!)*.
- gl. *vapiť* ima imp. *vapiť! vapiťmo! vapiťte!*

Prema /č/ i /ž/ u prezentu u imperativu se u pravilu javljaju /c/ i /z/ (*rêc! rêcmo! rêcte!, pęc! pęcmo! pęcte!, lěz! lězmo! lěste!*), no u nekim primjerima /č/ i /ž/ ostaju (*strîž! strîžmo! strîšte!*).

Imperativ se često pojačava ubacivanjem imperativa glagola *pôc* "poći" (*pôj! pôjmo! pôjte!*) ispred imperativa glavnoga glagola (1. *Pôj vâнка se dêr!* 2. *Pôj nô posôl! Pôjte nô posôlte!* 3. *Pôj vîs pa céš ufâtîť.* 4. *Tâko mâlon đîci rêču: sâ pôj tâmo pa pâd!* 5. *Pôj napôj kozû.* 6. *Pôj parîcâj marêndu.* 7. *Pôj non se jâv sekûnd.*).

Za imperativ 3. l. jd. i mn. upotrebljava se konstrukcija *nekă + prezent (Rêc nin nekă prestănêdu.)*, a može se koristiti i za 1. l. jd. (*Pûs me nekă izîň.*).

U 1. l. mn. često se koristi konstrukcija *močă*, skraćeno od *hômô (< hodmo) čă* (1. *Močă izîst čăgôd.* 2. *Močă zapîvât.* 3. *Ėvo je gotôv obîd, močă rûčât.* 4. *Jê îša ubrât đrvă, bî bi rêka: močă.*).

U 2. l. jd i mn. imperativ se može pojačati česticom *ăjde!* (*Ăjde đîgni! Ăjde đîgnîte!*).

Imperativ glagola *bîť* glasi *bûd! bûlmo! bûtte! (Đîca, bûtte dôbri!)*.

Negativni imperativ tvori se na dva načina:

a) pomoću negacije *ne* pred imperativom (*Ne vûc!; Ne sêr!; Ne govôr glûposti!*);

b) *nemôj, nemôjmo, nemôjte* + infinitiv (*Nemôjte skākāt, dīca!; Nemoj me zajebāvāt!*).

Iako se oba načina mogu upotrebljavati u jednakim kontekstima, tvorba pomoću *nemôj* češće je u upotrebi. U 1. l. mn. koristi se samo oblik *nemôjmo* + infinitiv (*Nemôjmo sāda stāt.*).

U 1. i 2. l. mn. imperativa česte su fonetske promjene jednačenja suglasnika po zvučnosti (*mūž! mūžmo! mūšte!, ostāv! ostāvmo! ostāfte!, biž! bižmo! bište!*) i neke druge suglasničke promjene tipične za selački (npr. /čt/ > /št/: *sköč! sköčmo! sköšte!*).⁷⁰⁶

10. 1. 1. 4. Glagolski pridjev radni (GPR)

Glagolski pridjev radni tvori se od infinitivne osnove dodavanjem sufiksa *-l-* i kratkih pridjevskih nastavaka za rodove u nominativu (*-Ø, -a, -o, -i, -e, -a*). Finalno *-l-* u m. r. otpada (*pěkā – pěkla – pěklo* itd.).⁷⁰⁷

Prema /č/ i /ž/ u prezentu u GPR stoje /k/ i /g/ (prez. *pečēn/pečēn*, GPR *pěkā*, prez. *rěčēn*, GPR *rěkā*, prez. *lěžēn*, GPR *lěgā*).

U *e*-glagolâ *r/l*-razreda tipa *umrīt, istrīt* itd. dolazi u GPR do ispadanja *-i-* nakon *-r-* iz osnove (osim u m. r. jd.) (*ümri, ümrla, ümrlo, ümrli, ümrle, ümrla, ...jedân stâri sukânâc smo imâli, ônda bismo bîli na tō rāstŕli i lēgli...*). U Novome Selu uz oblik *ümri* (*Sā, Mūsica je mīslī da je ümri stâri.*) zabilježili smo i oblik *ümra* (*I ümra nôn stâri sēkār.*).

U nekih *ne*-glagola sufiks se ne dodaje na infinitivnu osnovu nego izravno na korijen (*maknūt*, GPR *mākla/maknūla*). Kod većine tih glagola moguće su obje varijante (*navīknulā se je* i *navīklā se je; pūknūla je* i *pūklā je; jēs umūknu?* i *jēs umūka?* itd.).

U selačkom ne postoji opozicija roda GPR u množini, nego se za sva lica koristi oblik za m. r. Ipak, većina mlađih govornika, a i mnogi srednjovječni govornici koriste u množini sva tri roda.

⁷⁰⁶ Vidi 3. 3. 3.

⁷⁰⁷ Ova je karakteristika uobičajena za Jčak. govore i za neke govore na zadarskim otocima, na Krku, u Istri i na Žumberku. Vidi Menac-Mihalić 1989: 96. Šimunović (2009: 50) u nekim bračkim mjestima (osobito u Ložišćima i u Dračevici) bilježi prežitke *-l-* u starijih govornikâ: *mōgal, zōbīl, krēt, Sīŕko, Bōj te blagoslovīl!*. Hraste (1940: 21) pak bilježi *-l-* u Nerežišćima: *mogla, rekal, išal, sovol* "psovao". Istočna bračka mjesta imaju participe na *-o* (*mōgo, rēko, išo, pěko, pūko, dvīgo, stēko*).

Primjeri:

S: 1. *Dică su se igrăli*. 2. *Tvojă nōna i jă bi se bîli kûpăli* (ženska inf.). 3. *Dică su biće okrićăli i ne mōgu să oklopîti*. *Iskrîvîli su ga*. 4. *Stablă su pōčēli zelenîti*. 5. *Ondă su bîli dvă boră, dvă măla borîcă su bîli*;

P: 1. *Cûre su dōbîli svojû slōbodu, mladići svojû slōbodu, i tăko su onî bîrăli po svojûn željî*. 2. *Bîla ti je Nōva gōdina, pa su bîli kōla*. 3. *Ka bi dōšli Trî Krăjă pîvalo se ză Tri krăjă*. 4. *A ôvce su čûvăli sredină Brăcă*. 5. *...i ženske su plēle bičve, i za ûje prodăvăli i nosîli po mîstiman...* 6. *...drvă su se sîkli, prodăvăli su se drvă...*

10. 1. 1. 5. Glagolski pridjev trpni (GPT)

Pridjev trpni tvori se od infinitivne ili prezentske osnove pomoću sufikasa *-n*, *-t*, *-en*, *-jen* i *-ven*. Pri dodavanju sufiksa *-jen* u pravilu dolazi do jotacije (*vîdîti*, GPT *vîdēn*; *čîstîti*, GPT *očîščēn*; *volîti*, GPT *vōljēn*; *-j-* se gubi u glagolâ čija osnova završava na *-r* (npr. *izgōrēn*, *zažmîrēn*, *pomîrēn*).

Načini tvorbe GPT-a:

1. Od infinitivne osnove, dodavanjem sufikasa *-n*, *-t* i *-ven* i pridjevskih nastavaka (*-Ø*, *-a*, *-o*, *-i*, *-e*, *-a*)

a) Sufiksom *-n*

– *e*-glagoli:

– *a*-razred: *orăt*, GPT *ûzorăn*; *derăt*, GPT *öderăn*; *srăt*, GPT *pōsrăn*; *brăt*, GPT *ûbrăn* (uz varijantu od prezentske osnove *ubērēn*) itd.;

– *j/va*-razred: *kăjăt*, GPT *pokăjăn*; *grijăt*, GPT *ugrijăn* itd.;

– neki glagoli *r/l*-razreda (kojima osnova završava na vokal): *klăt*, GPT *zăklăn* (uz varijantu od prezentske osnove *zakōjēn*) itd.;

– *a/i*-glagoli: *dřăt*, GPT *zădřžăn*; *ležăt*, GPT *zăležăn* itd.;

– *a/ă*-glagoli: *kopăt*, GPT *isköpăn*; *igrăt*, GPT *zaigrăn*; *motăt*, GPT *smötăn*; *cîpăt*, GPT *iscîpăn* itd.;

– *a/je*-glagoli: *grijăt*, GPT *ugrijăn*; *măzăt*, GPT *namăzăn*; *čeşjăt*, GPT *počeşjăn*; *glodăt*, GPT *oglodăn* itd.;

– *va*-glagoli: *mīlovāt*, GPT *pomīlovān*; *pākovāt*, GPT *spākovān*; *trovāt*, GPT *ötrovān*; *falīvāt*, GPT *falīvān*; *pribījāt*, GPT *ispribījān*; *zakopāvāt*, GPT *zakopāvān* itd.

b) Sufiksom *-t-*

- *e*-glagoli *p/b*-razreda, npr. *prosūt*, GPT *prösūt* itd.;
- većina *e*-glagolâ *n/m*-razreda: *proklēt*, GPT *pröklēt*; *napēt*, GPT *näpēt*; *otēt*, GPT *ötēt*; *načēt*, GPT *nāčēt*; *požāt*, GPT *pöžāt* itd.; *nadūt*, GPT *nādūt* (i *naduvēn*) itd.;
- neki *e*-glagoli *r/l*-razreda (s osnovom na *-CC-*, osim onih kojima osnova završava na *-r*), npr. *sagnūt*, GPT *sāgnūt* itd.;
- *ne*-glagoli: *dīgnūt*, GPT *podīgnūt*; *maknūt*, GPT *pomāknūt*; *iskrēnūt*, GPT *iskrēnūt* itd.

c) Sufiksom *-ven-*

- većina *e*-glagola *i/u/ě*-razreda: *umīt*, GPT *umivēn*; *obūt*, GPT *obuvēn*; *prolīt*, GPT *prolivēn*; *popīt*, GPT *popivēn* itd.;
- neki *e*-glagoli *r/l*-razreda: *udrīt*, GPT *udrivēn* itd.

2. Od prezentske osnove, dodavanjem sufikasa *-en-*, *-jen-* i *-t-* i pridjevskih nastavaka

a) Sufiksom *-en-*

- većina *e*-glagolâ:
 - *s/z*-razred: *trēst*, GPT *potresēn*; glagoli *grīst* i *müst* tvore GPT od alternante prezentske osnove za GPT: *izgrižēn* i *pomužēn*;
 - *p/b*-razred: *zēst*, GPT *prozebēn* itd.;
 - *k/g/h*-razred: *pēc*, GPT *pečēn*; *sīc*, GPT *posicēn*; *strić*, GPT *ostrižēn* itd.;
 - neki glagoli *i/u/ě*-razreda: *zavīt*, GPT *zavijēn* itd.

b) Sufiksom *-jen-*

- *i*-glagoli: *častīt*, GPT *počāščēn*; *vīdīt*, GPT *vīdēn*; *čīstīt*, GPT *očīščēn*; *slomīt*, GPT *slömjēn*; *volīt*, GPT *völjēn*; *zalūdīt*, GPT *zalūdēn*; *gorīt*, GPT *izgörēn* itd.;
- *e*-glagol *i/u/ě*-razreda *živīt*, GPT *proživjēn*.

c) Sufiksom *-t-*

– *e*-glagoli *r/l*-razreda (kojima osnova završava na *-r*): *prostrīt*, GPT *pröstřt*, *istrīt*, GPT *řstrřt*, *poždrīt*, GPT *pöžďřt* itd.

Iznimke:

- glagoli *brāt* i *klāt* mogu tvoriti GPT sufiksom *-n* od infinitivne osnove (*übrān*, *zāklān*) i od prezentske osnove (*ubērēn*, *zaköjēn*);
- *a/je*-glagol *vēzāt*, uz očekivano *svēžān*, ima i varijantu sa sufiksom *-jen* nadodanim na prezentsku osnovu *svēžēn* (*Kad je svēžēn*, *spütīla san mu rūke*.; najstarija inf.).

10. 1. 1. 6. Glagolski prilog sadašnji (GPS)

Glagolski prilog sadašnji u selačkome se tvori sufiksom *-ć* koji se nadodaje na 3. l. jd. prezenta. Pritom se kao polazni oblik ne uzimaju oblici na *-du*, već se u većine glagola uzima oblik na *-e*, koji se koristio u starijoj fazi selačkoga govora (*sidē-ć*, *ležē-ć*), a u nekih se glagola uzimaju i oblici na *-u* (*klečūć*, *plāčūć*, *skačūć*).⁷⁰⁸ U *a/ā*-glagolâ GPS se tvori od oblikâ na *-aju* (*igrājūć*). Ovaj je glagolski oblik u selačkome vrlo rijetko u upotrebi pa ga u slobodnome govoru nismo imali puno prilike zabilježiti (*dōša je klečūć do mēne*, *dōša je do mēne*, *skačūć*, *u jednēn skokū*). Većina primjera dobiveno je na upit, uz komentar da su ti oblici vrlo rijetko u upotrebi ili da se ne koriste, ali su mogući.

Neki su GPS dobli pridjevsku deklinaciju, te se koriste kao pridjevi: *nōsēća ženā* ("trudnica"), *mogūć* ("bogat") itd.

10. 1. 2. Složeni glagolski oblici

10. 1. 2. 1. Futur (prvi i drugi)

Futur prvi u selačkome tvori se od nenaglašenoga prezenta pomoćnoga glagola *tīt* ("htijeti") i infinitiva glavnoga glagola na *-t* ili *-ć*. Ukoliko se infinitiv nalazi ispred pomoćnoga glagola, završno *-t*, odnosno *-ć* ispada.

⁷⁰⁸ Vidi Šimunović 2009: 50.

Primjeri:

S: 1. *Iskresäcu žigicu pa cu pālī vätu.* 2. *Učiniću danäs jūhu.* 3. *Naprävīce ča je potriĭba.* 4. *Mislīceš da san porebanbīla.;*

P: 1. *Däceš mi bokūn kanelfīne za usādī. – Ma Mariĭja, däcu ti, jā san bäš vėliĭku imāla pa san je bācīla, ĭman jednū, däcu ti je.* 2. *...ali ka dītē narāstē, bīce njegövo. Dōce māli k öcu, ne bōj se.*

U glagolâ na -st dolazi do glasovne promjene /s/ > /š/.

S: 1. *Iziščēdu ti svē ako ne pārtiš ölma.* 2. *Zatvör ponīstru, ulišce ti māška!* 3. *Dobro se obūc, prozēšceš!*

Kada se infinitiv nalazi iza pomoćnoga glagola, završno -t se u govoru može pokratiti (vidi 3. 3.).

U brzome govoru postoji i skraćeni oblik š za 2. l. jd (S: 1. *Kakö š rēj?* 2. *Kä š dōc?*).

Futur drugi može se tvoriti na dva načina:

a) od svršenoga prezenta pomoćnoga glagola *bīt* i infinitiva nesvršenoga glagola (S: *Dōcu u vāš ka būdēn hodīt u spīzu.;* *Ako mi būdēš smētāt, nēcū vö nīkāđ dovršīt.*).

b) od svršenoga prezenta pomoćnoga glagola *bīt* i GPR (S: *Ka būdēš prolāzīla kraj butīge, rec jon da cu dōc.*)

10. 1. 2. 2. Perfekt

Perfekt se tvori od nenaglašenoga prezenta pomoćnoga glagola *bīt* i GPR.

Primjeri:

S: 1. *Tī si me zvāla pār pūtīh, a jā nīsān möga nīkāko.* 2. *Tāmō san tō rādī na tōn küci, a tō je prīlišno visōko, trōšno.* 3. *Strāšno me je volī, svūkūd me je vodī söbōn.* 4. *Sa je tō Lūka obĭnū i skōro svē prōsu.;*

NS: 1. *Sā, Mūsīca je mīslī da je ūmri stāri. A Ānka vīce, beštīmā: utēkā je, utēkā je onī stāri!;*

P: 1. *I onū je vāšu cĭkvu ōn sagrađī.* 2. *Dvastičetiri gödine san bīla u Nerežišćiman, nīstē me vīdīli.* 3. *Ka smo mī bīli mlādī, bīrā sī tī po svōme ūkūsu.*

U 3. 1. jd. perfekta povratnih glagola stariji govornici često zadržavaju pomoćni glagol *je* (S: 1. *Onâ se je müčîla*. 2. *Tô se je užâlo rēc*. 3. ...*ondä (...) se je mîsî krûh unûtra*. 4. *I u tî mîh se je mečâlo vînö, măsti, grôžje, (...) i pösli se je tö sa sükôn...*), ali se može i izostaviti (S: 1. *Koliko gô može stât ü pēć, toliko se mîsîlo krûha*. 2. *Ondä se u tö prosijâlo brăšno*. 3. ...*jer se ovö otvöreno vëlo üšće držâlo*.; NS: 1. ...*i ondä se odmäka onî brôd jedân mêtar*. 2. *I grê ôn, razmähâ se odonämo...*; P: 1. *I ôn se bîdan oženî*).

10. 1. 2. 3. Pluskvamperfekt

Tvori se od perfekta pomoćnoga glagola *bî* i GPR.

Primjeri:

S: *Bî je pâ snîg, vâko, u vö vrîme. A bîli smo sagradîli otë zîmê nü konöbu, pa smo tämo sidîli, čakulâli, grijâli se kraj ôgnâ*.;

NS: *On se bî ustâ, îša câ iz pösteje*.

10. 1. 2. 4. Kondicional (sadašnji i prošli)

Kondicional sadašnji tvori se od oblikâ pom. gl. *bî* za tvorbu kondicionala (*bi*,⁷⁰⁹ *biš*, *bi*, *bî(s)mo*, *bîte*, *bidul bi*) i GPR.

Primjeri:

S: 1. *Kad bi se najîla ondä bi ostävîla*. 2. *Ondä zagalâli se, da ne bî püca u nîh*. 3. *Lîpo bi ti bîlo vöd učît*. 4. *A kakö biš bëz jakëte, ä biš je ostävîla mënî?* 5. *Në bi se najële i dôšle preko Studëne kad je vrîme za hodît. Ondä bi onë îšle uzâ strânu, a jâ san mörâla za nîmân. I dôšla bi večerôn dôma, ondä lîpo bi bîla tämo*. 6. *Da ne bî se tö izvnrûlo!*;

P: 1. *Ka bi dôšli Trî Krājâ pîvalo se zâ Tri Krājâ (...) i ondä bi svîrâli s armönikon, i ondä bi čak i püşku dönîli. Ondä na zânu ka bi svršîlo, ondä bi se ispâlî tîr. Onda bi onä küca di su onî dôšli otvorîli vrâta i počästili ih*.

U svim licima može se koristiti i ujednačen oblik *bi* (za 2. 1. jd.: *Da ne bî tö uzîmâla pa jîla!*; primjeri za kondicional prošli: za 1. 1. mn.: *I ondä bismo bîli pričâli, i Fânta bi bîli čüvâli*; za 3. 1. mn.: *I bîli bi me nüdîli i dâli mi jîst*).

⁷⁰⁹ Šimunović (2009: 50) za 1. 1. jd. navodi oblik *bîn*, no mi ga u Selcima nismo zabilježili.

U najstarije informantice zabilježili smo za 3. l. mn. i oblik *bīsu* (*I bīli bi me nūdīli i dāli mi jīst, i svēga, nō, ča bīsu imāli, kakō kad je bīlo bōje, kād göre.*).

Kondicional prošli tvori se od kondicionala sadašnjeg pomoćnoga glagola *bīt* (*jā bi bī/bī*) i GPR.

Primjeri:

S: 1. *Ondā bi bīli rastopīli otī krūh, otī kvāsāc, i ondā bi ga stāvīli u brāšno i umīsīli krūh. A jā bi bīla uzēla onū štrūcu ovāko, ondā bi ovāko lomīla i jīla. Kad bi se najīla, ondā bi ostāvīla.* 2. *I ondā tāko bismo bīli nō pričāli, i teta Lēna bi bīla skūhāla ča je jādna imāla. I ondā bismo bīli pričāli, i Fānta bi bīli čūvāli.* 3. *Bīla bi uzēla kozē i išla u pāšu.* 4. *Tō bi bīli svīrāli ū roge, da skužāš;*

NS: 1. *Ondā bi ti bīli onī organizīrāli, dōšli ōde, ondā, vāko bi dōšli bīli pōsli, prīd nōc...* 2. *Sjēcān se, ka san bī pōčē s nōn žīvīt.* 3. *...i sestrā non dōli živē, u sūsīstvu, pa bi bīli za svētēga Āntū u Māškare dōšli;*

P: 1. *Ondā bi se jūdi obūkli, ūzēli o Tri Krājā rōbu i bīli bi nosīli sa sēbōn...*

10. 1. 2. 5. Pasiv

Pasiv se tvori od odgovarajućeg oblika pomoćnoga glagola *bīt* i glagolskoga pridjeva trpnog. Upotreba pasiva uobičajena je samo za neke glagole, i to isključivo u 3. l. jd. i mn.

Primjeri:

S: 1. *Ponīstra je bīla razbijenā, pa smo mōgli ūć.* 2. *Onō je sāda prigrāđeno i pokrivenō.* 3. *Nō bi se bīlo dālo lāko ogūlīt, kō nīšta, jer je ovī... vīše bīlo unūtra sāgnīto.* 4. *Nī to nēmu bāš nāpēto.* 5. *Plōka je napētā.* 6. *Ovī bōb mi je cīli zgāžēn.* 7. *Kūca je očīščēna, rōba je rāstṛta.* 8. *Rūkā je zavijenā sa fāšīcon.* 9. *Nemōj tāmo hodīt, svē je namāzāno pitūrōn;*

NS: 1. *Sestrā mi je ūdāta bīla ōde;*

P: 1. *Ondā nī bī bunār vākō dīgnūt.* 2. *A rūkā mu je bīla slōmjena, i dāndanās mu nī napravjena.* 3. *Onā je rōđena u Nēmačkon.*

10. 2. Naglasak

Tri su osnovne naglasne paradigme selačkih glagola n. p. A, n. p. B i n. p. C te njihove potparadigme. Osnovne karakteristike svake od ovih paradigama su sljedeće:

- n. p. A ima naglasak na osnovi u svim oblicima: u infinitivu (*gǎzīt*), u prezentu (*gǎzīn*), u imperativu (*gǎz!* *gǎzmo!* *gǎste!*) i u GPR (*gǎzī*, *gǎzīla*, *gǎzīlo*);
- n. p. B ima naglasak na osnovi u prezentu (*sköčīn*) i u imperativu (*sköč!* *sköčmo!* *sköšte!*), a na sufiksu u infinitivu (*skočī*) i u GPR (*skočīl* *skoči*, *skočila*, *skočilō*);
- n. p. C ima u infinitivu naglasak na sufiksu/nastavku (*zvāt*, *trēst*), u prezentu na nastavku (*zovēn*/*zovēn*), a u GPR pomični naglasak (*zvâ*/*zvâ*, *zvâla*, *zvâlo*).

Svaka od ovih naglasnih paradigama ima svoje potparadigme, a postoje i miješane naglasne paradigme n. p. A-C i n. p. B-C u kojih neki glagolski oblici imaju naglasak prema jednoj naglasnoj paradigmi, a neki prema drugoj (vidi dolje).

Ove naglasne paradigme nisu u svih glagolskih vrstâ podjednako zastupljene, kako je i prikazano u tablici 4.

Tablica 4. Zastupljenost naglasnih paradigama u pojedinim glagolskih vrsta

n. p.	n. p. A	n. p. B	n. p. C	n. p. A-C	n. p. B-C
<i>e</i> -glagoli	+	+	+	+	+
<i>ne</i> -glagoli	+	+	–	–	–
<i>i</i> -glagoli	+	+	+	–	–
<i>a/ā</i> -glagoli	+	+	+	–	–
<i>a/je</i> -glagoli	+	+	–	–	–
<i>va</i> -glagoli	+	+	–	–	–

10. 2. 1. Napomena o naglasku glagolskoga pridjeva trpnog u *e*-glagolâ

U svih glagolskih vrsta, osim u *e*-glagolâ, naglasak GPT-a ovisi o naglasnoj paradigmi glagola. *E*-glagoli predstavljaju iznimku, jer njihov naglasak ovisi o sufiksu.⁷¹⁰

Naglasak u GPT je kratak, ukoliko nije produljen u cirkumfleks ispred finalnog *-n* u m. r. jd. S obzirom na sufiks, naglasak može biti na osnovi, na sufiksu ili na prefiksu.

⁷¹⁰ Za naglasak GPT-a vidi još Menac-Mihalić 1997.

- naglasak na osnovi: GPT na *-n* s korijenom na *-CVC-* (*pokājān, pokājāno, pokājāni* itd.) i GPT na *-jen* (*očīšcēn, očīšcēna, očīšcēno* itd.);
- naglasak na posljednjem slogu sufiksa: GPT na *-en* (*dovedēn, dovedenā, dovedenö* itd.) i na *-ven* (*umivēn, umivenā, umivenö* itd.);
- naglasak na prefiksu: GPT na *-t* (*pōžāt, pōžāta, pōžāto* itd.) i GTP na *-an* u glagolâ s osnovom bez vokala (*zāklān, zāklāna, zāklāno* itd.).⁷¹¹

U oblicima za m. r. jd. GPT-a na *-en, -ven* i *-jen* odvija se predsonantsko duljenje u naglašenom i u nenaglašenom položaju.

- a) u naglašenome položaju: *rečēn, rečenā, rečenö, pokrivēn, pokrivenā, pokrivenö*;
- b) u nenaglašenome položaju: *izbörēn, izbörēna, izbörēno; viđēn, viđēna, viđēno*.

Zanaglasna dužina iz m. r. jd. može se fakultativno prenijeti i na ostale oblike. No ostvaraj tih dužina, kako to često biva slučaj u selačkome govoru, varira od govornika do govornika. Valja razlikovati ove zanaglasne dužine od zanaglasnih dužina u GPT na *-n* (*ūzorān, ūzorāna, ūzorāno*) i na *-t* (npr. *pōžāt, pōžāta, pōžāto; dīgnūt, dīgnūta, dīgnūto*). Ovdje su dugi vokali dio glagolske osnove i potječu od izvorno dugih vokala, te su stoga stabilne u svim licima GPT-a.⁷¹²

Slijedi opis svake pojedine naglasne paradigme i njenih potparadigama popraćen detaljnim popisom glagolâ. Natuknice su popraćene napomenama o pojedinim specifičnim oblicima i iznimkama, a neke od njih i citatima iz slobodnoga govora.

⁷¹¹ Za glagol GPR-a ž. r. glagola *napēt* zabilježene su varijante *nāpēta/napētā*.

⁷¹² Vidi 4. 3. 1. 1.

N. p. A

Osnovna karakteristika glagolâ n. p. A jest naglasak na osnovi u svim glagolskim oblicima: kratak naglasak u n. p. A (*sěst*, prez. *sědēn*; imp. *sěd!* *sělmo!* *sětte!*; GPR *sē/sě, sěla, sělo*) i cirkumfleks u n. p. A₁: (*zvîžďăt*, prez. *zvîžďēn*; imp. *zvîžďî!* *zvîžďîmo!* *zvîžďîte!*; GPR *zvîžďă, zvîžďăla, zvîžďălo*).

Za duljenje kratkoga naglasaka u cirkumfleksu u imperativu vidi 4. 4. 2. 3.

Naglasak GPT-a podudara se s naglaskom prezenta (n. p. A: *găzîn*, GPT *zgăžēn*; *dîgnēn*, GPT *dîgnūt*; *kûhăt*, GPT *skûhân*; n. p. A₁: *zapântîť*, GPT *zapâncēn*). Iznimka su *e*-glagoli (vidi gore).

GPS u pravilu ima kratki naglasak na osnovi (*grîjŭc*), no moguć je i neoakut na sufiksu (*mögŭc/mogŭc*).⁷¹³

1. *e*-glagoli

razred	a) <i>t/d</i> -raz.	b) <i>s/z</i> -raz.	c) <i>k/g/h</i> -raz.	d) <i>n/m</i> -raz.
inf.	<i>sěst</i>	<i>lîst</i>	<i>rěc</i>	<i>požăt</i>
prez.	<i>sědēn</i>	<i>lîzēn</i>	<i>rěcēn</i>	<i>požănēn</i>
	<i>sědēš</i>	<i>lîzēš</i>	<i>rěcēš</i>	<i>požănēš</i>
	<i>sědē</i>	<i>lîzē</i>	<i>rěcē</i>	<i>požănē</i>
	<i>sědēmo</i>	<i>lîzēmo</i>	<i>rěcēmo</i>	<i>požănēmo</i>
	<i>sědēte</i>	<i>lîzēte</i>	<i>rěcēte</i>	<i>požănēte</i>
	<i>sědēdu/sědŭ</i>	<i>lîzēdu/lîzŭ</i>	<i>rěcēdu/rěcŭ</i>	<i>požănēdu/požănŭ</i>
imp.	<i>sěd! sělmo! sětte!</i>	<i>lîz! lîzmo! liste!</i>	<i>rěc! rěcmo! rěcte!</i>	<i>požăn! požănmo! požănŭte!</i>
GPR	<i>sē/sě, sěla, sělo, sěli (sěle, sěla)</i>	<i>lîză, lîzla, lîzlo, lîzli (lîzle, lîzla)</i>	<i>rěkă, rěkla, rěklo, rěkli (rěkle, rěkla)</i>	<i>požăl/požă, požăla, požălo, požăli (požăle, požăla)</i>
GPT			<i>rečēn, rečenă, rečenö, rečeni (rečeně, rečenă)</i>	<i>pöžăt, pöžăta, pöžăto, pöžăti (pöžăte, pöžăta)</i>

⁷¹³ Ovaj je naglasak poopćen iz n. p. C. Kapović – usmeno.

razred	e) <i>r/l</i> -raz.	f) <i>i/u/ě</i> -raz.	g) <i>j/va</i> -raz.
inf.	<i>klāt</i>	<i>obūt</i>	<i>grījāt</i>
prez.	<i>kōjēn</i>	<i>obūjēn</i>	<i>grījēn</i>
	<i>kōjēš</i>	<i>obūjēš</i>	<i>grījēš</i>
	<i>kōjē</i>	<i>obūjē</i>	<i>grījē</i>
	<i>kōjēmo</i>	<i>obūjēmo</i>	<i>grījēmo</i>
	<i>kōjēte</i>	<i>obūjēte</i>	<i>grījēte</i>
	<i>kōjēdu/ kōjū</i>	<i>obūjēdu/ obūjū</i>	<i>grījēdu/ grījū</i>
imp.	<i>kōj! kōjmo! kōjte!</i>	<i>obūj! obūjmo! obūjte!</i>	<i>grīj! grījmo! grījte!</i>
GPR	<i>klā/klā, klāla, klālo, klāli (klāle, klāla)</i>	<i>obū/obū, obūla, obūlo, obūli (obūle, obūla)</i>	<i>grījā, grījāla, grījālo, grījāli (grījāle, grījāla)</i>
GPT	<i>zāklān,⁷¹⁴ zāklāna, zāklāno, zāklāni (zāklāne, zāklāna)</i>	<i>obuvēn, obuvenā, obuvenō, obuveni (obuvenē, obuvenā)</i>	<i>ugrījān, ugrījāna, ugrījāno, ugrījāni (ugrījāne, ugrījāna)</i>
GPS			* <i>grījūc</i>

a) *t/d*-razred

sēst (i *nasēst, olsēst, posēst, zasēst*), *srēst* (prez. *srētnēn, srētnēš* itd., imp. *srētni!*) i svršeni prezent glagola *bīt* (1. l. jd. *būdēn*).

b) *s/z*-razred

līst ("plaziti", imp. *līz!*, GPR *līzā, līzla, līzlo*; i *izlīst* "izaći", *ulīst* "ući").

c) *k/g/h*-razred

lēc (GPR *lēgā, lēgla, lēgle*, GPS *ležēc; polēc, prilēc, zalēc*), *mōc* (prez. *mōgu, mōžēš, mōžē, mōžēmo, mōžēte, mōžēdu*; javljaju se i oblici 1. l. jd. *mōžu*, 3. l. jd. *mōgē* i 3. l. mn. *mōgēdu* (zast.); *ne mōžu ti jā tō; nīkād ne mōge bīt svē tīp-tōp*,⁷¹⁵ GPR *mōgā, mōgla, mōglo* itd., GPS *mōgūc/mogūc*⁷¹⁶), *rēc* (i *izrēc, porēc, urēc, zarēc*).

d) *n/m*-razred

žāt ("brati travu", i *požāt, Grēn sa sīpōn požāt šeniču. Ā, kad jā svē vō požānēn!*).

⁷¹⁴ Zabilježena je i varijanta *zakōjēn*.

⁷¹⁵ Za detalje o prezentu ovoga glagola vidi gore.

⁷¹⁶ Usp. pridjev *mogūc, mogūcā, mogūcē*.

e) *r/l*-razred

klät (imp. *köj!*, GPT *zäklān* i *zaköjēn*; i *poklät*, *zaklät*), *mlit* (imp. *měj!*, GPT *samlivēn*; i *samlit*).

f) *i/u/ě*-razred

bdit ("bdjeti"; *A čä bdiže nad nīn mālīn.*; i *probdit*), *bīt* ("tući", i *izbīt*, *nabīt*, *olbīt*, *pribīt*, *razbīt*; GPT *izbivēn*), *brīt* ("brijati", i *izbrīt*, *obrit*), *čūt*, *dospīt* (i *prispīt*, *uspīt*), *falīt* ("pogriješiti"; *Falīli su kjūč pa su s otīn vājda vōde upīrāli i skrīvīli su ga.*), *gnīt* (GPT *sāgnīt*; i *sagnīt*), *krit* (i *pokrit*, *olkrit*, *sakrit*), *lit* (i *dolit*, *izlit*, *oblit*, *odlit*, *polit*, *prolit*, *zalit*), *nadūt* ("napuhati", GPT *nādūt*; i *izdūt* "ispuhati"),⁷¹⁷ *nazrit* (i *obazri se*), *nazūt* (i *sazūt*), *obūt* (i *izūt*), *šīt* (i *sašīt*, *zašīt*), *umīt*, *vīt* (i *odvīt*, *navīt*, *ovīt*, *podvīt*, *zavīt*; GPT *zavijēn*), *vrit* (prez. *vrīje*), *zadīt* ("zapeti"; *Zadī mi je parangāl u onī rēd.*; i *oldīt*), *zdrīt* ("sazrijevat", prez. *zdrīje*; i *dozrit*, *sazdrit*; *Jē sazdrīlo otō grōžje?*).

g) *j/va*-razred

grījāt (i *polgrījāt*, *prigrījāt* "pregrijati", *ugrījāt*, *zgrījāt*), *kājā se* (i *pokājā se*; imp. *Pōj se ispovīd*, *pa se pokāj!* *Pokāj se za grīhē.*), *lājāt* (i *zalājāt*), *trājāt* (i *potrājāt*).

2. Ostali glagoli

vrsta	a) <i>ne</i> -glagoli	b) <i>i</i> -glagoli	c) <i>a/ā</i> -glagoli	d) <i>a/je</i> -glagoli	e) <i>va</i> -glagoli
inf.	<i>dignūt</i>	<i>gāzīt</i>	<i>kühāt</i>	<i>dizāt</i>	<i>mīlovāt</i>
prez.	<i>dignēn</i>	<i>gāzīn</i>	<i>kühān</i>	<i>dīžēn</i>	<i>mīlūjēn</i>
	<i>dignēš</i>	<i>gāzīš</i>	<i>kühāš</i>	<i>dīžēš</i>	<i>mīlūjēš</i>
	<i>dignē</i>	<i>gāzī</i>	<i>kühā</i>	<i>dīžē</i>	<i>mīlūjē</i>
	<i>dignēmo</i>	<i>gāzīmo</i>	<i>kühāmo</i>	<i>dīžēmo</i>	<i>mīlūjēmo</i>
	<i>dignēte</i>	<i>gāzīte</i>	<i>kühāte</i>	<i>dīžēte</i>	<i>mīlūjēte</i>
	<i>dignēdu/ dignū</i>	<i>gāzīdu/ gāzū</i>	<i>kühādu/ kühāju</i>	<i>dīžēdu/ dīžū</i>	<i>mīlūjēdu/ mīlūju</i>
imp.	<i>dignī!</i> <i>dignīmo!</i> <i>dignīte!</i>	<i>gāz!</i> <i>gāzmo!</i> <i>gāste!</i>	<i>kühāj!</i> <i>kühājmo!</i> <i>kühājte!</i>	<i>dīž!</i> <i>dīžmo!</i> <i>dīšte!</i>	<i>mīlūj!</i> <i>mīlūjmo!</i> <i>mīlūjte!</i>
GPR	<i>dīgā, dīgla,</i> <i>dīglo, dīgli</i> (<i>dīgle, dīgla</i>)/	<i>gāzī, gāzīla,</i> <i>gāzīlo,</i> <i>gāzīli</i>	<i>kühā, kühāla,</i> <i>kühālo, kühāli</i> (<i>kühāle, kühāla</i>)	<i>dīzā, dīzāla,</i> <i>dīzālo, dīzāli</i> (<i>dīzāle, dīzāla</i>)	<i>mīlovā,</i> <i>mīlovāla,</i> <i>mīlovālo,</i>

⁷¹⁷ Šimunović 2009: *nadūt*, *nadūjen* (D)/ *nōdmen* (GH, Pč, Pr, L, M).

	<i>d'ignũ, d'ignūla, d'ignūlo, d'ignūli (d'ignūle, d'ignūla)</i>	<i>(gāzīle, gāzīla)</i>			<i>mīlovāli (mīlovāle, mīlovāla)</i>
GPT	<i>d'ignūt, d'ignūta, d'ignūto, d'ignūti (d'ignūte, d'ignūta)</i>	<i>zgāžēn, zgāžēna, zgāžēno, zgāžēni (zgāžēne, zgāžēna)</i>	<i>skūhān, skūhāna, skūhāno, skūhāni (skūhāne, skūhāna)</i>	<i>dīzān, dīzāna, dīzāno, dīzāni (dīzāne, dīzāna)</i>	<i>pomi'lovān, pomi'lovāna, pomi'lovāno, pomi'lovāni (pomi'lovāne, pomi'lovāna)</i>
GPS		<i>gāzēc</i>			

a) *ne*-glagoli

bādnūt ("ubosti", GPR *bādnūla*; *Tēbi je vāžno dī cēs ga bādnūt.*), *blēbnūt* (GPR *blēbnūla*), *brīnūt* (GPR *brīnūla*; i *pobrīnū se, zabrīnū se*), *būbnūt* (GPR *būbnūla/būbla*), *d'ignūt* (GPR *d'ignūla/d'igla*; i *izd'ignūt, pod'ignūt, zad'ignūt*), *g'īnūt* (GPR *g'īnūla*; i *izg'īnūt, pog'īnūt, ug'īnūt*; *Ako jā pog'īnēn, ēto vās dīco, pa snāđīte se.*), *gūrnūt* (GPR *gūrnūla*; i *pogūrnūt*), *ispūznūt* ("iskliznuti, npr. iz ruku", prez. *ispūznēn/ispūznēn*, imp. *ispūzni!*, GPR *ispūznūla/ispūzla*; i *opūznūt* "očelavjeti"), *kāpnūt* (GPR *kāpnūla*), *kīsnūt* (GPR *kīsnūla/kīsla*; i *pokīsnūt*), *klēknūt* (GPR *klēknūla/klēkla*; i *poklēknūt*), *klēpnūt* (GPR *klēpnūla*), *klīknūt* (GPR *klīknūla*), *mētnūt* (GPR *mētnūla*; i *smētnūt, umētnūt, zamētnūt*), *mīgnūt* (GPR *mīgnūla/mīgla*; i *namīgnūt*), *naćūhnūt* ("naslutiti", GPR *naćūhla*; *Jā san naćūhla da nī tōte svē bājno.*), *navīknūt* (GPR *navīknūla/navīkla*; i *olvīknūt*), *nīknūt* (GPR *nīknūla/nīkla*; i *iznīknūt*), *obrēc'nū se* ("trznuti se", GPR *obrēc'nūla se*), *og'lūhnūt* (GPR *og'lūhnūla/og'lūhla*; i *zag'lūhnūt*), *okīnūt* (GPR *okīnūla*), *oprēnūt* ("prestrašiti se", GPR *oprēnūla*), *ostīnūt* ("promrznut", GPR *ostīnūla*), *pīsnūt* (GPR *pīsnūla*), *pjūnūt* (GPR *pjūnūla*; i *ispjūnūt*), *pjūs'nūt* ("ćušnuti", GPR *pjūs'nūla*), *plānūt* (GPR *plānūla*), *počīnūt* ("odmoriti se", GPR *počīnūla*; *Ča smō učēri līpo počīnūli, pādāla je kīša.*; i *opočīnūt*), *podrīgnūt* (GPR *podrīgnūla*), *p'j'nūt* ("prdnuti", GPR *p'j'nūla*), *prikīnūt* ("prekinuti", GPR *prikīnūla*; i *okīnūt, raskīnūt, zakīnūt*), *pūknūt* (GPR *pūknūla/pūkla*), *rēpnū se* ("trgnuti se", GPR *rēpnūla se*), *slēgnū se* (GPR *slēgnūla se/slēgla se*), *smj'knū se* (GPR *smj'knūlo se/smj'klo se*, *Smj'klo se je, očemo kūpīt alāt?*), *smj'znūt* (GPR *smj'znūla/smj'zla*), *stāt* (skraćeni inf., GPR *stāla*; i *ostāt, postāt, pristāt, nastāt, nestāt, zastāt*), *stīsnūt* (GPR *stīsnūla*; i *pritīsnūt, stīsnūt*; *Tō cemo mī sūtra ūjutro stīsnūt otē kašūnē.*),

stvĕrđnūt (GPR *stvĕrđnūla*; *Tō ti se stvĕrđnūlo, tō ti něće bĭ zā ništa.*), *ščūtnū se* ("čučnuti", GPR *ščūtnūla se*), *šmĭgnūt* ("šmugnuti, uteći", GPR *šmŭgnūla*), *trĕpnūt* (GPR *trĕpnūla*), *trŭnūt* (GPR *trŭnūla*; i *istrŭnūt*), *umŭknūt* (GPR *umŭknūla/umŭkla*), *utĭhnūt* (GPR *utĭhnūla*), *užĕgnūt* (GPR *užĕglo*; *Vō ŭje je užĕglo, ně vā ništa.*), *zamŭknūt* ("ušutjeti", GPR *zamŭknūla/zamŭkla*), *zaosĭnūt* ("prestrašiti", GPR *zaosĭnūla*), *zgŭsnūt* (GPR *zgŭsnūlo*), *zĭnūt* (GPR *zĭnūla*), *žĭgnūt* ("probosti", GPR *žĭgnūlo*; *Žĭgnūlo me ništō u nozi.*).

b) *i*-glagoli

– *i/i*-glagoli

ašĭštīt ("brinuti o nekome, skrbiti"), *bābīt* ("pomagati pri porodu", i *obābīt*), *bālīt* ("sliniti", i *izbālīt*, *zabālīt*), *bāvĭ se* (imp. *bāv sel bāv se!*; i *dobāvīt*, *izbāvīt*, *nabāvīt*, *obāvīt*, *zabāvīt*), *besĭdīt* ("govoriti", i *probesĭdīt*), *bilĭžīt* (i *biļĕžīt*), *bĭstrīt* (imp. *bĭstrĭ!*; i *izbĭstrīt*, *razbĭstrīt*), *blātīt* (i *izblātīt*, *zablātīt*), *bogātīt* (i *obogātĭ se*), *borāvīt* (imp. *borāv!*; i *zaborāvīt*), *bŭbrīt* (imp. *bŭbrĭ!*; i *nabŭbrīt*), *cĭrĭ se* ("naprasno se smijati"), *cmārīt* ("izgoriti, pocrnjeti od čadi", i *zacmārīt*), *cĭpīt* (i *iscĭpĭ se*, *Ča sĕn se iscĭpĭla, pŭno san rādĭla.*), *čāstīt* (imp. *čāstĭ!*; i *počāstīt*),⁷¹⁸ *čĭstīt* (imp. *čĭst!*; i *čĭstĭ!*; i *iščĭstīt*, *očĭstīt*, *počĭstīt*, *pročĭstīt*, *raščĭstīt*), *čŭdĭ se* (imp. *čŭd se!*, GPS *čŭdĕc se*; i *iščŭdĭ se*, *načŭdĭ se*, *začŭdĭ se*), *čōravīt* ("slijepjeti", i *očōravīt*), *dĭmīt* (imp. *dĭm/dĭm!*; i *zadĭmīt*, *humār dĭmĭ*, *dĭmĭ se mĕso*), *dofātīt* ("dohvatiti", i *prĭfātīt*, *ufātīt*), *gādīt* (i *izgādīt*, *ogādīt*, *zgādīt*), *fālīt* ("nedostajati", i *pofālīt*, *zafālīt*), *gāzīt* (i *izgāzīt*, *nagāzīt*, *pogāzīt*, *prigāzīt*, *ugāzīt*, *zgāzīt*), *glādīt* (i *izglādīt*, *poglādīt*, *zaglādīt*), *grābīt* (i *nagrābīt*, *ugrābīt*, *zagrābīt*, *zgrābīt*), *gĭbīt* (i *izgĭbĭ se*, *zgĭbīt*), *gĭčīt* (i *izgĭčĭ se*, *zgĭčīt*), *gĭlīt* (i *izgĭlīt*, *prigĭlīt*, *zagĭlīt*), *gŭslīt* ("svirati gusle", i fig. "govoriti gluposti", imp. *gŭslĭ!*; *Čā tōte gŭslĭš!*), *hāštrīt* ("krčiti šumu", imp. *hāštrĭ!*; i *ohāštrīt*, *Grĕn hāštrīt mĕlo drvā.*), *hĭhĭrĭ se* ("smijuljiti se"), *hĭtīt* ("baciti", i *zahĭtīt*), *hŭdīt* ("ogovarati"; *Ča mĕ nā ženā hŭdĭ.*), *iscĭpīt* ("izmoriti"), *iškrīt* (imp. *iškrĭ*, i *zaiškrīt*), *iskŭsīt*, *iznebjŭšīt* ("izneblušiti"; *Vās san se iznebjŭšĭ!*), *iznevĭrīt* ("iznevjeriti"), *jĭdrīt* ("jedriti", imp. *jĭdrĭ!*; i *dojĭdrīt*, *izjĭdrīt*, *odjĭdrīt*), *kĭlavīt* (i *iskĭlavīt*), *kĭselīt* (i *ukĭselīt*), *kĭtīt* (i *iskĭtīt*, *okĭtīt*), *klādĭ se* (i *oklādĭ se*), *korĭstīt* (i *iskorĭstīt*, *okorĭstĭ se*), *kĭčīt* (i *raskĭčīt*, *iskĭčīt*), *kĭpīt* ("šiti", i *iskĭpīt*, *okĭpīt*, *pokĭpīt*, *zakĭpīt*), *krŭnīt* (i *okrŭnīt*), *kŭpīt* (i *skŭpīt*, *nakŭpīt*, *okŭpīt*, *pokŭpīt*), *kupŭsīt* (i *iskupŭsīt*), *kŭrīt* ("brzo hodati"),⁷¹⁹ *kvāsīt*

⁷¹⁸ Šimunović 2009: *častīt*, *častĭn*.

⁷¹⁹ *Kŭri relŭj* "sat ide". Šimunović 2009: *kurīt*, *kurĭn*.

(*"močiti"*, i *nakvāsīt*), *lūpīt* (i *zalūpīt*), *mīlīt* (i *omīlīt*, *smīlī* se), *mīrīt* (*"mjeriti"*, imp. *mīr!*; i *izmīrīt*, *omīrīt* *"odmjeriti"*), *mīslīt* (imp. *mīslī!*, GPS *mīslēc*; i *izmīslīt*, *pomīslīt*, *promīslīt*, *razmīslīt*, *smīslīt*, *zamīslīt*), *mīdīt* se (*"mrštiti se"*, i o vremenu; *Ča sē namīdīlo*, *mōga bi neverīn učitīt!*; i *namīdīt* se), *mīvīt* (i *izmīvīt*, *smīvīt*), *mūcīt* (i *izmūcīt*, *smūcīt*), *nažūrīt* (*"naborati"*), *nūdīt* (GPS *nūdēc*; i *iznūdīt*, *ponūdīt*), *obīsīt* (*"objesiti"*; *Ka se jā obīsīn*, *bīce van līpi nōs!*), *ofūrīt* (*"obariti"*, imp. *ofūr!*), *okūsīt*, *omlītavīt*, *omūtavīt* (*"postati nijem"*), *oplīvīt* (*"poplaviti"*; *Jučēr je pūno pādāla kīša*, *svē je oplīvīlo*), *oporāvīt* se (imp. *oporāv se/oporāv se!*), *ozdrāvīt* (imp. *ozdrāv/ozdrāv!*; i *prizdrāvīt*), *pāprīt* (imp. *pāpr!*; i *zapāprīt*), *pārīt* (i *opārīt*, *zapārīt*), *pātīt* (i *ispātīt* se, *napātīt* se), *pāzīt* (i *opāzīt*, *pripāzīt*, *zapāzīt*), *pīnīt* (*"pjesiti"*, imp. *pīn!*; i *uspīnīt*, *zapīnīt*, *Ča jē uspīnīlo mōre!*; i fig. *"bijesniti"*; *Ma nū ča sē pīnīdu!*), *plāšīt* (i *isplāšīt*, *poplāšīt*), *plāzīt* (GPS *plāzēc*; i *isplāzīt*), *prātīt* (i *isprātīt*, *poprātīt*), *prāvīt* (imp. *prāv/prāv!*; i *isprāvīt*, *naprāvīt*, *poprāvīt*), *přčīt* (i *ispřčīt*, *napřčīt* se), *pripřīt* (*"preopteretiti"*), *prīšīt* (*"žuriti"*), *přītīt* (i *napřītīt*, *upřītīt*, *Grēn napřītīt ništō šūme na vēga tovara*), *prūžīt* (i *isprūžīt*), *přžīt* (*Grēn ispržīt mǎlo kukurūza na tāvu*; i *ispřžīt*, *popřžīt*, *spřžīt*), *pūnīt* (i *ispūnīt*, *napūnīt*, *popūnīt*), *pustōšīt* (i *opustōšīt*), *rānīt*, *remētīt* (i *poremētīt*), *rūsīt* (i *porūsīt*, *razrūsīt*, *srūsīt*), *sakātīt* (i *osakātīt*), *sīdrīt* (imp. *sīdr!*; i *usīdrīt*), *sīlīt* (i *prisīlīt*), *sīrīt* (i *usīrīt*, *Grēn usīrīt mǎlo sīra da nan trāje vīše vrīmena*), *sjātīt* se, *sjētīt* (i *prisjētīt* se), *skřbīt* (*Skřbi za nēga mǎlēga*), *slābīt* (i *oslābīt*), *slāvīt* (GPS *slāvēc*; i *proslāvīt*), *sličīt*, *slīnīt* (imp. *slīn!*, GPS *slīnēc*), *smīstīt* (*"smjestiti"*, imp. *smīstī!*; i *nadomīstīt*, *namīstīt*, *pripomīstīt* *"premjestiti"*), *spūtīt* (*"sputati"*; *Spūtīla san mu nōge, da ne mōže hodīt*), *stārīt* (i *ostārīt*), *stāvīt* (imp. *stāv/stāv!*; i *dostāvīt*, *nastāvīt*, *ostāvīt*, *postāvīt*, *pristāvīt*, *sastāvīt*, *zaustāvīt*), *strāšīt* (i *pristrāšīt*, *ustrāšīt*), *svādīt* (imp. *svād!*; i *posvādīt*), *svīdīt* se, *svrīlīt* (*"ugrijati"*; *Svrīl mi otū jūhu!*), *ščētīt* (i *iščētīt*, *naščētīt*, *oščētīt*), *tjēšīt* (i *tīšīt*, i *utjēšīt*), *tlāčīt* (i *potlāčīt*, *Ča sū me potlāčīli, kō da san nājgōra! Grūbo su mi rēkli*), *tovārīt* (i *natovārīt*), *trātīt* (*Trātīn vrīme zalūdū!*; i *potrātīt*), *třžīt* (*"ispuhati pšenicu, kad je u klasju"*; *Grēn istřžīt ovō šenīce, da slāma īde čā*), *tumāčīt* (i *protumāčīt*, *rastumāčīt*), *ufātīt* (*"uhvatiti"*, i *prīfātīt*), *ulāzīt* (GPS *ulāzēc*; i *dolāzīt*, *izlāzīt*, *odlāzīt*, *prīlāzīt*, *prolāzīt*, *razilāzīt* se, *zalāzīt*), *unakāzīt*, *unīštīt* (imp. *unīštī!*), *uplīsnāvīt* se, *uprāvīt*, *urānīt*, *usmřītīt*, *usrīčīt* (*"usreciti"*), *uzrīgñūt* (*"podrignuti"*, GPR *uzrīgā*, *uzrīgla*, *uzrīglo*; *Ča si uzrīgla!*), *vādīt* (i *izvādīt*), *vīdīt/vīt* (prez. *vīdīn/vīn*, *vīdīs/vīs*, *vīdī*, *vīdīmo*, *vīdīte/vīte*, *vīdīdu*; i *izvīdīt*, *obnevīdīt*; složenice nemaju skraćene oblike), *vīsīt* (i *izvīsīt*, *ōvīsīt*, *navīsīt* *"pristaviti za kuhanje"*, npr. *navīsīt bronzīn* *"pristaviti lonac"*, *zāvīsīt*),

vītrīt ("vjetriti", imp. *vītrī!*; i *izvītrīt*, *provītrīt*), *vlāžīt* (i *navlāžīt*, *ovlāžīt*), *zakļvī se* ("posvađati se do krvi"), *zakļjavīt* ("ostati skotna", o životinji), *zapovīdīt* (i *ispovīdīt*, *pripovīdīt*, *isripovīdīt*), *zarātīt*, *žālīt* (imp. *žāl!*; i *požālīt*, *prižālīt*, *zažālīt*).

– *a/i*-glagoli

postōjāt (i *nāstōjāt*, *sāstōjāt*).

c) *a/ā*-glagoli

bādāt ("bosti" i "saditi"; *Jā bādān bōb i kumpīrē*; i *izbādāt*, *nabādāt*), *brēcāt* ("isprekidano zvoniti u sprovodu"), *drūkāt* ("navijati u sportu"), *cāpāt* ("šuškati potkovama" (o konju); *kōn cāpa dobrō*), *cōtāt* ("šepati"),⁷²⁰ *čēkāt* (i *dočēkāt*, *počēkāt*, *pričēkāt*, *sačēkāt*), *dōškāt* ("dočekati"; *Bila je prava batoška. Samo je boce ni doška*.⁷²¹), *glāsāt* (i *izglāsāt*), *glēdāt* (i *poglēdāt*, *priglēdāt*, *proglēdāt*, *uglēdāt*, *zaglēdā se*), *grūdāt*, *gūžvāt* (i *zgūžvāt*), *fātāt* ("hvatati", i *pofātāt*), *hīzāt* ("trzati"), *hlāmāt* ("mahati, lelujati se"), *hmūtāt* ("žvakati", u prenesenom smislu "govoriti gluposti"; *Ne hmūtāj!* – vrlo česta selačka uzrečica), *hūstāt* ("žvakati", i *pohūstāt*, *prihūstāt* "prebroditi"; *Ma īsto bi čovīk i tō svē prihūsta, da nīma proklētega mīšēca agūsta...*,⁷²² *prohūstāt*), *hūškāt* (i *nahūškāt*), *jādā se* (i *izjādā se*), *jēcāt* (i *zajēcāt*), *kāpāt* (prez. *kāpā* i *kāpjē*, i *iskāpāt*, *nakāpāt*, *pokāpāt*), *kīdāt* (i *iskīdāt*, *pokīdāt*, *raskīdāt*), *klīmāt* (prez. *klīmān* i *klīmājēn*, GPR *klīmā*, i *rasklīmāt*), *kīmāt* (i *pokīmāt*, *zakīmāt*), *klānā se*, *kūcāt* (i *olkūcāt*, *pokūcāt*, *zakūcāt*), *kūhāt* (i *prikūhāt* "prekuhati", *prokūhāt*, *skūhāt*, *zakūhāt*), *kūšāt* (i *iskūšāt*, *okūšā se*, *pokūšāt*), *lūtāt* ("lūtati"; *Dī lūtāš?* ; i n. p. B:), *mōrāt* (prez. niječni: *nē morān*), *mřdāt* (i *razmřdāt*), *mūmāt* ("žvakati"), *mūštrāt* ("vježbati, dresirati", i *izmūštrāt*), *očitovā se*, *otvārāt* (i *rastvārāt*, *zatvārāt*), *pādāt* (i *ispādāt*, *napādāt*, *propādāt*, *raspādā se*, *upādāt*, *zapādāt*), *pīpāt* (i *ispīpāt*, *napīpāt*, *popīpāt*), *pīvāt* (i *ispīvāt*, *propīvāt*, *raspīvā se*, *zapīvāt*), *pjūcāt* ("pljucati", i *ispjūcāt*, *popjūcāt*), *plēškāt* ("šamarati", i *isplēškāt*), *plīvāt* (i *isplīvāt*, *priplīvāt* "preplivati", *proplīvāt*, *uplīvāt*, *zaplīvāt*), *přpāt* ("čeprkati, npr. po zemlji", i *ispřpāt*), *pūcāt* (prez. *pūcān* i *pūcēn*, GPR *pūcā*, i *napūcāt*, *spūcāt*, *zapūcāt*),⁷²³ *rabōtāt* ("teško raditi"), *rīgāt* (i *izrīgāt*, *porīgāt*), *sīsāt* (prez. *sīsān* i *sišēn*, imp. *sīš!*; i *posīsāt*), *slūšāt* (i *poslūšāt*), *spřdāt* ("zadirivati"; *Ča mē spřdāš?*), *spūgāt* ("obrisati spužvom", i *pospūgāt*),

⁷²⁰ Šimunović 2009: *cōtāt*, *cōtan*.

⁷²¹ Zlatan Jakšić (1988), *Naš boćin*.

⁷²² Zlatan Jakšić (1988), *Težāk*.

⁷²³ Šimunović 2009: *pūcot*, *pūčen*.

süpāt ("namakati", npr. *nasüpāt krüha u jühu*, i *nasüpāt, posüpāt, usüpāt*), *šältāt* ("mijenjati brzinu pri vožnji", i *prišältāt*), *šībāt* (i *išībāt*), *šćucāt* ("štucati"), *škjöcāt* ("škljocati"), *štrāpāt* ("prskati, špricati", i *ištrāpāt, poštrāpāt, zaštrāpāt*), *tīrāt* ("tjerati", i *istīrāt, natīrāt, potīrāt*), *tjgāt* (i *istjgāt, otjgāt, potjgāt, rastjgāt*), *trīpāt* ("treptati", prez. *trīpān* i *trīpjēn*, GPR *trīpā*), *tj'kā se, tjzāt* (i *rastjzāt, zatjzāt*), *üfā se, uzdisāt, uzīmāt* (starije *vazīmāt*), *vārāt, večērāt, vrācāt, zlämenā se* ("prekrstiti se"), *žālovā se* ("izraziti sućut").

d) *a/je*-glagoli

dīzāt (i *izdīzāt, podīzāt, uzdīzāt*), *dosīmāt* ("dosezati"), *grijāt* (imp. *grīj!*; i *polgrijāt, prigrījāt, ugrijāt, zagrijāt*), *hväščāt* ("žvakati", imp. *hvašči!*), *izažīmāt* (prez. *izažīmjen* i *izažīmjen*; i *sažīmāt*), *izgřcāt* ("otkopavati zemlju", i *zgřcāt*), *jähāt* (i *odjähāt, užjähāt, zajähāt*), *klīmāt* (prez. *klīmān* i *klīmjen*, GPR *klīmā*, i *rasklīmāt*), *krēsāt, mǎzāt* (i *izmǎzāt, namǎzāt, pomǎzāt, smǎzāt* "pojesti", *zamǎzāt*), *mīcāt* (i *izmīcāt, olmīcāt, omīcāt, pomīcāt*), *načīmāt* ("započinjati", prez. *načīmjen* i *načīmjen*; i *počīmāt*), *nadīmāt, nagīñāt* (i *sagīñāt*), *nazīrāt* (i *obazīrā se*), *osīpā se, otīcāt* (i *dotīcāt*), *otīmāt* (1. l. jd. prez. *otīmjen* i *otīmjen*, imp. *otīmji!*), *otīrāt* (i *rastīrāt*), *plākāt* (i *öplākāt, proplākāt, rasplākāt, zaplākāt*), *probīrāt, pūcāt* (prez. *pūcān* i *pūcēn*, GPR *pūcā*, *Pa su se slēgli dōli kad pūče, a kad ne pūče ondā su izāšli.*), *rīzāt* ("rezati", i *narīzāt, obrīzāt, odrīzāt, porīzāt, prirīzāt, zarīzāt*), *sīsāt* (prez. *sīsān* i *sīsēn*; i *isīsāt, nasīsāt, posīsāt, zasīsāt*), *spomīñāt* (i *napomīñāt, opomīñāt*), *stīcāt, tēsāt* (i *istēsāt*), *umīrāt, upīrāt* (i *dopīrāt*), *uzdisāt* (i *izdisāt*), *uzīmāt* (1. l. jd. prez. *uzīmjen* i *uzīmjen*⁷²⁴), *vījāt* ("prosijavati pšenicu vjetrom"), *zavjčāt* (i *navjčāt, objčāt, olvjčāt, uvjčāt*).

e) *va*-glagoli

– *ova/eva*-glagoli

jadīkovāt, kǎmenovāt, mǎčevā se, mīlovāt (i *pomīlovāt*), *obīlovāt, pǎkovāt, rǎdovā se* (*Jā ti se rǎdujēn!* – frazem s ironičnim značenjem "nećeš dobro proći"; GPS *rǎdujūc se*; i *obrǎdovā se, porǎdovā se*), *vīrovāt* (i *povīrovāt*), *žālovā se*.

⁷²⁴ Šimunović 2009: *uzīmot, uzīmjen/uzīmjen*.

N. p. A:

vrsta	a) <i>i</i> -glagoli	b) <i>a/ā</i> -glagoli	c) <i>a/je</i> -glagoli
inf.	<i>pântîť</i>	<i>prâvdăť</i>	<i>zvîžďăť</i>
prez.	<i>pântîñ</i>	<i>prâvdăñ</i>	<i>zvîžďēñ</i>
	<i>pântîș</i>	<i>prâvdăș</i>	<i>zvîžďēș</i>
	<i>pântî</i>	<i>prâvdă</i>	<i>zvîžďē</i>
	<i>pântîmo</i>	<i>prâvdămo</i>	<i>zvîžďēmo</i>
	<i>pântîte</i>	<i>prâvdăte</i>	<i>zvîžďēte</i>
	<i>pântîdu/ pântû</i>	<i>prâvdădu/ prâvdăju</i>	<i>zvîžďēdu/ zvîžďû</i>
imp.	<i>pântî! pântîmo! pântîte!</i>	<i>prâvdăj! prâvdăjmo! prâvdăjte!</i>	<i>zvîžďî! zvîžďîmo! zvîžďîte!</i>
GPR	<i>pântî, pântîla, pântîlo, pântîli (pântîle, pântîla)</i>	<i>prâvdă, prâvdăla, prâvdălo, prâvdăli (prâvdăle, prâvdăla)</i>	<i>zvîžďă, zvîžďăla, zvîžďălo, zvîžďăli (zvîžďăle, zvîžďăla)</i>
GPT	<i>zapâncēñ, zapâncēna, zapâncēno, zapâncēni (zapâncēne, zapâncēna)</i>	<i>oprâvdăñ, oprâvdăna, oprâvdăno, oprâvdăni (oprâvdăne, oprâvdăna)</i>	

a) *i*-glagoli

– *i/î*-glagoli

bûmbîť ("opijati se"), *gôdîť* (*Ă, că gôdiș!*), *kâkîť*,⁷²⁵ *kûrčî se* ("praviti se važan"; *Ôn se stâlno kûrči.*), *mûsî se* ("mrgoditi se"),⁷²⁶ *pântîť* (i *upântîť, zapântîť*), *pîșîť* ("piškiti" (u komunikaciji s djecom); *Jesî mi se pîșila?*).

b) *a/ā*-glagoli

hlêncăť ("stenjati"; *Nă măla nî niștô od vöje danăs, svê niștô hlênce.*; i *zahlêncăť*), *kûrbă se* ("kurvati se", i *iskûrbă se, prokûrbă se*), *lûmpăť* ("tulumariti"), *marêndăť* ("užinati"), *prâvdăť* (i *oprâvdăť*).

c) *a/je*-glagoli

zvîžďăť (i *zazvîžďăť*).

⁷²⁵ Šimunović 2009: *kâkîť, kâkin.*

⁷²⁶ Šimunović 2009: *mûsîť se, mûsin se.*

N. p. B

Za glagole n. p. B općenito vrijedi sljedeće: naglasak je na osnovi u prezentu i u imperativu, a na sufiksu u infinitivu i u GPR.

1. Infinitiv

Glagoli n. p. B imaju u infinitivu kratki naglasak na sufiksu (*orăt, maknūt, volīt, gonīt, igrăt, kašjăt, darovăt*), a n. p. B: ima na osnovi i prednaglasnu dužinu (*smījă se, kīhnūt, māhăt, oslīpīt, bācīt, cīpăt, očekīvăt, zauzlāvăt*).

E-glagoli *n/l*-razreda *udrīt* i *uzavrit* imaju u prezentu cirkumfleks na osnovi (*ūdrĕň, uzâvre*) kao rezultat položajnoga duljenja.

2. Prezent

Prezentski oblici glagolâ n. p. B imaju kratki naglasak na osnovi i naglasno su identični oblicima glagolâ n. p. A (prez. *lōžīn, lōžīš, lōžī, lōžīmo, lōžīte, lōžīdu*). Glagoli n. p. B: imaju u svim licima neoakut (*smījĕn se, smījĕš se, smījĕ se, smījĕmo se, smījĕte se, smījĕdu se/smījĭ se*; isto i *māhnĕň, līžĕň, bācĭň, cīpăn, očekījĕň, zauzlājĕň*).

3. Imperativ

Naglasak imperativnih oblika n. p. B također se podudara s naglaskom oblikâ n. p. A, dok glagoli n. p. B: imaju u imperativu neoakut na osnovi (*smīj se! smījmo se! smījte se!, trĕš! trĕsmo! trĕste!, rĕž! rĕžmo! rĕšte!, bāc! bācmo! bācte!, falīj! falījmo! falījte!, zauzlāj! zauzlājmo! zauzlājte!.*

Odstupanja ima jedino u glagolâ osnove na -CC-, koji u imperativu imaju nastavak -i, -imo, -ite i kratki naglasak na nastavku (*maknī! maknīmo! maknīte!, pomodrī! pomodrīmo! pomodrīte!, pleščī! pleščīmo! pleščīte!.*) Glagoli n. p. B: na osnovi imaju i prednaglasnu dužinu (*sāgnī! sāgnīmo! sāgnīte!.*) Glagol *rĕšt* ima u 2. l. jd. dvije varijante: *rĕšt!* i *rĕšti!* (mn. *rĕštiimo! rĕštiite!.*)

4. GPR

Glagoli n. p. B imaju u GPR kratki naglasak na sufiksu, uz varijantu s cirkumfleksom u m. r. jd.⁷²⁷ (*nadû/nadü, nadûla, nadûlo, nadûli, nadûle*; isto i *gonî, volî, maknû, igrâ, kašjâ, darovâ*), a glagoli n. p. B: imaju na osnovi i prednaglasnu dužinu (*māhnû/māhnü, māhnûla, māhnûlo, māhnûli, māhnûle, māhnûla*; isto i *oslîpî, falîvâ, zauzlāvâ*). Iznimka su kraći oblici za GPR u *ne*-glagolâ, koji imaju neoakut na osnovi (*potêgã, potêgla, potêglo* itd.).

5. GPT

Naglasak GPT-a podudara se s naglaskom prezenta: n. p. B imat će, dakle, na osnovi kratki naglasak (*pomaknût, prez. pomăknĕn, GPT pomăknût, pomăknûta, pomăknûto, pomăknûti, pomăknûte, pomăknûta*; isto i *zagnôjĕn, počĕšjĕn* itd.), a n. p. B: neoakut (*năgnût, prez. năgnĕn, GPT năgnût, năgnûta, năgnûto, năgnûti, năgnûte, năgnûta*, isto i *iscîpăn, falîvăn, zauzlăvăn*). Iznimka su *e*-glagoli (vidi gore).

Napomena: Neki *iva*-glagoli imaju i varijantu n. p. A:, npr. *obučîvăt, prez. obuĉîjĕn* (i *obučîvăt, prez. obuĉîjĕn*). U glagolâ koji imaju dvije navedene varijante varijanta n. p. A: dobivena je od mlađih informanata.⁷²⁸ Radi jednostavnosti prikaza ove glagole svrstavamo zajedno s ostalim glagolima n. p. B a varijante su, ukoliko postoje, naznačene u pojedinim glagola.

⁷²⁷ Vidi 4. 5.

⁷²⁸ Pri ispitivanju smo zamijetili da stariji i srednjovječni ispitanici sve ove glagole naglašavaju prema n. p. B:, dok su u mlađih neki od ovih glagola n. p. B:, a neki n. p. A:. Iz toga se dâ zaključiti da je n. p. A: novija varijanta, kao i to da je takav naglasak moguć u svih glagola ove skupine. U Šimunovića su svi ovi glagoli n. p. B: (*vežîvăt* itd.).

1. e-glagoli

vrsta	e-glagoli		
raz.	a) a-raz.	b) j/ va-raz.	c) r/ l-raz.
inf.	<i>orăt</i>	<i>trovăt</i>	<i>udrît</i>
prez.	<i>örēn</i>	<i>trûjēn</i>	<i>ûdrēn</i>
	<i>örēš</i>	<i>trûjēš</i>	<i>ûdrēš</i>
	<i>örē</i>	<i>trûjē</i>	<i>ûdrē</i>
	<i>örēmo</i>	<i>trûjēmo</i>	<i>ûdrēmo</i>
	<i>örēte</i>	<i>trûjēte</i>	<i>ûdrēte</i>
	<i>örēdu/ örũ</i>	<i>trûjēdu/ trûjũ</i>	<i>ûdrēdu/ ûdrũ</i>
imp.	<i>ör! örmo! örte!</i>	<i>trûj! trûjmo! trûjte!</i>	<i>udrî! udrîmo! udrîte!</i>
GPR	<i>oră/ oră, orăla, orălo, orăli (orăle, orăla)</i>	<i>trovă/ trovă, trovăla, trovălo, trovăli (trovăle, trovăla)</i>	<i>udrî/ udrî, udrîla, udrîlo, udrîli (udrîle, udrîla)</i>
GPT	<i>ûzorăn, ûzorăna, ûzorăno, ûzorăni (ûzorăne, ûzorăna)</i>	<i>ötrovăn, ötrovăna, ötrovăno, ötrovăni (ötrovăne, ötrovăna)</i>	<i>udrivên, udrivenă, udrivenö, udrivenî (udrivenë, udrivenă)</i>

a) a-razred

derăt (i *izderăt, oderăt, poderăt, razderăt*), *orăt* (i *uzorăt*), *šävăt* ("slati", prez. *šäjēn*, imp. *šävāj!*; i *poslăt*, imp. *pošji!*), *srăt* (1. l. jd. prez. *sērēn*, GPR *sră/ sră*; fig. "govoriti gluposti"; *Ne sēr!*; i *posrăt, nasrăt, usrăt, zasnăt*), *žerăt* ("žderati", i *požerăt, nažeră se*).

b) j/ va-razred

pjuvăt (i *popjuvăt*), *trovăt* (i *otrovăt, potrovăt, zatrovăt*).

2. Ostali glagoli

vrsta	a) <i>ne</i> -glag.	b) <i>i</i> -glag.
inf.	<i>maknūt</i>	<i>gonīt</i>
prez.	<i>māknēn</i>	<i>gōnīn</i>
	<i>māknēš</i>	<i>gōnīš</i>
	<i>māknē</i>	<i>gōnī</i>
	<i>māknēmo</i>	<i>gōnīmo</i>
	<i>māknēte</i>	<i>gōnīte</i>
	<i>māknēdu</i>	<i>gōnīdu/ gōnū</i>
imp.	<i>makni! makni!mo! makni!te !</i>	<i>gōn! gōnmo! gōnte!</i>
GPR	<i>mākā, mākla, māklo, mākli (mākle, mākla)/ maknū/ maknū, maknūla, maknūlo, maknūli (maknūle, maknūla)</i>	<i>gonī/ gonī, gonīla, gonīlo, gonīli (gonīle, gonīla)</i>
GPT	<i>pomāknūt, pomāknūta, pomāknūto, pomāknūti (pomāknūte, pomāknūta)</i>	<i>gōnēn, gōnēna, gōnēno, gōnēni (gōnēne, gōnēna)</i>

vrsta	c) <i>a/ ā</i> -glag.	d) <i>a/ je</i> -glag.	e) <i>ova</i> -glag.
inf.	<i>igrāt</i>	<i>glōdāt</i>	<i>darovāt</i>
prez.	<i>igrān</i>	<i>glōdēn</i>	<i>darūjēn</i>
	<i>igrāš</i>	<i>glōdēš</i>	<i>darūjēš</i>
	<i>igrā</i>	<i>glōdē</i>	<i>darūjē</i>
	<i>igrāmo</i>	<i>glōdēmo</i>	<i>darūjēmo</i>
	<i>igrāte</i>	<i>glōdēte</i>	<i>darūjēte</i>
	<i>igrādu/ igrāju</i>	<i>glōdēdu/ glōdū</i>	<i>darūjēdu/ darūju</i>
imp.	<i>igrāj! igrājmo! igrājte!</i>	<i>glōd! glōdmo! glōcte!</i>	<i>darūj! darūjmo! darūjte!</i>
GPR	<i>igrā/ igrā, igrāla, igrālo, igrāli (igrāle, igrāla)</i>	<i>glōdā/ glōdā, glōdāla, glōdālo, glōdāli (glōdāle, glōdāla)</i>	<i>darovā/ darovā, darovāla, darovālo, darovāli (darovāle, darovāla)</i>
GPT	<i>zāigrān, zāigrāna, zāigrāno, zāigrāni (zāigrāne, zāigrāna)</i>	<i>ōglōdān, ōglōdāna, ōglōdāno, ōglōdāni (ōglōdāne, ōglōdāna)</i>	<i>dārovān, dārovāna, dārovāno, dārovāni (dārovāne, dārovāna)</i>

a) *ne*-glagoli

isplahnūt ("isprati", GPR *isplahnūla*), *izlanūt* (imp. *izlān!*, GPR *izlanūla*), *izvṛnūt* (GPR *izvṛnūla*; i *navṛnūt* "nakalemiti, npr. maslinu", *obṛnūt*, *odvṛnūt*, *podvṛnūt*, *zavṛnūt*), *maknūt* (GPR *maknūla/ mākla*; i *izmaknūt*, *olmaknūt*, *omaknūt*, *pomaknūt*, *umaknūt*, *zamaknūt*), *nabrehnūt* ("nateći", GPR *nabrēhla*; *nabrēhli su mi bugânci* "natekli su mi žuljevi"), *ogrṇūt* (GPR *ogrṇūla*; i *ugṛnūt*, npr. *ugṛnūt brīme*, *zagṛnūt*, *zgṛnūt*), *olpṛhnūt* ("otprhnuti", GPR

olpřhnŭla), *opahnŭt* ("udariti u oko", GPR *opahnŭla/opähla*), *oteknŭt* (GPR *oteknŭla/otëkla*), *sahnŭt* ("venuti", GPR *sahnŭla/sähla*, i *usahnŭt*, *usählo mi je cviče*), *svanŭt* (imp. *svän!*, GPR *svanŭlo*; i *osvanŭt*), *taknŭt* (GPR *taknŭla/täkla*, i *dotaknŭt*, *istaknŭt*, *potaknŭt*, *staknŭt* "namjestiti drva u vatri da bolje gore"; ... *ogañ va da dobro stakne da se pri skuha*,⁷²⁹ *zataknŭt*), *tonŭt* (imp. *tön!*, GPR *tonŭla*; i *potonŭt*), *ťnŭt* (GPR *ťnŭla*; i *utťnŭt*, *zatťnŭt*), *udahnŭt* (GPR *udahnŭla*; i *nadahnŭt*, *uzdahnŭt*), *uskřsnŭt* (GPR *uskřsnŭla*), *ustuknŭt* (GPR *ustuknŭla/ustükla*).

b) *i*-glagoli

– *i/i*-glagoli

dogodi se (i *olgodŭt* "odgoditi", *pogodiť*, *ugodiť*), *dovřřiti* (i *izvřřiti*, *svřřiti*, *zavřřiti*), *dozvolŭt* (imp. *dozvöl!*), *drobiť* (imp. *dröb!*; i *izdrobiť*, *nadrobiť*, *razdrobiť*, *zdrobiť*), *gonŭt* (imp. *gön!*; i *nagonŭt*, *progonŭt*), *gñojŭt* (imp. *gñôj!*; i *nagñojŭt*, *ogñojŭt*, *pogñojŭt*, *zagñojŭt*), *gorčiti* (i *ogorčiti*, *zagorčiti*), *govoriť* (imp. *govör/govôr!*; i *dogovoriť* se, *izgovoriť*, *nagovoriť*, *odgovoriť*, *prigovoriť*, *progovoriť*),⁷³⁰ *kloniť* se (imp. *klön se tēga!*; i *poklonŭt*, *sklonŭt*, *uklonŭt*), *korŭt* (imp. *kör!*; i *pokoriť*, *ukoriť*), *kosŭt* (i *pokosŭt*), *krotŭt* (i *ukrotŭt*), *křřiti* (i *skřřiti*), *lediť* (i *odlediť*, *slediť*, *zalediť*), *lomŭt* (imp. *löm! lömmo! lömte!*; i *izlomŭt*, *odlomŭt*, *slomŭt*), *močiti* (i *namočiti*, *promočiti*, *smočiti*, *umočiti*, *zamočiti*), *molŭt* (i *izmolŭt*, *pomoliť* se), *mřřiti* (i *olmřřiti*, *zamřřiti*), *mřřävŭt* (imp. *mřřäv!*; i *smřřävŭt*), *nagodiť* se, *norŭt* ("roniti", imp. *nör!*; i *iznorŭt*, *zanorŭt*, *Něće ti nŭjedān stārŭ čovŭk rēc da je iřā ronŭt. Svāki će rēj: jā grēn norŭt.*), *naslonŭt* (imp. *naslön!*; i *oslonŭt* se), *nosŭt* (i *donosŭt*, *iznosŭt*, *odnosŭt*, *podnosŭt*, *ponosiť* se, *prinosŭt*, *zanosŭt*), *obnovŭt* (imp. *obnöv!*), *obrosŭt* se ("prekriti se rosom"), *odmorŭt* (imp. *odmör!*; i *izmorŭt*, *umorŭt*), *odrebatŭt* ("odbiti se od nečega"; *odrebatŭt mi se balŭn ö! glāvu* "lopta mi se odbila od glave"), *odronŭt* (imp. *odrön!*), *odvojŭt* (imp. *odvöj/odvôj!*; i *izdvojŭt*, *razdvojŭt*), *odobriť*, *odřvenŭt* (imp. *odřvën!*), *ofendiť* ("uvrijediti"), *ogladniť* (imp. *ogladni!*; i *prigladniť* "pregladniti"), *oglobŭt*, *ogoliť* (imp. *ogöl!*), *olgojŭt* ("odgojiti"), *oplemeniť* (imp. *oplemën!*), *oplođiti*, *opořteniť* se (imp. *opořtën se!*), *oslobodiť*, *osposobiť*, *oštriť* (imp. *oštri!* *oštriťmo!* *oštriťte!* i *ošťř!* *ošťřte!*; i *izoštriť*, *naoštriť*), *olčepŭt* (i *začepŭt*), *otvorŭt* (i *pritvorŭt*, *rastvorŭt*, *zatvorŭt*), *poklonŭt* (imp.

⁷²⁹ Zlatan Jakšić (1988), *Marenda u nediju*.

⁷³⁰ U Novome Selu zabilježili smo i prezentski naglasak prema n. p. B: (*Je dobro govörŭn?*; ...*nego govöri němāški jezŭk*), a za inf. varijante n. p. B (*Ně zna govoriť onā hřvāski.*) i n. p. B: (*Ājdē, nemôj govöriť nekā plāče i öñ.*). U Poveljima smo zabilježili *jā govörŭn* i *nekā māter govöri* (od iste informantice).

poklön.!), *poklopīt* (i *oklopīt* "otklopiti", *sklopīt*, *zaklopīt*), *poti se* ("znojiti se", i *spoti se*),⁷³¹ *prosīt* (i *isprosīt*, *zaposīt*), *rodīt* (i *izrodīt*, *porodīt*, *urodīt*, i n. p. C),⁷³² *skočīt* (i *iskočīt*, *odskočīt*, *poskočīt*, *uskočīt*, *zaskočīt*), *snižīt* ("sniježiti", i n. p. B:), *solīt* (imp. *söl!*; i *posölīt*), *sorīt* ("razvaliti" i fig. "opiti se", imp. *sör!*; *Ča smö se s̃nōc sorīli, trī lītra vīnā smo pocügāli!*), *sprijatejī se*, *sramotīt* (i *osramotīt*), *steplīt* ("ugrijati"), *svidočīt* ("svjedočiti"), *škopīt* (i *uškopīt*), *škopīt* (i *poškopīt*), *telīt* (imp. *těl!*; i *otelīt*), *točīt* (i *istočīt*, *natočīt*, *utočīt*), *topīt* (i *natopīt*, *potopīt*, *utopīt*, *zatopīt*), *trošīt* (i *istrošīt*, *potrošīt*), *vodīt* (i *dovodīt*, *izvodīt*, *odvodīt*, *provodīt*, *zavodīt*), *volīt* (imp. *völ!*; i *zavolīt*), *voščīt* ("mazati voskom", i *navoščīt*), *vozīt* (GPS *vožec*; i *dovozīt*, *izvozīt*, *odvozīt*), *začepīt* (i *olčepīt*, *pričepīt*), *zaoblīt* (imp. *zaobli!*), *žalostīt* (imp. *žalosti!*; i *ožalostīt*), *ženīt* (imp. *žēn!*; *Āla, āla, hōd, žēn se, vrīme ti je. Čā čekāš, Isukj̃stove gödine?*; i *oženīt*), *žmarīt* ("crvenjeti", i *požmarīt*).

c) a/ā-glagoli

igrāt (i *izigrāt*, *poigrā se*, *raziigrāt*, *zaigrāt*), *jemāt* (i *imāt*, prez. niječni: *nīmān* i *nēmān*),⁷³³ *kopāt* (i *iskopāt*, *okopāt*, *olkopāt*, *pokopāt*, *uskopāt*, *zakopāt*), *motāt* (i *olmotāt*, *namotāt*, *primotāt* "premotati", *smotāt*, *umotāt*, *zamotoāt*), *teturāt* (i *zateturāt*, *Ča sē nāpi pa se tetūra.*), *vonāt* ("mirisati", i *zavonāt*), *zakjučāt* (i *okjučāt* "otključati").

d) a/je-glagoli

blebecāt (i *uzblebecā se*), *cvokočāt* (i *zacvokočāt*), *cvrkutāt* (i *zacvrkutāt*), *češāt* (i *iščešāt*, *očešāt*, *počešāt*, *raščešāt*, *začešāt*), *češjāt* (imp. *češji!*; i *iščešjāt*, *počešjāt*, *pročešjāt*, *raščešjāt*, *uščešjā se*, *začešjāt*), *daščāt* ("dahtati", imp. *dašči!*), *djščāt* ("drhtati", imp. *djšči!*), *glodāt* (i *oglodāt*, *poglodāt*), *hṛkāt* (i *zahṛkāt*), *hṛzāt* ("rzati", i *zahṛzāt*), *iščāt* ("tražiti", imp. *išči!*; *Kad je vapor fišća otac je tovara išća.*⁷³⁴), *kašjāt* ("kašljati", imp. *kašji!*; i *zakašjāt*), *klepecāt* ("puno govoriti", i *usklepecā se*, *Ča si se usklepecāla!*), *krekečāt* (i *zakrekečāt*), *kresāt* (i *iskresāt*), *kvocāt* (i *zakvocāt*), *lepecāt* (i *zalepecāt*), *mečāt* ("stavljati"), *mṇāt* ("gundati"; *Ne mṇi!*; i *zamṇāt*), *pleskāt* (i *pleščāt*, naročito u mlađih govornikā, imp. *plešči!*; i *zapleskāt*), *sṛkāt* (i *posṛkāt*), *stṛgāt* ("grebati", imp. *stṛži!*), *šapjāt* ("šaptati", imp. *šapji!* i *pošapjāt*), *ṭṛkāt* ("trčati",

⁷³¹ Šimunović 2009: *spotiñ, spötiñ*.

⁷³² Šimunović 2009: *rodīt, rodīn*.

⁷³³ Noviji oblici *imāt* – *nēmāt* gotovo su potpuno istisli starije *jemāt* – *nīmāt*, koje se može čuti isključivo od najstarijih govornika.

⁷³⁴ Zlatan Jakšić (1988), *Partenca*.

prez. *třčēn*), *upīrāt* (i *odupīrā se*), *verā se* (i *uzverā se*), *zobāt* (imp. *zobjī!*; i *pozobāt*), *žerāt* ("česati" i "žderati"; i *požerāt*, *Nū me požēr tôte*.).

e) *ova*-glagoli

blagovāt, *bolovāt*, *darovāt*, *gladovāt*, *kupovāt*, *kumovāt*, *mirovāt*, *poslovāt* (i *isposlovāt*), *putovāt* (i *olputovāt*), *sovāt* ("psovati", i *osovāt*), *stanovāt*, *štovāt*, *trgovāt*, *trovāt* (i *otrovāt*, *zatrovāt*), *tugovāt*, *umovāt*, *zasnovāt*, *zimovāt*.

N. p. B:

vrsta	a) <i>e</i> -glag. <i>j/ va-raz.</i>	b) <i>ne</i> -glag.	c) <i>i</i> -glag.	c) <i>a/ ā</i> -glag.	d) <i>a/ je</i> -glag.
inf.	<i>smījā se</i>	<i>sāgnūt</i>	<i>žmīrīt</i>	<i>cīpāt</i>	<i>līzāt</i>
prez.	<i>smījēn se</i>	<i>sāgnēn</i>	<i>žmīrīn</i>	<i>cīpān</i>	<i>līžēn</i>
	<i>smījēš se</i>	<i>sāgnēš</i>	<i>žmīrīš</i>	<i>cīpāš</i>	<i>līžēš</i>
	<i>smījē se</i>	<i>sāgnē</i>	<i>žmīrī</i>	<i>cīpā</i>	<i>līžē</i>
	<i>smījēmo se</i>	<i>sāgnēmo</i>	<i>žmīrīmo</i>	<i>cīpāmo</i>	<i>līžēmo</i>
	<i>smījēte se</i>	<i>sāgnēte</i>	<i>žmīrīte</i>	<i>cīpāte</i>	<i>līžēte</i>
	<i>smījēdu se</i>	<i>sāgnēdu</i>	<i>žmīrīdu</i>	<i>cīpādu/ cīpāju</i>	<i>līžēdu</i>
imp.	<i>smīj se!</i> <i>smījmo se!</i> <i>smījte se!</i>	<i>sāgnī!</i> <i>sāgnīmo!</i> <i>sāgnīte!</i>	<i>žmīr!</i> <i>žmīrmo!</i> <i>žmīrte!</i>	<i>cīpāj! cīpājmo!</i> <i>cīpājte!</i>	<i>līž! līžmo!</i> <i>līžte!</i>
GPR	<i>smījā se,</i> <i>smījāla se,</i> <i>smījālo se,</i> <i>smījāli se</i> (<i>smījāle se,</i> <i>smījāla se</i>)	<i>sāgnū/ sāgnū,</i> <i>sāgnūla,</i> <i>sāgnūlo,</i> <i>sāgnūli</i> (<i>sāgnūle,</i> <i>sāgnūla</i>)	<i>žmīrī/ žmīrī,</i> <i>žmīrīla,</i> <i>žmīrīlo,</i> <i>žmīrīli</i> (<i>žmīrīle,</i> <i>žmīrīla</i>)	<i>cīpā/ cīpā,</i> <i>cīpāla, cīpālo,</i> <i>cīpāli</i> (<i>cīpāle, cīpāla</i>)	<i>līzā/ līzā,</i> <i>līzāla,</i> <i>līzālo, līzāli</i> (<i>līzāle, līzāla</i>)
GPT	<i>nasmījān,</i> <i>nasmījāna,</i> <i>nasmījāno,</i> <i>nasmījāni</i> (<i>nasmījāne,</i> <i>nasmījāna</i>)	<i>sāgnūt,</i> <i>sāgnūta,</i> <i>sāgnūto,</i> <i>sāgnūti</i> (<i>sāgnūte,</i> <i>sāgnūta</i>)	<i>zažmīrēn,</i> <i>zažmīrena,</i> <i>zažmīreno,</i> <i>zažmīreni</i> (<i>zažmīrene,</i> <i>zažmīrena</i>)	<i>iscīpān,</i> <i>iscīpāna,</i> <i>iscīpāno,</i> <i>iscīpāni</i> (<i>iscīpāne,</i> <i>iscīpāna</i>)	<i>polīzān,</i> <i>polīzāna,</i> <i>polīzāno</i> <i>polīzāni</i> (<i>polīzāne,</i> <i>polīzāna</i>)
GPS	<i>smījūc se</i>		<i>žmīrēc</i>		

vrsta	e) <i>ava</i> -glag.	f) <i>iva</i> -glag.
inf.	<i>badāvāt</i>	<i>obučīvāt (obučīvāt)</i> ⁷³⁵
prez.	<i>badājēn</i>	<i>obučījēn (obučījēn)</i>
	<i>badājēš</i>	<i>obučījēš (obučījēš)</i>
	<i>badājē</i>	<i>obučījē (obučījē)</i>
	<i>badājēmo</i>	<i>obučījēmo (obučījēmo)</i>
	<i>badājēte</i>	<i>obučījēte (obučījēte)</i>
	<i>badājēdu/ badāju</i>	<i>obučījēdu/ obučiųju (obučījēdu/ obučiųju)</i>
imp.	<i>badāj! badājmo! badājte!</i>	<i>obučīj! obučiųjmo! obučiųjte! (obučīj! obučiųjmo! obučiųjte!)</i>
GPR	<i>badāvāl badāvā, badāvāla, badāvālo, badāvāli (badāvāle, badāvāla)</i>	<i>obučīvāl obučiųvā, obučiųvāla, obučiųvālo, obučīvāli (obučīvāle, obučiųvāla) (obučīvā, obučiųvāla, obučiųvālo itd.)</i>
GPT	<i>badāvān, badāvāna, badāvāno, badāvāni (badāvāne, badāvāna)</i>	<i>obučīvān, obučiųvāna, obučiųvāno, obučiųvāni (obučīvāne, obučiųvāna) (obučīvān, obučiųvāna, obučiųvāno itd.)</i>

a) *e*-glagoli

– *j/ va*-razred

dāvāt (i *prodāvāt*), *smījā se* (i *nasmījā se*), *zavījāt* (prez. *zavījēn*, GPR *zavījāl/zavījā, zavījāla, zavījālo*).

b) *ne*-glagoli

bēknūt (GPR *bēknūla*), *gūrnūt* (GPR *gūrnūla*; i *olgūrnūt, pogūrnūt*), *iskorēnūt* ("iskorjeniti", GPR *iskorēnūla*), *istēgnūt* (GPR *istēgnūla/istēgla*; i *natēgnūt, potēgnūt, pritēgnūt, rastēgnūt, zatēgnūt*), *kīhnūt* (GPR *kīhnūla*), *kočēnūt* ("ukočiti se", GPR *kočēnūla*), *korāknūt* (GPR *korāknūla*; i *zakorāknūt*), *krēnūt* (GPR *krēnūla*; i *iskrēnūt, okrēnūt, pokrēnūt, zaokrēnūt*), *māhnūt* (GPR *māhnūla*; i *odmāhnūt, zamāhnūt*), *mīnūt* (GPR *mīnūla*; *Ka gōdine mīnu, vajā hodīt.*), *mūknūt* (GPR *mūknūla*), *potēgnūt* (GPR *potēgnūla/potēgla*; i *natēgnūt, otēgnūt, pritēgnūt, stēgnūt, zatēgnūt*), *pūhnūt* (GPR *pūhnūla*; i *olpūhnūt*), *sāgnūt* (GPR *sāgnūla*; i *nāgnūt*), *spomēnūt* (GPR *spomēnūla*; imp. *spomēn/spomēni!*; i *opomēnūt, napomēnūt*), *ščīpnūt* ("štīpnuti", GPR *ščīpnūla*; i *uščīpnūt*), *ulēhnūt* ("uleknuti", GPR *ulehnūla*), *uprēgnūt*

⁷³⁵ Varijanta s cirkumfleksom na osnovi (n. p. A:) zabilježena je samo u nekih glagola, kako je naznačeno u natuknicama.

(GPR *uprēgnūla/uprēgla*), *usēhnūt* ("uvući trbuh", GPR *usēhnūla/usēhla*), *vīknūt* (GPR *vīknūla*; i *podvīknūt*), *vīnū se* (GPR *vīnūla se*, imp. *vīn se!*).

c) *i*-glagoli

– *i*/*i*-glagoli

bācīt (i *dobācīt*, *izbācīt*, *olbācīt*, *pobācīt*, *prikobācīt*, *ubācīt*), *bēcīt* (i *izbēcīt*), *bējī se* ("beljiti se", i *izbējī se*), *bīlīt* ("bijeliti", i *izbīlīt*, *obīlīt*, *pobīlīt*, *zabīlīt*, *Obīlī san kūcu.*), *bīsnīt* ("bijesniti", imp. *bīsnī!*; i *pobīsnīt*, *razbīsnīt*), *blīdīt* ("blijedjeti", i *izblīdīt*, *poblīdīt*, *problīdīt*), *blīšcīt* ("bliještati", i *zablīšcīt*), *blūdīt* (i *zablūdīt*), *brānīt* (i *obrānīt*, *zabrānīt*), *brīsīt* ("brisati"), *brūsīt* (i *izbrūsīt*, *nabrūsīt se*, *olbrūsīt*, *pobrūsīt*), *būdīt* (i *probūdīt*), *būnī se* (i *pobūnī se*, *zabūnī se*, *zbūnīt*), *cīdīt* (i *nacīdīt*, *ocīdīt*, *procīdīt*), *cīnīt* ("cijeniti", i *ocīnīt*, *pocīnīt*, *procīnīt*; i *cjēnīt*), *cjēpīt* (posuđenica iz stand. hrv.), *cūrīt* (i *iscūrīt*, *pocūrīt*), *cōrīt* ("slijepjeti", i *ocōrīt*), *cvīlīt* (i *rascvīlīt se*, *ucvīlīt se*, *zascvīlīt*), *ćūtīt* ("osjećati"; *ćūtīn hlādnoću*), *dāvīt* (i *podāvīt*, *zadāvīt*), *dīčīt* (imp. *dīč!*, ali *dīčī Bōga!*; i *nadīčī se*), *dīlīt* ("dijeliti", i *odīlīt*, *podīlīt*, *razdīlīt*, *udīlīt*, *moćā podīlīt kārte*), *dīvī se* (i *zadīvīt*), *dokūčīt*, *dosādīt*, *drūžī se* (i *udrūžīt*), *dūbīt* (i *izdūbīt*), *dūšīt* ("gušiti", i *izdūšīt* "ispuhati", *podūšīt*, *zadūšīt*), *fālīt* ("hvaliti", i *pofālīt*, *zafālīt*), *gāsīt* (i *izgāsīt*, *pogāsīt*, *ugāsīt*, *zagāsīt*), *gnāvīt* (i *izgnāvīt*), *gnīzdīt* ("gnijezditi", i *ugnīzdīt*), *glūmīt*, *gospodārīt* (i *zagospodārīt*), *grādīt* (i *izgrādīt*, *nadogrādīt*, *nagrādīt*, *ogrādīt*, *sagrādīt*, *ugrādīt*, *zagrādīt*), *grīšīt* ("griješiti", i *pogrīšīt*, *sagrīšīt*, *zgrīšīt*), *gūlīt* ("guliti" i "čupati"; *Ōn je gļli*, *a onā gūli glāvu.*; i *izgūlīt*, *ogūlīt*, *pogūlīt*, *zagūlīt*, *zgūlīt*), *harāčīt* ("pustošiti", i *oharāčīt*), *hlādīt* (i *ohlādīt*, *prīhlādī se* "prehladiti se", *zahlādīt*), *hlāpīt* (i *ishlāpīt*), *hrābrīt* (imp. *hrābrī!*; i *ohrābrīt*), *hrānīt* (i *nahrānīt*, *olhrānīt*), *hūlīt* (i *zahūlīt*), *isprāznīt* (imp. *isprāznī!*), *izbezūmī se*, *iznenādīt*, *izopācīt*, *izūstīt*, *izvālīt* (i *navālīt*, *odvālīt*, *podvālīt*, *povālīt*, *provālīt*, *uvālīt*, *zavālīt se*), *jāvīt* (i *dojāvīt*, *najāvīt*, *odjāvīt*, *pojāvīt se*, *prijāvīt*), *jēcīt* (i *zajēcīt*), *jūbīt* ("ljubiti", i *izjūbīt*, *pojūbīt*, *zajūbīt se*), *jīdīt* ("ljutiti", i *najīdīt*, *sjīdīt*), *kādīt* (i *okādīt*, *nakādīt*), *kīpīt* (i *iskīpīt*), *klatārī se* ("ići tamo-ovamo"; *Ča sē klatārīs tūda?*, *Klatārī se po selū.*), *kōčīt* (i *ukōčīt se*, *zakōčīt*), *korāčīt* (i *zakorāčīt*), *krāsīt* (i *ukrāsīt*), *krātīt* (i *pokrātīt*, *skrātīt*), *krāvī se* ("topiti se", i *raskrāvī se*), *krēcīt* (i *iskrēcīt*, *raskrēcīt*), *krīpīt* ("krijepiti", i *okrīpīt*, *pokrīpīt*), *krīvīt* (i *iskrīvīt*, *okrīvīt*, *skrīvīt*, *krīvī se* "plakati" (o djeci); *Ēno ti se nī mālī krīvī.*), *krūlīt*, *krūžīt* (i *okrūžīt*, *zaokrūžīt*), *kŗvārīt* (i *iskŗvārīt*), *kūpīt* (i *iskūpīt se*, *otkūpīt*), *kvārīt* (i *iskvārīt*, *pokvārīt*), *līčīt* ("liječiti"; i *izlīčīt*), *lībī se* ("šuljati se"), *līpīt* ("lijepiti", i *izlīpīt*, *oblīpīt*, *odlīpīt*, *zalīpīt*),

lišīt, lūdī se (i izlūdīt, polūdīt, slūdīt, zalūdīt), lūžīt ("posipati lugom"), māmīt (i izmāmīt, namāmīt, omāmīt, primāmīt), mārīt ("brinuti se", ne mārīn "ne želim"; Zamrzī ga je bī, nī ga više mārī vīdīt, a morā je hodīt u ħēga.), māsīt (imp. māsīt!; i omāsīt), mēčīt ("gnječiti"; i smēčīt, onī mrāv je smēčēn), mesārīt, mīrīt ("míriti", i podmīrīt, pomīrīt), mīsīt ("mijestiti", i umīsīt, zamīsīt), mītīt ("zaobići"; mītīlo vrīme "prošlo je vrijeme"), mlātīt (i izmlātīt), mrāčīt (i smrāčī se, zamrāčīt), mūtīt (i izmūtīt, pomūtīt, umūtīt, zamūtīt, zamūtīla san jāja), nadārīt, nadmūdīt (imp. nadmūdīt!; i umūdīt se), nāglīt (imp. nāglīt!; natūstī se ("udebljati se"; Kolāc se umorī i gomīla natūstīla.⁷³⁶), objāsīt (imp. objāsīt!; obālīt ("srušiti"), oblāčī se (i naoblāčī se), odalēčīt ("udaljiti"), odlūčīt, oglāsīt (i razglāsīt), oglūšīt (i zaglūšīt), okpēsīt ("oporaviti se od bolesti"), okūsīt (i zakūsīt se), opamētīt (i raspamētīt se), oprūdīt ("opeći"; oprūdī me je pālāc "opekla me je gusjenica"), oslīpīt ("oslijepiti"), osmūdīt ("oprljiti vatrom, zadimiti", i zasmūdīt), pālīt (i opālīt, upālīt, zapālīt), pamētīt se (i opamētīt se, raspamētīt se), pārīt (i spārīt), pēčīt se ("kreveljiti se"), pīzdīt (imp. pīzdīt!; spīzdi se "iznervirati se"), plātīt (i isplātīt se, naplātīt), plīvīt ("plijeviti", i isplīvīt, oplīvīt), podrēpīt ("udariti nogom"; Ka te jā podrēpīn...), pogrūbīt ("poružnjeti"), pokūnīt se, polūdīt (i izlūdīt, zalūdīt), pomlādīt, poplāvīt, porūčīt, posīvīt, posvētīt, povīsīt (i uzvīsīt), prāšīt (i isprāšīt, oprāšīt, sprāšīt, zaprāšīt), prikrīžīt ("prekrižiti"), prītīt (GPS prītēc;⁷³⁷ i zaprītīt), prodūžīt, promīnīt ("promijeniti", i izmīnīt), protivīt se, pūstīt (i ispūstīt, napūstīt, olupūstīt, opūstīt, zapūstīt), rādīt (i obrādīt, izrādīt, odrādīt, zarādīt), rēdīt (i odrēdīt, urēdīt), rīšīt ("riješiti", i odrīšīt), rūbīt (i odrūbīt, porūbīt), sādīt (i posādīt, usādīt), sahrānīt, sīdīt ("sijedjeti", i isīdīt, osīdīt, posīdīt), skrātīt (i pokrātīt, prikrātīt, uskrātīt), skrūšīt se, slīdīt ("slijediti"), slūžīt (i poslūžīt, zaslūžīt), smlāčīt, sprīčīt ("spriječiti"), sprēmīt (i posprēmīt), srāmīt se (i posramīt), stūpīt (i olstūpīt), sūdīt, sūžīt, svīrīt, svītīt ("svijetliti", imp. svītīt!; i posvītīt), šālīt se, šcēdīt ("štedjeti", i ušcēdīt), šīrīt (i prošīrīt, rašīrīt), štītīt (i zaštītīt), šūšīt (novije sūšīt, i išūšīt, ošūšīt, zašūšīt), tājīt (i zatājīt), trāžīt (i istrāžīt, potražīt), trībīt ("trijebiti", i istrībīt, otrībīt), trīznīt ("triježniti", imp. trīznīt!; i istrīznīt, rastrīznīt se), trūbīt (i rastrūbīt, zatrūbīt), trūdīt se (GPS trūdēc se; i potrūdīt se), trūnīt (i istrūnīt, otrūnīt), trūsīt ("naglo piti", i istrūsīt, Ā ste svō vīnō istrūsīli?), tūlīt, tūpīt (i istūpīt, zatūpīt), tūžīt (GPS tūžēc; i istūžīt se, optūžīt, potūžīt), ujedīnīt se, ukīpīt se, ulīnīt se ("ulijeniti se"), umīrīt (i pomīrīt), upēlīt ("preporučiti" i "zaprijetiti"; ...hodīli su pīvāt ħegōvōn cūri. (...) upēlīlo se je, upēlī je svīmān da tō nē smi nīko čūt, da tō mōra bīt tīho...),

⁷³⁶ Zlatan Jakšić, *Gomīla* (Dodatak 2).

⁷³⁷ Usp. pridjev *prītēcī* (*glās*).

upropāstīt, upūtīt (i *zapūtīt se*), *uskrīsīt* ("uskrsnuti"), *usplahīrīt se*, *ustrīlīt* ("ustrijeliti"), *utāžīt, utrūpīt* ("učiniti tromim"; *Izīlā si cīlu kōkōš, pa te utrūpīlo.*), *uvrīdīt* ("uvrijediti"), *uvrīžīt se* ("uvriježiti se"), *vārīt* (i *izvārīt, zavārīt*), *vīrīt* (i *povīrīt*), *vitopērīt* ("uznemiriti", i *izvitopērīt*), *vrātīt* (i *povrātīt*), *vrīdīt* ("vrijediti"), *zabašūrīt, zabrānīt, zacīlīt* ("zacijeliti"), *zadūžīt* (i *razdūžīt*), *zagūstīt, zaklūčīt* ("zaključiti"), *zanīmīt* ("zanijemiti"), *zaplīnīt* ("zaplijeniti"), *zaslādīt, zasmūdīt, zaškarpūnīt se* ("pocrvenjeti poput škarpuna"; *Ča sē zaškarpūnīt ōd lāži.*), *zlātīt* (i *pozlātīt*), *zgrōzīt, znāčīt* (i *oznāčīt*), *žārīt* (i *užārīt, zažārīt*), *žēšcīt* (i *užēšcīt*), *žmīrīt* (i *zažmīrīt*).

b) *a/ā*-glagoli

aprešāvāt ("približavati" i "valjati balotu u boćanju", *Jer strāšno je ōpāsno u šufīt se išāvāt kad mīši stānēdu aprešāvāt*⁷³⁸), *bīrāt* (i *izbīrāt*), *būbāt* (i *nabūbāt*), *būcāt* ("mutiti, miješati, npr. vodu", i *izbūcāt, razbūcāt*), *cīpāt* ("cijepati", i *iscīpāt, nacīpāt, pocīpāt, rascīpāt*), *čārāt* (posuđenica iz stand. hrv., i *dočārāt, očārāt, razočārāt, začārāt*), *čēpāt* ("gaziti nogama, gnječiti"), *čītāt* (i *pročītāt*), *čōpāt* ("šepati"; *Čā onīt čōpa, ne mōže hodīt jer je ohronū.*), *čūvāt* (i *pričūvāt, sačūvāt*), *dēkāt* ("tjerati magarca uzvikom *De!*"), *deškordāvāt* ("pjevati falše"; *Pokōjān Jōški mālo nī znā pīvāt, a biće bi mālo i pijān (...) deškordāvā je.*), *dīrāt, dozīvāt* (i *nazīvāt, olzīvāt se, pozīvāt, prizīvāt, prozīvāt, zazīvāt*), *drīmāt* ("drijemati", i *zadrīmāt*), *dūbāt* ("dubsti", i *izdūbāt*),⁷³⁹ *gānāt* (i *nagānāt, progānāt*), *gātāt, gībāt* (i *razgībāt*), *gūrāt* (i *dogūrāt, izgūrāt, nagūrāt, olgūrāt, pogūrāt*), *hārāt* (i *pohārāt*), *iskupjāt se* (i *okūpjāt, skūpjāt*), *ispovīdāt* (i *pripovīdāt, propovīdāt, zapovīdāt*), *isprāvjāt* (i *naprāvjāt, poprāvjāt*), *ispūnāt, izglēdāt, izīdāt* ("izjedati"), *izrabīvāt* ("izrabljivati"), *izvojēvāt* ("izvoljevat"), *kārā se* ("svadati se", prez. *kārān se i kārēn se*, i *pokārā se*), *kašjūcāt, krīžāt* ("sjeckati, npr. povrće", i *iskrīžāt, nakrīžāt*), *kūpāt* (i *okūpāt*), *kusētāt* ("sjeckati na komadiće", i *iskusētāt*), *lāskāt* ("tjerati kokoš"), *lēmāt* ("tući, mlatiti", i *izlēmāt, nalēmāt*), *līnā se* ("gubiti dlaku" (o životinji); i *olīnā se*), *lūpāt* (i *izlūpāt, nalūpāt, prolūpāt, slūpāt*), *lūtāt* (i n. p. A; i *dolūtāt, odlūtāt, zalūtāt*), *masīrāt* (i *izmasīrāt*), *mātāt* ("vabiti", i *izmātāt*), *mīnāt* ("mijenjati"), *mīšāt* ("miješati", i *isprimīšāt, izmīšāt, pomīšāt, promīšāt, zamīšāt*), *nabādāt* (i *probādāt, ubādāt, zabādāt*), *načīnāt* ("praviti"), *nagovārāt* (i *izgovārāt, olgovārāt, ogovārāt, prigovārāt, progovārāt, razgovārāt, zagovārāt*), *napājāt, obīšjāt* ("vješati"), *obnāvjāt* ("obnavljati"; *A tāmo obnāvjavu kūcu u Nōvo Selō.*),

⁷³⁸ Zlatan Jakšić (1988), *Pūt u šufīt*.

⁷³⁹ Šimunović 2009: *dūbīt, dūbēn*.

olgājāt ("odgajati", i *uzgājāt*), *odvājāt* (i *razdvājāt*), *odvījāt* (i *navījāt*, *podvījāt*, *svījāt*, *zavījāt*), *olbījāt* ("odbijati", i *dobījāt*, *probījāt*, *razbījāt*), *olkīdāt* ("otkidati", i *prikīdāt* "prekidati", *raskīdāt*, *zakīdāt*), *olmārā se* ("odmarati se", i *umārā se*, *zamārā se*), *opījā se* (i *izopījā se*), *oporāvja se*, *oprāšcāt*, *osnīvāt* (posuđenica iz stand. hrv.), *ostāvjaāt* ("ostavlјati", i *rastāvjaāt*, *sastāvjaāt*, *zaustāvjaāt*), *ozīrāt* ("zirkati"), *pārāt* (i *ispārāt*, *raspārāt*), *pasīrāt* (i *propasīrāt*), *pēstāt* ("mlatiti, tući", i *ispēstāt*), *pītāt* (i *ispītāt*, *raspītā se*, *upītāt*, *zapītā se*), *pjūskāt* ("pljuštati", i *plūskāt*, *Ā čā plūška!*), *plācāt*, *počīvāt* ("odmarati se"), *pokāpāt*, *poklāpāt* (i *rasklāpāt*, *zакlāpāt*), *polāgāt* (i *odlāgāt*, *izlāgā se*, *zalāgā se*), *prenemāgāt*, *prigovārāt*, *prikrājāt* ("prekrajati"), *pripomišcāt* ("premještati", i *isprimišcāt*), *pritākāt* ("pretakati"), *prītvārāt* (i *otvārāt*, *stvērāt*, *zatvārāt*), *probījāt* (i *isprobījāt*), *prūžāt* (i *isprūžāt*), *pūšcāt* ("puštati", i *dopūšcāt*, *ispūšcāt*, *napūšcāt*, *olpūšcāt* "otpuštati", *propūšcāt*, *zapūšcāt*), *rādāt* (i *porādāt*), *rastrēsāt* ("ogovarati"; *Ne rastrēsāj čovīka kojī ti je ol potribe.*), *razdvājāt* (i *izdvājāt*, *odvājāt*), *rēdāt* ("redati" i "saditi", i *izrēdāt*), *rūčāt*, *rūgā se* (i *izrūgā se*, *narūgā se*), *sānāt*, *sekīrā se* ("brinuti se"), *sinpatizīrāt*, *sīvāt* ("sijevati"), *skīdāt* (i *poskīdāt*), *skītā se* (prez. *skītān se* i *skīcēn se*), *slāmāt* (i *poslāmāt*), *sprāvjaāt* ("pripremati", i *isprāvjaāt*), *sprēmāt* (i *posprēmāt*, *rasprēmāt*), *strādāt* (i *nastrādāt*), *stūpāt* (i *istūpāt*, *olstūpāt*, *postūpāt*, *zastūpāt*), *svīrāt* (i *zasvīrāt*), *šārāt* (i *išārāt*, *pošārāt*), *ščāpāt* ("hodati pomoću štapa"), *ščīpāt* ("štīpati", prez. *ščīpān* i *ščīpjēn*), *šētāt* (i *došetāt*, *olšetāt*, *prošetāt*), *študīrāt* ("studirati"), *šūjā se* ("šulјati se", i *došūjā se*, *olšūjā se*, *prišūjā se*, *zašūjāt*), *trībāt* ("trebati", i *zatrībāt*), *tūjāt* ("valјati", i *istūjāt*, *zatūjāt*, ... *vōde ću od ovīh palētīh učīnīt kā nīkī māli kākūč, i tōte ćemo se tūjāt...*), *ubādāt* (i *nabādāt*, *polbādāt*, *zabādāt*), *unīšāt* ("unositi", i *iznīšāt*), *umārā se*, *užīvāt*, *vājāt* ("valјati", i *izvājāt*, *uvājāt*), *vīdāt*, *vlādāt* (i *svlādāt*, *zavlādāt*), *zabījāt* (i *izbījāt*, *nabījāt*, *probījāt*, *razbījāt*, *nabījāt*), *zacīlīt* ("zaciјeliti"), *zahtjēvāt* (posuđenica iz stand. hrv.), *zакlāpāt* (i *oklāpāt* "otklapati", *poklāpāt*, *rasklāpāt*, *sklāpāt*), *zanovētāt* ("zanovijetati"), *zapovīdāt*, *zībāt* (prez. *zībjeñ* i *zībān*, GPR *zībā/zībā*, imp. *zībāj!* i *zībji!*; i *zazībāt*), *žūjāt* ("žulјati", i *zažūjāt*).

c) a/je-glagoli

arlaūkāt ("jaukati"), *bēkāt* (i *zabēkāt*), *blējāt*, *būkāt* ("mukati", i *zabūkāt*, *Čā nā krāva būče!*), *dīhāt* ("disati", i *prodīhāt*), *dozīvāt* (prez. *dozīvjēn*, imp. *dozīvjī!*), *hrīpāt* (prez. *hrīpjēn*, imp. *hrīpjī!*), *hūkāt* (i *zahūkāt*), *izlāgāt* (i *oblāgāt*, *odlāgāt*, *nalāgāt*, *polāgāt*, *zalāgā se*), *izlīcāt* ("izliјetati", i *oblīcāt*, *odlīcāt*, *dolīcāt*, *polīcāt*, *uzlīcāt*, *zalıcā se*), *jaūkāt* (*zajaūkāt*), *kārā se*

("svađati se", prez. *kāṛṇ se* i *kāṛṇ se*), *kāzāt* ("pokazati"), *kīhāt*, *kokodākāt* (i *uskokodākā se*), *krēcā se* ("kretati se"; *Grēn mālo prošetāt, krēcā se, da se ne zasēden.*), *kukurīkāt* (i *uskukurīkā se*), *līzāt* (i *izlīzāt, oblīzāt, polīzāt, zalīzāt*), *pīhāt* (i *zapīhā se*), *pomāgāt* (i *olmāgāt* "odmagati", *zapomāgāt*), *pūhāt* (i *ispūhāt, napūhāt, propūhāt, zapūhāt*), *māhāt, naprēzāt, narīcāt, náukāt* ("mjaukati"; *náuče māška*; i *narínaūkāt*), *nīzāt* (i *nanīzāt*), *nīhāt* (i *zanīhāt*), *pīsāt* (i *olpīsāt, napīsāt, opīsāt, popīsāt, pripīsāt* "prepisati", *upīsāt, zapīsāt*), *plēsāt* (i *proplēsāt, zaplēsāt*),⁷⁴⁰ *prītiskāt* (imp. *prītīšci!*), *protēzā se, pūhāt* (i *olpūhāt, propūhāt, zapūhāt*), *pūzāt* (i *dopūzāt, olpūzāt, propūzāt*), *sagībāt* (i *nagībāt, zgībāt*), *skākāt* (i *olskākāt*), *skītā se* (prez. *skītān se* i *skīcēn se*), *sūkāt* (i *nasūkāt, olsūkāt, zasūkāt*), *šcīpāt* ("štīpati!", prez. *šcīpān i šcīpjēn*), *škrīpāt* (prez. *škrīpjēn*), *tīcā se* (*Tō se tēbe ne tīče.*), *vēzāt* (GPR *vēzān i vēžēn*; *Ka je svēžēn, spūtīla san mu rūke.*; i *nadovēzāt, odvēzāt, povēzāt, pripovēzāt* "ponovno zavezati"; *I vriču vēž pa je potēž ako pūkne pripovēž.*;⁷⁴¹ *svēzāt, zavēzāt*), *vīkāt* (i *povīkāt, zavīkāt*), *zalāgā se, zībāt* (prez. *zībēn i zībān*, GPR *zībā/zībā*, imp. *zībāj!* i *zībji!*; i *zazībāt*), *zīhāt* ("zījevati").

d) *va*-glagoli

– *iva*-glagoli

batīvāt ("šutirati"), *dokučīvāt* (*Kad ništō dokučīješ, jē vāko, jē nāko, pa nā dvi strāne si nō, razbalancān, pa nē znaš dī bī, pa na jednū zaokrūžīš.*; i n. p. A₁:), *doselīvā se, doskakīvāt* (i *olskakīvāt, priskakīvāt*), *dospīvāt* ("dospījevati", i *prispīvāt*), *dotrkīvāt* (i *zatrkīvā se*), *fīnīvāt* ("dovršavati", i n. p. A₁:), *impoštāvāt* ("slati poštom"), *iscidīvāt* (i *procidīvāt*), *iskjučīvāt* (i *ukjučīvāt, zakjučīvāt*), *ispitīvāt* (i *propitīvāt*),⁷⁴² *ispribījāt, istražīvāt* (i n. p. A₁:), *iščudīvāt, izjavjīvāt* (i *dojavjīvāt, odjavjīvāt*), *izlīvāt* ("izlijevati", i *dolīvāt, nadolīvāt, nalīvāt, oblīvāt, prolīvāt, razlīvāt, zalīvāt*), *izrugīvā* (i *podrugīvā se*), *izvirīvāt* (i *provirīvāt, zavirīvāt*), *kalāvāt* ("skidati"), *nabīvāt* ("nabijati", i *zabīvāt*), *nadīvāt* ("nadijevati"), *nadmudrīvāt, namigīvāt* (i n. p. A₁:), *naručīvāt* (i n. p. A₁:), *naplacīvāt* (i *isplacīvāt*, i n. p. A₁:), *obalīvāt* ("rušiti"), *obavījāt, obaviščīvāt* ("obavještavati", i n. p. A₁:), *obilīžīvāt* ("obilježavati", i n. p. A₁:), *obišīvā se* ("vješati se", i n. p. A₁:), *objašnīvāt* (i n. p. A₁:), *obučīvāt* ("oblačiti", i n. p. A₁:), *obrīvāt*

⁷⁴⁰ Noviji glagol, stariji govornici koriste gl. *balāt*.

⁷⁴¹ Zlatan Jakšić (2002), *Vriča*.

⁷⁴² Šimunović 2009: *ispitīvāt, ispītūjen/ispitjēn*.

("brijati"), *ociñivāt* ("ocjenjivati", i *potciñivāt, prociniñivāt*), *očekivāt* (i *dočekivāt, iščekivāt*; i n. p. A₁:), *odilivāt* ("odjeljivati"), *odlučivāt* (i n. p. A₁:), *odolivāt* ("odolijevati"), *odrišivāt* ("odvezivati"; *Ka tĩ molāješ ništö, bröd odrišiješ...*; i n. p. A₁:), *odronivāt, oglušivāt* (i n. p. A₁:), *omṛdivāt* ("mrgoditi se", i n. p. A₁:), *opašivāt* ("obaviti pasom"), *opišivāt* ("opisivati", i *dopišivāt, popišivāt, zapišivāt*; i n. p. A₁:), *oplakivāt* (i *rasplakivāt*), *opterećivā se* (i n. p. A₁:), *ošćećivāt* ("oštećivati"), *podrigivāt, podrubivāt, podušivāt* ("gnjuriti", i n. p. A₁:), *pokrivāt* (i *olkrivāt* "otkrivati", *razolkrivāt*), *pomlađivāt* (i *omlađivāt*; i n. p. A₁: *Stablā su se počēli omlađivāt.*), *poručivāt* (i n. p. A₁:), *pričešćivāt, produživāt* (i *razduživāt, zaduživāt*; i n. p. A₁:), *skraćivāt* (i n. p. A₁:), *smirivāt* (i *umirivāt*), *smučivāt, spasivāt* ("spašavati"), *svađivāt* ("svađati"), *svañivāt, ubacivāt* (i *dobacivāt, nabacivāt, olbacivāt, pribacivāt* "prebacivati", *zabacivāt*), *ubivāt* ("ubijati", i *izbivāt, nabivāt, olbivāt, probivāt, razbivāt, zabivāt*), *učvršćivāt* (i n. p. A₁:), *udivāt* ("udijevati, npr. konac u iglu", i *zadivāt* "zapinjati" i "podapeti, npr. nogu"; *zadila san mu nōgu*), *ukazivāt, ulizivāt* (i n. p. A₁:), *umanivāt, umirivāt, umivāt, uništivāt* (*Tö se svē uništije, kö dvöje dicē, kö jednö...*), *uredivāt* (i n. p. A₁:), *ustrilivāt* ("ustrijeljivati", i n. p. A₁:), *veživāt* (i *odveživāt*; i n. p. A₁:; *vežijen postolē*), *zabrañivāt* (i n. p. A₁:), *zaduživāt* (i *razduživāt*), *zafalivāt* ("zahvaljivati"; *zafalijen van na svemü*), *zagasivāt* (i n. p. A₁:; *zagasijen ögāñ*), *zagrađivāt* (i n. p. A₁:), *zaledivāt* (i *odledivāt*; i n. p. A₁:), *zalipivāt* ("lijepiti", i n. p. A₁:), *zarizivāt* ("zarezivati", i *odrizivāt, podrizivāt, razrizivāt*; i n. p. A₁:; *zarizijen lözu*), *zapašivāt* ("zapasavati"), *zaslađivāt* (i n. p. A₁:), *zasučivāt* (i n. p. A₁:; *zasučijen rukāve*), *zavalivāt* (*zavalijen se po käuču*), *zavijjāt*.

– *ava*-glagoli

adoćāvāt ("primijećivati"), *adorāvāt* ("štovati, obožavati"), *afanāvāt* ("gubiti svijest"), *afitāvāt* ("iznajmljivati"), *afrontāvāt* ("vrijeđati"), *agrabāvāt* ("prisvajati"), *agrampāvāt* ("grabiti"), *akvištāvāt* ("dobijati u posjed"), *apelāvāt* ("jadati se"), *areštāvāt* ("hapsiti"), *argumentāvāt* ("dokazivati"), *atāvāt* ("činiti znakove, signalizirati"), *badāvāt* ("obraćati pažnju"; *Nä me mālā ne badāje*; i *obadāvāt*), *bogāvāt* ("psovati boga"), *botunāvāt* ("zakopčavati odjeću"), *butāvāt* ("ubacivati, uguravati"), *deškargāvāt* ("uništavati, lomiti"), *deškordāvāt* ("krivo intonirati"), *deštrigāvāt* ("uništavati"), *lešāvāt* ("kuhati"; *Lěšāćemo pīñku mēsa.*), *molāvāt* ("olabavljivati, otpuštati"; *Ka tĩ molāješ ništö, bröd odrišiješ.*), *navigāvāt* ("ploviti"), *običāvāt, okjučāvāt* ("otključavati", i *zakjučāvāt*), *omotāvāt* (i *olmotāvāt, primotāvāt, zamotāvāt*), *osigurāvāt*

(posuđenica iz stand. hrv.), *prodāvāt*, *skončāvāt*, *spašāvāt* (imp. *spašāvāj!*), *špjegāvāt* ("objašnjavati"), *ustāvāt* ("ustajati"), *užuntāvāt* ("nadodavati"; i *nadožuntāvāt*, *Nadožuntāj mi ot!* rukāv.), *večerāvāt*, *vinčāvāt*, *zajebāvāt* (i *podjebāvāt*), *zakopāvāt* (i *iskopāvāt*, *olkopāvāt*, *prikopāvāt*, *raskopāvāt*), *zardāvāt* ("pokušati raditi nešto izvan svojih fizičkih mogućnosti"; *Kōgōd nē zna steñāt nekā se ne zařdāje peñāt...*⁷⁴³), *zauzdāvāt* (i *obuzdāvāt*, *razuzdāvāt*), *zauzlāvāt* ("zavezivati čvor", i *razuzlāvāt*), *zbrišāvāt* ("spoticati se").

N. p. C

Glagoli n. p. C imaju u infinitivu naglasak na sufiksu/nastavku (*zvāt*, *trēsť*), u prezentu na nastavku (*zovēn/zovēn*, *trēsēn/trēsēn*), a u GPR naglasak je pomičan (pomičnost je očuvan samo u nekih skupina, vidi dolje).

Razlikujemo sljedeće potparadigme:

- n. p. C, s pomičnim naglaskom: n. p. C, kratke osnove (*donīt*, prez. *donesēn/donesēn*, GPR *dōnī*, *donīla*, *dōnīlo*) i n. p. C:, duge osnove (*klēt*, prez. *kūnēn/kūnēn*, GPR *prōklē*, *proklēla*, *prōklēlo*);
- n. p. C', s nepomičnim naglaskom: n. p. C', kratke osnove (*pěć*, prez. *pečēn/pečēn*, GPR *pěkā*, *pěkla*) i n. p. C:', duge osnove (*vūć*, *vūćēn/vūćēn*, GPR *vūkā*, *vūkla*, *vūklo*).

1. Infinitiv

Glagoli n. p. C (osim *e*-glagolâ) imaju u infinitivu kratak naglasak na sufiksu/nastavku (*kjuvāt*, *gorīt*, *činīt*, *gucāt*, *pěć*), a glagoli n. p. C: imaju na osnovi i prednaglasnu dužinu (*rēžāt*, *šūmīt*).

Iznimka su *e*-glagoli od kojih, bez obzira na potparadigmu, neki imaju kratki naglasak, a neki neoakut.

⁷⁴³ Zlatan Jakšić (1988), *Pūt u šufīt*.

U n. p. C kratki naglasak imaju glagoli *k/g/h*-razreda (*pěć, těć*) i glagoli *a*-razreda (*zvăt*), dok glagoli *s/z*-razreda imaju neoakut (*nĩt, donĩt* itd.).

U n. p. C: većina *e*-glagolâ ima neoakut (*vũć, klět, trěst* itd.). Kratki naglasak imaju *i/va*-glagoli (*kovăt, sovăt*), a *i/u/ě*-glagol *žĩvĩt* ima kratki naglasak i prednaglasnu dužinu.

2. Prezent

U glagolâ n. p. C prezentski je naglasak na posljednjem slogu nastavka, osim u *a/ā*-glagolâ i *i*-glagolâ podskupine B) koji u svim oblicima imaju cirkumfleks na sufiksu (*gucân, gucâš, gucâl gucâ, ⁷⁴⁴gucâmo, gucâte, gucâdu*; isto i *razumĩn*).

U *e*-glagolâ naglasak je kratak, osim u 3. l. mn. gdje se javlja neoakut (*nesěn/nesên, nesěš, nesě, nesemö, nesetě, nesedũ/nesũ ⁷⁴⁵*). Glagoli n. p. C:' imaju na osnovi i prednaglasnu dužinu (*rěstěn/rěstên, rěstěš, rěstě, rěstemö, rěstetě, rěstedũ/rěstu ⁷⁴⁶*). U 1. l. jd. fakultativno se javlja cirkumfleks kao rezultat predsonantskoga duljenja (*nesěn/nesên*).

I-glagoli podskupine A) (*a/i*-glagoli tipa *ležăt* i *i/i*-glagoli tipa *gorĩt*) imaju neoakut na sufiksu u jednini (*gorĩn, gorĩš, gorĩ*) i u 3. l. mn., uz prednaglasnu dužinu u dužih oblika (*gorĩdu/goru*). U 1. i 2. l. mn. imaju prednaglasnu dužinu i kratki naglasak na posljednjem slogu (*gorĩmö, gorĩtě*).⁷⁴⁷ Glagoli n. p. C:' usto imaju na osnovi prednaglasnu dužinu, poslije koje dolazi do pokrate prednaglasne dužine na nastavcima za 1. i 2. l. mn. (*rěžĩn, rěžĩš, rěžĩ, rěžimö, rěžitě, rěžidũ/rěžũ*).⁷⁴⁸

U svih glagola n. p. C za 3. l. mn. češće se koristi kraća varijanta.⁷⁴⁹ To se naročito odnosi na glagole n. p. C:', koji pred neoakutom imaju i prednaglasnu dužinu.

Primjeri:

S: 1. *Vĩše hõdāš, mǎne te nõge bolũ, mǎne škĩna*. 2. *Vĩš kakö letũ*. 3. *Onĩ smrdũ*. 4. *Ča mě bolũ lědǎ*. 5. *Pasĩ rěžũ na nũ dĩcu*. 6. *A ka me něće da dovedũ võde*. 7. *A čǎ blějũ ově ôvce!*

⁷⁴⁴ Kraćenje u finalnom otvorenome slogu, vidi 4. 5.

⁷⁴⁵ Usp. u drugim bračkim govorima *pletũ/pletědu* (vidi Šimunović 2009: 51).

⁷⁴⁶ Usp. u drugim bračkim govorima *mũzũ/mũžědu* (vidi Šimunović 2009: 51).

⁷⁴⁷ Prednaglasne dužine u 1. i 2. l. mn. rezultat su analoškoga procesa, vidi 4. 2. 1.

⁷⁴⁸ U drugim bračkim govorima nema ove naglasne paradigme jer su ovi glagoli prešli u kratku n. p. C ili u n. p. B:. Usp. Šimunović 2009: 51-56 i Kapović 2015: 483-484.

⁷⁴⁹ Vjerojatno zbog tendencije da se pod naglaskom zadrži stari naglasak. Kapović – usmeno.

Za više detalja o upotrebi kraćih/dužih oblika za 3. l. mn. vidi 10. 1.

Svi prefigirani *i*-glagoli n. p. C imaju u prezentu naglasak prema n. p. B. (*gorīn*, ali *izgōrīn*; *ležīn*, ali *odlēžīn*; *činīn*, ali *učīnīn*).

3. Imperativ

Imperativni naglasak glagolâ n. p. C ovisi o imperativnom nastavku i o glagolskoj vrsti. *A/ā*-glagoli i *i-i* glagoli podskupine B) imaju cirkumfleks na sufiksu (*gucâj!* *gucâjmo!* *gucâjte!*, *razumîj!* *razumîjmo!* *razumîjte!*). Ostali glagoli n. p. C imaju u imperativima na -Ø, -mo, -te naglasak na osnovi (*lōž!* *lōžmo!* *lōšte!*, *gōr!* *gōrmo!* *gōrte!*, *džž!* *džžmo!* *džžte!*), a u imperativima na -i, -imo, -ite na nastavku (*postī!* *postīmo!* *postīte!*).

Glagoli n. p. C i n. p. C' imaju u imperativu neoakut na osnovi (*kūn!* *kūnmo!* *kūnte!*, *rēž!* *rēžmo!* *rēšte!*, *trēs!* *trēsmo!* *trēste!*).

U imperativu *i*-glagolâ n. p. C čija osnova završava na -j i gl. *činīt* kratki se naglasak dulji u neoakut (*brōj!* *brōjmo!* *brōjte!*, *čīn!* *čīnmo!* *čīnte!*, *dōj!* *dōjmo!* *dōjte!*, *gnōj!* *gnōjmo!* *gnōjte!*, *krōj!* *krōjmo!* *krōjte!*, *pōj!* *pōjmo!* *pōjte!*).⁷⁵⁰

4. Glagolski pridjev radni (GPR)

Naglasak glagolâ n. p. C u GPR može biti pomičan (u n. p. C) i nepomičan (u n. p. C').

Napomena: u m. r. jd. finalni vokal, bilo da je naglašen ili nenaglašen, može biti kratak ili dug prema zakonu o kraćenju u finalnom otvorenome slogu.⁷⁵¹

a) Pomični naglasak (n. p. C)

Pomični naglasak imaju *e*-glagoli n. p. C *s/z*-razreda (*dōnī*, *donīla*, *dōnīlo*) i *a*-razreda (*zvâ/zvâ*, *zvâla*, *zvâlo*), *e*-glagoli n. p. C: *n/m*-razreda (*prōklē*, *proklēla*, *prōklēlo*) te glagoli *dāt* i *stāt* (vidi dolje).

U glagolâ s pomičnim naglaskom ž. r. jd. ima neoakut na posljednjem slogu osnove, dok u ostalim oblika naglasak varira, i to na sljedeće načine:

⁷⁵⁰ Vidi 4. 4. 2. 3.

⁷⁵¹ Vidi 4. 5.

– Varijacije u kvaliteti naglasaka

Naglasak je u svim oblicima na istome mjestu kao u ž. r. jd., ali se ostvaruje kao cirkumfleks (osim u m. r. jd. gdje može doći do pokrate u finalnom otvorenome slogu).⁷⁵² Ovakav je slučaj u svih glagola bez prefiksa (*zvâ/zvǎ, zvǎla, zvâlo, zvâli, zvâle, zvâla; pîl/pî, pîla, pîlo, pîli, pîle, pîla*).

– Varijacije u kvaliteti, kvantiteti i mjestu naglasaka

Naglasak mijenja svoje mjesto, kvalitetu i kvantitetu u prefigiranih glagola. Ž. r. jd. ima neoakut na posljednjem slogu osnove, dok ostali oblici imaju kratki naglasak na prefiksu (*nǎzvǎ, nǎzvǎla, nǎzvâlo, nǎzvâli, nǎzvâle, nǎzvâla; pǒpǐ, pǒpǐla, pǒpǐlo, pǒpǐli, pǒpǐle, pǒpǐla*).⁷⁵³

b) Nepomični naglasak (n. p. C')

Osim glagolâ gore navedenih skupina, svi ostali glagoli imaju nepomičan naglasak u GPR.

Naglasak je u glagolâ n. p. C' kratak, te se u svih glagola (izuzev *e*-glagolâ) nalazi na sufiksu (*ložǐl/ložǐ, ložǐla, ložǐlo; gucǎl/gucǎ, gucǎla, gucǎlo; đržǎl/đržǎ, đržǎla, đržǎlo*). Jedino *e*-glagoli *k/g/h*-razreda imaju naglasak na osnovi (*pěkǎ, pěkla, pěklo*).

Glagoli n. p. C' imaju neoakut na osnovi (*trěsǎ, trěsla, trěslo; vŭkǎ, vŭkla, vŭklo*) uz iznimku glagola *žǐvǐt*, koji ima prednaglasnu dužinu i kratki naglasak na sufiksu (*žǐvǐl/žǐvǐ, žǐvǐla, žǐvǐlo*).

5. Glagolski pridjev trpni (GPT)

I-glagoli (*i/i*-glagoli i *a/i*-glagoli) imaju u GPT kratki naglasak na osnovi (*nalǒžēn, nalǒžēna, nalǒžēno* itd.), a *a/ā*-glagoli na prefiksu (*prǒgucān, prǒgucāna, prǒgucāno* itd.).⁷⁵⁴

⁷⁵² Vidi 4. 5. 1.

⁷⁵³ U nekim drugim bračkim mjestima postoje varijacije naglasaka u mjestu bez promjene kvalitete ili kvantitete naglasaka, npr. u Ložišćima: *ŭmr, ŭmřla*; u Milni: *ištrǐ, ištřla*; i drugdje na Braču *ŭmri/ŭmri, ŭmřla*. Vidi Menac-Mihalić 1995: 250.

⁷⁵⁴ Za ostvaraj ovih zanaglasnih dužina vidi 4. 3. 1. i 4. 3. 2.

Za naglasak GPT-a u *e*-glagolâ vidi gore.

6. Glagolski prilog sadašnji (GPS)

GPS u n. p. C ima na sufiksu neoakut (*činěć*), a u n. p. C: prednaglasnu dužinu na osnovi i cirkumfleks (*rěstûć*, *vûčěć*).⁷⁵⁵

N. p. C

n. p.	n. p. C		
vrsta	<i>e</i> -glagoli		
raz.	a) <i>s/z</i> -raz.	b) <i>n/m</i> -raz.	a) <i>a</i> -raz.
inf.	<i>donĩt</i>	<i>klět</i>	<i>zvăt</i>
prez.	<i>donesě̃n/ donesē̃n</i>	<i>kū̃ně̃n/ kū̃nē̃n</i>	<i>zově̃n/ zovē̃n</i>
	<i>donesě̃š</i>	<i>kū̃ně̃š</i>	<i>zově̃š</i>
	<i>donesě̃</i>	<i>kū̃nē̃</i>	<i>zovē̃</i>
	<i>donesemö</i>	<i>kū̃nemö</i>	<i>zovemö</i>
	<i>donesetě̃</i>	<i>kū̃netě̃</i>	<i>zovetě̃</i>
	<i>donesedũ/ donesũ</i>	<i>kū̃nedũ/ kū̃nũ</i>	<i>zovedũ/ zovũ</i>
imp.	<i>doně̃s! doně̃smo! doně̃ste!</i>	<i>kũ̃n! kū̃nmo! kū̃nte!</i>	<i>zöv! zôv! zövmo/ zôvmo! zöfte/ zôfte!</i>
GPR	<i>dõnĩ, donĩla, dõnĩlo, dõnĩli (dõnĩle, dõnĩla)</i>	<i>pröklě̃, proklě̃la, pröklě̃lo, pröklě̃li (pröklě̃le, pröklě̃la)</i>	<i>zvâ/ zvă, zvâla, zvâlo, zvâli (zvâle, zvâla)</i>
GPT	<i>donesē̃n, donesenă, donesenö, donesenĩ (doneseně̃, donesenă)</i>	<i>pröklět, pröklě̃ta, pröklě̃to, pröklě̃ti (pröklě̃te, pröklě̃ta)</i>	<i>nẵzvân, nẵzvâna, nẵzvâno, nẵzvâni (nẵzvâne, nẵzvâna)</i>

e-glagoli

a) *s/z*-razred

*nĩt*⁷⁵⁶ ("nesti", i *snĩt*), *donĩt* ("donijeti", i *iznĩt*, *odnĩt*, *podnĩt*, *ponĩt*, *raznĩt*, *unĩt*, *zanĩ se* "zanijeti se").

⁷⁵⁵ < *rěstûć*.

⁷⁵⁶ Šimunović 2009: *nĩt*, *nesē̃n*.

b) *n/m*-razred

klět (i *kūnūt*, GPR *kūnūl/kūnū*; i *proklět*, *zaklět*).

c) *a*-razred

zvat (i *dozvat*, *nazvat*, *odazvā se*, *pozvat*, *prizvat*, *zazvat*).

N. p. C'

1. *e*-glagoli

n. p.	n. p. C'	
vrsta	<i>e</i> -glagoli	
raz.	b) <i>t/d</i> -raz.	a) <i>k/g/h</i> -raz.
inf.	<i>böst</i>	<i>pěc</i>
prez.	<i>bodēn/ bodēn</i>	<i>pečēn/ pečēn</i>
	<i>boděš</i>	<i>pečěš</i>
	<i>bodě</i>	<i>pečě</i>
	<i>bodemö</i>	<i>pečemö</i>
	<i>bodetě</i>	<i>pečetě</i>
	<i>bodedũ/ bodũ</i>	<i>pečedũ/ pečũ</i>
imp.	<i>böd! bölmo! bötte!</i>	<i>pēc! pęcmo! pęcte!</i>
GPR	<i>bōl bö, böla, bölo, böli (böle, böla)</i>	<i>pěkā, pěkla, pěklo, pěkli (pěkle, pěkla)</i>
GPT	<i>bodēn, bodenā, bodenö, bodenĩ (bodeně, bodenā)</i>	<i>pečēn, pečenā, pečenö, pečeniĩ (pečeně, pečenā)</i>
		<i>*pekũć</i>

a) *t/d*-razred

böst (i *izböst*, *naböst*, *proböst*, *uböst*, *Jā bodēn iglōn i šilōn.*), *cväst* (GPS *cvatěć*; i *ocväst*, *procväst*), *dověst* (i *odvēst*, *izvēst*, *pověst*, *uvěst*), *krěst* (GPS *kredũć*; i *ukrěst*), *měst* (i *izměst*, *poměst*, *zaměst*),⁷⁵⁷ *plěst* (GPS *pletũć*; i *nadoplěst*, *rasplěst*, *uplěst*, *zaplěst*).

⁷⁵⁷ U poeziji Z. Jakšića zabilježen je i naglasak *měst*: *Kô kroz poništru povĩrit kad stāne měst...* (*Snġg na Bračũ*, Dodatak 2).

b) *k/g/h*-razred

pěć (i *ispěć*), *těć* (GPS *tekůć*; i *istěć*, *potěć*, *utěć* "pobjeći").

2. Ostali glagoli

n. p.	n. p. C'			
vrsta	a) <i>i</i> -glagoli			b) <i>a/ā</i> -glagoli
	<i>ī/i</i> -glagoli A)	<i>ī/i</i> -glagoli B)	<i>a/i</i> -glagoli	
inf.	<i>ložīt</i>	<i>razumīt</i>	<i>dṛžāt</i>	<i>gucāt</i>
prez.	<i>ložīn</i>	<i>razumīn</i>	<i>dṛžīn</i>	<i>gucān</i>
	<i>ložīš</i>	<i>razumīš</i>	<i>dṛžīš</i>	<i>gucāš</i>
	<i>ložī</i>	<i>razumī/razumī</i>	<i>dṛžī</i>	<i>gucā/gucā</i>
	<i>ložīmō</i>	<i>razumīmo</i>	<i>dṛžīmō</i>	<i>gucāmo</i>
	<i>ložītē</i>	<i>razumīte</i>	<i>dṛžītē</i>	<i>gucāte</i>
	<i>ložīdū/ložū</i>	<i>razumīdu</i>	<i>dṛžīdū/dṛžū</i>	<i>gucādu</i>
imp.	<i>lōž! lōžmo! lōšte!</i>	<i>razumīj! razumījmo! razumījte!</i>	<i>dṛž! dṛžmo! dṛžte!</i>	<i>gucāj!gucājmo! gucājte!</i>
GPR	<i>ložī/ložī, ložīla, ložīlo, ložīli (ložīle, ložīla)</i>	<i>razumī/razumī, razumīla, razumīlo, razumīli (razumīle, razumīla)</i>	<i>dṛžā/dṛžā, dṛžāla, dṛžālo, dṛžāli (dṛžāle, dṛžāla)</i>	<i>gucā/gucā, gucāla, gucālo, gucāli (gucāle, gucāla)</i>
GPT	<i>nalōžēn, nalōžēna, nalōžēno, nalōžēni (nalōžēne, nalōžēna)</i>		<i>zādṛžān, zādṛžāna, zādṛžāno, zādṛžāni (zādṛžāne, zādṛžāna)</i>	<i>prōgucān, prōgucāna, prōgucāno, prōgucāni (prōgucāne, prōgucāna)</i>
GPS			<i>dṛžēc</i>	

a) *i*-glagoli

– *ī/i*-glagoli

A)

bolīt (i *obolīt*, *pribolīt*, *razbolīt se*, *zabolīt*), *borīt se* (*izborīt se*), *brojīt* (GPS *brojēc*, imp. *brōj!*; i *izbrojīt*, *nabrojīt*, *olbrojīt*, *pribrojīt*), *bṛstīt* (imp. *bṛst!* i *bṛstī!*; i *obrṛstīt*, *pobrṛstīt*), *caklī se* (imp. *caklī se!*), *činīt* (imp. *čīn!*, GPS *činēc*; i *načinīt*, *pripočinīt* "ponovno napraviti", npr. *pripočinīla san pōsteju*; i *učinīt*, *začinīt*), *čṛnīt* ("crnjeti", i *očṛnīt*, *počṛnīt*, *začṛnīt*, imp.

počrni!), *črjenit* ("crvenjeti", i *počrjenit*, *začrjenit*), *dažjit* ("kišiti", imp. *dažji!*), *dojit* (imp. *dōj!*; i *nadojit*, *podojit*), *dvorit*, *hodit* (supletivni prez. *grēn*, *grēš*, *grē*, *grēmō*, *grētē*, *grēdūr*, imp. *hōd!*; *Āla*, *āla*, *hōd*, *žēn se!*; i *dohodit*, *olhodit*, *pohodit*), *gnojit* (imp. *gnōj!*; i *pognojit*, *zagnojit*, *Kad pogine čovik u rātu kážu da je zagnjoji*), *gojit* (imp. *gōj!*; i *ugojit*), *gorit* (imp. *gōr!*; i *dogorit*, *izgorit*, *nagorit*, *prigorit*, *zagorit*), *gostit* (imp. *gosti!*; i *pogostit*, *ugostit*), *grmit* (i *zagmit*, *Jesi čū koji ōn bās ima, da znāš kakō ōn grmī ka pīva.*), *gubit* (i *izgubit*, *pogubit*, *zagubit*), *kasnit* (imp. *kasni!*; i *okasnit*, *zakasnit*), *kotit* (i *okotit*), *krojit* (imp. *krōj!*; i *iskrojit*, *okrojit*), *křtit* (imp. *křsti!* i *křst!* *křstte!*; i *pokřtit*, *pikřsti se*), *letit* (i *doletit*, *izletit*, *odletit*, *poletit*, *uzletit*, *zalet se*), *ložit* (i *naložit*), *maglit* (i *odmaglit*, *zamaglit*, imp. *odmagli!*), *morit* (i *umorit*, *izmorit*), *modrit* (i *pomodrit*, imp. *pomodri!*), *mřsi se* ("jesti masnu hranu"; *Nīs se mrsi, nīs jī mēso. Tō znāči da si posti.*), *mřzit* (i *zamřzit*, *Zamrzi ga je bi, ni ga više mārī vidit, a morā je hodit u nēga.*), *nočit* (i *prinočit* "prenočiti"), *plovit* (i *isplovit*, *olplovit*, *priplovit* "preploviti", *zaplovit*), *pojtit* (imp. *pōj!*, i *napojit*), *postit* (imp. *posti!*), *prdit* (imp. *prdi!*; i *isprdit*, *zaprdit*, *Ka nikō govōri ništō bezvēze, rēčē se: ne prdi!*), *prosttit* (imp. *prosti!*; i *oprostit*), *rodit* (*Ovā je bēštija jālova, vajā je ubit, nēce se da otpāsē, nēce da rodi mālēga*; i n. p. B), *roj se* (imp. *rōj se!*), *selit* (i *doselit*, *iselit*, *odselit*, *priselit*, *uselit*), *sjajit* (imp. *sjāj!*), *smřdit* (i *zasmřdit*), *sřbit* ("svrbjeti"; *Sāda se grebān jer me srbī.*), *tovit* (i *utovit*), *třpit* (i *istřpit*), *tvřdit* (i *potvřdit*, *utvřdit*), *učit* (GPS *učēc*; i *naučit*, *odučit*), *vampit* ("hlapjeti", imp. *vampi!*; i *izvampit* "poludjeti od čekanja"; *Vīše san izvampiła, čekān te trī kvārta ūre!*), *vapit* (imp. *vapi!*; i *zavapit*), *vedrit se* (i *razvedrit se*, imp. *razvedrit se!*), *velit* (zast.; *Ōn mēni tō veli, ali mī govōrīmo po stāru, pa ga jā svāku i ne razumīn.*), *veselit* (i *razveselit*), *vřtit* (i *izvřtit*, *olvřtit*, *uzvřti se*, *zavřtit*), *zelenit* (i *ozelenit*, *pozelenit*, *zazelenit*, *Pozeleni je, pari bōlēstan.*), *zor se*, *zvonit* (i *olzvonit*, *pozvonit*, *zazvonit*), *želit* (i *poželit*, *uželi se*, *zaželit*).

B)

ferit ("svidati se"; *ne ferī mi* "ne sviđa mi se"), *intendit* ("razumjeti"), *krešit* ("narasti"; ...*jer ōn mōže pripizāt sāmō kad se nasūpaju opānci i krešīdu bugānci.*⁷⁵⁸), *rendit* ("vratiti nekome nešto"), *šparit* ("ispariti; fig. nestati"), *razumit*.

⁷⁵⁸ Zlatan Jakšić (1988), *Težak*.

– a/i-glagoli

bižāt, bojā se (imp. *bōj se!*), *cvrčāt* (imp. *cvrči!*), *džžāt* (i *izdžžāt, održāt, podžžāt, zadžžāt*), *hṛčāt* ("krčati", i *zahṛčāt, hrčī mi televīzija*), *klečāt, ležāt* (i *zaležā se*), *mučāt* ("šutjeti", i *zamučāt, Mūč tūda!*).⁷⁵⁹

c) a/ā-glagoli

acāt ("predići karte u kartaškim igrama"), *adočāt* ("primijetiti, ugledati"), *adutāt* ("nadjacati protivnikovu kartu u kartanju"), *afanāt* ("onesvijestiti se"), *afitāt* ("iznajmiti"), *afrontāt* ("uvrijediti"), *agrampāt* ("pokupiti, zgrabiti"), *agvantāt* ("zgrabiti"; *I onā kojā znā vāko pīsmo zdatāt (...) mōra i pakēt kad dōjde pṛvā agvantāt!*⁷⁶⁰), *akordāt* ("složiti se" i "odsvirati početni akord"), *akvištāt* ("primiti, dobiti u posjed"), *alogāt* ("doći na odredište"), *ambicijāt* ("biti ambiciozan"), *apanāt* ("zamaqliti se"), *arbitrāt* ("odlučiti, presuditi"), *areštāt* ("uhapsiti"), *argumentāt* ("dokazati"), *arivāt* ("doći, stići"), *armāt* ("pripremiti konstrukciju, npr. za krov"; *krōv je armān*), *armižāt* ("privezati brod u luci"), *ašetāt* ("približiti, primaknuti"; *Tako bi moli dokle bidu ašetalī postoli!*⁷⁶¹), *atāt* ("učiniti znak, signalizirati"), *balāt* ("plesati"), *bacelāt* ("brinuti se, sekirati"), *barufāt* ("tući se, mlatiti"), *betunāt* ("betonirati"), *bañāt* ("kupati", i *izbañāt, obañāt, grēn se izbañāt u maštīl vodē*), *barabanāt* ("lupati, tući"), *batināt* (i *izbatināt*), *beštīmāt* ("psovati", i *zabeštīmāt*), *brjāt* ("brljati", i *zabjāt*), *bumbarāt* ("tući, batinati"), *bužāt* ("bušiti", i *izbužāt, probužāt, Probužācu te vīn balūnōn.*), *cekāt* ("naglo popiti, na eks"), *cmijāt* ("sličiti na nekoga"), *cvitāt* (i *procvitāt, rascvitā se*), *čepjāt* ("grebati", i *očepjāt*), *čepuhāt* ("čeprkati", i *iščepuhāt, raščepuhāt* "raščupati"; *Raščepšuhāla san ovī bōr.*), *čerupāt* (i *iščerupāt, raščerupāt*), *čupāt* (i *iščupāt, počupāt, začupāt*), *čakulāt* ("čavrljati"; *Pričāt je ništō ōzbijno, a čakulāt je vēc drūgo.*), *čapāt* ("uhvatiti"; *Čapāj ga zā vlāse!*), *debjā se* (i *nadebjā se*), *deletāt* ("prihvatiti se posla"), *deškargāt* ("uništiti, slomiti"), *deštakāt* ("odvojiti nešto od nečega"), *deštrigāt* ("uništiti"), *deventāt* ("pretvoriti se u nešto, postati"), *dezverdināt* ("oduzeti djevojci nevinost"), *dežarmāt* ("razoružati"), *dezmačāt* ("ukloniti mrlju, očistiti"), *dežordināt* ("praviti nered"), *dežužāt* ("napustiti običaj"), *divjāt* (i *izdivjā se, podivjāt, razdivjā se*), *dižbarkāt* ("izići iz broda"), *duperāt* ("koristiti", *Ondā je tāmo kominić, a ōkolo su šentāde, tō se duperālo kad su težāci kopāli.*), *duplāt* ("udvostručiti"), *durāt* ("trajati"; *Dōkle*

⁷⁵⁹ Šimunović 2009: *mūčāt/mučāt* (D), *mučīn*.

⁷⁶⁰ Zlatan Jakšić (1988), *Pakēti*.

⁷⁶¹ Zlatan Jakšić (1988), *Naš boćin*.

dură, durâ), *eredităt* ("naslijediti"), *fabrikăt* ("podvaliti nekome nešto"), *fantastikăt* ("umišljati, fantazirati"), *farăt* ("mljeti žito"), *fatigăt* ("umarati se, mučiti se"), *feštăt* ("slaviti, zabavljati se"), *fîščăt* ("zviždati"; *Kad je vapor fîşcă, otac je tovara išcă.*;⁷⁶² i *zafîščăt*), *fîşčetăt* ("zviždukati"), *frajăt* ("slaviti"), *fremăt* ("zaustaviti"; *Ovêga čovîka san fremăla da mi niştö kâže.*; i *fermăt*), *frižăt* ("grebati", i *isfrižăt, zafrižăt*), *fundăt* ("potopiti se, potonuti"), *glasăt* (i *izglasăt*), *golică se* (i *razgolică se, Ča săn se razgolicăla, svūkla.*), *grančăt* ("grebati", npr. o životinji; i *izgrančăt, ogrančăt, zagančăt, Ogrančăla me nă măška.*), *gratăt* ("grebati, ribati, npr. povrće", i *izgratăt, ogradăt, zagrătăt*), *grebăt* (*Să se grebân jer me srbî.*), *gucăt* ("gutati", i *pogucăt, progucăt, nagucă se*), *humăt* ("pušiti", i *pohumăt, nahumă se, zahumăt, Moćă zahumăt jenü.*), *iluminăt* ("osvijetliti"), *imbandăt* ("nagnuti se u jednu stranu"), *imbarkăt* ("ukrcati se na brod"), *imbukăt* ("ožbukati"), *inamoră se* ("zaljubiti se"), *indivinăt* ("učiniti nešto krivo, pogriješiti"), *indorăt* ("pozlatiti"), *infîşăt* ("inzistirati na nečemu, biti opsjednut"; *Ôn ti je înfîşăn u svojû vălu.*), *inkontrăt* ("sresti"), *intunăt* ("dati intonaciju"), *izventăt* ("izmisliti"; *Onă măla vîşe nă zna ča bî izventăla, po cîli dăn me zajebăje.*), *inorăt* ("potcijeniti nekoga"), *jačăt* (i *nadjăčăt, ojačăt*), *kalăt* ("grabiti vodu iz bunara", i *ukalăt*), *kalmăt* ("smiriti"), *kantăt* ("pjevati", i *nakantăt*), *kapricijăt* ("inatiti se"), *kolebă se* (i *pokolebă se*), *kolpižăt* ("udariti nogom"), *končăt* (i *okončăt, skončăt*), *kontreştăt* ("usprotiviti se"), *koprcăt* (i *iskoprcăt, zakoprcă se*), *koračăt, krcăt* (i *iskrcăt, nakrcăt, pokrcăt, prikrcăt, ukrcăt*), *krepat* ("crknuti", i *pokrepăt*), *kultivăt* ("uzgojiti biljku"), *kumpanăt* ("svirati pratinju"), *kuştăt* ("pristati brodom uz rivu"; *...kuştădu brôd, kă da će kuştăt, udri brôdôn, văko, u rîvu...*), *lakşăt* (i *olakşăt*), *lampăt* ("sijevati"), *listăt* (i *prolistăt, razlistă se*), *livelăt* ("dovesti u vodoravni položaj"), *lontunăt* ("udaljiti"), *luşijăt* ("prati rublje u luşiji"), *malaksăt, mantăt* ("vrtiti se u glavi"; *Ča sě năpi pa se tetûra, mantă mu se.*), *maşkarăt* ("maskirati, šminkati"), *maşkinăt* ("kopati maškinom"; *Dösta je pøj na tûče pa vîdî gomîle kojê su jûdi rădîli kă su maşkinăli za löze.* (P)), *mekşăt* (i *omekşăt, razmekşăt, smekşăt*), *mirităt* ("zaslužiti"), *molăt* ("pustiti, olabaviti"; *Ka tî molăjeş niştö, brôd odrişjeş, ondă kâžeş: molăj konöp.*), *mrižăt* ("mrsiti", i *odmrižăt, zamrižăt, Zamrižălo mi se ovö kônce.*), *nabasăt, načantrăt* ("naslikati"), *nastivăt* ("nasaditi"; *Bră je tēja, jăja je nastivă na tō.*; i "naslagati"; *...ondă smo nastivăli oti cmîj, pa ondă tû trăvu, ondă lēc na tō.*), *natentăt* ("nagovoriti nekoga na nešto", i *natantăt*), *naticjăt* ("napisati, npr. pismo"), *nocă se* (i *snocă se, zanocă se, I tăko iz kămare ne grě se că*

⁷⁶² Zlatan Jakšić (1988), *Partenca*.

*dôkle se ne snoća, a otăc raskomoćă.*⁷⁶³), *obadă se* ("primijetiti"), *obandunăt* ("napustiti"), *obećăt, obuzdăt* (i *razuzdăt, zauzdăt*), *odagnăt, ogrebuşăt* ("ogrebsti"), *onemoćăt, operuşăt, osigurăt, paćă se, paricăt* ("spremiti"; *Pôj paricăj marêndu.*), *paştelăt* ("gnječiti, drobiti"), *patinăt* (i *opatinăt*), *penetrăt* ("brinuti, strepiti"), *pensăt* ("misliti"), *peştăt* ("gnječiti", i *ispeştăt, Ispeştăj mi nŏ pomidŏrîh.*), *petegulăt* ("ogovarati, klevetati"), *pilăt* ("pilati", i *ispilăt, napilăt, pripilăt, zapilăt* "zagnjaviti"), *pişăt* (i *ispişăt, popişăt, upişă se, zapişăt*), *pizăt* ("težiti", i *popizăt*), *pogorşă se, predikăt* ("propovijedati, pametovati", i *ispredikă se*), *prepuntăt* ("zakačiti"), *priforcăt* ("preforsirati"), *pripetăt* ("krivo optužiti"), *prizentă se* ("iznenada se pojaviti"), *prodăt* (i *rasprodăt*), *protapanăt* ("prokapati"; *Kad protapană vodă, prŏbužăna je kŭća. Protapanălo je, svě je poplîvălo.*), *proşperăt* ("uspjeti u nećemu"), *raćunăt* (i *izraćunăt, obraćunăt, proraćunăt, razraćună se, zaraćunăt*), *rasćarăt* ("razvedriti se"; *Ka se ōblăci razmăknu, rasćarălo je.*), *rasantăt* ("razbuditi se"), *raskomuşăt* ("rašćerupati, raščupati"; *Nă je vŏ vēc svě raskomuşăla vŭ trstîku.*), *raştrkăt* ("raspršiti, raştrkati, npr. zemlju"), *raşkaldăt* ("svrucići se"), *ravnăt* (i *izravnăt, poravnăt*), *reşetăt* (i *izreşetăt, proreşetăt*), *režentăt* ("isprati"), *rominăt* (*kîşă romină*), *ruvinăt* ("uništiti"; ... *vēc naprama tĕmu ko jĕ je ruvină: ōli čejădĕ – ōli živină.*⁷⁶⁴), *sakramentăt* ("izgrditi"), *sedlăt* (i *osedlăt*), *sinăt* ("označiti"), *sjăt* (i *obasjăt, prosjăt, zasjăt*), *skonsăt* ("naglo povući"), *sjjăt* ("srljati"), *stimăt* ("nazvati dijete po nekome"; *Kŏga ste stimăli?* – često pitanje kad se djetetu dă ime po nekome), *stişăt* (i *utişăt, zatişăt*), *surgă se* ("sjuriti"; *Ondă san jă znăla da se niştŏ dogăđa i jă san se odizgăr surgăla dŏli.*), *şalvăt* ("spasiti"), *şatişfăt* ("zadovoljiti"), *şćuvăt* ("glodati"), *şkapulăt* ("spasiti"; *Kad si nikŏga izbăvi iz vodĕ, ili iz čĕga drŭgĕga.*), *şkicăt* ("ošetiti"), *şkivă se* ("izvući se iz nećega"; *Şkivă si se od nikŏga ko tĕ nagovăra.*), *şkurlăt* ("prazniti lonac", i *oškurlăt*), *şotăt* ("uvući se u nešto"), *şpjegăt* ("objasniti"), *ştopăt* ("zaustaviti nešto"), *ştricăt* ("namignuti"), *şundrăt* ("rasklimati, npr. vrata"), *şuşketăt* ("şuşkati"), *tajăt* ("rezati grane na voćkama"), *timbrăt* ("staviti pečat"), *ućrvă se* ("zasjedjeti se, nedovoljno se kretati"), *uskomeşă se, użăt* ("obićavati"; *Tŏ se u năş ne użă rĕć.*), *użuntăt* ("dodati"), *vajăt* ("valjati", prez. nijećni *nĕ vajăn, nĕ vajăş, nĕ vaja* (i *nĕ vă*); *I bî san ŭ goru s onîman tănkîman postolîman, nĕ vă nŏ nişta.*; GPR *vajălo/ vălo. Jer je bîlo svĕga i svăşta, a svĕ je tŏ vălo svojîman rukân.*), *veslăt* (i *doveslăt, odveslăt, priveslăt, zaveslăt*), *vinćăt* ("vjenćati"), *viżităt* ("posjetiti"), *zabotunăt* ("zakopćati"; *grĕn zabotunăt botŭne, i olbotunăt*), *zagalăt* ("zasukati, npr. rukave ili nogavice"), *zakrakunăt* ("zakračunati",

⁷⁶³ Zlatan Jakšić, *Otvărăne pakĕta* (Dodatak 2).

⁷⁶⁴ Zlatan Jakšić (1988), *Gomîla*.

i *okrakunät*), *zbatocät* ("skupiti na hrpu"), *zapucät* ("zakopčati", i *olpucät*), *zauzlät* (i *razuzlät*), *zavidät* ("zašarafiti", i *olvidät*), *zdatät* ("napisati"), *zdricät* ("izravnavati"), *zapahät* ("zasmrdjeti"; *Ondä bakalâr zapahä i otäc rëče „ahä!”*⁷⁶⁵), *znät* (i *doznät*, *poznät*, *pripoznät*, *saznät*, *upoznät*, *poznä san ga po koräkü*),⁷⁶⁶ *žbandät* ("nakriviti"), *žgingät* ("iščašiti zglob").

N. p. C:'

n. p.	n. p. C:'			
vrsta	1) e-glagoli			2) i-glagoli
raz.	a) <i>t/d-</i> , b) <i>s/z-</i> , c) <i>p/b-</i> raz.	d) <i>k/g/h-</i> raz.	e) <i>i/u/ë-</i> raz.	
inf.	<i>trëst</i>	<i>vüć</i>	<i>živt</i>	<i>šūmīt</i>
prez.	<i>trësën/ trësên</i>	<i>vüčën/ vüčên</i>	<i>živën/ živên</i>	<i>šūmîn</i>
	<i>trësëš</i>	<i>vüčëš</i>	<i>živëš</i>	<i>šūmîš</i>
	<i>trësë</i>	<i>vüčë</i>	<i>živë</i>	<i>šūmî</i>
	<i>trësemö</i>	<i>vüčemö</i>	<i>živemö</i>	<i>šūmimö</i>
	<i>trësetë</i>	<i>vüčetë</i>	<i>živetë</i>	<i>šūmitë</i>
imp.	<i>trësedül/ trësû</i>	<i>vüčedül/ vüčû</i>	<i>živëdül/ živû</i>	<i>šūmidül/ šūmû</i>
	<i>trës! trësmo!</i> <i>trëste!</i>	<i>vüć! vüćmo!</i> <i>vüćte!</i>	<i>živ! živmo!</i> <i>živte !</i>	<i>šūm! šūmmo!</i> <i>šūmte!</i>
GPR	<i>trësä, trësla,</i> <i>trëslo, trëslî</i> (<i>trësle, trësla</i>)	<i>vükä, vükla,</i> <i>vüklo, vükli</i> (<i>vükle, vükla</i>)	<i>živî/ živî, živîla, živîlo,</i> <i>živîli (živîle, živîla)</i>	<i>šūmî/ šūmî, šūmîla,</i> <i>šūmîlo, šūmîli</i> (<i>šūmîle, šūmîla</i>)
GPT	<i>potresën,</i> <i>potresenä,</i> <i>potresenö,</i> <i>potresenî</i> (<i>potresenë,</i> <i>potresenä</i>)	<i>povučën,</i> <i>povučenä,</i> <i>povučenö,</i> <i>povučenî</i> (<i>povučenë,</i> <i>povučenä</i>)	<i>proživjën, proživjena,</i> <i>proživjeno, proživjeni</i> (<i>proživjene,</i> <i>proživjena</i>)	
GPS	<i>trësüc</i>	<i>vüküc</i>	<i>živêc</i>	* <i>šūmêc</i>

⁷⁶⁵ Zlatan Jakšić (1988), *Otvărănie pakëta*.

⁷⁶⁶ Glagol *znät* ima u prezentu i oblike *znädën, znädëš, znädë, znädemö, znädetë, znädedül/ znädû*, no upotrebljavaju ih samo najstariji govornici, i to rijetko.

1. *e*-glagoli

a) *t/d*-razred

rěst ("rasti", i *izrěst*, *narěst*, *porěst*).

b) *s/z*-razred

trěst (i *istrěst*, *otrěst*, *protrěst*, *strěst*).

c) *p/b*-razred

zěst ("zebsti", i *ozěst*, *prozěst*).

d) *k/g/h*-razred

lěc (i *izlěc*, *izlěgla mi je kozä*), *tůc* (i *istůc*, *natůc*, *potůc*, *pritůc*, *zatůc*), *vůc* (i *dovůc*, *izvůc*, *krozvůc* "provući kroz nešto"; ...*pa ondä kröz glāvu krozvůc*...; *olvůc*, *povůc*, *podvůc*, *razvůc*, *uvůc*, *zavůc*).

e) *i/u/ě*-razred

živīt (GPR *živīl živī*, GPS *živēc*⁷⁶⁷).⁷⁶⁸

2. *i*-glagoli

a) *i/i*-glagoli

šūmīt (*Vānka šūmī*, *vītār vēliki je*).

b) *a/i*-glagoli

pīščāt (i *zapīščāt*, *Zatvör tū vōdu jer ti pīščī*),⁷⁶⁹ *rěžāt* (i *zarěžāt*).

⁷⁶⁷ Usp. pridjev *živūci*.

⁷⁶⁸ Ovaj glagol ima supletivne oblike za infinitiv i za GPR, prema glagolima *i*-vrste.

⁷⁶⁹ Šimunović 2009: *pīščīt*, *pīščī* i *pīščāt*, *pīščō*.

Miješane naglasne paradigme

U miješane naglasne paradigme spadaju glagoli koji imaju neke oblike naglašene prema jednoj naglasnoj paradigmi, a neke prema drugoj. Ovakve se paradigme javljaju samo u *e*-glagolâ, i to kao kombinacije n. p. A i n. p. C te kombinacije n. p. B i n. p. C.

N. p. A-C:

N. p. A-C: je naglasna paradigma u kojoj su neki oblici naglašeni prema n. p. A, a neki prema n. p. C:

Elementi n. p. A su:

– naglasak GPR-a: kratki naglasak na osnovi (*bô/bö, böla, bölo; grîžă, grîzla, grîzlo*).

Elementi n. p. C su:

- infinitivni naglasak na sufiksu/nastavku (*böst, tkât, sîc, grîst, kovât*);
- prezentski naglasak na nastavku (*bodên/bodên, boděš, bodë, bodemö, bodetë, bodedû/bodû*);
- naglasak imperativa: neoakut na osnovi (*grîž! grîzmo! grîšte!, sîc! sîcmo! sîcte!*).

n. p.	n. p. A-C:			
vrsta	e-glagoli			
raz.	a) t/d-raz.	b) s/z-raz.	c) k/g/h-raz.	d) j/va-raz.
inf.	<i>tkāt</i>	<i>grīst</i>	<i>sīć</i>	<i>kovāt</i>
prez.	<i>tkādēn/ tkādēn</i>	<i>grīzēn/ grīzēn</i>	<i>sīčēn/ sīčēn</i>	<i>kūjēn/ kūjēn</i>
	<i>tkādēš</i>	<i>grīzēš</i>	<i>sīčēš</i>	<i>kūjēš</i>
	<i>tkādē</i>	<i>grīzē</i>	<i>sīčē</i>	<i>kujē</i>
	<i>tkādemō</i>	<i>grīzemō</i>	<i>sīčemō</i>	<i>kūjemō</i>
	<i>tkādetē</i>	<i>grīzetē</i>	<i>sīčetē</i>	<i>kūjetē</i>
	<i>tkādedū/ tkādū</i>	<i>grīzedū/ grīzū^{7/10}</i>	<i>sīčedū/ sīčū</i>	<i>kūjedū/ kūjū</i>
imp.	<i>tkād! tkālmo! tkātte!</i>	<i>grīz! grīzmo! grīste!</i>	<i>sīc! sīcmo! sīcte!</i>	<i>kūj! kūjmo! kūjte!</i>
GPR	<i>tkā/ tkā, tkāla, tkālo, tkāli (tkāle, tkāla)</i>	<i>grīzā, grīzla, grīzlo, grīzli (grīzle, grīzla)</i>	<i>sīkā, sīkla, sīklo, sīkli (sīkle, sīkla)</i>	<i>kovā/ kovā, kovāla, kovālo, kovāli (kovāle, kovāla)</i>
GPT	<i>otkadēn, otkadenā, otkadenō, otkadenī (otkadenē, otkadenā)</i>	<i>izgrīzēn, izgrīzenā, izgrīženō, izgrīženī (izgrīženē, izgrīzenā)</i>	<i>posičēn, posičenā, posičenō, posičenī (posičenē, posičenā)</i>	<i>ōkovān, ōkovāna, ōkovāno, ōkovāni (ōkovāne, ōkovāna)</i>
GPS		<i>grīzēc</i>		

a) t/d-razred

tkāt (i *otkāt, istkāt*), *pāst* ("pāsti"; i *dopāst, ispāst, olupāst, propāst, upāst, zapāst*), *prēst* (i *isprēst, oprēst, Grēn mālō oprēst kudīju. Sāda ne prēdemō.*).

b) s/z-razred

grīst (GPR *grīzā, grīzla, grīzlo*; i *izgrīst, ogrīst, olgrīst, pogrīst, ugrīst*), *mūst* (GPR *mūzā, mūzla, mūzlo*; i *izmūst, pomūst, Grēn pomūs krāvu, bīće mlīkā.*), *pāst* ("pāsti travu", GPR *pāsā, pāsla, pāslo*; GPS *pāsēc*; i *popāst, olupāst* "ostati bremenita"; *Otpāsla mi je koza.*).

c) *k/g/h*-razred

sić ("sjeći", i *olsić, osić, posić, prisić, rasić, usić, zasić*), *strić* ("šišati", i *istrić, ostrić, zastrić*).⁷⁷¹

d) *j/va*-razred

blējāt (i *razblējā se, Čä blējē kô bēštija, nē zna pīvāt.*), *kjuvāt/kluvāt* (i *okjuvāt/okluvāt, Okluvā me nī pīvāc.*),⁷⁷² *kovāt* (i *iskovāt, skovāt, zakovāt*), *rovāt* ("revati"; 3. l. prez. *rūjē/rūjē, rūjedū/rūjū, imp. rūj!*; GPR *rovā/rovā, i zarovāt*).

N. p. B-C

U ovu skupinu spadaju glagoli koji imaju neke oblike naglašene prema n. p. B, a neke prema n. p. C.

Elementi n. p. B su:

– naglasak prezenta: kratki naglasak u n. p. B-C (*pijēn, pērēn*) i cirkumfleks u n. p. B:-C: (*rāstrēn, ūmrēn*).⁷⁷³

– naglasak imperativa: u n. p. B-C kratki naglasak na osnovi (*pēr!*), odnosno cirkumfleks ispred *-j* (*pij!*); u n. p. B:-C: kratki naglasak na nastavku (*prospi! prospimo! prospite!*), uobičajen za glagole osnove na -CC-.

Elementi n. p. C su:

– infinitivni naglasak: kratki naglasak na sufiksu u n. p. B-C: (*piť, prăt*), i neoakut na sufiksu u n. p. B:-C: (*rastrît, umrît*).

– pomičan naglasak u GPR: n. p. B-C: *pî/pî, pîla, pîlo*; n. p. B:-C: *prösű, prosûla, prösûlo*.

⁷⁷¹ Šimunović 2009: *strić, strīžēn*.

⁷⁷² Šimunović 2009: *kjuvāt, kjūjen*.

⁷⁷³ Svi glagoli n. p. B:-C: imaju jednak ustroj: prefiks + osnova bez vokala (-CC-), te se u njih u prezentu javlja cirkumfleks na osnovi koji nije tipičan za n. p. B. Za objašnjenje vidi 4. 4. 2. 3. 4. i 10. 2.

Pomičnost naglasaka u GPR izostaje jedino u glagolâ *r/l*-razreda tipa *rastrît*, *umrît* zbog specifičnog oblika za GPR bez vokala pred sufiksom (*râstřla*, *ũmřla*). Razlog za svrstavanje ovih glagola u n. p. B:-C: jest infinitivni naglasak prema n. p. C:.

U svih glagola n. p. B:-C: pomični je naglasak u GPR prilično nestabilan, te se među mladim govornicima često gubi.

Primjeri:

S: najstarija inf.: 1. *Otêla san mu iz rûkê nũ ģgrâšku da se ne ûdre*. 2. *Svê san prosũla, skũpĩcu*. 3. *Jêš otũ rôbu izažêla?* 4. *Proklêla ga je.*; najmlađa inf.: 1. *Nĩsân jôš ni pôčêla učĩt*.

n. p.	N. p. B-C		N. p. B:-C:		
raz.	a) <i>i/u/ ě</i> -raz.	b) <i>a</i> -raz.	a) <i>p/b</i> -raz.	b) <i>n/m</i> -raz.	c) <i>r/l</i> -raz.
inf.	<i>pĩt</i>	<i>prât</i>	<i>prosũt</i>	<i>napêt</i>	<i>rastrît</i>
prez.	<i>pĩjên</i>	<i>pêrên</i>	<i>prôspên</i>	<i>nâpnên</i>	<i>râstrên</i>
	<i>pĩjêš</i>	<i>pêrêš</i>	<i>prôspêš</i>	<i>nâpnêš</i>	<i>râstrêš</i>
	<i>pĩjě</i>	<i>pêrě</i>	<i>prôspě</i>	<i>nâpně</i>	<i>râstrě</i>
	<i>pĩjêmo</i>	<i>pêrêmo</i>	<i>prôspêmo</i>	<i>nâpnêmo</i>	<i>râstrêmo</i>
	<i>pĩjête</i>	<i>pêrête</i>	<i>prôspête</i>	<i>nâpnête</i>	<i>râstrête</i>
	<i>pĩjêdu/ pĩjũ</i>	<i>pêrêdu/ pêrũ</i>	<i>prôspêdu/ prôspũ</i>	<i>nâpnêdu/ nâpnũ</i>	<i>râstrêdu/ râstrũ</i>
imp.	<i>pĩ(j)! pĩjmo! pĩjte!</i>	<i>pêr! pêrmo! pêrte!</i>	<i>prospĩ! prospĩmo! prospĩte!</i>	<i>napnĩ! napnĩmo! napnĩte!</i>	<i>rastrĩ! rastrĩmo! rastrĩte!</i>
GPR	<i>pĩl pĩ, pĩla, pĩlo, pĩli (pĩle, pĩla)</i>	<i>prâl prâ, prâla, prâlo, prâli (prâle, prâla)</i>	<i>prôsũ, prosũla, prôsũlo, prôsũli (prôsũle, prôsũla)</i>	<i>nâpě, napěla, nâpělo, nâpěli (nâpěle, nâpěla)</i>	<i>râstrĩ, râstřla, râstřlo, râstřli (râstřle, râstřla)</i>
GPT	<i>popivên, popivenă, popivenö, popivenĩ (popiveně, popivenă)</i>	<i>öprân, öprâna, öprâno, öprâni, (öprâne, öprâna)</i>	<i>prôsũt, prôsũta, prôsũto, prôsũti (prôsũte, prôsũta)</i>	<i>nâpêt, nâpêta,⁷⁷⁴ nâpêto, nâpêti (nâpête, nâpêta)</i>	<i>râstřt, râstřta, râstřto, râstřti (râstřte, râstřta)</i>
GPS		<i>perũć</i>			

⁷⁷⁴ Zabilježen je i primjer *plôka je napêtă*.

N. p. B-C

a) *i/u/ě*-razred

pīt (i *popīt, napi" se, upīt*), *zavīt* (GPT *zavijên*).

b) *a*-razred

brāt (GPT *ũbrān, ũbrāna, ũbrāno/uberên, uberenă, uberenö*; i *izbrāt, nabrāt, obrāt, odabrāt, pobrāt, ubrāt*), *prāt* (i *isprāt, oprāt*).

N. p. B:-C

a) *p/b*-razred

prosūt (i *nasūt, obasūt, rasūt, usūt, zasūt*).

b) *n/m*-razred

dosěć (prez. *dôsměň*, imp. *dosmi"!*), *izažět* (GPR *izažēla/izažēla*; i *sažět*), *napět, počět* (GPR *pöčēla/počēla*; i *načět, začět*), *otět* (GPR *ötēla/otēla*), *ujāt* ("uhvatiti"; *ujāla se kūnă zlătica*;⁷⁷⁵ i *zajāt* "pozajmiti"), *uspět, uzěst* (GPR *üzēla/uzēla*; i starije *vazěst*, prez. *vâzměň*).

c) *r/l*-razred

poždrīt, odrīt ("oderati", i *prodrīt, sadrīt* "oderati"; *Jă cú sadrīt ovêga kūnca.*), *rastrīt* (i *istrīt* "obrisati, npr. stol", *otrīt, Bîla san ũ zemju pa su mi nōge špörke, grên jih otrīt*; *utrīt* "uništiti poljoprivredno imanje", o stoci), *umrīt* (i *izumrīt, samrīt, Samrîce mi ovö zêje, kapŭla.*), *uprīt* (i *doprīt, oduprî se, poduprīt, zaprīt*).

⁷⁷⁵ Zlatan Jakšić (2002), *Vrića*.

Glagoli *bīt* i *tīt* ("htjeti")

Ovdje navodimo potvrдне i niječne oblike pomoćnih glagola *bīt* i *tīt* ("htjeti").

inf.	<i>bīt</i>		<i>tīt</i>	
obl.	potvrđni	niječni	potvrđni	niječni
prez.	<i>jesân</i>	<i>nīsân</i>	<i>öcü</i>	<i>nēcü</i>
	<i>jēs/jesī</i>	<i>nīs/nīsī</i>	<i>öcēs</i>	<i>nēcēs</i>
	<i>jē</i>	<i>nī</i>	<i>öce</i>	<i>nēce</i>
	<i>jesmō</i>	<i>nīsmō</i>	<i>öcēmo</i>	<i>nēcēmo</i>
	<i>jestē</i>	<i>nīstē</i>	<i>öcēte</i>	<i>nēcēte</i>
	<i>jesũ/jesü</i>	<i>nīsũ/nīsü</i>	<i>öcēdu</i>	<i>nēcēdu</i>
imp.	<i>būd! būlmo! bütte!</i>			
GPR	<i>bīl bī, bīla, bīlo, bīli (bīle, bīla)</i>		<i>tīl tī, tīla, tīlo, tīli (tīle, tīla)</i>	

U 2. 1. jd. koriste se paralelno oblici *jēs/jesī* i *nīs/nīsī* (npr. *Jēs se?* i *Jesī se?*).

Glagoli *dāt* i *stāt*

inf.	<i>dāt</i>	<i>stāt</i>
prez.	<i>dân</i>	<i>stojîn</i>
	<i>dāš</i>	<i>stojīš</i>
	<i>dā</i>	<i>stojī</i>
	<i>dāmō</i>	<i>stojīmō</i>
	<i>dātē</i>	<i>stojītē</i>
	<i>dādũ/dādü</i>	<i>stojīdũ/stojü</i>
imp.	<i>dâj! dâjmo! dâjte!</i>	<i>stōj! stōjmo! stōjte!</i>
GPR	<i>dâl dâ, dâla, dâlo, dâli (dâle, dâla)</i>	<i>stâ/stä, stâla, stâlo, stâli (stâle, stâla)</i>
GPT	<i>dân, dâna, dâno, dâni (dâne, dâna)</i>	

Glagol *dāt* i njegove izvedenice (*dodāt, izdāt, nadodāt, pridāt, prodāt, uzdā se*,⁷⁷⁶ *zadāt*) te glagol *stāt* (< *stojat) izdvojeni su zbog specifičnog naglasaka u odnosu na ostale glagole n. p. C.

Ovi glagoli imaju prezentski naglasak kao *i*-glagoli n. p. C (*brojīn, brojiš, broji, brojīmō, brojītē, brojīdū brojū*), ali za razliku od njih imaju pomičan naglasak u GPR.

Imperativni naglasak glagola *dāt* podudara se s naglaskom *a/ā*-glagolâ n. p. C' (*gucâj! gucâjmo! gucâjte!*), dok glagol *stāt* ima imperativ prema *i*-glagolima n. p. C (*brōj! brōjmo! brōjte!*).

GPT prefigiranih izvedenica glagola *dāt* ima naglasak na prefiksu, poput ostalih *a/ā*-glagolâ n. p. C (*prīdān, prödān, zādān*).

⁷⁷⁶ Šimunović 2009: *üzdot se, üzdon se*.

ZAKLJUČAK

U ovom radu izvršen je fonološki, akcentološki, morfološki i tvorbeni opis čakavskoga govora mjesta Selca na otoku Braču. Jezični opis kontrastivne je naravi, te se u njemu navode i usporedbe sa govorima susjednih mjesta Novim Selom i Poveljima (vlastiti podatci), a često i s drugim bračkim govorima te s govorima otokâ Hvara i Visa (iz literature). Prilikom jezičnog opisa najviše je pažnje posvećeno akcenatskoj razini, pri čemu je razjašnjavanje dijakronijskoga konteksta često bilo neophodno za razumijevanje određenih pojava.

Selački je govor tipološki zanimljiv jer su u njemu, zbog njegovog specifičnog lingvističko-geografskog položaja, na jedinstven način objedinjeni arhaizmi i inovacije, uz elemente koji su se razvili pod štokavskim utjecajem. Što se tiče arhaizama, istraživanje akcenatske razine bilo je relativno plodonosno te je rezultiralo otkrivanjem nekih karakteristika koje su se u drugim govorima Brača/Hvara/Visa izgubile, kao što su zanaglasne dužine. Naročito je zanimljivo što su u selačkom, osim cirkumflektiranih dužina (npr. *mīšēc*, *pāūk*, *pāmēt* itd.), koje se čuvaju i u drugim čakavskim i štokavskim govorima (pod uvjetom da imaju zanaglasne dužine), očuvane i akutirane (npr. *čīstīt*, *tūpāst*, *māslīna*, *bŕnīca* itd.), koje su u većini čak. govorâ i u SZštok. izgubljene.

U selačkom su na akcenatskoj razini prisutne neke inovacije strogo lokalnoga karaktera kao što je poopćavanje dužine iza kratkog naglaska u primjerâ CVC(C)VC i CVC(C)VCV (npr. *jāstōg*, G. *jāstōga*) po analogiji s primjerima s izvornom zanaglasnom dužinom (tipa *mīšēc*, G. *mīšēca*), s kompenzacijskom dužinom karakterističnom za n. p. C (npr. *bōlēst*, G. *bōlēsti*) i onima s predsonantskim duljenjem (npr. *kāmēñ*, G. *kāmēña*). Ova je inovacija specifičnost upravo selačkoga govora (i njemu susjednih) koju ne susrećemo ni u jednom drugom čakavskom govoru (premda tipološke paralele za ovu pojavu postoje u nekim Jštok. govorima).

S druge strane, neke inovacije koje su krenule iz središta otoka (primjerice, duljenje /ä/ > /ā/ i zatvaranje dugih vokala) u selačkom govoru izostaju. Uz utjecaj štokavskoga Sumartina, u tome je zasigurno odigrao ulogu i rubni položaj ovoga govora u odnosu na ostale bračke govore.

Iako je primarni cilj ovoga rada bio deskriptivne naravi, ipak smo se nadali doprinijeti čakavskoj akcentologiji ponekim otkrićem. Tako smo se susreli s nekolicinom imenica *a*-vrste atipičnog naglasnog obrasca (npr. *grēb*, G. *grēba/grebă*, A. *ŭ grēb*), za koje smo pretpostavili moguć odraz praslavenske paradigme *d*, čiji su tragovi već potvrđeni u nekim čakavskim govorima. Ipak, nakon pomnijeg ispitivanja nije bilo dostatno dokaza da bismo sa sigurnošću potvrdili izravan nastavak dijakronijske n. p. *d*, te nam nije bilo druge doli tek konstatirati postojanje sinkronijske n. p. *D*. Bilo kako bilo, nadamo se da ćemo detaljnim opisom ovih naglasnih pojava doprinijeti akcentološkim istraživanjima na dijakronijskom planu, a možda i preciznijoj rekonstrukciji praslavenske akcentuacije.

S metodološke točke gledišta, koncept naglasnih paradigama, koji smo primjenjivali u ovome radu, a za koji smatramo da donosi vrlo korisne, pregledne i ekonomične naglasne opise, u našoj je dijalektologiji relativna novina. Uzevši u obzir i činjenicu da iscrpnih akcentoloških opisa čakavskih govora nema mnogo, te da je većina njih nepotpuna i nedovoljno detaljna (u većini akcentoloških opisa ili rječnikâ nisu popisani svi relevantni oblici pojedinih riječi, a često nedostaju i neke "obične" riječi koje su vrlo bitne s akcentološke točke gledišta), cilj nam je također bio, putem ovoga pristupa, obogatiti čakavsku dijalektologiju za detaljan i iscrpan naglasni opis jednog atipičnog čakavskog govora kao što je selački.

Što se tiče selačkoga govora, bilo bi svakako vrijedno u budućnosti napraviti potpunije sociolingvističko istraživanje otkrivenih naglasnih pojava. Iako smo i u ovome radu nekim od tih pojava pristupali sociolingvistički, ispitujući ih i analizirajući u različitim dobnih skupina, to smo činili u ograničenim razmjerima, ne želeći isuviše izlaziti iz okvira sinkronijskog opisa. Ipak, detaljnijim sociolingvističkim istraživanjem zasigurno bi se moglo doprinijeti boljem razjašnjavanju određenih akcenatskih pojava, a možda i dijakronijskim istraživanjima, naročito kada je riječ o specifičnostima koje nisu otkrivene u drugim govorima.

Konačno, s obzirom na jezično stanje na dalmatinskim otocima, mišljenja smo da danas opis svakog mjesnog govora ima svoju vrijednost, pogotovo ako je riječ o ugroženom govoru (a danas je to slučaj sa gotovo svim čakavskim govorima). Sretna je okolnost prilično visoka svjesnost o vrijednosti dijalekta koja vlada među selačkim govornicima, pa se mnogi, čak i mlađi govornici, svjesno odupiru neizbježnom utjecaju standarda. No bez obzira na to,

sve veći broj mlađih stanovnika napušta otok u potrazi za boljim životnim standardom, pa zajedno sa odumiranjem starijega stanovništva izvorni selački govor postepeno odlazi u zaborav.

DODATAK 1

Transkribirani ulomci selačkog, novoselskog i povaljskoga govora
(popraćeni snimkama na CD-u)⁷⁷⁷

SELCA

1.

Bîla bi jã uzêla kozë, dvî-trî, i ondã bi îšla u Studënu, i ondã bi kozë potîrãla u Kargadûr. Nê bi se najîle i dôšle priko Studëne kad je vrîme za hodît. Ondã bi onê îšle uzã strãnu, a jã san môrãla za nîmãn. Ê, a čã! Ondã môrãš, ôceš, nêceš. Ê. I ovi...i ondã tâko bi bîla stãla tãmo i kûpãla se, i cîli dãn, od jûtra do večeri. I dôšla bi večerôn dôma, ondã lîpo bi bîla tãmo, bîla je teta Lêna jôš, Bôg non dã râj, pa bi bîla jã kraj nê îšla, kad bi se nô kûpãla mãlo nã sũnce, gôri je kûhãla u nû mirînu, a nãmo su spãvãli di je nô, nãmo nã vãša strãnã, od Mãčic. Ê. Ondã onãmo su stãli, a vãmo su kûhãli u nû mirînu, bîla je prãzna, nî bîlo nê Jôzinê kûćice. Nô nî bî pôlãk, onô je sãda prigrãđeno i pokrivenô, jê tâko? Ê. I ondã bi jã bîla tôte stãla, u nû mirînu, kraj nîh, i čakulãla, i bîli bi me nûdîli i dãli mi jîst, i svêga, nô, ča bîsu imãli, kakô kad je bîlo bôje, kãd göre. Jer nî üvîk, êee, ëvo, îmãn pûno, nego vajã póc u Sumartîn kûpît ako ti čã fãli. Ê, a danãs je tã svê drûkćije. Ukřcaš u ävûto, u brôd, ü što jê, pa dôjdeš i donesêš, i îmãš čã hócêš. A ondã nî bîlo nego ča sî moga. I kolîko si moga. I tâko bi bîli mênî dãli dôma üvîk i krûha de più, pa bi bîla donîla i, mätër bi umîsîla vëlîku š... tûrtu pa bi bîla dãla tûrtu, onô ča se zovê, ča sãn ti govorîla, onô vãko je bîla, ondã bi je vôte po vôn srîdî raspolovîla i ondã pôlãk bi mi bîla dãla da odnesën sôbôn i da jîn kraj nîh, kad mi vêc dãju jîst. I ondã tâko bi bîli jîli i stãli i čakulãli i svê, i ondã bi se nãvečer vrãćãla dôma i... ê. Êeee, pa bi bî dôša mój otãc, ondã bi subôtôn tãmo spãvãli, u Studënôn, âjme, jednã mãla vãko gomîlîca je bîla, ondã su bîli dvã borã, dvã mãla borîcã su bîli, na tã je stãvi mãlo šũme, ućinî jednũ mãlu barãkicu. Ondã smo übrãli trãvê, nô, nê ošcarîce, nêga svêga, ondã smo nastivãli otî cmîj, pa ondã tũ trãvu, ondã lêc na tã. Nũ stãru... jedãn stãri sukãnãc smo imãli, ondã bismo bîli na tã rãstřli i lêgli, ondã bi me bî zagřli i ondã bi jã zaspãla, ondã bi i ôn îsto. Strãšno me je volî, svükûd me je vodî sôbôn. Svükud. Jê îša ubrãt dřvã, bî bi rêka: mocã. Ondã bi jã îšla š nîn, ondã mu nã dřvã kûpîn i nôsîn mu na stôg, onô jedãn stôg. Ondã mu

⁷⁷⁷ Ulomci govora prate redosljed snimki, a brojevi ulomaka odgovaraju brojevima snimki.

držin mazgü da mu se ne pomäkne, i ondä napřtli mĩ, bräte mŏj, sküpiš, dřvã bĩlo... po Studënon pũno. Ali bĩli bismo mĩ išli i na Dušmãn. Pa bismo tãmo ũbrãli, mŏgã si gũlit onë hrëbe od planice, nŏ bi se bĩlo dãlo lãko ogũlit, kŏ ništa, jer je ovĩ... više bĩlo unũtra sãghĩto. Pa bismo bĩli dŏnĩli i tŏ se ložĩlo, nĩ kŏ danãs, donës mi dësë mëtãr dřvã i kupũje se dřvã. Nego dŏma, ča si dŏni, dŏni. I nã glãvu brĩme, donĩt onŏ sũhe šũme lĩpe, izabërëš za užgãt ōgãñ, za popãli pëc, za ispëc krũh ũ pëc, jer u Mišovice ĩma jednã mãla pëc, tŏ si ti vidĩla, dŏl u ĩĩh, jë tãko? Sãmo vëc nẽma kŏ pëc! Êee, Jŏzë nevŏjãn, a drũgŏga nĩma, onŏ dvŏje dicë, nĩ je rastřkãn dŏli, a vĩ je rastřkãn dŏma, sãd vãmo, sãd nãmo, i ondã čã? Ništa. Ê.

Āaa, rëcë se: ũdri pastĩrã po glãvi... Bëštije se rãspršë.

Rëcëš ti govŏrite glũpŏsti. Nĩsũ vŏ glũpŏsti, ovŏ je prĩ bĩlo ũvĩk vãko. Jer je bĩlo svëga i svãšta, a svë je tŏ vãlo svojĩma rukãn. Jer nĩ bĩlo, ã, dovëšće me ävũto sãd. Dŏće ävũto u Studënu. Kad je mëni pokŏjãn mŏj otãc rëka, jedãn pũt pŏsli onëga vëlikëga rãta, kãže: dŏće vrĩme da će dŏci ävũto u Studënu. A kãže, zavĩj ga kozi u rëp, da ga zavëže, pa da nekã vŏzi onã do Studëne. Ävũto da nekã vŏzi, ë. A ōn govŏri, a ëto, jã tŏ nëcũ dŏškãt, ali će dŏškãt potŏnstvo. Razumĩš me? Ê, pa je tãko i bĩlo. Ōn nĩ dočëka. Jer je nã vrĩme ũmri, tŏ je jednŏ, a drũgŏ je čã ovĩ... ondã jŏš nĩ pŏcëlo se hodĩt ävũtiman. Onŏ pŏsli se je nŏ probĩla cestã, pa svë do vãmo, do nãmo. I tãko, da je bĩla cestã ũvĩk, sĩmo i tãmo mŏgã si hodĩt. Ê. (...)

(...) Jer jã znãn kad bismo mĩ bĩli išli, mëni otãc kad bi bi ĩša š žĩvĩn, ondã bi bi me užjãhã lĩpo i bĩli bismo išli tãmo i, onŏ subŏtŏn, pa u nedĩju ũjũtro dŏj dŏma. Ondã bismo bĩli dŏšli, za u cřkvu, za dŏma, jë, obĩd i svë, nedĩja je. A ōn bi bi cĩlu sëdmicu gonĩ u petrãdu kamëne, pa dŏl u Sumartĩn, nĩ bĩlo ävuta da će privëst, nego svë se na žĩvo gonĩlo. Prĩ kamëne kad je bĩlo, nãse stŏ gŏdĩn, kŏ je vĩdi ävũto? Ko cë ga dãt? Ê! A pŏsli je dŏšlo i ävutĩh i trãktorĩh, i bicĩklĩh, i... a čëga në? Svëga i svãšta. I tãko ëto ti. Da ũvĩk se sjëcãš ničëga čã nĩ ĩmã.

(najstarija informantica, 84 godine)

2.

Ê, sã ti mögu jã rëc, a nĩsãn ti... jučër nĩsãn möga, jer smö vädĩli kunpĩr gõri u Vřhũ, tãmo dĩ mi je ženã rõdena. Gõri ĩma nikũ parcëlu, mãlu jednũ, dvã vřtla, i ondã usãdĩmo kunpĩr pa smo tũ vädĩli, to bãš ovũ sã ženũ võdĩmo gõri, tũ je nẽzina tetã. Ondã je gõri onã stanovãla pri, sã stanũje võde u domũ, onã je mẽnĩ to dãla da rãdin, døk tũ rãdin tũ mãlo mukotřpno i, po võn vrućini i tũ, znãš čã ti je tũ! Ondã san tũ bĩ vädĩt, i tãko nĩsãn möga. Tĩ si me zvãla pãr pũtĩh, a jã nĩsãn möga nĩkãko. Ondã san tũ vädĩ jã, pomögã mi je ništũ mãlo Mili, a tũ je onõ, znãš, rũčno. Nẽma tũ vädĩt... tũ je... motĩkõn, s ovõn motĩkõn, rũčno, ondã izabĩraš kunpĩr, ondã ĩma zemjẽ, ondã prašĩna, po võn vrućini, znãš čã jẽ tũ. Pa se mãlo spõtĩš, oznõjĩš, spõtĩš, i ondã ti je tũ... Govõrĩn ti, rãdin svẽ põsle ali tĩ, tĩ, tãj posãl mi je strãšno grũb. Ne võlĩn ga, ne võlĩn ga rãdĩt nĩkãko. A mõrãš, čã čẽš? Ka si tũ věj usãdĩ, võ, nõ, ondã, ëto tãko. Mũčĩš se. Nĩ mi tũ potřiba, ali ëto. U pẽnziiji san, pa ondã pomãlo. Ali tũ pomãlo õpẽ je nãpõrno.

(srednjovječni informant)

3.

Tũ je famẽja iz Zãgrëba, u stvãri ženã je odãvde, odãvde, onã je bĩla profesõrica. Jã nẽ znãn čëga, mĩslĩn hřvãskog, u Zãgrëbu. A nã je rõdena u Nõvo Selõ. Tãko da je mlãdã ĩšla u Zãgrëb i tãmo zavřšĩla škõlu i osnovãla svojũ obĩtej i ondã tãmo ra... tãmo onã rãdi i sĩn non je niki sũski vještãk. A tãmo obnãvjaju kũcu u Nõvo Selõ, a viš, ĩma dvĩ-trĩ gõdĩne jã tãmo... ùvik nõ... mãlo sãda, sãda mãlo, põslĩn mãlo, nĩ tũ svẽ na jedãn pũt. Pa san non tãmo tũ rãdĩ, tẽ ponĩstre, telërẽ, grĩlije, škũre, ondã san jon tũ mãlo rãdĩ, ondã te svãki pũt zovẽ, znãš. Kad onã dõjde, ili õn, onĩ bi tĩli da jã dõjden. A jã ne mögu sã čekãt tũ. Ondã na sĩlu, a dãj, mõlin te, dõjdĩ mi, mõlin te, dõjdĩ mi, i ondã jã, čã ćũ? Tãmõ san tũ rãdĩ na tõn kũcí, a tũ je prĩlĩšno visõko, trõšno. Trõšna je tũ kũca. Tãko da sã jã tãmo ĩmãn pũno põsla. Jã ne mögu zaustãvĩt pomãlo, oni stãri izvãdĩ vãpka, svẽ tũ tũc, sa vĩn lĩtõn, mlãtõn, vãmo, nãmo, svẽ. Onĩ stãri trẽba izvãdĩt, ondã nõvëga čã sãn jã napřãvi trẽba postãvĩt, ondã tũ svẽ õkõlo trẽba põnõvo zakřpãt, õvo, õno, a sãmo põsla je tũ. A onĩ bi tũ tĩli u dvã-trĩ dãna, želili bi da tũ bũde gotõvo, da mögu zatvorĩt, razumĩš? Da nin ne kĩši, da ne pũše, da... a jã govõr ne mõžẽ se u dvã-trĩ dãna kakõ vĩ tũ bãš želĩtẽ svẽ u sekũnd. A tãko, dõjdu vãko vikẽndon, sãda je bĩ otĩ

sîn, ondä me molî da mu dôjen nikä vrâta, îma nikü stâru kücîcu. Kojâ je starä stô pedesë gödîn, nâjmâne. I unütra je pêc, ovâ, za pêc krüh. Starînska pêc za pêc krüh, ondä je ôn tö vodi nikêga čoviika kojî tö znä, kojî se razumî u tö, jê tä pêc möže bît u fûnciji. A čovîk mu je rêka, jê onä stâra, ali, mălo je očistît, oprät, onö tâko, i ondä se möže pêc ü né, nêma... i êvo sâ tãmo želi da napravîn nikä vrâta, jer tö je măla kücica, îma jenä vrâta stâra, i mălu poniütru, i tö svë ispälo. Ê, sâ želi da mu tö napravîn. I ondä jã tö mörân sâ hodît mîrît, övo, öno, dök su oni tö očistîli jã san tö mălo izmîrî, ondä mu sâ tö mörân napravît, jer će ôn døj sãda, kräjên sêdmêga, i sâ želi da mu tö büde gotövo. Al da jã nêman, da jã îmân sãmo tö, ondä bi tö bîlo gotövo. A jã îmân i dôma pôsla, pa övo, pa öno, pa îmân jôš drügêga pôsla ča sãn tü vëc jüdîma obečä. A ondä jã dŕžîn dö riči, kada jã ništö rêčen, ondä je tô tö. I ondä mênî... A oni dôša iz Zãgrêba, vëc me zovë, da nekä tö büde čä pri, da ako möže, da će ôn s nêkîn prijëtejima dôc, da bi ôn pëka tãmo pîcu, da bi pëka, ovû... pëku, tö. A ja govör dobrö je, äjde. Pa cemo sâ tö ovë dâne glëät napravît, nä. Îako mi se pûno, znâš, vrûce je. Vrûce je. Jã znân, u nôn radiõni, pa nö, pilâš onö dŕvo, ondä tö îde po tãbi onä prašîna, a tî si vëc znôjân, pa ti se tô lîpi, pa se mörâš prät, tö mörâš... Sväki je sâ posâl grûb. Sâ nî nego za kûpä se. A jã se mălo kûpân. Mălo u mörü, jer vîdiš tî ča jê. Üvîk se ništö trëfi, a ondä ako dôjen popödnë dôma, dôjen na rüčäk, i vâko, ondä, möžda bi mögä pôc jednü ûru okûpä se, ali ondä me višë nî vöja. Ondä völin vöde mălo na käuč odmorît, jenü ûru, pô ûre, i ondä öpët däjë. (...) möš za tô vrîme pøj okûpä se u mörü. A mögu, ali ondä san se umorî jôš göre. Pøj dôli, vrätî se nãse, övo, öno... A tâko. Jã, ka îmân vöju kûpä se, ondä îdën bãš za tö. Ê. Namînin vrîme, ê, ovö cú pôc cú se sâ okûpa, ondä cú pôc. Ali ovâko, hm. Mălo. Mălo se kûpân. I tâko ti je tö, nä. Ča čëš? Ê.

(srednjovječni informant)

4.

A kad smo hodîli za procësijon uspûl Sumartîna, tö san ja, tö su vícevi kojë san jã doživî. Jê tî, tî nê znaš, tî nê znaš ka se pîva müka, ka se pîvãdu nê litanije u Gõspinên pläču. Ondä îma tãmo jednä kîtica: Na Londîna kãpja pãde, živin ökôn glëdä stãde. I ondä tö mî pîvãmo, i ondä kad je završîla kîtica, ôn kãže: Hm! Nego će ti ga nã me päs kãpja! Kã onö, da bi proglëda. (...)

Jedân pût su išli pïvât serenâde. I ondä poköjân Jöški, od... tö je... tvôj bârba, jê? Poköjân Jöški mălo nĩ znä pïvât, a bïće bĩ mălo i pijân, ali ôn nõ năko uu... nĩ... deškordāvâ je. A nosĩli su, iz nikêga pîra su nosĩli slatkêga, i tôte je bĩlo hrüstul. I ondä ôn, kakö će umĩrĩt, umĩrĩt... A ôn je hodi, a hodiĩli su pïvât ñegövôn cûri. Sa nikôn ženskôn kojü je ôn sinpatizĩrâ u selü, i tö je mörâlo bĩt tĩho, znâš, tö se, upēĩlĩlo se je, upēĩlĩ je svĩmân da mörâdu, da tö nõ smi nĩko čüt, da tö möra bĩt tĩho, da cédu dôc, onö znâš, prišũjâ se, a onö Zlâtân, Zlâtân onö, onö nă glās: a kũ cémo? Onö sāv zavĩkâ. Vĩš... Jöški. A ondä ôn ũze nikũ hröstulu, kâže Jöški, uzmi hrüstulu. Da stävi čägöd u ũsta, da ne möße govorĩt. I tö ti je jöš danäs ũvĩk kad... danäs se tö ũvĩk rěče kad nikö, nikö govöri budalâšćine, vâko ništö, kad nikö ništö govöri bezvêze, ondä mu se rěče uzmi hrüstulu. Tö je ostälo.

(srednjovječni informant)

5.

Bĩla je... Znâci u nâs se ũdäla jednä ženâ iz Kôrčule. I ondä su je vöde na Bräčũ svĩ zvâli Korčulânka, jê. Ali ondä su ti nâši išli rädĩt u Kôrčulu, i ondä, onö, išli su kâ pĩtât dĩ nă stojĩ. Al onĩ svĩ nũ znäju pod Korčulânka, i ondä su dôšli do jedne ženê i govöřidu: Dobar dân, jê znâte dĩ stojĩ Korčulânka? Na Kôrčuli su pĩtali. (...)

(...) Znâci ovũ kücu ti je Lũki ostävi nõno, i sâ ti tö Lũka uredĩje, jâ san göri u vřtle usädĩla verdũru, tö su mi svê izĩli spũžĩ... I ñnda vâko zalĩjen, nĩ mi bãš svê uspiĩlo, bôb san usädĩla kâsno, salâta mi nĩ iznikla, ali su mi ľipi fažolēti, i... ućinĩla san i domăcu višũu, stävĩla san je na sũnce. Sa je tö Lũka obrĩnũ i sköro svê prösu, i... ča sãn jöš... i sâ mi je dâ zadātāk da mörân zalĩt ovö göri, ovö döli, mörân pösli pöj na depilăciju, hahaha. Mörân bĩt sũvremena žēna, žēna, mājka, krăľica, i... ča jöš... i vöde mi se ľipo svĩđa, ľipa küćica, ovâ tarăca mi je năjľipša, i vöde ću od ovĩh palētiĩh ućinĩt kâ nikĩ măli kăũč, i tôte ćemo se tũjât, glēāt u zvĩzdē, pĩt pĩvu i guštât. Vöde ti ĩma svēga: ĩma narânće, ĩma nikă narânća-limũn, tö je ništö navřĩnũto, ĩma nămo nikă măla brěskva, vâmo mi je sũsĩd prĩvĩ Măďâr, a drũgi Kôso. Kôsota nēma, jer ĩnăće bi vöde blējâ, i ěto ti.

(najmlađa informantica)

NOVO SELO

6.

Să cu ti jã vöd ispričät vöde, sesträ mi je üdäta bïla öde, ümrla je... ëvo vâ küca ödma pöviše mëne. I ümra je nõn stäri sèkär.

– Nĩ sèkär nego stära non je ümrla. A sèkär je išä cá.

– Ê, stära je ümrla. Sekřva je ümrla... jê tĩ znáš tö? Nê znáš, jê?

I môj sînko, sã onö ti je bïlo u poduzěcù, jer je ôn rādĩ u Jädrankämena, svĩ smo rādĩlĩ u Jädrankämena, ondä je ümra, ümra, ümrla je onä, ondä, i ... ôn... sindikät bi bĩ narüčĩ krünu i dönĩ... dönĩ oväj, pokôjnën, ne pokôjnën, obītěji, äjde. I môj sînko, döša Müsica, Müsica je mălo strahiv. Ondä je vozĩ, vozĩ onêga tamicä. I döša ôn, dönĩ krünu, a Äñka išla tămo, takö ti Böga, vidi nêma, nêma stärege. Sã, Müsica je mĩslĩ da je ümri stäri. A Äñka viche, beštima: Utëkä je, utëkä je onĩ stäri! A Müsica üzë nü krünu (...) i biž! Ö sträha! Ö sträha, môj sînko!

– A kakö je nä vïdĩla da nêma nêga?

– Ôn se bĩ ustä, išä cá iz pösteje.

– Onä išla vïdĩt ča jê š nĩn! A ôn se bĩ ustä i išä popišä se dīgöd. Nêma ga, utëkä je! A Müsica je mĩslĩ da je mřtäv utëka!

(...) Trībälo mu je ševüre za ništö ugrädĩt. I sãda, Sêlcäni kã Sêlcäni, üvĩ su ga čekäli, onĩ su cjënĩli Zlätäna jãko dobrö. Sã čekäju ga kã ée döc, pričäce, i onö, u gostijönu, önde dĩ i sãda. I grê ôn, razmähä se odonämo, a nikĩ ga zovë: Zlätane, gôri döjdĩ! A ôn se okrënü, kãže: Ä tĩ prodäješ ševüru? (...)

(...) Znáš tĩ ka je Zlätän jedän püt döša u gostijönu i viche, väs se zamähä, viche: Ä, jüdi, da znäte ča sê dogodĩlo! – Ma čä, čä, čä, čä? – Kãe, dvä näjböja kerämičära san nãša kojĩ cédu mi stävjät keräniku. Ôn je grädĩ kücü, stävjä keräniku. Kö? Zörë i brät mu, môj sînko. Bïlo je kerämičara, jedän je zavřši posäl, onö, za danäs, döce sütra. A imä je jedän vëlĩki maštĩl di je činĩ măltu. I önda je ovĩ išä cá, ondä döša Zörë sa brätön İvön, i onĩ su glädäli kerämičara kakö rãdi. Nãmo su onĩ, môj sînko, pô sakëta cimënta üsüli, svëga tëga, i ondä çapäli, ka je učinĩla mălta, sãmo lĩpĩli plöčĩcu na plöčĩcu. Ondä ôn, da imän dvä näjböja kerämičära.

(...) *Vozili ga, vozili ga, mōj sînko u Studënu, i sâda, dôšli, pârtili iz Studëne nâse, dôšli dôma, i sâd, hâ, Īvē kâ Īvē, a nò Zlâtân više nî ni vîdi. I sâ onö, kuštâdu bröd, kâ da će kuštât, udrî brödôn, vâko, u rîvu, i ondâ se odmäka onî bröd jedân mêtär. Äjde, barba Zlâtâne, iskrçajte se, ëvo smo dôšli! A dvâ mêtär, trî jöš, Zlâtân jädân skoči pa ü möre.*

(stariji informant)

POVLJA

7.

Dôsta je pōj na tûče pa vîdî gomile kojê su jûdi rādili kâ su maškinäli za löze. Danäs je svê drûgo, danäs je motorizâcija, danäs su tråktori, danäs su ävuta. Više n'êma...m îla mojä, više n'êma kōni, n'êma živin'ê, pä n'êma ni... n'êma ni...ni kôz. Kozê su bîli prvēnstveno, sväka küća imäla jêdnu do dvî. A ôvce su çuväli sredinâ Bräçä, ôvi ļûdi koji su bîli dâje selä, onî su se s otîñ jädni bävili. Tò nin je bî produkt, i vûnu, i ženske su plêli bičve, i za ûje prodäväli i nosili po mîstimän, di je trîbälo. A viš, slüşäj, i štä će ondâ, imäli su šûme vëlike, drvâ su se sikli, prodäväli su se drvâ, a Split jîh je... nîkoli nî göri nego Split! U Splitu se tò prodävälo, i za tò bi jûdi (...). Čäk su dolâzili iz Hûnca, jûdi ôde, i gonili drvâ, kol Dragičevici, i za tò dôbili bräšno, onö što nin je bîlo potřiba u küci, bräšno, šëcer i tâko dâje, i nosili. Nîje bîo läk živôt. Bî je t'êžak živôt. A, mälo se... ondâ, mälo se kô škölova. Kô je bî mogûc, škölova je müšku dîcu. A ženske su ostäle kol küce, kol mätër, učile su se kod ôvîh spôsöbnih žena, učili su se šît, i tâko. Jâ îsta prvâ. Bîla san kod jednê göspođe i naučila se šît, i tò je više vrîdilo nêgo da san ijednu šk"ölu pröšla. Jer ka se žena udâ n'ê trêba... da... ženî nîkâkva šk"öla, dôsta non je kühâñe i dîcu. A kô nêma dîcu, nek îd ê na šk"ölu. I tâko. I štä çü ti dîte mojê rëc? Jîj tî, jîj. Uzmi.

(...) *A slüşäj. A imäli smo... za mojê vrîme mojê mlädosti, a jâ san sâmô š'êt râzrêdi šköle pröšla, sve òno što san u šk"öli naučila, do dâna danäšnéga jâ tò svê znân. Īmân skorö devedes'ê gödin, ah... osande... äjde, devedes'ê gödin, i svê tò dobro pântin. A dôkle će bît jâ nê znan. I tâko i... a imäli smo i krâsne učiteļe, čak iz nâšega selä. Tî učiteļi, koji su vodili račünâ o nâmin, koji su nas učili, kojê smo sväki, takorëci i od.... i ovon... i o vjêri. Sväk... utörak i p'ëtäk nan je bîla, kâo sâd, kakö bi rëkla doltrîna, Milâne?*

– *A dôbro, vjeronäuk, äjde, vjeronäuk.*

– Vjeronäuk, dä. Vjeronäuk. A kad je bî Bžžji dân, haha, kad je bî Bžžji dân sväko dîtë je mörälo imät i bukët cviča u rūci, i učitel, jë bîla žënska, jesü bîli müški, vodili bi nas u cřkvu. I naši su se bānci znāli gdjë ćemo sjedi. A danäs je svë drügo, danäs su kaficī – cřkva. Danäs su kaficī svë osvojili. Više tēga n'ēma. Pa ko... u mōjēn životü tō je bîlo dīvno. I bîli su i plēsovi, i jedān drügoga smo volili, a dānas je svë objñuto. Pāra je svë okrēnila na lijēvu rūku. I što ćü ti dīte mojē rēc? I tāko. A ēto, mlādōst bjzo prōđe, čovik mīšli, ka je mlād, da će vjēčno žīvīt. Vjēčnosti n'ēma za život. Onō šta dobijēš kroz mlāde dāne, tō je svë. Kal čovik ostāri, a kōmu više? Pripāda Bōgu i štō? I drügo, i ništa više. I šta ćü ti dīte mojē rēc?

(najstarija informantica, 89 godina)

8.

Da se mēni vrātī pol badān, tō je gōri, blīzū Rašējāčih, kaže, pa vīdīt mojü küćicu i sūtra umrīt. A ōn je imā, bīla je tā küćica, glēdāj, dīte mojē: tū je bīlo vëliko lõzje, ondā je bī bunār, gūstīrna, di se vodā cīpi. Ondā nījē bī bunār vāko dīgnūt, da se ne bī kō utopi, nego je bī rāzon zemjē. A okolo tēga bunārā kalūpera. A kalūper, jā nē znan dā li ga tī poznāješ, tāj cvijēt, jā nē znan, ma jā se bāš pītan dā li ga īma kō. Ėvo ovāko, ōn je ovāko. Ōn je vāko, gōr na špicu. Ōn je kā leāndar, znāš leāndar? A vōnā, svī mīrisi su u njēmu. A ondā īma Jēroslava u S'ēlciman onū kanelīnu. Onā je vāko okružla. Ja govōrin, ma Jēroslava, ma dāćeš mi bokūn kanelīne za usādī. Ma Marija, dāću ti, jā san bāš vëliku imāla pa san je bācila, govōri, īman jednū, dāću ti je. I ondā kad īdē mojā Marija... onā je Marija, jā san Marija. Kad īdē u S'ēlca, kaže dāću, onoga... donīćeš mi, Marija. Ondā īma kanelīna, ondā mrtīla, zovē se bōsiļak, ondā īma... kanelīna, ondā īma tī, ovi, kalūper, bōsiļak, i ōva... zovē se... jednā... Nū su čak stāre ženē dāvāle dīcu... mažurāna.

(...) A ondā je vōde... bāš je sīnōj bī jedān vōde čovik, koji je... nāš Pōvjanin koji je ožēnen u Slovēniji. A njēgova se cēr ūdāla īsto za Slov'ēnca, i jā nēmu kāžen: Ma čekāj mīli mōj, a ma jā znān i vāše pjēsme, slov'ēnske. Mī smo tō u šk'ōli učili. Ondā, šta ćeš govōrit? Jā se tēga vīlo dobrō sjēcān. Jā san dobrōg pāmćeña. Sā slūšāj. Ali vō n'ēćeš prepīsāt. Dōša vōde nīkidan jedān vrāg, nāš māli rōdāk, a māli, īma sedamdes'ē gōdin, kaže: Marija, sā ćü ti kāzā jedān vīc. Ājde. Kāže: bīla jednā ženā pijand'ōra. I kaže, īšla u cřkvu i mōli pri g'ōspōn:

G'ôspe mojă, g'ôspe mojă, ma dâj mi sâmô za pôla lîtra. Töbože, da mögu kûpî pôla lîtra. Ma G'ôspe... a kâže, a remëta tâmo slûša pa kâže: Dösta bi ti bîlo i kvärat! A onă se okriće, n'ëma nîkoga. Ondă Isûsu govöri: Müč tî mâli! Nekă mäter govöri! A tö smo pücâli od smîhă.

(najstarija informantica, 89 godina)

DODATAK 2

9. Poezija selačkoga pjesnika Zlatana Jakšića⁷⁷⁸

Jütro

*Nâjprî zaškriþju pôsteje
pa krakûnî
pa skăle u kampanëlu...*

*Ondă pôčmedu kaşjăt zvônci,
pa jûdi,
pa tèce po kuţînân.*

*Păk se rasplăçu tovări,
tići,
i po gustîrnân sići.*

*I jûdi počîmju iskăt şpañulëte,
ženë kvăs,
a dică kalcëte.*

⁷⁷⁸ Transkribirana se verzija ponešto se razlikuje od one objavljene u zbirci (između ostaloga, ova zbirka pjesama nije akcentuirana), jer je zapis izvršen na osnovu snimke na kojoj poeziju čita sâm pjesnik Zlatan Jakšić.

*I dôkle se oni obÿju
sûnce je věć přišlo vrÿju
i tovari věć navěliĸo putÿju.*

Kāmara starĭnska

*Ormarÿn
kolÿr marÿn
kojega nĭ bĭlo lăko stěć;*

*kantunăl
kojen je jÿta potřĭba lěć*

*i škabêl
koji nĭdĭr věć
ne bĭ mōga utěć.*

*Na zĭdÿ kandalōrska svĭćă
kraj slĭke mladĭćă
koji ne pĭta jĭćă
otĸăd su ga dăli za fratrĭćă.*

Perĭnăc

*Bĭdni nevōjni čovĭk
Perĭnăc iz tĭsne kăle
cĭli žĭvōt je na pijăci učĭnĭ
i spăvă pod skăle.*

*Nikad se u čisto ni probūka,
nikad u lancūn lēga,
zīmi je kantūnē grija,
a liti oni nēga.*

*I dicā su za nīn tṛkāla,
potēzāla mu klobūk i gāce,
a čīm bi se za nīmān zatṛkā,
tūkli su ga iz práce.*

*A cīlo selò je slūša,
müčīli ga i bēz potribe,
po nēmu su gospodā nā vrīme znāla
ka bi dōšlo rībe.*

*Perīnāc nevōjni čovīk
pedesēt gödīn je čūvā⁷⁹ peškariju,
a nīkād u životū ni izī
zubāca ni triju.*

Gomīla

*U maškinadūri
po nājžēšcēn cīcēju
proglāsīli su je za mēju
i stāvīli nā ne žīcu
da sliči na fortīcu.*

*A grādīli su je bēz fundamēnta,
bēz cṛjenīce i bēz cimēnta,*

*po trajîni,
po tûîni,
po vřvîci,
po řpāgû
i po prîlîci.*

*Pûno je gödîn gomîla
nöge lomîla,
řkîne i häze mēčîla
i dîmîna pēčîla*

*Na gomîli je pûno pûtîh
ostālo dîtē bez zûba i kozā bez řcûtîh
i kōgôd nî bî řvĕlat i atĕnat
gomîla mu je dāla u sakramĕnat.*

*Vřîmenōn se gomîla
pripitomîla:
plôt je izgorî,
řîca popûstîla,
kolāc se umorî
i gomîla natûstîla.
Tāko izmüčena
dōřla je kâ narüčena za potrebe težāřke
i počĕla se duperāt
kâ svĕ gomîle brāřke:*

*za minût počînût,
za naslonît brîme kîća,
za ćûlāk napĕt
i plôku na kosîća,*

*za uzêšt öbalūt
kal tovâr pogrîši pût
ili sâmô namîsli pogrîšît;
i blagoslovjenâ bîla gomîla
za gâce odrîšît.*

*Tâko se duperâla
dôkle nî pâla –
a tò se rěče rodîla ili izlêgla
věc naprama tĕmu pol kîn se je protêgla,
věc naprama tĕmu ko jĕ je ruvinâ:
öli čejādĕ – öli živinâ.*

Lumbrĕla

*Kad se iz Amĕrike vrăća bogatâš
na kamenîti otök náš,
ondâ se u vapôru vözi sîlna rôba:
dvădeset î dva zlătna zûba
i kvintâl drôba.*

*I jûdi srîdnĕga stâña
kad se vrătîdu iz onĕga blagostâña
ne izlăzîdu bĕz aparâta u rûci
i na svîman su štravagâne šjâlpe
i širöki klobūci.*

*A kad se vrăti čovîk siromăšni
göbăve škîne
(iz onĕ proklĕte Argentîne)
na nĕmu su sâmî botūni i šušține*

*i sitnarïje sväke,
kajïši, tiräke...
...i kâ jedîna vrïdnôst vëla
neduperâna i növa lumbrëla*

*pod kojôn izglëda bogatiji i viši
i kojâ ga tiši
da je i ôn, bögu fälä,
döni iz Amërike ništö kapitälä.*

Snîg na Bräčü

*Jemätva, süd svîta i snîg
deböto je îsto
za jednö težäško mïsto,
za jednü težäšku famëju
uvälit u manëju.*

*Jer kad snîg zametë ko će ti pomöc,
ko će ti u kücu po snïgu döc;
kö kroz ponïstru povirit kad stäne mëst
kö stârce umirit kad se pôčmedu trëst
i govorit kakö je nikäda
trî dâna i trî nöci snîg päda
i zämë svë do u môre
na dän Göspë Kandalôre,
kad se stâra umëndula slomïla
i môre smjzlo u vâli,
kad su pûsti toväri krepäli
i Zdräva Marija trî dâna nï zvonïla.*

*Slobodi Bõže i blāžëna Gõspe
da se toľiki snîg prõspe
na ovo jādno mïsto
tõ bi bïlo ïsto kâ svïta smäk...*

*I zatõ se sväk
žëšće nëgo u jemätvi
na posâl vëľiki dāje:
bavülë raspakāje,
põsteje armāje,
sukānce, kapõte, jakëte
vādi iz naftalïne,
žënske se zamotāju u šjalïne
i dicä slïčïdu na pakëte.*

*Snîg pāda...
na pijāci pās zavïje
nïko se u küci ne umïje,
sāmo se õgāñ lõži
i ïšcu debële bïje.*

*Snîg, snîg...
I ondä strāh,
vëľiki strāh...
Spomëñ se, čõviče, da si prāh
kâ i ovï snîg
na kojën ti se mõže
kolïno obñnūt
i rūkă pũknūt
mõže ti křv zatñnūt*

*i gŕlo zamüknüt;
möžěš betěžān za svě vīke postāt
i bez tovāra u minūt ostāt.*

*Vûci se iz Līke čüju,
maciči oko selä putüju,
ukozläci balöte mīsidu,
vrāzi u musūrīman vīsīdu!*

*Těžak ti je ovī svît
na kojěmu snîg
ostāvja bilîg
běštiji,
čejadīnu,
ditětu
i u ògrādi šcětu!*

*A za oněga
kî je zalěga
snîg kal pādě
věc nīma nādě.*

*Jer oněga
kî je zalěga
snîg na Brāčü
odnesě ga,*

*pa se čüje
kraj kasīla
ča sě möže?
– vīša sīla!*

Otvärãñe pakëta

Odnesë se pakët gôri na kočëtu

kâ na kotïlo

i svì se sküpïdu ökolo

kâ da se dītë rodïlo.

I mätër dobïje mälo fïbrice

i pöçne raçunät na lïbrice,

A otäc,

ako nï u gori,

vëc dëset pütïh je odgovori

da je svä vrâta zatvori.

Nâjprï se odrïši trajïna

u ime öca i sïna,

öca dopädë kömäd viši

jer se iz Amërik ne šäjü kajïši.

Ondä bakalär zapahä

i otäc rëçe „ahä!“,

A mätër, kad botünï stänu sjät,

„Nïsân ti ga znäla naticjät“.

Sesträ pridlöži prvä:

kô čä istëgne tö da i provä.

A kad se četvorïca za konöp od pakëta obïsu,

ondä tö ne zvonï remëta mïsu,

*kad pakëti činĩdũ tĩra-mõla
ondã tö zvonĩ mañarõla,
a mañarõla znã se kãda spãda:
na Poklãda!*

*Pa mãtër iz kantũnã
izvĩri u pelĩci kã kũnã;
otãc slĩci na svẽtega Špirjũnã;*

*sestrã do pãsa prĩma-balerĩna,
õd pãsa pjũnũta teta Mandĩna.*

*A brãt –
kã svẽti Āntẽ opãt,
koji ne dã rĩzãt ni kopãt
i koji nĩ bĩ šempijũn
kã onĩ svẽti Špirjũn
ča jẽ učit da vajã sãdĩt mãsline i činĩt ũje
a nẽ mi ga se ozĩrãt na tũje
(i baratãvãt vẽšte za ũje).*

*I tãko iz kãmare ne grẽ se cã
dõkle se ne snoćã
i otãc raskomoćã.*

*I dõkle se u kãmari gõri
pakët otvõri
četĩri sũsĩde dõli
dõšli su zajãt u šãki sõli.*

Pūt u šufīt

*Pūno je navigâcije
do zădne štâcije
ma nê mi ga od Brăčă do Splîta
nego od pjanterêna do šufîta.*

*Ča jê mălo hōda
do prvēga pōda!
I kolîku sâmo trîba jemăt srîcu
da pūtên ne ostăne nogă u sîcu
i jăku šăku
za otvorît kotorăku,
a to bomê nî jaglă ni zlăka
jer kad bi bîla lăka
ne bî se zvăla kotorăka.*

*Kōgōd nê zna steňăt
nekă se ne zarďaje peňăt
ďaje od luminârija
jer tō je zădne stajălište
di se mōže ćapăt frîška ârija.*

*A za uspêt se vîše
vajă se upîsăt u mîše.
Jer străšno je ôpăsno u šufît se išăvăt
kad mîši stănêdu aprešăvăt
i vājăt kapŭle kă tŭnăt
i kad se zakâru čigōv je pŭnăt.*

*I nâjglavniĵe je u ŝufit glâvu uvûć
prî nêgo pôčmedu tûć
u mâlega – bulîna,
i prî nego se pokâĵe pokôjna Momulîna
ili amĵja Kêka
Bôg nin dâ râj
a bĵdnen čoviĵku kurâj
u sväkêñ ŝufitu
bĵlo u svojôn kûći
ĵli na fitu!*

SIMBOLI I SKRAĆENICE

> <	daje pravilno
*	rekonstruirano (neposvjedočeno)
+	oblik koji nije izravno posvjedočen, ali se može pretpostaviti prema danim pravilima ili drugim primjerima
[]	fonetski lik
/ /	fonološki lik
N., G., D., A., V., L., I.	jedninski padeži
n., g., d., a., v., l., i.	množinski padeži
C	suglasnik
V	samoglasnik
n. p.	naglasna paradigma
n. p. <i>a</i> , n. p. <i>b</i> , n. p. <i>c</i> , n. p. <i>d</i>	dijakronijske (praslavenske) naglasne paradigme
n. p. A, n. p. B, n. p. C, n. p. D	sinkronijske (suvremene) naglasne paradigme
n. p. A:, n. p. B:, n. p. C:	naglasne paradigme dugog korijena
B	Bol
čak.	čakavski
D	Dračevica
dem.	deminutiv
dij.	dijalektalno
gl.	glagol
got.	gotski
GPR	glagolski pridjev radni
GPS	glagolski prilog sadašnji
GPT	glagolski pridjev trpni
hrv.	hrvatski
ie.	indoeuropski
imp.	imperativ

inf.	infinitiv
izv.	izvorno
J-	južno-
jd.	jednina
JI-	jugoistočno
JZ-	jugozapadno
kajk.	kajkavski
komp.	komparativ
lat.	latinski
m. r.	muški rod
mn.	množina
nagl.	naglasak
neodr. obl.	neodređeni oblik pridjeva
NS	Novo Selo
nštok.	novoštokavski
odr. obl.	određeni oblik pridjevâ
općeslav.	općeslavenski
P	Povlja
Pč	Pučišća
prez.	prezent
pril.	prilog
psl.	praslavenski
ref.	upućivanje na fusnotu
reg.	regionalno
S	Selca
S-	sjeverno
SI-	sjeveroistočno
sjev.	sjeverno
slav.	slavenski
Sm	Sumartin
sr. r.	srednji rod

stand.	standardni/standardno
štok.	štokavski
stsl.	staroslavenski
stvnjem.	starovisokonjemački
SZ-	sjeverozapadno
tal.	talijanski
turc.	turcizam
usp.	usporedi
ž. r.	ženski rod
zast.	zastarjelo
ZJslav.	zapadnojužnoslavenski

POPIS LITERATURE

- Anić, Vladimir 2003, *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*, Novi Liber, Zagreb.
- Babić, Stjepan <et al.> 1991, *Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Globus, Zagreb.
- Babić, Stjepan 2002, *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku*, HAZU, Zagreb.
- Barbić, Ante 2011, *Rječnik Pitava i Zavale*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb.
- Беличъ, А. И. 1909, Замѣтки по чакавскимъ говорамъ. *Извѣстія Отдѣленія русскаго языка и словесности Императорской Академіи Наукъ* XIV/2: 181-266.
- Benčić, Radoslav 2013, *Rječnik otoka Hvara – Forske rici i storije*, Muzej hvarske baštine, Hvar.
- Benić, Mislav 2013, Fonologija i naglasak imenica u govoru mjesta Kali, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 39/1: 11-68.
- Benić, Mislav 2014, *Opis govora Kukljice*, Sveučilište u Zagrebu (doktorska disertacija).
- Boryś, Wiesław 1986, *Studia nad dialektem czakawskim Juraja Križanicia: akcentuacja rzeczowników*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław.
- Boryś, Wiesław 1999, *Czakawskie studia leksykalne. Dziedzictwo prasłowiańskie w słownictwie czakawskim*, Instytut Slawistyki PAN, Warszawa.
- Budovska, E./Houtzagers, P. 1994, Phonological characteristics of the Čakavian dialect of Kali on the island of Ugljan, *Dutch contributions to the Eleventh International Congress of Slavists (Studies in Slavic and general linguistics 22)*: 93-109.
- Дыбо, В.А., Замятина, Г.И./Николаев, С.Л. 1990, *Основы славянской акцентологии*, Издательство „Наука“, Москва.
- Дыбо, Владимир А. 1981, *Славянская акцентология. Опыт реконструкции системы акцентных парадигм в праславянском*, Издательство „Наука“, Москва.

ČDL – Hraste, M./Šimunović, P./Olesch, R. 1979, *Čakavisch-deutsches Lexikon* 1, Böhlau Verlag, Köln.

Dulčić, J./Dulčić, P. 1985, Rječnik bruškoga govora, *Hrvatski dijalektološki zbornik* 7/II, JAZU, Zagreb.

Galović, Filip 2012, Fonološke značajke govora Milne na otoku Braču, *Čakavska rič* 50 (1-2): 87-101.

Galović, Filip 2013, Jezične osobitosti govora mjesta Ložišća na otoku Braču, *Fluminensia* 25 (1): 181-198.

Gluhak, Alemko 1993, *Hrvatski etimološki rječnik*, August Cesarec, Zagreb.

Hamm, J./Hraste, M./Guberina, P. 1956, Govor otoka Suska, *Hrvatski dijalektološki zbornik* 1: 7-213.

HJS – Barić, Eugenija <et al.> 1999, *Hrvatski jezični savjetnik*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Pergamena, Školske novine, Zagreb.

Holzer, Georg 2011, *Glasovni razvoj hrvatskoga jezika*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb.

Hraste, Mate 1935, Čakavski dijalekat ostrva Hvara, *Biblioteka Južnoslovenskog filologa* 14: 1-57.

Hraste, Mate 1937, Osobine govora ostrva Visa, *Zbornik u čast A. Belića*: 147-154.

Hraste, Mate 1940, Čakavski dijalekat ostrva Brača, *Srpski dijalektološki zbornik* X: 1-66.

Hraste, Mate 1948, Osobine govora otoka Šolte, Čiova, Drvenika i susjedne obale, *Rad JAZU* 272: 123-156.

Hraste, Mate 1951, O štokavskim govorima na Hvaru i Braču, *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Zagrebu* I, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb: 379-395.

Illich-Svitych, Vladislav M. 1979, *Nominal Accentuation in Baltic and Slavic*, The MIT Press, Cambridge & London.

Ivšić, Stjepan 1911, Prilog za slavenski akcenat, *Rad JAZU* 187: 133-207.

Jakšić, Zlatan 1988, *Vrime od škoja*, Književni centar Zadar.

- Jakšić, Zlatan 2002, *Pivac na humaru*, Matica hrvatska, Zadar.
- JE = Vinja, Vojmir 1998, *Jadranske etimologije*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Školska knjiga, Zagreb.
- Jurić, Ante 2009, Kanovački naglasak u trogirskome govoru, *Čakavska rič* 37 (1-2), Split: 57-75.
- Jurišić, Blaž 1966, *Rječnik govora otoka Vrgade. I dio. Uvod*, JAZU, Zagreb.
- Jurišić, Blaž 1973, *Rječnik govora otoka Vrgade, uspoređen s nekim čakavskim i zapadnoštokavskim govorima. II dio. Rječnik*, JAZU, Zagreb.
- Jurišić, Blaž 1992, *Nacrt hrvatske slovnice*, Matica hrvatska, Zagreb.
- Kalsbeek, Janneke 1998, *The Cakavian Dialect of Orbanici near Zminj in Istria*, Amsterdam.
- Kapović, Mate 2003, Razvoj starih dugih samoglasa u hrvatskom i ostalim slavenskim jezicima, *Filologija* 41: 51-82.
- Kapović, Mate 2005, Nove duljine u hrvatskom jeziku (nakon općeslavenskoga razdoblja). *Filologija* 44: 51-62.
- Kapović, Mate 2006a, Naglasne paradigme o-osnova muškoga roda u hrvatskom, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 32: 159-172.
- Kapović, Mate 2006b, *Rekonstrukcija baltoslavenskih osobnih zamjenica s posebnim osvrtom na naglasak*, Sveučilište u Zadru, Zadar (doktorska disertacija).
- Kapović, Mate 2007a, Naglasne paradigme imeničnih i-osnovâ u hrvatskom, *Croatica et Slavica Iadertina*: 71-79.
- Kapović, Mate 2007b, Toponimija sela Prapatnice u Vrgorskoj krajini, *Folia onomastica Croatica*, 15: 113-131.
- Kapović, Mate 2008, Razvoj hrvatske akcentuacije, *Filologija* 51: 1-39.
- Kapović, Mate 2009, The Accent of Slavic *ja(zь) 'I', u: Thomas Olander & Jenny H. Larsson (ur.), *Stressing the past: papers on Baltic and Slavic accentology* (= Studies in Slavic and General Linguistics 35), Rodopi, Amsterdam – New York: 53-73.

- Kapović, Mate 2010, Naglasak *o*-osnova muškoga roda u hrvatskom – povijesni razvoj, *Filologija* 54: 51-109.
- Kapović, Mate, 2011a, Naglasak imenica srednjeg roda u hrvatskom – povijesni razvoj, *Hrvatski dijalektološki zbornik* 17: 109-146.
- Kapović, Mate, 2011b, Naglasak *ā*-osnova u hrvatskom – povijesni razvoj, *Hrvatski dijalektološki zbornik* 17: 147-172.
- Kapović, Mate 2011c, Historical Development of Adjective Accentuation in Croatian (suffixless, *-ънъ and *-ъкъ adjectives), *Proceedings of the 6th IwoBA (Baltistica VII Priedas)*: 103-128, 339-448.
- Kapović, Mate 2011d, The Accentuation of *i*-verbs in Croatian Dialects, u: Tijmen Pronk & Rick Derksen (ur.), *Accent matters: papers on Baltic and Slavic accentology (Studies in Slavic and General Linguistics 37)*, Rodopi, Amsterdam – New York: 109–233.
- Kapović, Mate 2011e, The shortening of the Slavic long circumflex – *one mora law* in Croatian, *Wiener Slavistisches Jahrbuch* 57: 123–130.
- Kapović, Mate 2015, *Povijest hrvatske akcentuacije. Fonetika* (uskoro).
- Kapović, M./Ligorio, O. 2011, O naglasku dvosložnih *o*-osnova s kratkosilaznim naglaskom u Dubrovniku, *Croatica et Slavica Iadertina*, 7/2: 327-366.
- Kečkemet, Duško 1998, Brač, *Brački zbornik*, d. o. o., Supetar.
- Lisac, Josip 2003, *Hrvatska dijalektologija 1. Hrvatski dijalekti i govori štokavskog narječja i govori torlačkog narječja*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb.
- Lisac, Josip 2009, *Hrvatska dijalektologija 2. Čakavsko narječje*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb.
- Lisac, Josip 2010, Južnočakavski dijalekt i njegov leksik, *Croatica et Slavica Iadertina* 5 (5): 79-85.
- Lukežić, I./ Zubčić, S. 2007, *Grobnički govor XX. stoljeća (gramatika i rječnik)*, Katedra Čakavskog sabora Grobnišćine, Rijeka.
- Maretić, Tomo 1931, *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnoga jezika*, Tisak jugoslavenske štampe d. d., Zagreb.

- Matasović, Ranko 2014, *Slavic Nominal Word-Formation. Proto-Indo-European Origins and Historical Development*, Universitätsverlag Winter, Heidelberg.
- Menac-Mihalić, Mira 1989, Glagolski oblici u čakavskome narječju i u hrvatskome književnom jeziku, *Filologija* 17: 81-111.
- Menac-Mihalić, Mira 1995, Naglasak glagolskog pridjeva radnog u čakavskom narječju, *Filologija* 24-25: 247-251.
- Menac-Mihalić, Mira 1997, Odnos naglasaka i roda u glagolskom pridjevu trpnom, *Prvi hrvatski slavistički kongres, Zbornik radova I.* / Damjanović, Stjepan (ur.), Zagreb: 77-83.
- Moguš, Milan 1966, Današnji senjski govor, *Senjski zbornik* 2: 5-152.
- Moguš, Milan 1977, *Čakavsko narječje*, Školska knjiga, Zagreb.
- Mohorovičić-Maričin, Franjo 2001, *Rječnik čakavskog govora Rukavca i bliže okolice*, Adamić/Katedra čakavskog sabora – Opatija, Rijeka – Opatija – Matulji.
- Николаев, Сергей Л. 2012, „Восточнославянские рефлексy а. п. *d* и индоевропейские соотвесвия славянским акцентным типам существительных м. р. с *o*- и *u*-основами“, *Карпато-балканский диалектный ландшафт. Язык и культура* 2, Российская академия наук. Институт славяноведения, Москва: 32-189.
- Shrager, Miriam-Maria 2011, „Accentuation of masculine monosyllabic nouns of Susak speakers in New Jersey“, u: Vytautas Rinkevičius (ur.), *Proceedings of the 6th IWoBA (Baltistica VII Priedas)*: 207-225.
- Skok, Petar 1971-74, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, JAZU, Zagreb.
- Stanić, Milija 1967, O akcentu vokativa imenica tipa *jùnāk* i dr. *Filologija* 5: 137-167.
- Sujoldžić, A./Šimunović, P./Finka, B./Rudan, P. 1988, Sličnosti i razlike u govorima otoka Brača kao odraz migracijskih kretanja, *Rasprave ZJ* 14, Zagreb: 163-84.
- Šimunović, Petar 1987, *Brač (vodič po otoku)*, Tisak “Turistkomerc”, Zagreb.
- Šimunović, Petar 1977, Čakavština srednjodalmatinskih otoka, *Čakavska rič*, I, Split: 5-65.
- Šimunović, Petar 1987, Pristup jezičnoj i onomastičkoj problematici otoka Šolte, *Rasprave Zavoda za jezik* 13: 147-161.

Šimunović, Petar 2009, *Rječnik bračkih čakavskih govora*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb.

Škarić, Ivo 2009, *Hrvatski izgovor*, Nakladni zavod Globus, Zagreb.

Vermeer, Willem 1984b, “Опозиција типа 'живо/неживо' у множини у једном чакавском говору (Омишаљ)”, *Научни састанак слависта у Букове дане: реферати и саопштења* 13/I: 275-288.

Vranić, Silvana 2010, Naglasni tipovi imenica u govoru Novalje na otoku Pagu, *Rasprave instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 36/1: 203-222.

Vrsalović, Dasen 1968, *Povijest otoka Brača*, Brački zbornik 6., Supetar.

Vuković, Siniša 2001, *Ričnik sēlaščkēga gövora*, LAUS, Split.

Vuković, Siniša 2005, *Verši na Selcih*, Facada 1, Selca.

Vuković, Siniša 2006, Akcenatski sustav selačkoga govora, *Čakavska rič*, 34 (1-2): 191-202.

Žuljević, Đuro (ur.) 1989, *Jesenjin po brašku i po brošku*, Biblioteka "Broški libar" knj. 10, Beograd.

INTERNET STRANICE:

http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H01_01_01/h01_01_01_zup17_3832.html

<http://hr.wikipedia.org/wiki/Selca#Kultura>

ŽIVOTOPIS

Nataša Šprljan rođena je 23. prosinca 1981. godine u Zadru, gdje završava osnovnu školu i opću gimnaziju „Juraj Baraković“. 2000. godine upisuje studij francuskog jezika i književnosti te ruskog jezika i književnosti na Sveučilištu u Zadru, na kojem diplomira 2006. g. s temom *La toponymie mozarabe de l'Île de Majorque*.

2008. godine primljena je na radno mjesto asistenta u Centru za jadranska onomastička istraživanja Sveučilišta u Zadru. Iste godine upisuje Poslijediplomski studij lingvistike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu koji završava obranom doktorske disertacije na temu *Opis govora Selaca na Braču s posebnim naglaskom na akcentuaciju (u usporedbi s okolnim mjestima)*.

U sklopu Centra za jadranska onomastička istraživanja bavi se terenskim istraživanjima čakavskih govora, toponimijom, jezičnom i semantičkom analizom, a naročito fonologijom i akcentologijom. Predaje i vježbe transkripcije francuskog jezika na Odsjeku za francuski jezik i književnost te vježbe fonetske transkripcije na Odjelu za etnologiju.

Područja njenog znanstvenog interesa su čakavska dijalektologija, fonologija i akcentologija. Govori francuski, ruski, engleski, talijanski i španjolski jezik te je radila (i još uvijek povremeno radi) kao konsekutivni prevoditelj i turistički vodič. Bavi se i književnim prevođenjem s francuskog jezika.

Objavila je sljedeće radove:

Jurić, A./Skračić, V./Šprljan, N./Vuletić, N. 2009, Suvremena građa, *Toponimija otoka Vrgade*, Skračić, Vladimir (ur.), Sveučilište u Zadru, Zadar: 81-97.

Jurić, A./Šprljan, N. 2009, Jezični i semantički opis vrgadinske toponimije, *Toponimija otoka Vrgade*, Skračić, Vladimir (ur.), Sveučilište u Zadru, Zadar: 99-110.

Jurić, A./Skračić, V./Juran, K./Škevin, I./ Šprljan, N. 2010, Korpus suvremenih toponima, *Toponimija otoka Murtera*, Skračić, Vladimir (ur.), Sveučilište u Zadru/Centar za jadranska onomastička istraživanja, Zadar: 149-193.

Šprljan, Nataša 2013a, Akcentuacija govora otoka Iža, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 39/1, Zagreb: 147-153.

Šprljan, Nataša 2013b, Semantičko-motivacijska klasifikacija kornatskih toponima, *Toponimija kornatskog otočja*, Skračić, Vladimir (ur.), Sveučilište u Zadru, Zadar: 549-571.

Šprljan, N./Skračić, V. 2015, *Toponimija otoka Vira* (u tisku).

